son devir
OSMANLI ULEMASI

SADIK ALBAYRAK

1

DüzenleyenCbilgin.DK
2018.07.13

Milli Gazete
YAYIN LARI

Sadık ALBAYRAK

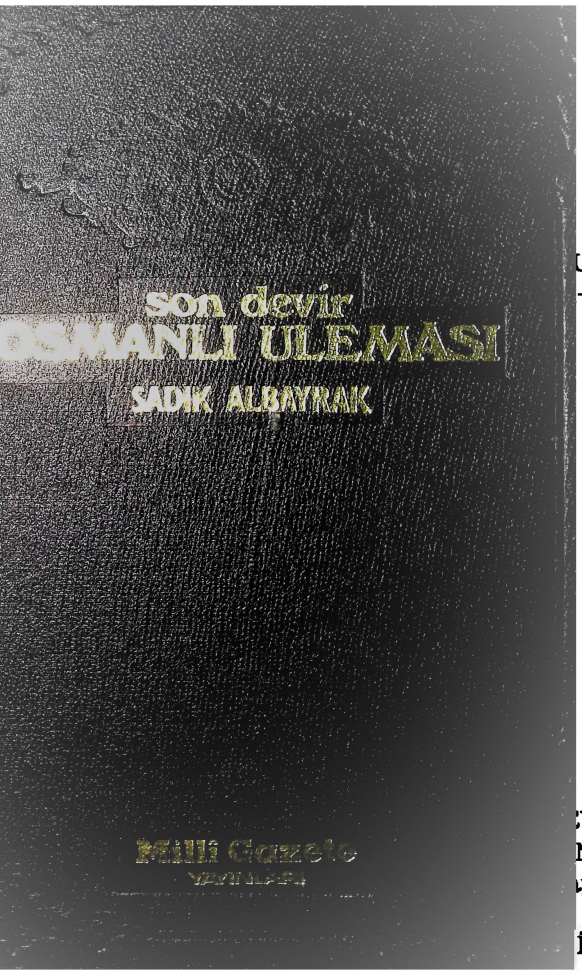

ULEMASI
-i Ahvali)

vi
No: 10
y — İstanbul

İSTANBUL

Yayınları nu: DÖRT

— Her hakkı mahfuzdur.
Kısmen veya tamamen iktibas edilemez —

Zamana sığmayan müslümanın küfür çağına karşı
en güçlü silâhı «KİTAB»dır.

Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz buyuruyor ki:

«KİM BİR MÜMİNİN HAYATINI YAZARSA, SANKİ ONA HAYAT VERMİŞ GİBİDİR.»

Bu eserde yer alan ulemanın ruhaniyeti mecur
olmamıza vesile olur ümidiyle... S.A.

ÖNSÖZ

Hâl tercemelerine ait eserlerin yazılması senelere ihtiyaç göstermediği gibi, icab eden kaynak ve vesikaları bulmak da en büyük güçlüğü ortaya koymaktadır. Hele son devirde asırların milletimizin önüne getirip serdiği arşiv malzemlerinin hebâ olup gitmesi, daha nâ-müsait şartları araştırmacının karşısına çıkarmaktadır. Çünkü bu milletin kültür mirası olan tarihî belgelerin bir çoğu «devrim» adına imha edilmiştir. Bu bakımdan bu eserde, hayatını ele aldığımız ulemânın terceme-i halini yazmak öyle kolay olmamıştır. Osmanlı - İslâm devletinden arta kalan vesikalar zamanın tahribatı ve affedilmez ihmallerin neticesi olarak çürümüş ve yok olup gitmiştir. Elde kalanlar ise rutubetli ve küflü mahzenlerde kaderleri ile başbaşa, uzanacak hamiyetkâr elleri beklemektedir.

Bu cümleden olmak üzere halen İstanbul Müftülüğü'nün bulunduğu mahalde, Şeyhülislâmlıktan kalma binlerce vesika bulunmaktadır. İşte biz, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Şer'iyye Sicilleri Arşivi'nde geçen sekiz senelik bir çalışma içinde, binlerce sicil ve dosyayı ortaya koyup tasnîf ederek yok olmaktan kurtarmaya çalıştık. İlk yıllarda geniş bir çalışma imkânına sahib olmamıza rağmen sonradan karşımıza çıkartılan bir sürü engellere göğüs gererek, neticede, bir şükran nişanesi olarak bu naçiz çalışma ortaya çıktı.

Yalnız şunu açıkça belirtelim ki şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da bu mahzenlerden tam olarak istifade edilemiyecektir. Zira Meşihat Makamı'nın bulunduğu bu mahallin ekser bölümleri ya zamanla yıkılmış veya yangınla yok olup gitmiştir.

Hâl tercemeleri tetkik olunduğunda göze batacak en mühim

nokta 1330 (1914) yılından itibaren gerekli evrakın muntazam tutulmadığı gerçeğidir. Bunun en büyük amili ise Birinci Dünya Harbi'nin ortaya koyduğu ahvaldir. Zirâ umumî «Cihad Fetvâsı» ile ilmiye mensubları ve medrese talebeleri «ehl-i küfûr» ile muharebeye ve rahle-i tedristen şehadet mertebesine kavuşmaya koşmuşlardır. Bir çoğu da kaybedilen topraklarda kalmışlardır. Bu bakımdan Umumî Harb'te başlayan kopukluk ilmiye silsilesinde büyük bir boşluk açmıştır. Ayrıca medreselerin kaldırılması ile pek çok ulemâ, hayatının sonuna kadar, bir köşeye çekilip, bu alemden göç etme zamanını beklemiştir.

Yorucu bir çalışma ile senelerimizi alan ve alfabetik bir sıra takibi ile tamamlamaya çalıştığımız bu eseri, kültür hayatımızın istifadesine arz ederken, neticede, bir çok faydaların hasıl olacağını ümit etmekteyiz:

a) Unutulmuş ve ahfadı tarafından bile bilinmeyen geçmiş ulemâyı tekrar ibret nazarlarına takdim etmek,

b) Devrin hayatını, hadiselerini ve devletin ilmiye sınıfının idarî teşkilâtını ve çalışma nizamını göstermek,

c) Osmanlı - İslâm Devletinin her tarafına dağılmış olup binlerce talebe yetiştirmiş medreselerin yerlerini ortaya çıkarmak,

d) Devletin son devirlerinde her kademede olduğu gibi ilmiye mesleğinde de cereyan eden siyasî olayları ibret nazarlarına arz etmek,

e) Bugün değişik ülkelerde kalan topraklar üzerinde yaşamış ilmiye ricalinin çeyrek asırlık sicilini ortaya koymak.

Devrin yazı dili ve ifade tarzı, eserde, sadeleştirilmiş, yalnız ilmî terimlere ve kurum adlarına dokunulmamıştır. Tarihler hicri ve rumî olarak gösterilmiştir. Böylece öz tarihimize olması gereken aşinalık pekiştirilmek istenmiştir. Burada, rumî tarihin milâdî tarihe çevrilmesi kolay olduğundan, pek çok yerde üç ayrı tarih, misal olmak üzere, yanyana yazılmıştır: (Hicrî-Rumî-Milâdî... Yalnız rumî tarihi milâdî tarihe çevirme usulünde standart ölçü şöyledir: Rumî ay'a 13 gün ve seneye de 584 yıl ilâve suretiyle milâdî tarih bulunabilir. Meselâ rumî 13 Şubat 1325'de çıkartılan «Medaris-i İlmiye Nizamnamesi», milâdî 26 Şubat 1910 tarihine tekabül etmektedir. Yalnız rumî tarihte yıl başı Mart'ta başladığı için Kanûnisanî ve Şubat ayları, yukarıda görüldüğü gibi, 1909 değil, 1910'a çıkmaktadır.)

Şeyhülislâmlığa bağlı bulunan müessese ve medreseler çok geniş bir mevzu teşkil ettiğinden, bunlara kısaca temas edilmiştir. Hâl tercemelerini yazdığımız zevatın sayısı 2845 kadardır. Bu şekilde,

kütübhanelerimizde sıkıntısı çekilen hâl tercemeleri sahasında büyük bir boşluk doldurulmuş olacaktır. Böylece bu eser, M. Süreyyâ'nın «Sicill-i Osmani»si ve Bursalı Mehmed Tahir Bey'in «Osmanlı Müellifleri»ne bir zeyl durumuna gelmiş olacaktır. Bulunabildiği kadarı ile de eser vermiş zevatın, eserlerine dikkat çekilmiştir.

Eserde şahıs isimlerinde alfabetik bir sıra tâkib edilmiş, fihrist ise memleket ve doğum yerlerine göre tanzim edilmiştir. Bazı zevatın resimleri bulunup yerlerine konulduğu gibi, ilmî pâye, rütbe ve mühim saydığımız bir kısım vesikaların da fotokopilerini kitaba aldık.

Bu eserin hazırlanmasında yardım ve teşviklerini esirgemeyen Diyanet İşleri Başkanlığına ve hizmet gördüğüm müddet içinde hizmet ifa eden İstanbul müftülerine teşekkürü bir borç bilirken, Şer'î Siciller Arşivi'ndeki uzmanlık yıllarımda bana müzahir olan bütün arkadaşlara da gayretlerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Senelerce yaz-kış demeden tozlu ve rutubetli mahzenlerden, sıhhatimiz pahasına, çıkarıp bu esere hayatını derç ettiğimiz ulemânın ruhaniyetinden istimdât eder, Yüce Rabbimizin bizleri de onların makamına eriştirmesini niyaz ederiz.

Çalışmak bizden, tevfîk ve hidâyet, rızasına muvafık işlerde siyanet Allahtandır.

Sadık ALBAYRAK
Şubat 1980-Fındıkzâde

MEŞİHAT TEŞKİLÂTI VE MÜESSESELERİ HAKKINDA KISA MA'LÜMAT

İLK TAHSİL MECBURİYETİ

Sultan İkinci Mahmut 1240 (1824) tarihinde bir ferman ile Osmanlı memleketlerinde ilk tahsil mecburiyetini koymuştur. Bu fermanda şöyle deniyordu:

«Herkesçe bilinmektedir ki «Ümmet-i Muhammed'denim» diyen bütün müslümanlara göre ilk önce İslâm'ın şartlarını ve dinin akaidini öğrenip bilmek, sonra geçimini kazanmak için hangi işe girecekse girmek; hasılı her bir şeyden evvel bu dini zarureti öğrenmesi dünyaya ait işlerin hepsine şamil kılmak lâzımken bir zamandan beri ekseri insanlar analarının ve babalarının günahı olarak kendileri cahil kaldıkları gibi çocuklarının cahil kalmasını düşünmeyerek ve Rezzak-ı alem olan Hak Tealâ Hazretlerine tevekkül etmeden hemen para kazanmak durumuna düşerek çocukları beş-altı yaşına geldiği gibi mektebten alıp meslek sahiblerinin yanına çıraklığa verdiklerinden, bu şekildeki çocuklar küçükten itibaren cehaletle büyüyüp sonra da okuyup öğrenmeğe heves etmediklerine binaen günah ve veballeri ana ve babalarının boynunda olup kıyamet gününde bir taraftan bunlar mes'uliyete giriftâr ve bir taraftan kendileri cezaya uğrayıp pişmanlık duyacaklarından başka (...) zamanı, cehalet doldurmakla ekser halk diyanetten habersiz olduklarından (...) böyle giderse şiddetli terbiyeye lûzûm hasıl olacağı basiret sahiblerince bilindiğinden müslümanları bu gibi dünya ve ahıret cezasından kurtarmak ve korumak lâzım gelmekle (...) bilmedikleri dini meseleleri ve İslâm akaidini de öğrenip (...) bundan sonra herkes çocuklarını mürahik derecesine varmadıkça, ilm-i hal ve İslâmın şartlarını lâyıkıyle öğrenmedikçe mektebten alıp ustaya vermemek...»

«Bu fermanın birer imzalı suretleri ellerine verilip imamlar, mahalleleri halkına, kethudâlar (halkın işlerini gören itimat sahibi kimseler) da esnaflarına okuyup anlatmak ve mektep hocaları da bilip mucibiyle hareket etmek üzere hepsine gereği gibi tenbîh (...) ihtimam ve dikkat eyleyesiz, diye buyuruldu.» (1)

Bu şekilde Osmanlılarda ilk tahsil mecburiyeti konulmuş olup mahalle mekteblerinde hoca yahut imam efendiler tarafından; hecâ, Kur'an, yazı karalaması öğretiminden sonra hıfza çalışmak gibi eğitim tarzı uygulanmaktaydı.

Çocukların mahalle mekteblerine (Sıbyan mektebleri) devama başlamaları -dört yaşından itibaren- adet haline gelmişti. Kız ve erkek çocukları sıbyan mekteblerine devam eder,fakat mektebleri ayrı ayrı idi.

RÜŞDİYE MEKTEBLERİ

21 Zilka'de 1254 (1838) tarihinde padişahın emri ile Rüşdiye Mektebleri'nin kurulması emr olunmuştu.(2) Bu şekilde yavaş yavaş ilk ve orta derecede tahsil mecburiyeti ele alınmaya başlanmıştı. Bunun neticesi olarak mektebler Osmanlı İmparatorluğunun her tarafına yayılmağa başlamıştı. Açılacak olan mektebler mahallin durumu ve nüfus kesafetine göre ayarlanması kararlaştırılmış ve Maarif-i Umimiye Nizamnamesi'ne göre mektep teşkilâtı şu şekilde ayarlanmıştı:

«Köylerde ve mahallelerde sıbyan mektebleri,

500 evli kasabalarda rüşdiye mektebleri,

1000 evi geçen kasabalarda i'dadi (lise) mektebleri,

İstanbul'da bir Dârü'l-Muallimin (Erkek Öğretmen Okulu) ve bir Dârü'l-Muallimât (Kız Öğretmen Okulu) ile bir Dârü'l-Fünûn.» (3)

İlmiye mesleğine sülûk eden herkes sıbyanve rüşdiye'yi bitirdikten sonra medreseye dahil olurdu. Tabii ki bu durum bu mektebler açıldıktan sonra olmuştur. Daha önce sıbyan mektebini bitirip, hıfza çalışılır ve akabinde medreseye dahil olunurdu. Medreselerde tahsili şart olan dersleri okuyup icazet alırlardı. Yalnız sonradan ortaya çıkan ihtiyaçlara binaen kadılık (hakimlik) mesleğinde müstakil bir medrese açılması zarureti doğmuştur.

---

(1) Mahmut Cevat, Maarif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilât ve İcraatı, sh: 1, Matbaa-i Amire, 1338 (1922)

(2) Mahmut Cevat, a.g.e, sh: 6.

(3) Nafi Atuf, Türkiye Maarif Tarihi, sh: 132, İstanbul 1931.

MEDRESETÜ'L-KUZÂT

1270 h. (1854) senesinde Sultan Abdülmecid zamanında Şeyhü'l-İslâm Meşreb-zâde hafîdi Mehmet Arif Efendi (1791-1859) kadı yetiştiren bir medrese açmıştır. Bu medrese'nin adı «Muallimhane-i Nüvvab» idi. Süleymaniye civarında bir medresede açılan bu mektebte fıkıh, sakk (kadı ve hakim hüccetleri), feraiz gibi dersler okutuluyordu. Buradan çıkanlar «Kâdı» oluyorlardı. Şer'î mahkemelerin hakimleri buradan temin olunuyordu. Bu medrese bu isim altında 1302 h. (1885) senesine kadar devam etmiştir. Bu tarihte adı «Mekteb-i Nüvvab» oldu. 9 Zilhicce 1327 (22 Aralık 1909)'de «Medresetü'l-Kuzât» adını almış oldu. Böylece son şeklini almış oldu.(4)

Kadılar, 1909'dan evvel mektebin adına izafeten «naib» olarak adlandırılırlardı.

Medresetü'l-Kuzâd'ın daha iyi bir şekilde idaresi için 21 Kânunievvel 1329 (3 Ocak 1914) tarihinde bir nizamname çıkarılmıştır.

Bu nzamname'ye göre bazı hususlar şu şekilde tesbit olunmuştu:

«İslâm'ın Meşihat Makamı'na bağlı, şeriat hakimlerine kaynak ve mümlüman talebelere tahsis olunmuş olan «Medresetü'l-Kuzât» Padişah'ın emri ile tayin olunmuş olan bir müdür ile idare olunur.»

Müdürün idaresinde bir muavin, bir kâtip ve lüzumu kadar mubassır ve odacı bulunur.

«Muallimler, Memurîin-i İlmiye İntihap Encümeni (İlmiye memurlarını seçme ve tayin etme encümeni)'nin tensibi ile Meşihat Makamı'nca tayin olunacaktır... Medreseye dahil olmak isteyenlerin yaşı yirmiden az ve otuz beşten fazla bulunmamak (...) yazılı ilimlerden ehliyetini isbat etmek ve ahlâklı olup cinayet veya ahlâkî kaidelere aykırılıktan mahkûm olmamak şarttır.»

Bu medreseye girebilmek için şu derslerden imtihana girmek ve bunları başarmak şarttı:

«Sarf-nahif, vaz', mantık, belâgat, *usul-u fıkıh*, akaid, kelâm ilimleri ile hüsn-ü hat, kitabet, İslâm Tarihi, Osmanlı Tarihi, Osmanlı Coğrafyası ve hesap.»

Bu yazılı imtihan, gazetelerde ilân edilip Ders Vekili'nin başkanlığı altında «Hey'et-i Ta'limiye» den seçilecek zevat tarafından

---

(4) İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı, sh: 268, TTKB, Ankara 1965.

yapılırdı. Müddeti dört sene olan bu mektebi bitirenler mezuniyet derecelerine ve başarılarına göre kadı tayin edilirlerdi.(5)

KADILAR VE MÜFTÜLER

Kadılar mezuniyet derecelerine göre tayin edilirlerdi. Medresetü'l-Kuzât'tan mezun olan bir kadı dönrdüncü veya beşinci derecede bir şehadetname almışsa üçüncü sınıf bir kazaya tayin olunurdu. Örfi kabul edilen müdet içinde -ikisene idi- tayin edildiği yerde vazife yapar ve bu müddetin hıtamında başarılı olmuşsa ikinci sınıf bir kazaya tayin edilirdi. Böylece birinci sınıf kazaya ve daha sonra liva (sancak) kadılığına terfi' ederlerdi. Eğer vazifesinde tembellik göstermiş ve hakkında şikâyet olmuş olursa müddetini doldurmadan yerinden azl edilip başka yere verilirdi. Kadıların maaşları en uygun bir şekilde 1329 (1913) senesi bütçesinde ayarlanmıştır. Bu yılki bütçeye göre maaş bakımından vilâyet naibleri (kadıları) üç sınıfa ayrılmışlardı:

Birinci sınıf vilâyet kadısına 5.000, ikinci sınıf vilâyet kadısına 4.500 ve üçüncü sınıf vilâyet kadısına da 4.000 kuruş maaş tahsisi uygun görülmüştür.

Liva (sancak) naibleri de üç sınıfa ayrılmışlardı: Birinci sınıf liva naibine 2.500, ikinci sınıf liva naibine 2.250 ve üçüncü sınıf liva naibine de 2.000 kuruş tahsis olunmuştur.

Kaza naibleri de üç dereceden maaş almaktaydılar: Birinci derecedeki kaza naibine 1.500, ikinci derecedeki kaza naibine 1.250 ve üçüncü derecedeki kaza naibine 1.000 kuruş maaş tahsis edilmiştir.

Nahiye naibleri daha önce ayda 150 kuruş maaş alıyorlarken bu sefer maaşları 250 kuruşa çıkarılmıştır.

Müftüler de üç sınıf itibar olunmuşlardı: Vilâyet müftüleri derecesine göre 1.000, 900 ve 800 kuruş; livalarda 700, 600 ve 500 kuruş ve kazalarda her sınıf için 400 kuruş maaş takdir olunmuştu.

Bu tarihlerde idarî taksimat şu şekilde idi:

Birinci sınıf vilâyet	18
İkinci sınıf vilâyet	7
Üçüncü sınıf vilâyet	10
Birinci sınıf liva	29

(5) Düstûr (Tertîb-i Sanî), c. 6, sh: 146-150, Matbaa-i Amire 1334.

İkinci sınıf liva 26
Üçüncü sınıf liva 19

Kazalar 540 ve nahiyeler de 990 tane idi. (6)

Bu durumda 1913 senesinde Osmanlı İmpatorluğunda görevli 649 vilâyet, liva ve kaza kadısı vardı. Bir o kadar da müftü, cem'an 1298 vazifeli vardı. Nahiye naib ve müftüleri de 1980 kişi idi.

Kadılık Silsilesi

Kadılık silsilesi şu şekilde tertip olunmuştur:

a) Kazaskerlikler ve bazı mümtaz eyalet kadılıkları,

b) İstanbul, Muhallefat ve Evkaf Kadılıkları,

c) Haremeyn-i Muhteremeyn (Mekke ve Medine) ile birinci ikinci ve üçüncü sınıf vilâyet kadılıkları,

d) Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf liva kadılıkları,

e) Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf kaza kadılıkları.

Kadılık teşkilâtı bulunan yerlere altı saat mesafede bulunan ve meseleleri çok olan nahiyelere de birer «Nahiye Naibi» tayin olunurdu.

Medresetü'l-Kuzât'tan mezun olanlar kadılığa tayin olunduklarında vazifelerini hakkı ile ifa ettikleri takdirde üç senede bir terfi edebilirlerdi. Bu medreseden mezun olmayanların vazife alabilmeleri ve terfi edebilmeleri için mezkür medresede okunan derslerin hepsinden imtihana girip «ehliyetname» almaları gerekirdi. Herhangi bir kadı yüksek tahsil yapmamış ve eski medresede okumuşsa bu takdirde terfi sırası geldiğinde meselâ birinci sınıf bir kazaya kadar yükseldikten sonra, üçüncü sınıf bir liva kadılığına geçemezdi.

Müftüler, bulundukları mahallin idare meclisi azası oldukları ve kadılıktan havale olunan şer'î meselelere ve halk tarafından sorulacak sorulara cevap verme durumunda bulundukları gibi bölgelerindeki medrese ve ilim yuvalarının imarına, tedbirisatın müderrisler tarafından en iyi bir şekilde yürütülmesine nezaret ederlerdi. Bir beldede müftülük inhilâl ettiği takdirde, buraya mahallî ulemâdan ders vermekle meşgul olan ve ilmî hüviyeti takdire şayan görülen zat seçilirdi. Bu seçim mahallin ders okutan medrese müderisleri, büyük camilerin imam ve hatibleri, İdare Meclisi ve Belediye Meclisi azalarından temsilci olanların gizli reyleri ile yapılırdı. Bu seçim sonunda en fazla rey alan namzet seçilip ismi Meşihat Makamı'na bildirilirdi.

---

(6) Düstûr (tertîb-i sanî), c. 1, sh: 541-542.

Eğer kadro mevcutsa ve elde tayinini isteyen namzet varsa Meşihat Makamı eline tayin iznini vermek suretiyle müftü tayin edebilirdi. Bazı durumlarda mahallî seçimlere itiraz olursa Meşihât Makamı bunu değerlendirir ve merkezden bizzat müftü tayin edilirdi.

Müftü yardımcıları olan müsevvitler ise müftüler tarafından takrir ve ifade olunan suallerin fetvâ kitablarında yerini bulup şeriat dili ile müsveddesini yazarak müftülüğe verirlerdi.(7)

MÜDERRİSLİK DERECELERİ

Osmanlı İmpartorluğunun son devirlerinde müderrislik dereceleri 12 kısma ayrılmıştı. Her derecenin muayyen miktarda müderrisi vardı. Müderrislik derecesi yükseldikçe kadrolar da azalırdı. Müderrislikler en küçüğünden başlamak suretiyle şu sırayı takip ederek yükselirdi:

«İbtidaî Harıç, Hareket-i Harıç, İbtidaî Dahil, Musıla-i Sahn, Medaris-i Sahn-ı Seman, İbtidaî Altmışlı, Hareket-i Altmışlı, Musıla-i Süleymaniye, Hamise-i Süleymaniye, Medaris-i Erbaa-i Süleymaniye ve Dârü'l-Hadis-i Süleymaniye.» (8)

Bir de müderrisler içinde temayüz etmiş ve ilmî yüksek olan zatlara «Kibar-ı müderrisîn» adı veriliyordu. Bunlar bir nev'î mütehassıs durumunda idiler..

MEVLEVİYET DERECELERİ

İlmiye mesleğinde kadılık yapanlar ister makamı işgal etsin ister etmesinler kazandıkları liyakat ve dereceye göre mevleviyetlerle taltif olunurlardı. Fiili olarak o vazifeyi yapmasalar da maaşını alırlardı. Yani ilmî hüviyetleri o makamı yürütecek derecede üstün kabul edildiği için bu mevleviyet kendilerine veriliyordu. Bu mevleviyetler en yükseğinden aşağıya doğru şöyle sıralanmışlardı:

a) **Haremeyn Mevleviyeti:** (İstanbul, Mekke ve Medine Kadılığı),

b) **Bilâd-ı Hamse Mevleviyeti:** (Edirne, Bursa, Şam, Mısır ve Filibe),

c) **Mahreç Mevleviyetleri:** (Kandiye, Kudüs, Halep, Eyüp, Selânik, Yenişehir, Galata, İzmir, Sofya, Trabzon ve Girit),

---

(7) Düstûr, c. 5, sh: 352-361, Matbaa-i Amire, 1332 (1916). Dersaadet.

(8) İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., sh: 272.

d) Devriye Mevleviyetleri: (Bağdat, Antep, Bosna, Erzurum, Maraş, Trablusgarp, Beyrut, Diyarbakır, Rusçuk, Sivas, Adana, Çankırı ve Van) (9).

İlmiye Teşkilâtında hangi makam ve mevki'de bulunursa bulunsun herkes vazifesini lâyıkı ile yerine getirip başarı sağlarsa ve halkın işlerini en iyi şekilde yürütürse ve aynı zamanda Meşihat Makamı tarafından da gayreti uygun görülürse beşinci derecesinden aşağıya doğru Osmanlı ve Mecidî Nişanları ile mükâfatlandırılırdı.

Kadılar ve müftüler tayin olundukları yerlerde haklarında bir şikâyet olursa vazifelerinden alınıp başka bir yere verilirlerdi. Eğer müddet-i örfî (kabul edilen zaman) dolmadan — ki iki sene idi — başka bir yere nakl edilirse, orada iki seneyi doldururdu. Ondan sonra terfi' edeckse eder ve başka yere tayin olunurdu. Yalnız bir kadı'nın bir kaza veya liva'da vazifeli bulunduğu sırada azl edilmesi ortaya çıkmışsa, o bölgedeki hizmetleri takdir edilip rütbe ve nişan alabilirdi.

MEŞİHAT MAKAMININ İDARÎ TEŞKİLÂTI

1309 (1893) yılındaki yıllığa göre Fetvahâne (Şeyhülislâmlık) şu şekil bir idarî taksimatı gösteriyordu:

A) Meşîhat-ı Celîle-i İslâmiye Dairesi:

1) Müsteşar (İbrahim Hakkı Efendi)
2) Ders Vekili (Ahmet Asım Efendi)
3) Mektubî (Mehmet Şükrü Efendi)
4) Mektubî muavini (Mustafa Tevfik Efendi)
5) Mektubî kalemi mümeyyizi ve sicil-i ahvâl şubesi müdürü (Şerîf Remzi Efendi)
6) Evrak Müdür (Ali Rıza Efendi)
7) Muhasebeci (Tevfik Efendi)
8) Muhasebe Kalemi Müdürü (Rakım Efendi)
9) Muhasebe Kalemi mümeyyizi (Enver Efendi)

B) Fetvâhâne:

1) Fetvâ Emini (Mehmet Nuri Efendi)

---

(9) İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., sh: 278-279.

2) İ'lâmat-ı Şer'iyye Mümeyyizi (Es'at Efendi)
3) Reisu'l-müsevvidin (Şükrü Efendi)
4) İ'lâmat Mümeyyizi birinci muavini (Halil Efendi)

C) **Meclis-i İntihab-ı Hükkâm-ı Şer'**

1) Reis (Osman Kâmil Efendi)
2) Azalar (Ders Vekili Ahmet Asım Efendi)
(Kassam-ı Askerî Hüseyin Tahsin Efendi)
(Mekteb-i Nüvvab müdürü Osman Nuri Efendi)
(Temyiz Mahkemesi âzasından Pertev Efendi)
(Sadreyn müsteşarı Mehmet Zeki Efendi)
(Meclis-i Kur'an ve Talebe âzasından İsmail Hakkı Efendi)
(İ'lâmat-ı Şer'iyye mümeyyizi Es'at Efendi)
3) Başkâtip (Mehmed Said Efendi)
4) Başkâtip muavini (Şakir Efendi)

D) **Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye:**

1) Reis (Osman Kâmil Efendi)
2) Azalar (Çerkes Şeyhi-zâde Tevfik Efendi)
(Mahmut Kâmil Efendi)
(Mehmet İsmet Efendi)
(Ahmet Ramiz Efendi)
(Süleyman Vehbi Efendi)
(Ahmed Hamdullah Efendi)
(Hicâbî Efendi)
(Mustafa Necati Efendi)
(Yahya Reşit Efendi)
(İlyas Veysî Efendi)
(Halis Efendi)
(Ali Rıza Efendi)
(Hacı Said Ünsî Efendi)
3) Başkâtip (Cemil Efendi)
4) Başkâtip muavini (Lâmiğ Efendi)

E) **Meclis-i İdare-i Emval-i Eytam:**

1) Reis (Süleyman Sırrı Efendi)
2) Azalar (Abdussamed İsmet Efendi)
(Seyfeddin Satı' Efendi)
(Hüseyin Nureddin Efendi)

(Malik Efendi)
(Halid Efendi)
(Raşit Efendi)
(Mehmet Efendi)

3) Başkâtip (Raşit Efendi)

4) Başkâtip muavini ve sicil-i ahvâl şubesi başkâtibi (Şerafeddin Efendi)

5) Eytam ve eramil-i ilmiye iaşe sandığı emîni ve İlmiye Dairesi veznedârı (Yusuf Ziyaeddin Efendi)

F) Eytam Sandıkları İdare Şubesi:

1) Umum Emval-i Eytam Muhasebe memuru (Ahmet Vasıf Efendi)

2) Eytam şubesi muavinleri (el-Hac Ahmet Şakir Efendi)
(Fahri Efendi)

3) Veznedâr (Behçet Efendi)

G) Meclis-i İmtihan-ı Kur'a:

1) Reis (Ders Vekili Ahmet Asım Efendi)

2) Azalar (Mehmet Tevfik Efendi)
(İsmail Hakkı Efendi)
(Hassa Ordusu Müftüsü Şakir Efendi)
(Mahmut Celâleddin Efendi)
(Mustafa Vehbi Efendi)
(Abdülhalim Efendi)

H) Meclis-i Mesalih-i Talebe :

1) Reis (Ders Vekili Ahmet Asım Efendi)

2) Azalar (Mustafa Tevfik Efendi)
(Abdülkerim Efendi)
(İsmail Hakkı Efendi)
(Ahmet Nazif Efendi)
(Recep Rüştü Efendi)
(Ali Rıza Efendi)
(İbrahim Nuri Efendi)
(Hasan Hilmi Efendi)
(Raşit Efendi)
(Hasan Tahsin Efendi)

3) Başkâtip (Emîn Efendi)

4) Başkâtip muavini (Mehmet Hulûsi Efendi)

İ) **Meclis-i Meşayih:**

1) Nâzır (Meclis-i Tetkikât âzasından Mehmet Tevfik Efendi)
2) Reis (.....)
3) Azalar (Kasımpaşa Mevlevihânesi şeyhi Ali Efendi)
(Merkez Efendi Dergâhı şeyhi Ahmed Mes'ut Efendi)
(Safvetî Paşa Dergâhı şeyhi Ali Asım Efendi)
(Vanî Dergâhı şeyhi Mehmet Emîn Efendi)
(Kâşgârî Dergâhı şeyhi Mehmet Aşir Efendi)
(Fethî Efendi Dergâhı şeyhi Şemseddin Efendi)
(Neccarzâde Dergâhı şeyhi Rıza Efendi)
(Es'at Efendi)
4) Başkâtip (Hasan Hayri Efendi)
5) Mukayyit (Şemsedin Efendi)

J **Tetkik-i Müellefat Hey'eti:**

1) Reis (Meclis-i Tetkikat âzasından Tevfik Efendi)
2) Azalar (Meclis-i Mesalih Talebe âzasından Ahmet Nazif Efendi)
(Meclis-i Tetkikat âzasından Yahya Reşit Efendi)
(Meclis-i Tetkikat âzasından Halis Efendi)
(Ali Rıza Efendi)
(Sırrî Efendi)
3) Başkâtip (Hasan Hayri Efendi)

K) **Teftîş-i Mesahif-i Şerife Meclisi**

1) Reis (İsmail Hakkı Efendi)
2) Azalar (Ahmet Şükrü Efendi)
(Mehmet Neş'et Efendi)
(Mehmet Hulusî Efendi)
(Mehmet Emîn Efendi)
(İbrahim Efendi)
(Süleyman Efendi)
(Bekir Efendi)
(Hüseyin Efendi)
(Mehmet Nuri Efendi)
3) Kâtip (Mehmet Fehmi Efendi)

L) **Sicil-i Ahvâl Şubesi:**

1) Müdür (Şerif Ahmet Remzi Efendi)
2) Muavin (Mehmet Reşat Efendi)

3) Başkâtip (Mehmet Şerafeddin Efendi)
4) Başkâtip muavini (Bahaeddin Efendi)

M) **Rumeli Kazaskerliği Dairesi:**

1) Kazasker (Mehmet Dürri Efendi)
2) Muavin (Meclis-i Tetkîkat-ı Şer'iyye âzasından Tevfik Efendi)
3) Kassam-ı Askeri (Tahsin Bey)
4) Sadreyn Müsteşarı (Zeki Efendi)
5) Müsteşar Muavini (Hicabi Efendi)
6) Mahfel Şer'iyyatçısı (Hilmi Efendi)
7) Rumeli ve Anadolu Kazaskerlikleri Evrak Memuru (İsmail Efendi)
8) Vekayi' Kâtibi (Arif Efendi)
9) Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Başkâtibi (Cevdet Efendi)
10) Beytü'l-Mal Kassamı (Abid Efendi)

N) **Anadolu Kazaskerliği Dairesi:**

1) Kazasker (Kevakibîzâde Mehmet Ataullah Efendi)
2) Muavin (Meclis-i Tetkîkat azasından Süleyman Vehbi Efendi)
3) Üsküdar Naibi (Salih Efendi)
4) Vekayi' Kâtibi Halid Efendi)

O) **İstanbul Kazaskerliği Dairesi:**

1) Kadı (İbrahim Edhem Efendi)
2) Muavin (Bilâd-ı Hamse'den İbrahim Edhem Efendi)
3) Vekayi' Kâtibi (Nâfiz Efendi)
4) Bab Mahkemesi Naibi (İbrahim Hulusi Efendi)
5) Mahmutpaşa Mahkemesi Naibi (Mustafa Nuri Efendi)
6) Ahî Çelebi, yani Tahtakale Mahkemesi Naibi (Ali Ataullah Efendi)
7) Dâvutpaşa Mahkemesi Naibi (Abdülkadir Efendi)

P) **Bâb-ı Fetvâ Telgraf Memurları:**

(Mehmet Tahir Efendi)
(Mehmet Said Efendi)

R) **Mekteb-i Nüvvab**
1) Müdür ve Sak (x) Muallimi (Osman Nuri Efendi)
2) Fıkıh ve feraiz muallimi (Ahmet Nazîf Efendi)
3) Hatt-ı Ta'lik muallimi (Hasan Efendi)
4) Mecelle muallimi (Mustafa Vehbi Efendi)
5) İnşâ muallimi (Şeyh Vasfî Efendi)

S) **Evkaf-ı Hümayûn Müfettişliği Dairesi:**

1) Müfettiş (Hasan Hüsnü Efendi)
2) Müsteşar (Hüseyin Hüsnü Efendi)
3) Kassam (Zühtü Efendi)

Ş) **Eyüp Mahkemesi:**

1) Kadı (Asef Bey)
2) Bâb Naibi (Yakup Efendi)

T) **Galata Mahkemesi:**
1) Kadı (Halil Fehmi Efendi)
2) Bâb Naibi (Recep Hulusî Efendi)
3) Tophane Mahkemesi Naibi (Abdülhamid Muhlis Efendi)
4) Beşiktaş Mahkemesi Naibi (Receb Efendi)
5) Yeniköy Mahkemesi Naibi (Osman Efendi)
6) Kasımpaşa Mahkemesi Naibi (Rif'at Efendi) (10)

1333 (1917) senesinde **Şer'î Mahkemeler, Meşîhat Makamından** alınıp **Adliye Nezaretine** bağlanmışlardır. Bu durum üç yıl devam ettiğinden **Meşîhat Makamı** bu müddet zarfında idarî bakımdan yeni bir şekil almıştır. Bu devredeki durumu da bir nebze olsun görelim:

1333/1334 (1917/1918) de Meşîhat Makamının idarî ve ilmî teşkilâtı şu şekilde düzenlenmiştir:

A) **Meşîhat-ı İslâmiye Dairesi:**
1) Müsteşar (Hüseyin Kâmil Efendi)
B) **Fetvahâne-i Alî:**
1) Fetvâ Emîni (Alî Rıza Efendi)
2) Fetvâ Emaneti Muavini (Mustafa Asım Efendi)
3) Fetvâ Emaneti Muavini (Hasan Hulki Efendi)

(x) **Sak: Kadıların verdiği hüccet ve i'lâmların tetkiki ile yapılan bir çeşit hukuk tatbikatı dersidir.**

(10) **Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, (Kırk dokuzuncu sene), sh: 206-220, Matbaa-i Âmire: 1311, Dersaadet.**

C) Hey'et-i İftâiyye (Fetvâ Odası):

1) Reîsü'l-Müsevvidîn (Ahmet Es'at Efendi)
2) Müvezzi' (Hafız Hasan Efendi)
3) Cevab-i Şifahi Memuru (İbrahim Hilmi Efendi)
4) Ayrıca 28 müsevvit mevcuttu. (x)

D) İ'lâmat-ı Şer'iyye Müdüriyeti (İ'lâmat Odası):

1) Müdür (Ahmet Hamdi Efendi)
2) Mümeyyiz (Mustafa Hasbi Efendi)
(Fethullah Efendi)
(Yakup Efendi)
(Hasan Hüsnü Efendi)
(Ahmet Hamdi Efendi)

E) Te'lif-i Mesail Şubesi

1) Reis (Ahıskalı Ali Haydar Efendi)
2) Azalar (Hasan Fehmi Efendi)
(Hüseyin Necmeddin Efendi)
(Mustafa Safvet Efendi)
3) Başkâtip (Ahmet Muhtar Efendi)

F) Nakîbü'l-Eşraflık:

1) Nakîbü'l-eşrâf (Ahmet Muhtar Efendi)
2) Kâtip (Mustaf Safvet Efendi)

G) Ders Vekâleti ve Meclis-i Mesalih-i Talebe:

1) Reis (Ders Vekili Hacı Ali Zeynelabidin Efendi)
2) Azalar (Medresetü'l-Mütehassısîn Umum Müdürü Hüseyin Avni Efendi)

(Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresei Kısm-ı Alî Umum Müdürü Mehmet Şükrü Efendi)

(Dârü'l-Hilâfeti'l'-Aliyye Medresesi Tali Kısm-ı Sani Umum Müdürü Fehmi Efendi)

(Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesi Tâlî Kısm-ı Evvel Umum Müdür Recep Efendi) (xx)

3) Mümeyyiz (Mehmet Hikmet Efendi)

(x) İlmiye Salnamesi, sh: 141, Matbaa-i Amire 1334.

(xx) İlmiye Salnamesi, sh: 145.

4) Meclis Başkâtibi (Mehme Es'at Efendi)

H) **Medrese-i Süleymaniye** (Medrestü'l-Mütehassısîn):

1) Umum Müdürü (Hüseyin Avni Efendi)

İ) **Sahn Medresei** (Alî):

1) Umum Müdürü (Mehmet Şükrü Efendi)

J) **İbtidaî Dahil** Medresesi (Tâlî Kısm-ı Sanî):

1) Umum Müdürü (Mehmet Fehmi Efendi)

K) **İbtidaî Hariç Medresesi** (Tâlî Kısm-ı Evvel):

1) Umum Müdürü (Hafız Mehmet Recep Efendi)

L) **Tetkik-i Mesahîf ve Müellefat-ı Şer'iyye Meclisi:**

1) Reis (Es'at eş-Şukayrî Efendi)
2) Azalar (Mehmet Fehmi Efendi)
(Halîl Cevat el-Halidî Efendi)
(Hafız İbrahim Efendi)
(Hafız Bekir Hâzım Efendi)
(Hafız Halîl Hilmi Efendi)

M) **Meclis-i Meşayîh:**

1) Reis (Şeyh Mehmet Gülşen Efendi)
2) Azalar (Şeyh Ali Efendi)
(Şeyh Abdülbâkî Efendi)

N) **Mektûbî Dairesi:**

1) Mektûbî (Hüseyin Nâfiz Bey)
2) » Muavini (Mehmet Şevket Efendi)
3) » Kalemi Müdürü (Mehmet Emîn Bey)
4) » » Mümeyyizi (Ahmet Fevzi Bey)
5) Şifre mümeyyizi (Ahmet Nuri Bey)

O) **Muhâsebat Dairesi:**

1) Müdür (Yusuf Zıyaeddin Efendi)
2) Müdür Muavini (Mehmet Hayri Efendi)
3) Mümeyyiz (Mehmet İhsan Efendi)
4) Mu'temet (Osman Nuri Efendi)

P) **Memurîn Müdüriyeti:**

1) Müdür (Hasan Bahri Efendi)
2) Mümeyyiz (Halîl Fevzi Efendi)

R) **Sicil-i Ahvâl Müdüriyeti:**

1) Müdür (İsmail Es'at Efendi)
2) Mümeyyiz (Mehmet Refik Efendi)

S) **Evrak Müdüriyeti:**

1) Müdür (Ahmet Cevdet Efendi)
2) Müdür Muavini (Ahmet Asım Efendi)
3) Mümeyyiz (Ahmet Saît Efendi)
4) İstatistik ve Dosya Mümeyyizi (Salih Eşref Efendi)

Ş) **Sûra-i İlmiye:**

1) Reis (Meşihat Müsteşarı Hüseyin Kâmil Efendi)
2) Azalar (Fetvâ Emaneti Muavini Hasan Hulki Efendi)
(Mektûbî Hüseyin Nafiz Bey)
(Muhâsebat Müdürü Yusuf Zıyaeddin Efendi)
(Memurîn Müdürü Hasan Bahri Efendi)
(Medrese-i Süleymaniye Müdürü Hüseyin Avni Efendi)
(Sahn Medresesi Müdürü Mehmet Şükrü Efendi)

T) **Encümen-i İntihâb-ı Memurîn-i İlmiye:**

1) Reis (Müsteşar Hüseyin Kâmil Efendi)
2) Azalar (İ'lâmat Müdürü Ahmet Hamdi Efendi)
(Mektûbî Hüseyin Nafiz Efendi)
(Muhâsebat Müdürü Yusuf Zıyaeddin Efendi)
(Medresetü'l-Kuzat Müdürü Hasan Lütfü Efendi)
(Memurîn Müdürü Hasan Bahrî Efendi)
(Sicil Müdürü İsmail Es'at Bey)

U) **Medresetü'l-Kuzât:**

1) Müdür (Hasan Lütfü Efendi)
2) Muavin (Mehmet Şakir Efendi)

Ü) **Müneccimbaşılık:**

1) Müneccimbaşı (Hüseyin Hilmi Efendi)
2) Kâtip (İbrahim Edhem Efendi)

V) Sıhhiye Müfettiş-i Umumiliği:

1) Müfettiş (Mustafa Münif Paşa) (11)

FETVÂHANE NİZAMNAMESİ

Bu nizamname 13 Muharrem 1292 (16 Şubat 1875) tarihinde yürürlüğe girmiştir. Daha sonra bu nizamnâme bir takım değişikliklere uğramış, yukarıda gördüğümüz gibi 1916 tarihlerinde Fetvâhane'de bulunan müsevvitler yirmi sekiz kişi olmuşlardı. Halbuki bu nizamnâmeye göre eskiden olduğu gibi yirmi kişi olacak ve ne eksilecek ve ne de arttırılacaklardı. Bu nizamnâmeye kısaca bir göz gezdirelim:

«Fetvâhane'de görevli «müsevvit» tabir olunan efendiler, eskiden olduğu gibi yirmi efendi olup, artıp eksilmeyecektir. Fetvâhane'nin maaşı eski müsevvit efendiler arasında, öteden beri nasıl taksim oluna geldi ise o şekilde taksim olunacaktır.»

«Bir zamandan beri kabul edilen yeni mülâzım (yardımcı) ve üç yedek âza, bundan sonra kaldırıldığından, sekiz mülâzım şeklinde kabul olunacaklardır. Yirmi müsevvit ve sekiz mülâzimden münhâl vuku' bulmadıkça, başka tayin yapılmayacak ve bu sayı sabit tutulacaktır. Müsevvitlikte münhâl bir kadro ortaya çıkınca, müsevvitlik silsilesi yukarıda doğru yürütülüp en sona sekiz mülâzimden en kıdemlisi Meşîhat Makamı'ndan müsevvit tayin edilecektir. Mülâzimler silsilesi de yürütülüp sekizinci mülâzimlik için de eskiden beri yedek eleman itibar olunark vazifelerine devam etmekte bulunan efendiler imtihana sokulup liyâkat ve ehliyeti en üstün olan efendi Fetvâ Makamı'ndan mülâzim tayin olunacaktır. Böylece bu yedek elemanlar imtihan edilip mülâzimlik vazifesini alıp sayıları bitene kadar dışardan hiç bir mülâzim alınmayacaktır.»

«Eğer mülâzimler için boş bir kadro ortaya çıkarsa ve yedek eleman bulunmazsa bu takdirde «hariç müsevvidi» tâbir olunan ve Pusulâ Odası'na devam eden efendilerden istekli olanlar imtihan edilirler. En ehil ve dirayetlisi mülâzim tayin edilir. Fakat bunlar imtihandan çekilir yahut imtihanda bir üstünlük sağlayamazlar ve mülâzim sınıfına girmelerine kâfi gelecek bilgileri olmazsa, bu takdirde, dışarıdan müracaat edenler imtihan edilip en liyâkatlısı kabul edilecektir.»

«Pusula Odasına devam eden ve «Hariç Müsevvidi» diye adlandı-

(11) Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, sh: 138-143, Hilâl Matbaası, Dersaadet 1334.

rılan efendilerin sayısı on iki kişi olacaktır. Münhâl bir kadro olursa dışarıdan müracaat edenler imtihanla alınacaklardır.»

«Fetvâhane'de istihdam edilen efendiler, eğer mevleviyetle görevlendirilirlerse, mevleviyet mahalline gidene kadar bu vazifeye devam edeceklerdir.»

«Reîsü'l-Müsevvidîn (müsevvitlerin başkanı) bulunan zat, mevleviyete nâil olduğunda, mevleviyet mahâlli olan yere gidene kadar, vazifesine devam edecektir. Mevleviyeti kabul ettiği gün baş müsevvitlikten ayrılacağından yerine Müsevvid-i Sanî (İkinci Müsevvit) bulunan efendi ehliyetli ise o, değilse müsevvitlerden fıkıh ilmine en fazla vâkıf bulunan ehliyet ve liyâkatlisi Fetvâhane'den başmüsevvitlik memurluğuna tayin edilecektir.»

«Fetvâhane'de istihdam edilen efendilerle Pusula Odasında kayıtlı bulunan zatlar niyâbete (kadılığa) geçmek isterlerse Şer'î Hâkimler Nizamnâmesinin üçüncü maddesine göre üçüncü sınıftan olan bir niyâbete (kadılığa) tayin olunurlar. Fakat Fetvâhane'de İ'lâmat Odası'nda bulunan efendiler on beşten fazla ve Pusula Odası'nda bulunan efendiler yedi kişi bulunmadıkça bu Oda'lardan hiç kimse niyâbete (kadılığa) tayin olunmayacaktır.»

«Fetvâhane'nin idaresi Fetvâ Emîni'ne verilmiş olduğundan bundan sonra bu daireye girmek arzusunda bulunanlara dair olan evrak Fetvâ Emaneti'ne havale edilecek ve bunlardan bu nizamnâmeye uygun olanlar tayin edilecekleri zaman da Fetvâ Emaneti'nin görüşü alınarak Fetvâ Makamı (Meşihat Makamı)ndan tayin olunacaktır.» (12)

10 Temmuz 1330 (23 Temmuz 1914) tarihinde çıkarılan bir nizamnâme ile yukarıda görüldüğü üzere Fetvâhane'de Fetvâ Odası iki kısma ayrılmış oluyordu. Fetvâ Hey'etini teşkil eden «Fetvâ Odası», «Te'lîf-i Mesail» ve «Taharri-i Mesail» adlarında iki şubeye ayrılmıştı.

Te'lîf-i Mesail (dinî meseleleri derleyip toplama) Şubesi, bu nizamnâmeye göre şunları yapacaktı: «Elde bulunan dinî kitablarda tesadüf edilmeyen meselelerin hâl şekillerini tayin edecek ve Meşîhat Makamı'ndan uygun görülecek mevzu'lara dair dört mezhebe dayanan bütün fıkhî kitablardan ve ilmî eserlerden gerekli fikirleri çıkarmak suretiyle kaynak göstererek toplayacağı şer'i meseleleri ihtiva eden hususî kitablar ve Şeyhü'l-islâmların, altına nakilleri ilâve ile tekrar etmeden, basılmış ve basılmamış fetvâlarından teşekkül

(12) Düstûr, c. 4, sh: 76-77, Mahmut Bey Matbaası, İstanbul 1299.

etmiş ve fıkıh kitablarındaki tertibe uygun Muhîdu'l-Fetavâ» isminde bir kitab meydana getirilecektir.»

Taharri-i Mesail (Dinî meseleleri araştırma) Şubesi de «fetvâsı sorulan hâdislere ait fetvâları araştırıp bulma, tanzim etme ve hukukî soruların cevablarını hazırlamakla» mükellefti.

Bu iki şubenin on bir maddelik bir nizamnâme ile tesbit edilen başka vazifeleri de vardı. (13)

ŞER'Î MAHKEMELER VE KADILAR

Kadı'ların baktıkları işlerin en iyi şekilde yürütülmesi için çıkarılan kanunlar dışında ortaya çıkan ihtilâfları halletmek için de bir takım ta'limatnâmeler çıkarılıyordu. Verilen şer'î kararların doğruluğunu tesbit için merkez'de bir Meclis-i Tetkîkat-ı Şer'iyye kurulmuş ve vazifeleri 21 Muharrem 1290 (18 Mart 1874) tarihinde çıkarılan bir ta'limatnâme ile tesbit edilmiştir.

Bu ta'limatnâmede genel olarak şu hususlar zikr edilmiştir:

Bir işin Meclis-i Tetkîkat-ı Şer'iyye'de müzakeresi yapılacaksa, bunun havalesi mutlaka Meşihat Makamı'ndan yapılması lâzımdı. Şer'î mahkeme ve resmî dairelerden doğrudan doğruya bu meclise dâva mevzu'u gönderilecek veyahut yalnız evrakla meclisin reyine müracaat edilecek olunursa bunların hiç birinin tetkik ve müzakeresine girişilmezdi. Bunların gönderildiği mahkeme veya daireye Fetvâ Makamı'ndan havale edilmesi ihtar olunurdu.

Bu meclis haftada üç defa toplanırdı. Havale olunan dâvalar ve sair evrak sırası ile müzakere mevki'ine konurdu. Şayet mühim ve acele bir madde zuhur ederse, bu takdirde o madde öne alınırdı. Mecliste tetkik ve müzakere olunacak şer'î maddelerin kararları şer'î meselelere müstenit olacağı cihetle bu kararlar ittifakla alınırdı. Verilecek kararlar reis ile beraber âzanın ittifak ve ekseriyetinin bir rey'de bulunması ile ortaya çıkardı.

Azanın ekserisi bulunmadıkça hiç bir madde hakkında karar verilemiyecekti. Reis bulunmadığı takdirde Fetvâpenahî'den vuku' bulacak emir ve görüş üzerine âzadan biri kendisine vekâlet edecekti. Kararlar imza edilip Meşihat Makamı'na takdim kılınırdı. Müzakere esnasında meclis odasında hariçten hiç kimse bulunmıyacaktı. (14)

---

(13) Düstûr, (İkinci tertip), c. 6, sh: 948, Matbaa-i Amire 1334.

(14) Düstûr, c. 4, sh: 73-75, Mahmat Bey Matbası, 1299. İstanbul.

Daha sonra 25 Nisan 1329 (1913) tarihinde **Mehâkim-i Şer'iyye** (Şer'î Mahkemeler) hakkında neşr olunan kanunda şöyle deniyordu:

«**Şer'î mahkemler; şer'î hükümler, mer'î usûl ve kaideler dairesinde dâvalara bakmak, ayırmak, işleri düzeltmek ve halkın meselelerini hâlletmekle mükelleftir.**»

Bu mahkemelerde hüküm ve i'lâm verme hakkı kadı'lara aitti. Verdikleri kararlar Fetvâhane veya Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye'ce bozulmadıkça mer'î ve mu'teberdi.

İstanbul'da Kazaskerlik Mahkemesi adı altında iki mahkeme olduğu gibi İstanbul, Muhallefat ve Evkaf Kadılıkları ile birinci sınıf liva derecesinde olarak Galata ve Üsküdar Kadılıkları ve birinci sınıf kaza derecesinde olarak Mahmutpaşa, Davutpaşa, Eyüp, Kasımpaşa, ve Yeniköy Kadılıkları mevcut bulunuyordu.

Şer'î mahkemelerin hepsinde birer başkâtip, lüzumlu kadar zabıt kâtibi, mukayyit, muhzir, ve hademe bulunurdu. Vilâyet merkezlerinde lüzumuna göre müşavir, tereke memurları ve eytam müdürleri bulunurdu. Fetvâhane'ye ait olan işler Fetvâ Emîni ile muavinine ait olup işin durumuna göre de memur, mümeyyiz, müsevvit ve mukayyit bulunacaktı.

Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye'de bir reis ve altı âzadan başka bir başkâtip, kalemde iki mümeyyiz ve lüzumu kadar kâtip bulunurdu.

Fetvâhane'ye ait olan işler Fetvâ Emîni ve muavinine ait olup işin durumuna göre de memur, mümeyyiz, müsevvit, mukayyit gibi elemanlar istihdam edilebilirdi. Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye bir reis ve altı azadan teşekkül edeceği gibi bir başkâtip, kalemde iki mümeyyiz ve lüzumu kadar kâtip bulunacaktı.

25 Ağustos 1326 (7 Eylül 1910) tarihinde Bâb-ı Fetvâ (Şeyhü'l-İslâmlık)'da bir «Şû'râ-i İlmiye» kurulmuştur. Bu ilmî şu'râ Şeyhü'l-İslâmlık müsteşarı'nın başkanlığında sekiz âzadan teşekkül edecekti.

Bu şû'râ; Şer'i mahkemeleri, İlmiye'nin meclis ve şubelerine ait kanun, nizam ve ta'limatnâmelerini tanzîm; Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye, Şer'î mahkemeler ve İlmiye Meclislerinden, Meşîhat Makamı'na gönderilecek meseleleri tayin ve tesbit, medreseler ve Emval-i Eytam (yetim malları) hakkında ortaya çıkan hususları tetkik etmek gibi vazifeleri üstüne alacaktı. (15)

12 Mart 1333 (1917) tarihinde Şer'î Mahkemeler Adliye Nezâreti'ne (Vekâletine) bağlanmışlarsa da, yapılan tecrübeler isabetli bir

---

(15) Düstûr, (tertib-i sanî); c. 2, sh: 675, Matbaa-i Osmaniye, 1330.

karar alınmadığını gösterdiğinden, tekrar 4 Mayıs 1336 (1920) da Meşihat Makamı'na bağlanmışlardır. (16)

MEDRESELER VE DÂRÜ'L-HILÂFETİ'L-ALİYYE MEDRESELERİ

Medreselerin eski usule göre devamı, zamanın ihtiyaçlarına gerekli cevabı veremiyeceği gerekçesi ile İkinci Meşrutiyet'in ilânı üzerine islâhat fikrleri ortaya atılmıştır. Bunun neticesi olarak medreseler yeni bir teşkilâta ve kanuna bağlanmışlardır. 13 Şubat 1325 (26 Şubat 1910) tarihinde çıkarılan 48 maddelik bir «Medaris-i İlmiye Nizamnamesi» ile medreseler yeni bir şekle konulmuştur. Bu medreselerden İstanbul'da bulunanlara Meclis-i Mesalih-i Talebe adlı teşkilât, taşralarda ise müftüler nezaret edeceklerdi. Bu nizamname ile ne şekil talebe alınacak, ne okutulacak ve nasıl imtihan yapılacak, hepsi tesbit edilmiştir. (17)

Bu nizamname ile medreseler tam olarak islâh edilemediğinden dört yıl sonra Şeyhü'l-İslâm Mustafa Hayri Efendi zamanında yeni bir «İslâh-ı Medaris Nizamnamesi» çıkarılarak «Dârü'l-Hilâfeti'l- Aliyye Medreseleri» kurulmuştur.

Geniş bir nizamname ile kurulan bu medrselerin «esbab-ı mucibe lâyihası»nda şöyle deniyordu:

«Medreselerin, üzülerek belirtmek lâzımdır ki, bir arahk uğradığı ihmal ve umursamazlık, hal ve zamanın ihtiyaçlarına göre terak kilerini te'minden uzak, kurluşlarındaki intizamın bile birbiri ardınca kaybolmasını sağladığı inkarı kabil olmayan elîm hakikatlerdendir.»

Bu medreselerde dinî ilmlerin tam olarak tahsili için konulan müdder on iki sene idi. Her kısım dörder seneden ibaret olmak üzere üç kısma ayrılmıştı. Bunlara da (Talî kısm-ı evvel), (Talî kısm-ı sanî) ve (Alî) isimleri verilmiştir. Her kısmın bir umum müdürü olacaktı.

(Talî) kısımları iki yüz altmış (260)'ar, (Alî)' kısımları da iki yüz (200)'er talebeden teşekkül edecekti. Sınıflar da dörder şubeden ibaret bulunacaklardı. Sınıf ve şubelerde birer müdür bulunacak ve şube müdürleri, sınıf müdürlerine, sınıf müdürleri umum müdüre, umum müdürler de Ders Vekâleti'ne bağlı olacaklardı. Ders Vekâleti de Şeyhü'l-İslâmlığa bağlı bulunyordu.

---

(16) Ceride-i İlmiye, c. 5, sayı: 60, sh. 1907-1908.

(17) Düstûr (tertîb-i sanî), c. 2, sh.: 127-138, Matbaa-i Osmaniye, 1330.

Bu medreseyi bitirenler, yani on iki senelik tahsil müddetini hakkı ile bitirenler, ayrıca ihtisas yapmak ve istediği sahada derinleşmek isterlerse, onlar için de (Medresetü'l-Mütehassisîn) kısmı kurulmuştu. Bu medrese **Yavuz Selim Camiindeki medresede tedrisata** başlamıştı.

Yeni açılan bu **Dârü'l Hılâfeti'l-Aliyye Medresesi, İstanbul'da** bulunan medreselerdeki talebeleri içine alacak, aynı ölçü ve nizamnameye göre de İmparatorluğun diğer taraflarında **Taşra Medreseleri** kurulacaktı.

İfade olunduğ gibi her kısım dörder sınıfı ve her sınıf da dörder şubeyi ihtiva edecekti. (Talî) kısımlara 2080 talebe kabul olunacak, sınıflar 260 ve şubeler de 65'er talebeden teşekkül edecekti. (Alî) kısmına 800 talebe kabul olunacak ve sınıflar 200 ve şubeler de 50'şer talebeden teşekkül edecekti.

Ayrıca bu nizamnamede (18) okunacak ders ve kitaplar da tesbit edilmiş ve yürülüğe konulmuştur.

Son devrin pek büyük alimlerini yetiştiren bu medreseler, 2 Nisan 1333 (2 Nisan 1917) tarihinde çıkarılan yeni bir kanunla **Şeyhü'l-İslâm Musa Kâzim Efendi** zamanında, adları değiştirilmiş ve Talî kısm-ı evvel: (İbtidaî Harıç), Talî kısm-ı sanî: (İbtidaî Dahıl) ve Alî kısmı: (Sahn) adını almıştır. Medresetü'l-Mütehassisîn'e de (Medrese-i Süleymaniye) adı verilmiştir. Sırası ile bu medreselerin müdürlüklerine **Hafız Recep Efendi, Muhammed Fehmi Efendi, Muhammed Şükrü Efendi** ve **Hüseyin Avni Efendi** tayin olunmuşlardır. (19)

Halka hizmet yönünden dinî irşat vazifesi için yüksek dereceli bir medrese açılmış ve 6 Şubat 1329 (19 Şubat 1914) senesinde tedrisata başlamıştır. Bunun adı (Medresetü'l-Vaizîn) idi. Her sene 40 talebe imtihanla kabul edilecek ve 22 çeşit ders okutulacaktı. (20) Sonradan Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ ile birleşerek (Medresetü'l-İrşat) adını almıştır. 1919 tarihinde tevhid edilen bu iki medrese **Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye** bağlanmıştır.

Bu ilmî müesseseler tedrisatın birleştirilmesi üzerine 3 Mart 1924'de kaldırılmışlardır.

---

(18) Geniş bilgi için bakınız: Ceride-i İlmiye, (Medreselerin islâhına dair fevkalâde nüsha), c. 1, sh: 243-383, Matbaa-i Amire, İstanbul 1332.

(19) (1) ve (2) numaralı vesikalara bakınız.

(20) Düstûr (tertîb-i sanî) c. 6, sh: 212-215, Matbaa-i Amire, Dersaadet 1334.

Not:

Bu eseri, halen İstanbul Müftülüğünün Şer'î Siciller Arşivi'nin Bâb-ı Fetvâ'dan arta kalan mahzenlerinden bulup çıkardığımız evraktan istifade ederek hazırladık. Bilhassa r. 1300 (1884)'den r. 1338 (1922)'ye kadar ki devreyi içine alan dersiam, müderris, müftü ve kadı maaşat defterlerinden istifade ettiğimiz gibi, tarîk defterlerinden ilmî pâyeleri derledik. Yalnız 20-25 yıllık bir devre içinde tutulan yedi cildlik ilmiye sınıfı teracim-i ahval ve sicil defteri ile beş bin kadar sicil dosyalarının sayfa ve dosya numaralarını vermeyi uygun bulduk. Sicil dosyalarının bin beş yüz kadarının bir kısmı 1924'den sonra Diyanet ve Adliye'ye yollanmış veya imha edilmiş bulunması muhtemeldir. **S.A.**

A

ABBAS FEVZİ EFENDİ (Dağıstan'lı)

1241 tarihinde Dağıstan'da doğmuştur. 1 Temmuz 1287'de Fatih Camiine dersiam olarak tayin olunmuştur. 27 Kanunisani 1315'de Meclis-i Maarif Azalığına tayin olunmuştur. 26 Ağustos 1325 de memuriyeti olan azalıktan tekaüde sevk olunmuştur.

Dersiamlık vazifesine devam eden mümaileyh 17 Nisan 1316'dan Nisan 1317'ye kadar bir sene müddetle Bilâd-ı Mahreç'ten Halep Mevleviyetini zabt etmiştir.

İlmî bakımdan 11 Rebiulevvel 1288'de İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliğine nail olup 15 Rebiulevvel 1293'de Hareket-i Hariç'e, 27 Receb 1296'da İbtidaî Dahil'e, 25 Şevval 1299'da Hareket-i Dahil'e 29 Şevval 1301'de Musıla-i Sahn'a 15 Rebuilevvel 1302'de İbtidai Altmışlı'ya, 17 Zilhicce 1364'de Hareket-i Altmışlı'ya, 13 Cemazielaher 1309'da Musıla-i Süleymaniye'ye ve 15 Şevval 1314'de Hamise-i Süleymaniye'ye terfi buyurulmuştur.

8 Kânunievvel 1328'de vefat etmiştir: 21 Aralık 1912. **(Dosya No: 239)**

ABBAS HAMDİ EFENDİ (Bağdat'lı)

Bağdat Rusumat-ı Damga Memuru Lütfü Ağa'nın oğlu olup 1277 h. yılında (15 Mart 1277) Bağdat'ta doğmuştur. Gayrı resmi mekteblerde Türkçe, Arapça ve Farsça sarf ve nahiv ilimleri ile lügat tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazar ve Farsçaya aşina idi.

1 Mart 1298 (22 Rebiulaher 1299) tarihinde 20 yaşında iken Bağdat Karantinahanesinde mülâzemeten ve bir ay sonra da katibliğe tayin edilmiştir. 31 Kanunievvel 1298'de bu karantinanın lağvına mebni açıkta kalmıştır. 17 Mayıs 1300 (4 Şaban 1301) senesinde

Bağdat'a bağlı Divaniye kazası Bidayet Mahkemesi birinci katibliğine tayin edilmiştir. Havası iyi gelmediğinden üç ay sonra da buradan ayrılmıştır. 28 Eylül 1300'de Samara kazası Bidayet Mahkemesi İkinci katibliğine tayin edilmiştir. 1 Teşrinievvel 1301'de Bağdat İsti'naf Mahkemesi Hukuk Kısmı Zabit katibliğine naklen tayin edilmiştir. 1 Teşrinievvel 1304'de terfian Kerbelâ sancağına bağlı Hindiye kazası Bidayet Mahkemesi birinci katibliğine tayin edilmiştir. Mezkûr katibliği 1 Teşrinievvel 1305 (18 Safer 1307) senesinde Bağdat İşti'naf Mahkemesi Hukuk Kısmı Zabit katibliğine tahvil ettirmiştir. Buradan istifâ ile 15 Mart 1306'da Bağdat Meclis-i Maarif Katibliğine tayin edilmiştir. 28 Kanunisani 1308'de ilâve-i memuriyet olarak «Zürra» gazetesi muharrirliğine verilmiştir. 11 Nisan 1316 (24 Zilhicce 1317) tarihinde Niğdere nahiyesi müdüriyetine tayin edilmiştir. 9 Şubat 1317'de Divaniye sancağı Tahrirat Müdürlüğü Muavinliğine, oradan da 18 Teşrinisani 1319'da Bağdat Matbaa-i Resmiye Müdürlüğüne tayin edilmiştir. Bu memuriyetlerden ayrılarak 1 Ağustos 1321'de Bağdat Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkatibliğine tayin edilmiştir. 18 Mayıs 1324'de Ana kazası Niyabet-i Şer'iyyesine tahvil-i memuriyet etmiştir. 14 Mart 1324'de kadro haricine çıkarılmıştır.

23 Zilkade 1313'de uhdesine «Rütbe-i Rabia» tevcih olunmuştur.

Ana kazası niyabetinde bulunduğu sırada 16 Eylül 1324'den 23 Kanunievvel'ine kadar Kaymakam Vekaletinde bulunmuştur. 1 Mayıs 1328 tarihinde Necef-ül-Eşref Niyabet-i Şer'iyyesine tayin edilmiştir. 18 Kanunisani 1328 (23 Safer 1331) tarihinde Kerkük sancağına bağlı Raniye kazası niyabetine tayin edilmiştir. 17 Rebiulevvel 1330'da Mekteb-i Kuzat Ehliyetnamesi (beşinci sınıf) almıştır.

19 Eylül 1330'dan itibaren ma'zuliyet maaşı tahsis edilmiştir. (c. 3, sh: 100, dosya 1011 adliyeye: 9 Teşrinievvel 1333)

ABBAS LÜTFÜ EFENDİ (Anteb'li)

Keresteci Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1296 h. senesinde Anteb'te doğmuştur. 2 Temmuz 1311'de Rüştiyeyi bitirerek İstanbul'a gelmiş ve Sultan Bayezit Camii Dersiamlarından Üveys Vefa Efendiden 22 Zilkade 1323'de icazetname almıştır. Ayrıca 30 Temmuz 1327'de Dâr'ül Fünûn-i Osmanî Hukuk Şubesinden mezuniyet şehadetnamesi aldığı gibi, 25 Rebiulevvel 1324 tarihli ders verme ruhsatnamesini de haiz olmuştur.

1 Kânunievvel 1324'de Müderrislik maaşı ile vazifeye duhul etmiş ve 1 Teşrinievvel 1330 tarihinde Dâr'ül Hilâfet-i Aliye Medresesi

Ma'lûmat-ı Kanuniye Müderrisliği vazifesi uhdesine tevdi kılınmıştır.

6 Mayıs 1330 tarihinde Bâb-ı Fetvâ Memurîn Kalemi 4. sınıf katibliğine tayin edilmiş ve bu vazifede 2. sınıf katibliğe kadar terfi ettikten sonra 1 Kânunisani 1336'da istifa etmiştir.

10 Rebiulevvel 1333'de uhdesine İbtida Hariç İstanbul müderrisliği uhdesine tevcih olunmuştur. (c. 7, sh: 40, dosya: 169)

ABBAS VASİK EFENDİ (Urfa'lı)

Salih Ağa'nın oğlu olup 1276 h./1275 r./1859 senesinde Urfa'da doğmuştur. İlk bilgileri tahsilden sonra Urfa'da bulunan Şabaniye Medresesinde, daha sonra Makam-ı Ceddi'l-Enbiyâ Medresesinde el-Hac Hafız Mustafa Efendi'nin ders halkasına girerek derslerine devam etmiş, dinî ve arabî dersleri okuyarak 1309 h. (1891) senesinde icazet almıştır. Akabinde aynı medresede ders okutmağa başlamış ve talebelerine icazet vermiştir. Türkçe, Arapça ve Farsça bilirdi.

Abbas Efendi, Meşihatça Irak'a gönderilen bir gurup vaiz arasında Irak'a gitmiş ve 1 Temmuz 1314 (1894)'den Temmuz 1325 (1909) tarihine kadar Hindiye kazası vaizliğinde bulunmuştur. Vaizliği esnasında kendisine verilen vazifeyi son derece başarı ile yürütmüştür. Ca'feri olan kaza halkının dinî duygularına dokunmayarak son derece itinalı bir yol takip etmiştir. Kendisinden okuyan talebelere de gerekli bilgileri okutmuş ve hizmetlerinin takdir edildiğine dâir Kerbelâ Vilayeti İdare Meclisi tarafından Meşihat Makamına 16 Kânunîsani 1325 (1909)'da bir tezkere yazılmıştır. Hindiye vaizliğinden ayrıldıktan sonra Meclis-i İntihap ve Sicil Memuriyetinin kararı ile niyabete tayini kabul edilmiş ve 4 Teşrinisanî 1326 (1910) tarihinde Harran Niyabetine tayin edilmiştir. 14 Zilkade 1328. Harran'da üç sene kalmış ve 8 Nisan 1329 (14 Cemazielevvel 1331/1913) tarihinde naiblikten ayrılmıştır.

11 Rebiulaher 1319 (1901) tarihinde uhdesine tevcih olunan Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği ruûsu 1 Zilka'de 1322'de İbtidaî Altmışlıya terfi buyurulmuştur.

17 Kânunisanî 1331 (1915) tarihinde Urfa Mutasarrıflığından gelen yazı ile Suruç Müftülüğüne tayin edilmesi mahallî meclis idare heyeti ve memurları tarafından telgrafla istenmiş ve bunun üzerine Meşihat Makamı da bu arzuyu nazara alarak Abbas Efendi'yi 2 Şubat 1331 (1916) tarihinde Suruç Kazası Müftülüğüne tayin etmiştir.

Sicil defterindeki kayda göre 1 Nisan 1334 (1918) tarihine kadar bu vazifede kalmıştır. 8 Mart 1926'da 70 sayılı emirle dosyası

Diyanete gönderildiğinden fazlaca bilgi elde edilememiştir. (Sicil defteri, c. 4, sh: 162/1, dosya numarası: 1409)

ABDİ EFENDİ (Tırnovalı)

Eyüp Ağa'nın oğlu olup Eylül 1289'da Tırnova kazasının Ornesi karyesinde doğmuştur. Fatih'te Tetimme-i Sadise Medresesinde ikametle mutad dersleri okuyarak icazet almıştır.

4 Temmuz 1318'de Tırnova Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 1870)

HAFIZ ABDİ LÂMİ EFENDİ (Maraşlı)

Tüccardan Patlakzade Ali Rıza Efendi'nin oğlu olup 1292 h. yılında Maraş'ta doğmuştur. Mebadi-i ulûm ve Kur'an hıfzından sonra Bayezit Camii Dersiamlarından Alay Müftüsü Ankaralı Mehmet Şükrü Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi ve Buharî-i Şerif, Ayintabî Abdullah Efendi'den İlm-i Feraiz tahsil edip iki icazetname almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 3 Şaban 1322 tarihinde dördüncü sınıftan şehadetname almıştır. Medresede mukîmken 8 Şaban 1317'de Alay İmamlığı için girdiği imtihanda isbat-ı ehliyet etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

3 Eylül 1321 tarihinden 4 Kanunievvel 1322 (16 Receb 1323/Zilkade 1324) tarihine kadar Eğin, 6 Kanunisani 1323 tarihinden 15 Kanunievvel 1325 (15 Zilhicce 1325/15 Zilhicce 1327) tarihine kadar Söke kazaları niyabetlerinde bulunmuştur. 11 Teşrinievvel 1326 (20 Şevval 1328) senesinde Gebze kazası niyabetine tayin edilmiştir.

21 Receb 1323 tarihli Ruûs-i Humayun Mucibince Sahn Bursa Müderrisliğini haizdir. (c. 3, sh: 82)

(MOLLA) ABDULLAH EFENDİ (Akralı)

Müderris Molla Yusufoğlu Molla Ahmed'in oğlu olup 1257 h. senesinde Akra kazasının Gürave mahallesinde doğmuştur.

Erbil ulemasından icazetname alarak müteaddit yerlerde müderrislik yapmış ve talebeler yetiştirmiştir. Son olarak Akra Müderrisliğine tayin olunmuştur. (2 Ağustos 1326)

4 Teşrinievvel 1331'de vefat etmiştir: 17 Ekim 1915. (Dosya: 2723)

ABDULLAH EFENDİ (Antakyalı)

Emirzâde Hacı Ali Efendi'nin oğlu olup 1292 (1876) tarihinde Antakya'da doğmuştur. İlk defa memleketinde bulunan Bostan Ca-

mii Medresesinde okumağa başlamış ve daha sonra İzmir'e gelerek Yalı Camiinde müderris Hacı Hasan Tahsin Efendi'den icazet almıştır. Arapça ve Farsça bilirdi.

15 Rebiulevvel 1328/14 Mart 1326 (1910) tarihinde Meşihat Makamı'ndan Tabur imamı ehliyetnamesi almıştır.

Bu tarihlerde Seferihisar Müftülüğüne tayin edilmişse de buraya gitmemiş ve İzmir'de bulunan Hadika-i Ma'rifet Mektebi muallimi olmuştur. (Sicil defteri, c. 4, sh: 134)

HACI ABDULLAH EFENDİ (Antakyalı)

Selim Bey'in oğlu olup 1286 h. yılında Antakya kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezküre İbtidai Mektebinde tedristen sonra sarf, nahiv, feraiz, fıkıh ve akaid tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm vekitabet ederdi.

14 Ağustos 1327 tarihinde Antakya Mahkeme-i Şer'iyyesi Zabıt katibliğine tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 366, dosya: 3913)

ABDULLAH EFENDİ (Boğazlıyanlı)

Müezzinoğlu Yusuf Efendi'nin oğlu olup Kanunievvel 1280 tarihinde Boğazlıyan kazasının Perşembe köyünde doğmuştur.

Teşrinievvel 1297'de Kayseri'ye giderek Kurşunlu Camii civarında Kürt Ali Efendi dairesine dahil olarak 13 sene kadar Müderris Kürt Ali Efendi'den ders görerek Kanunisani 1308'de icazet almıştır.

42 yaşında olduğu halde 18 Şaban 1322'de halkın ianesi ile yapılan 12 odalı medreseye müderris tayin olunmuştur. Boğazlıyan'da Cami-i Kebîr bitişiğinde bulunan bu medresede daha önce Beyanabadlı İbrahim Efendi'nin mezunen ayrılıp geri dönmemesi neticesinde mümaileyhin tayini yapılmıştır. (Dosya: 1734)

ABDULLAH EFENDİ (Dağıstanlı)

«Şamhâne zâde» şöhretiyle maruf ve Kureyş sülâlesine mensub Ramazan Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Dağıstan'ın Andi şehrinde doğmuştur. Memleketinde bir müddet ders okuyup Mekke'ye gitmiştir. Mekke'de Davudiye Medresesinde müderris müftü Abdülkerîm Efendi'den «Şerh-i Mevakıf» okuyup Medine'ye gitmiştir. Orada da Servet Efendi Medresesinde muhaddis Ali Ez-Zahirî Efendi'den ve Hindli Şeyh İshak Efendi'den üç sene kadar ders görmüştür. Buradan Cami'ül Ezher'e gitmiştir. Mısır'da az bir müddet kalarak Dersaadete, oradan da Hafik kazasına bağlı Üçtepe Karye-

sindeki medresede ders okutmaya başlamıştır. Yenihan kazasına bağlı Sultaniye Karyesine gelerek meskün'ul-hâl olmuştur. Bu havalide 10 sene kadar ders okutup 1326 senesinde Derekli Nahiyesi'nin kiremitli köyündeki Raibiyye Medresesinde fahri müderrislik yaparken yeni inhilal eden Yenihan Yıldızeli Kazası Müderrisliğine Künbet Karyesinden Sarı Mehmetoğlu İbrahim bin Şaban ile imtihan olarak rüchaniyetini isbat ederek müderris nasb ve tayin olunmuştur.

Her ne kadar İbrahim bin Şaban Efendi'nin mümaileyh'in imtihan komisyonu reisi kazanın Çerkez müftüsü Adil Efendi'nin Çerkez olması hasebiyle tercih olunduğuna dair istida'sı kabule şayan görülmemiştir. (Dosya: 2439)

ABDULLAH EFENDİ (Ergirili)

Arşî Ağa'nın oğlu olup 1280 h. yılında Ergiri'de Polurdoz mahallesinde doğmuştur. Ergiri İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde tahsilden sonra livanın medresesinde sarf, nahiv derslerini gördükten sonra Dersaadet'e gelip Fatih Camii Dersiamlarından Kuvayeli İbrahim Ethem Efendi'den ulûm-i âliyye ve âliyeyi sırasıyla tahsil ederek icazet almıştır. Türkçe ve Rumca okur yazar, Arapçaya aşina idi.

Şaban 1307'de İstanbul Bâb Mahkemesine katib nasb edildikten sonra iki sene vazife görerek 18 Teşrinievvel 1310 (Cemazielevvel 1312)'dan 24 Kanunisani 1311 (20 Şaban 1313)'e kadar Karaferie kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi katibliğinde bulunmuştur. 23 Ağustos 1315'den 28 Kanunisaniye kadar Katrin kazasına tabi Gelendir nahiyesi niyabetinde bulunmuş ve istifaen ayrılmıştır. 24 Haziran 1318 (Rebiulaher 1320) tarihine kadar Debre Sancağına bağlı Mad, 2 Temmuz 1320 (Cemazielevvel 1322) tarihine kadar Ayancık, 6 Kanunisani 1323 (15 Zilhicce 1325) tarihine kadar Köprü, 16 Eylül 1326 (25 Ramazan 1328) tarihine kadar Loşna niyabetlerinde bulunup ayrıca 8 Şaban 1326'da Loşna'ya tayin edilmeden evvel Yenicevardar'a tayin edilmişlerdi. 22 Temmuz 1326 tarihinde iş'ar edilen bir yazıda Mekteb-i Kuzat'tan beşinci sınıf şehadetnamesi almış olduğu tebeyyün edilmiştir.

Mümaileyh 11 Teşrinievvel 1327 (Zilkâde 1329) tarihinde Kuvaye (Kavaja) kazası niyabetine tayin edilmiştir. Balkan Harbi dolayısıyla İstanbul'a gelmiştir. (C. 3, sh: 70, dosya: 1270)

ABDULLAH EFENDİ (Ermenaklı)

Köy imamı Sunioğlu Abdürrahim Efendi'nin oğlu olup Mart 1285'de Ermenak'ta Adiller Karyesinde doğmuştur.

Tahsil-i ilmden ve icazetname aldıktan sonra 29 Kanunievvel 1325'de İlgin Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Temmuz 1335'de burada müderrisliğe devam etmekteydi. (Dosya: 2553)

HAFIZ ABDULLAH EFENDİ (Gevgilili)

Fatih dersiamlarından Mayadağlı H. Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1306 (1890) senesinde Selânik vilâyetine bağlı Gevgili kazasında doğmuştur. Bu kazada ilk mektep tahsilini bitirdikten sonra bir müddet sarf ve nahif okumuş ve akabinde İstanbul'a gelmiştir. Fatih dersiamlarından Abdurrahman Hilmi Efendi'den din bilgilerini tahsille 19 Cemazielevvel 1332 (1914) tarihinde icazet almıştır. Ayrıca devam ettiği Medresetü'l-Kuzât'tan da 11 Şaban 1333 (1916) tarihinde üçüncü derecede şehadetname almıştır. Türkçe ve Arapça bilirdi.

Fetvahane'de boşalan müsevvit mülâzimliğine (yardımcılığına) 29 Haziran 1331 (1915)'de tayin edilmiştir. Aynı yılın 15 Ekim'inde bu vazifeden ayrılmışsa da 18 Ağustos 1332 (1916)'de tekrar bu vazifede çalışmaya başlamıştır.

Ders Vekâletince açılan ruûs imtihanına girmiş ve bilgisini isbat ederek dersiam olmuştur: 18 Ekim 1916. Ayrıca 12 Zilka'de 1333'de İbtidaî Harıç İstanbul müderrisliği ruûsu kendisine tevcih edilmiştir. Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye tarafından yazılan 29 Zilka'de 1337 (1919) tarihli evraka göre Süleymaniye Medresesini bitiren Abdullah Efendi, bu tarihte Medresetü'l-İrşad'ın Vaizîn şubesinde haftada bir saatlik Ahkâm-ı Evkaf muallimliğine tayin edilmiştir.

Müsevvitlik ünvanı sonradan Tatbîk ve Taharri-i Kuyût memurluğuna çevrilmiş (1 Teşrinievvel 1336/1 Ekim 1920) ve daha sonra da Evrak ve Harç memurluğuna terfi etmiştir: (24 Nisan 1337/1921).

6 Kanunisani 1339 (1923) tarihinde Antalya'ya bağlı Kaş kazası kadılığına tayin edilmişse de memuriyet mahalline gittikten sonra istifa etmiştir.

T.B.M.M.'nin İstanbul'da kuruluşu üzerine Meşihat Dairelelri kaldırılmış ve diğer memurlar gibi açıkta kalmıştır.

Süleymaniye Medresesindeki Fıkıh şubesinden mezun olan Abdullah Efendi 21 Kânunisanî 1339 (21 Ocak 1923) tarihinde Medresetü'l-İrşad'ın «Vaizîn» şubesinin birinci sınıfına tekrar Usul-u Fıkıh Müderrisi tayin edilmiştir. Evkaf Vekâletinin Tedrisat Müdürlüğünün 1 Teşrinievvel 1339 (1 Ekim 1923) tarihli emirleri ile Sahn Medresesi Mecelle--Fıkıh Müderrisi olmuştur. Daha sonra Tedrisat Mü-

dürlüğü azalığına tayin edildiğinden 17 Teşrinisani 1339 (17 Kasım 1923)'da zikr edilen müderrislikten ayrılmıştır. (Sicil defteri, c. 4, sh: 27, dosya numarası: 548)

ABDULLAH EFENDİ (Hadımlı)

Hoca Abdülvehhab Efendi'nin oğlu olup 1278 h. yılında Hadım kasabasında doğmuştur. Hadım'ın mekteb ve medreselerinde tahsilden sonra Konya'da Paşa-dairesi ve Kadı-zâde Medreselerinde beldenin müftüsü Aladağlı Hacı Ahmet Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ile icazet almıştır.

3 Mart 1327 tarihinde Bulacalı (İçel) nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. Bu vazifeden 1 Mart 1330 tarihinde ayrılmış olup Karsantı (Adana) nahiyesi niyabetine tayin edilmiş ve bilahare aynı vilayet dahilinde Elvanlı nahiyesi niyabetine 2 Temmuz 1331 (2 Ramazan 1333)'de nakl ile tayin edilmiştir. (C. 2, sh: 252, dosya: 3273)

ABDULLAH EFENDİ (Halîl-ür-Rahmanlı)

Hz. İbrahim (A.S.)'ın kabrinin türbedârı ve Harem-i Şerîf Şafi'î İmamı Tahbub-zade Muhammed Yahya Efendi'nin oğlu olup 1297 h. senesinde Halîl-ür-Rahman kasabasında doğmuştur. Mezkûr kasabadaki hususî mekteblerde Kur'an ile sair ilimleri kıraat ve tilâvetten sonra Mısır'a azimet etmiştir. Cami-ül Ezher'de rahle-nuşîn olan ulemadan ulûm-i aklîye ve naklîyeyi tedrîsle icâzet almıştır. Türk ve Arap lisanları ile tekellüm ve kitabet edebilirdi.

20 Receb 1320'de silk-i niyabete kabul olunarak Suriye vilâyeti dahilinde Tafile kazası niyabetine 20 Teşrinievvel 1318 (Gurre-i Şaban 1320)'de tayin edilmiştir. 27 Eylül 1320'de müddet-i örfiyesinin hitamında münfasıl olmuştur. 12 Mayıs 1322'de Beyrut'a bağlı Akkâr kazası niyabetine tayin edilmiş, 19 Nisan 1324'de buradan da münfasıl olmuştur. İcra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek sınıf-ı hamis niyabetini haiz olmuştur. 15 Şubat 1325'de Kudüs'ün Bi'r-üs-Seb kazası niyabetine tayin edilmiştir.

24 Kanunisani 1327'de bu kazadan ayrılarak 16 Ağustos 1328'de Halîl-ür-Rahman kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir.

29 Rebiulevvel 1325'de Sahn raddesinden Bursa Müderrisliğine nail olmuştur. (c. 1, sh: 317)

ABDULLAH EFENDİ (Nevrokoplu)

1 Teşrinievvel 1304 tarihinde Fatih Camiinde dersiam olarak tayin olunmuş ve müderrislik maaşına nail olmuştur.

21 Rebiulevvel 1308'de uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 1 Cemazielaher 1318'de Hareket-i Hariç'e ve 11 Şaban 1324'de İbtidai Dahil'e terfi buyurulmuştur.

7 Nisan 1329'da vefat etmiştir: 20 Nisan 1913 (Dosya: 231)

ABDULLAH EFENDİ (Zaholu)

Şeyh Yusufzade Hacı Kasım Efendi'nin oğlu olup 14 Haziran 1310'da Zaho kasabasında doğmuştur. Babası Zaho Müftüsü idi.

5 Mart 1327 tarihinde Zaho Medresesinde icazet almıştır.

22 Mayıs 1327'de Zaho Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2720)

ABDULLAH AĞA (Palulu)

Baltaoğlu Mehmet Ali Ağa'nın oğlu olup 1269 h. yılında Palu kasabasında doğmuştur. Türkçe ile dershanelerde ilm-i hal ve tecvit okumuştur. 1 Kanunievvel 1312 tarihinden itibaren aidatla Palu Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayinle 6 Kanunievvel 1325 tarihinde tavzif edilmiştir. (c. 3, sh: 179/1)

ABDULLAH AZMİ EFENDİ (Batumlu)

Sabık Naiblerden Ahmet Hamdi Efendi'nin oğlu olup 1288 h. senesinde Batum dahilinde Maçhel nahiyesinde doğmuştur. İbtidai tahsili ile Mantık ilimlerini okuyup Dersaadet'e gelmiştir. Fatih Dersiamlarından Batumlu Osman Zühtü EEfendi'nin derslerine müdavemetle icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan da mezun olarak sınıf-ı salisten şehadetname almıştır.

1 Nisan 1323'den (Gurre-i Rebiulevvel 1325) 1 Mart 1325'e kadar (Gurre-i Rebiulevvel 1327) Terme kazası niyabetinde bulunmuştur. Bir müddet memleketinde bulunduktan sonra 15 Haziran 1326'da Sinop niyabetine tayin edilmiştir. Fakat Ahmet Es'at Efendi'nin buraya tayini ile 12 Ağustos 1326'da Şarkikarahisar Niyabetine, buradan da 1 Mart 1328'de Tokat Livası Naibliğine nakl edildi. 10 Şubat 1329'da vefat etmiştir: 23 Şubat 1914. (c. 1, sh: 322, dosya: 2291)

ABDULLAH AZMİ EFENDİ (Gördesli)

Ali Sabit Efendi'nin oğlu olup 1303 h. senesinde Gördes kazasının Cuma mahallesinde doğmuştur. 1316 h.'de Deralîye'ye gelerek

Fatih Başkurşunlu Medresesinde ikametle Fatih Dersiamlarından Arnavut Hüseyin Efendi"den 1327 h.'de icazet almıştır.

Meclis-i Masalih Talebe'ce imtihan olarak 26 yaşında iken 1330 h. senesinde Gördes Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur: (Dosya: 1914)

ABDULLAH BEŞİR EFENDİ (Trablusşamlı)

Mataracızade şöhretiyle meşhur tüccardan Abdülhamit Efendi'nin oğlu olup 1299 h. senesinde Trablusşam'da doğmuştur. Mekatib-i hususiyede Kur'an-ı Kerim, tecvit, kitabet-i Arabîye ve sonradan da sarf, nahiv, mantık ve diğer ilimlerle feraiz'i ve usul-i fıkh'ı Trablusşam ulemasından Hatibzade Şeyh Muhyiddin, Şeyh Abdülmecit, Şeyh Abdülkerîm ve Şehy Abdülhayy Efendilerden tederrüs ederek icazet aldı ve ayrıca hususî muallimden Türkçe tahsil etmiştir.

21 Rebiulaher 1323'de mülgâ Meclis-i İntihab-ı Hükkâm-ı Şer'in kararı ile niyabete kabul edilmiş ve 30 Temmuz 1321'de kaza halinde idare edilmekte olan Bumba nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. 6 Kânunisani 1321'de istifa etmiş ve bu tarihten 16 Kânunisani 1323'e kadar Ahire (Suriye) niyabetinde, 14 Teşrinisani 1324'den 1 Mayıs 1325'e kadar Kuneytira (Suriye) niyabetinde bulunmuş ve Mekteb-i Kuzat'ta teşekkül eden imtihan heyet huzurunda 19 Cemazievvel 1328'de 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır. 20 Haziran 1326'dan 23 Teşrinisani 1328'e kadar Harem (Haleb) kazası niyabetinde bulunduktan sonra 15 Temmuz 1329'da Buka'ul Azîz Kadılığına tayin edilmiştir.

3 Cemazielevvel 1335'de uhdesine İzmir Pâyesi tevcîh olunmuştur. (c. 5, sh: 107, dosya: 878 ve 621).

ABDULLAH EFENDİ (Dürrîzâde) (İstanbullu)

Rumelikazaskeri Rürrizâde Mehmet Dürrî Efendi'nin oğlu olup 1285 (1869) tarihinde İstanbul'd'a doğmuştur. İlk bilgileri babasından aldıktan sonra Fatih'te Demirköşe ve Sultanselîm rüştiyelerinde okuyarak şehadetname almıştır. Ayrıca hususî hocalardan Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Daha sonra Fatih dersimlarından Eğinli el-Hac İbrahim Hakkı Efendi'nin derslerine devam etmiş ve hocasından icazet almıştır. 18 yaşında iken 1303 (1887) tarihinde Bâb-ı Fetvâ Mektubî Kalemine mülâzim (yardımcı) olarak girmiştir. 1 Mart 1306 (1890) tarihinde imtihanı kazanarak İstanbul müderrisliği ruûsuna nail olmuştur.

İlmî rütbesi 13 Şaban 1300'de İbtidaî Hariç İstanbul müderris-

liği olmuş ve 25 Cemazielahır 1306'da Hareket-i Hariç'e, 9 Zilhicce 1307'de İbtidaî Dahil'e, 13 Cemazielahır 1309'da Musıla-i Sahn'a, 5 Rebiulevvel 1310'da İbtidaî Altmışlı'ya, 25 Receb 1310'da Musıla-i Süleymaniye'ye ve 25 Zilhicce 1310'da Hamise-i Süleymaniye'ye terfi etmiştir. 6 Zilhicce 1313'de Bilâb-ı Hamse pâyesi kendisine tevcîh olunmuş, 25 Receb 1315'de Haremeyn-i Muhteremeyn ve 14 Zilhicce 1318'de İstanbul pâyesine nail olmuştur.

Babasının Rumelikazaskeri bulunduğu sıralarda gayr-ı resmî kethüdâlık hizmetinde bulunmuş, babasının kazaskerlikten istifası ile zikr edilen Mektubî Kalemindeki vazifesinden 9 Şevval 1314/1 Mart 1313 (1897) tarihinde ayrılmıştır. 9 Muharrem 1319/16 Nisan 1317 (1901) tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye azası olmuş ve rütbesi 3 Rebiulevvel 1320'de Anadolukazaskerliği pâyesine yükselmiştir.

10 Şaban 1326/24 Ağustos 1324 (1908) tarihinde zikr edilen azalıktan ayrılmış, bu esnada Merkez Tensîk Komisyonu'nca Galata Kadılığına tayin edilmişse de, sonradan yine bu komisyonca 6 Ramazan 1327/8 Eylül 1325 (1909)'de Anadolu Kazaskerliğine tayin edilmiştir. Mezkür Kazaskerlikten 24 Ramazan 1320/5 Eylül 1327 (1911) tarihinde ayrılmıştır. Bu vazifeden ayrıldığı kabul edilmişse de istihdamı caiz olduğu gerekçesi ile 1 Mart 1328 (1912)'den itibaren mazuliyet maaşı almağa başlamıştır.

29 Şevval 1336/8 Ağustos 1334 (1918) tarihinde 2500 kuruş maaşla Defter-i Hakanî Emanet-i Aliyye memurluğuna tayin edilmiş ve bu durum 10 Ağustos 1334 tarihli Meşihat tezkeresinden anlaşılmıştır. (1) Daha sonra ise padişahın emri ile 29 Rebiulevvel 1337/1 Şubat 1335 (1919)'de Tetkîk-i Mesahif ve Müellefat-ı Şer'iyye Meclisi reisliğine 400 kuruş maaşla tayin edilmiştir. 5 Cemazielaher 1337/8 Mart 1335'de 6000 kuruş maaşla Meşihat Makamı Müsteşarı olmuştur. Nihayet 15 Receb 1338/5 Nisan 1336 (1920)'da 20.000 maaşla Şeyhü'l-İslâm olmuştur.

Şeyhü'l-İslâmlığı uzun sürmemiş ve 14 Zilka'de 1338/31 Temmuz 1336 (1920) tarihinde Vekiller Heyeti'nin istifası ile bu makamdan ayrılmıştır. Bu tarihten sonra ma'zûl sayılmıştır.

1338 (1922)'de yurt dışına çıkmış ve 1339 (1923) tarihinde Hicaz'da vefat etmiştir. (Sicil defteri, c. 4, sh: 235)

ABDULLAH CEMALEDDİN EFENDİ (İstanbullu)

(Bereketzâde) Hasan Şemseddin Efendinin oğludur. h. 1260'da doğmuştur. Devlet hizmetine ilk olarak 1 Teşrinisani 1279 (1863) ta-

(1) 3, 4, 5 nolu vesikalar...

rihinde Meşihat Mektubi Muavini olarak girmiştir. 20 Nisan 1286 (1870) tarihinde Kürdistan Mevleviyetini kazanmış ve 16 Mayıs 1287 (1871)'de de Meşihat Mektubçusu olmuştur.

1 Ağustos 1289 (1873) tarihinde «Tarik» maaşına nail olmuştur.

20 Kânunievvel 1293 (1877) tarihinde mektubçuluktan ayrılıp Beyrut Naibi olmuştur. Müddeti dolduğu halde Teşrinisani 1296 (1880) tarihinde tekrar Beyrut Niyabetinde istihdam edilmiştir.

Anadolu Sadareti (Kazaskerliği) vazifesine daha önce tayin edilmiş olan Bereketzâde Abdullah Cemaleddin Efendi 9 Receb 1308'-de azl edilmiştir.

15 Şubat 1306 (1890) tarihinde Mısır Kadılığına (Şer'î işler memurluğuna) tayin edilmiştir. On yıl kadar burada, bu hizmeti ifâ ederek 9 Kânunisani 1316 (1900) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya numarası: 918)

Mısır'da İmam-ı Şafii Kabristanı'nda medfundur.

«İhticab» ve Essiyasetüşşeriyye» adlı iki matbu eseri vardır. İkinci eseri 1319'da, Mısır'da Türkçe olarak basıldı. 208 sahifedir.

ABDULLAH EDİP EFENDİ (Ankaralı)

Taşpınarizâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1267 (1851) yılında Ankara'da doğmuştur. İlk bilgileri Vasifiye Medresesinde okuduktan sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih dersiâmlarından Lüleburgazlı Hacı Eşref Efendi'den (Molla Cami)'ye kadar tahsil görmüştür.

19 Teşrinisani 1299 (1883)'dan 20 Temmuz 1300 (1884)'e kadar Hacıbektaş Nahiyesi rüştiye mektebinde ve 11 Temmuz 1302 (1886)'-den 30 Teşrinisani 1303 (1887)"e kadar Haymana Kazası rüştiye mektebi muallimliklerinde bulunmuştur.

1 Teşrinievvel 1304 (1888) tarihinde tayin olunduğu Ankara Merkez Şer'iyye Mahkemesi mukayyıtlığında 13 Teşrinievvel 1325 (1909)'e kadar kalmıştır. Maaşı bu mukayyıtlıkta kaldığı halde 21 Kânunisani 1329 (1913) tarihinde mahallince azl edilmiştir. Ağustos 1332 (1916)'ye kadar ma'zul sayılıp maaş almışsa da 1 Eylül 1332 (1916)'de emekliye sevk edilmiştir. (Sicil defteri, c. 4, sh: 165)

ABDULLAH EDİP EFENDİ (Erbilli)

Sultan Efendi'nin oğlu olup 1296 h. (1878) senesinde Erbil kasabasında doğmuştur. İlk mektebi ve rüştiyeyi memleketinde tahsil etmiştir. İstanbul'a gelerek Bayezit Dersiamlarından Arapkirli Hüseyin Efendi'nin derslerine devama başlamış ve 1323 (1907) tarihinde icazet almıştır. 1324 (1908) senesinde yapılan ruûs imtihanında

ehliyetini isbat ederek dersiam olmuştur. Arapça, Farsça ve Türkçe bilirlerdi.

14 Haziran 1322 (1906) senesinde Dârü'l Hayr Mektebi müezzinliğine tayin edilmiştir. 1 Teşrinisanî 1324 (1908)'de yapılan tensikatta kadro dışı bırakılmıştır. 1327 (1911)'de Sinanpaşa Dershanesi Farsça müderrisliğine, 1 Kânunisanî 1329 (1913)'da Süleymaniye Medresesi Rabi dershanesi Farsça müderrisliğine nakledilmiştir. 16 Teşrinisanî 1329 (1913) tarihinde ayrıca Üsküdar Sultanisi Farsça muallimliğine de ek olarak tayin edilmiştir.

9 Eylül 1330 (1914) tarihinde Maarif Nezareti tarafından maaşı 500 kuruşa çıkarılmış ve devam ettiği Medresetü'l Kûzât"tan iyi derecede mezun olduğundan Hille Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Daha sonra ise 7 Şubat 1331 (1915) tarihinde Çivril Kadılığına naklen tayin edilmiştir.

Kûvâ-yi Millîye tarafından azl edildiğinden daha önce almakta olduğu dersiam maaşı kendisine tahsîs ile 7 Haziran 1338 (1922)'den itibaren açıkta kalarak dersiamlıkla iktifa etmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 5, dosya numarası: 3249)**

ABDULLAH ES'AT EFENDİ (Balıkesirli)

Hacı Ali Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde Balıkesir'de doğmuştur. 9 Mart 1319'da Rüştiyeyi bitirdikten sonra Alaybey Medresesinde Hacı Mehmet İzzet Efendi'den dinî ilimler ve bilhassa hadîs ve tefsîr'den Cemazielaher 1306'da icazetname almıştır. Şeyh'ülislâm Halit Efendi Zade Mehmet Cemaleddin Efendi'den de Salise-i Müeddie-yi Bursa Müderrisliği pâyesiyle imtihanla ehliyet ve kifayetini isbat ettiğinden uhdesine 28 Cemazielaher 1320'de Kürsü Şeyhliği tevcîh olunmuştur.

İlk vazifesi Gönen Rüştiyesi İkinci Muallimliği olup 4 Haziran 1309'dan 31 Ağustos 1310'a kadar bu vazifede kalmıştır. Daha sonra ise 31 Ağustos 1311'e kadar Balıkesir Kebir, 30 Nisan 1318'e kadar Hüseyin Çelebi, 19 Ağustos 1324'e kadar İdadî birinci muallimliğinde, 20 Ağustos 1324'de Feyz-i Hürriyet İbtidaî Mektebi birinci muallimliğinde bulunmuş ve 1 Teşrinisani 1331'de Balıkesir Dâr'ül Muallimîn Ulûm-i Dinîye Muallimliğine tayin edilmiştir. 3 Teşrinievvel 1332'de ise ilâveten Dâr'ül Muallimât Dinî İlimler Muallimliği de uhdesine tevdî edilmiştir.

21 Nisan 1335'de Karesi Livası Müftü Vekâletine tayin edilip 13 Temmuz'unda asaleten tayini yapılmıştır. 1 Kânunievvel 1335 tarihinde Balıkesir Medresesinde Nahiv Müderrisliğine tayin edilmiş-

tir. Balıkesir'in Yunanlılar tarafından işgali günü olan 30 Haziran 1336'da izinsiz Balıkesir'i terk etmiştir. Daha sonra da Maarif Nezareti Tedrisat-ı İbtidaî Dairesi Müdürlüğü de yapmıştır. (c. 6, sh: 76)

ABDULLAH FAHREDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Divan-i Hümayun Mühimme Odası Hulefasından ve Şa'baniye Tarikati Meşayihinden müteveffâ El-Hac Mehmet Necîb Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde (1 Eylül 1289) İstanbul'da doğmuştur. Sibyan mektebi ile Dâr-üt-Ta'lîm adlı mektebte okuyup şehadetname almıştır.

15 Mayıs 1309'da 20 yaşında iken Muhasebat-ı Atîka Yevmiye Varidat Şubesine tayin edilmiştir.

2 Eylül 1336 tarihinde Devlet-i Ebed Müddet Osmaniyenin mevcudiyetinin bekası için takib edilen siyasete muhalif harekatta bulunduğu için azl edilmiştir. (c. 6, sh: 242, 5219)

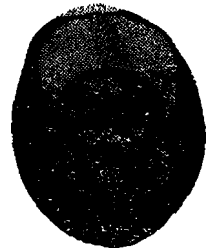

ABDULLAH FAHRÎ EFENDİ (Hadımlı)

Hasan Efendinin oğlu olup 1280 h. senesinde Hadım kazasında doğmuştur. Hadım ve Konya'da tahsil yaptıktan sonra İstanbul'a gelerek İstanbulî Es-Seyit Atıf Beyin derslerine devam etmiş ve 21 Cemazielaher 1311'de icâzet almıştır.

Ders Vekâletince icra kılınan müderrislik imtihanında ehliyetini isbat ederek 1309 h. senesinde Bayezit Camiinde ilim tedrîsine başlamıştır. 1 Teşrinisani 1309 tarihinde Ruûs maaşına nail olmuştur. 1 Teşrinisani 1330'da icra kılınan ilmiye teşkilâtınca Medaris-i Taliye 1. ve 2. sınıf Tarih-i Enbiya ve İslâm Müderrisliğine tayin edilmiştir.

Daha önce de 1 Eylül 1325 tarihinde Fetvâhane Pusula Odası Mülâzimliğine tayin edilmiş ve 14 Kânunievvel 1326'da 1. sınıf mülâzimliğe, 19 Kâninisani 1327'de Başmülâzimliğe terfi, 7 Haziran 1328'de 2. sınıf Müsevvitliğe nakl ve 1 Haziran 1336 tarihinde de Devair-i Vilâyet İstiftalarına memur olmuştur.

1322 h. senesinde icazet verdiği sıralarda 4. rütbeden Osmanlı ve altın Liyakat madalyalarına nail olmuştur.

Büyük Millet Meclisi'nin İstanbul'da tesîsi ile Meşihat daireleri ilga edilmiş ve 1. Teşrinisani 1338 tarihinde açıkta kalmıştır. Bu-

nun üzerine Umûr-i Şer'iye ve Evkaf Vekâletince İstanbul Müftülüğü Müsevvitliğine tayin edilmiştir. (c. 6, sh: 272, dosya: 21)

ABDULLAH FAİK EFENDİ (Kemahlı)

Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1271 h. yılında Kemah kazasında doğmuştur. Kemah'ın Üsküburt karyesinde Kur'an, ilm-i hâl, tecvît ve medresesinde sarf ve nahiv okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Süleymaniye Camii Dersiamlarından Kasım ve Batumlu Osman Şükrü Efendilerden dinî ilimlerden feraiz, Farisiden Gülistan, Pend-i Attar okuyup iki adet icazet almıştır.

Mekteb-i Nüvvab'tan 18 Receb 1307 tarihinde şehadetname almıştır.

1 Teşrinisanî 1306 (Gurre-i Rebiulaher 1308)'da Kiğı kazası niyabetine, 14 Eylül 1309'da Kemah kazası niyabetine, 26 Eylül 1312'de Pötürge kazası niyabetine, 7 Teşrinievvel 1316'da saniyen Kemah kazası niyabetine, 15 Mayıs 1319'da Pülümur (Kozican) kazası niyabetine, 18 Ramazan 1323'de üçüncü sınıf memuriyete terfi ettiğinden 27 Mart 1323'de Dersim Livası niyabetine tayin edilmiş ve 4 Eylül 1325'de infikâk etmiştir.

1 Haziran 1326'da Urfa niyabetine, 1 Teşrinievvel 1326'da müddet-i örfiyesini ikmal etmek üzere Siverek niyabetine nakl-i memuriyet etmiştir. 10 Şubat 1328'de ahval-i sıhhiyesinden dolayı caiz-ülistihdam addiyle Siverek'ten ayrılmıştır.

Bir müddet mazuliyet maaşı ile kaldıktan sonra İrade-i Seniyye kararı ile 27 Ağustos 1330'da Ergani kadılığına tayin edilmiştir. (c. 1, sh: 366)

ABDULLAH FEHMİ EFENDİ (Alaiyyeli)

Huzur Dersleri Muhatablarından olan Abdullah Fehmi Efendi 20 Nisan 1284'de müderris tayin olunmuş ve Fatih Camiinde Dersiamlığa başlamıştır. Hafız Galip Efendi'nin oğludur. 1294 h. de Huzur Derslerine dahil oldu.

Fatih Mucîz Dersiamlarından ve Süleymaniye İstanbul Müderrislerinden iken 17 Nisan 1322'de vefat etmiştir: 30 Nisan 1906. (Dosya: 908)

ABDULLAH FEHMİ EFENDİ (Giresunlu)

Karmanlı-zâde Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1275 h. senesinde Giresun'da doğmuştur. Giresun Sıbyan Mektebinde okuduktan sonra İstanbul"da Fatih Dersiamlarından Şehrî El-Hac Ahmet Ramiz Efendi'den dinî ilimleri tahsîl ederek icazet almıştır.

9 Eylül 1294 (13 Şevval 1295)'den 16 Haziran 1298 (11 Şaban 1299)'e kadar Giresun Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığında ve 20 Eylül 1303'den 28 Temmuz 1304'e kadar Ahı Çelebi Mahkemesi Katibliğinde bulunduktan sonra 27 Ağustos 1304'de Erbaa kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 5 Ağustos 1306'da buradan ayrılarak 6 Mart 1309'dan 26 Kânunisani 1309'a kadar Düzce, 24 Nisan 1310'dan 14 Nisan 1311'e kadar Çarşamba, 4 Nisan 1312'den 15 Mart 1314'e kadar Vakfıkebir, 11 Mayıs 1314'den 18 Nisan 1316'ya kadar Of, 25 Haziran 1317'den 4 Haziran 1319'a kadar Buldan, 23 Teşrinisani 1319'dan 2 Teşrinisani 1321'e kadar Gümrü ve 15 Kânunievvel 1324'den 6 Ağustos 1326'ya kadar Nallıhan kazaları niyabetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 29 Muharrem 1312'de İbtidaî Hariç, 9 Receb 1324'de Hareket-i Dahil Edirne Müderrisliği tevcîh ve 21 Şevval 1322'de 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ile taltif olunmuştur.

17 Mayıs 1327'de Mulve Naibi oldu ve 1 Temmuz 1328'de buradan da istifa etmiştir. Tayin olduğu (4 Mayıs 1329'da) Kandıra Naibi iken 19 Şubat 1329 (1914)'de vefat etmiştir. (c. 5, sh: 22, Dosya numarası: 3325)

ABDULLAH GALİP EFENDİ (Erbaalı)

Canikzâde Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1293 (1877) tarihinde Erbaa kazasının Karsul köyünde doğmuştur. İlk bilgileri köyünde okuyup Amasya'ya gitmiştir. Orada bulunan **Mehmetpaşa Medresesinde** sarf ve nahivi okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih dersiamlarından Çekmeceli İsmail Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. İcazetine yakın sıralarda hocasının vefatı ile Tokatlı Şakir Efendi'den okumaya başlamıştır. Yalnız bu hocasından da icâzet alamamıştır. Arapça bilirdi.

11 Haziran 1319 (1903)'da İstanbul Bâb Mahkemesi kâtibliğine tayin edilmiştir. 1 Temmuz 1325 (1909)'de bu mahkeme tensikat sebebiyle lâğvedildiğinden 12 Teşrinievvel 1325'de Yeniköy Şer'iyye Mahkemesi ikinci kâtibliğine tayin edilmiştir. Fakat bu mahkemede işlerin az olması hesabiyle 5 Kanunisani 1330 (1914)'dan itibaren Galata Şer'iyye Mahkemesi kâtibliğinde istihdam edilmiştir.

Bu arada naibler sırasında tahsile devamı kabul edilmiş ve 29 Rebiulevvel 1325'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcîh buyurulmuştur.

Mümaileyh, 10 Kânunievvel 1334 (1918) tarihinde Büyükdere İaşe Memurluğu Trabya Refikliğine tayin edilmiştir. Yalnız sicil defterinden anlaşıldığına göre, aczi hasebiyle resmî muameleleri baş-

kasına terk ve nüfuzu olmadığı halde nakil ilm ü haberleri tanzîm ve tevzi memurlarının günlük ücretlerini dağıtmaktan kaçınmıştır. Ayrıca iktidarsızlığı ve idaresizliği yüzünden İtilâf Devletleri subaylarının müdâhalesine sebebiyet verdiğinden memuriyeti caiz görülmeyip 21 Haziran 1335 (1919) tarihinde azledilmiştir. Azil müddeti yeter ceza olduğu görülerek yine aynı vazifeye 1 Eylül 1335'de tayin edilmiştir. 17 Aralık 1335'de İaşe Encümeni İktisadî Mücadele Müdürlüğü irtibat memurluğuna tayin edilmiş, fakat bu müdürlüğün 1 Haziran 1336 (1920)'da lâğvedilmesi ile bu vazifeden ayrılmıştır.

Şeyhü'l-İslâmlıktan çıkan bir emirle 15 Zilhicce 1338'de Beykoz Şer'iyye Mahkemesi başkâtibliğine tayin edilmiş ve bu vazifeye 4 Eylül 1336'da başlamışsa da 13 Kasım 1336'da kendisinden önceki başkâtibin tekrar vazifesine geri gelmesi ile buradan da ayrılmıştır.

21 Ağustos 1331 (1915) tarihinde Medresetü'l-Kuzât'ın özel sınıfından (sınıf-ı mahsusundan) mezun olmuştur.

13 Teşrinisanî 1336 (13 Kasım 1920)'dan itibaren İstanbul'dan almak üzere ma'zuliyet maaşına bağlanmıştır.

Dosyasının üzerine konan meşruhata göre 14/12/1931 tarih ve 36 numaralı derkenarla memuriyet hülâsa sureti ve cetveli İstanbul Müddeiumumiliğine (savcılığına) gönderilmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 39/1, dosya: 2908)**

ABDULLAH HABİB EFENDİ (Aksekili)

Hatib-zâde Mehmet Şuhudi Efendi'nin oğlu olup 1298 h. yılında Akseki kazasına bağlı Maruliye kasabasında doğmuştur. Kaza-i mezkûr İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde müretteb dersleri ikmal ile 27 Temmuz 1312 tarihinde aliy-yül a'lâ derecede Rüştiyeden şehadetname aldıktan sonra Konya'da Kara-Hafız Medresesine duhûl ile ulemâdan Hadimî Mehmet Vehbi Efendi"den ulum-i Arabîyeyi ikmal ederek 1325 h. yılında icazetname almıştır. Türkçe ve Arapça okur - yazar ve Farsçaya aşına idi.

15 Nisan 1324'de Karaman kazası Mahkeme-i Şer'iyye Başkâtibliğine tayin edilmiş ve 350 kuruşla başladığı vazifesine 1 Temmuz 1326 tarihinde 400 kuruşa iblâğ ile ibka edilmiştir. **(c. 2, sh: 468, dosya: 2572)**

ABDULLAH HAKKI EFENDİ (Halebli)

Haleb Ulemasından Ataullah Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Haleb'de doğmuştur. İbtidaî ilimleri tahsilden sonra Şabaniye

Medresesinde ilim tahsil etmiş ve akabinde İstanbul'a gelip Bayezit Dersiamlarından Arapkirli Hüseyin Avnî Efendi'den ikmal-i nuseh etmekle icazet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 22 Şaban 1323 tarihinde 4. sınıf şehadetname ile mezun olmuştur.

1322 h. senesinden itibaren iki sene kadar Rumeli Sedareti Vekayi Kalemine mülâzameten devam ettikten sonra Muharrem 1325 (1 Şubat 1322)'de Lâzkiye yakınlarında Merkab Niyabetine tayin olunup 11 Kânunisani 1324'de buradan ayrılarak 8 Teşrinisani 1325'den 17 Teşrinievvel 1327'ye kadar Hayfa, 1 Şubat 1327'den 15 Mart 1329'a kadar Haleb Vilâyeti Merkez Niyabet Müşavirliğinde bulunmuştur.

29 Haziran 1330'dan itibaren Haleb'e bağlı Bab-ı Cubul kazası kadılığına tayin edilmiştir. Sonradan Ebu Kemal kadısı olmuştur. **(c. 5, sh: 216, dosya: 819)**

ABDULLAH HAMDİ EFENDİ (Dadaylı)

Nüvvab'tan İsmail Hakkı Efendi'nin oğlu olup 1285 h. yılında Kastamonu vilâyetine bağlı Daday kasabasında doğmuştur. Memleketinde mebadi-i ulûmu ve Dersaadet'te Bayezit Camii Dersiamlarından Musa Kâzım Efendi"den ulûm-i aliye ve âliyeyi tahsil ederek icazet almıştır. Kur'an-ı Kerîm hıfzına muvaffak olmuş, Türkçe okur yazardı.

1312 h. yılında Mahfel-i Şer'iyyat'a devama başlamış ve 11 Kanunievvel 1310 **(25 Cemazielaher 1312)** tarihinde Nahiye niyabetine tayin olunmuştur. 14 Nisan 1314 tarihinden 22 Kânunievvel 1314 tarihine kadar İncesu, 9 Kânunievvel 1316 tarihine kadar Bozöyük, 14 Eylül 1324 tarihine kadar sekiz sene de Lefke nahiyeleri niyabetlerinde bulunmuşlardır. 10 Mart 1325'de Tutak (Intat) kazası niyabetine tayin edilmiştir. 15 Kânunisani 1327 **(8 Safer 1330)** tarihinde Beyşehir niyabetine tayin edilmiştir. 15 Mart 1330 **(30 Rebiulaher 1332)** tarihinde şeref-sadır olan irade-i Seniyye mucibince infisal etmiştir.

Mümaiyeh 7 Kânunisani 1331 **(14 Rebiulevvel 1334)** tarihinde Konya'ya bağlı Hatunsarayı (Kadınhanı) nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. **(c. 3, sh: 153)**

HAFIZ ABDULLAH HAMDİ EFENDİ (Tarsuslu)

Hacı Halil Efendi'nin oğlu olup 1 Eylül 1272'de Tarsus'un Küçük Karyesinde doğmuştur. Tarsus'un Mudurlu Medresesine gelip Küçüklü Ali Efendi'den ders okumağa başlamıştır. 1293 tarihlerinde

Kayseri'de Hüseyin Efendi Medresesinde Damat Halil Efendi'den 1302'de icazet almıştır. Bu tarihte Tarsus'a gelip tullaba dini ilimleri tedrise şuru etmiştir.

Tarsus kazası müderrisi iken 8 Nisan 1336'da vefat etmiştir. (Dosya: 1628)

ABDULLAH HİLMİ EFENDİ (Halebli)

Haleb Müftüsü Zeytinizâde Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde Haleb'te doğmuştur. İbtidaî tahsili ile dört sene Askeri Rüştiye'de ve medresede dinî ilimleri okuduktan sonra İstanbul'a gelip Muallimhane-i Nüvvab'a girmiş, bir taraftan da Mekteb-i Hukuk'a devam ederek 8 Şaban 1325 tarihinde Muallimhane-i Nüvvab'tan 4. sınıf şehadetnamesi ve 21 Eylül 1325'de de Mekteb-i Hukuk'tan pek-iyi derecede mezun olmuştur. Türkçe, Farsça ve Arapça'nın yanında Fransızca bilirdi.

1 Mart 1324 (10 Safer 1326) tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye kalemine kabul edilerek 1 Haziran 1324'de maaşa nail olarak vazife görmüş ve fakat 1 Eylül 1325'de kadro haricine çıkarılmıştır. 26 Eylül 1325'den itibaren Davutpaşa Niyabetine tayin edilmiştir. Kanun hilâfına muameleye meydan verdiğinden buradan alınarak (1 Temmuz 1327)), 11 Teşrinievvel 1327'de Sayda kazası niyabetine tayin edilmiştir. 18 Temmuz 1329'da istifa ettiğinden yerine başkası tayin edilmiştir.

28 Şevval 1321'de Haleb'te Cami'i Kebîr-i Emevî'de Müderrislik vazifesi uhdesine tevcîh buyurulmuştur.

Mümaileyh'in Mahkeme-i Temyîz Hukuk Dairesi Mümeyyizliğine tayini ile Adliye Nezareti kadrosuna geçmiş ve dosyası 31 Mayıs 1331 tarihinde mezkûr nezarete gönderilmiştir. (c. 5, sh: 136)

ABDULLAH HİLMİ EFENDİ (Kastamonulu)

Bakırcı Hasan Ağa'nın oğlu olup 1280 h. yılında Kastamonu'da doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulûmu, Rüştiyede Arapça ve Farsça okumuş ve şehadetname almıştır. 1295 h. yılında 15 yaşında iken Kastamonu Muhasebe kalemine mülâzemeten, 2 Rebiulaher 1297 (1 Mart 1296) de muhasebe refikliğine tayin edilmiş ve 1 Eylül 1297'de Kastamonu A'şar ve A'nam Nezareti Kalemi Refik-i sanîliğine tahvil olunarak vazife görmüşse de 1 Eylül 1298'de (28 Zilkade 1299) istifa ederek İstanbul'a gelmiştir. 10 Nisan 1299'da Gebze kazası mülgâ A'şar Başkâtibliğine tayin edilmiştir. A'şar idarelerinin lağvına mebni 31 Kânunievvel 1302'de infikâk etmiştir. Kazanın A'şar

kâtibliğinde muvakkat bulunduktan sonra 21 Eylül 1303 tarihinde Gebze Bidayet Mahkemesi İkinci kâtibliğine tayin edilmiş ve 14 Temmuz 1304'de Gebze Mal Müdürlüğü Muavinliğine nakl-i vazife etmiştir. Muavin Abdullah Hilmi, Mal Müdürü Ahmet Hulusî ile Kaymakam Halis Efendilerin ızrar-ı hazine yolunda bir takım muamelâtta ve Nüfus Memuru Behçet Efendi'nin de umur-i memuresince su-i ahvâl harekâtta bulunduklarından haklarında takıbat açılmıştır. Bundan dolayı 29 Temmuz 1311'de azl edilmiştir.

Caiz-ül istihdam görülerek 1 Teşrinisani 1313 (16 Cemazielevvel 1315)'de Akdağmadeni kazası Mal Müdürlüğüne tayin edilmişse de 5 Eylül 1315'de Nallıhan kazası Mal Müdürlüğüne, oradan da 15 Kânunisani 1318'de Kalecik kazası Mal Müdürlüğüne nakl-i vazife etmiştir. 1 Mayıs 1320'den 24 Temmuz 1320'ye kadar Kalecik kazası Kaymakam vekâletinde bulunmuştur. İzinli Gebze'ye azimeti cihetiyle 20 Mart 1321'de Kalecik'ten infikâk etmiştir.

29 Mart 1322 tarihinde Gebze kazası Bidayet Mahkemesi Azalığına tayinle 4 Teşrinievvel 1322'de ayrılmış, tekrar aynı azalığa 3 Mart 1324'de tayin edilmişse de Şubat 1325'de infisaline mebni 1 Mart 1326'da Gebze Eytam Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 1 Haziran 1327'de memuriyetinin lâğvına mebni infisal etmiştir. 1 Mart 1328 tarihinden itibaren mazuliyet maaşı almaya başlamıştır. 5 Ağustos 1331'de Gebze Hapishanesi memurluğuna tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 48)

ABDULLAH HİLMİ EFENDİ (Kavalalı)

Osmanbey-zâde mahreç mevalisinden Kavala Müftüsü Osman Nuri Efendi'nin oğlu olup 1286 h. yılında Selânik vilâyetinin Kavala kasabasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu mahallî Sıbyan ve Mühendishane-i Hayrî adlı mekteblerinde tahsil ederek mezkür mekteblerin maarif vekâletine adem-i irtibatından dolayı şehadetname alamamıştır. Kasabasında imamlık ettiği zamanlarda eşraftan ulema El-Hac Ahmet Efendi'den ilm-i feraiz ta'lim edip icazetname almıştır. Ahıren Dersaadet'e gelerek Fatih civarında Aşıkpaşa'da Mimarsinan Yusuf Efendi Medresesine duhûl ile, Fatih Camii Dersiamlarından Muğlalı Ali Rıza Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi okuyarak icazet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzâttan 20 Receb 1320 tarihinde beşinci sınıf şehadetnamesi almıştır. Maarif Nezaretinin ruhsatı ile «Usul-ü Muamelât-ı İcraiyye» adlı bir kitab te'lif etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

4 Ağuctos 1305'de Göynük kazası Bidayet Mahkemesi İkinci

kâtibliğinde bulunmuştur. 27 Kanunisani 1318 (1 Zilkade 1320) tarihinde Üsküp Sancağında Karadova niyabetinde, 12 Şubat 1321'de Orhaniye (Kaçanik) kazası niyabetinde bulunmuştur.

29 Mart 1324'de (10 Rebiulevvel 1326) Eğridere Niyabetine nakl-i vazife etmiştir. Eğridere halkından Osmanoğlu Ahmet Şükrü tarafından Adliye Nezaretine vaki olan şikâyet üzerine hakkında «fezahet-i lisaniye'ye cür'et» etmekten dolayı tahkikat açılmıştır. Suçu sabit olmadığından müfteri hakkında tahkikat açılmış ve mümaileyh 9 Teşrinievvel 1326'da Dedeağaç Sancağına bağlı Sofulu niyabetine tayin edilmiştir. Kavala müftüsü bulunan pederinin vuku'u vefatına mebni mezkür müftülüğe ahali-i mahalliye tarafından intihab edildiğinden dolayı niyabet-i mezkûreden 1 Mayıs 1327'de infikâk etmiştir: 14 Mayıs 1911.

Uhdesine 9 Receb 1324'de Musıla-i Sahn derecesinde Ruûs-i Humayun ile benam buyurulmuştur.

Ahval-i harbten dolayı muhtac-ı muavenet olan memurîn, mütekaidîn, eytam ve eramil maaşatını sarf etmeyerek ve 8 Haziran 1330'da hükümet aleyhine bazı icraatta bulunduğu tebeyyün ettiği gibi Gümülçineli İsmail'in bazı ta'limatını hamil adamı bulunan Mustafa Namık ile muarefe peydâ ettiği ve Venizolos taraftarları ile de teşrik-i mesa'i ettiği, Atina Sefaret-i Osmaniyesiyle cemaat-i İslâmiyenin rızası hilâfında ve Hilâfet-i İslâmiyenin menafi-i aliyesi haricinde etvar ve harekâtta bulunduğundan naşi 12 Haziran 1333 (1917)'de adem-i istihdamına cevaz verilmiştir. (c. 3, sh: 71, dosya: 4606, Adliye'ye 23.5.1334)

ABDULLAH HİLMİ EFENDİ (Nevşehirli)

Ulemadan Hacı Mehmet Efendi'nin hafîdî ve Hacı Mustafa'nın oğlu olup 1255 h. senesinde Nevşehir'de doğmuştur. Nevşehir Medresesinde ulum-i mu'tadeyi tahsil ederek 1280 h. senesinde İstanbul'a gelmiştir. Ulemadan Ayaşlı Mustafa Tevfik Efendi'den 1287 h. senesinde icazet almıştır. 1288 h. tarihinde Beyazit Camiinde dersiamlığa başlamıştır.

1 Şevval 1291'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcîh olunup 25 Ramazan 1297'de Hareket-i Hariç'e, 13 Rebiulaher 1302'de İbtidaî Dahil'e, 13 Rebiulevvel 1306'da Hareket-i Dahil'e, 23 Rebiulaher 1310'da Musıla-i Sahn'a, 11 Safer 1324'de İbtidaî Altmışlı'ya ve 21 Rebiulaher 1328'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi buyurulmuştur.

2 Zilkade 1303'de 4. rütbeden Osmanlı Nişanı'na nail olmuştur.

1297 h. tarihinde Huzur Dersleri Muhatablığına tayin olunmuştur.

Beyazit Camii muciz dersiamlarından iken 14 Şubat 1328'de vefat etmiştir: 27 Şubat 1913. (Dosya: 225)

ABDULLAH HULUSÎ EFENDİ (Pazarcıklı)

Ahmet Efendinin oğlu olup 1280 h. yılında Pazarcık'ta doğmuştur. Sıbyan mektebinde okuduktan sonra Dersaadet'te Fatih Camiinde ulûm-i âliye ve âliyeyi ve Mekteb-i Kuzat'ta mu'tad dersleri ikmal ile 16 Cemazielaher 1317'de neş'et etmiştir. Türkçe okur yazardı.

12 Teşrinievvel 1316'dan 18 Kânunievvel 1318'e kadar (Receb 1318/20 Şevval 1320) Midilli sancağına bağlı Mulve nahiyesi, 24 Nisan 1319 dan 1 Nisan 1321'e kadar (9 Safer 1321/9 Safer 1323) Priştine sancağına bağlı Mitroviçe, 16 Teşrinievvel 1321'den 23 Ağustos 1324'e kadar (Ramazan 1323/10 Şaban 1326) Niğde, 23 Şubat 1324'den 28 Temmuz 1327'ye kadar (15 Safer 1327/15 Şaban 1329) Muş livası niyabetlerinde bulunmuştur. 1 Mart 1328 (4 Rebiulaher 1330) tarihinde Kayseri niyabetine tayin edilmiştir. 29 Rebiulaher 1330'da birinci sınıf memuriyete terfi' etmiştir. 11 Temmuz 1331 (11 Ramazan 1333) tarihinde terfian Bitlis Kadılığına tayin edilmiştir.

Ahval-i harb dolayısıyle Bursa'da bulunurken 27 Kânunusani 1334'de Ma'mure-tül-Azîz vilâyeti merkez kadılığına becayişen tayin edilmiştir. Mümaileyhin 22 Mart 1337/1921 tarihinde vefat ettiğini, Zincirlikuyu civarında Atîkali-Paşa Mahallesi ihtiyar heyetinin verdiği ilm-ü haberden anlaşılmıştır. (c. 3, sh: 157)

ABDULLAH HULUSİ EFENDİ (Şumnu-Yenipazarlı)

Receb Nurî Efendi'nin oğlu olup 1273 h. senesinde (1856) Şumnu kazasının Yenipazar Kasabasında doğmuştur. Yenipazar'da ilk mektebi okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Şehri Ahmet Ramiz Efendi'nin ders halkasına dahil olarak, sonunda icâzet almıştır. 1308 h.'de imtihana girip kazandığından Fatih Camiinde ders vermeğe başlamıştır. 1322 h. (1904) senesinde talebelerine icâzet vermeğe başlamıştır.

1 Kânunisani 1308'de dersiâmlık maaşı almağa başlamış ve 1 Eylül 1335'de dersiâmlık maaşı ile tayin edilmiş olduğu Sahn Medresesi Usûl-ü Fıkıh Müderrisliği maaşı birleştirilmiştir.

7 Zilhicce 1313'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcîh olunmuş ve 21 Rebiulevvel 1321'de Hareket-i Hariç'e

terfi etmiştir. Dördüncü rütbeden Osmanlı nişanı ile altın liyakat madalyasına da nail olmuştur.

1333 h. tarihinden itibaren vefatına kadar Huzur Dersleri muhatablığında bulunmuştur. 22 Kânunievvel 1338 (1922) tarihinde vefat etmiştir. (c. 7, sh: 144, dosya nu: 3602)

ABDULLAH İHSAN EFENDİ (İstanbullu)

Yorgancı esnafından Abdülganî Efendi'nin oğlu olup 1298 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Şehremini civarında Kaşıkçı Mustafa Efendi Mektebinde Kur'an-ı Kerîm, İlm-i hâl okumuş ve muahharen Mahmûdiye Mektebi İbtidaî ve Rüştî kısımlarında tahsilini itmam edip aliyyül-âlâ derecede şehâdetname almıştır. 1314 h. (1313 r.) yılında Mahkeme-i Teftiş-i Evkaf-ı Hümayûn'a devam ile 1315 h. yılında sınıf-ı mülâzemete nakletmiş ve 9 Cemazielevvel 1320 (1 Ağustos 1318) senesinde mülâzimîn sırasında tavzîf edilmiştir. 8 Şevval 1324 (7 Teşrinisanî 1322) de sınıf-ı sâlise, terfi etmiştir. 28 Şaban 1327 (1 Eylül 1325) de mezkûr mahkemenin mülâzımlığına tayin olunup İbrahim Ethem Efendiden açılan mezkûr mahkemenin zabıt kâtibliğine 18 Muharrem 1328 (17 Kânunisanî 1325) de terfi ettirilmiştir.

Mümaileyh 14 Rebiulaher 1329 (1 Nisan 1327) de ikinci sınıf zabıt kâtibliğine ve 25 Temmuz 1338'de de birinci sınıf kâtibliğe terfi' etmiştir. (c. 2, sh: 163)

ABDULLAH KÂMİL EFENDİ (Bursalı)

Anadolu Tezkerehâne Mukayyidi ve Bilâd-i Hamse Mevalisinden Osman Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1284 h. yılında Bursa'da doğmuştur. Bursa Pazarı Sıbyan mektebinde okuduktan sonra Bayezit Camiinde Fenarî'ye kadar ders görmüş ve Mekteb-i Nüvvab'ta tahsil görerek dördüncü sınıftan şehâdetname almıştır.

Muharrem 1300 h. yılında Fetvâhane Evrak Kalemine dahil olmuştur.

19 Safer 1296 h. yılında İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliğine nail olmuş ve 15 Rebiulaher 1299'da İbtidaî Dahil'e, 9 Safer 1300'de İbtidaî Altmışlı'ya, 25 Rebiulevvel 1301'de Hareket-i Altmışlı'ya ve 29 Şevval 1301'de de Süleymaniye derecelerine terfi' etmiştir.

İlmî dereceyi haiz olmasından nâşi talip olduğu niyâbetten dolayı 15 Mayıs 1314 (6 Muharrem 1316) de Çorlu niyâbetine tayin edilmiştir. Hitâm-i müddetinde infisal ettiğinden 16 Ağustos 1317 (15 Cemazielevvel 1319) de Keskin kazası niyâbetine tayin edilmiş, oradan 23 Mayıs 1321 (Rebiulevvel 1323) de Mihaliç kazası niyâbetine,

3 Ağustos 1322'de azlinden sonra, 24 Teşrinisani 1323 tarihinde bir sene müddetli Erzurum Mevleviyeti tevcih olunmuştur. 10 Ağustos 1324 (Şaban 1326) tarihinde Çeşme niyâbetine, 2 Nisan 1327 (15 Rebiulaher 1329) de Keşan kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 15 Eylül 1327'de esbab-ı sıhhiyesinden dolayı istifa etmiş ve 1 Mart 1328'den itibaren Hüdâvendigâr vilâyeti emvâlinden alınmak üzere mazuliyet maaşı tahsis edilmiştir. (c. 3, sh: 228)

ABDULLAH KEMAL EFENDİ (Taifli)

Bekir Kemal Efendinin oğlu olup 1290 h. yılında Taif'te doğmuştur. İbtidaî mekteblerinde hıfzı ikmal ettikten sonra sarf, nahiv, beyan, meani, mantık, tefsir, fıkıh ve hadîs tahsil etmiştir.

1 Şubat 1324 (22 Muharrem 1327) tarihinde mürasele ile Taif nahiyesine aidatla naib tâyin edilmiştir. İmtihana girerek isbat-i ehliyet ederek bu niyâbete 11 Mart 1327'de resmen tâyin edilmiştir.

16 Muharrem 1325'de uhdelerine İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevvih buyurulmuştur. (c. 3, sh: 75/1, dosya: 3374?)

ABDULLAH LÜTFÎ EFENDİ (Merzifonlu)
(İmam Alioğlu-zade)

Şemseddin Efendi'nin oğlu olup 1286 h. yılında Merzifon'da doğmuştur. İbtidai'de okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiâmlarından Elbasan'lı İbrahim Hakkı Efendi'nin halka-i tedrîsine müdâvemetle ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmal ile 1318 h. yılında icazetname almıştır. Türkçe okur yazar, Arapçaya âşina bulunuyordu.

Muharrem 1320'de mülgâ İstanbul Bab Mahkemesi Kâtibliğine mülâzemeten devama başlamış ve 26 Mart 1320'de aidatla tayin edilmiştir. 1 Eylül 1320'de yapılan tensikatta kadro haricine çıkarılmıştır. 1 Ağustos 1326'da Mahmutpaşa Mahkemesi Kâtibliğine tayin edilmiştir. 7 Şubat 1327'de Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı kâtibliği ile becayiş yapmıştır. 28 Teşrinievvel 1334'de Sicillât-i Şer"iyye Mahzen Memurluğuna tayin edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin İstanbul'da tesisi ile mülgâ Makam-ı Meşihat'tan ayrılarak Umur-i Şer'iyye ve Evkaf Vekâletine ibka kılınmıştır. 1 Haziran 1341/1925'de tatbik mevkiine konulan kadroda kalmıştır. (c. 3, sh: 106/1, dosya: 256)

HAFIZ ABDULLAH LÜTFİ EFENDİ (Yenişehirli)

Yenişehir müftüsü müteveffâ Ahmet Hulusî Efendi'nin oğlu olup 1296 h. yılında Yenişehir'de Kayserî mahallesinde doğmuştur. Yeni-

şehir İbtidaî Mektebinde mukaddemât-ı ulûmu tedris ve hıfz-ı Kur'an-ı Kerîm'e muvaffak olduktan sonra Dersaadet'te Fatih Camii Dersiâmlarından Batum'lu Abdullah Efendi'den ders görmüştür.

1 Haziran 1321 (10 Rebiulaher 1323) tarihinde varidat-ı mahalliyeden Bilecik Mekâtib-i İbtidaiyesi Kur'an-ı Kerîm muallimliği ile Yukarı Mahalle Mektebi muallim-i saniliğine tayin edilmiştir. 15 Mart 1326 (16 Rebiulevvel 1328) de liva-i mezkür Mahkeme-i Şer'iyyesi kâtibliğine ve 9 Mayıs 1326 (13 Cezaielevvel 1328) de terfian mezkür mahkemenin Mukayyitliğine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 531, dosya: 2250 adliye)

ABDULLAH MÜNİP EFENDİ (Ermenekli)

Mukarrirlerden ve Meclis-i Mesalih-i Talebe âzasından İçelli Mehmet Ayni Efendi'nin oğlu olup 1292 (1876) senesinde Ermenek kasabasında doğmuştur. Arapçayı, dini bilgileri babasından, farsçayı hususî hocadan okumuştur. İstanbul'a gelip Bayezit dersiâmlarından Kayserili Hamdi Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. Bir sene sonra da icâzet almıştır. Bu sıralarda Mekteb-i Nüvvab'a da devam ederek 3 Receb 1318' (15 Teşrinievvel 1316/1900) de yapılan imtihanda başarı göstererek üçüncü sınıftan dördüncü sınıfa kabul edilmiştir.

24 Teşrinisani 1319 (1903) tarihinde padişahın emri ile Meclis-i Maarif âzalığına tayin edilmiştir. 1 Eylül 1323 (1907)'de Dârü'l-Hayr dinî ilimler muallimliğine tayin edilmiş ve bu müessesenin kaldırılması tarihi olan 26 Receb 1327 (Ağustos 1325/1909) tarihinde bu muallimlikten ayrılmıştır.

1 Mart 1315 (1899)'de İstanbul ruûsunu kazanmıştır.

6 Eylül 1332 (1916)'de Fetvâ Odasına girmiştir. 1 Haziran 1333 (1917)'de İ'lâmat Odası ve 25 Kânunisanî 1335 (1919)'de Fetvâ Odası birinci sınıf müsevvitliklerine terfi' etmiştir. 21 Şaban 1338 (11 Mayıs 1336/1920)'de Kazaskerlik müşaviri olmuş ve aynı yılın 8 Ağustosunda Sicil Müdürü tayin edilmiştir. 14 Safer 1338 (27 Teşrinievvel 1336/1920) tarihinde Defter-i Hakanî Şer' Memurluğuna tayini ile zikr edilen müdürlükten ayrılmıştır.

Yeni hükûmetin İstanbul'da teşekkülü ile yerine başkası tayin edilip ve bu teşkilât kaldırılınca İstanbul vilâyetinin 17 Şubat 1339 (1923) tarih ve 1301/3450 sayılı emri ile açıkta kalmıştır. 1336 (1920) da 4000 kuruş maaşla çalışırken, bu tarihten sonra 750 kuruşluk ma'zuliyet maaşı ile yaşamaya devam etmiştir. (Sicil defteri, c. 4, sh: 184, dosyası Diyanete gönderildi.)

ABDULLAH NASİB EFENDİ (Siroz'lu)

Ders-i İlim hocalarından Mustafa Sıtkı Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Siroz'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm ile 10 Temmuz 1296 senesinde Rüştiyeden aliy-yül'a'la derecede şehâdetname almıştır. Sonradan ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmal ile 31 Kânunievvel 1312'de icâzet almıştır.

16 Nisan 1314'de (6 Zilhicce 1315) imtihan ve hasılât ile Manastır vilâyetinde Prespa nahiyesi niyâbetine tayin kılınarak 5 Teşrinievvel 1314'de İstarva ve 8 Eylül 1315'de Karçova kazaları niyâbetlerine nakl edilmiştir. 17 Şubat 1316'da azl ile 21 Mayıs 1317'den 8 Ağustos 1319'a kadar Yenipazar (Kosova) niyâbetinde bulunmuş ve akabinde Ahtapoli niyâbetine tayin edilmiştir. 4 Nisan 1320'de Yemen vilâyetine bağlı Kınefte niyâbetine tayin edilmişse de buraya gitmemiş ve 11 Teşrinievvel 1320'de Adilcevaz niyâbetine tayinle 10 Nisan 1323'e kadar hâkimlikte bulunmuştur. 9 Teşrinievvel 1323'de Şemdinan, 15 Şubat 1323'den 3 Ağustos 1324'e kadar Tutak (Erzurum), 15 Teşrinievvel 1325'e kadar Lice, 1 Haziran 1327'de Tırnova niyâbetine tayin edilmişse de diğer bir mahalle tayinini istirham ettiğinden 15 Şubat 1327'de Sarışaban (Selânik) niyâbetine nakl edilmiştir.

Buradan 6 Temmuz 1328'de ayrılarak 2 Ağustos 1329'da Van vilâyetine bağlı Şıtak kazası kadılığına tayin edilmiştir. 23 Eylül 1331'de istifa ile Tarsus kazasına bağlı Külek nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir. 24 Haziran 1333'de Adana Muhacirin Hastanesi Müdüriyetine, 7 Teşrinisani 1333'de Mersin ve 1 Şubat 1334'de Mersin Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine nakl edilmiştir. 15 Ağustos 1336 tarihinde Evkaf Mahkemesi Kâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 1, sh: 59, dosya: 1017?)

ABDULLAH PÜRSAFÂ EFENDİ (Elbistanlı)

Osman Şakir Efendi'nin oğlu olup 1279 h. yılında Elbistan'da doğmuştur. İbtidaî ve Rüştî Mektebleri ile Cami-i Atik Medresesinde tahsil-i ulûm ederek Malatyalı Hamit Zeki Efendi'den icâzet almıştır. Mekteb-i Kuzat'a dahil olarak beşinci sınıf ehliyetnâmesi almıştır. (18 Zilhicce 1328)

3 Mayıs 1324'den 25 Eylül 1326 tarihine kadar Andırın nahiyesi niyâbetinde bulunmuştur. 15 Kânunievvel 1326 tarihinde Zeytin kazası niyâbet-i şer'iyyesine tayin edilmiştir. 10 Kânunievvel 1327'de Nazimiye niyâbetine nakl edilmiştir. 6 Teşrinisani 1332'de Çarsancak

(Akpazar) kazası kadılığına tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 221, dosya: 1282?)

ABDULLAH RİF'AT EFENDİ (Kirmastılı) (Muftasa Kemâl Paşa)

Bayram Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1295 h. yılında Kirmasti'da doğmuştur. İbtidai ve Rüştî tahsilinden sonra 1312 h. yılında şehâdetname almıştır. Kirmasti Tahrirat Kâtibliğinde bulunmuş ve bilâhare aslının tayinine mebni 25 Kânunievvel 1315'de aynı kazanın Rüştiye Mektebi Hat Muallimliğine tayini ile 28 Şubat 1320'de mektebin ikinci muallimliği uhdesine tevcih edilmişse de 7 Kânunisani 1321'de ayrılmıştır. 9 Teşrinisanî 1325'de Maarif İdaresi Kâtibliği ile Sandık Emaneti ve 28 Kânunievvel 1325'de mezkür mektebin birinci muallimliği vekâletinde bulunmuştur.

7 Şubat 1331'de Kirmasti Belediye Dairesi Muhasebe Kâtibliğine tayinle 23 Teşrinievvel 1332'de istifasına mebni münfasıl olmuş ve Teşrinievvel 1332'de Eytam Müdüriyetine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 80/1, dosya: 4361?)

EL-HAC ABDULLAH SABİT EFENDİ (Anamurlu)

Müderrisinden Anamur Müftüsü Halil Efendi'nin oğlu olup 1255 h. yılında Anamur'da doğmuştur. Mebadi-i ulûmu Sıbyan mekteblerinde, ulûm-i âliye ve âliyeyi dahi Ermenek ve Konya Medreselerinde tahsil edip icazet almıştır. 16 Receb 1287 h. yılında Anamur kazası Müftülüğüne fahrî olarak tayin edilmiştir.

Mümaileyh'e 17 Rebiulaher 1307 senesinde İbtidai Hariç Bursa Müderisliği Ruûs-i Humayûn'u tevcih buyurlumştur. (c. 2, sh: 83)

ABDULLAH SABRÎ EFENDİ (Vezirköprülü)

Hacı Veli-zade El-Hac Hafız Hakkı Efendi'nin oğlu olup 1291 h. yılında Amasya'nın Vezirköprü kasabasında doğmuştur. İbtidai ve Rüştiye tahsili ile babasından ders gördükten sonra İstanbul'a gelip Bayezit Camii Dersiâmlarından Ahmet Hamdi Efendi'nin derslerine devamla dinî ve aklî ilimleri okuyarak Cemazielaher 1312'de icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a da devam ederek 16 Cemazielulâ 1317 tarihinde 4. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.

3 Mart 1316 senesinde Aydın'a bağlı Karaburun niyâbetine tayin edilmiş ve 9 Şubat 1317'de infisal etmiştir. 1 Mart 1319'dan 5 Ağustos 1320'ye kadar Katrin, 19 Kânunievvel 1320'den 28 Teşrinisanî 1322'ye kadar İnoz, 24 Nisan 1323'den 2 Nisan 1325'e kadar Demirhisar kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. 7 Haziran 1325'den 17 Ma-

yıs 1327'ye kadar Florina kazası niyâbetinde, 3. sınıf niyâbete terfi'i ile 9 Nisan 1328'de Elbasan livası niyâbetine tayin edilmişse de hâl-i harb dolayısıyle avdet etmiş ve Sırplar tarafından mezkür mahallin işgal tarihi olan 16 Teşrisanî 1328'e kadar vazifesini ifa etmiştir.

Mümaileyh 29 Nisan 1330 tarihinde Lâpseki kadılığına tayinle 11 Teşrinievvel 1331 (19 Zilhicce 1333) de Erzincan livasına nakl-i memuriyet etmiştir. Teşrinisanî 1332'de harp sebebiyle İstanbul'daydı. (c. 1, sh: 282)

ABDULLAH SAİB EFENDİ (Anamurlu)

«Yüzbaşızâde» şöhreti ile bilinip Mehmet Efendi'nin oğludur. 1298 (1882) tarihinde Anamur kazasında doğmuştur. Anamur rüştiyesinde iki yıl okuyup Konya'ya gitmiştir. Orada bulunan Alâiyye Medresesi müderrislerinden Yalvaçlı Ömer Vehbî Efendi'nin derslerine devam ederek tahsili şart olan bilgileri öğrenip 13 Rebiulevvel 1331 (1913) tarihinde icâzet almıştır. Türkçe ve Arapça bilirdi.

5 Rebiulevvel 1332 (17 Kânunisanî 1329/1914) tarihinde Konya Merkez Şer'iyye Mahkemesi babıt kâtibliğine tayin edilmiştir. (sicil defteri, c. 4, sh: 201, dosya: 2536: Adliyeye gönderildi)

ABDULLAH SAİB EFENDİ (Erbilli)

Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Erbil'de doğmuştur. Erbil Rüştiyesinde ve medreselerinde okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Ayasofya Camii Dersiâmlarından Karahisar-ı sahib'li Mustafa Asım Efendiden tahsilini ikmal ederek icazet almıştır. (7 Cemazielaher 1316). İmtihanla kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 3 Şaban 1322'de sınıf-ı rabi' şehadetnamesi almıştır. Usul-i tedrîs ve mezuniyet ruûsu hakkında ittihaz olunan usûle tevfikan icra kılınan imtihanda ehliyetini isbat ederek 1321 h. senesinde tedrise başlayabilmek üzere Ders Vekâletinden 11 Mayıs 1319 (16 Safer 1320) tarihli bir ruhsatname almıştır. İki sene kadar maaşsız tedriste bulunmuştur.

Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olduktan sonra 11 Haziran 1321'de Mihaliççik kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Müteaddit cezalardan maznun meşhur şakî Halil Ahmet ve arkadaşlarının tecziyesine karar vermeyip 25 lira rüşvet aldığı iddiasıyle azl edilmiştir. 8 Nisan 1324'de Develi kazası niyâbetine tayin edilerek 18 Mart 1326'da buradan da infisal etmiştir. 9 Eylül 1326'da Bergama kazası niyâbetine, 6 Kânunisanî 1328'de Cenîn (Beyrut) kazası niyâbeyine ve 14 Kânu-

nievvel 1330'da da Raşiyâ kazası (Suriye) niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 21 Zilkade 1334 tarihinde İbtidaî Dahil Bursa Ruûsu Hümayun'u tevcîh buyurulmuştur. (Sicil defteri, c. I, sh: 402)

ABDULLAH SARAÇ EFENDİ (Mekkeli)

Mekke Hanefî müftüsü ve ulemâ reisi Hanefî Makamı'nın imam ve hatibi merhum Abdurrahman Saraç Efendi'nin oğlu olup Kânunievvel 1288 (1872) senesinde Mekke'de doğmuştur. Mekke'de ve Camiu'ul-Ezher'de Hanefî fıkhı üzerinde ders görmüştür. Sarf, nahiv, bedi', beyân, mantık, dinî ilimler, fıkıh usulü, Hanefî fıkhı üzerinde fıkıh ilmi, tefsîr ve hadîs okumuştur. Bu derslerin bazılarını babasından ve Savletiye Medresesi müderrislerinden Şeyh Nûr el-Hindi, Harem-i Şerîf müderrislerinden Şeyh Hafız Abdullah el-Hindî'den, bazılarını da Camiu'l-Ezher'de Şeyh Abdülganî Mahmut, Şeyh Bahçevanci, Şeyh Rafi'i, Şeyh Mehmet Necîb, Şeyh Abdülvvahhap el-Verakî, Şeyh Hadîdî ve Şeyh Selim el-Beşîrî Efendilerden tahsil etmiştir. Hocaları muhtelif olduğundan hiç birinden icazetname almamıştır. Arapça konuşur ve yazar, Türkçe ise konuşurdu.

Müftülük müddetince verdiği fetvâları ihtiva eden basılmamış bir eseri vardır.

Mekke Hanefî Müftüsü Şeyh Abdullah Sıddık Efendi'nin vefâtı ile 12 Ağustos 1324 (1908) tarihinde yerine tayin edilmiştir.

Şaban 1322'de uhdesine İzmir ve Muharrem 1324'de de Haremeyn Pâyesi tevcîh edilmiştir.

1332 (1916) tarihlerinde bu hizmeti ifa ediyordu. (Dosya: 2211)

ABDULLAH SITKI EFENDİ (Keskinli)

Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1272 (1856) senesinde Keskin kazasında doğmuştur. Hayatını hâl tercümesinde şöyle anlatıyor:

«İlk tahsilimi köyüm olan Çonkar karyesi sıbyan mektebinde bitirdim. Burada Kur'an-ı Kerîmi hatmettikten sonra tecvît, ilm-i hâl, emsile, binâ ve maksud okudum. Daha sonra İstanbul'a gelerek Fatih civarında Kıztaşı bölgesinde bulunan Cafer Efendi Medresesinde kaydımı yaptırarak Fatih dersiâmlarından Çallı Mustafa Efendiden dinî ilimleri okuyarak üstadımdan icâzet aldım. Fakat İstanbul'a son gelişimde icâzetnamemi kaybettim. Türkçe, arapça ve farsça bilirim. Kitap ve risale gibi eserlerim yoktur.»

«21 Şaban 1308 (20 Mart 1307/1891) tarihinde Mihaliç Kazası

müftülüğüne tayin edildim ve bu vazifeden 22 Kânunievvel 1325 (1909) tarihinde kadro harici bırakıldım. Bu arada bazı niyâbetlerde bulunduktan sonra 1 Kânunievvel 1328 (1912)'de Karapınar (Sultaniye) Kazası kadılığına tayin edildim.»

Bu vazifede kalmayarak 4 Ağustos 1330 (1914) tarihinde azledilerek ayrılmış ve daha sonra 6 Ağustos 1335 (1919)'de Karacabey Kazası müftülüğüne tayin edilmiştir. Bu sıralarda başlayan karışık memleket ahvâli üzerine Kuvâ-yi Millîye'den kaçarak İstanbul'a gelmiştir. Mart 1336 (1920)'dan Haziran 1336'ya kadar açıktan maaş almıştır.

Karacabey kazasından kaçış sebebini 5 Mayıs 1336 (1920) tarihli dilekçesinde şöyle anlatmaktadır:

«Huzur-i Samî-i Meşihat-penahîye,

Ma'ruz-u dâiyanemdir,

Beş-altı aydan beri bîçare Anadolu halkını kasıp kavuran şerîr ve bağî Kuva-yi Millîye şu sıralarda kendilerinin vahşiyâne ve caniyâne hareketlerine katılmayan vicdan ve iz'an sahiblerini merhamet etmeden asmakta, idam etmekte ve işkencelerle yok etmelerinden korkarak firar edip beş altı gün evvel İstanbul'a gelip iltică ettim. Bu sefer bu kimseler tarafından mal ve mülkümün imha edildiğini sağlam kaynaklardan öğrenmiş bulunuyorum. Hükümetçe memleketimin pis vücutlarından temizlenmedikçe oraya gidilmesi zarurî olarak kabil olamıyacaktır...»

Bu meâlde 7 Temmuz 1336 (1920)'da başka bir dilekçe vermiştir. Bunda şöyle diyordu:

«...Kûva-yi Millîye hakkında emredilen fetvâlarla, padişahın emri ve hükümetin beyannâmelerinin hükümleri vazife icabı ahaliye anlatılıp bildirildiği gibi bunların yersiz emellerine iştirak etmediğimden dolayı hayatımın tehlikede olduğunu anlayarak İstanbul'a iltică ettim. Zikr edilen kuvvetler tarafından giydiğim elbisemden başka kitablarıma kadar mallarım yağma ve evim yıkılmış, yedi sekiz nüfustan ibaret bulunan ailem de Ankara'ya kadar sürülerek perişan bir haldeyim...»

Abdullah Sıtkı Efendi, daha önce İttihatçılar zamanında Musa Kâzım Efendi'nin Şeyhü'l-islâmlığında azl edilmişti. Kendi ifadesine göre de sebeb İttihatçı olmamasıydı.

15 Eylül 1337 (1921)'de yaş haddinden emekli olmuşsa da Vekiller heyetinin kararı ile Kânunievvel 1337 (Aralık 1921)'de müftülükte bir yıl daha bulunması kabul edilmiştir. (Sicil def., c. 4, sh: 278, dosya: 1401).

ABDULLAH SUAT EFENDİ (İbradılı)

Mehmet Lütfü Efendi'nin oğlu olup 1297 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. Rüştiyeyi 3. sınıfa kadar okuyup mahallî ulemâdan Hüseyin Efendi'den sarf, nahiv ve mantık ile hususî olarak da Arap ve Fars Klâsiklerinden okumuştur. Konya Medreselerinde üç sene kadar fıkıh tahsil ederek 1 Ağustos 1315 tarihinden Haziran 1316 tarihine kadar Hukuk Mektebi'ne devam etmiş ve sonradan bu mektebi terk etmiştir.

1 Eylül 1316'dan itibaren 6 ay kadar Beyoğlu Bidayet İkinci Hukuk Mahkemesine mülâzemeten devam etmiş ve 25 Teşrinievvel 1332' den 29 Mart 1325'e kadar Dehük Kazası (Musul) niyâbetinde bulunmuştur. 1 Kânunisanî 1325'den 25 Mayıs 1329'a kadar Hasn-ı Mansur (diğer adı ile Adıyaman) niyâbetinde bulunmuştur.

26 Eylül 1331'de Konya'ya bağlı Hatunsaray nahiyesine Naib olarak tayin edilmişse de gitmediğinden 7 Kânunievvel 1331'de istifası kabul edildi. (c. 5, sh: 184/1, dosya: 1250?)

ABDULLAH ŞEVKÎ EFENDİ (İstanbullu)

Hafız Nimetullah Efendi'nin oğlu olup 1290 (1874) senesinde İstanbul'da doğmuştur. Yenibahçe'de bulunan ilk mektebte okuyup Kur'an-ı Kerîm hıfz ettikten sonra Süleymaniye dersiâmlarından Kırımlı Ali Efendi'nin ders halkasına girmiştir. Hocasından icazet aldıktan sonra 1308 h. (1890) tarihinde Kısmet-i Askeriye Mahkemesine mülâzım olarak girmiştir. 26 Receb 1318 (1900) tarihinde kâtib olmuştur. 28 Şaban 1328 (1 Eylül 1325/1909)'de ikinci sınıf kâtibliğe terfi' ettiği gibi 1 Eylül 1327 (1911)'de Makriköy (Bakırköy) Kazası Şer'iyye Mahkemesi başkâtibliğine nakledilmiştir.

19 Eylül 1336 (1920)'da idareten başkâtiblikten azl edilmiştir. (Sicil def. c. 4, sh: 160, dosya: 2943)

ABDULLAH VAHDÎ EFENDİ (Konyalı)

Odabaşızâde Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1293 (1877)de Konya'nın Hacı Habîb Mahallesinde doğmuştur. İlk mektebten sonra Konyada bulunan Evdalıoğlu (veya Odalıoğlu) Medresesinde dinî ve ilmî dersleri okuyarak bu medresede müderris bulunan Hellâkizâde Mehmet Efendiden 7 Şaban 1325 (1907)'de icazet almıştır. Aynı şekilde Konya Dârü'l-Muallimîn (Öğretmen Okulu) ndan da 15 Şaban 1315 (1897) tarihinde şehâdetname almıştır. Türkçe, arapça ve farsça bilirdi.

1 Ağustos 1314 (1898)'de Konya Hamidiye İbtidaî Mektebi ikinci

muallimliğine tayin edilmiştir. 29 Nisan 1317 (1901)'de Nehaîye Mektebi birinci muallimi olmuşsa da 1 Mart 1324 (1908)'de eski vazifesine dönmüştür. 25 Teşrinievvel 1325 (1909) tarihinde Mekteb-i İbtidâîye (İlk öğretim) müfettişi olmuştur. Sonradan 1 Ağustos 1326 (1910)'da Konya Merkez Şer'iyye Mahkemesi zabıt kâtibi olmuştur.

Vazifesine sadatle bağlı ve iffetli bir zat olduğu hakkında varit olan idarî tezkerelerden anlaşılmaktadır. (sicil def., c. 4, sh: 197)

ABDULLAH VAHİDÎ EFENDİ (Sultaniyeli)

Mes'ut Efendi'nin oğlu olup 1296 h. yılında Sultaniye kasabasında doğmuştur. Kasaba-i Mezküre İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde tahsil görüp şehadetnâme almıştır. Sonradan sarf ve nahiv okuduktan sonra Konya'daki Ziyaîyye Medresesinde tahsil ederek Sultaniye kazası müftüsü Hacı İsmail Efendiden icâzet almıştır. Türkçe okur yazardı.

25 Kânunievvel 1324'de Sultaniye (Konya) Bidayet Mahkemesi âzalığına tayin edilip 15 Mart 1325'de ayrılmış ve ikinci defa olarak 18 Mart 1328'de aynı âzalıkta istihdam edilmiştir. 1 Temmuz 1328'de tekrar istifa ettikten sonra 6 Teşrinievvel 1332'de mezkür mahkemenin Başkâtibliğinde işe başlamıştır: (19 Ekim 1916) (c. 2, sh: 574, dosya: 4360?)

ABDULLAH VEHBÎ EFENDİ (Boyabatlı)

Boyabat Müftüsü müteveffâ Osman Hulûsî Efendi'nin oğlu olup 1299 h. senesinde Boyabat Kazasının Cami-i Kebîr Mahallesinde doğmuştur. Rüştiyeyi burada bitirmiş ve şehadetnâme almıştır. «Camî»ye kadar Arapça okumuştur.

17 Teşrinievel 1320'de Boyabat Eytam Müdüriyetine tayin edilmiş ve 27 Kânunisanî 1321'de Durağan Nahiyesi Nâibliğine tayin edilmiştir. 24 Temmuz 1323'e kadar bu nahiyede kalmış ve hizmeti bittikten sonra 20 Kânunievvel 1325'den 20 Kânunisani'ye kadar Boyabat İbtidaî Mektebi Birinci Muallimliğinde bulunmuş ve İnebolu Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmesi üzerine buradan ayrılmıştır. Mayıs 1327'de Başkâtiblikten istifa etmiştir.

Mekteb-i Kuzat'ta imtihan olarak niyâbet ehliyetini isbat ederek 14 Rebiülaher 1329'da 5. sınıf ehliyetnâmesi almıştır.

25 Eylül 1327'den 14 Eylül 1329'a kadar Darende Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve 5 Mayıs 1330 tarihinde Alucra Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Daha sonra memleketi olan Boyabat Kadısı oldu.

ABDULLAH VEHBİ EFENDİ (Ergirili)

Bilâl Ağa'nın oğlu olup 1288 h. senesinde Yanya'ya bağlı Ergiri Sancağında doğmuştur. Ergiri İbtidaî ve Rüştî Mektebleri ile İskendol Medresesinde okuyup İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camiinde dinî ilimleri okumuştur. Mekteb-i Nüvvab'da Dürer, Mecelle, Feraiz ve sair ilimleri tahsil ederek 8 Şaban 1323'de 4. sınıf niyâbet şehadetnâmesi almıştır.

20 Ramazan 1326'dan 4 Rebiülaher 1328 (1 Nisan 1326) e kadar Bodrum Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve 11 Mayıs 1326'da Yanya'ya bağlı Feylât (veya Filat) kazası niyâbetine tayin edilmişse de Yanya Vilâyetince azli talep olunmakla 14 Temmuz 1327 tarihinden itibaren Kırçevo (Kiçova) Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Burada da istihdamı câiz görülmeyerek Anadolu'da bir kazaya tayini Dersaadet'ten istirham ile 15 Mayıs 1328'de azl olunmuştur.

26 Şubat 1328'de Terme Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve vazifesini kötüye kullanmasından nâşi 11 Nisan 1331'de İrade-i Seniyye kararı ile azl edilmiştir. Ayrıca Eytam Sandığı kuyudat ve senedatını geç gönderdiğinden de 12 gün hapsine karar verilmiştir. (c. 5, sh: 19)

ABDULLAH VEHBİ EFENDİ (Giresunlu)

Dersiâmlardan Hafız Ahmet İzzet Efendi'nin oğlu olup 1302 h. senesinde Giresun'da doğmuştur. Müftüzâde namı ile yâdolunur. Mukaddemat-ı ulûmu Giresun'da ve Fatih İbtidisinde okuduktan sonra babası Fatih Camii Muciz Dersiâmlarından Ahmet İzzet Efendi'den ulûm-i dinîyeyi okuyarak icâzet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzat'tan 12 Şaban 1329 (25 Temmuz 1327) da iyi derece ile şehadetnâme almıştır.

3 Teşrinisani 1327'de Vize Kazası Nâibliğine tayin edilmiş ve muharebe dolayısıyle İstanbul'a gelmiştir. 15 Ağustos 1329'da Köyceğiz niyâbetine tayin edilmişse de 4 gün sonra istifa etmiştir. 21 Şubat 1331 tarihinde Boyabat Kazası Kadılığına tayin edilmiş, hastalıkğı sebebiyle bir müddet tedavi için Kastamonu ve İstanbul'da bulunmuştur. Mübtelâ olduğu hastalıktan kurtulmak için tedavî altına alınan mümaileyh, 10 Kânunievvel 1335'de Akçaabad kazası kadılığına tayin edilmişse de 12 Kânunievvel 1335 tarihinde veremden kurtulamıyarak Giresun'da tedavi altında iken vefât etmiştir: 10 Aralık 1919. (c. 5, sh: 213, dosya: 1412)

ABDULLAH VEHBİ EFENDİ (Liçe'li)

Şeyh İbrahim Efendi'nin oğlu olup Haziran 1294'de Diyarbakır'a

bağlı Liçe Kazasında doğmuştur. «Şeyhzâde» şöhretiyle ma'ruftu. Diyarbakır medreselerinde tahsil ile icâzet almıştır. Teşrinisanî 1324' de ayrıca ilk mekteb muallimliği ehliyetnâmesi de almıştır. 2 Şubat 1324'de Liçe Camii Kebir İbtidaî Muallimliğine tayin olunmuşsa da 1 Mart 1328'de Liçe Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (dosya: 3366)

ABDULLAH ZÜHTÜ EFENDİ (Ankara-Beypazarlı)

Tüccardan Mehmet Nazîf Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Ankara'nın Beypazarı Kazasında doğmuştur. Kazasının İbtidaî Mektebi tahsilinden sonra İmaret Medresesinde devam ederek sonradan İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Şehrî Ahmet Ramiz Efendinin derslerine devam ederek Cemazielaher 1322'de ve Şehrî Süleyman Efendiden de Aşere ve Takrîb'den olmak üzere iki adet icâzetname almıştır. İmtihanla kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan da 15 Şaban 1327'de pek-iyi derece ile şehâdetnâme almıştır.

15 Şubat 1326 tarihinde Akkâ Livası Niyâbetine tayin edilmiştir. Müddetini tamamlayarak 23 Kânunisanî 1328'de Akkâ'dan ayrılmıştır. Aslında halk tarafından son derece sevilmiş ve müddetinin uzatılması talep edilmişse de bu istek kabul edilmemiştir.

29 Nisan 1330'da Gerede Kadılığına tayin edilmişse de 18 Kânunisanî 1331 (1915) de Zonguldak Kadısı olmuştur. (c. 5, sh: 150, dosya: 683?)

ABDULLAH ZÜHTÜ EFENDİ (Pazarköylü)

Ulemâdan Hacı Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1290 h. yılında Pazarköy'e tâbi Gürle-i Müslim karyesinde doğmuştur. Sıbyan Mektebinde okuduktan sonra Bursa'da Molla Gürani Medresesinde ulûm-i Arabiyeyi ve Dâr-ül Muallimîn'de fen derslerini tahsil ile İbtidaî Muallimliği etmek üzere aliy-yül-âlâ derecede şehâdetname almış ve Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Abdüllâtif Efendi'den de icâzet almıştır.

19 Receb 1324'den 27 Cemaziyelaher 1327'ye kadar Kula kazasına tâbi Selendi nahiyesi niyâbetinde ifa-i vazife ederek bilâhare girdiği Mekteb-i Kuzat'tan isbât-ı ehliyet ederek 9 Rebiulaher 1328'de beşinci sınıf ehliyetnâmesi almıştır. 7 Ağustos 1326 (15 Şaban 1328) tarihinde Ezine Niyâbetine tayin edilmiştir. 10 Kânunisanî 1328 (15 Safer 1331) senesinde bu niyâbetten ayrılmıştır.

Gümüş Liyakat madalyasına nail olan mümaileyh 26 Ağustos

1338 (2 Muharrem 1341) senesinde Kirmasti (Mustafakemalpaşa) kazası kadılığına tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 212, dosya: 1235)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Aydoslu)

Hacı Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1261 h. senesinde Bulgaristan'a bağlı Aydos Kazasının Marafte Karyesinde doğmuştur. Pederi çiftçi idi. Aydos Kazasına bağlı Kiremenlik Karyesi Müderrisi Hacı İhsanullah Efendi'den bir müddet okumuş ve 1297 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Fatih'te Nişancı Mehmet Paşa Medreselerinden Çukur Medreseye dahil olup Ders Vekili Ahmet Asım Efendi'den ders görerek icâzet almıştır.

7 Kânunisanî 1298 tarihinde Fatih Camiinde müderrisliğe başlamıştır. 1321 senesinde Huzur Dersleri Muhâtıblığına tayin olunmuştur. Mecidî ve Osmanlı Nişanları ile taltif olunmuş ve müteselsilen İbtidaî Hariç, İbtidaî Dahil, Hareket-i Hariç, Hareket-i Dahil ve Musıla-i Sahn rütbelerini ihrâz etmiştir.

Fatih Mucîz dersiâmlarından ve Musıla-i Sahn İstanbul Müderrislerinden iken 28 Temmuz 1326 tarihinde vefat etmiştir: (1910) (Dosya: 186)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Beyrut'lu)

Es-Seyyit Hasan Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde Beyrut'ta doğmuştur. Beyrut Basta ibtidaî mektebinde okuduktan sonra Basta Camiinin Şeyh Yusuf adlı medresesinde sekiz sene ilim tahsil etmiştir.

Bir müddet Beyrut Mahkeme-i Şer'iyesinde bulunduktan sonra, 8 Kânunisanî 1317'de Raka kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 21 Temmuz 1320'de buradan ayrılarak 1 Teşrinievvel 1321'de Hazm kazası (Halep) na tayin edildi. 8 Ağustos 1322'de Menbeç (Halep) kazası niyâbetine nakl olunup 5 Mart 1324'de münfasıl olmuştur. 28 Şubat 1325'den 7 Şubat 1326'ya kadar Doma (Suriye) kazası niyâbetinde bulunmuş ve rüfekâsı ile haklarında suiistimâlden dolayı dâva açıldığından münfasıl olmuştur.

Mekteb-i Kuzat'tan imtihanla 5. sınıf ehliyetnamesi alarak mezun olduktan sonra 24 Teşrinisani 1327'de Suriye'ye bağlı Zebdani kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Kazada icra kılınan tahkikat evrakı üzerinde devam-ı memuriyeti muvâfık görülmediğinden azli hususunda 19 Mart 1330'da İrade-i Seniyye-i Hazret-i Padişâhî sâdır olmuştur. (c. 1, sh: 293/1, dosya: 1238?)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Borlu)

Mahmut Usta'nın oğlu olup 1290 h. senesinde Bor'da doğmuştur. İlk mektebi ve rüştiyeyi bitirerek müderris Ali Salim Efendiden arabî ilimleri tahsil ederek 16 Cemazielaher 1328'de icâzet almıştır.

4 Temmuz 1325'den 22 Teşrinisanî 1326'ya kadar Bor Bidâyet Mahkemesi âzalığında bulunmuş ve bu son tarihten itibaren de Bor Eytam Müdüriyetine tayin edilmiştir. 1 Haziran 1327'de Eytam Müdürlüğünün lâğvı ile 1 Kânunievvel 1327'de tekrar Başkâtibliğe tayin edilmiştir. **(c. 6, sh: 221, dosya: 2625?)**

ABDURRAHMAN EFENDİ (Demirhisarlı)

Demir ağanın oğlu olup 1278 h. yılında Demirhisar kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezkûre Sıbyan mektebinde ve medresesinde sarf ve nahiv okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Fatih civarında Otlakçı-yokuşunda Abdurrahim Efendi Medresesinde beyan, mantık, fıkıh ve ferâiz okumuştur. Türkçe ve Arapça tekellüm ve Türkçe kitâbet ederdi.

16 Haziran 1303 **(7 Şevval 1304)** tarihinde aidatla Gevgili kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiş ve 16 Şubat 1325'de ibka ve tavzif edilmiş, harp dolayısıyle İstanbul'a gelmiştir : (1 Temmuz 1326). 19 Nisan 1329'da Manyas nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh ayrıca 1301 senesi maliyesinde Demirhisar kazasına tâbi Karasule ve Kulbeler karyeleri a'şar memurluğunda ve 1302/1303 senelerinde de Gevgili kazası A'nam kâtibliğinde istihdam edilmiştir. **(c. 2, sh: 250, dosya: 3293)**

ABDURRAHMAN EFENDİ (Halebli)

Haleb ulemâsından Hüccar-zâde Şeyh Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1270 h. yılında Haleb'de doğmuştur. Mebadi-i ulûmu okuduktan sonra tilâvet-i Kur'ân ve hatm ile Haleb'te Rızaiyye ve Mısır'da Ezher Medreselerinde ulûm-i âliye ve âliye tahsil ve ikmal ile icâzetname almıştır. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitâbet ederdi.

29 Kânunisanî 1309 **(4 Şaban 1311)** tarihinde Rakka kazası müftülüğüne tayin edilmiştir. İlâve olarak uhdesine 8 Nisan 1326 **(11 Rebiulaher 1328)** tarihinde kaza-i mezkûr Müderrisliği tevdi olunmuştur. **(c. 2, sh: 303)**

ABDURRAHMAN EFENDİ «Akili-zâde» (Halebli)

Şeyh Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Haleb'te doğ-

muştur. Haleb İbtidaî ve Askerî Rüştiyelerinde okumuş ise de kendi rızâsıyle mektebi terk ederek (6 Haziran 1326) tasdiknâme almıştır. Osmaniye Medresesinde sarf, nahiv, fıkıh ve hadîs tahsil etmiştir.

20 Mayıs 1308'de Haleb Vilâyeti Evrak Kalemi Kâtibliğine tayin edilmiş ve 9 Mart 1319'da yine Haleb Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Zâbıt kâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 181, dosya: 2150)

ABDULLAH EFENDİ (İstanbullu)

İzmit Niyâbetinden münfasıl mahreç mevâlisinden Bosnalı Ahmet Arif Efendi'nin mahdumudur. 1277 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Eskialipaşa İbtidaî Mektebinde mukaddemât-ı ulûmu ve Şehzâde Rüştiyesinde müretteb dersleri ve Fatih Camiinde Karinabadlı-zâde Ömer Hilmi Efendi'den ulûm-i arabiyeyi tahsil ederek icâzet almıştır. Bilâd-i hamse mevâlisinden bulunduğundan ikinci sınıf ashâbından kabul edilmiştir.

11 Teşrinisani 1292 (7 Zilkade 1293) de Meşihat Mektubî Kalemine dahil olmuştur. 1 Teşrinisanî 1297 (21 Zilhicce 1298) de İ'lâmat-ı Şer'iyye Odası Mübeyyizliğine nakledilmiştir. 1 Mart 1299'da Tahkîk-i Kuzat Memurluğuna, 1 Teşrinisanî 1299'da İsti'naf Mukayyıtlığına tayin olunmuştur. 14 Mart 1303'de Galata Mevleviyetini ihraz etmiştir. 1 Mart 1304'de bu mevleviyetten münfasıl olmuş ve aynı yılın ortalarında Fetvâhânede in'ikat olunan Mecelle Cemiyeti kâtibliğinde fahrî olarak iki sene vazife görmüştür. 9 Şubat 1305'e kadar Beykoz Kazası, 18 Kânunisanî 1307'ye kadar Dedeağaç sancağı ve 20 Eylül 1309'da Manastır Vilâyetine bağlı Serfice sancağı niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh'e 27 Zilhicce 1283 h. de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih edilmiş ve 17 Şaban 1287'de Hareket-i Hariç'e, 5 Zilkade 1288'de İbtidaî Dahil'e, 27 Şevval 1291'de Hareket-i Dahil'e, 15 Ramazan 1293'de Musıla-i Sahn'a, 9 Zilkade 1294'de Sahn'a, 3 Rebiulaher 1296'da İbtidaî Altmışlı'ya, aynı yılın 27 Receb'inde Hareket-i Altmışlı'ya, 25 Ramazan 1297'de Musıla-i Süleymaniye'ye, 11 Muharrem 1301'de Hamise-i Süleymaniye'ye ve 3 Cemazielaher 1310'da da Bilâd-i hamseden Bursa pâyesine terfî' edilmiştir.

Serfice niyâbetinde 1 Teşrinisani 1311'e kadar bulunduktan sonra 31 Ağustos 1313'e kadar Kastamonu, 18 Temmuz 1317'ye kadar Konya, 1 Teşrinisanî 1318'den 9 Teşrinievvel 1320 (13 Şaban 1320/13 Şaban 1322) tarihine kadar da Trabzon niyâbetinde bulunmuştur. Ayrıca 10 Mart 1321'den 7 Mayıs 1321'e kadar Meclis-i İdare-i Emvâl-i Eytam Azalığında bulunmuştur. 10 Mayıs 1321'den 13 Ağustos

1324'e kadar (3 Rebiulevvel 1323/28 Receb 1326) Edirne, 10 Teşrinisanî 1327'ye kadar Ankara merkez niyâbetinde bulunmuştur.

Haiz olduğu ilmiyye rütbesi 21 Receb 1315'de Haremeyn, 7 Zilhicce 1318'de İstanbul pâyelerine terfi' ve 5 Eylül 1312'de dördüncü rütbeden Osmanlı, 3 Ramazan 1316'da İkinci rütbeden Mecidî nişanlarına nail olmuştur.

13 Teşrinievvel 1329 (25 Zilkade 1331) da Aydın Vilâyeti Merkez kadılığına nasb ve tayin edilmiş ve 2 Ağustos 1330'da ayrılmıştır.

6 Receb 1321'de İkinci rütbeden Osmanlı ve 14 Ramazan 1324'de birinci rütbeden Mecidî nişanları ile taltif edilmiştir.

Mümaileyh'e 20 Temmuz 1338 tarihinden itibaren ma'zuliyet maaşı tahsis edilmiştir. (c. 3, sh: 205, dosya: 1260?)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Medineli)

Medine'ye tâbi El-Vech kazası ahâlisinden Azûz-zâde El-Hac Ali Efendi'nin oğlu olup 1266 h. yılında Medine'nin El-Vech kazasında doğmuştur. El-Vech kazası Sıbyan mektebinde okuyup Kur'an'ı hıfz ettikten sonra Mısır'a gitmiş ve Cami-ül-Ezher Medresesinde sarf, nahiv, mantık, meani, bedi' beyân, fıkıh, ferâiz, hadis ve sair ilimleri tahsil ile icâzet almıştır. Arapça okur yazar ve Türkçeye âşina bulunuyordu.

19 Kânunievel 1311'de El-Vech kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 21 Kânunievvel 1315'de Bingazi'ye bağlı Merc kazası niyâbetine, 17 Kânunisanî 1318'de Trablusgarb'a bağlı Hums sancağı Sert (veya Sırt) kazası niyâbetine, 15 Teşrinisanî 1320'de ikinci defa olarak Merc kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 5 Mart 1324'de Nalut kazası niyâbetine tayin edildikten sonra Mekteb-i Kuzat imtihanında isbat-ı ehliyet ederek tekrar El-Vech kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1327'de azl edilmişse de 24 Knunisanî 1327'de Suriye'de Selimiye kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1330 (1914) da emekli olmuştur. (c. 3, sh: 137)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Sarıoğlu) (Mes'udiyeli)

Şakir Ağa'nın oğlu olup 1279 (1863) yılında Mes'udiye (Hamidiye) kazasında doğmuştur. İlk tahsili bitirip kazanın medresesinde beş sene Arapça okumuştur. 1 Eylül 1325'de Mes'udiye kazası Şer'iyye Mahkemesi muhzırlığında ve 28 Şubat 1325'de de Sivas vilâyeti tensik komisyonunda görevlendirilmiştir. (c. 4, sh: 195/1, dosya: 2420)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Seferihisarlı)

Değirmencioğlu Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1296 h. senesinde Seferihisar Kazasında doğmuştur.

18 Haziran 1308 tarihinde Seferihisar Rüştiyesinden pek-iyi derece ile mezun olmuş ve 1325 h. tarihinde İstanbul'da ulûm-i Arabiyeden icâzet almıştır.

Mahallince tayin edildiği Seferihisar Rüştiyesi Muallim-i sanîliğine 22 Teşrinievvel 1325 tarihinde işe başlamıştır. Bilâhare Maarifçe bu rüştiyenin kapatılması ile Mayıs 1327 tarihinde muallimlikten ayrılmıştır. 29 Eylül 1327'de Tavas Rüştiyesi İkinci Muallimliğine tayin edilmişse de 12 Kânunievvel 1329'da mezkûr muallimlikten ayrılmıştır.

17 Ağustos 1331 tarihinde Seferihisâr Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 192/2, dosya: 4201?)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Trablusgarblı)

Tücardan Ebu Bekir Efendi'nin oğlu olup 1292 (1876) senesinde Trablusgarb'ın Gerade mahallesinde doğmuştur. Mahallesindeki sıbyan mektebinde ilk bilgileri okuyup Kur'an'ı hıfz etmiştir. Memleketinde bir müddet kaldıktan sonra Mısır'a gitmiştir. Camiu'l-Ezher'de sarf, nahiv, mantık, beyân, fıkıh ve kelâm ile aklî ilimleri tahsil ederek dört adet icâzetname almıştır. Avdetinde fahrî olarak uzun zaman ders okutmakla meşgul olmuştur. Türkçe ve arapçayı iyi bilirdi.

29 Muharrem 1325 (21 Mart 1323/1907)'de Trablusgarp Bidâyet Mahkemesi âzalığına seçilmiş ve 1 Temmuz 1325 (1909)'de İsti'naf Mahkemesi âzalığına tayin edilmişse de aynı yılın 11 Teşrinisanî'sinde istifa ederek Trablusgarp Merkez Şer'iyye Mahkemesi zabıt kâtibliğine tayin edilmiştir.

29 Cemazielevvel 1328 (25 Mayıs 1325/1909)'de Trablusgarb'a bağlı Hums Sancağı Şer'iyye Mahkemesi başkâtibliğine terfi edilerek tayin edilmiştir. Eylül 1328 (1912) sonlarına kadar bu vazifede kaldıktan sonra o tarihlerde devam eden Osmanlı-İtalyan Harbi dolayısıyle başkâtiblikten ayrılmak mecburiyetinde kalmıştır. (c. 4. sh: 129)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Yemenli)

Ebû Bekir (r.a.) sülâlesinden ve Ateme Nahiyesi ahâli ve ulemâsından «Muallimî» şöhreti ile maruf Ahmet Efendi'nin oğludur. 1287 h. senesinde Yemen'e bağlı Ânes Kazası Ateme Nahiyesinde

doğmuştur. Yemen'in Zübeyt Kazasında sarf, nahiv, meani, beyân, bedî, fıkıh, ferâiz, tevhîd, tecvit, hadîs, tefsir gibi ilimleri mahallî ulemâdan tahsil ile müteaddit resmî olmayan icâzetnameler almıştır. Arap Edebiyatına tamamen vâkıf idi. Ayrıca kendisi de bir çok zevâta icâzet vermiştir.

13 Teşrinisani 1311'de kendi nahiyesi olan Ateme'ye nâib olarak tayin edilmiştir. Niyâbete kabulü ile 12 Eylül 1316'dan 13 Mart 1322'ye kadar Hücriye, 9 Teşrinievvel 1323'den 13 Kânunisanî 1323'e kadar Anes, bu tarihten 20 Haziran 1325'e kadar Rida', 28 Kânunievvel 1325'e kadar da Çebel-i Hıraz niyâbetlerinde bulunmuştur. Bu son tarihten itibaren de Ab Kazası niyâbetine tayin edilmiş, 10 Eylül 1329'da buradan azl edilmiştir. Ab kazasından kadılık evsafını haiz olmamasından azl edilmiş, diğer vazifelerinden ise nakil suretiyle ayrılmıştır.

Geçen hizmetlerinden ötürü 21 Receb 1330 tarihinde 4. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmiş ve Hz. Ebûbekir sülâlesinden olması ve halkın sevgisini kazanmasından dolayı ailesinin terfihi için İrade-i Seniyye vârid olmuştur. (c. 5, sh: 171, dosya: 1529?)

ABDURRAHMAN EFENDİ (Yemenli)

Yemen'e bağlı Ab Kazası Müftü ve Müderrisi Cevat-zâde Şeyh Ali bin Naci Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Yemen'in Âb Kazasında doğmuştur. Ebeveyni cihetinden Benî'yyül-Haddâd ve Beni'yyül-Kebîr sülâlesine mensubtur. Ab Kazası medresesinde dinî ilimleri okuduktan sonra pederinden ve beldenin ulemâ ve meşâyihinden aklî ve naklî ilimleri okuyarak müteaddit şehadetnâmeler almıştır. «Nuhbe'tül Esfiyâ fî İsbat-ı Keramet'il Evliyâ», «Tuhfe'tül İhvan fî Nazm'i Mülûk-i Âl-i Osman», «Mîzan'ül Hükm'ül İlâhiye fî İzah-ı Hakâyik-i Sofîye» ve «El'İrşad fî'l Hiss'i Alel'Cihad» isimlerinde eserleri vardır.

27 Safer 1313 tarihinde Fetvâhane'ce Ab Kazası Müftülüğüne tayinle 21 Eylül 1311 tarihinden itibaren 300 kuruş maaş tahsis edilmiştir. Niyâbet Vekâletine tayinine mebni 1 Kânunisanî 1328'de maaşı 1000 kuruşa iblâğ' edilmiştir. Fazilet ve irfan sahibi ve hükûmete karşı sadakat ve hüsn-ü hizmette bulunmakla Osmanlı Devletini sevdiği belli olduğu gibi kabileler arasında vuku'bulan münazaatı bertaraf ettiğinden liva niyâbetine tayini hususunda müteaddit teklifler olmasına rağmen kabul etmemiştir. Fakat Yemen Kûva-i Umumiye Kumandanlığının 1 Nisan 1327 tarihli müzekkeresi ve 1 Mart

1328 tarihli Fetvâhane tezkeresi ile Ta'iz Livası Niyâbetine 5 Kânunisanî 1328 tarihinden itibaren tayinle işe başlamıştır.

Mümaileyh Ab Kazasında bulunduğu sıralarda bir taraftan müftülük işlerini yürütmüş, diğer taraftan da Hüseyin Hilmî Paşa Hazretleri tarafından kurulan Evkaf ve Maarif Komisyonu riyâsetlerinde ve müteaddit defalar da Kaymakam ve Niyâbet vekâletlerinde bulunmuştur. Mart 1325'de Osmanlı Meclis-i Mebusan'ına meb'us intihab edilmişse de hükûmetçe ma'lûm olan bazı meşru' özürlere mebni isbat-ı vücûd edememiştir.

1323 tarihinde İstanbul'a dâvet olunan Yemen'li eşraf ve rüesâya riyâset ederek Huzûr-u Şâhâneye mazhar-ı iltifat olarak 6 Cemazielevvel 1325 tarihli berat ile uhdesine 2. rütbeden Mecidî nişanı ve İzmir Pâye-i Mücerredi ihsân edilmiş ve 11 Rebiulaher 1330'da da ilmî rütbesi Bilâd-ı Hamse pâyesine terfi' kılınmıştır.

Yemen'de vâkı' askerî harekâtlarda can-siperâne hizmetleri olduğundan nâşî 14 Nisan 1332 tarihinde İrade-i Seniyye'den şeref-sâdır olmakla beyaz şeritli Muharebe Gümüş Liyâkat Madalyası ile taltîf edilmiş ve 1 Haziran 1332 tarihli Meşihat tezkeresi ile bildirilmiştir. (c. 5, sh: 101, dosya: 716?)

HAFIZ ABDURRAHMAN AVNÎ EFENDİ (Karacaabadlı)

Tüccar Âdem Ağa'nın oğlu olup 1288 (1872) tarihinde Selânik'in Karacaabad Kazasının Terestenik köyünde doğmuştur. İlk tahsili köyünde yaptıktan sonra Karacaabad Medresesine dahil olmuştur. Dört sene burada ders gördükten sonra Selânik'e gelip el-Hac Süleyman Efendi Medresesinde iki sene daha okumuştur. Akabinde İstanbul'a gelip Fatih Camiinde ders okutan meşhur Alasonyalı el-Hac Ali Efendi'nin ders halkasına girmiştir. Okunması şart olan ilimleri okuyarak hocasından icâzet almıştır. Türkçe ve arapçanın yanında bulgarca bilirdi.

Mayıs 1318 (1902) senesinde ruûs imtihanını kazanarak Fatih Camii dersiâmları arasına girmiştir. Böylece ders okutmağa başlamıştır. Bir yıl sonra tarîk maaşına nâil olmuştur. Eylül 1329 (1909) tarihinde Fetvâhane Pusula Odasına mülâzim olmuştur. Kânunievvel 1326'da birinci sınıf mülâzimliğe terfi' etmiştir. Kânunisanî 1327 (1911) de ikinci sınıf müsevvit, Kânunisanî 1329 (1913)'de de birinci sınıf müsevvitliğe yükselmiştir.

Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliyye Medreselerinin kuruluşu ile Alî kısmının üçüncü sınıf birinci şubesinde Arap Edebiyatı Müderrisliğine tayin edilmiştir. Bir müddet sonra da aynı kısmın ve sınıfın ikinci şube-

sinde İlm-i Kelâm müderrisi bulunan Fatih Dersiâmlarından Nevrokoplu Mustafa Efendi'nin hastalığından dolayı Kânunisanî 1330 (1914)'de bu müderrisliğe ilâveten tayin olunmuştur.

Şubat 1331 (1915) tarihinde Huzur Dersleri muhâtablığına tayin edilmiştir.

Receb 1315 (1897) tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği tevcih olunmuş ve Rebiulaher 1328 (1910) tarihinde de Hareket-i Hariç'e terfi' olunmuştur.

Bir kaç sene hastalık çekmiş, buna rağmen hem Fetvâhane'de müsevvitliğe ve hem de Kelâm Müderrisliği vazifesine devama gayret göstermiştir.

Nihayet 29 Nisan 1336 (1920) tarihinde vefât etmiştir. (dosya numarası: 15)

ABDURRAHMAN BEHÇET EFENDİ (Kerküklü)

Zor Müftüsü Abdülkadir Efendi"nin oğlu olup 1280 h. senesinde Kerkük'te doğmuştur. Zor Sancağı İbtidaî ve Rüştiyesinde okuduktan sonra mahallî ulemâdan ve pederinden fıkıh ve ferâiz tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça'nın yanında kürt ve rus lisanlarına da âşina bulunuyordu.

15 Nisan 1299 tarihinde Zor Sancağı Meclis-i İdare Başkâtibliği refakatine tayin olunup Teşrinievvel 1301'de ayrılmıştır. 1 Nisan 1303'de Re's-ül Ayn Kazası Müstantik Müavinliğine tayin edilmiştir. Asâletinin tasdik edilmemesi hasebiyle Kânunievvel 1303'de Rakka Kazası Tahrirat Kâtibliğine tayin edilmiştir. 10 Mayıs 1308'de Harem Tahrirat Kâtibliğine tayin edilmiş ve 10 Teşrinisanî 1311'de istifa etmiştir.

15 Kânunisanî 1311'de Zor Sancağı Tahrirat Mübeyyizliğine tayin edilmiş ve yedi gün sonra da ayrılarak 1 Şubat 1311'de bu sancağın (livanın) Mesârif Kâtibliğine tayin edilmiştir. 22 Kânunisani 1314'de azli ile 1 Teşrinisani 1317'de aidatla Zor Sancağı Şer'i Mahkemesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 12 Temmuz 1326'da Başkâtiblikten ayrılıp 19 Temmuz 1326 tarihinde Ebû Kemâl Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir.

9 Receb 1324 tarihli İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği rütbesini haizdir.

22 Kânunievvel 1328'de Ebû Kemâl'den ayrılmıştır. (c. 5, sh: 95, dosya: 1230?)

ABDURRAHMAN HIFZI EFENDİ (İşkodralı)

Dervişbeyzâdeler denmekle maruf Osman Ağa'nın oğlu olup 1262

h. senesinde İşkodra'da doğmuştur. Memleketinde mukaddemat-ı ulûmu ve medresede sarf, nahiv ve mantık'tan tasavvurat'a kadar okumuş ve Fatih Camii Dersiâmlarından Şakir Efendi'den ilim tahsil ederek icâzet almıştır.

17 Cemazielevvel 1294'de imtihanla girdiği Mekteb-i Nüvvab'tan 4. sınıf şehadetnâme almıştır. Türkçe ve Arapça'nın yanında Arnavutça konuşurdu.

19 Mayıs 1295'den 27 Nisan 1297'ye kadar Vodina, 20 Teşrinievvel 1299'dan 20 Kânunievvel 1301'e kadar Avrethisar (Selânik) kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. 10 Haziran 1303'den 19 Mayıs 1305'e kadar Draç sancağı niyâbetinde ve 28 Mayıs 1307'den 5 Mayıs 1309'a kadar Drama sancağı niyâbetlerinde bulunmuş ve ayrıca 5 Receb 1305'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

13 Nisan 1311'den 19 Temmuz 1313'e kadar Nazilli, (10 Rebiul evvel 1312'de uhdesine İzmir pâyesi tevcih buyurulmuştur.) 18 Teşrinisani 1314'de Van vilâyeti niyâbetine tayin edilmiş ve rütbesi Edirne pâye-i mücerredine terfi' edilmiştir: (2 Zilhicce 1318). 20 Temmuz 1317'de Van'dan ayrılarak 19 Mart 1320'de Aydın livası niyâbetine tayin edilmiştir. Aydın'dan 26 Şubat 1321'de infisal etmiştir. 3 Nisan 1324'de memleketi olan İşkodra"ya nâib tayin edilmiştir. Yaş haddi dolayısıyle 1 Kânunievvel 1325'den itibaren mazuliyet maaşı tahsis edilerek vazifeden ayrılmışsa da tekrar 1 Kânunisani 1326'da İşkodra niyâbetine tayin edilmiştir. 15 Temmuz 1327'de tekaüte sevk edilerek kâmilen vazifeden ayrılmıştır. (c. 1, sh: 280)

ABDURRAHMAN HİLMİ EFENDİ (Aksekili)

Hafız Mehmet Efendi'nin oğlu olup «Abdülfettahzâde» şöhretiyle maruftur. 5 Temmuz 1275'de Akseki Kazasının Sülles Nâhiyesinde doğmuştur. İlk defa Sülles'te Mecidiye Medresesinde okumaya başlamış ve sırasıyle Ödemiş ve Konya'da Süleymaniye Medreselerinde ders okuyup 1308 senesinde Konya Müftüsü Aladağlı Ahmet Rüştü Efendi'den icâzet almıştır. Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendi ve Tavaslı Osman Efendilerden de tahsil görmüştür.

1310 senesinde memleketi olan Sülles Nahiyesindeki Mecidiye Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur. Nisan 1332'de aynı yerde müderris bulunuyordu. (Dosya: 1653)

ABDURRAHMAN HİLMİ EFENDİ (Aksekili)

Hasan Onbaşı denmekle maruf Hasan Ağa'nın oğlu olup 19 Ma

yıs 1286'da Akseki Kazasının Emirâşıklar Karyesinde doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Hezargrad'lı Hafız Osman Efendi'den 24 Teşrinisani 1314'de icâzet almıştır.

7 Temmuz 1318'de Turgutlu'da **Hacı Muharrem Medresesi** Müderrisliğine tayin olunmuştur. Temmuz 1326'da mezkûr medresede idi. **(Dosya: 4329)**

ABDURRAHMAN HİLMİ EFENDİ (Sıvaslı)

Altıparmakoğlu İsmail Efendi'nin oğlu olup 1271 h. senesinde Sivas'ta doğmuştur. İlk tahsilden sonra Kayseri'ye giderek orada ilim neşri ile meşgul olan Divriğili Mehmet Emîn Efendi'den ilim tahsil ederek 1303 h. tarihinde icâzet almıştır. Akabinde Sivas'a gelerek müderris Hacı İbrahim Efendi'den ferâiz icâzetnamesi ile Sivas Dâr'ül Muallimîn İbtidaî kısmından iyi derecede 15 Kânunievvel 1315' de şehâdetname almıştır.

1 Teşrinisani 1311'den Mayıs 1313'e kadar aidatla Sivas Şer'iyye Mahkemesi Zabıt Kâtibliğinde bulunmuştur. 16 Haziran 1324'den 20 Şubat 1326'ya kadar Niksar Rüştiyesinde muallim-i sanilik vazifesinde bulunmuş ve bu ara Niksar Mahkemesi Şer'iyye Başkâtibliğinde, 20 Şubat 1325'den itibaren istihdam edilmiştir. Başkâtiblik vazifesine başkasının tayin ve kendisinin de Yıldızeli Başkâtibliğine nakli üzerine istifa etmiştir: (24 Teşrinisani 1330).

15 Teşrinisani 1331'den 19 Nisan 1332'ye kadar Kangal Kazası Başkâtibliğinde istihdam edilmiş ve sonunda 26 Nisan 1332'de Sivas Şer'iyye Mahkemesi Zabıt Kâtibliğine tekrar tayin edilmiştir. **(c. 6, sh: 182, dosya: 3957?)**

ABDURRAHMAN HİLMİ EFENDİ (Zileli)

Uzunbekirzâde Hacı Osman Ağa'nın oğlu olup 2 Ağustos 1264 (1848) tarihinde Zile'de doğmuştur. Zile sıbyan mektebi ile medresesinde bir müddet tahsil gördükten sonra İstanbul'a gelmiştir. İbrahimpaşa ve Hamidiye Medreselerinde tahsilini ikmal ederek icâzet almıştır. Akabinde Dârü'l- Muallimîn rüştiye kısmına devam ederek son sınıfına kadar okumuşsa da tahsilini terk etmiştir. 37 yaşında iken 17 Mart 1300 (1884)'de fahrî olarak Kadırga rüştiyesi ikinci muallimliğine tayin edilmiştir. Bir yıl sonra maaşa nâil olmuştur. Daha evvel 1298 h. (1880)'de müderrislik imtihanına girmiş ve şeha-

detname almıştır. 7 Rebiulaher 1303 (1885)'de Medrese-i Cedide-i İsmetiye İbtidai Hariç İstanbul müderrisliği ruûsuna nail olmuştur.

Abdurrahman Efendi, 1 Mayıs 1309 (1893)'da Unkapanı Rüştiyesi ikinci muallimliğine nakledilmiş ve 1 Ağustos 1311 (1895) tarihinde Ayasofya Rüştiyesi ikinci muallimliği ile becayişte bulunmuştur. 1 Teşrinisani 1315 (1899) tarihinde Havran Sancağına bağlı Süveyde Kazası ile Kerk Sancağının Tefile Kazaları vâizliğine tayin edildiğinden bir müddet oralarda kalmıştır. 20 Temmuz 1320 (1904)'de bu vâaizliklerden istifa etmiştir.

Sonradan 7 Kânunievvel 1321 (1905),de padişahın kararnamesi ile Meclis-i Maarif Azalığına tayin edilmiştir. 8 Ağustos 1324 (1909)'de kadro daraltılması sebebiyle âzalıktan açıkta kalmıştır. 7 Mayıs 1325 (1909)'de Dârü'l-Muallimat (Kız Öğretmen Okulu) Ulûm-i Diniyye muallimliğine tayin edilmiştir. Nihayet 1 Eylül 1325 (14 Eylül 1909) tarihinde yapılan umumî tensikatla tazminat alarak hükümetle alâkasını kesmiştir. **(c. 4, sh: 218)**

ABDURRAHMAN NAFİZ EFENDİ (Elbistanlı)

Ömer Efendi'nin oğlu olup 1272 h. yılında Halep Vilâyeti dahilinde Elbistan kazasında doğmuştur. Elbistan medresesinde ulûm-i mukaddematı tederrüs edip, İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii Dersiâmlarından Urfalı Mehmet Efendi'den icâzet almıştır. Tahsil sırasında Mekteb-i Nüvvab'a dahil olmuş ve beşinci sınıf şehâdetnamesi almıştır: (21 Şaban 1308)

İmtihanla tarîk-i kazâya dahil olarak Cemazielevvel 1304' senesinden itibaren Kınık kazasında 12 ay, Muharrem 1307'de Edirne Pat kazasında 18 ay, Receb 1308'de Kızılhisar kazasında 18 ay, Şevval 1316'da Gerede kazasında 12 ay bulunmuştur.

25 Temmuz 1307 (Muharrem 1309) tarihinde tayin olduğu Karaman kazası niyâbetinde iken Hacı Osman Ağa adında birine hakaret etmesinden dolayı vâki şikâyetle buradan ayrılmıştır: (3 Temmuz 1309)

28 Teşrinisani 1309 (Cemazielaher 1311) da Kandıra niyâbetine, 1 Temmuz 1310 (10 Muharrem 1312) da Göynük kazası niyâbetine nakledilmiştir. 3 Mayıs 1312 senesinde Nallıhan kazası niyâbetinde bulunmuş ve ikinci defa olarak 30 Haziran 1315 (4 Rebiülevvel 1317) de Göynük kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Bir ara 1 Mart 1319'dan 7 Şubat 1320'ye kadar Mudurnu niyâbetinde bulunmuş ise de tekrar üçüncü defa olarak 30 Ağustos 1323'de Göynük kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 11 Kânunisani 1324'de Lâpseki kazası niyâ

betine tayin edilmiş ve fakat bir müddet sonra kadro haricineçıkarılmıştır.

Karaman Nâibliğinde iken muhâcirler için yapılan evlerin inşasında meşhur olan hizmetinden dolayı 18 Receb 1310'da ki berat mucibince dördüncü rütbeden Osmanlı nişanı ile taltîf olunmuştur.

Üç yıl kadar mazuliyet maaşı aldıktan sonra 1 Mart 1327 (12 Rebiulevvel 1329) tarihinde Akşehir kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Bir çok defalar hakkında şikâyetler vâki olmuşsa da neticede suçsuz görülmüştür. 6 Şubat 1328'de yerine Kuvaye Nâibi Ali Zühtü Efendi'nin tayini ile Akşehir'den ayrılmış ve 5 Ağustos 1330 (1914) da vefat etmiştir. (c. 3, sh: 6, dosya: 3687)

ABDURRAHMAN NESİB EFENDİ (Ergirili-Lihveli)

Nüvvab'tan Ahmet Feyzî Efendi'nin oğlu olup 1258 h. senesinde Yanya'ya bağlı Ergiri sancağının Lihve kasabasında doğmuştur. Lihve'de sarf ve Köriçe (Manastır) medresesinde nahiv okuyup İşkodra Rüştiyesinde devamla şehâdetname almıştır. Daha sonra da fıkıh, ferâiz, farsça ve Muallimhane-i Nüvvab'ta fıkıh, usûl-ü fıkıh, mantık, meanî ve usûl-u sakk okuyup imtihanla 3. sınıf şehâdetnamesi almıştır.

1284 h. yılında 25 yaşında olduğu ve Muallimhane'de bulunduğu halde talabelerin İ'lâmat Musahhihliği Muavinliğine memur ve müahharen Rumeli Sedareti Dairesinde fahrî zabıt kâtibliğine bulunduktan sonra 15 Receb 1285'de hasılatla Nevrokop niyâbetine tayin edilmiştir. 1288 yılının Ramazannıda Bosna Vilâyeti merkez niyâbetine, Şevval 1288'de Travnik (Saraybosna) sancağı niyâbetine, Recep 1293 h. senesinde Rodos niyâbetine tayin edilerek 7 ay Meclis-i Temyiz-i Hukuk ve Rodos'un merkez vilâyet ittihaz olunmasına mebni 8 ay Divan-i Temyiz riyâsetlerinde bulunduktan sonra yerine diğerinin tayini ile münfasıl olmuştur. 18 Ramazan 1295 senesinde Yanya Meclis-i Temyiz-i Hukuk riyâsetine ve müteakiben de teşkilât-ı adliye sırasında ünvan-ı memuriyeti Bidâyet Mahkemesi Riyâsetine tahvil olunmuştur.

1285 h. de Edirne Müderrisliği rütbesine nail olup 1293 h. de Hareket-i Hariç'e, 1295 h. de Hareket-i Altmışlı'ya ve Musıla-i Süleymaniye'ye terfi' ve 27 Zilhicce 1299'da İzmir ve Gurre-i Şevval 1304'de Edirne pâye-i mücerretleri tevcih buyurulmuştur. Yanya Vilâyeti İstinaf Mahkemesi Müddeiumumisi Mihail Efendi ile Yanya Valisi Ahmet Eyüb Paşa'nın mülâhazalarında mümaileyh'in ehliyet ve gay-

reti ve vazifesini ifadaki gayreti ve Adliye Nâzırı Ahmet Cevdet Paşa Hazretleri tarafından vilâyetin şehâdeti tevsîk olunmuştur.

Yanya'dan vârid olan yanlış bir şikâyetten nâşi azl edilmişse de 15 Ramazan 1306'dan 15 Rebiulevvel 1309'a kadar Diyarbakır Vilâyeti Merkez Niyâbetinde bulunmuştur.

Mümaileyh 7 Mart 1309'dan 27 Şubat 1309'a kadar Erzurum, 14 Mayıs 1311'den 29 Eylül 1312'ye kadar Yanya Vilâyetleri Nâibliklerinde, 29 Eylül 1312'den Eylül 1314'e kadar Edirne Merkez Hukuk Dairesi Reisliğinde, 1 Teşrinievvel 1314'den, 4 Temmuz 1317'ye kadar Selânik, 26 Nisan 1318'den 16 Teşrinievvel 1321'e kadar Suriye, 12 Şubat 1321'den 1 Şubat 1324'e kadar tekrar Selânik Vilâyeti Merkez Niyâbetine tayin olunmuştur.

2 Şubat 1324'den 17 Mayıs 1325'e kadar Meclis-i Temyiz Azalığında bulunduktan sonra Mısır Hükûmeti tarafından gönderilen 144 Mısır altını maaşla Mısır Kadılığına tayinle bu vazifede 18 Mayıs 1325'den 16 Kânunisani 1327'ye kadar kalmıştır.

17 Kânunievvel 1327 tarihinde Meşihat Makamını 72 yaşında ihraz etmiş ve 7 Temmuz 1328'de Şeyhü'l-İslâmlıktan münfasıl olmuştur.

27 Şaban 1312'de uhdesine Bilâd-ı Hamse, 19 Ramazan 1315'de Haremeyn-i Muhteremeyn ve 25 Cemazielevvel 1324'de İstanbul Pâye-i Refi'i tevcîh buyurulmuştur. **(Dosya: 248, Sicil defteri: c. 1, sh: 19)**

26 Şubat 1329 tarihinde vefat etmiştir. Makriköy (Bakırköy) mezarlığında annelerinin yanında medfûndur.

Ali Emîrî Efendi vefatına tarih olarak şu beyti düşürür:

«Çâr-yâr'ın aşkına tarih olur
Münezzel etti sadr-ı firdevs Nesîb»

Pederi doğumundan önce vefat ettiğinden vasiyeti üzere çocuğu erkek doğarsa Üsküdar'da Hüdaî Dergâhı Post-nişin'i ve şeyhi «Abdurrahman Nesîb» ismi ile isimlendirilmesini istemişti.

Rufâî Tarikatının Gülşenî koluna mensubtu. Ve Muhiddin-i Arabî'ye son derece bağlılığı vardı. **(İlmiye Sâlnâmesi; sh: 629)**

ABDURRAHMAN NİYAZİ EFENDİ (İbradı-Aydınkentli)

Küçük Ali Efendi-zâde Nüvvab'tan Mehmet Rüştü Efendi'nin oğlu olup 1284 h. yılında Antalya sancağına bağlı İbradı kasabasında doğmuştur. Kasabasında Sıbyan mektebinde ve Medresesinde meanî'ye kadar ders gördükten sonra Mekteb-i Mülkiye-i Şâhane'nin İ'dadî birinci sınıfına kayd olmuş ise de iki sene mütevaliyen tefi'i sınıf edemediğinden kaydı silinmiştir.

27 Kânunisani 1309'da (Receb 1311) Manatır vilâyetinde Mad kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 26 Teşrinievvel 1312'de Feke kazası niyâbetine tayin edilmiş ve sonradan 3 Mart 1316 tarihinden 10 Şubat 1317 tarihine kadar Hamidiye, ve 25 Mayıs 1318'den 4 Mayıs 1320' ye kadar Köyceğiz niyâbetinde, 16 Kânunievvel 1321'den 20 Mart 1324'e kadar Yanya'ya bağlı Miçve niyâbetinde, 14 Eylül 1324'den 3 Eylül 1325'e kadar Üsküp sancağına bağlı Komano niyâbetinde, 22 Teşrinisani 1325'den 1 Şubat 1326'ya kadar Lüleburgaz kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 19 Şevval 1316'da İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği, 23 Zilkade 1318'de Hareket-i Hariç'e, Gurre-i Zilkade 1322'de İbtidaî Altmışlı'ya, 29 Rebiulevvel 1325'de de Musıla-i Süleymaniye reddelerine terfi' kılınmıştır.

19 Teşrinievvel 1327'de Cisr-Ergene niyâbetine tayin edilmiş ve zuhur eden Balkan Harbi münasebetiyle Dersaadet'e gelmiştir.

30 Ağustos 1329'da Yıldızeli kazası kadılığına tayin edilmiş ve 6 Kânunievvel 1330'da azl edilmiş ve 11 Mart 1331'de yeniden caiz-ül istihdam görülmüştür. 9 Kânunievvel 1330'dan itibaren mazuliyet maaşı tahsis edilmiştir. Sonradan İsparta Sancağı Bidâyet Mahkemesi âzası olmuştur. **(c. 3, sh: 98, dosya: 909?)**

ABDURRAHMAN NİYAZİ EFENDİ (İbradılı)

Mehmet Sâdık Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. Hususi olarak ders gördüğü gibi İbradı ve Soma Rüştiyelerinde okumuş ve İbradi Medresesinde okumuştur. 28 Cemazielaher 1328'de isbat-ı ehliyet ederek Mekteb-i Kuzat'dan 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır.

1310/1311 tarihlerinde (6 Haziran/13 Teşrinisani) Arabsun Kazası Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğinde bulunmuştur. 4 Nisan 1323'de Hadım Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 1 Haziran 1326'da Sarmaşıklı-Hamidiye Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 23 Kânunisani 1328 de Pazarcık Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Kanunî mevzuatı bilmemesinden dolayı 8 Ağustos 1330 infisal etmiş ve 9 Kânunisani 1331'de Aksaray Kazası Mahkeme-i Şer'iyye'si Başkâtibliğine tayin edilmiştir. **(c. 6, sh: 115, dosya: 1212?)**

ABDURRAHMAN NİYAZİ EFENDİ (İbradılı)

Nüvvab'tan Mehmet Sâdık Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde İbradı'nın Belâr Karyesinde doğmuştur. İbradı'da İbtidai'yi ve Kozan'da Rüştiyeyi okumuştur. İzmir İdadîsinde imtihan olarak ib-

tidaî muallimliğine lâyık olduğu sabit olmuştur. İstanbul'da Safvet ve Arif Fazıl Efendilerden Arapça ve Farsça okumuştur. Ayrıca hususî muallimden Fransızca tahsil etmiştir.

Mekteb-i Kuzat'ta imtihan olarak 8 Haziran 1326 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi aldıktan sonra 12 Mayıs 1326'da Tefennî Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 9 Şubat 1326'dan 19 Ağustos 1327'ye kadar Tefenni Kaymakam vekâletinde bulunmuş ve müddetinin hitamından dolayı 1 Teşrinievvel 1328'de Tefenni'den ayrılmıştır. Buradaki gayretli çalışmaları takdire şâyan görüldüğünden 15 Temmuz 1329 tarihinde Alucra Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 5 Mayıs 1330'da Kaş Kazası Kadılığına tayin edilmiş ve 4 Haziran 1330'da vazifeye başlamıştır. (c. 5, sh: 82, dosya: 612?)

ABDURRAHMAN NİYAZİ EFENDİ (İbradılı) (Osman-zâde)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1282 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. İbradı'da Kalkandelen Rüştiyesinden mezun olmuş ve Fatih Dersiâmlarından ilim tahsil etmiştir.

26 Ağustos 1304'den 29 Kânunisani 1306'ya kadar Rakka, 16 Nisan 1308'den 9 Eylül 1311'e kadar Çapakçur, 22 Mart 1313'den 1 Mart 1315'e kadar Marmaris Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur. 2 Kânunisani 1315'den 7 Haziran 1318'e kadar Harran, 17 Şubat 1318'den 26 Teşrinievvel 1320'ye kadar Mazgirt, 24 Mayıs 1321'de Ovacık Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve 6 Kânunievvel 1322'de azl edilmiştir.

Hakkında vâkî' suiistimal dolayısıyle istihdamı câiz görülmemiş ve ancak Şûrâ-i Devlet'çe verilen kararla istihdamı câiz görülmüştür: (15.5.335)

Bu tarihten sonra mazuliyet maaşı almıştır. (c. 5, sh: 236, dosya: 1255?))

(MOLLA) ABDURRAHMAN NURİ EFENDİ (Cizreli)

Molla Mahmud'un oğlu olup 1292 h. senesinde Cizre Kazasına bağlı Hoser Karyesinde doğmuştur. Kadirî tarikatine mensubtu.

Cizre'de Şeyh Abdülhakîm ve Siirt'te Molla Hasan Efendi'lerden ders görüp Şeyh Abdülhakîm Efendi'den icâzet almıştır.

1 Şubat 1325'de Mardin Sancağı dahilinde Gunye (Savur) Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (dosya: 2074)

ABDURRAUF RE'FET EFENDİ (Bağdatlı)

Sunusizâde Molla Gürani sülâlesine mensub olup Gürani Şeyh

Mehmet Kasım'ın hafîdi ve sâbık Musul nâibi Şeyh Tahâ Efendi'nin oğludur. 1276 h. senesinde Bağdat'da doğmuştur. Mebadi-i ulûmden sonra Bağdat'ta Atîk Hasan Paşa Camii Medresesinde sarf, nahiv, bedi, beyân, mantık, hadîs, tefsir, kelâm ilimlerini mezkûr medrese müderrisi pederi Tahâ Efendi ile amcası Abdülfettah efendilerden okumuştur.

Ayrıca İmâm-ı A'zâm Hazretleri Medresesinde müderris Bişterîzâde Hasan Hayrî, Hille Müftüsü Vâizzâde Mustafa, Necef-ül Eşref Müderrisi Seyyit Mehmet Sait ve Şam ulemâsından Şeyh Muhammet Bedreddin bin EşŞeyh Yusuf El-Ma'ribî Hazerâtından teberrüken ilm-i hadîs ve tefsîr ile sair aklî ve naklî ilimleri tederrüs ederek mezun olmuştur. Türkçe, arapça ve farsça bilirdi.

4 Eylül 1297 (23 Şevval 1298) de merkez vilâyette Adliye Müfettişi Ömer Behçet, müftü Zehavî-zâde Feyzi ve merkez Nâibi Es'at Efendilerden mürekkeb mümeyyiz heyeti huzurunda imtihan olarak umûr-u kazâ'ya ehliyeti olduğunu isbat ederek imzalı ehliyetnâme almağa muvaffak olmuştur.

18 Kânunievvel 1298'de Şadra kazası niyâbetine ilk olarak tayin edilmiştir. 4 Mart 1300'de Basra'ya bağlı Hayy kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 12 Şubat 1302'de Kerbelâ'ya mülhak Necef-ül Eşref, 29 Ağustos 1306'da Amara sancağı, 30 Ağustos 1309'da Bağdat'a bağlı Hırasan, 12 Haziran 1311'de Şatretül-Müntefek, 1 Mayıs 1316'da ikinci defa olarak Hırasan, 28 Mayıs 1320'de Hille kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. Şatretü'l-Müntefek'te iken dört defa ve Hille'de iken 11 Eylül 1321"den 24 Teşrinisani 1321'e kadar Kaymakam vekâletinde bulunmuş ve 30 Mayıs 1323'de Hille'den münfasıl olmuştur. 23 Temmuz 1323'den 7 Eylül 1323'e kadar Hayy, 14 Eylül 1323'den 17 Kânunievvel 1323'e kadar Amara sancağı mutasarrıflık ve Hayy kaymakamlık vekâletlerinde bulunmuştur. 6 Haziran 1324'de Müntefek Sancağı niyâbetine tayin edilmiş ve halkın ekseriyetinin reyi ile Müntefek mebusluğuna inhab edilmesinden dolayı 10 Ağustos 1325'de niyâbetten ayrılmıştır. Mebusluk vazifesi Meclis-i Alî Mebusan Hey'etince tetkik edilerek kabul edilmiş ve mezkûr liva mebusu sıfatiyle Meclis'te vazifeye başlamıştır.

Meclis-i İntihâb-ı Hükkâm Hey'etince imtihanı gayr-ı mesbuk nüvabtan bulunmasından dolayı Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihana dahil olarak isbat-ı ehliyetle 5. sınıf ehliyetnâmesine hâiz olmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine Berat-ı Âlî ile Medine ve Mekke firâşet hizmet mübeccelesi olduğu hâlde 5 Safer 1305'de İbtidaî Hariç, 19

Şevval 1306'da Hareket-i Dahil, 23 Şevval 1319'da Musıla-i Sahn, 11 Ramazan 1320'de İbtidaî Altmışlı, 16 Safer 1321'de Musıla-i Süleymaniye'den Edirne Müderrisliği tevcih ve 22 Cemazielevvel 1322'de terfian İzmir Pâye-i Mücerredi, 6 Rebiulaher 1323'de 4. rütbeden Osmanlı nişanı, 28 Cemazielevvel 1328'de de tahsisen Mahreç pâyesi ile taltîf buyurulmuştur. **(c. 1, sh: 383)**

ABDURRAHMAN REŞİT EFENDİ (İstanbullu)

İstanbul Kadılığı Müşaviri Mustafa Fevzi Efendi'nin oğlu olup 1302 h. (21 Haziran 1301) yılında İstanbul'da doğmuştur. Haseki Bayrampaşa ve Davutpaşa Merkez Rüştiyesi'nde İbtidaî ve Rüştî tahsillerini gördükten sonra dahil olduğu Mercan Mekteb-i İ'dadî'sinden 1 Eylül 1324'de karîb-a'lâ derecede şehâdetnamé almıştır. Mollacami'ye kadar okuduktan sonra Mekteb-i Hukuka girmiştir.

Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye kalemine mülâzemeten devam etmekte iken kalem-i mezkûr üçüncü sınıf kâtibliğine 1 Eylül 1325'de tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 27 Şaban 1324'de İktidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih buyurulmuş ve 9 Zilkade 1325'de Hareket-i Hariç'e terfi' ettirilmiştir.

Tevhîd-i Kaza kanunu mucibince Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye'nin 2 Nisan 1333'de lâğvına mebni müceddiden teşkil olunan Mahkeme-i Temyiz-i Şer'iyye Dairesi Muamelât-ı Tahririye masası ikinci sınıf kâtibliğine tayin edilmiştir. 11 Kânunievvel 1334'de birinci sınıf kâtibliğe terfi' etmiştir. Mehâkim-i Şer'iyye'nin Makam-ı Meşihat'a iade-i irtibatı hakkında neşr olunan kanun ahkâmına tevfikan Tetkikat-ı Şer'iyye'ye tahvil edilen meclisin birinci sınıf kâtibliğinde 1 Temmuz 1336'da ibka edilmiştir.

28 Kânunisani 1338'de maaşı 1250 kuruşa iblâğ edilmiştir. **(c. 3, sh: 138/1, dosya: 161?)**

ABDURRAHMAN SABİT EFENDİ (Priştineli)

Abdülhalîm Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Priştine kasabasında doğmuştur. Priştine İbtidaî ve Rüştiye mekteblerini bitirdikten sonra 12 sene İstanbul'da dinî tahsilde bulunarak icâzetnâme almıştır.

11 Teşrinisani 1316'da Kosova Vilâyetinin Mitroviçe Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 21 Nisan 1319'da idareten azl edilmiş ve 14 Haziran 1319'da Konya'nın Ürgüp Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 7 Teşrinisani 1319'da Aydın'ın Garbikaraağaç Kazası Niyâ-

betine nakl edilmiştir. 13 Kânunisani 1321'de Seferihisar, 22 Ağustos 1325'de Marmaris, 1 Ağustos 1327'de Edirne'ye bağlı Dârîdere kazaları niyâbetlerine tayin edilmiştir. Harp dolayısıyle 7 Teşrinisani 1328'de İstanbul'a gelmiş ve 25 Temmuz 1329'da Pınarhisar Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 3 Teşrinisani 1330 tarihinden itibaren Demirköy Müftülüğüne tayin edilmiş ve 1 Kânunievvel 1330'da işe başlamıştır. 1 Haziran 1331 tarihinden itibaren de mezkûr kazanın Müderrisliği ilâve memuriyet olarak uhdesine tevdî' olunmuştur.

11 Zilkade 1334 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Ruûsuna nâil olmuştur.

Memuriyet mahallinin Yunan Hükûmeti tarafından işgaline mebni sair memurîn gibi maaşı 1 Ağustos 1336 tarihinden itibaren kesilmiştir. Bu tarihten itibaren mazuliyet maaşı tahsîs edilmiş ve Osmanlı tâbiiyetinde ve Osmanlı topraklarında ikâmet edeceğine dair hazırlanan kararnâmeye müsbet cevap vermiş ve diğer müstehikkin meyânında addolunmuştur.

Dosyasında mevvut evraka göre 27 Ağustos 1340 tarihinde Vize Müftüsü olduğu tebeyyûn etmektedir. **(c. 5, sh: 76, dosya: 1232: Diyânette)**

ABDURRAHMAN ZAHİT EFENDİ (Darendeli)

İstanbul Pâyelilerinden Halep Vilâyeti Merkez Nâibi iken vefat eden Osman-Efendi-zâde Hasan Sıtkı Efendi'nin oğlu olup 1300 h. yılında Sivas'a mülhak Darende kasabasında doğmuştur. Mebâdi-i ulûmu babasının memur bulunduğu Ma'muretü'l-Azîz ve Adana İbtidaî ve Rüşti mekteblerinde tahsil ettikten sonra Dersaadet'e gelerek imtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzat'ta ikmâl-i tahsil ederek 3 Şaban 1322 h. tarihinde dördüncü sınıftan şehâdetname almıştır. Bayezit Camii Dersiâmlarından Kayserili Ahmet Hamdi Efendi'nin derslerine müdavemetle icâzet almıştır.

Mezuniyetini müteakıb 14 Kânunievvel 1321'den 20 Mart 1324'e (Zilkade 1323/Rebiulevvel 1326) kadar tayin olduğu Bayındır kazası niyâbetinde bulunmuştur. 1 Teşrinievvel 1324 (18 Ramazan 1326) tarihinde Midilli sancağına bağlı Mulve niyâbetine tayin olunmuştur.

Uhdesine 27 Cemazielaher 1321'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsu tevcih buyurulmuştur.

Mulve niyâbetinde iken izinli olarak İstanbul'a gelmiş ve âhiren 25 Ağustos 1326'da istifa etmiştir. 1 Haziran 1327'den 3 Mart 1329'a (16 Semazielaher 1329/7 Reziulaher 1331) kadar Kasaba (Turgutlu)

niyâbetinde bulunmuştur. 30 Temmuz 1330'da (9 Ramazan 1332) tarihinde Salihli kazası kadılığına tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 47)

HACI ABDURRAUF EFENDİ (Sivaslı)
(Sarı-Hatiboğlu)

Sultan Alâeddin Camii mütevellî ve hatîbi Sıbgatullah Efendi'nin oğlu olup 1293 (1877) tarihinde Sivas'ta Cami-i Kebîr Mahallesinde Hükûmet Sokağındaki hânede doğmuştur. Önce Sivas'ta hususî muallimden, sonra da Kayseri'ye giderek Kozanoğlu Medresesinde ders okumuştur. Daha sonra da Dârende'de Aşudî köyünde oturan ulemâdan Ömer Şem'i Efendi'den tahsilini tamamlayarak icâzet almıştır.

Teşrinievvel 1315 (1899) tarihinden itibaren iki yıl kadar Sivas Bidâyet Mahkemesi âzalığında ve 6 Kasım 1908'den itibaren de dört ay kadar Dârende kazası kaymakamlık vekâletinde bulunmuştur.

Sonradan Sivas Vilâyet İdare Meclisi âzalığında ve muhâcirlere ait komisyonlarda dört yıl çalışmıştır.

Teşrinisani 1331 (1915)'de Sivas Müftülüğü için yapılan seçimde Sivas Mebusu Kazgancızâde Emin Efendi ile aynı rey'i almıştır. Emin Efendi müftülüğü kâbul etmediğinden kendisi tayin edilmiştir.

1335 (1919) senesi Eylül'ünde hakkında vârid olan şikâyet üzerine müftülükten azl edilmiştir. Yapılan şikâyette İttihatçı olduğu ve tayininin zamanın İttihatçılarından ve «sergerdelerinden» Muammer Bey tarafından yapıldığı, Ermeni hicreti ve katliâmında bu durumun fiilî teşvikçilerinden olduğu belirtilmiştir. (Dosya numarası: 3916)

ABDURRAUF MURTEZÂ EFENDİ (Yafalı)

Şeyh Muhammet Eş-Şerkadî Efendi'nin oğlu olup 1293 h. yılında Yafa kasabasının Şeyh İbrahim Mahallesinde doğmuştur. Mezkûr kasabada mebadi-i ulûmu ve Mısır'da Ezher medreselerinde yedi sene ulûm-i akliyye ve nakliyyeyi tahsil ederek icazetnâme almıştır. Beyazıt Dersiâmlarından Arapkir'li Hüseyin Avnî Efendi'nin halka-i tedrîsinde bulunarak 1313 h. yılında icâzetname almıştır. Ayrıca Mekteb-i Kuzat'ta imtihanla 23 Safer 1329 tarihinde beşinci sınıf ehliyetnâmesi almıştır. Türkçe ve arapça okur yazardı.

5 Kânunisani 1321 (23 Zilkade 1323) tarihinden 11 Haziran 1324 (25 Cemazielevvel 1326)) senesine kadar Kerbelâ sancağına bağlı Zevare kazası niyâbetinde bulunmuş ve vazifesinin hitam-ı müdde-

tinde infikâk etmiştir. 23 Teşrinievvel 1324 (10 Şevval 1326) tarihinde Basr-ül-Harir kazası niyâbetine, 1 Mayıs 1327 (15 Cemazielevvel 1329) tarihinde de Moha kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Münhal olan Yemen vilâyeti Hucûr kazası kadılığına 11 Teşrinisanı 1330 (5 Muharrem 1333) senesinde tayin edilmiştir: (24 Kasım 1914).

Harb-i umumi hitamında akt edilen mütareke üzerine memurîn-i saire ile 15 Şubat 1335'de Hüdeyde'deki İngilizlere esir olmak suretiyle İskenderiye'ye sevk edilmiştir. Bilâhare halâs ile 11 Haziran 1336 tarihinde İstanbul'a gelmiştir: (1920).

Mümaileyh'e 1 Ağustos 1336 tarihinden itibaren ma'zuliyet maaşı bağlanmıştır. (c. 2, sh: 194, dosya: 1048)

ABDÜLAHAD DÂVUT EFENDİ (Urmiyeli)

İran tab'asından ve Keldanî milletinden İsa Efendi'nin oğlu olup 1282 (1866) senesinde İran'da Urmiye şehrinde doğmuştur. 1319 (1903) yılında İstanbul'a gelerek (ihtidâ) ve İslâm Dînini kabul ile Osmanlı tâbiiyetine girmiştir. İlk tahsilini Urmiye Amerikan Kolejinde yapmıştır. Akabinde İngiltere ve İtalya'ya gitmiştir. Roma'da bulunan Katolik «Propagandafzî» Üniversitesine girerek diploma almıştır.

İlk olarak 6 Eylül 1321 (1905)'e Dârü'ş-Şafaka muallim ve mubassırlığına tayin edilmiştir. İmtihan edilmiş ve ingilizce, fransızca, italyan, lâtince ve farsça bildiği öğrenilmiştir. 1 Teşrinievvel 1322 (1906) tarihinde bu vazîfeden ayrılmış ve ayrıca Maarif Teftiş Encümeninde de bulunmuştur. 3 Mayıs 1330 (1914)'de Fetvâhane Mektubî (Sekreterlik) kalemine girmiştir. Aynı yılın 17 Ağustos'undan (1330/1914) itibaren de «Cerîde-i İlmiye» mecmuasının yazı işleri memurluğuna tayin edilmiştir.

Çok geçmeden Dârü'ş-Şafaka'dan ve mecmuanın memurluğundan Aralık 1914'de ayrılmıştır. (sicil def. c. 4, sh: 233)

ABDÜLAZİZ EFENDİ (Bilânlı «Haleb»)

Yusuf Ağa'nın oğlu olup 1290 h. senesinde Haleb'e bağlı Bilân Kazasında doğmuştur. Bilân'da Mukaddemat-ı ulûm ile Rüştiye'yi bitirmiştir.

1 Ağustos 1303'den 1 Mart 1328'e kadar Halep Jandarma Bölük Eminliğinde bulunup tekaüde sevk edilmesi üzerine 18 Temmuz 1328'de Bilân Kazası Eytam Müdüriyetine tayin kılınmasına mebni tekaüdiyesi kesilmiştir. (c. 5, sh: 185/1, dosya: 2170)

ABDÜLAZİZ EFENDİ (Yanya-Ergirili)

Duduzâde Zeynel Ağa'nın oğlu olup 1279 h. yılında Ergiri sancağının Palurdoz karyesinde doğmuştur. Ergiri İbtidai ve Rüşti mekteblerinde okuduktan sonra İskendol Medresesinde ve bilâhare Fatih Camii'nde ulûm-i âliye ve âliyeyi tederrüs etmiştir. İmtihanla Mekteb-i Nüvvab'a dahil olmuştur. 17 Receb 1304'de hamis niyâbet şehadetnâmesi almıştır. Arnavutça bilirdi.

Mümaileyh mezun olduktan sonra 8 Temmuz 1303'den 2 Kânunisani 1303'e kadar (Zilkade 1304/Cemazielevvel 1305) Eceabad, 20 Mart 1304'den 16 Ağustos 1305'e kadar Muğla sancağına bağlı Makrî (Fethiye), 19 Temmuz 1307'den 27 Haziran 1309'a kadar Buldan, 9 Şubat 1309'dan 18 Kânunisani 1311'e kadar Soma, 1312 tarihinin 4 Haziran'ından 5 Teşrinievveline kadar Ezine, 12 Mart 1313'den 19 Şubat 1314'e kadar Manastır vilâyetine bağlı Serfiçe sancağının Kerenbe, 9 Kânunisani 1315'den 18 Kânunievvel 1317'ye kadar Çal, 10 Mayıs 1319'dan 21 Haziran 1321'e kadar İşkodra'ya bağlı Draç sancağının Kuvaye, 2 Temmuz 1322'den 20 Nisan 1323'e kadar Eşme niyâbetlerinde bulunduktan sonra 14 Teşrinievvel 1324'de Gönen niyâbetine tayin edilmiştir. 10 Teşrinisani 1326'da rüşvet almak iddiasından dolayı taht-ı mehâkime alınmış ve fakat bir suçu tebeyyün etmediğinden tekrar vazifeye tayin edilmiştir. Encümen-i İntihâb-ı Memurîn kararı ile 20 Ağustos 1328'de Yanya vilâyetine bağlı Çamlık (Reşadiye) sancağının Aydonat kazası niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 210)

ABDÜLAZİZ EFENDİ (Hemşinli)

Bağcıoğlu rençber Halil Ağa'nın oğlu olup 1253 h. senesinde Hemşin Kazasının Babek Karyesinde doğmuştur. Amasya'da Yakuppaşa Medresesine gelip dahil olmuş ve Mîr Hasan Efendi'den icâzet almıştır.

Amasya'da Yakutiye Mahallesinde ilimle meşgul olup Şubat 1330 da 77 yaşında bulunuyordu. (Dosya: 681)

ABDÜLAZİZ EFENDİ (İstanbullu)

Haremeyn Pâyelilerinden ve Nüvvab'tân Beypazarlı merhum İbrahim Burhâneddin Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Tekfurdağı (Tekirdağ) Rüştiyesini 20 Şaban 1303'de bitirmiş ve Süleymaniye Dersiâmlarından Ali Bahrî Efendi'nin derslerine devamı sırasında Muallimhane-i Nüvvab'a dahil olarak 21 Zilhicce 1311'de 4. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi ile Mümaileyh Ali Bahrî Efendi'den de 22 Şaban 1314'de icâzetname almıştır.

24 Haziran 1312'den 3 Haziran 1314'e kadar Gemlik Kazası, 6 Teşrinievvel 1315'den 12 Eylül 1317'ye kadar Kesendire (Selânik) Kazası, 20 Teşrinievvel 1318'den 27 Eylül 1320'ye kadar Çeşme Kazası, 24 Kânunisani 1320'den 12 Mayıs 1322'ye kadar Kelkit Kazası, 16 Haziran 1323'den 4 Haziran 1325'e kadar Şarköy Kazası ve 1 Şubat 1325'den 13 Haziran 1327'ye kadar Yafa Kazası niyâbetlerinde bulunmuştur. 21 Şubat 1327'de 3. sınıf niyâbete terfii buyurulmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 3 Şaban 1324'de İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur.

20 Kânunisani 1328'de Giresun Livası Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin edilmiş ve 13 Şubat 1328'de aynı yerin Kadılığında istihdam edilmiştir. 21 Şubat 1331 tarihinde azl ile köy câmilerine kayyım tayin etmemek ve emvâl-i metrûkenin satışından zimmetine para geçirdiği iddiası ile mahkemeye verilmiştir. Bu tahkikatı da Trabzon Kadılığının talebi ile Lâzistan Livası Kadısı Mehmet Bahrî Efendi yürütmüştür. (c. 5, sh: 148, dosya: 602?)

ABDÜLAZİZ EFENDİ (Trablusşamlı)

Trablusşam Mahkemesi kâtiblerinden Merhaba-zâde Abdülhamit Efendi'nin oğlu olup 1287 h. yılında Trablusşam kasabasında doğmuştur. Mekâtib-i İbtidaiyeye devam ve tahsilden sonra Trablusşam ulemâsından Şeyh Halil Sâdık Efendiden sarf, nahiv, mantık, fıkıh, ilm-i hadis ve tefsîr okumuş ve üç sene âlet-tevâli dahil olduğu kur'a imtihanında isbat-ı ehliyet etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitâbet ederdi.

15 Zilhicce 1313 tarihinde Trablusşam Mahkemesine mülâzemeten kabul, 22 Zilhicce 1315'de aidatla Kâtibliğe tayin ve 17 Safer 1328 (15 Şubat 1325) tarihinde tensikan memuriyetinin lâğvına mebni açığa çıkarılmıştır. Aynı yılın 17 Rabiulevvel (1328) inde (15 Mart 1326) Trablusşam'a bağlı Safitâ ( ) kazası Eytam Müdyriyetine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 351)

ABDÜLAZİZ HALİS EFENDİ (Diyarbakırlı)

1284 h. yılında Diyarbakır'da doğmuş olup Medine-i Münevvere sâbık kadısı ve Haremeyn-i Muhteremeyn pâyelilerinden Mehmet Emîn Efendi'nin oğludur. Sıbyan ve Rüştiye'yi okuduktan sonra (21 Mayıs 1301), Muallimhane-i Nüvvab'ın birinci sınıfının zadegân kısmına imtihanla kabul edilmişse de sınıfını geçememiştir. Halil-ür-Rahman kazası niyâbetine tayin edildiğinden kaydı silinmiştir. Türk-

çe ve Arapça tekellüm ve kitâbet eder, kürtçe konuşurdu. «Tuhfetül Kuddüs» namiyle bir te'lif eseri vardır.

29 Kânunisani 1306 (Gurre-i Receb 1308) da Hali-ür-Rahman kazası niyâbetine, 15 Nisan 1309'da Mardin sancağına bağlı Günye kazası niyâbetine, 28 Ağustos 1311'de Midyat kazası niyâbetine, 27 Tammuz 1314'den Teşrinievvel 1316'ya kadar Suriye'de Aclûn kazası niyâbetlerinde bulunmuştur.

Uhdesine 3 Ramazan 1294 tarihinde Edirne Müderrisliği tevcih olunup 3 Receb 1296'da İbtidai Dahil'e, 11 Cemazielaher 1298'de Sahn'a, 5 Rebiulaher 1300'de Hareket-i Altmışlı'ya, 9 Şevval 1301'de Musıla-i Süleymaniye'ye, terfi' edip 25 Temmuz 1307'de Bilâd-ı Devriyeden Van Mevleviyeti tevcih buyurulmuş ve 13 Temmuz 1308'de bu mevleviyetten infisal etmiştir.

18 Mart 1317'den 1 Mart 1318'e kadar Siirt Livası niyâbetinde bulunup akabindeMardin livası niyâbetine vazifesi nakl edilmiştir. 29 Kânunievvel 1319'da Havran niyâbetine tayinle 4 Kânunievvel 1321'e kadar burada kalmıştır. 25 Kânunisani 1322'den 30 Haziran 1325'e kadar Ergani livası niyâbetinde bulunmuştur.

Meşrutiyet İdaresince yapılan değişiklikleri tenkit ettiğinden 29 Haziran 1325 (1909) de mahkemeye verilmiştir. Cülûs-i Hümâyun vesilesiyle aff-ı Şahâneye uğramışsa da kal'a-bend cezasına çarptırılmıştır.

1 Ağustos 1327 tarihli Şûrâ-i Devlet kararı ile istihdamı câiz görülmeyerek Sinop'a sürülerek af edilenler meyânında İstanbul'a azimet etmiştir. 31 Ağustos 1331'de İstanbul'dan ödenmek üzere mazuliyet maaşına nail olmuştur. (c. 1, sh: 64, dosya: 1259)

ABDÜLBAKİ EFENDİ (İbradı-Aydınkentli)

İsmail Hakkı Efendi'nin oğlu olup 1298 h. yılında Antalya'nın İbradı (Aydınkent) nahiyesinde doğmuştur. İbradı'da İbtidai ve Rüştiye mekteblerinden şehâdetname aldıktan sonra müderris Şükrü ve Sâdık Efendilerden bir miktar ulûm-i Diniye okumuş ve İstanbul'a gelip Fatih Dersiâmlarından Denizlili Tevfik Efendiden de Ulûm-i Arabiyeyi tahsil etmiştir.

30 Temmuz 1316'da Kıreli nahiyesi niyâbetinde istihdam edilmiş ve burada 10 ay vazife görüp ayrılmıştır. 1 Eylül 1321'den 5 Mart 1323'e kadar İslâhiye Mahkeme-i Şer'iyyesi kâtibliğinde, 1 Mayıs 1323'den 8 Teşrinisani 1324'e kadar Mecidiye kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi başkâtibliğinde, 1325'de 13 Teşrinisani'den Kânunisani'ye kadar Urla, 1326'da 27 Temmuzdan 3 Kânunisani'ye kadar Kikler (Af-

yon) kazaları Mahkeme-i Şer'iyyeleri ikinci kâtibliklerinde bulunmuştur. 15 Mayıs 1327'de Kerenbe kazası niyâbetine tayin edilmişse de Balkan Harbi dolayısıyle Aydın'a gelmiş ve 8 Kânunisani 1328'de Buldan Kazası Mal Müdürlüğü kaleminde istihdam edilmiştir. 1 Temmuz 1329'da Çal kazası Mal sandığına tayinle Teşrinievvel'ine kadar burada kalmıştır. 29 Mart 1330'da Beyt-üş-Şebab kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Buradan ayrılarak 18 Mart 1331'de Şemdinli kazası Kadılığına tayini İrade-i Seniyye Hazret-i Padişahî Şeref-müteallik buyurulmuştur. (c. 3, sh: 14/1, dosya: 1103?)

ŞEYH ABDÜLBAKÎ EFENDİ (Yenikapı Mevlevihanesi Postnişîni)

1329 (1913) tarihinde Meclis-i Meşâyih âzalığına tayin edilmiştir. Eylül 1335 (1919) tarihinde âzalıktan azl ile yerine Halep Mevlevihânesi şeyhi Râmız Efendi tayin edilmiştir.

Eylül 1928 tarihinde İlâhiyat Fakültesi Farsça muallimi idi. (dosya numarası: 307)

ABDÜLCELİL EFENDİ (Bağdat-Kâzımiyeli)

Kâzımiye kazası nâibi Ahmet Cemil Efendinin oğlu olup 1290 h. yılında Bağdat'ta doğmuştur. Ulûm-i âliye ve âliyeden mucâz olup ilm-i mantıktan «**Tenvîr-ül Ezhan Hülâse-tül Mizân**» namiyle te'lif eylediği eseri ruhsat-ı reşmiyye ile tab' ve neşr ettirmiştir. Yine ilm-i mantıktan «**Keşf-ül Celîl Şerh-ür Ravz-ül Mesîl**», Türkçe olarak «**Lisan-ül Mizân**», usûl-ı fıkıhtan «**Zübde-tül Efkâr Muhtasar-ül Menar**» akaid'den «**El-İrşad fî Hülâseti-l İ'tikat**» ve keza akaidden Türkçe olarak «**Sırr-ül Kelâm**» namlarındaki risaleleri dahi te'lif edilip maddî durumu müsait olmamasından dolayı henüz neşr ettirememiştir. Farsçaya da âşina bulunuyordu.

1 Kânunisani 1302 (18 Rebiulaher 1304) tarihinde Sûk-üş Şuyûh kazası Bidâyet Mahkemesi İkinci Kitâbetine tayin edilmiş ve bu vazifeden 30 Teşrinisani 1308 (22 Cemazielevvel 1310) tarihinde isti'fa ile ayrılmıştır. Temmuz 1310 (10 Muharrem 1312) tarihinde evkaf-ı mülhakadan Bağdat'ta bulunan Adliye Cami-i Şerîfi Müderrisliğine mübaşeret etmiş, 24 Şubat 1324 (16 Safer 1327) tarihinde Evkaf-ı mazbuta'dan Bağdat'ta vâki' Âsîfe Medresesi Müderrisliği imtihanla uhdesine tevdi' edilmeşine mebni mezkûr Adliye müderrisliğinden ayrılmıştır.

7 Eylül 1316 (25 Cemazielevvel 1318) tarihinde Bağdat İ'dadîsi ulûm-i dinîye muallimliğine tayin edilmiştir. 14 Mart 1321 (20 Muharem 1323) senesinde Bağdat Bidâyet Mahkemesi Ceza Kalemi Aza-

lığına tayin edilmişse de mezkûr mahkemenin Başkâtibi biraderi olması hasebiyle bu âzalıktan ayrılmıştır. 12 Temuz 1324'den Teşrinisani 1325 tarihine kadar fahri olarak Bağdat Meclis-i Maarif âzalığında bulunmuştur.

Mümaileyh 14 Zilkade 1324 tarihinde İbtidaî Dahil Bursa Müderdisliği Ruûsuna nail olup aynı yılın 21 Saferinde Musıla-i Süleymaniye'ye terfi' ve 3 Cemazielevvel'inde de İzmir pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur. (c. 2, sh: 407)

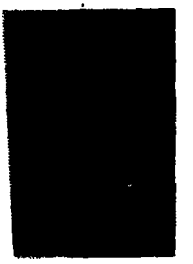

ABDÜLFETTAH EFENDİ (Dağıstanlı)

Kafkas ulemâsından Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1268 h. (1852) tarihinde Dağıstan'da doğmuştur. Dinî tahsilini bitirdikten sonra imtihan olmuş ve Fatih Camii Dersiâmları arasına katılmıştır. Bunun üzerine dördüncü rütbeden Osmanlı nişanı ile taltif edilmiştir. Bir ara Sinop'a sürülmüştür. 1337 h. (1919) tarihinde Huzur Derslerine muhâtap olmuş ve sonradan ilmî müesseselerın kaldırılması ile açıkta kalmıştır. 1341 (1925) de İstiklâl Mahkemesince mahkûm edilmiş ve 5 Mayıs 1936 tarihinde vefat etmiştir. (Fotoğrafındaki bakışlardan zeki ve mücadelesi bir insan olduğu anlaşılıyor. (c. 7, sh: 156, dosya nu: 3503. Dosyası 4.8.1934 tarih ve 294 sayı ile Diyânet'e gönderilmiştir.)

ABDÜLFETTÂH EFENDİ (Eğridereli)

Rüstem Efendi'nin oğlu olup 1284 h. senesinde Eğridere Kazasında doğmuştur.

1319 senesinde 150 kuruş maaşla Gümülcine Sancağına bağlı İskeçe Kazası ve Balkan Harbini müteakip Çorum'da Osmancık ve buradan naklen Kânunisani 1334'de Soma Müderrisliğine tayin olunmuştur. Medârisin ilgasından nâşi müderrislikten münfasıl olup Soma Vâizliğine tayin olunmuştur. 1933'de teaküde sevk olunmuştur. (dosya: 1696)

ES-SEYYİT ABDÜLFETTAH EFENDİ (Erbilli)

Müderrisinden İbrahim Efendi'nin oğludur. Tahire-i Haydarîye Sülâlesine mensubtur. 1265 h. senesinde Erbil'de doğmuştur. Erbil Sıbyan mektebinde ve Cami-i Kebîr Medresesinde arapça, fıkıh, tefsîr ve hadîs tahsil etmiştir.

1295 h./1294 r. senesinde Bağdat Mahkeme-i Şer'iyyesine bir

müddet mülâzemetten sonra 23 Şeval 1298 senesinde Bağdat'ta ulemâ heyeti huzurunda imtihan olarak ehliyetini isbat ettiğinden 24 Haziran 1299'da Basra'ya bağlı Kurna kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Hakkında mahallî idarece açılan dâva sonunda 26 Teşrinisani 1301'de istifa ederek İstanbul'a gelmiştir. Hakkında memuriyete mâni bir hâl olmadığı tebeyyün ettiğinden 29 Kânunievvel 1302'de Samara, Nisan 1304'de Hırasan (Bağdat), 1 Temmuz 1305'de Delîm (Bağdat), kazaları niyâbetlerine vazifesini nakl etmiştir. 20 Kânunievvel 1307'de Revandüz (Musul) kazası nâibi olmuş ve 24 Eylül 1310'da münfasıl olmuştur. 21 Nisan 1313'de Zaho kazası niyâbetine tayin edilmiş, buradan 24 Eylül 1315'de ayrılarak 13 Eylül 1316'da Sûk-uş Şuyûh kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 19 Ağustos 1321'de Kût-ül Amâre kazası niyâbetine nakl olunmuş ve 20 Şubat 1322'de Süleymaniye livası niyâbetine tayin edilmiştir. Süleymaniye niyâbetinden 26 Teşrinisani 1325'de ayrılmıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 24 Şaban 1325'de Musıla-i Süleymaniye ile Edirne Ruûs-i Hümâyûnu tevcih ve 21 Zilkade 1325'de İzmir pâye-i Mücerredi benâm buyurulmuştur.

26 Mart 1327 (27 Rebiulevvel 1329) de 5. sınıf ehliyetnamesi alarak 1 Mart 1327'den itibaren Delim Kazası niyâbetine tayin edilmiştir.

16 Eylül 1329'da Hanikin Kadısı Ahmet Refik Efendi ile becâyişte bulunmuştur.

12 Nisan 1330'da Hanikin'den azl edilip emekli oldu. **(c. 1, sh: 69, dosya nu: 1165)**

ABDÜLFETTAH EFENDİ (Halebli)

Tüccardan Mehmet Efend'nin oğlu olup 1298 h. senesinde Haleb'te doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm'den sonra Şabaniye Medreseseine dahil olarak nahiv, fıkıh, ulûm-u dinîye tahsil etmiştir.

18 Haziran 1328 tarihinden itibaren Haleb Vilâyeti Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesine tayin edilmiştir. **(c. 5, sh: 74, dosya: 2158)**

ABDÜLFETTÂH EFENDİ (Kerküklü)

Abdülkadir Efendi'nin oğlu olup 1280 h. tarihinde Kerkük Sancağının Keynan Karyesinde doğmuştur. Kerkük ve Erbil'de 15 sene tahsil görüp Molla Ebûbekir Efendi'den icâzet almıştır.

Erbil Kazasına bağlı Gedîr ve Mahmur Karyeleri Müderrisliğine tayin olunmuştur. Terceme-i hâl'inde Teşrinisani 1326'da Mahmur Karyesi Müderrisi olduğunu tebarüz ettirmiştir. **(Dosya: 561)**

ABDÜLFETTAH EFENDİ (Tedmürlü)

Hatip Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1301 (1885) yılında Tedmür nahiyesinde doğmuştur. İlk bilgileri zikr edilen nahiyede okuduktan sonra Zor sancağı merkezinde bulunan Hamidiye Medresesinde ilim tahsili sırasında Dârü'l-Muallimîn'e de devam ederek 15 Şaban 1326 (29 Ağustos 1324/1908) pek iyi derece ile şehâdetname almıştır. 3 Safer 1328 (1 Şubat 1325/1909) tarihinde Zor livası Şer'iyye Mahkemesi zabıt kâtibliğine tayin edilmiş ve 20 Eylül 1330(1914) tarihinde bu vazifeden ayrılmıştır. (c. 4, sh: 241)

ABDÜLGAFFAR EFENDİ (Ana'lı)

Ana (Bağdat) Kazası müftüsü Kasım Efendinin oğlu olup 1292 h. yılında Ana'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Bağdat Sıbyan ve Rüşti mekteblerinde okuyup pederinden ve Bağdat Müftüsü Seyyit Abbas ve Ali Medresesinden Attar-zâde Yusuf Efendilerden ulûm-i âliye ve âliyeti tederrüs etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

2 Temuz 1320 (Cemazielevvel 1322) de Ana Kazasına bağlı Hadîse nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir. Tedavî için izin alarak Bağdat'a gitmiş ve geri gelmediğinden müstafi addedilmiştir. 20 Haziran 1322 (10 Cemazielevvel 1324) de Şifaiyye nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir. Hıtam-ı müddetine mebni infisal etmiş ve 1 Mayıs 1325'den 20 Temmuz'a kadar Kût-ül-Amare niyâbeti vekâletinde bulunmuş, akabinde 3 Eylül 1325'de Hindiye kazası niyâbetine tayin edilmiştir. İrtikâb ve sıfat-ı hâkime yakışmaz ahvâl ve ahlâk ashâbından olduğu iddiası ile kadro haricine çıkarılmıştır. Tetkik Komisyonunca suçsuz görülmüş ve imtihanda isbat-ı ehliyet ederek 11 Eylül 1327 (Şevval 1329) senesinde Aziziye kazası naibliğine tayin edilmiştir. 8 Mayıs 1330'da azl edilmiş ve 2 Temmuz 1300'da yine câiz-ül-istihdam görülmüştür. Azline, donanmaya yapılacak yardımın eğlenceye sarfedileceğinden haram olduğu hakkındaki sözleri sebep olmuştur. (c. 3, sh: 80)

rem 1285)'e kadar hasılâtla İstanköy, 2 Kânunisani 1284'den 9 Şubat 1286'ya kadar Kalecik, 3 Teşrinievvel 1287'den 11 Eylül 1289'a kadar Bartın, 20 Şubat 1289'dan 29 Kânunisani 1291'e kadar Yanbolu, 23 Haziran 1292'den 2 Haziran 1294'e kadar Soma, 24 Teşrinievvel 1295'den 2 Teşrinievvel 1297'ye kadar Nevşehir, 28 Ağustos 1300'den 7 Ağustos 1302'ye kadar Mersin, Nisan 1304'den 9 Nisan 1306'ya kadar Bayındır kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. 12 Şevval 1307'de İntihâb-i Hükkâm kararı ile 4. sınıf niyâbete terfi' ettiğinden 9 Teşrinisani 1308'den 18 Teşrinievvel 1310'a kadar Ayaş, 16 Mayıs 1312'den 25 Nisan 1314'e kadar Alâiyye kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

17 Nisan 1275'de Ermenak kazası nahiyelerinde 6 ay, 6 Haziran 1284'de Ergani nahiyelerinde 18 ay, 5 Mart 1290'da Çerkeş nahiyelerinde 18 ay, 18 Teşrinisani 1299'da Suynise nahiyelerinde 18 ay, 25 Temmuz 1307'de Simav kazası nevâhisini 18 ay usûl ve nizamına tevfikan zabt etmiştir. (c. 1, sh: 65)

ABDÜLGAFFAR EFENDİ (Arvaslı)

Molla Şerif Efendi'nin oğlu olup «Arvas Mollası Zâde» diye yâd olunurdu. 28 Haziran 1266'da Siirt'e bağlı Arvas Karyesinde doğmuştur. Köyündeki medresede bir müddet okuduktan sonra tahsil için merkez liva Siirt'e giderek Molla Fethullah Hasbî Efendi'den icâzet almıştır. 19 Teşrinievvel 1325'de Bitlis Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Mümaileyh Hazretleri Bitlis Müderrisi iken Rusların burayı işgalleri sırasında 19 Şubat 1331'de şehit edilmiştir: (1915)

Bu tarihten sonra oğlu Haydar Nuri'ye maaş bağlanmıştır. (Dosya: 1300)

HACI HAFIZ ABDÜLGAFUR EFENDİ (Eğridereli)

Müderrislerden Hasan Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde Bulgaristan'ın Eğridere kasabasında doğmuştur. Memleketinde ilk tahsili görüp Kavala'da Hidivîye Medresesine dahil olmuştur. Müderris Mes'ut Saiih Efendinin ders halkasına dahil olmuştur. 19 Cemazielaher 1311'de icâzetname almıştır. Doğduğu kazaya bağlı Ahreban Arpacık Köyünde bulunan medresede fahrî olarak ders vermeğe başlamış ve 1319 h. den itibaren icâzet vermeğe başlamıştır. 1 Mart 1313'den 7 Teşrinisani 1319'a kadar Eğridere Kazası Bidâyet Mahkemesi Azalığında bulunmuştur.

15 Kânuni evvel 1327 tarihinde Vekaleten Eğridere Kazası Müf-

tülüğüne tayin edilmiş ve 22 Nisan 1328'de asaleten tayini vuku bulunmuştur. 26 Mart 1330 tarihinde İpsala Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 16 Cemazielaher 1321 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevcih olunmuştur.

Harp dolayısıyle İpsala'yı terk etmiş ve sulh mu'ahedesi ahkâmı mucibince terk edilen mahallerin memurları hakkında neşr olunan 22 Ağustos 1336 tarihli kararnameye göre vazifeden ayrılması tabii olmuştur.

Dosyasında mevcut evrak arasında Eğridere Müftülüğüne intihabı sırasında müftülük vazifesini yapabilmesi için tezkiyesi gereken ve muvafakat gösteren eşhasın imzası meyanında Bulgar Katolik Reisi, Hahambaşı, Rum ve Ermeni Metropolitlerinin de imzası vardır. (c. 7, sh: 160, dosya: 494)

ABDÜLGANÎ EFENDİ (Mardinli)

Molla Ahmet'in oğlu olup 1258 h. senesinde Mardin'de doğmuştur.

Ulûm-i dinîyeyi tahsilden sonra 19 Kânunievvel 1321'de Mardin İdasisi (Lisesi) Farsça muallimi vekaletine tayin olunmuştur. 6 Kanunievvel 1324'de aynı lisenin Tarih Muallimliğine tayin olunmuş ve 20 Şubat 1325'de Dersiam müderris olarak tayin olunmuştur.

13 Nisan 1329'da Mardin'de tedris-i Ulûm'la meşgulken vefat etmiştir: 1913. (Dosya: 2039)

ABDÜLHADÎ EFENDİ (Bitlisli)

Seyit Mehmet Efendi'nin oğlu olup «Kadirîşeyhizâde» şöhretiyle yad olunup babası Hacı Ağa Hankâhının poşnuşini idi. Rebiulevvel 1281'de Bitlis'te doğmuştur.

Bitlis'teki medreselerde dini ilimleri tahis edip Şeyh Emin Efendi'den icazet almıştır.

19 Teşrinievvel 1326'da Bitlis Merkez Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 904)

ABDÜLHADÎ EFENDİ (Doğubayezitli)

Ta'iz sabık naibi Mahreç Payelilerinden Ragıp Efendi'nin oğlu olup 1303 h. senesinde Erzurum'a bağlı Bayezit Sancağında doğmuştur.

İbtidaî tahsilini İstanbul'da, rüştiyeyi Menteşe (Muğla) de ve ulûm-i diniyeyi Fatih Dersiâmlarından Muharrem Efendi'nin halka-i

tedrisinde ikmal edip şahadetname almıştır. 17 Şaban 1330 tarihinde karîb-alâ derecede Medrese-tül Kuzat'dan neş'et etmiştir.

12 Teşrinisani 1328 tarihinden itibaren Tefenni kazası niyabetine tayin edilmiştir. (15 Zilhicce 1330) (C. 5, s: 226, dosya: 968)

ABDÜLHAKİM HİKMET EFENDİ (Siirtli)

Siirtli Şeyh-ül Kurrâ El-Hac Abdürrezzak Efendi'nin oğlu olup 1283 h. yılında Siirt sancağında doğmuştur. Siirt Sıbyan metebinde mukaddemat-ı ulûmu ve pederinden Kur'an-ı Kerîm'i kıraat ve hıfz ettikten sonra Rüştiye Mektebi'ne devam edip müretteb dersleri tahsil ile şehadetname ve Cami-i Kebîr Medresesinde ulûm-i âliye ve âliye-yi Arabiyeyi tederrüs ve ikmal ile icazetname almıştır. Türkçe, Arapça, Farsça ve Kürtçe ile tekellüm ve kitabet ederdi.

2 Ağustos 1317 (29 Rebiulaher 1319) tarihinde Şirvan kazası Niyabet-i şer'iyyesine vekaleten tayin edilmişse de aynı yılın 12 Eylül 1317 (10 Cemazielaher 1319) sinde Genç Sancağı Müftülüğüne nasb ve tayin edilmiştir. Ayrıca 12 Nisan 1325'e kadar iki defa mezkür livanın Niyabet-i Şer'iyyesi vekâletinde bulunmuştur. 19 Teşrinisani 1327 (10 Zilhicce 1329) tarihinde Kalb kazası niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 319)

ABDÜLHALİM EFENDİ (Ankaralı)

Müftüzadelerden Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1259 h. senesinde Ankara'nın Mürûri mahallesinde doğmuştur. Tahsil hayatı kendi ifadesi ile şöyledir: «Memleketimiz bulunan nefsî Ankara'nın Sıbyan Mektebi Muallimi Hacı Abdullah Efendi'den hıfzı dinletmekle beraber tecvît, ulûm-i diniye ve imlâ dahi taallüm edip Arapça tahsili için mezkûr kasabanın müderrisi Hacı Kâzım Efendi'den tedris ve Tasdikât'a kadar okuyup 1284 h. senesinde İstanbul'a gelerek Mahmutpaşa Medresesi'ne kayt ve orada ikamet ve Nuruosmaniye Camii'nde sabık Makam-ı Meşihat-ı Ulyâ müsteşarı semahatlü Hoca Necîb Efendi Hazretlerinin halka-i tedrisinde bulunup 1294 h. de bir kıt'a icazetname almaya muvaffak oldum. Arapça ve Türkçe tekellüm ve kitabet ederim. Kütub ve resailden bir te'lifatım yoktur.»

1294 h. senesinde açılan ruûs imtihanında isbat-i ehliyet ederek Bayezit Camii'nde sabah ve akşam ders vermeğe başlamıştır. 1311 h. senesinde icazet vermeğe başlamıştır. 1321 h. tarihinden 1326'ya kadar Huzur-i Humâyûn Ders-i Şerif Muhatablığı «Ders-i Salis»inde, 1327 h.'den 1330 h.'ye kadar «Ders-i Sanî»sinde ve 1331 h.

senesinde «Ders-i Evvel» mutablığında bulunmuştur. Uhdesine 5 Rebiulaher 1299da İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih ve 9 Zilhicce 1307'de Hareket-i Hariç'e terfi ve 1332 h. tarihinde Muhatablık'tan afvı ile 4 Şaban 1333'de Mahreç Payesi ile taltif buyurulmuştur.

27 Mayıs 1337 (1921)'de Ankara'da vefat etmiştir. (c. 7, sh: 73, dosya: 3400)

ABDÜLHALÎM EFENDİ (Basralı)

Molla İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1302 (1886) yılında Basra vilâyetine bağlı Fav kazasında doğmuştur. İlk bilgileri öğrendikten sonra Arapça okumuştur. Türkçe bilirdi.

26 Teşrinisani 1327 (1911)'de Basra Merkez Şer'iyye Mahkemesi zabıt kâtibliğine tayin edilmiştir. (C. 4, sh: 44/2)

ABDÜLHALÎM EFENDİ (Kastamonulu-Eflânili)

Recber Osman Efendi'nin oğlu olup 2 Mayıs 1262 (1856) tarihinde Kastamonu'nun Daday kazasına bağlı Eflâni nahiyesinin Mülâyim Karyesinde doğmuştur. Muharreb 1280'de İstanbul'a gelip Köprülüoğlu Medresesine dahil olmuştur. Bayezit Dersiamlarından Karacasu'lu Hafız Ali Rıza'dan okumaya başlamış ve Cemazielevvel 1288'de imtihanla Hamidiye Medresisine girmiştir. Hocasından tahsilini ikmal ederek 1 Cemazielevvel 1298'de icazet almıştır. Zilkade 1298'de ruûs imtihanını kazanarak Bayezit Camii'nde tedrise mübaşeret edip Cemalielaher 1312'de talebelerine icazet vermeğe başlamıştır.

1 Ramazan 1321'de Huzur Dersleri Muhatablığına tayin olunmuştur. 1 Ağustos 1325'de Küçükayasofya'da Mirzeban Sultan Medresesine fahrî olarak müderris tayin olunmuştur.

7 Rebiulaher 1303'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği uhdesine tevcih olunup 21 Şaban 1311'de Hareket-i Hariç'e, 1312'de İbtidaî Dahil'e, 1318'de Hareket-i Dahil'e ve 21 Rebiulevvel 1321'de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur.

Bayezit Dersiamlarından ve Huzur Dersleri Muhatablarından bulunan Abdülhalîm Efendi 4 Şubat 1330'da vefat etmiştir: 17 Şubat 1915 (Dosya: 242)

ABDÜLHALÎM EFENDİ (Sultanyerili)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1282 h. yılında Sultanyeri'nde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm ile Hıfz-ı Kur'an-ı Kerîm'den sonra

Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiamlarından esbak Ders Vekili Gümülçineli Ahmet Asım Efendi'nin halka-i tedrîsinde ulûm-i âliye ve âliye-yi tederrüs ederek icazet almıştır. İmtihanla girdiği Mekteb-i Nüvvab'tan Gurre-i Ramazan 1310'da rabi şehadetnamesi almıştır. İlm-i feraiz'den de icazet almıştır. Türkçe bilir, Arapça ve Bulgarca'ya aşina idi.

Mektebten neş'et ettikten sonra 15 Kanunisani 1309 (20 Receb 1311) tarihinde Gümülçine Sancağına bağlı Dârîdere kazası niyabetine tayin edilmiştir. 24 Kanunievvel 1311'de ayrılıp 8 Kanunievvel 1312 (15 Receb 1314) de Kırcaali niyabetine, 22 Teşrinisani 1315 (Şaban 1317) de Trablusgarb Sancağına bağlı Goryan kazası niyabetine, 8 Kanunisani 1320 (15 Zilkade 1322) de Bozcaada kazası niyabetine, 28 Kanunievvel 1321'den 8 Kanunievvel 1323 (15 Zilkade 1323/ 15 Zilkade 1325)'e kadar Sofulu niyabetine, 8 Teşrinisani 1324 (25 Şevval 1326)'de Dimetoka niyabetine ve 17 Teşrinievvel 1327 (7 Zilkade 1329)'de Hayfa kazası niyabetine tayin edilmiştir. Hayfa'nın işgali hasebiyle bir müddet orada kaldıktan sonra esir edilmiş ve ahiren serbest bırakılarak 5 Haziran 1335'de İstanbul'a gelmiştir. Sulh muahedesi mucibince terk olunan mahallerin memurini meyanında 1 Ağustos 1336 tarihinden itibaren ma'zuliyet maaşı tahsis edilmiştir. (c. 3, sh: 193)

ABDÜLHALİM HİLMİ EFENDİ (Babadağlı)

Kırımî Mehmet Kemal Efendi'nin oğlu olup 1282 h. yılında Babadağ kasabasında doğmuştur. Kasabanın İbtidaî mektebinde ve Çorum Rüştiyesinde müretteb dersleri okumuştur.

11 Mart 1328'de Havsa kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 140/2, dosya: 4149)

ABDÜLHALİM HİLMİ EFENDİ (Hopalı)

Bodrum Müftüsü Mehmet Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1285 h. sesenesinde Hopa'da doğmuştur. Pederinden ve İstanbul'da Bayezit Medresesinde dinî ve aklî ilimleri tahsil ederek imtihanla Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve 4. sınıftan şehadetname almıştır: (21 Zilhicce 1311).

15 Kanunisani 1310'dan 23 Mart 1313'e kadar Boğazlıyan, 2 Mayıs 1314'den 9 Nisan 1316'ya kadar Karaisali, 20 Şubat 1316'dan 31 Kanunisani 1318'e kadar Bozcaada, 13 Temmuz 1319'dan 21 Haziran 1321'e kadar Mürefte, 12 Nisan 1322'den 20 Mart 1324'e kadar Erme-

nak, 3 Mayıs 1324'den 3 Teşrinievvel 1325'e kadar Lünakza (Selanik) niyabetlerinde bulunmuştur.

Uhdesine 29 Rebiulevvel 1304'de İbtidaî Hariç Bursa, 7 Rebiulevvel 1308'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcihi ile Gurre-i Cumadelûlâ 1318'de Hareket-i Hariç'e, 11 Safer 1321'de İbtidaî Dahil'e terfi etmiştir. 1 Mart 1307'de Tarîk maaşına ve 28 Zilkade 1317'de 4. rütbe Mecidî nişanına nail olmuştur.

21 Mart 1307'den 1 Mart 1311'e kadar Mekteb-i Kuzat Müdür Muavin-i sanîliğinde bulunmuştur.

1 Şubat 1325'de Lâzkiye livası niyabetine tayin edilmiş ve 10 Kanunisanî 1327'de ayrılarak 1 Mart 1328'den itibaren mazuliyet maaşı tahsis edilmiştir. Fakat bir müddet sonra 23 Kanunisani 1328'de Akkâ Sancağı naibi olmuştur. 8 Rebiulaher 1333'de terfian Mahreç payesiyle taltîf edilmiştir.

2 Ağustos 1332'de Trablusşam Sancağı Kadılığına tayini hususunda İrade-i Seniyye varid olunca 26 Ağustos 1332'de Akkâ'dan ayrılarak yeni vazifesinde 6 Eylül 1332'de işe başlamıştır. **(c. 1, sh: 297)**

ABDÜLHAMİT EFENDİ (Bağdatlı)

Abdüllâtif er-Rec'î Efendi'nin oğlu olup 1255 (1839) senesinde Bağdat'ta doğmuştur. Sıbyan Mektebinde Kur'an'ı hıfz ettiği gibi medreselerde dinî ve arabî ilimleri tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça bilirdi.

23 Ramazan 1279 (8 Mart 1278/1863) tarihinde Basra vilâyeti merkez Şer'iyye Mahkemesi ikinci kâtibliğine tayin edilmiştir. 28 Rebiulevvel 1304 (11 Kânunievvel 1302/1886) tarihinde aynı mahkemenin başkâtibliğine terfi etmiştir. Zilhicce 1327 (13 Kânunisanî 1325/1909)'de emekliye sevk edilmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 202)**

ABDÜLHAMİT EFENDİ (Osmancıklı)

Darendelizade Hacı Halil Ağa'nın oğlu olup 1284 h. tarihinde Osmancık kazasının Hasırlık mahallesinde doğmuştur.

Çorum'da bir müddet tahsil gördükten sonra İstanbul'a gelerek Develili İsmail Hakkı Efendi'nin derslerine müvazebetle icazetname almıştır: (Rebiulaher 1318). İstanbul'da tahsilde iken Köprülü Mehmet, Atik Ali Paşa, Sultan Bayezit ve Kadırga Camilerinde imamet vekâletlerinde bulunmuştur.

150 kuruş maaşla 24 Temmuz 1318'de Osmancık Kazası Müder-

risliğine tayin olunmuştur. Osmancık'ta bulunan medresenin adı «Kızılsu Medresesi» idi.

Mart 1334'de mezkür müderrislikte bulunuyordu. (Dosya: 1696)

ABDÜLHAMİT HAMDİ EFENDİ (Kırçovalı)

Hatipzâde Mehmet Şerif Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Manastır'ın Kırçova kazasının Takke mahallesinde doğmuştur. Kırçova Medresesinde ders okuyup Ağustos 1299'da İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiamlarından Manastırlı İsmail Hakkı Efendi'den ve Şirvanî Mehmet Halis Efendi'lerden tederrüs ederek 23 Kanunievvel 1308'de icazet almıştır.

İcâzet aldıktan sonra memleketine giderek, fahrî olarak ders okutmuş ve Kanunisani 1311'de vaki müracaat üzerine Köriçe halkının maaşı vermek istemesiyle Köriçe Müderrisliğine tayin olunmuştur. İdadi'de muallimlikte bulunduğu halde müderrislikte bulunarak 12 Teşrinievvel 1327'de Manastır Hacı Mahmut Bey Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1329'da halkın umumî arzusu üzerine Manastır Müftüsü olmuştur. 16 Mart 1332'de Osmanlılara yapılan tazyikten dolayı hicret etmiştir. Manisa'nın Salihli kazasında ailece ikametle imrar-ı hayat etmekte iken 20 Teşrinisani 1333'de Manisa Medresesinde «İbtidaî Dahil», 1. sınıf «Fıkıh», «İbtidaî Hariç», 3. sınıf «Kur'an-ı Kerîm» Müderrisliklerine tayin olunmuştur.

1323 senesi 12 Mart'ında 4. rütbeden Mecidî Nişanı ve 18 Receb 1320'de İbtidaî Hariç Edirne (Rabia-yi Dâr'ül-Hadîs Süleymaniye) Müderrisliği uhdesine tevcih olunmuştur. (Dosya: 3543)

ADDÜLHAMİT HAMDİ EFENDİ (Osmanpazarlı)

Müderrislerden Hafız Yunus Taîb Efendi'nin oğlu olup 1249 h. senesinde Osmanpazarı'nda doğmuştur. İstanbul'da Halıcılar Köşkünde Lâtifpaşa Medresesinde Yakovalı Hoca Ali Efendi'den tahsil görerek icazet almıştır.

1286 tarihinden itibaren talebe yetiştirmeğe başlamış ve yirmi sene kadar Huzur Dersleri Muhatablığında bulunmuştur.

Muhatablığa başlaması ile 4. rütbeden Mecidî ve Osmanlı nişanlarını 15 Şevval 1305 ve 2 Zilkade 1303'de haiz olmuştur. (Bu nişanların beratları dosyasında mahfuzdur.) (1)

---

(1) 6 nolu vesikaya bakınız.

5 Haziran 1326'da berhayat olup çok geçmeden vefat etmiştir. (Dosya: 629)

ABDÜLHAMİT HAMDİ EFENDİ (Şamlı)

Şam ulemâsından ve Mahkeme-i Şer'iyye Başkâtibi Üstüvanîzâde Abdurrahman Efendi'nin oğlu olup 1270 h. senesinde Şam'da doğmuştur. İbtidai tahsilinden sonra mahallî ulemadan Attarzâde Şeyh Mehmet ve Üstüvanizâde amcazâdesi Ragıp, Müfti-i sabık Menînizâde Mehmet ve Salih Efendilerden tahsil-i ilim ve tekmil-i nuseh ederek iki adet icazetname almıştır.

30 Teşrinievvel 1298'den 27 Eylül 1310'a kadar ayda 500 kuruş aidatla Şam Merkez Mahkeme-i Şer'iyesi 1. sınıf Zabıt Katibliğinde bulunmuş ve 26 Eylül 1310 tarihinden 10 Teşrinievvel 1311'e kadar Doma Kazası Naibinin mahkûm bulunmasından dolayı mezkûr kazanın niyabet vekâletinde bulunmuştur. Niyabet vazifesine kabulû ile 19 Teşrinievvel 1314'den 23 Teşrinisani 1315'e kadar Maan, 1 Teşrinisani 1317'ye kadar Cebel-i Dürûz, 8 Teşrinisani 1320'den 12 Nisan 1321'e kadar (10 Ramazan 1322/20 Safer 1323) Baalbek, 20 Safer 1325'e kadar Doma niyabetlerinde bulunmuştur. Bundan sonra Mekteb-i Kuzat'a girerek 5. sınıf ehliyetnamesi almış ve 15 Nisan 1326'da (18 Rebiulaher 1328) Ma're'tün Nu'man Kazası niyabetine tayin edilmiştir. 30 Haziran 1327'den itibaren de Suriye Merkez Niyabeti Müşavirliğine tayin edilmiştir.

8 Haziran 1329'da yerine başkası tayin edildiğinden ayrılmış ve 21 Kanunievvel 1335'de yaşını ikmal ettiği gerekçesi ile tekaute sevk edilmiştir. (c. 5, sh: 187, dosya: 1242)

ABDÜLHAMİT HAMDİ EFENDİ (Trablusşamlı)

Hazreti Ömer (R.A.) sülâlesinden Rafi'i-zade Şeyh Sait Efendi'nin oğlu olup 1276 h. senesinde Trablusşam'da doğmuştur. Trablusşam'da bir müddet okuduktan sonra Mısır'da Cami'ul Ezher'de sarf, nahiv, mantık, meanî, bedi, beyan, hendese, coğrafya, ilm-i hesab, hikmet, tarih, fıkıh, usul-i fıkıh, ilm-i kelâm, ilm-i hadis ve ilm-i tefsîr okumuştur. Ondan sonra İstanbul'da Kemankeş Kara Mustafa Paşa Medresesinde ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmal ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan 11 Receb 1301'de neş'et ederek sınıf-ı sâlis şehadetnamesi almıştır. (Kemankeş Medresesinde icazeti Ahmet Tevfik Efendi'den almıştır.)

29 Şevval 1300 h. senesinde uhdesine İbtidai Hariç Edirne Rüsu tevcîh edilmiştir. 6 Mart 1301'de (Cemazielaher 1302) 26 yaşında

iken Hama Sancağı niyabetine tayin edilmiştir. 12 Nisan 1303'de ayrılarak 7 Teşrinievvel 1303'den 30 Nisan 1304'e kadar Akkâ Sancağı, 19 Nisan 1305'e kadar Zor Sancağı, 17 Haziran 105'den 9 Şubat 1305'e kadar Lâzkiye Sancağı niyabetinde bulunup ikinci sınıf niyabete terfi ettiğinden 17 Mayıs 1307'de Basra vilayeti merkez niyabetine tayin edilmiştir.

21 Muharrem 1309'da rütbesi Musıla-i Süleymaniye'ye terfi etmiştir. 15 Safer 1311'de 3. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmiştir.

19 Kanunisani 1311'de Kudüs niyabetine tayin edilmiş ve bu niyabetteki hizmetine karşılık uhdesine (21 Cemazielevvel 1314'de) İzmir pâye-i mücerredi tevcîh buyurulmuştur. Ayrıca 17 Cemazielaher 1316'da İ'tibar-ı Hariç Kudüs pâyesi verilmiştir. 21 Teşrinievvel / 3 Teşrinisani 1313'de Mutasarrıf vekâletinde bulunmuştur. Kudüs'te son derece umûr-i- din ve devlete faydalı hizmette bulunmuş ve Hz. Ömer Camii'nin Kilise haline iframa varan meyl ve desiseleri men ederek Camiin tamirine ve hademesinin terfihine çalışmıştır. Kudüs'ten 15 Zilkade 1315'de ayrılmıştır.

28 Kanunisani 1314'de Adana vilâyeti merkez niyabetine tayin edilmişse de başkasının tayini vuku bulduğundan açıkta kalmamasını temin için Tekirdağ niyabetine tayin edilmiştir: (10 Ağustos 1315). Kudüs ve havalisini iyi bildiğinden tekrar 3 Mart 1316 senesinde Kudüs'e tahvil-i memuriyet etmiştir.

3 Zilkade 1317'de 3. rütbeden Osmanlı nişanı ihsan edilmiştir.

5 Cemazielaher 1319'da Bilâd-ı Hamse pâyesi, 23 Şaban 1319'da tebdilen 2. rütbeden Osmanlı nişanı ile taltif edilmiştir. 20 Receb 1320'de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi tevcîh ve ihsan buyurulmuştur.

10 Şubat 1317'de Kudüs'ten ayrılarak Muharrem 1321 tarihinde Medine-i Münevvere Mevleviyetine tayin buyurulmuştur. Kudüs'te bulunduğu sırada Mescid-i Aksa'nın tamirine çalışmış ve imar etmiştir. Medine kadılığında iken Hicaz Demir yolu, Evkaf, Medâris ve sair hayratların islâh ve idameleri ile Belde-i Tayyibe'de zuhur eden ahval ve hadisat ile siyasi vaziyetleri yatıştırmak üzere büyük gayretler sarfetmiştir.

Mümaileyh 6 Haziran 1321'de Konya Merkez niyabetine tayin edilmiştir. 12 Şubat 1321'de Halep Merkez niyabetine tahvil ve 12 Kanunievvel 1324'de Trablusgarb Vilâyeti Merkez niyabetine tayin edilmiştir. 15 Mart 1327'de ise Aydın Vilâyeti Merkez niyabetine tayin edilmiştir. Aydın Vilâyetinin merkezi bulunan İzmir'de kadılı-

ğa devam ederken 11 Kânunisani 1328 (1913) de vefât etmiştir. (c. 1, sh: 125/126, dosya no: 732)

ABDÜLHAMİD HAMİD EFENDİ (Liceli)

Lice Müftüsü denmekle ma'ruf, ulemadan El-Hac Ahmet Rüştü Efendi'nin oğlu olup 1277 h. yılında Lice kazasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulumu mezkür kasaba İbtidaî Mektebinde tahsilden sonra Diyarbakır Medreselerinde ulûm-i âliye ve aliyeyi tederrüs edip icazetname almıştır. İmtihanla dahil olduğu Diyarbakır Dâr-ül Muallimîn'inde müretteb dersleri tahsil ile a'lâ derecede şehadetname almıştır. Türkçe, Arapça ve Kürtçe bilirdi. Cami-i Kebir Medresesinde tedrise devamla 15 Receb 1321 ve 15 Şaban 1323 tarihinde iki defa i'ta-i icazete muvaffak olmuştur. 14 Nisan 1312 (13 Zilkade 1313)'de Lice Bidayet Mahkemesi Azalığına tayin ve 14 Kanunievvel 1314 (12 Şaban 1316) de münfasıl olmuştur. 1 Eylül 1320 (Receb 1322) de kasaba-i mezkür İbtidaî Muallimliğine tayin olunmuştur.

29 Temmuz 1321 (6 Rebiulaher 1323) tarihinde Lice Müftülüğüne fahrî olarak tayin edilip 8 Kanunievvel 1325 (5 Zilhicce 1327) tarihinde ise müftülükte ibka edilmiştir. Mümaileyh 21 Kanunievvel 1324'de mezkür muallimlikten azl edilmiştir.

Pederinden müntekil kasaba-i mezkûrede Ahmet Bey Medresesi Müderrisliği ile imamet cihetleri Berât-ı Alî ile uhdesinde olduğu gibi İbtidaî Hariç Edirne Ruûs-i Hümayununu da (19 Şevval 1316) haizdir.

1 Eylül 1327 tarihinden itibaren te'min-i nüfûz ettiği ve bi-taraflığa riayet etmemesinden dolayı azline karar verilmiştir. (c. 2, sh: 213)

ABDÜLHAMİT SUBHİ EFENDİ (Trablusşamlı)

Akkârî-zâde Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1294 h. yılında Trablusşam'da doğmuştur. Hususi mekteblerinde Kur'an-ı Azimüşşan ile Türkçe ve Arapça bazı müellefatı okuduktan sonra belde-i mezkûrede kâin Şadrakiyye Medresesinde 15 yıl ulûm-i âliye ve âliye tahsil etmiştir. Arapça ve Türkçe okur yazardı.

15 Mart 1321 (7 Muharrem 1323) tarihinde Basra Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine tayin edilmiş ve maaş terfi'inden anlaşıldığına göre 1 Temmuz 1326 senesine kadar orada bulunmuştur. (c. 2, sh: 461)

ABDÜLHAYY EFENDİ (Gazzeli)

Murat-zâde Şeyh Muhammet Ataullah Efendi'nin oğlu olup 1302'

de Kudüs'e bağlı Gazze kasabasında doğmuştur. Gazze İbtidaî ve Rüşti mekteblerinde okuduktan sonra Cami-i Kebîr Medresesinde bir müddet ulûm-i Şer'iyye tahsil ederek Mısır'a gitmiştir. Cami-ul Ezher'de ve sonra da Trablusgarb'a giderek oranın ulemâsından ayrıca tahsil ve ikmâl-i nush ederek her birinden icâzetnameler almıştır. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

16 Temmuz 1321 (27 Cemazielevvel 1323) de Gazze'ye bağlı Faluce nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir. 3 Rebiulevvel 1325'de Bi'r-rüs-Seb' kazasında Hamidiye Camiinde bir sene kadar tedrîs vazifesi ile meşgul olmuştur. 20 Mart 1324 (Rebiulevvel 1326) senesinde İşare Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 30 Temmuz 1327'de istifa etmiştir. Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda muvaffakiyet göstererek 27 Temmuz 1327'de beşinci sınıf ehliyetnamesi almıştır.

28 Nisan 1330'da Suriye'ye bağlı Kerk sancağı Salt ( ) kazası kadılığına, — daha önce de Mi'an kadılığında bulunmuştur — tayin edilmiştir. 16 Kânunisani 1331'de Kuneytıra (Şam) Mahkeme-i Şer'iyyesi başkâtibliğine tayinle 28 Temmuz 1332'de Katif nâibliğine tayin edildi. (c. 3, sh: 104)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Akşehirli)

Mütekaidin-i Nüvvabtan Akşehirli Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1256 h. yılında Akşehir kasabasında doğmuştur. Mebadi-i ulûmu Akşehir kazasında tahsil ve aynı yerdeki Harputî Medresesinde Müftü merhum Harputî Ömer Efendiden Molla-Cami'ye kadar tederrüs ve bilâhare Der-aliyye'ye gelip Bayezit Camii Dersiâmlarından Malatyalı El-Hac Mehmet Efendi'nin halka-i tedrîsine devamla ulûm-i âliyye ve âliye'yi tahsil eyleyerek 1292 senesi Cemazielevvel'inin Gurre'sinde icâzetname almıştır. Arapça ve Farsçaya âşina olup Türkçe okur yazardı.

1280 h. yılının evailinde Evkaf-ı Hümâyûn Müfettişliği Kalemine maaşsız kabul ve 1283 h. yılında ise mahkeme-i mezkûre Kısmet Kitâbetine mülâzemeten tayin, 1295 senesinde (h) aidatla sınıf-ı salise, 1306 h. senesinde sınıf-ı sanîye, 1 Mart 1308'de sınıf-ı ulâ'ya terfi' etmiş ve 11 Ağustos 1320 (1 Cemazielevvel 1322) senesinde Kısmet Mümeyyiz-i Saniliğine ve 9 Teşrinisani 1323 (6 Şevval 1324) senesinde de Mümeyyiz-i evvele terfi' etmiştir.

Mümaileyh Seferihisar Günyüzü, Arhavi Viçe, Aydın Akçaşehir, ve Reha Kazalarını usul ve nizamına tevfikan zabt ve tasarruf etmiştir. Musıla-i Köşk kazası muvakkiti iken 13 Safer 1294 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûs-i Hümâyununa, 15 Rebiul-

aher 1299 tarihinde Hareket-i Hariç, 17 Rebiulaher 1312'de İbtidaî Dahil, 15 Şevval 1309'da Sahn, 15 Cemazielaher 1315'de İbtidaî Altmışlı raddelerine terfi' kılınmıştır. 16 Kânunievvel 1292'de Tarik, 1 Eylül 1295'de Öşr, 1 Mart 1296'da Hums maaşına tenzil edilmiştir. 24 Zilhicce 1317'de Dördüncü Rütbeden bir kıt'a Mecidî nişanına nâil olmuştur. (c. 2, sh: 147)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Sivas-Aziziyeli)

Sivas Vilâyetinin Aziziye kasabasında mutavattın Çerkez muhacirleri reislerinden Pahonî-zâde El-Hac Mehmet Efend'nin oğlu olup 1286 h. yılında Aziziye'de doğmuştur. Kasaba-i mezkürede mebadi-i ulûmu tahsîl ve mahallî ulemâ-i meşhûreden Balkanî-zâde Ali Efendiden Cami'e kadar, Şeyh Ali Maksud El-Ezherî ve Mehmet Efendi El-Husukî'den Selem ve İsaguci, Dürr-ün-Naci, Damad; Halep ulemâsından Şeyh Haris El-Ezherî'den İbn-i Akîl, Hadrâ, Mu'ni-yul-Lebîb, Dürer, Tahtavî ve Sivas Vilâyetinde kâin Gökmedrese Müderrisleri Hamit ve Köse Mehmet Efendilerden ferâiz, akaid, hadis, ve tefsîre müteallik kütûb ve resaili kıraat ve ta'limden sonra, Ma'mure-tül-Azîz ve Sivas Vilâyetlerinde iki defa icra kılınan kur'a imtihanında isbat-ı ehliyet eyledikten sonra Dersaadet'e gelip Bayezit Cami'nde tedris ve neşr-i ulûm ile meşgul olmuştur.

Anadolu Kazaskeri Tokatî-zâde El-Hac Ahmet Nureddin ve Fetih Dersiâmlarından Sirozî El-Hac Eyüb Sabri Efendilerin halka-i tedrisine müdâvemetle icâzetname almıştır. Tatil günlerinde dahi mezkûr Cami'de Hacı Ferhad ve Gümüşhaneli Şeyh Ahmet Efendilerden Ehâdîs-i Nebeviye ve Tefasîr-i Şerife ahz ve istimâ' eylemiştir. Dâr-ül Fünûn Hukuk Fakültesine devam etmiştir. Arapça, Türkçe ve Çerkes lisanlarında tekellüm ve kitâbet ederdi.

29 Muharrem 1314'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği Ruûsu tevcih buyurulup 19 Şevval 1316'da Musıla-i Sahn, 16 Zilhicce 1319'da İbtidaî Altmışlı raddelerine terfi' ettirilmiştir.

1 Teşrinievvel 1319 (21 Receb 1321) tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Kalemi Kâtibliğine, 1 Teşrinievvel 1322 (23 Şaban 1324) tarihinde Sicil Kalemine nakl edilmiştir. 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) tarihinde Sicill-i Memurin İlmiyye Kalemi Üçüncü Sınıf Kâtibliğine tayin edilmiştir. 7 Şubat 1327 (2 Rebiulevvel 1330) tarihinde Tetkik-i Mesahif ve Müellefât-ı Şer'iyye Kâtibliğine nakl etmiştir. 1 Haziran 1329 (24 Receb 1331) da yerine başkasının tayini ile vazife-i sâbıkasına tayini tasvib buyurulmuştur. Meclis-i Meşayih Kâtibinin askere gitmesinden dolayı bu kitâbette vekâleten vazife görmüş ve ken-

dileri İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif edilmişlerdir. 1 Nisan 1335'de memuriyeti Başkâtibliğe tahvil edilmiştir. 22 Ağustos 1336'da Sahn Medresesi Müdüriyet-i Umumiyesi Kâtibliğine tahvil-i memuriyet etmiştir. 1 Teşrinisani 1336'da eski memuriyeti olan Tetkik-i Müellefât-ı Şer'iyye Meclisi Başkâtibliğine iadeten tayin edilmiştir.

11 Ramazan 1340'da mümaileyh'e Edirne Pâye-i Mücerredi terfian tevcîh buyurulmuştur. 1 Eylül 1331 tarihinde Medrese-tül Kuzât sınıf-ı mahsûsuna kayt edilip imtihan-ı umumîye iştirak edip müretteb derslerden altısını verip diğer altısını ikmâle bırakmış ise de sınıf-ı mezkûrun ilgasından nâşi diğer derslerin imtihanını verememiştir.

Mümaileyh T.B.M.M. Hükûmeti'nin İstanbul'da te'sîsi üzerine Meclis-i Mesahîf'in adem-i ilgasından nâşi 1 Teşrinisani 1338'de memuriyetine devam etmekte iken Umur-i Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti Muhasebesinden İstanbul Derterdarlığına mürsel, 6 Mart 1339 tarihli kadro ile tavzif edilmiştir: 6 Mart 1923. (c. 2, sh: 135)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Develili)

Hasan Ağa'nın oğlu olup 1291 h. senesinde Develi Kazasının Göni Mahalesinde doğmuştur. Develili Müderrislerden İncezâde İsmail Efendiden bir müddet tahsil edip 1310 h. senesinden itibaren İstanbul'a gelip Hadim Hüseyin Paşa Medresesinde 1318'e kadar İbrahim Hulusi Efendi'den ders görüp icâzet almıştır.

1318 malî senesinde Develi Kazası Müderrisliğine tayin olunup tedrisle meşgul olmaya başlamıştır. Şubat 1325 senesinde Çorum Sancağı Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 1678)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Halebli)

Sermenîzâde şöhretiyle maruf olup Müderrisînden Halîli Şeyh Ahmet Efendi'nin oğludur. 1293 h. senesinde Haleb'te Culûm'il Kübrâ Mahallesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmdan sonra Bahaîye Medresesinde dinî ilimleri tahsil ve ikmâl-i nuseh ederek beldenin müftüsü Beşîr Efendiden icâzet almıştır.

Şer'iye Mahkemelerinde bir müddet dâva vekâletinde bulunduktan sonra mahallince imtihanı icra edilerek ehliyeti tahakkuk ettiğinden niyâbete kabul edilmiş ve 2 Temmuz 1326'dan 23 Kânunievvel 1328'e kadar Maraş'a bağlı Göksun kazası niyâbetinde istihdam edilmiştir. Vazifesinde tekâsül gösterdiğinden Maraş Bidâyet Ceza Mahkemesinde icra edilen mahkemesi sonunda 3 lira nakdî cezaya çarptırılmıştır. 23 Cemazielevvel 1331'de Mekteb-i Kuzat'ta imtihanı

kazanarak 5. sınıf ehliyetnamesi almış ve Basra'ya bağlı Kurna Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Fakat buraya gitmeyip istifa etmiştir. (c. 5, sh' 189, dosya: 1403?)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Halebli)

Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1311'de Haleb'te doğmuştur.

5 Mart 1331 tarihinde Haleb Vilâyeti Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 73, dosya: 2428?)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Hamalı)

Gadâ-zâde Mehmet Sait Efendi'nin oğlu olup 1285 h. yılında Suriye'ye bağlı Hama kasabasında doğmuştur. Hama'da Şeyh Hüseyin Efendi Medresesinde ulûm-i âliye ve âliye ilimlerini 12 sene kadar tahsil edip, Dersaadet'e gelmiş ve Bayezit Camii Dersiâmlarından Adalı Ali Efendi'den nuseh-i mütebakiyeyi tahsil ederek icâzet almıştır.

20 Şubat 1312 (Ramazan 1314) de imtihanla 7. Osmanlı Ordusu'nun 56. Alayının Birinci Taburu Alay İmamlığına tayin edilmiştir. 3 Teşrinisani 1322'de bu imametten ayrılmıştır. 24 Teşrinisani 1324 (Zilkade 1325) de Necef-ül-Eşref kazası niyabetine tayin edilmişse de hakkında vaki' şikâyet üzerine vazifesinden alakonmuştur. Sonradan Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek beşinci sınıf ehliyetnamesi almıştır. 1 Mart 1327 (12 Rebiulevvel 1329) de Bağdat'a bağlı Hille kazası niyabetine tayin edilmiştir.

18 Receb 1320'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

Mümaileyh 2 Ağustos 1329'da Hille'den ayrılmış ve 13 Ağustos'ta mazuliyet maaşına nail olmuştur. (c. 3, sh: 58, dosya: 1214)

HAFIZ ABDÜLKADİR EFENDİ (İzmirli)

Derviş Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde İzmir'de doğmuştur. İbtidaî ve Rüştî mekteplerinde tedristen sonra Müderris Hafız Abdullah Efendi'nin halka-i tedrisinde ulûmu arabiyeyi tahsil ve ikmalle icazetname almıştır. İzmir'de bulunan İran mektebinde üç sene kadar farisî tederrüs etmiştir. «Bahariye» ve «Darül Mirac» namında risaleler te'lif etmiştir.

14 Temmuz 1308 tarihinde İzmir Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine aidatla tayin edilmiş ve 5 Teşrinisani 1325'de 250 kuruş maaşla tavzîf edilmiştir. 13 Teşrinievvel 1330'da vazifesinden azl edilmiştir. Ayrıca İran Mektebinde üç sene Arapça ve Farsça Mual-

limliği ve Islâhhane Mektebinde iki sene muallimlik vazifesini ifa etmiştir. (c. 5, sh: 21/1, dosya: 1740)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Seyyadzâde) Mardinli)

Tabur İmamı Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Mardin'de doğmuştur. Mardin Medresesinde pederinden sarf, nahiv ve mantık okuduktan sonra müderris Molla Kasım, molla Tahir, Mahmut ve Mehmet Ali El-Hamidî Efendilerden ulûm-i Arabiyeyi tahsil ile 3 Receb 1330 tarihinde Mehmet Ali El-Hamidî Efendi'den icazet almıştır. Arapça, Türkçe ve Farsça okur yazar ve Kürtçe konuşurdu.

15 Mayıs 1326'da Nusaybin Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiş ve 21 Nisan 1331 tarihine kadar müteaddit defalar kaza kadı vekâletinde bulunmuştur. (c. 6, sh: 144, dosya: 3618)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Mekkeli)

Mektubî kalemi müsevvitliğinden emekli Hasan Hilmi Efendi'nin oğlu olup Haziran 1297 (1881) tarihinde Mekke'de doğmuştur. İlk mektebde Kur'an'ı hıfz ettikten sonra medreselerde müderrislerden dinî ve itikadî dersler yanında sarf ve nahiv okumuştur. Rüştiyede üç yıl okumuşsa da arzusu ile ayrılıp şehadetname almamıştır. Arapça ve Türkçe bilirdi.

1316 (1900) yılında yirmi yaşında iken bir müddet vilâyet muhasebe kaleminde bulunduktan sonra Kanunisani 1319 (1903)'da Mekke Tahririyye Mukayıtlığı refakatine, 9 Mart 1320 (1904)'de Divan-ı Temyiz kâtibliğine tayin olunmuştur.

Mekke-i Mükerremenin 10 Eylül 1332 (1916) tarihinde işgal edilmesi hasebiyle zarurî olarak esir kalmış ve burada uzun müddet kaldıktan sonra, sonradan şehrin terhisi üzerine 10 Teşrinievvel 1335 (1919)'da İstanbul'a gelmiştir. 17 Teşrinievvel 1335 (1919)'da tekrar maaşı verilmek suretiyle daha önce alamadığı haklarını da alarak sonunda 12 Ağustos 1336 (1920)'dan itibaren mazuliyet maaşı almaya başlamıştır. (c. 4, sh: 120)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Saydalı)

Nakşibendi mesayihinden Tahâ Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde Beyrut'un Sayda Kazasında doğmuştur. Tahsil için Cami'ul-Ezher'e giderek 4 Şubat 1320'de icazet alarak memleketine avdet etmiştir. 20 Nisan 1326'da Sur Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Temmuz 1332'de burada ilimle meşgul olduğu dosyasından anlaşılmaktadır. (Dosya: 2067)

HACI ABDÜLKADİR EFENDİ (Siverekli)
(Lâç Hüsnüzâde Avnî)

Meclis-i İdare azasından Hacı Mehmet Ağa'nın oğlu olup Siverek Sancağının Cami-i Kebîr Mahallesinde h. 1269'da doğmuştur. Sıbyan Mektebinde okuduktan sonra Siverek'te bulunan Feyziyye Medresesinde beldenin müftüsü Zülfikar Efendi'nin tedrîs halkasına devam ederek imtihanla icazet almıştır. Türkçe, Arapça, Farsça, Kürtçe ve Zazaca okuyup yazardı.

20 Kanunievvel 1326 tarihinde Çermik Kazası Medresesi Müderrisliğine tayin edilmiştir. Çermik Kazası Medresesinden ayrılarak Siverek Medresesine tayini ile 29 Teşrinisani 1336 tarihnde Siverek Medresesinde derse başlamıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 18 Zilkade 1334 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcîh buyurulmuştur.

15 Kanunisani 1339 tarihinde irtihal-i dâr-i bekâ eylemiştir. (c. 7, sh: 178, dosya: 4346)

ŞEYH ABDÜLKADİR EFENDİ (Surlu - Lübnan)

Sayda ahalisinden Şeyh Tahâ Efendi'nin oğlu olup 1293 h. yılında Sayda'da doğmuştur. Sur kazası Rüştiye Mektebinde müretteb dersleri okuduktan sonra Sayda'da Camii Ömer ve Mısır'da Ezher medreselerinde tahsil ederek şehadetname almıştır. Sur kazası Cami-i Şerifinde tedris ile meşgul olduğu gibi Türkçe ve Arapça okur yazardı.

20 Nisan 1326 (23 Rebiulaher 1328) tarihinde Sur Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 345)

ABDÜLKADİR EFENDİ (Şamlı)

Şam ulemasından Kizberî-zâde Şeyh Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1263 h. senesinde Şam'da doğmuştur. Şam'da sabık Müftü Menînî zâde, Gerbezmi zâde Ahmet ve Attar zâde Selim efendilerle fudelâ-i saireden ulumu şer'iyeyi tahsil etmiştir.

Suriye vilayetinin inhasıyla silk-i niyabete kabul edilmiş ve 14 Ağustos 1290'dan 27 Teşrinievvel 1293'e kadar Selt kazası niyabetinde, bu tarihten 20 Eylül 1294'e kadar Haçîn, yine bu tarihten 6 Teşrinievvel 1295'e kadar Sûr, 27 Nisan 1296'dan 25 Teşrinievvel 1297'ye kadar Bukâ'ul Azîz, 2 Haziran 1305'den 11 Mayıs 1307'ye ka-

dar Ala-i Cedîd, 9 Teşrinisani 1308'den 18 Teşrinievvel 1310'a kadar Kuneytıra, 30 Mart 1311'den 16 Nisan 1312'ye kadar Goryan, Gaye-i Mart 1313'den 10 Mart 1315'e kadar saniyen Alâ-i Cedîd, 22 Teşrinisani 315'den 22 Teşrinisani 1317'ye kadar Maan, 18 Kânunievvel 1318'den 25 Teşrinisani 1320'ye kadar tekrar Kuneytıra, 16 Temmuz 1322'den 23 Haziran 1324'e kadar Sahyun, 22 Ağustos 1324'den 26 Temmuz 1326'ya kadar Vadi-ul Acem, 22 Teşrinievvel 1326'dan 15 Temmuz 1327'ye kadar Basrul-Harîr ve 27 Şubat 1327'den 15 Ağustos 1329'a kadar Halil'ür Rahman kazaları niyabet ve kadılıklarında bulunup hitam müddetleri suretiyle ayrılmış ve 697 kuruş maaşla tekaude sevkedilmiştir. Vazifede bulunduğu sıradaki maaşı ise 1500 kuruştu.

Bu tarihten sonra emekli olmuştur. **(c. 5, sh: 160, dosya: 3727)**

ABDÜLKADİR HULUSÎ EFENDİ (Silistreli)

Zürra'dan Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1297 h. senesinde Bulgaristan'da Silistre kasabasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu tedristen sonra 6 sene kadar Medresesinde ulûm-i Arabîye tahsili ile Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiamlarından Tokatlı merhum Şakir Efendi'nin halka-i tedrîsinde ikmal-i nuseh ederek icazetname almıştır. Medrese'tül Kuzât'ta müretteb dersleri tamamlayarak 12 Şaban 1331 / 3 Temmuz 1329 tarihinde iyi derecede mezuniyet ruûsuna nail olarak neş'et etmiştir.

17 Kanunisani 1329 tarihinde Hırasan (Bağdat) Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Münhal olan Necef'ül Eşref Kadılığına 6 Ağustos 1331 tarihinde tayin edilmişse de 16 Ağustos'da Şirvan Kazası Kadılığına naklen tayin edilmiştir. **(c. 5, sh: 209, dosya: 776)**

ABDÜLKADİR KADRÎ EFENDİ (Malatyalı)

İsaoğlu Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1297 (1881) senesinde Malatya'da doğmuştur. Malatya'da ilk ve ortayı bitirmiş ve pek iyi derece ile mezun olmuştur. Bir müddet Hamidiye Medresesinde tahsil gördükten sonra İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Camii dersiamlarından Nevşehirli Hasan Fehmi Efendi'nin ders halkasına girerek kendisinden dinî ilimler ve Safranbolulu İsmail Necati Efendi'den de hadîs-i şerîf icazetnameleri almıştır. Girmiş olduğu Dârü'l-Fünûn Hukuk şubesinden 29 Kanunievvel 1329 (1913) tarihinde pek iyi (aliyyü'l-a'lâ) derecede mezun olmuştur.

Arapça ve Farsçanın yanında Fransızca'ya da aşina bulunuyor-

du. Kendi isteği ile Ders Vekâleti kalemi kâtibliğine 25 Cemazielevvel 1322 (8 Mayıs 1330/1914) tarihinde tayin edilmiştir.

1 Haziran 1327 (1911) tarihinde Sultanahmet Kurrâhanesi Kitabet (yazı) muallimliğine, 1 Mart 1328 (1912)'de Sultanahmet Dershanesi Osmanlı grameri (sarfı) muallimliğine ve 1 Mart 1329 (1913) da aynı okulun Farsça muallimliğine tayin edilmiştir. Vazifesi 2 Nisan 1333 (1917) tarihinde İbtidaî Dahil Medresesi kâtibliğine tahvil edilmiş ve askerliğini bitirdikten sonra 6 Şubat 1335 (1919)'de yine aynı kâtiblikte işe başlamıştır.

3 Kânunisani 1330 (1914) tarihinde silâh altına alınmış ve 10 Temmuz 1333 tarihinde Karadeniz Boğazı Müstahkem Mevki'inde ihtiyat subayı olarak üçüncü mehakim şubesi adlî müşavir kısmında muavin olarak istihdam edilmiştir. Hakkında varit olan tezkerelerden vazifesine sadakatle bağlı olduğu ve kendisine verilen işleri en iyi şekilde yürüttüğü anlaşılmaktadır. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 199, dosya: 85)**

ABDÜLKADİR RAŞİT EFENDİ (İstanbullu)

Selâtin Camileri Meşayihinden Mustafa Hulusî Efendi'nin oğlu olup 1260 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmdan sonra Süleymaniye Camiinde dinî ve aklî ilimleri okuyarak icazet almıştır. **«Kaside-i Nûriye ve Selevat-ı Şerife Şerhi», «Vesile ve Kaside-i Bürie Şerhi», «Vesile-tür-Rahman»** adlarında üç adet risale te'lif etmiş ve resmî ruhsatla tab' olunmuştur. Büyük Ayasofya Camiinde sabahları ve ikindileri ders okuturlardı. İcazet verdiği pek çok kimse vardır.

1 Teşrinievvel 1290 (2 Ramazan 1291) da Zeyl Şeyhliği tevcih olunmuş ve 1 Mart 1297'de Huzur-ı Humayun Ders-i Şerif Muhatablığına tayin edilmiştir. 16 Ağustos 1299'da Meclis-i Mesalihi Talebe Azalığına, 16 Teşrinievvel 1307'de Meclis-i İmtihan-ı Kur'a Azalığına, 24 Temmuz 1316 (9 Rebiulaher 1318) da Meşihat-ı Ulyâ Müsteşarlığına tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 9 Şaban 1298'de İbtidaî Altmışlı İstanbul Müderrisliği tevcih buyurulup 13 Receb 1302'de Hareket-i Altmışlı'ya terfi ve 2 Zilkade 1303'de 4. rütbeden Osmanlı ve Mecidî nişanları ihsan buyurulup 23 Zilkade 1304'de rütbesi Musıla-i Süleymaniye'ye, 9 Zilhicce 1307'de Hamise-i Süleymaniye'ye ve 21 Şaban 1311'de Süleymaniye raddelerine terfi etmiştir. 23 Cemazielevvel 1314'de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi, 27 Ramazan 1314'de İstanbul Pâye-i Refi'i, 23 Ramazan 1317'de Anadolu Kazaskerliği pâye-i

celîli ve 23 Şevval 1317'de 1. rütbeden Mecidî nişanı ihsan buyurulmuştur.

23 Ağustos 1328'de vefat etmiştir. (c. 1, sh: 185, dosya no: 1144-250)

ABDÜLKADİR SIRRÎ EFENDİ (Haçînli)

Yazıcızâde Hasan Efendi'nin oğlu olup 1297 h. yılında Haçîn'de doğmuştur. Rüştiyede okuyup 1 Ağustos 1313'de aliy-yül-a'lâ derecede şehadetname almıştır. Daha sonra da Kozanî Medresesinde (Manastır'a bağlı) ulûm-i Arabîyeyi tederrüs etmiştir.

1 Haziran 1317 tarihinde Haçîn kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. Aidatla tayin edildiği bu vazifede 18 Teşrinisani 1325'de tavzîf edilmiştir. (c. 3, sh: 224/1, dosya: 1609)

ŞEYH ABDÜLKADİR VASFÎ EFENDİ (Süleymaniyeli)

Sadât-ı Berzencîye'den Süleymaniye Naib-i Esbak'ı Şeyh Abdüsselâm Efendi'nin oğlu olup 1275 h. yılında Süleymaniye'de doğmuştur. Mekatib-i İbtidaîyede mukaddemat-ı ulûmu ve farisîyi, muahharen medreselerde ulûm-i âliye ve âliyeyi ve Arapçayı tederrüs etmiştir. Türkçe, Arapça ve Farsça tekellüm ve ketabet ederdi. Kürtçe de konuşurdu. **Nihayet-ül Eman fî Şerh-i Hülâse-tül Ekval fil Vudu-i vel İ'tisal»** namında bir risalesi varsa da henüz tab' ve neşr edilmemiştir.

29 Teşrinisani 1298 (Safer 1300) den 3 Mayıs 1301 (Şaban 1302)'ye kadar Kel'anber, 23 Mart 1302 (Receb 1303) tarihinden 17 Eylül 1302 (Muharrem 1303) tarihine kadar Zaho, bu tarihten 17 Ağustos 1305 (Zilhicce 1306) tarihine kadar Revanduz, 8 Mayıs 1306 (Şevval 1307) tarihinden 6 Şubat 1308 (Şaban 1310) tarihine kadar Salâhiyye, 8 Mayıs 1310 (15 Zilkade 1312) tarihinden 15 Teşrinievvel 1312 (20 Cemazielevvel 1314) tarihine kadar Şemdinan (Şemdinli), 14 Kânunievvel 1313 (Şaban 1315) tarihinden 18 Mayıs 1316 (Safer 1318) tarihine kadar da Erbil kazaları niyabetlerinde bulunup Revanduz'dan naklen ve sairelerinden ikmal-i müddetle infisal etmiştir.

Mümaileyh'e 21 Receb 1319'da Mahreç payesi tevcih olunmuş olup 27 Şubat 1317 (Zilhicce 1319) senesinden 2 Ağustos 1320 (Cemazielaher 1322) senesine kadar Müntefek (Nasiriye), 5 Kanunisani 1321 (20 Zilkade 1323) senesinden 6 Haziran 1324 (20 Cemazielevvel 1326) senesine kadar ikinci defa olarak Müntefek (Nasiriye), ayrıca 20 Teşrinievvel 1327 (10 Zilkade 1329) senesine kadar Kerbelâ niyabetlerinde bulunduktan sonra 3 Teşrinisani 1327 (24 Zilkade

1329)'den 17 Mart 1328 (10 Rebiulaher 1330) tarihine kadar da Bağdat Merkez Niyabeti vekâletinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kuzât'ta imtihanla ehliyeti tebeyyun etmekle evvelce dahil olduğu sınıf-ı rabı'da istihdam olunmak üzere Şaban 1330'da ehliyetname i'tasına nail olmuştur. 17 Teşrinievvel 1328 (18 Zilkade 1330)'de Divaniye Niyabetine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 123)

ES-SEYYİT ABDÜLKERİM EFENDİ (Bağdat - Analı)

Sadât-ı Alevîyeden Ana kazası müftüsü mütevaffa Seyit Kasım Efendi'nin oğlu olup 1260 h. yılında Bağdat vilayetine bağlı Ana kazasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu kazanın Sıbyan mektebinde ve ulûm-i âliye ve âliyeyi Bağdat'ta Haydarhane Medresesinden tahsil edip icazetname almıştır. Arapça tekellüm ve kitabet eder ve Türkçe de tefehhüm ederdi. 1297 h. yılında Ana kazası Meclis İdaresi Azalığına intihabla tayin edilmiş ve üç sene hizmet ifa ettikten sonra 1301 h. senesi 5 Cemazielevvel (1 Mart 1299)'den 24 Zilkade 1304 (Temmuz 1303) tarihine kadar Ana kazası, 26 Zilhicce 1304 (1 Eylül 1303) senesinden Zilhicce 1305 (Temmuz 1304) senesine kadar da Şehrizor livası Mahkeme-i Şer'iyyeleri Başkâtibliklerinde bulunmuştur. 20 Şevval 1305 (1 Haziran 1304) de İşare kazası müftülüğüne tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 111)

ŞEYH ABDÜLKERİM EFENDİ (Halebli)

Şeyh Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1292 h. yılında Haleb'te doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiyeden sonra Şabaniyye Medresesinde tahsil-i ulûm etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

Dört sene kadar Haleb Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesinde mülâzemeten devam ettikten sonra 1 Eylül 1314 (27 Rebiulaher 1316) tarihinde mezkür mahkeme kâtibliğine aidatla tayin edilmiş, 17 Teşrinievvel 1325'de Rakka Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine, bu sıralarda da 1 Haziran 1326 tarihinden 8 Eylül 1326 tarihine kadar kazanın Niyabet Vekâletinde ifa-i vazife etmiştir. (c. 2, sh: 214, dosya: 2174)

ABDÜLKERİM EFENDİ (Üsküplü)

Na'lebend (*) esnafından Halil Ağa'nın oğlu olup 1282 (1866) yılında Üsküp'te doğmuştur. Üsküp ilk ve orta mektebini bitirmiş

(*) Na'lebend: Atlara nal yapan ve ayaklarına koruyucu ayakkabı hazırlayan san'at ehli demektir.

ve şehadetname almıştır. Ayrıca burada bulunan İskeçe Medresesinde Arapça ile dinî ilimleri tahsil etmiştir. İcazetname de almıştır. Arapça ve Farsça bildiği, Arnavut ve Slav lisanlarına oldukça vakıf olduğu ve Türkçe yazabildiği hâl tercemesinde yazılıdır.

14 Şubat 1306 (1890) tarihinde Üsküp İ'dadisi (lisesi) Arapça muallimliğine tayin edilmiştir. Bir ara açıkta kalmışsa da 2 Teşrinisani 1308 (1892)'de aynı okulun (Ulûm-u Diniyye) muallimliğine tayin edilmiştir. 14 Ağustos 1309 (1893)'da bu dersi de bırakmıştır.

1 Teşrinisani 1309'da bu okulun leylî olmasından dolayı zikr edilen dersler tekrar kendisine verilmiş ve okulun kütüphane ve anbar memurluklarına da tayin edilmiştir.

1 Eylül 1319 (1903) tarihinde Ulûm-i Diniyye ve Ahlâkiye dersleri de kendisine verilmiştir. Daha sonraları İskeçe Medresesi Müderrisliğine tayin edildiğinden 21 Ağustos 1321 (1905)'de bu okuldan ayrılmıştır.

İstanbul'a gelip Ders Vekâlince imtihan olmuş ve imtihanı kazandığından Uzunköprü Müftülüğüne tayin edilip 27 Eylül 1330 (1914)'de vazifeye başlamıştır. Edirne Vilâyetinden varit olan evraka göre iki kadına verdiği fetvâdan dolayı harç aldığı ve sebeb olarak da maaşının kifayet etmemesini gösterdiğinden ve aldığı hediyeden dolayı, daha önce 28 Kanunievvel 1325 (1909)'de müftülerin harç almamaları hakkında Fetvahaneden varit olan emre binaen, dikkati çekilmiştir.

Sulh anlaşması mucibince terk olunan mahallerin memurları hakkında neşr olunan 22 Ağustos 1336 (1920) tarihli kararname ile Uzunköprü Müftülüğünden ayrılmaya mecbur olmuştur. (Dosyası 21.8.1926 tarih ve 195 sayılı yazı ile Diyanet'e gönderilmiştir.) **(Sicil def., c. 4, sh 3/1, dosya: 442)**

ABDÜLKERİM EFENDİ (Karahisar-ı Şarkîli)

Mahkeme-i Şer'iyye Başkâtibi Abdürrahman Efendi'nin oğlu olup 1257 h. yılında Karahisar-ı Şarkî'nin Müftî Mahallesinde doğmuştur.

Mukaddemat-ı ulûmu Sıbyan mektebinde okuduktan sonra Karahisar'da vakı Hacı Yusuf Medresesinde ve Dersaadet'te Ayasofya Camii Dersiamlarından Bafralı Hasan Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ve muahharen liva-i mezkûr Rüştiye Mektebi Muallim-i Evveli Hamdi Efendi'den ikmali nush edip icâzetname almıştır. Türkçe tekellüm ve kitabet ederdi.

19 Şubat 1295 (21 Rebiulevvel 1297) senesinde Karahisar-ı Şarkî

Bidâyet Mahkemesi Azalığına bil-intahab tayin olunarak Şubat 1299'da istihdam olunmuştur. O esnada müstakil Mustantık bulunmamasına mebni ilâveten memuriyet olarak bir müddet Mustantıklık vazifesini ifa etmiştir. 22 Nisan 1301 (20 Receb 1302)'de Ticaret Mahkemesi Riyasetine tayin olunup mahkeme-i mezkûrun tarih-i lâğvı olan 28 Mart 1304 (27 Receb 105) senesine kadar ifa-i hizmet etmiştir.

12 Temmuz 1306 (7 Zilhicce 1307) tarihinde Karahisar-ı Şarkî Müftülüğüne tayin edilmiştir.

9 Safer 1300'de nail olduğu İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği, 29 Şaban 1309'da İbtidaî Dahil'e terfi ve 1 Şevval 1317'de de uhdesine İzmir Pâye-i Mücerredi tevcîh buyurulmuştur. (c. 2, sh: 67)

ABDÜLKERİM ZÜHTÜ EFENDİ (Kırım - Akmescidli)

Kırımlı Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1250 h. yılında Kırım'da Akmescid kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezkûre Sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulûmu ve medresesinde bir miktar sarf ve nahvi okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Süleymaniye Camii Dersiamlarından Maraşlı Mustafa Efendi'den ikmal-i nuseh ederek icazetnâme almıştır. Türkçe tekellüm ve kitabet ederdi. Büyükçekmece'de vakı medresede fahrî olarak neşr-i ulûm ederdi.

22 Cemazielevvel 1288 h. yılında Büyükçekmece'de vakı Şehit Mehmetpaşa Camii İmamet, Hıtabet, Devirhân'lık ve Ser-mahfellik cihetleri uhdelerine tevcîh buyurulmuştur. 24 Rebiulaher 1299 h. yılında kaza-i mezkûr müftülüğü uhdesine tefviz olunup 11 Safer 1310 tarihinde nail olduğu İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği, 29 Zilhicce 1311'de İbtidaî Dahil'e, 29 Muharrem 1314'de Musılâ-i Süleymaniye'ye terfi ve 11 Şevval 1317 tarihinde de uhdelerine İzmir Pâye-i Mücerred'i tevcîh buyurulmuştur. (c. 2, sh: 77)

ABDÜLLATİF EFENDİ (Beyrutlu)

El-Hac İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Beyrut Vilâyetinin Tayyibe Köyünde doğmuştur. Nablus İbtidaî ve Rüştiyesinden şehadetname aldıktan sonra Medresesinde tahsil-i ilim ederek ulema ve müderrisinden 7 zatın mührü ve Nablus Meclis-i İdaresinin tasdikini havî 1 Eylül 1315 tarihli şehadetnameyi haizdir. Arapça ve Türkçe yanında Fransızca'ya aşina bulunuyordu.

21 Rebiulevvel 1317 tarihinde Meclis-i İntihab-ı Hükkâm-ı Şer'in kararı ile silk-i niyabete kabul edilmiş ve Safer 1318 / 17 Mayıs 1316'dan 20 Teşrinievvel 1318'e kadar Bingazi Sancağı dahilinde Tobruk Nahiyesi niyabetinde, 20 Mayıs 1320'den 12 Nisan 1322'ye kadar

Hasn'ül Ekrad (Beyrut) kazası niyabetinde, 24 Teşrinisani 1323'den 12 Teşrinisani 1324'e kadar Safîtâ kazası niyabetinde, bu tarihten 2 Teşrinisani 1325'e kadar Suriye'nin Kerk Sancağına bağlı Selt kazası niyabetinde bulunmuş ve Mekteb-i Kuzât'ta müteşekkil imtihan heyeti huzurunda isbat-ı ehliyet ederek Gurre-i Cemazielaher 1328'de 5. sınıf niyabet ehliyetnamesini ihraz etmiştir.

1 Haziran 1326'dan 10 Mayıs 1328'e kadar Trablusşam Sancağına bağlı Akkâr Kazası niyabetinde istihdam edilmiş ve 16 Eylül 1329'da Selimiye, 9 Kanunievvel 1329'da Bi'r'u Seb' (Kudüs), 12 Ağustos 1331'de Cenin kazaları kadılıklarında bulunmuştur.

16 Safer 1321'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği uhdesine tevcîh buyurulmuş ve Nablus Sancağı Kadılığından yazılan teftiş raporuna istinaden 21 Ağustos 1331'de Müderrislik Ruûsu'nun bir derece daha terfi'i hakkında tezkereye nail olmuştur. (c. 5, sh: 94, dosya: 1092)

ABDÜLLATÎF EFENDİ (İstanbullu)

Maliye Nezareti Beytü'l-Mal İdaresi kâtiblerinden Hacı Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup 1305 (1889) senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta mektebi bitirip şehadetname almıştır. Lisenin (i'dadinin) ikinci sınıfına kadar devam etmişse de bitirmeden tasdikname almıştır.

Bir müddet Beytü'l-Mal Kassamlığı kaleminde yardımcılıkla hizmet ettikten sonra 1 Haziran 1324 (1908)'de aynı idarenin Muhallefat kaleminde görevlendirilmiştir. 1 Eylül 1325 (1909)'de görevi mülâzimliğe tahvîl edilmiştir.

Beytü'l-Mal İdaresi Müdürlüğünden yazılan mülâhaza ile ahlâklı olduğu gibi vazifesini de yapmakta iktidarı bulunduğu ortaya çıkmış fazıl bir zattı. (Sicil def., c. 4, sh: 226)

ABDÜLLATÎF EFENDİ (Kerbelâlı)

Nüvvab'tan Abdurrahman Efendi'nin oğlu olup 1271 h. senesinde Kerbelâ'da doğmuştur. Bağdat ve Kerbelâ Medreselerinde Arapça, Farsça ve Türkçe risaleri taallüm ve kıraat etmiş ve fıkıh, feraiz tahsil etmiştir.

Bağdat Vilâyetinin inhası ile Niyabet'e kabul edilen Abdüllatîf Efendi 11 Kanunievvel 1294'den 17 Mayıs 1297'ye kadar Bağdat'a bağlı Şifaiye, 4 Eylül 1299'dan 6 Şubat 1301'e kadar Samara, 18 Ağustos 1302'den 3 Nisan 1305'e kadar Şamiye, 29 Kanunisani 1306'dan 26 Mart 1310'a kadar Ana, 20 Mayıs 1313'den 2 Eylül 1316'ya kadar saniyen Samara, 25 Mayıs 1318'den 21 Temmuz 1321'e kadar Badra,

6 Nisan 1322'den 8 Eylül 1324'e kadar tekrar Samara, 5 Mart 1325'den 15 Nisan 1327'ye kadar Aziziye kazaları niyabetlerinde bulunduktan sonra kadro haricine bırakılmıştır.

3 Eylül 1328'de Erbil Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. Azli hususunda varid olan İrade-i Seniye kararı ile Erbil Kadılığından 15 Eylül 1330'da ayrılmıştır. Vazifesinde ehil olup zimmet ve ilişiği olmadığı Meclis-i İdare-i Kuzât'ın mazbatalarında izhar edilmiştir. **(c. 5, sh: 121, dosya: 1010)**

ABDÜLLATİF EFENDİ (Hakîzâde) (Mardinli)

Müderris Arif Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Mardin'de doğmuştur. İlk mektebten sonra medreseye dahil olup 10 sene tahsil-i ilim edip 15 Rebiulaher 1328'de müderris Yusuf Ziyaeddin Efendi'den icazet almıştır.

Diyarbakır'da teşekkül eden imtihan heyeti huzurunda muvaffak olarak 2 Nisan 1326 tarihinden itibaren Viranşehir Kazası Eytam Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 1 Haziran 1327'de bu müdürlüğün lâğvı ile ayrılmış olup 20 Teşrinisani 1328'den Şubat 1329'a kadar Cizre'ye bağlı Silopi Nahiyesi Niyabetinde istihdam edilmiştir. Sivas'a bağlı Tenus Kazası Şer'iyye Mahkemesi Başkâtibliğine 16 Teşrinievvel 1330'da tayin edilmiştir. 17 Eylül 1332'de ise Sivas'ın Aziziye Kazası Şer'iyye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. **(c. 6, sh: 215, dosya: 2362)**

SEYYİT ABDÜLLATİF EFENDİ (Beyrut - Surlu)

Seyyit Cevat Efendi'nin oğlu olup 1293 h. yılında Beyrut vilâyeti Sur kazasında doğmuştur. Kazasında dört sene Rüştiye tahsilinden sonra Haydariye ve Aziziye Medreselerinde ulûm-i âliye ve âliye ile Türkçe ve Farsça okumuş ve icazet almıştır.

19 Temmuz 1327 (6 Şaban 1329) tarihinde Sur kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığına tayin edilmiştir. Mukayyıtlıktan evvel kasabanın imametinde bulunmuştu. **(c. 2, sh: 561)**

HAFIZ ABDÜLLATİF EFENDİ (Uzunköprülü)

Emin Pehlivanın oğlu olup 1276 (1860) tarihinde Cisrergene (Uzunköprü) kasabasında doğmuştur. Bu kasabada ilk bilgileri öğrendikten sonra hafızlığı da ikmal etmiştir. 13 Teşrinisani 1323 (1907) de Uzunköprü Şer'iyye Mahkemesi muhzırlığına girmişse de 24 Teşrinisani 1325 (1909) tarihinde vazifelendirilmiştir. **(c. 4, sh: 99/1, dosya: 445)**

ABDÜLLATİF LÜTFÜ EFENDİ (Hadımlı)

Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup Mart 1273'de Hadım kazasında Cum'a mahallesinde doğmuştur. İstanbul'a gelerek Bayezıt civarında Irgatpazarında bulunan Çandarlılı Ali Paşa-i Sanî Medresesine kayt olmuştur. Bayezit Dersiamlarından (Adaliçi) denmekle ma'ruf Vakfikebirli Ali Rıza Efendi'den uzun müddet ders okuyup Ödemiş'e gelerek Atik Hayvanpazarı Medresesinde Şûara-zâde Mustafa Efendi'den derslerini ikmal ederek icazet almıştır. Bunun üzerine Hacı Mehmet Efendi Medresesine imtihanla müderris tayin olunmuştur. Bir ara tekrar üstadı Ali Rıza Efendi'den ders almak üzere İstanbul'a gitmiş ve icazet alarak geri gelmiştir.

16 Safer 1308'de resmen Atik Hayvanpazarı adı ile anılan Hacı Mehmet Efendi Medresesine müderris tayin olunmuştur. **(Dosya: 907)**

ABDÜLMECİT EFENDİ (Bağdatlı)

Nüvvab'tan Sunusizade Tahâ Efendi'nin oğlu olup 1263 h. senesinde Bağdat'ta doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu okuyup Bağdat Dersiamlarından icazet almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe bilirdi. İlm-i feraizden terceme ettiği gayr-ı matbu bir eseri vardır.

8 Haziran 1295 (Gurre-i Receb 1297) de Cizre kazası niyabetine tayin edilmiştir. 23 Teşrinievvel 1300'den 2 Mart 1304'e kadar Necd Sancağı (Basra) niyabetinde, 15 Eylül 1305'den 17 Şubat 1307'ye kadar Hille Sancağı niyabetinde (Bu arada uhdesine 12 Teşrinisani 1305'de Sivas mevleviyeti tevcîh edilmiş ve 2 Teşrinisani 1306'da ref' edilmiştir) bulunmuştur.

5 Safer 1290'da uhdesine tevcîh buyurulan İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği 21 Şaban 1300'de Musıla-i Sahn'a, 29 Şevval 1301'de İbtidaî Altmışlı'ya, 17 Rebiulaher 1302'de Hareket-i Altmışlıya, aynı yılın 11 Ramazan'ında Musıla-i Süleymaniye'ye ve 13 Rebiulevvel 1304'de Süleymaniye'ye terfi etmiştir.

Mümaileyh 12 Teşrinievvel 1310'dan 17 Mart 1313'e kadar Bağdat'a bağlı Divaniye Sancağı niyabetinde bulunmuş ve aynı zamanda mezkür sancağın mutasarrıf vekaletinde 2 Kanunisani 1312'den 11 Şubat 1312'ye kadar bulunmuştur. 11 Mayıs 1314'den 29 Nisan 1315'e kadar Beyrut mevleviyetinde bulunmuştur. 28 Mayıs 1317'den 6 Mayıs 1319'a kadar Biga Sancağı niyabetinde, 27 Eylül 1320'den 3 Mart 1323'e kadar Kerkük livası niyabetinde bulunmuştur.

21 Cemazielaher 1322'de uhdesine Mahreç pâyesi tevcîh buyurul-

20 Rebiulaher 1330'da Mekteb-i Kuzat'ta imtihanla niyabet ehliyetnamesi almıştır.

Mümaileyh'in Molla Güranî sülâlesinden olduğu biraderleri sabık Amasya naibi İsmail Seyfeddin ve Şadra sabık naibi (Basra) Abdürrauf Re'fet Efendilerin sicillerinde mukayyet terceme-i hallerinde münderiçtir.

Hakkarî ve Mardin livaları niyabetleri teklif edilmişse de kabul etmemiştir. (c. 1, sh: 179)

ABDÜLMECİD EFENDİ (Basralı)

Basra Mahkeme-i Şer'iyyesi Hademesinden Bağdadî Salih Efendi'nin oğlu olup 1305 h. yılında Basra'da doğmuştur. Basra mekteblerinde mebadi-i ulûmu kıraat ve Kur'ân-ı Kerîm'i hatm ederek dahil olduğu Rüştiye'de ikmal-i tahsil ile şehadetname almıştır. Haliliye Medresesinde ulûm-i Arabiyeyi tedrîs eylemiştir. Arapça okur yazardı.

1317 (1319 h.) yılında Basra Vilâyeti Tahrirat Kalemine mülâzemeten kabul olunmuş ve 5 Teşrinisani 1323 (12 Şevval 1325) tarihinde aidatla mezkûr mahkemenin kâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 573))

ABDÜLMECİD EFENDİ (Nabluslu)

Nablus tüccarlarından Süleyman Efendinin oğlu olup 1275 h. senesinde Nablus'ta doğmuştur. Nablus'ta ibtidaî tahsilinden sonra Mısır'a giderek Camiul Ezherde ve daha sonra da İstanbula gelerek Atıf Bey merhumun halka-i tedrisinde bulunup Küçük Ayasofya'da Mirzeban Hatun Sultan Medresesinde sarf, nahiv, mantık, bedi', beyan, meani, usul-u fıkıh, usul-u kelâm, hadis ve fıkıh tahsil etmiştir.

Mekteb-i Kuzat'a dört sene devam ederek imtihanla 14 Receb 1306'da 3. sınıf niyabet şehadetnamesi ile neş'et etmiştir. «Besmele» hakkında biri nesir diğeri manzum iki risale ile fıkıhtan, Hanefî fıkhı üzerine «Metn-üt-Tenvîr» adlı bir kitab te'lif etmiştir. Bu kitabın bir cüz'ünü Trablus'ta tab ettirmiştir.

16 Temmuz 1306'dan 3 Nisan 1306'ya kadar Sayda niyabetinde (Beyrut), 27 Nisan 1307'den 10 Teşrinisani 1308'e kadar Resmo (Girit'te) niyabetinde, 20 Ağustos 1310'dan 13 Mayıs 1311'e kadar Nablus niyabetinde bulunmuş ve memleketin yerlisi olması hasebiyle akraba ve taallükatını diğerlerine tercih eylemesine mebni hakkında vaki şikâyetle aynı tarihte Ertuğrul niyâbetine tayin edilmiş, Temmuz

1311'den Eylül 1312'ye kadar Ertuğrul niyâbetinde kalmıştır. 6 Eylül 1314'den 23 Teşrinievvel 1315'e kadar Tokat niyabetinde bulunmuş, 5 Haziran 1317'de Kırşehir niyabetine ve 30 Eylül 1317'de Çankırı (Kastamonu) niyabetine tayin edilmişse de 19 Teşrinievvel 1317'de İrade-i Seniyye kararı ile Malatya'ya nef'le orada maaşla 7 sene sürgün hayatı yaşamıştır. Meşrutiyet hükûmetinin teşekkülü ve Kanun-i Esasi'nin tatbiki ile tekrar vazife verilmiştir. 1 Eylül 1325 tarihinde Trablusşam'a naib tayin edilmiş ve evham sahibi olması hasebiyle aynı yılın 4 Kanunisani'sinde azl edilmiştir (1). Kadro harici maaşla bir müddet kaldıktan sonra Maraş'a tayini çıkmış ve fakat oradan gelen şifreli telgrafla Maraş'ta vazifesi görmesi istenmemiş ve akabinde 25 Temmuz 1329'da Cidde Livası Kadılığına tayin edilmiştir. 13 Şubat 1329'da Cidde'den ayrılmıştır.

Çankırı'dan Malatya'ya sürgün edilmesi ile yedi yıl siyaseten mağdur olduğu gerekçesi nazara alınarak Ma'durîn-i Siyasiye Komisyonu kararı ile 15 Kanunisani 1337'de menfa hayatının memuriyetine sayılmasına karar verilmiştir. **(c. 1, sh: 329, dosya: 1247)**

ABDÜLMECİD EFENDİ (Atina - Pazarlı)

Hacı Arif Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Pazar kazasında doğmuştur. «Lalaşaroğlu» denmekle ma'ruftur. Rizeli İbrahim Hakkı Efendi'den ilim tahsil edip 1318 tarihinde icazetname almıştır. Mekteb-i Kuzat'tan da iyi derecede 5 Şaban 1327'de şehadetname almıştır.

9 Teşrinisani 1325 (9 Zilkade 1327) tarihinde İntihab-ı Memurîn-i Adliye kararı ile ve 1500 kuruş maaşla Canik Sancağı Bidayet Mahkemesi Azalığına tayin edilmiştir. Sıhhî sebeblere binaen istifası istenmiş ve 5 Eylül 1326'da yerine başkası tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1326'da Bafra Kazası Niyabetine tayin edilmiş ve burada Bidayet Mahkemesinin Mehakim-i Hukuk ve İcra Dairesi Riyasetini dahi deruhte etmiştir. Nizamat ve Kavanîn-i Adliyeyi tatbike son derece dikkat etmiş ve gayret göstermiştir. Bulunduğu müddet zarfında Şer'i Şerif dairesinde hareketle senelerden beri perişan ve bir teşevvüş halinde bulunan 2,5 milyon kuruş sermayeyi havî yetimlerin haklarını ortaya çıkarmağa ceht ve gayret göstermiştir. 10 Teşrinievvel 1328'de Bafra'dan ayrılarak 1 Mayıs 1329'da Plümur kazası niyabetine tayin edilmiştir.

Adliye Nazırı namına Yusuf Kemal imzası ile çekilen telgrafta

(1) 7-8 nolu vesikalara bakınız.

Pülümür Kadısının nerede bulunduğu sorulmuş ve Sivas İsti'naf Müddeiumumiliğinden verilen 2 Kanunisani 1334 tarihli tahriratla bir sene evvel vefat ettiği bildirilmiştir.

Mümaileyh'e Halid-zâde Şeyh'ül İslâm Mehmet Cemaleddin Efendi'nin işaretleri mucibince İbtidaî Hariç Edirne Ruûsu tevcih buyurulmuştur.

Kendi hâl tercemesinde 1307 tarihinde İstanbul'a geldiğini ve Fatih Bahr-i Siyah Başkurşunlu Medresesinde sakin olarak 1319 Ağustos ibtidasında icazet aldığını söylemektedir. (c. 5, sh: 221, dosya: 647)

EL-HAC ABDÜLMECİT EFENDİ (Şirvanlı)

Şirvan ulemasından Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1263 (1847) tarihinde Şirvan'da doğmuştur. Hususî olarak babasından ders görüp 1286 (1870) tarihinde İstanbul'a gelerek Kuyucu Muratpaşa Medresesine kaydolmuştur. Hoca Şakir Efendi'den okuyarak 1299 h. (1881) senesinde icazetname almıştır. Dârü'l-Muallimîn-i Rüştiye'ye de girmiş olduğundan 17 Temmuz 1296 (1880) tarihinde üçüncü derecede şehadetname almıştır. Mezun olduktan sonra da bir sene İ'dadi (lise) şubesine devam ederek Fransızca, yüksek matematik, cebir ve belâgat okumuştur. Bu şubenin kaldırılmasından dolayı şehadetname alamamıştır. Üç dili de iyi bilirdi.

Farsça bir gramer olmak üzere Haziran 1299 (1883) tarihinde izinle basılan (Kençine-i Kavaid-i Farisî) adlı bir eseri vardır.

Mayıs 1296'da Feyziyye Rüştiyesi Farsça muallimliğine tayin edilmiştir. Bir yıl sonra Üsküdar Atik Rüştiyesi coğrafya muallimliğine tayin edilmiş ve Mayıs 1298 (1882) tarihinde Erzurum Maarif Müfettişliğine terfi etmiştir. Sonradan Maarif Müfettişliklerinin kaldırılması ile Teşrinisani 1302 (1886)'da açığa çıkarılmıştır.

Teşrinisani 1303 (1887) tarihinde Mekteb-i Sultanî (Galatasaray) Farsça muallimliğine tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1308 (1892)'de Vefâ İdadisi (Lisesi) Ahlâk dersi muallimliği de kendisine verilmiştir. Teşrinievvel 1329 (1913) tarihinde Vefa İdadisinin Sultanî'ye çevrilmesinden ahlâk dersi muallimliğinden ayrılmıştır. Bir ay sonra da yaş haddinden emekli olmuştur.

Bir yıl sonra da Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesinde Farsça müderris olmuştur. (Dosya no: 1172)

SEYİT ABDÜLMECİT EFENDİ (Yemenli)

Ulema-i Şafiiyeden Abdullah Bin Mekbel'in oğlu olup 1296 h. senesinde Yemen'in Ta'iz Livasına bağlı Hücriye kazasında doğmuş-

tur. İbtidaî tahsilinden sonra medreseye dahil olup ulûm-i aklîye ve naklîye-i şer'iyeyi ve feraiz, sarf, nahiv ve hesap fenlerini Müderris Şeyh Abdurrahman Efendi'den tahsil edip icazet almıştır. Ana dili olan Arapçadan gayrı Türkçe mehmâ-imkân tahrîr ve ifadeye muktedirdi.

1 Teşrinisani 1316 tarihinde Hücriye kazasına mülhak Kabîda nahiyesine naib olarak tayin edilmiş ve 7 ay 8 gün vazifeden sonra Hücriye Kazası Evkaf İşleri uhdesine tevdî edilmiştir. 8 Haziran 1317'de bu kasabanın Mekteb-i İbtidaîye Muallimliğine tayin edilmiştir. 1 Haziran 1327'de Ta'iz'e bağlı Kamê'ra kazası niyâbetine tayin edilmesi ile mezkür muallimlikten ayrılmıştır. Bilâhare neşr olunan Hükkâm-ı Şer' Kanunu mucibince evsaf-ı kazâ'yı haiz olmamasından ötürü 24 Kanunisani 1329'da yerine başkasının tayini ile münfasıl olmuştur.

Sonradan Yemen'den 150 kuruş «müstehikkin» maaşı almıştır. **(c. 5, sh: 169, dosya: 697)**

ABDÜLMUİN EFENDİ (Ergiri - Lihveli)

Nüvvab'tan Şevki Efendi'nin oğlu olup 1288 h. yılında Ergiri Sancağına bağlı Lihve kasabasında doğmuştur. Memleketindeki İbtidaî ve Rüştiye mekteblerinde okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek medreselerde tahsil etmiştir. Türkçe okur yazar ve Arnavutça konuşurdu. Mekteb-i Kuzat'ta imtihana girerek beşinci sınıf ehliyetnamesini 31 Teşrinievvel 1327'de almıştır.

23 Teşrinievvel 1319'dan 2 Mayıs 1321'e (15 Şaban 1321 / 10 Rebiulevvel 1323) kadar Diyadin kazası niyabetinde, 11 Haziran 321'den 11 Haziran 1322'ye (20 Rebiulaher 1323 / Cemazielevvel 1324) kadar Zadime-Leş, 9 Teşrinievvel 1323'den 17 Eylül 1325'e kadar Elbasan'a bağlı Peklin ve 15 Kanunievvel 1326'dan 22 Teşrinisani 1328'e kadar Yanya'ya bağlı Peremedi niyabetinde bulunmuştur. **(Sicil def., c. 3, sh: 148)**

ABDÜLMU'TÎ EFENDİ (Kudüslü)

Sadât-ı Hüseynîden Şeyh Deccanizade Hz. Davut Türbedârı Şeyh Halîl Efendi'nin oğlu olup 1274 h. senesinde Kudüs'te doğmuştur. İbtidaî ve Rüştî tahsili ile talebe-i ulûm silkinde dinî ve aklî ilimleri ikmal etmiştir. İmtihanda isbat-ı ehliyet ederek askerlikten istisna edilmiştir.

18 Ağustos 1293'de Kudüs Rüştiye Mektebinde Rik'a Muallimliğine tayin edilmiştir: (23 Şaban 1294). 20 Teşrinisani 1296'da Ku-

düs Bidayet Mahkemesi Zabıt Kâtibliğine tayin edilmiş ve 11 Kanunisani 1298'de Yafa Bidayet Mahkemesi Başkâtibliğine naklen 12 Mart 1303'e kadar kalmıştır.

19 Mart 1303'den 15 Haziran 1304'e kadar Ana, 29 Haziran 1304'den Amme-i Teşrinisani 1306'ya kadar Halil-ür-Rahman, 16 Kanunisani 1306'dan Amme-i Kanunisani 1312'ye kadar ikinci defa olarak Ana Bidayet Mahkemeleri başkâtibliklerinde bulunmuştur.

Niyabete kabulû ile 4 Kanunisani 1313'den itibaren önce vekâleten daha sonra da asaleten 6 Eylül 1316'ya kadar Tafile (Suriye'de), 23 Kanunisani 1317'den 2 Kanunisani 1319'a kadar Saft (Beyrut'ta), 25 Şubat 1320'den 3 Şubat 1322'ye kadar Merkab (Beyrut), bu tarihten 16 Haziran 1325 tarihine kadar da Hayfa niyabetlerinde istihdam edilmiştir. 15 Kanunievvel 1325'de Bingazi Livası dahilindeki Merç kazası niyabetine tayin edilmiştir. Hizmetini hakkı ile ifa etmesinden naşi 16 Şubat 1327'de Meşihat'ça Bingazi Niyabetine tayin edilmiştir.

Harbin bidayetinden beri ordunun sevki hususunda malen ve bedene ihraz eylediği hizmet ve hamiyyetkâr çalışmalarından naşi 9 Şevval 1330'da 4. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmiştir. Kanunisani 1328'de Hasnul-Ekrat kazası Naibi olmuş ve 10 Şubat 1330'da emekli olmuştur. Humus'ta oturuyordu. **(c. 1, sh: 268, dosya no: 797)**

ABDÜLVAHHAP EFENDİ (Yemenli)

Yemen vilâyetinin Hücriyye kazasının Türbe köyünde doğmuştur. Abdullah Efendinin oğlu olup doğum tarihi 1293 (1877)'dir. Köyünde Kur'an-ı Kerîm'i hıfz ettikten sonra Ta'iz livası Dârü'l Muallimîn'inde okuyup şehadetname almıştır. Akabinde müderris Şeyh Abdüllâtif el-Mezcacî Efendi'den ve Hücriye kazası kadısı Abdurrahman el-Muallimî Efendi'den sarf, nahiv, fıkıh, feraiz ve tevhid ilimlerini okumuştur. Arapçanın yanında Türkçeye de aşina idi.

19 Muharrem 1320 (4 Nisan 1319/1903) tarihinde Hücriye İbtidaî Mektebi ikinci muallimliğine tayin edilmiştir. 21 Mayıs 1326 (1910) tarihinde bu vazifeden ayrılmış ve Hücriye kazası müftülüğü münhal bulunduğundan 23 Şaban 1330 (25 Temmuz 1328/1912) tarihinde bu müftülüğe tayin edilmiştir. **(c. 4, sh: 207)**

ABDÜLVAHHAP HÜSNÜ EFENDİ (Bağdatlı)

Bağdat ulemâsından ve el-Ubeyt aşiretinden Abdülkadir Efendi'nin oğlu olup 1267 (1851) senesinde Bağdat'ta doğmuştur. Hâl ter-

cemesini şöyle anlatır: «İlk önce Bağdat'ta resmî mektep olmadığından gayr-i resmî sıbyan mekteblerinde Kur'an'ı okuyup hatm ettim. Sonra Hasan Efendi ismindeki resmî olmayan mektebte rüştiyeyi bitirdim. Bağdat'ta hususî ilmî medreselerde dinî ve arabî ilimleri tahsil ile Bağdat sâbık müftüsü Zehavî-zâde merhum Mehmet Feyzi Efendi'nin yanında ikmal ettim. Ve kendisinden icâzet aldım. Arapça, Türkçe konuşur ve yazarım. Fıkıh ilmi ve nahivden birer manzûm ve akaidden bir risale ile diğer ilimlerden haşiyelerim varsa da henüz basılıp neşr edilmemişlerdir.»

«1 Muharrem 1290 (15 Şubat 1289/1873) tarihinde 21 yaşında iken Bağdat Evkaf Sandığından hususî olarak aylık alarak Hatun Camii Müderrisliğine, yine bu arada Mercan Camii vâizliğine tayin olundum.»

Diğer vazifeleri şöyle devam etmektedir:

12 Cemazielaher 1306 (1 Şubat 1304/1888)'de Bağdat Merkez Şer'iyye Mahkemesi Bâb Niyâbetine tayin edilmiştir. Bir ara Eytam Sandığı'ndan zimmetine para geçirdiği iddiası ile işten el çektirilmişse de (17 Teşrinisani 1319/1903), daha sonra böyle bir yolsuzluğun vaki' olmadığı ortaya çıktığından 18 Şubat 1321 (1905) tarihinde memuriyetine iade edilmiştir. Bu vazifeden 21 Teşrinisani 1325'de ayrılmış ve tekrar 1 Haziran 1326'da tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1328 (1912) tarihinde Bağdat Hukuk Mektebi Mecelle muallimliğine vekâleten tayin edilmiştir. Hem müşavirlik ve hem de muallimlik vekâletlerinde bulunan Abdülvahhab Efendi her iki vazifeden 12 ve 23 Teşrinisani 1328 (1912) tarihlerinde ayrılmıştır.

Pâdişahın fermanı ile 14 Cemazielevvel 1313'de uhdesine İzmir ve 24 Receb 1325'de de Edirne pâyeleri tevcih olunmuştur. Hizmetlerine bir nişane olmak üzere 24 Rebiulaher 1321'de Hicaz Demiryolu madalyası ile taltîf edilmiştir.

Kendilerine 24 Teşrinisani 1328'de mazuliyet maaşı bağlandığı gibi 30 Mart 1330 (1914) tarihinde de istihdamı câiz olduğu belirtilmiştir. (c. 4, sh: 277, dosya: 1453)

ŞEYH ABDÜNNAFÎ EFENDİ (İstanbullu)

Şehitlik Dergâhı Postnûşîn'i ve Şeyh Bedreddin hafîdi Mahmut Cevat Efendi'nin oğlu olup 1251 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Dinî ilimleri Silivri müftüsü Sadık Efendi ile Adanalı İsmail Efendilerden ve Fâtih Camii Dersiâmlarından Mûsa Kâzım Efendi'den tahsil eylemiştir.

9 Temmuz 1262 (3 Şaban 1262) de uhdesine İbtidaî Hariç İstan-

bul Müderisliği tevcih buyurulup 1 Mart 1271'de Müderrislik maaşı tahsis edilmiştir. 25 Receb 1288'de Musula-i Süleymaniye'ye vasıl olan müderrisliği Muharrem 1326 (22 Kânunisani 1323)'da Bilâd-ı Mahreçten Halep Mevleviyetine terfi' olunup 11 Kânunisani 1324'de mevleviyetten infikâk etmiştir. (c. 1, sh: 355)

HAFIZ ABDÜRRAHÎM EFENDİ (Serezli)

Hafız Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Siroz'a bağlı Demirhisar Kasabasında doğmuştur. İlk tahsili pederinden ikmal ve Kur'an'ı hıfz ettikten sonra Siroz'da Ahmetpaşa Medresesinde ve daha sonra İstanbul'da Fatih Camii Dersiâmlarından Tokatlı Şakir Efendi'nin derslerine devam ederek 1327 tarihinde icâzetname ve 22 Haziran 1330 senesinde de Medrese'tül Kuzât'tan iyi derecede mezuniyet ruûsu ve daha önce de imtihanla ders vermeğe mezuniyeti havî 23 Temmuz 1327 tarihli ruhsatname almıştır.

23 Eylül 1327 tarihinde «Medâris-i Tali'ye» dördüncü sınıf lisan-ı Arabî müderrisliğine tayin edilmiştir. 31 Kânunievvel 1330 tarihinde Fetvâhane Müsevvit Mülâzimliğine, 29 Haziran 1331'de Pusula Odası Başmülâzimliğine tayin ve terfi' ettirilmiştir. 1 Mayıs 1336'da İ'lâmat müsevvitliğine tayin edilmiş ve 1 Haziran 1336'da ise «Müstahzir ve Muharrîr-i Fetavâ» ünvanını ihraz etmiştir.

Uhdelerine 27 Safer 1336 tarihinde İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuş ve 19 Eylül 1336'da Müsted'iyât Memurluğuna tayin edilmişse de 30 Eylül'ünde tekrar eski vazifesine iade edilmiştir. 24 Şubat 1337'de Mukayyit-i Saniliğe tayin edilmiştir. 16 Kânunisani 1339'da Ceyhan Kazası Kadılığına tayin edilmişse de gitmemiştir. Ve müsta'fî addedilmiştir.

Mümaileyh memuriyetinin dışında bulunduğu müderrislik vazifesi Kısm-ı Sanî birinci Sınıf Lûgât ve İştikâk Müderrisliğinde bulunurken 1 Nisan 1333 tarihli Medâris Kanunu'na tevfikan 1 Eylül 1333 tarihinden itibaren İbtidaî Hariç Medresesi Müderrisliğinde ibkâ olunarak 1 Eylül 1334'de dersi İlm-i Hâl Müderrisliğine tahvîl olunmuşsa da 1 Eylül 1336 tarihinde istifa etmiştir. Akabinde 11 Teşrinisani 1336'da tekrar İlm-i Hâl Müderrisliğine tayin ve 1 Eylül 1337'de dersi Fıkıh Müderrisliğine tahvîl olunmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisinin İstanbul'da teessüsü ile dairelerin ilgası üzerine 1 Teşrinisani 1338'de Fetvâhanedeki vazifesinden açıkta kalmıştır.

15 Şubat 1339'da Dersiâmlık maaşı ile iktifa etmiş ve 25 Eylül 1339'da Arapça Müderrisliğine tayin edilmiştir. 14 Kânunievvel 1339'

da İbtidaî Hariç Medresesi Müderrisliğinden ayrılarak 17 Kânunievvel'inde İbtidaî Dahil Müderrisliğine geçmiştir. 3 Mart 1340/1924'de Medreselerin Maarife devri ve ilgâsı üzerine İbtidaî Dahil Medresesi İmam ve Hatip Mektebine tahvil olunmasından dolayı 1 Mayıs 1340'da müderrislikten açıkta kalmıştır.

Adliye Vekâleti kadrosuna geçerek Ödemiş Aza Mülâzimliğine tayin edilmiş ve dosyası Adliye'ye irsâl olunmuştur: (16 Haziran 1341) 1929'da Ödemiş Asliye Mahkemesi âzası idi. **c. 7, sh: 6, dosya: 73)**

ABDÜRREŞİT EFENDİ (Kosovalı)

Karababazâde lâkabı ile şöhret bulmuş Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1282 (1866) yılında Kosova vilâyetinin Karakapıcı Mahallesinde doğmuştur. Önce memleketinde okumuş ve akabinde Üsküp'e gelerek Meddâh Medresesinde (Fenarî) ye kadar okumuştur. Türkçenin yanında arnavutça ve bulgarca bilirdi.

1 Ağustos 1309 (1893)'da Üsküp Şer'iyye Mahkemesi muhzırlığına tayin edilmiş ve 27 Kânunievvel 1325'de bu hizmeti ifâ ederken harp sebebiyle İstanbul'a hicret etmiştir. Sicil evrakından anlaşıldığına göre Şubat 1329 (1913)'da Aydın ve 8 Mart 1332 (1916)'de İzmir emvâlinden maaş alıyordu. **(c. 4, sh: 87)**

ABDÜRREZZAK EFENDİ (Adanalı)

Adana eski müftüsü Mehmet Sadık Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde Adana'da doğmuştur. Adana'nın Yeni Cami Medresesinde tahsil-i ibtidaî ve hıfzı, sarf, nahiv, mantık ve fıkıh'ı tahsil etmiştir. 1 Ağustos 1326 tarihinden itibaren Adana vilâyeti Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Zabıt Kâtibliğine imtihanla işe başlamıştır. **(c. 2, sh: 400, dosya: 1552?)**

ABDÜRREZZAK EFENDİ (Akkâlı)

Nüvvab'tan Şeyh Mehmet Efendi Es-Salih'in oğlu olup 16 Rebiulevvel 1270 h. yılında Akkâ livasına bağlı Terşîha kasabasında doğmuştur. Kasabanın medresesinde Müderris Sekîk-zâde Şeyh Mahmut Efendi ile Ezherizâde Şeyh İbrahim Efendilerin huzurlarında sarf, nahiv, mantık, kelâm, fıkıh, hadîs ve ferâiz okuyarak 20 Muharrem 1303'de icâzet almıştır. Şam Müderrislerinden Şeyh Sinanzâde Reşit Efendi, Attarzâde Şeyh Sait Efendi ve Şeyh Mahmut Efendilerin nezdlerinde ulûm-i âliyeyi ikmal edip 19 Rebiulevvel 1308'de icâzetname almıştır.

8 Kânunievvel 1324'den 28 Şubat 1325'e kadar aidatla Akkâ

Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğinde bulunmuştur. Mekteb-i Kuzat'ta isbat-ı ehliyet ederek 21 Temmuz 1326'da niyâbette bulunmak ehliyet varakası almıştır. 15 Ağustos 1326'da Revanduz kasabası niyâbetine tayin edilmiştir. 18 Kânunisani 1328'e kadar orada kalmıştır.

14 Kânunisani 1334'de emekli maaşı bağlanmadan maddî mükâfatla taltîf edilmiştir. (c. 3, sh: 82/1, dosya: 1410)

ABDÜSSELÂM HİLMİ EFENDİ (Develili)

İlmiyeden Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde Develi Kazasının Everek Nâhiyesinde doğmuştur. Develi'de bulunan Halâsiye Medresesine dahil olup 8 sene kadar ders okumuş ve Kayseri'nin Kozanoğlu Medresesine nakl ile 10 sene kadar da orada ders okumuştur. Nihayet 35 yaşında olduuğ hâlde 1319 h. senesinde icâzet almıştır.

1 Mart 1327'de Develi Kazası Müderrisliğine tayin olunmuş ve bir ara Develi Müftülüğü vazifesini ifa etmiştir. Müderrislik vazifesi ile imrar-ı hayat ederken 10 Ağustos 1338'de vefât etmiştir: 1922. (Dosya: 4099)

ABDÜSSEMET İSMET EFENDİ (İstanbullu)

Yanya eşrafından Velioğlu Seyit Hasan Efendioğlu Seyit Selim Efendi'nin oğludur. Babası Nişancı-i Cedit Medresesinde tahsil görerek meşhur musannif Osman Efendi'den icazetname almış ve Kazasker Sıtkızâde'nin divanında duacılık hizmeti ile Rumeli eşrafı sınıfına dahil olmuş ve birçok kazalarda kadılık yaparak son memuriyeti olan Lâpseki Kazasında 1245 (1829) tarihinde vefat etmiştir.

Abdüssemet Efendi 1232 senesi Receb'inin beşinci günü İstanbul'da doğmuştur. Fatih dersiamlarından Tikveşli Bekir Efendi'den, Virgünlü Hafız Ali Efendi'den, kazaskerlerden Şükrü Efendizâde Tevfik Efendi'den Arapça ve Feraiz okumuştur. Pertevpaşa şeyhi Şeyh Rıfkı Efendi, Murad Molla Dergâhı şeyhi Şeyh Mehmet Murad Efendi ve meşhur Hoca Fehim Efendi'den de Farsça okumuştur. Merhum Şeyh Yesarî'den sülüs ve nesih, Hırka-i Şerîf şeyhi merhum Necîb Efendi'den de ta'lik yazılarını öğrenmiştir.

1248 h. tarihinde Haremeyn Müftüsü Remzi Efendi zamanında Mahkeme-i Teftiş-i Haremeyn'e ve Ahmet Şükrü Efendi zamanında da Zilhicce 1250 (1834) tarihinde Mahkeme-i Teftiş-i Evkaf'a girmiştir. Bir müddet sonra da ikinci sınıf kâtibliğe getirilmiştir. Bi

rinci sınıf kâtibliğe de terfi ederek sonradan 1264 (1848) tarihinde Balmumcu Çiftliğinin hudutlarını tesbit memurluğuna tayin edilmiştir. Bu memuriyetten iki yıl sonra eski şeyhü'l-islâmlardan es-Seyit Mehmet Saadettin Efendi Evkaf-ı Hümayûn müfettişi iken beraberce Sultan Bayezit Han'ın arazisinden başlamak üzere iki koldan Maçka yolu, Ihlamur deresi ile Ortaköy tarafından Zincirlikuyu'ya ve Kâğıthane'ye varıncaya kadar bu havalinin yazmasını yapmıştır. 1283 h. (1863) tarihinde Tophane-i Amîre Komisyonunda ve bir müddet sonra da Defter-i Hakanî Tahrîr-i Emlâk Komisyonunda memuriyet yapmıştır. Bir çok memuriyetlerde bulunduktan sonra 1302 (1884) tarihinde Meclis-i İdare-i Emval-i Eytam Azalığına tayin edilmiştir.

İlmî rütbeleri şu şekildedir:

Cemazielaher 1270'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu kendisine tevcîh edilmiş ve Zilhicce 1270'de Hareket-i Hariç'e, Cemazielaher 1272'de İbtidaî Dahil'e, Muharrem 1274'de Hareket-i Dahil'e, Şeval 1275'de Musıla-i Sahn'a, Ramazan 1279'da Sahn'a, Şaban 1280'de İbtidaî Altmışlı'ya, Cemazielevvel 1281'de Hareket-i Altmışlı'ya ve Muharrem 1286'da Musıla-i Süleymaniye'ye terfi etmiştir. Rebiulaher 1288'de Antep Mevleviyeti, Recep 1292'de İzmir Pâyesi, Zilhicce 1296'da Bilâd-ı Hamse'den Edirne Pâyesi, Muharrem 1301'de Medine-i Münevvere Mevleviyeti ve Şaban 1310'da İstanbul Pâyesi kendisine tevcîh olunmuştur.

Mezkûr azalıkta iken 28 Haziran 1318 (1902)'de vefat etmiştir. **(Dosya no: 94).**

EL-HAC SEYYİTT ABDÜSSETTAR EFENDİ (Kerküklü)

Abdülkadir Geylanî sülâlesinden ulema ve meşayihten Seyyit Ahmet Abdüllaî Efendi'nin oğlu olup 1275 h. senesinde Kerkük'te doğmuştur. Kerkük'te mebadi-i ulûm ve Borozanci-zâde Ahmet Faiz Efendi'den dinî ve aklî ilimleri okumuş ve icazet almıştır.

Gurre-i Şaban 1294 tarihinde Kerkük livası Nakib-ül Eşraf Kaymakamlığına tayin edilmiştir.

23 Muharrem 1298'de uhdesine Bursa Müderrisliği tevcîh olunup 4 Safer 1313'de İzmir, 29 Rebiulevvel 1317'de Edirne Pâye-i mücerredlerine, 9 Cemazielevvel 1318'de Bilâd-ı Hamse, 10 Cemazielulâ 1328'de Haremeyn-i Muhteremeyn Pâyesine terfi buyurulmuştur. Kerkük Evkaf Müdüriyetinde iken İran Devleti tarafından verilen 3. rütbeden Şîr-hurşit nişanının kabulû hususu 25 Safer 1312'de İrade-i Seniyye'ye iktiran edip 12 Cemazielevvel 1319'da tebdilen 2. rüt-

beden Mecidî, 29 Cemazielaher 1322'de 2. rütbeden Osmanlı nişanları ihsan buyurulmuştur. 1 Kanunievvel 1324'den itibaren tarîk maaşı tahsîs edilmiştir. (c. 1, sh: 397)

ABDÜŞŞEKÛR EFENDİ (İstanbullu)

Kadirî-hane Dergâhı Post-nişîni Şerîf Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Mekatîb-i İbtidaîye ve Feyziyye Mektebinde müretteb ulûm ve fünûnu tederrüs etmiştir.

20 Mart 1305 (Receb 1306) de 20 yaşında iken mülâzemetle Meclis-i İdare-i Emval-i Eytam Kalemine dahil olmuş ve 1 Temmuz 1305'de Eramil ve Eytam-ı İlmîyye Sandığından maaş tahsîs edilmiştir. 1 Şubat 1307'de tarîk maaşına nail olmuştur.

5 Rebiulaher 1309'da uhdesine İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği tevcîh buyurulmuştur. 28 Receb 1315'de Mahreç pâyesine nail olmuştur.

1 Kanunievvel 1310'da Müstekrizat Sandığı Kâtibliğine tayin edilmiştir. 13 Rebiulaher 1313'de rütbesi Hareket-i Dahil'e ve 25 Muharrem 1315'de Sahn'a terfî olunmuştur. 23 Ramazan 1317'de 4. rütbeden Mecidî nişanı ile 18 Şevval 1318'de yine 4. rütbeden Osmanlı nişanı ile taltîf buyurulmuştur.

Anadolu Kazaskeri Semahatlû Haşim Efendi Hazretlerinden 17 Cemazielevvel 1319'da ulûm-i âliyye ve âliye icazetnamesi almıştır. İcazet zamanında gümüş liyakat madalyasına nail olmuştur.

19 Haziran 1322'de Mütekrizat Sandığı Hey'et-i Hesabiye Mümeyyiz sanîliğine tayin edilmiş ve 1 Teşrinisani 1330'da mazul addedilmiştir.

6 Şubat 1337'de Tophane'de Ekmekçibaşı Mahallesinde vefat etmiştir. (Cicil def. c. 1, sh: 145)

ŞEYH ABİD EFENDİ (Mekkeli)

Sabık Mekke Malikî müftüsü Şeyh Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1274 (1858) tarihinde Mekke'de doğmuştur. Babası aslen Trablusgarplı ise de Mısır'da doğmuştur. Mekke'de bulunan meşhur ulemadan fıkhî dersleri okuyup icazet almıştır. Harem-i Şerîf'te ders okutmağa mezun olmuştur.

Eserleri:

Malikî Mezhebinde «Hidâyetü'n-Nasik alâ Tavzîhi'l-Menasik» Haşiyesi'ni yazmış ve 1308 (1892) tarihinde Mısır'da bastırmıştır.

«Tuhfetü's-Salik fî Fıhki'l-İmamı Malik» adlı risaleyi de önce 1313 (1897) tarihinde Bombay'da sonradan da Mekke'de bastırmıştır. Namazda sarığın ve elbisenin sarkıtılması delillerini beyan edici yazdığı risale 1329 (1913) tarihinde Mekke'de Matbaa-i Terakkî'de bastırılmıştır. «Beyân» ilminde yazdığı risale de 1326 (1910)'da Mısır'da basıldı. İman, İslâm, ihsan hakkındaki hadislerin toplanması ve Malikî fıkhı ve tasavvufa dâir hükümlerin şerhini tazammun eden kitap ile mantık, münazara, arûz ve vaz ilimlerinde ve Vehhabî Mezhebi'nin reddine dair yazdığı risaleler 1330 (1914)'da henüz basılmamıştı.

Zilhicce 1308 (1890)'de Mekke-i Mükerreme Malikî Müftülüğüne tayin edilmiştir. 1310 (1894) tarihinde -kendi hâl tercemesinde yazdığına göre- istibdât devrinde (yani 2. Abdülhamit devrinde) vali Ahmet Ratıp Efendi'nin müstebitçe zulûmlerine karşı mahallî ulema ve beldenin ileri gelenleri ile beraber Bâb-ı Aliye şikâyette bulunduğundan bu müftülükten muhakeme edilmeksizin azl edilmiş ve haksızlığa uğramış siyasîler arasında Irak'ta bulunan Umman'a sürülmüştür. Sonradan Mekke'ye gelerek 1323 (1907) tarihinde zikr olunan Mekke Malikî Müftülüğüne tayin edilmiştir.

Fahrî olarak Hicaz Vilâyeti İdaresi Meclis azalığında (1913) ve Evkaf Komisyonu reisliğinde (Şubat 1913) bulunmuştur.

Teşrinievvel 1330 (1914) tarihinde hizmetlerinden dolayı uhdesine İzmir Pâye-i Mücerredi tevcîh edilmiştir. **(Dosya no: 2213)**

HAFIZ ABİDİN EFENDİ (Debre-i Balâlı)

Nüvvab'tan Osman Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Debre-i Balâ kasabasında doğmuştur. İbtidaî ve Rüşti tahsilini bitirerek şehadetname almıştır. Türkçe okuyup yazmakla beraber Bulgar ve Arnavut lisanlarına aşin bulunuyordu.

Bir müddet Debre-i Zîr Kazası Bidâyet Mahkemesi'nde mülâzemetle bulunduktan sonra 9 Mart 1322'de aynı mahkemenin zabıt kâtibliğine tayin edilmiştir. 23 Teşrinievvel 1327'de Debre Sancağı Bidâyet Mahkemesi Müdeiumumî Muavinliği Kâtibliğine terfi'i memuriyet etmiştir. Balkan Harbine gönüllü olarak iştirak etmiş, Selimiye Kalesinde Sırplara esir düşmüş ve bir sene kadar esarette kalmıştır. Harp esnasında tabur imamlığında bulunmuştur. 10 Nisan 1335'de Galata Mahkeme-i Şer'iyyesinde 4. sınıf kâtibliğe tayin edilmiştir. **(c. 7, sh: 8, dosya: 2908)**

ABİDİN EFENDİ (Kırşehirli)

Ömer Efendi'nin oğlu olup 2 Şevval 1277 h. yılında Kırşehir'de

doğmuştur. Mebadi-i ulûmu gördükten sonra Hacı Osman Efendi Medresesinde ulûm-i âliye ve âliyeyi müderris Ahmet Hilmi Efendi'den tamamlayarak 7 Şevval 1312 h. tarihinde icâzet almıştır. Türkçe okur yazar, Farsçaya aşina bulunuyordu.

Mümaileyh 30 Teşrinievvel 1323 tarihinde Kırşehir Bidâyet Mahkemesi Azalığına tayin olunmuş ve 15 Şubat 1325'de kadro haricine çıkarılmıştır. 1 Ağustos 1325'den 31 Kanunisani'ye kadar Hukuk Riyaseti Vekâletinde bulunmuştur. 1 Eylül 1327'de (Receb 1329) Mucur Nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. 27 Eylül 1330 tarihinde Mecidiye nahiyesine tayin edilmiş ve 22 Şubat 1331'de Mecidiye'ye kadı tayini ile bu vazifeden ayrılmıştır. (c. 3, sh: 178/1, dosya: 3340)

ADEM FERAİZÎ EFENDİ (Yanyalı)

Hacı Abbas Efendi'nin oğlu olup 1273 h. yılında Margiliç kasabasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm-i diniyyeyi Sıbyan mektebinde tahsil ettikten sonra Yanya ve Margiliç medarisinde ulûm-i âliye ve aliyeyi tedris eylemiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet eder, Arnavut ve Rum lisanları ile de tekellüm ederdi.

28 Rebiulaher 1308 tarihinde Margiliç kazası müftülüğüne fahrî olarak tayin edilmiştir: (10 Aralık 1890) (c. 2, sh: 81)

HAFIZ ADEM HİLMİ EFENDİ (Ortaköylü)

Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1296 (1880) tarihinde Ortaköy kazasının Gedikler köyünde doğmuştur. Köyünde ilk bilgileri tahsil edip Edirne'de bulunan Beylerbeyi Medresesine girmiştir. Bu medresede müderris Hafız Mehmet Şaban Efendi'den Arapça icazetnamesi almıştır. Ayrıca Edirne Dârü'l-Muallimîn İbtidaî şubesinde okunan dersleri bitirerek 1 Kanunisani 1321 (1905) tarihinde şehadetname almıştır. Türkçe ve Arapça bilirdi.

15 Teşrinievvel 1326 (1910)'dan itibaren Ortaköy Kazası Şer'iyye Mahkemesi başkâtibliğinde vazifeye başlamıştır. Yalnız Balkan Harbi dolayısıyla 9 Teşrinievvel 1328 (1912)'de bu vazifeden ayrılmıştır. 24 Kânunievvel 1329 (1913)'da Siminli Kazası Şer'iyye Mahkemesi başkâtibliğine tayin edilmiştir. Yalnız bu sıralarda hududun düzeltilmesi üzerine kazanın Havsa'ya nakliyle 29 Eylül 1331 (1915) de Havsa'da vazifeye başlamıştır. (c. 4, sh: 122/1, dosya: 435)

HAFIZ ADEM HULUSÎ EFENDİ (Eğridereli)

Hoca İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Eğridere kazasına bağlı Terzi Karyesinde doğmuştur. İbtidaî tahsilini köyün-

de, Arapça'dan sarf, nahiv derslerini de Kavala'da bulunan Orta Medresede okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Demirhisarlı Abdülvahhab Efendi'nin tedris halkasına devam ederek 1329 h. senesinde icazet almıştır. Ayrıca ferâizden de icâzeti vardı.

Münhal bulunan Lâlâpaşa Kazası Müftülüğüne 1 Temmuz 1330 tarihinde tayin edilmiş ve Lâlâpaşa'nın Yunanlılar tarafından işgali üzerine İstanbul'a gelmiştir. 13 Teşrinisani 1336'da Sapanca Nahiyesi Naibliğine tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1337 tarihinde Gebze Kazası Kadılığına tayin edilmiştir.

Yeni hükûmetçe istihdamı veya hakkında bir karar almak hususunda 30 Temmuz 1340 / 1924'de dosyası Diyanetçe istenmiştir. **(c. 7, sh: 67, dosya: 438)**

ADEM NURÎ EFENDİ (Yakovalı)

Esnaftan Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1262 h. yılında Yakova'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu ba'det-tahsil Dersaadet'e gelerek Fatih Camii'nde Huzur-i Humâyun Ders-i Şerîf Mukarrirlerinden Priştineli Hacı İlyas Efendi'nin derslerine devamla icazet almıştır.

25 Eylül 1298 (24 Zilkade 1299) de imtihanla Fetvahane Pusula Odasına dahil olmuştur. 1 Ağustos 1305'de İ'lâmet Odası İsti'naf Mukayyidi İkinci Muavinliğine tayin edilmişse de Gaye-i Mayıs 1306'da Fetva Odasına nakl ile 27 Mart 1307'de İ'lâmat-ı Şer'iyye İsti'naf Mukayyıllığına memur edilmiştir. 1 Kanunievvel 1296'da Tarik maaşı tahsis edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 14 Zilhicce 1297'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 13 Rebiulevvel 1306'da Hareket-i Hariç'e, 25 Cemazielaher 1306'da İbtidaî Dahil'e, 13 Cemazielaher 1309'da Hareket-i Dahil'e ve 25 Zilhicce 1310'da Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur.

Mümaileyh 1 Mart 1316'da Fetvahanece Müsevvit Mülâzimi tayin edilmiş ve ilmî rütbesi 17 Safer 1316'da İbtidaî Altmışlı'ya ve Gurre-i Cemazielaher 1318'de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi buyurulmuştur.

Fetvahanede musevvit ve Fatih'te dersiamken 28 Teşrinisani 1330 (1914) tarihinde vefat etmiştir. **(c. 1, sh: 33, dosya: 581)**

ÂGUŞ CELÂLEDDİN EFENDİ (Ergirili)

Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1278 h. senesinde Ergiri'nin Palurdoz mahallesinde doğmuştur. Sıbyan ve Rüştiye tahsilinden sonra

İstanbul'a gelerek Arapça'dan sarf, nahiv, mantık, fıkıh'tan halebî, mülteka ve ilm-i feraiz tahsil etmiştir. Türkçe, Arapça okur yazar ve Arnavutça'yı da bilirdi.

12 Zilhicce 1316'dan Gurre-i Zilkade 1324'e kadar Dikili, bu tarihten 15 Rebiulaher 1325'e kadar Çandarlı, yine bu tarihten 24 Rebiulevvel 1326'ya kadar Bergama nahiyelerinde ve bu yılın 5 Zilkade'sine kadar da Ayazma, 10 Şaban 1328'de (2 Ağustos 1326) tekrar Bergama nahiyelerinde niyabet vazifelerine tayin edilmiştir. Bergama'ya bağlı Reşadiye nahiyesinin 5 Rebiulevvel 1331 (1 Mart 1330) de lâğvına mebni buradan ayrılmıştır. 26 Şubat 1336 tarihinde Erdek kazasına bağlı Paşalimanı (Marmara) nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. Daha sonra ise İstanbul'a gelmiş ve 1 Temmuz 1337'de azl edilmiştir.

2 Mayıs 1338 tarihinde vefat etmiştir: (1922) (c. 5, sh: 11)

AHMET EFENDİ (Akşehirli)

Akşehirli Hammalzâde Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1283 (1867) yılında Akşehir'de doğmuştur. Akşehir Sıbyan ve Rüştiye mekteblerini bitirip pek iyi derece ile mezun olmuştur. Dini ve arabi ilimleri Akşehirli Hüseyin Sabri Efendi'den tahsil ederek icazet almıştır. Bir müddet tahsille uğraşarak altı talebeye icazet vermiştir. Türkçe, Arapça ve Farsça bilirdi.

7 Kanunisani 1326/21 Muharrem 1329 (1910) tarihinde Akşehir Müderrisliği boşaldığından Ders Vekâletince bu müderrisliğe tayini uygun görülmüştür. (c. 4, sh: 9)

AHMET EFENDİ (Akşehirli)

Hammalzâde Hacı Mehmet Efendi'nin mahdumu olup 1284 h. senesinde Akşehir'de doğmuştur. Babası debbağ esnafındandı.

Akşehirli Hüseyin Hayri Efendi'den okuyarak Kanunievvel 1310'da icazet almıştır. 7 Kanunisani 1326'da Akşehir'de talebe okuturken resmen Akşehir Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2547)

HAFIZ AHMET EFENDİ (Arhavili)

Usta Eyüboğlu Hasan Ağa'nın oğlu olup 1287 h. yılında Arhavi nahiyesinin Yeniköy mahallesinde doğmuştur. Viçe nahiyesinin Süflâ karyesinde vakı medresede mukaddime-i ulûm olan sarf ve nahvi okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Rizeli İbrahim Hakkı Efendi'den ulûm-i Arabiyeyi ikmal ile

icazetname almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan da 3 Şaban 1322 tarihinde sınıf-ı rabi tezkeresi alarak neş'et etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi.

23 Şubat 1320 (Gurre-i Muharrem 1323) tarihinden 1 Şubat 1322 (Gurre-i Muharrem 1325) tarihine kadar Tirebolu niyabetinde bulunmuştur. 1 Haziran 1324 (15 Cemazielevvel 1326) tarihinde Zile kazası niyabetine tayin edilmiş ve yerine başkasının tayin edilmesine mebni bu vazifeden de 15 Kanunievvel 1325 (15 Zilhicce 1327)'de ayrılmıştır. Teklif edilen memuriyetleri kabul etmediği halde 24 Eylül 1327 (14 Şevval 1329) senesinden 3 Eylül 1329 (14 Şevval 1331) senelerine kadar Makriköy (Bakırköy) niyabetinde bulunmuştur. 9 Mart 1330 (4 Rebiulevvel 1332) tarihinde Eğin kazası kadılığına ve inhilal eden Dersim Sancağı kadılığına İrade-i Seniyye kararı ile 31 Kanunievvel 1330 (26 Safer 1333) tarihinde tayin edilmiştir. **(c. 2, sh: 364, dosya: 982)**

AHMET EFENDİ (Burgazlı)

Vanlıoğlu Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1278 h. yılında Rumeli'de Ahtapoli Burgazı'nda doğmuştur. İbtidai'yi okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek inşa, sarf, nahiv ve tedris etmiştir. Türkçe okur yazardı.

1 Nisan 1322 tarihinde aidatla Kilis Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayinle 10 Teşrinievvel 1326'da Süvari muhzırlığında tavzif edilmiştir. Bu vazifede kaldığına dair son tarih 19 Şubat 1334 tarihli Kilis Kadılığı derkenarından anlaşılmaktadır. **(c. 2, sh: 262, dosya: 3870)**

AHMET EFENDİ (Karaismailoğlu) Cideli)

Halil Ağa'nın oğlu olup 1282 h. senesinde Cide'de doğmuştur. Dini ilimleri tahsil etmiştir.

18 Temmuz 1318'de Cide Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 6 Şubat 1319'da memuriyetine ilâve olarak Kaza Eytam Müdürlüğü de uhdesine tevdi edilmiştir. 23 Kanunievvel 1335 tarihinde bu vazifelerden ayrılmıştır. **(c. 6, sh: 186, dosya: 2488)**

AHMET EFENDİ (Kal'a-i Sultaniyeli - Çanakkaleli)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1270 h. yılında Çanakkale'de doğmuştur. Midilli kazasındaki medresede tahsil etmiştir.

5 Temmuz 1319 tarihinde aidatla Bergama Kazası Mahkeme-i

Şer'iyyesi Muhzırlığına tayinle 22 Kanunievvel 1325'de bu vazifede ibka edilmiştir. 1 Kanunievvel 1327'de Başkâtibliğe terfi etmiştir.

Mümaileyh, 4 Eylül 1330 tarihinde Bergama'da vefat etmiştir. (c. 3, sh: 147/1, dosya: 1771)

AHMET EFENDİ (Çemişkezekli)

Veli Ömeroğullarından Süleyman Efendinin oğlu olup 1282 h. senesinde Çemişkezek'te doğmuştur. Memleketinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir.

1 Eylül 1308'de Rumeli Kadılığı'nda istihdam edilmiştir. Bir ara verdiği beyannamede zikr ettiğine göre Türkiye Seyrü Sefain idaresinde çalıştığını bildirmiş ve nihayet 1 Mayıs 1341'de tekaüde sevk edilmiştir. (c. 6, sh: 292, dosya: 355?)

HACI AHMET EFENDİ (Dağıstanlı)

Abdullah Efendi'nin oğlu olup Ağustos 1283'de Dağıstan'da Gelegöre karyesinde doğmuştur. 1304 h. senesinde hac için Kâbe'ye gitmiş ve 1307 h. senesinde İstanbul'a gelerek Amca Hüseyinpaşa Medresesine dahil olup Kastamonulu İbrahim Efendi'den 1319 h. senesinde icazet almıştır.

6 Haziran 1318'de Gelibolu Sancağı Müderrisliğine tayin olunup 13 Haziran 1327'de vefat etmiştir: (1911) Gelibolu'da Dai-Mehmet Efendi Medresesinde müderris olup talebe yetiştiriyordu. (Dosya: 1810)

AHMET EFENDİ (Baloğlu) (Demircili)

Baloğlu Hüseyin Ağa'nın oğlu olup 5 Mart 1281 (22 Zilkade 1281) senesinde Demirci'de doğmuştur. Ulûm-i diniyeyi tahsil etmiştir.

10 Nisan 1302'de aidatla Demirci Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayin edilmiş ve 22 Kanunievvel 1325'de tavzîf edilmiştir.

30 Nisan 1333'de vefat etmiştir: (12 Mayıs 1917) (c. 3, sh: 121/1, dosya: 4315)

AHMET EFENDİ (Divriğili)

Zürrâ'dan Osman-zâde Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1306 h. yılında Divriği kazasına mülhak Burunsûr karyesinde doğmuştur. Dersaadet'te Bayezit Mektebinde mukaddime-i ulûm ile dürûs-i

rüştiyeyi tahsil ve itmam edip 19 Ağustos 1318'de bir kıt'a İbtidaî ve 15 Ağustos 1321'de de bir kıt'a Rüştiye şehadetnamesi almıştır. Muahharen bir miktar da Mercan Mekteb-i İ'dasine devam etmiş ve fakat ikmal etmeden mektebi terk etmiştir. Türkçe okur yazardı.

Bir müddet Hazine-i Maliye Tahsilat odacılığında istihdam olunduktan sonra 24 Ağustos 1325 (20 Şaban 1327) tarihinde hademeliğe tahvilen tayin edilmiştir. **(c. 2, sh: 365)**

AHMET EFENDİ (Düzceli)

Hasan Hulusî Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Düzce'nin Karaköy karyesinde doğmuştur. Düzce İbtidaî ve Rüştiyelerini bitirerek 13 Temmuz 1305 ile 7 Temmuz 1309 tarihlerinde iki şehadetname almıştır. Mezun olduktan sonra müderris Hacı Yakup ve Şaban Efendilerden nahiv, mantık, fıkıh ve feraiz okumuştur.

11 Teşrinisani 1322'den 1 Teşrinievvel 1325'e kadar aidatla ve 1 Teşrinievvel 1326 tarihinden itibaren de asaleten Düzce Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine istihdam edilmiştir. 18 Teşrinievvel 1335 tarihine kadar bu vazifede istihdam edildiği anlaşılmaktadır. **(c. 6, sh: 137, dosya: 4185)**

AHMET EFENDİ (Karcizâde) (Elbistanlı)

Müftü Hibetullah Efendi'nin oğlu olup 1292 h. yılında Elbistan'da doğmuştur. Sıbyan ve Rüştiyeyi Elbistan'da okumuş ve aliyyül'a'lâ derecede şehadetname almıştır. Dersaadet'e gelip Eğinli merhum Rahmi Efendi'den ulûm-i âliye ve aliyeyi tederrüs ve ikmal-i nuseh ederek icazetname aldığı gibi imtihanla kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan da 17 Şaban 1326'da 4. sınıf şehadetnamesi almıştır.

10 Temmuz 1325 (5 Receb 1327) de Tikveş kazası niyabetine ve 15 Ağustos 1327'de Akçadağ kazası niyabetine tayin edilmiştir. **(c. 3, sh: 123)**

AHMET EFENDİ (Erbaalı)

Hasan Beyoğlu Sait Efendi'nin oğlu olup Ağustos 1290 senesinde Erbaa kazasında doğmuştur.

İstanbul'da Fatih Dersiamlarından, Eyüp civarında Zal-Mahmut Şevket Paşa Medresesinde, Erzurumlu Nazim Efendi'den sekiz sene ders okuyup sonunda Totaklı Şakir Efendi'den icazet almıştır.

15 Temmuz 1318'de Selânik Vilâyetine bağlı Lonkoza Kazası Müderrisliğine tayin olunmuş ve 1328'de İzmir'e umum muhacirin

meyanında hicret etmiştir. İzmir'de «Yalı» Medresesinde mukımken 26 Ağustos 1329'da Sarayköy Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

8 Teşrinisani 1334'de vefat etmiştir: 8 Kasım 1918. **(Dosya: 1868)**

AHMET EFENDİ (Garbikaraağaçlı)

Kızılhisarlı İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Garbikaraağaç kazasının Kızılhisar köyünde doğmuştur. Köyünde bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Alasonyalı Hacı Ali Efendi'den meşrut olan ilimleri tahsil ederek Zilkade 1322 tarihinde icazet almıştır. 1324 senesinde icra kılınan ruûs imtihanında isbat-ı ehliyet ederek tedrise mezun olduğunu iş'ar eden bir intihabname yedine tevdi' edilmiştir.

Fatih Camii'nde tedrisle meşgul olmasından dolayı 12 Ağustos 1325 tarihinden itibaren müderrislik maaşı tahsis kılınmıştır.

18 Safer 1331 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Ruûsu Hümayun'u tevcih buyurulmuştur. **(c. 7, sh: 53, dosya: 3564)**

AHMET EFENDİ (Gemlikli)

Dersiamlardan Ali Şevki Efendi'nin oğlu olup 1306 h. yılında Gemlik kasabasında doğmuştur. Bazı ilimleri babasından okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiamlarından Batumlu Hüseyin Hüsnü Efendi'nin derslerine devam etmiştir. Arapça ve Farsça'ya aşina idi, Gürcüce bilirdi.

1 Kanunievvel 1319'da Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Kalemine tayin edilmiş, 1 Eylül 1325'de üçüncü sınıf kâtibliğe terfi' etmiş ve 1 Kanunisani 1329'da silâh altına alınmıştır. **(c. 3, sh: 112/1, dosya: 159)**

AHMET EFENDİ (Hadımlı)

Hadım Müfti-i Esbak'ı Numan Efendi'nin oğlu olup 1286 h. yılında Hadım kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezkûre Sıbyan mektebinde mebadî-i ulûmu ve Rüştiyesinde müretteb dersleri okuyup birinci derecede şehadetname aldıktan sonra Hadimi merhumun medresesinde Said Efendi-zâde Numan Efendi'nin halka-i tedrisine müdâvemetle tekmîl-i ilme muvaffakiyetle icazetname almıştır. 14 Teşrinisani 1313 (Gurre-i Receb 1315) tarihinde Konya Merkez niyabetinin müraselesiyle Sahra nahiyesi niyabetine tayin edilmiş ve ahiren bil-imtihan ehliyeti zahir olmakla 9 Cemazielevvel 1316'da niyabet-i mezkürede ibka edilmiştir. 28 Temmuz 1324 (12 Sa-

fer 1326) senesine kadar ifa-i vazife edip bu tarihten sonra Konya Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığına nasb olunmuştur.

25 Şevval 1326 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ihsan buyurulmuştur.

15 Haziran 1327 (Gurre-i Receb 1329) tarihinde Kûre kazası niyabet-i şer'iyyesine ve aynı yılın 15 Temmuz 1327'de Ermenak kazası niyabetine nakl edilmiştir. 22 Haziran 1329'da da hıtam-ı müddetine mebni infikâk etmiştir. **(c. 2, sh: 209)**

ŞEYH AHMET EFENDİ (Halebli)

Farukiye sülâlesinden Ta'sanîyye Dergâhı poştnuşîni Şeyh Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1280 (1864)'de Haleb'e bağlı Bab-ı Cubul kazasında doğmuştur. Bab'ta bulunan ilk mektebte Kur'an'ı hıfz etmiş ve rüştiyeyi bitirmiştir. Daha sonra Bab kazası sabık müftüsü Terabeşizâde Şeyh Mehmet Efendi'den gramer ve dinî bilgileri tahsil ederek icazet almıştır.

10 Temmuz 1303 (1887)'de Bab Kazası Cami-i Kebîr Hatibi olmuş ve 1 Mart 1313 (1897)'ye kadar hatiblikte kalmıştır. Şubat 1322'de (1908) Bidâyet Mahkemesi azası olmuştur. 28 Receb 1326 (1908)'da kaza müftüsü olmuş ve kaza niyabetini de 16 Nisan 1327'den 15 Ağustos 1327'ye kadar yürütmüştür. Yine 4 Eylül 1333 (1917)'den 9 Teşrinisani 1334 (1918)'e kadar müftülüğü yanında kaza kadılığı vekâletinde bulunmuştur. Vazifesine bağlı dürüst bir zattı. **(c. 4, sh: 10)**

ES-SEYİT AHMET EFENDİ (Geylânizâde) (Hamalı)

Es-Seyit Es'at Efendi'nin oğlu olup 1286 h. tarihinde Hama'da doğmuştur. Rüştiye tahsilinde bulunmuş ve şehadetnâme almıştır. 5 Şevval 1330 tarihinde Mekteb-i Kuzat'tan imtihanla 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

27 Kanunievvel 1318 tarihinden 3 Kanunisani 1320 tarihine kadar Suriye dahilinde Selimiye kazası ve 14 Teşrinisani 1322'den 23 Teşrinisani 1324'e kadar Nebek kazaları niyabetlerinde bulunmuştur.

Uhdesine tevcih buyurulan Bursa Ruûsu 2 Rebiulevvel 1320 tarihinde İzmir Pâye-i Mücerredine terfi' buyurulmuştur. **(c. 5, sh: 106/1, dosya: 1471)**

ŞEYH AHMET EFENDİ (Hamalı)

Şeyh Salih Efendi'nin oğlu olup Mart 1292 tarihinde Hama Sancağının Zenbegi mahallesinde doğmuştur.

20 Şubat 1326'da Hama Sancağına bağlı İmraniye Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2336)

AHMET EFENDİ (İstanbullu)

Şeyh Mehmet Hakkı Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Davutpaşa'da Bayezit-i Cedîd mahallesinde doğmuştur.

3 Teşrinisani 1303'de Kısmet-i Askeriye Mahkemesi'ne dahil olup Şubat 1312'de kâtib olarak tayin olunmuştur. 1 Eylül 1325'de Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı 1. sınıf kâtibliğine tayinle 1 Eylül 1327'de İstanbul Kadılığı 1. sınıf kâtibliğine nakl olunmuştur.

İstanbul Pâyesini haiz olan mümaileyh Şehzadebaşı'nda Haydarhane Dergâhında sakinken rahatsızlığı tedaviye imkân vermeden 19 Eylül 1331'de vefat etmiştir: 2 Ekim 1915. (Dosya: 404)

AHMET EFENDİ (Kandıralı)

İmamzâde denmekle ma'ruf Huzur-i Humayun Muhatablarından ve Fatih Camii Mucîz Dersiamlarından Mustafa Asım Efendi'nin oğlu olup 1287 h. yılında Kandıra kazasında doğmuştur. Mebadi-i ulûmu mahalli Sıbyan Mektebinde okuyup Dersaadet'e gelmiştir. Fatih Bahr-i Siyah (Karadeniz) Baş Tetimme Medresesine dahil olarak Fatih Camii Dersiamlarından Denizlili Salih Efendi'nin halka-i tedrisine müdavemetle icazet almıştır. Mekteb-i Kuzat'a girerek mu'tad dersleri okuyarak 15 Receb 1321'de 4. sınıf şehadetnamesi almıştır.

Mezuniyetini müteakıb 18 Nisan 1320 (15 Safer 1322)'de Foça niyabetine tayin edilmiştir. 10 Temmuz 1321'de istifasına mebni 3 Mart 1322'de Çal kazası niyâbetine, 18 Mayıs 1324'de Nevrokop niyabetine, 19 Ağustos 1326'da Köprülü niyabetine, 15 Mayıs 1327' Adapazarı niyabetine tayin edilmiştir.

İşinin ehli, gayet çalışkan bir zat olan Ahmet Efendi gayet karışık ve dağınık olan Eytam Sandığı muamelatını islah etmiş ve 19 Mayıs 1329'da Kandıra ve 29 Mart 1330'da Adapazarı kadılığına tayin edilmiştir.

Vazifesini terk ile (Kuvva-i Milliye'ye) iltihak ettiğinden 10 Teşrinievvel 1336 (26 Muharrem 1339) da bu vazifeden azl edilmiştir. (c. 3, sh: 96)

AHMET EFENDİ (Kerküklü)

Kerkük ulemasından Molla Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1283 h. yılında Kerkük'te doğmuştur. Kerkûk'te Bayraktar Camii'nde sarf,

nahiv, antık, fıkıh, tefsir ve saireyi okuyup Haylanî Ömer Efendi'den icazet almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça okur yazardı.

24 Mayıs 1310'da (Zilhicce 1311) Musul Vilâyetine bağlı Bazyan kazası niyabetine tayin edilmiştir.

12 Mart 1313'de yine Musul'a bağlı Kel'anber kazası niyabetine tayin edilmiş ve 31 Mayıs 1316'da Sancar kazası niyabetine nakl etmiş, 8 Ağustos 1316'da Revanduz kazası niyabetine tayin edilmiştir. 21 Teşrinievvel 1320'de Köysancak niyâbetine, 1 Ağustos 1323'de Salâhiye niyabetine tayin edilmiştir.

Mekteb-i Kuzat'tan imtihanla 7 Şevval 1328'de beşinci sınıf ehliyetnamesine nail olmasıyla 1 Teşrinisani 1326'da tekrar Kel'anber kazası niyabetine tayin edilmiştir. 15 Kanunievvel 1327'de Raniye, 1 Haziran 1328'de Köysancak niyabetlerine tayin edilmiş ve azlini müteakıb çaiz-ül istihdam görülerek 11 Teşrinievvel 1331'den itibaren mazluliyet maaşına nail olmuştur. (c. 3, sh: 134)

AHMET EFENDİ (Kilisli)

Müezzin Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1281 h. yılında Kilis'te doğmuştur. Kilis Sıbyan Mektebinde mukaddemat-ı ulûmu okumuştur. Türkçe okur yazardı.

Bir müddet beher sene A'nam kolculuğunda istihdam olunduktan sonra 14 Eylül 1324 tarihinde Kilis kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayinle piyade muhzırlığında tavzîf edildiği kadılığın 19 Şubat 1334 tarihli derkenarı ile anlaşılmıştır. (c. 2, sh: 260, dosya: 3871)

AHMET EFENDİ (Kemahizâde) (Medineli)

Harem-i Şerîf'te Mescid-i Nebevî imam ve hatiplerinden Es'at Efendi'nin oğludur. Aslen Kemahlı olduğu için «Kemâhî» şöhreti ile bilinirdi. 8 Şubat 1294 (1878) tarihinde Medine'de doğmuştur.

Altı yaşında ilim tahsili ile uğraşmağa başlamış ve dinî ilimleri Medine'de bulunan on iki müderristen tahsil etmiştir. Arapça okur yazar ve Türkçe'ye de aşina idi. Eseri yoksa da tahsil ettiği ilimler üzerinde takrirleri olduğu gibi Arapça şiirleri vardır. Dosyasında bulunan bir evrakta Hz. Peygamber'e ve sabık Şeyhü'l-İslâm Molla Sahip Efendi'ye ait on iki beyitlik iki Arapça şiiri vardır. Okuduğu zatların altısından icazetname almıştır.

8 Kanunisani 1327 (1911) tarihinde Medine-i Münevvere Ta'zirat-ı Şer'iyye Mahkemesi Müşaviri olmuştur. Bu mahkemenin başkâtibi Tahir EEfendi'nin bir müddet için İstanbul'a gitmesinden ötü-

rü Mayıs - Ağustos 1328 (1912)'de başkâtibliği vekâleten yürütmüştür. Ayrıca Evkaf mütevellilerinin hesaplarına bakmak üzere kurulan komisyonda ve Medine kadılarından Süleyman Çuhadâr Efendi, Sait Efendi ve Süleyman Rüştü Efendiler zamanında toplam olarak bir buçuk yıl kadar kadı vekili sıfatı ile fahrî olarak hizmet etmiştir.

Harem-i Şerîf'te ders okutur, Harem-i Şerîf'te Hazret-i Peygamberin imam ve hatibiydi. Medine-i Münevvere «İslâh-ı Medariş» komisyonu azalığı da yapmıştır.

2 Temmuz 1333 (1917) tarihinde Medine-i Münevvere Hanefî müftüsü Me'mûn Efendi'nin yerine yapılan seçimde Zahit Efendi'nin 28, Mehmet Hammad Efendi'nin 29 reyine karşılık Kemahizâde Ahmet Efendi'nin 38 rey alarak mezkür müftülüğe tayini 4. Ordu Kumandanı ve Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın iş'arı ile belli olmuş ve bu tarihten itibaren Kemahizâde Ahmet Efendi Medine Hanefî Müftüsü olmuştur. **(Dosya nu: 1842)**

HAFIZ AHMET EFENDİ (Mes'udiyeli)

Dervişoğlu Arif Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1295 h. senesinde Sivas vilâyetinin Mes'udiye kazasında doğmuştur. Önce memleketinde, sonra Tokat'ta okumuş ve bilâhere İstanbul'a gelerek Bayezit Camii Dersiamlarından Mustafa Refik Efendi'den dinî ilimleri ve Dâr'ül Fünûn Ulûm-i Âliye Şubesinde müretteb dersleri itmam ve ikmal ederek 1325 senesinde icâzetname ve 1327 senesinde de şehâdetname almıştır.

1 Eylül 1316 tarihinde Bâb-ı Fetvâ Evrak Odasına kâtib tayin edilmiştir. Daha sonra Evkaf Vekâleti Sicil Mümeyyizliğine tayin edilen Ahmet Fevzi Efendi, Mayıs 1340 tarihinde Niksar Asliye Mahkemesi Azalığa memuriyetini tahvil etmiştir.

28 Safer 1335 tarihinde uhdesine Musıla-i Süleymaniye Edirne Müderrisliği ve 6 Safer 1336 tarihinde de İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur. **(c. 5, sh: 281, dosya: 122)**

AHMET EFENDİ (Mes'udiyeli)

Nakşibendi-î Halidî Tarikatine mensub olan Ahmet Efendi, Sarıalioğlu Yusuf Efendi'nin oğlu olup Ağustos 1279'da Sivas'a bağlı Mes'udiye kazasının Bensekös karyesinde doğmuştur. Çorum'a giderek Şeyranlı Şeyh Mustafa Efendi'den ders görüp icazet almıştır. Hocasının emri ile 1305 tarihinde Niksar'a gelerek Bağbasan Medresesinde neşr-i ulûm'a başlamıştır. 1318'de talebelerine icazet

vermeğe başlamıştır. 1 Teşrinisani 1326'da 47 yaşında iken Bağbasan Medresesi Müderrisliğine 150 kuruş maaşla resmen tayin olunmuştur.

Haziran 1330'da mevdu, vazifesine devamla talebe yetiştirmeğe devam ediyordu. **(Dosya: 890)**

MOLLA AHMET EFENDİ (Muşlu)

Molla Derviş Efendi'nin oğlu olup 1261 h. senesinde Muş Sancağına bağlı Halat Karyesinde doğmuştur. Muş, Hınıs ve Bitlis Medreselerinde ders görerken pederinin vefatı ile memleketine icazet almadan dönmüştür.

26 Temmuz 1328'de Genç Sancağına Merkez Müderrisi olarak tayin olunmuştur. **(Dosya: 1965)**

AHMET EFENDİ (Nevşehirli)

Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1284 h. senesinde Nevşehir'de doğmuştur. Nevşehir ulemâsından Kılıçzâde Hacı Hamdi Efendi"den icazet alalarak (Muharrem 1320) Eylül 1326'dan itibaren Nevşehirli Damat İbrahimpaşa Medresesinde müderrisliğe başlamıştır. **(Dosya: 2632)**

AHMET EFENDİ (Ödemişli)

Mehmet Efendi'nin oğlu olup «Bayramzâde» diye yadolunur. 10 Nisan 1258'de Ödemiş kazasının Birgî nahiyesinin Saraybey mahallesinde doğmuştur. Birgi'de Müftü Medresesinde bir müddet okuyup Ödemiş'e gitmiştir. Ödemiş'te Çapacızâde Medresesinde 7 sene kadar ders görüp 1289 h. senesinde Çakır Ahmetoğlu Ahmet Efendi'den icazet almıştır. 1295 h. senesinde maaşla Birgi nahiyesindeki Mehmet Alim Efendi Medresesi müderrisliğine tayin olunmuştur.

Teşrinievvel 1326'da aynı yerde müderrislikle iştigal etmekte idi. **(Dosya: 911)**

HAFIZ AHMET EFENDİ (Serezli)

İsmail Efendi'nin oğlu olup 1284 rumîde Serez'de doğmuştur. Serez'de Kur'an'ı hıfz ettikten sonra İstanbul'a gelmiş ve medreseye dahil olmuştur. Fatih Dersiâmlarından Serezli Hacı Eyüb Efendi'nin ders halkasına girmiş ve akabinde hocasından icâzet almıştır. Ayrıca Süleymaniye Camii dersiâmlarından Rizeli Hacı Ferhat Efendiden de «Buharî» okumuştur. «Altunizâde Hatibi» adı ile maruf

Hacı Hasan Efendi'den de «Aşere» ve «Takrîb» icâzetnamesi almıştır. Pek çok zevata aşere ve takrîb icâzeti de vermiştir.

4 Nisan 1321 (1905) tarihinde Fatih Camiinde dersiâmlığa tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1330 (14 Kasım 1914) tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesi Tali beşinci sınıf Hadis Müderrisliğine ve 1 Şubat 1334 (1 Şubat 1919) da da İbtidaî Hariç Medresesi Kur'ân-ı Kerim müderrisliğine tayin olunmuştur. 1 Kanunisani 1335 (1 Ocak 1920) de de İbtidaî Dahil Medresesi müderrisliğine dahil olmuştur. 20 Mart 1335'de İbtidaî Dahil Medresesi Usûl-ü Fıkıh Müderrisliğine tayin olunmuştur.

1 Ağustos 1338 (1922)'de ise mecburî mezuniyet kararnamesi mucibince, Usûl-ü Fıkıh müderrisliğinden ayrılmıştır. Bu tarihten itibaren vefatına kadar dersiâmlık maaşı ile kalmıştır.

5 Mart 1932'de ise vefat etmiştir.

AHMET EFENDİ (Şemdinanlı)

Nâsır Efendi'nin oğlu olup 1266 h. senesinde Şemdinan Kazasının Nehrî Kasabasında doğmuştur. İrak taraflarındaki medreselerde okuyarak Erbil Kazasında Hacı Ömer Efendi'den icâzet almıştır.

62 yaşında bulunduğu halde resmen 3 Mart 1326'da Şemdinan Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. Bu tarihe kadar fahrî olarak müderrislik yapmış ve hiç bir devlet hizmetinde bulunmamıştı. (Dosya: 2799)

AHMET EFENDİ (Ta'izli)

Ta'iz müftüsü Ali Efendinin oğlu olup 1306 (1890) yılında Yemen'e bağlı Ta'iz kazasında doğmuştur. İlk mekteb ve rüştiyeyi bitirip 10 Şubat 1325 (1909)'de pek iyi derece ile şehâdetname almıştır. Bu ara babasından ve müderris kadı Abdüddaim Efendi'den şer'î ilimleri tahsil etmiştir. Ta'iz'de bulunan Şer'iyye Mahkemesine bir yıl kadar maaşsız çalışmış ve 1 Temmuz 1325'de bu mahkemede mübeyyizliğe tayin edilmiştir. 1 Nisan 1326 (1910)'da Yemen Vilâyeti Tensik Komisyonunca bu vazifede bırakılmıştır. (c. 4, sh: 74)

AHMET EFENDİ (Ta'izli)

Beytü'l-Mücahit sülâlesinden ve ulemadan Yahya Efendi'nin oğlu olup 1298 (1882) yılında Ta'iz kazasında doğmuştur. İlk tahsilden sonra sabık müftü Muhammet ve Şeyh Abdüllâtif el-Müzcacî Efendilerden sarf, nahiv, fıkıh ve feraiz tahsili ile rüştiyeyi 1 Temmuz 1316 (1900)'da bitirmiştir. Arapça ve Türkçe bilirdi. 16 Nisan

1317 (1901)'de Hücriye kazasına bağlı Mukaddere nahiyesi kâtibliğine tayin edilmiştir. 25 Eylül 1319 (1903)'da bu vazifeden ayrılmış ve dört gün sonra da Hücriye Kazası Mal Müdürlüğü muavinliğine tayin edilmiştir. 1 Temmuz 1323 (1907)de Ta'iz livası A'şar kâtibliğine nakledilmiş ve 30 Kanunisani 1323'de Mesarif-i Sandık Eminliğine tayin edilmiştir. 8 Mart 1325 (1909)'de bu memuriyeti kaldırıldığından 1 Nisan 1326 (1910)'da Ta'iz Şer'iyye Mahkemesi mukayyıtlığına tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 75)

AHMET EFENDİ (Tirebolulu)

Esnaftan Salih Ağa'nın oğlu olup 1264 h. yılında Tirebolu kazasında doğmuştur. Memleketi olan Tirebolu'da mukaddemat-ı ulûmu okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Hafız Şakir Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ve ikmal-i nuseh ederek icâzet almıştır.

1284 h. yılında imtihanla Anadolu kazası silkine kayt ve kabul olunarak aynı yılın Rebiulaher'inin Gurresinden (16 Temmuz 1283) tasi'a ile Çulabâd kazası on iki ay, Cemazielevvel 1285 (4 Ağustos 1284)'inden Samine ile Belâd (1) kazasını on sekiz ay, Rebiulaher 1288 (4 Haziran 1287) senesinden sabi'a ile Ovayüzü kazasını on sekiz ay, Receb 1291 (31 Temmuz 1290) senesinden sadise ile Sinanlı kazasını on sekiz ay, Ramazan 1297 (25 Temmuz 1296) senesinden hamise ile Belviran kazasını dokuz ay, Rebiulevvel 1301 (18 Kanunievvel 1299) senesinden rabi'a ile Kırşehir kazasını on sekiz ay, Şevval 1304 (9 Haziran 1303) tarihinden salise ile Mürteza-abad kazasını on sekiz ay, Cemazielevvel 1308 (30 Teşrinisani 1306) senesinden saniye ile Seferihisar-Çeşme kazasını on sekiz ay usul ve nizamına tevfikan zabt ederek istifa eylemiştir.

19 Kanunisani 1298 (23 Rebiulevvel 1300) senesinde imtihanla Kürsü Şeyhliğine dahil olmuş ve 1305 h. tarihinde imtihanla Fetvahane Pusula Odasına kabul olunmuştur. 15 Zilkade 1316 tarihinde Fetva Odasına nakl-i vazife etmiştir. (c. 2, sh: 115)

HACI AHMET ARİF EFENDİ (Burdurlu)

Hancıoğlu İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Burdur'da doğmuştur. İbtidaî tahsilini Burdur'da Aşçıbaşı Mektebinde, dinî ilimleri mahallî müderrislerden Osman Necmî ve Bayezit Dersiamlarından Safranbolulu İsmail Necatî Efendilerden okuyarak

(1) Yeni adı ile Dursunbey kazası.

5 Receb 1314 ve 3 Şevval 1322 tarihlerinde icazet almıştır. Burdur'da Hacı İsmail Efendi Medresesinde fahrî olarak tedris ile meşgul olmuştur.

31 Mart 1326 tarihinden itibaren Burdur'un nahiyesi olan Bucak'a naib olarak tayin edilmiştir. 29 Kanunievvel 1327 tarihinde aynı sancak dahilinde bulunan Kemer nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 43/1, dosya: 3324)

AHMET ARİF EFENDİ (Gazzeli)

Gazze müftüsü ve Maarif reisi iken vefat eden Mehmet Hanefî Efendi'nin oğlu olup 1285 h. yılında nefs-i Gazze'de doğmuştur. Tahsîl-i ibtidaiyi mahallî sıbyan ve rüştî mekteblerinde ikmal ettikten sonra Seyyit Haşim ve Cami-i Kebîr Medreselerinde sekiz sene kadar devam ile ulûm-i âliye ve âliyeden icazetname almıştır. Üç defa askeriye imtihanına dahil olarak isbât-ı ehliyet ederek dördüncü ve beşinci imtihanda Ordu Kumandanlığından keşide kılınan 6 Eylül 1308 tarihli telgrafta askeriye imtihanından af olmuştur. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi. Şerh-i ehadîs-i şerifeyi mutazammin «Kırazat-üz-Zeheb ve Likatat-ül Edeb» adlı bir eser te'lif etmiştir.

Pederinin müftülüğü esnasında Emîn-ül Fetvâ vazifesinde bulunmuş ve kısa bir müddet de (15 Teşrinievvel 1325-17 Teşrinisani 1325) kaza Meclisi-i İdare Azalığında istihdam edilmiştir. 29 Şevval 1327 tarihinde Fetvâpenâhî emri ile Gazze kazası müftülüğüne, aynı yılın 9 Zilhicce'sinde (12 Kanunievvel 1325) tarihinde Niyabet vekaletinde bulunmuş ise de 13 Safer 1328 (15 Şubat 1325) tarihinde asılının gelmesi üzerine kaza niyabet vekaletinden ayrılmıştır. 13 Haziran 1326 (16 Cemazielaher 1328) tarihinde mezkür müftülükten tensikan kadro haricine çıkarılmıştır. Bunun sebebi de vazifede iken fukara-i ahâliyi ma'dur ettiği gibi zülm ile beraber efkâr-ı fasîde ashabından olduğu şikayeti ve hatta mahallî halkın hükûmete olan irtibatını muhafaza için bir müddet peder ve amcası ile birlikte Ankara'ya teb'it edilmiştir. Ayrıca muhafazasına me'mur ve mütevelli bulunduğu bir vakfı da siyanet etmesi gerekirken vakfın mülke tahviline muvafakat etmiş ve bu hususta Mahkeme-i Şer'iyyede dâva ikame ettirme cür'etinde bulunmuştur.

Şûrâ-i devlete takdim ettiği arz-ı hâl üzere tebeyyün eden karara göre tekrar caiz-ül istihdam olduğuna dair karar verilmiş ve 10 Kanunisanî 1327 tarihinde vazife-i ikbaliyesine mübaşeret etmiştir. 22 Teşrinisani 1327 tarihinde mezkür kazanın Maarif komisyonu ri-

yasetine tayin edilmiştir. 20 Nisan 1328 (15 Cemazielevvel 1330) tarihinde Kudüs Mebusu intihab edilmesinden dolayı mezkür müftülükten infisal etmiştir. (3 Mayıs 1912) (c.2, sh: 215)

AHMET ASAF EFENDİ (İbradılı)

Mehmet Es'at Efendinin oğlu olup 1288 h. senesinde İbradı'nın Sefelâ Mahallesinde doğmuştur. İbradı Rüştiyesini 5. olarak 15 Haziran 1301'de bitirmiş ve Hacı Şükrü ile Osman Efendi Medreselerinde bir müddet Arapça okumuştur. Daha sonra Seydihehir Kazası müderrislerinden Es-Seyit Hacı Abdullah Efendiden dinî ilimleri tahsil etmiştir. Mekteb-i Kuzat'ta imtihanda ehliyetini isbat ederek 21 Ağustos 1328 tarihinde 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır.

Niyâbet vazifesine kabûlü ile 5 Şubat 1312'den 10 Ağustos 1315'e kadar Bulgardağı diğer adı ile Hamidiye kazası niyâbetinde, 26 Haziran 1316'dan 5 Haziran 1318'e kadar Gürün, 22 Teşrinievvel 1318'den 14 Haziran 1319'a kadar Ürgüp, buradan nakledilerek 29 Teşrinievvel 1319'dan 6 Teşrinievvel 1321'e kadar Marmaris, 27 Haziran 1322'den 3 Haziran 1324'e kadar Adana'nın Osmaniye Kazaları niyâbetlerinde bulunmuş ve son vazifesinden el çektirilmiştir.

24 Ağustos 1324'den 15 Mayıs 1326'ya kadar Gerede Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve sonunda buradan da azl edilmiştir.

20 Haziran 1326'da Mudurnu Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve geri kalan müddetini tamamlamak üzere 15 Şubat 1327'de Nallıhan Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. 29 Mayıs 1328'de Nallıhan'dan ayrılmış ve 10 Şubat 1328'de Ceyhan Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Fakat Adana vilâyetinin memuriyetini câiz görmemesinden dolayı 19 Haziran 1330'da infikâk etmiş ve İrade-i Seniyye Kararı ile Akabe Kadılığına tayin edilmişse de münhâl olan bir kaza kadılığına tayini daha uygun görülerek 9 Temmuz 1330 tarihinde Karaisalı Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. (1) (c. 5, sh: 245)

AHMET ASIM EFENDİ (Batumlu)

Şahînzâde Hacı Numan Efendinin oğlu olup 1282 h. senesinde Batum'da doğmuştur. Batum'da Mollacâmi'ye kadar okuyup İstanbul'a hicret etmiştir. İstanbul'da İzmitli Bekir ve Fatih Dersiâmlarından Taşköprülü Abdullah Efendilerin derslerine devam etmiş ve Abdullah Efendinin vefâtı ile Ödemişli Mustafa Efendiden 20 Zilkade 1312 tarihinde, Dramalı İsmail Efendiden de 1313 h. tarihinde birer

(1) 9 ve 10 nolu vesikalara bakınız.

icâzetname almıştır. Devam ettiği Mekteb-i Nüvvab'tan Gurre-i Muharrem 1313 tarihinde 4. sınıf niyâbet tezkeresine nail olmuştur. Türkçe ve Arapçanın yanında Gürcüce de bilirdi.

Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olduktan sonra 8 Mart 1312 tarihinden 1 Mart 1313'e kadar Tirebolu, 22 Mart 1314'den 28 Şubat 1315'e kadar Kars-zül'Kadriye (Kadirli), 27 Teşrinievvel 1316'dan 6 Teşrinievvel 1318'e kadar Eğridere, 22 Kânunisani 1318'den 1 Kânunisani 1320'ye kadar Preveze Sancağına bağlı Levros (veya Loros), 23 Mayıs 1321'den 1 Mayıs 1323'e kadar Kırcaali, 17 Haziran 1324'den 27 Mayıs 1326'ya kadar Sivas Aziziye, 1 Teşrinievvel 1326'dan 6 Mart 1329'a kadar Nablus niyâbetlerinde bulunmuş ve bütçe mucibince istifa etmiştir.

Sınıf terfi'i ve hüsn-ü hizmetinden nâşî 19 Mart 1330 tarihinde Mardin Sancağı Kadılığına tayinle 12 Kânunisani 1332'de Zor Sancağı Kadılığına memuriyetini tahvil etmiştir. Zor ve havalisinin işgali üzerine emsâli hakkında ittihaz olunan karara istinaden 1 Nisan 1335 tarihinden itibaren maaşının yarısı verilmişse de 26 Teşrinisani 1335'den itibaren Ertuğrul Sancağı Kadılığına tayin edilmiştir. 21 Kânunisani 1338 tarihinde İzmir Kadılığı Müşâvirliğine vekâleten tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 239)

AHMET ASIM EFENDİ (Çallı)

Ulemâdan Hafız Ali Efendinin oğlu olup 1295 h. senesinde Çal Kazasına tabi' Demirci kasabasında doğmuştur. İbtidaî tahsili ile pederinden sarf, nahiv okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Denizlili Salih Efendiden okuyarak icâzet almıştır. 25 Temmuz 1327 tarihinde Mekteb-i Kuzat'tan pek-iyi derece ile mezun olmuştur. Merhum Eğinli Rahmî, Çarşambalı Hacı Ahmet ve Ders Vekili Halis Efendilerden fıkıh ve arap edebiyatı okumuştur.

5 Kânunisani 1328 tarihinde Kengiri Livası (yani Çankırı) niyâbetine tayin edilmiştir. 18 Kânunievvel 1332 tarihinde terfian Kütahya Sancağı Kadılığına tayin edilmiştir.

İkinci rütbeden Mecidî nişanına nail olmuştur. (c. 5, sh: 211, dosya: 954?)

AHMET ASIM EFENDİ (Gümülçineli)

Gümülçine Sancağına bağlı Terzi-Viran Köyünde bulunan Medrese-i Kebîr Müderrisi olan ve 1253 tarihinde vefat eden Mehmet Efendi'nin oğludur. 1252 h. tarihinde Gümülçine'de doğmuştur. Köyündeki medresede okuyup 1262 h. tarihinde İstanbul'a gelmiştir.

Fatih Dersiâmlarından meşâhir-i ulemâdan Karinabadlı Abdurrahman Efendi'nin tedris halkasına dahil olup icâzetname almıştır. Şeyh'ül-İslâm Üryanizâde Ahmet Es'at Efendi zamanında Hamidiye Medresesi için icra kılınan imtihanda hazırladığı «fünûn-i şettâ»ya ait sual ve cevabları havi ve Şeyhülislâm Bodrumî Ömer Efendi zamanındaki ruûs imtihanındaki risaleleri tab' olunmuştur. Ki bu eserin adı «Risale-i İmtihaniye» dir.

1279 tarihinde 27 yaşında iken Fatih Câmiinde talebe-i ulûm'a tedrise mübâşerek edip 1280 tarihinde Fetvâhane'de kılınan imtihanda İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsuna nail olmuştur. 1282 tarihinde Huzur Dersleri Muhatablığına tayin olunmuştur. 1292'de ise Sultan Abdülâziz Han'ın huzurunda Mukarrirlik vazifesini (Ramazanda) ifa etmiştir. Aynı sene içinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azalığına tayin olunmuştur. 1292'den 1300'e kadar Fetvâhane'de icra kılınan imtihanlarda mümeyyizlik vazifesini görmüş ve «İntihab-ı Hükkâm» âzalığında bulunmuştur.

Terceme-i hâl'inde Huzur Dersleri Mükarrirliğinde 33 sene vazife ifa ettiği yazılıdır.

1 Temmuz 1299 (9 Ramazan 1300) tarihinde Ders Vekili olmuştur. Bu tarihte ayrıca uhdesine ilâve memuriyet olarak Meclis-i İmtihan-ı Kur'a Reisliği tevcih olunmuştur. 31 Temmuz 1324'de her iki vazifeden istifa etmiştir.

Haiz olduğu ilmî rütbesi 11 Ramazan 1289'da Hâmise-i Süleymaniye ve 15 Zilkade 1293'de Süleymaniye'ye terfi' olunup 5 Şevval 1300'de 2. rütbeden Mecidi, 15 Ramazan 1301'de Gümüş İmtiyaz, 2 Zilkade 1303'de 2. Osmanlı, 24 Ramazan 1304'de Haremeyn-i Muhteremeyn, 15 Şevval 1305'de 1. Mecidi, 20 Şevval 1307'de İstanbul, 1 Ramazan 1309'da Anadolu Kazaskerliği, 12 Rebiulevvel 1312'de Rumeli Kazaskerliği, 29 Zilkade 1322'de Altın Liyakat, 9 Receb 1324'de 1. rütbeden Osmanlı nişan ve pâyelerine nail olmuştur.

1 Eylül 1325.de kadro harici ve 4 Receb 1329'da vefat etmiştir: (1911) (Dosya: 128)

AHMET AZİZ BEY (Rumeli Kazaskeri)

Ali Paşa-zâde Ahmet Aziz Bey'in uhdesine 15 Cemazielevvel 1235' de tevcih buyurulan İstanbul Müderrisliği 21 Şaban 1243'de Musıla-i Sahn'a, 3 Rebiulevvel 1252'de Sahn'a, 21 Cemazielevvel 1253'de İbtidaî Altmışlı'ya, 21 Şevval 1253'de Hareket-i Altmışlı'ya, 27 Zilkade 1258'de Musıla-i Süleymaniye'ye ve 1 Rebiulevvel 1262'de Hamise-i Süleymaniye'ye terfi' buyurulmuştur.

Birer sene müddetle 1 Cemazielevvel 1265'de Bilâd-ı Mahreç'ten Selânik Mevleviyetini zabt etmiş ve 27 Şevval 1267'de Haremeyn, 19 Rebiulaher 1274'de İstanbul Pâyelerini ihraz etmiştir.

15 Zilkade 1286'da İstanbul Kadılığına tayin olunmuştur.

Teşrinisani 1274'den 4 Mayıs 1282'ye kadar Edremit, bu tarihten 1 Mayıs 1287'ye kadar Bayındır ve 1 Kânunisani 1288'den itibaren de Güzelhisar Aydın Arpalıklarını zabt etmiştir.

21 Kânunisani 1285 (15 Zilkade 1286) de bilfiil Anadolu Kazaskerliğine tayin olunmuştur. 10 Kânunisani 1286'da münfasıl olup 27 Kânunisani 1290'da Rumeli Kazaskeri olmuştur. 16 Kânunisani 1291'de mezkûr kazaskerlikten münfasıl olup ikinci defa olarak 13 Eylül 1297'de Rumeli Kazaskerliğine (Sadâretine) tayin olunmuştur.

31 Teşrinievvel, 1298'de Rumeli Kazaskerliğinden infisal edip 1 Kânunisani 1302'de vefat etmiştir: 14 Ocak 1886. **(Dosya: 898)**

AHMET BAHAEDDİN EFENDİ (Divriğili)

Tüccardan Hasan Efendi'nin oğlu olup 23 Eylül 1290'da Sivas'ın Divriği Kazasına bağlı Süleyman Ağa Mahallesinde doğmuştur. «Rıdvanpaşa-zâde» ve «Adanalı-zâde» şöhretiyle maruftu.

Divriği'de bir müddet ders görüp Ağustos 1309'da İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Batum'lu Hafız Abdüllâtif Efendi'den ulûm-i diniyeyi tederrüs ederek bilâhare Mısır'a gitmiştir. 11 Şubat 1317'de Şeyh Ahmet Ferraşî Efendi'den icâzet alarak İstanbul'a avdet etmiştir. 3 Kânunisani 1320'de üstâdı Abdüllâtif Efendi'den icâzet almıştır.

Uşşak'a gelerek Adanalızâde Medresesinde kayın-pederi Mehmet Efendi'nin yanında neşr-i ulûma başlamıştır. 9 Kânunisani 1326'da 200 kuruş maaşla Uşak Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Haziran 1332'de berhayat olup ders okutuyordu. **(Dosya: 4073)**

AHMET BEDREDDİN EFENDİ (Rizeli)

Mevâli-i Kirâm'dan Rizeli Şakir Âgâhi Efendinin oğlu olup 1299 h. yılında Rize kasabasında doğmuştur. Mebadi-i ulûmu Dersaadet'te Üsküplü Mekteb-i İbtidaiyesinde gördükten sonra Tophane Feyziyye Mekteb-i Rüştiyesinde üç sene tahsil ve ba'dehu Arapça, Farsça tedris eylemiştir. Türkçe okur yazardı.

1 Eylül 1318 tarihinde Tekâüt Sandığı muhasebe kalemine mülâzemeten kabul olunarak 12 Temmuz 1319'da tavzîf olunmuş ve Ma'zulîn Kalemi Maaşı Kâtibliğine refakaten tayin kılınıp 24 Teş-

rinievvel 1320'de Tahsilât Kâtibi Refikliğine tahvil-i memuriyet etmiştir.

1 Ağustos 1323'de Galata Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine nakl-i memuriyet etmiş ve 1 Eylül 1325'de icra kılınan tensikatta Kasımpaşa Mahkeme-i Şer'iyyesi Üçüncü sınıf kâtibliğine naklen tayin edilmiştir. Mehâkim-i Şer'iyye kadroları mucibince maaşı 1 Teşrinievvel 1335'de dört yüz kuruş zamla bin kuruşa iblâğ edilmiştir.

Mümaileyh 2 Kânunisani 1338'de vefat etmiştir : (1922) (c. 2, sh: 476)

AHMET BESİM EFENDİ (Antalyalı)

Mustafa Nuri Efendinin oğlu olup 1274 h. yılında Antalya'da doğmuştur. Antalya İbtidaî Mektebinde tahsil etmiş olup Arapça ve Rumca tekellüm ile Türkçe kitâbet ederdi. 1 Teşrinievvel 1288 tarihinden Şubat 1289 tarihine kadar Antalya Rüsumat Müdüriyeti Evrak Mukayyıtlığında bulunmuştur. 1 Ağustos 1290 (2 Receb 1291) senesinde Meis Adası rusümat memuru olmuş ve 1 Ağustos 1291'de istifa etmiştir. 1 Teşrinievvel 1292 senesinde (26 Ramazan 1293) Kalimnoz (adası) rüsümat kâtibliğine tayin olunarak tekrar istifa ile tekrar Meis adası Rüsümat Memurluğunda 1 Haziran 1293 tarihinden 22 Eylül 1294 tarihine kadar bulunmuştur. 1 Temmuz 1297'den 2 Eylül 1299 (10 Şaban 1298/13 Zilkade 1300)'e kadar Kalkan idaresinde, 8 Şubat 1315 (19 Şevval 1317) tarihinden 17 Temmuz 1316 (2 Rebiulevvel 1318) senesine kadar mülgâ Antalya Ticaret Mahkemesi fahri âzalığında bulunmuştur. Ayrıca 1314 senesinde tayin olduğu Ziraat ve Ticaret Odası âzalığı ile 26 Zilkade 1321 (1 Şubat 1319)' de tayin olduğu Antalya Eytam Müdüriyetinden darb ve işkence maddelerinden dolayı 1 Mayıs 1322 (18 Rebiulevvel 1324) senesinde tevkif olunmuştur. Zimmetine Eytam Müdüriyetine ait 24331 kuruş'u geçirdiği iddiasıyla 11 Mayıs 1322'de hiç bir kimse ile ihtilâtına izin verilmeksizin taht-ı nezârete alınarak zabıtaca Dersaadet'e getirilip muhakeme edilmiştir. Tüccar'dan Ömer Lütfi Efendi'nin Ali Şamil tarafından darb ve tazyik edilmesine muavenet ettiğinden dolayı arkadaşları ile beraber üç sene (Kal'a-bend) edilmiş, rütbe ve memuriyetinin mahrumiyetine karar verilmiştir. Fakat bilâhare Antalya Eytam Müdüriyetine tayin edilmiştir. Kalkan iskelesinde tüccardan Mandaloğulları'nın kaçırmış oldukları malları bilâ-rüsûm kaçırmalarına sebebiyet vermesinden ötürü eskiden üç ay hapis cezasına mahkûm olmuşsa da 20 Teşrinievvel 1308 tarihinde Kalkan İskelesinden ayrılırken halefi Ali Nüzhet Efendiye hesabati tam olarak teslim etmiştir. (c. 2, sh: 457)

AHMET BESİM EFENDİ (Ergirili)

Kanber Ağa'nın oğlu olup 1275 h. senesinde Ergiri sancağına bağlı Lihve kasabasında doğmuştur. Rüştiyeyi okuyup Yanya ve İstanbul medreselerinde ilim tahsil edip bir ara Mekteb-i Hukuk'a da devam etmiştir.

1302 h. senesinde Yanya Redif taburu imamlığında bulunmuş ve sonradan ilmiye talebelerinden olduğu tebeyyün ettiğinden 25 Mayıs 1302'de terhis edilmiştir. 15 Eylül 1309'da Edincik Nâhiyesi Nâibliğine tayin edilmiştir. 1 Mart 1313'de Antalya'ya bağlı İstavros (Serik) nâhiyesi niyâbetine tayin edilmiş ve 20 Mart 1316'da Akyazı'ya nâib olarak vazifesini nakl etmiştir. 25 Nisan 1322'de buradan ayrılmış ve 3 Mayıs 1323'den 14 Teşrinievvel 1324'e kadar Hendek nâhiyesi (o devirde) niyâbetinde bulunmuştur. 1 Kânuievvel 1324'de İşkodra'ya bağlı Doz kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve 11 Teşrinievvel 1327'de Kosova vilâyetine bağlı Gosine niyâbetine nakl etmiştir. Harb dolayısıyle İstanbul'a gelmiş ve 1 Teşrinievvel 1329'da mazul addolunarak maaşı kesilmiştir.

Mümaileyh 29 Teşrinisani 1332 tarihinde vefat etmiştir: (11 Aralık 1916) (c. 5, sh: 207, dosya: 1513)

AHMET BEŞİR EFENDİ (Trablusgarblı)

Mehmet Beşir Efendinin oğlu olup 1288 h. senesinde Trablusgarb'a bağlı Zeltin kazasının Seyit Abdüsselâm Mahallesinde doğmuştur. Trablusgarb ve Zeltin müftüleri olan Mehmet ve Abdüsselâm Efendilerden ulûm-i Arabîyeyi tahsil ile icâzet almıştır.

İntihab-ı Hükkâm-ı Şer'in müzekkeresi ile 13 Nisan 1322'de Gadames Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 14 Eylül 1324'de bu niyâbetten ayrılmıştır. Mekteb-i Kuzat'ta imtihan olarak 3 Rebiulaher 1328 tarihinde 5. sınıf ehliyetnamesi almıştır. Bundan sonra 15 Nisan 1326'da Bingazi Sancağına bağlı Cedabiye Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve müddetinin hitamında 16 Teşrinievvel 1328'de ayrılmıştır. 2 Haziran 1329 tarihinde Zor Sancağına bağlı Ebûkemâl Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Ayrıca Sunûsî ulemâsından ve sezâver-i âtıfet-i seniye ve a'niyadan bulunmasından dolayı İrade-i Seniyye kararı ile 6 Zilhicce 1332 tarihinde İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif buyurulmuştur. Fakat 22 Temmuz 1332 tarihinde kaza müftüsü hakkında vaki şikâyette methaldâr bulunduğu şüphesiz olduğundan mümaileyh'e tenbihatta bulunulmuştur. (c. 5, sh: 68, dosya: 1083?)

AHMET BEŞİRÎ EFENDİ (Ergirili-Lihveli)

Eski naiblerden Derviş Süleyman Efendinin oğlu olup 1289 h. senesinde Ergiri sancağına bağlı Lihve kasabasında doğmuştur. İbtidaî'yi memleketinde ve rüştiyeyi Kavala'da bitirmiş ve İstanbul'da Dârü't-Tedris adlı mektebte tahsil ve Fatih Camiinde Şehrî Ahmet Râmiz Efendiden nahiv, mantık ve mültekâ okumuştur. Türkçenin yanında arnavutça, boşnakça ve rumca konuşurdu.

Yenipazar kazası dahilinde bir müddet bulunduktan sonra İşkodra Vilâyetine bağlı Doz Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. (22 Teşrinisani 1316). 1 Kânuievvel 1324'de mezkûr niyâbetten ayrılmış ve 20 Kânunisani 1325'de Razlık (Selânik) Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Balkan Harbi dolayısıyle Razlık'ın istilâsı ile 1 Kânunievvel 1328'de mezkûr mahalden ayrılmıştır. 27 Ağustos 1331'de Kengiri Livası (Çankırı) dahilindeki Koçhisar (Ilgaz) Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 195).

AHMET BİCAN EFENDİ (Çerkeşli)

Elvanoğlu Hacı Memiş Ağa'nın oğlu olup 1282 (1866) yılında Çerkeş kazasının Okçular mahallesinde doğmuştur.

İlk bilgileri bu kazadaki ilk mektebte ikmâl ederek Sultan Murat Medresesinde yirmi beş sene kadar tahsil görmüş ve 1 Receb 1315'de icâzet almıştır.

21 Receb 1329'da Bayındır Nahiyesi niyâbetine tayin edilmişse de bu niyâbetin 1 Mart 1330 (1419) tarihinde kaldırılması ile 18 Mart 1330 tarihinde Karacaviran Nâhiyesi niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 131/1, dosya: 3831)

AHMET BİCAN EFENDİ (Kayalarlı)

Vidinli Mahmut Efendinin oğlu olup 1301 h. yılında Kayalar kazasının Saray Mahallesinde doğmuştur. Kaza-i mezkûr İbtidaî ve Rüşti mekteblerinde tahsil edip tahrirat ve mehâkim kalemlerine devam eylemiştir.

İmtihanla tahakkuk eden ehliyetine binaen 4 Nisan 1327 tarihinde mezkûr kazanın Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kâtibliğine tayin ile işe mübâşeret etmiştir. 1 Nisan 1329 tarihinde Rumeli Memurini meyânında iken 2 Temmuz 1329 tarihinde Saruhan Sancağı Mahkeme-i Şer'iyyesi Eytam Tahsildârlığına tayin edilmişlerdir. 21 Kânunisani 1334 tarihine kadar bu vazifede kaldığı kayıtlardan anlaşılmaktadır. (c. 2, sh: 152, dosya: 1890?)

AHMET CEMALEDDİN EFENDİ (Dağıstanlı)

Dağıstan'ın meşhur ulemâsından Abdürrahim Efendi'nin oğlu olup 1263 h. tarihinde Dağıstan'da doğmuştur. Yirmi yaşına kadar Dağıstan'da büyük kardeşi Abdüllâtif Efendi'den ve sair ulemâdan tahsil görmüş ve 1287 h. senesinde İstanbul'a gelerek Süleymaniye Camiinde tahsiline devam etmeğe başlamıştır. Hemşinli Mehmet Salim Efendi'den icâzet alarak Süleymaniye Camii dersiâmları arasına katılmıştır: (Teşrinisani 1298/1882).

1307 (1901) tarihinde talebelerine icâzet vermiştir.

Nisan 1311 (1895) tarihinde Fetvâhane Pusula Odası'na girmiş ve Şubat 1321 (1905) tarihinde Mekke-i Mükerreme Naibi olmuştur. Kânunisani 1323 (1907) tarihinde tekrar Pusula Odasına gelmiş ve bir yıl sonra da buranın reisi olmuştur. 1 Eylül 1325 (1909) tarihinde Fetvâhane birinci sınıf müsevvidi olmuştur. Kânunievvel 1325 (Aralık 1909)'de Medine Kadılığına tayin edilmiştir. İki yıl sonra 10 Kânunievvel 1327 (1911) tarihinde tekrar Fetvâhane Müsevvidi olmuştur.

1323 Ramazan'ından itibaren her yıl olmak üzere 1330 Ramazan'ına kadar Huzur Dersleri Muhatablığında bulunmuştur.

1303 h. de uhdesine İbtidaî Hariç ruûsu tevcîh olunmuş ve Şaban 1311'de Hareket-i Hariç'e ve Cemazielâher 1318'de İbtidaî Dahil'e ve Safer 1324'de de Hareket-i Dahil'e terfi' etmiştir.

Dördüncü rütbeden Mecidî ve Osmanlı nişanları da almıştır.

Fetvâhane müsevvitliği sırasında hasta olmuş ve 19 Nisan 1329 (1913) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya nu: 168)**

AHMET CEMALEDDİN EFENDİ (Vezirköprülü)

Hacı Salih Ağanın oğlu olup 1267 h. senesinde Vezirköprü'de doğmuştur. Vezirköprü'de bulunan Abdülganî-zâde Medresesinde Mehmet Efendi'den ders okuyup 1285 h. tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Fatih'te Tetimme-i Saniye Medresesine dahil olmuştur. 1300 h. tarihinde Fatih Camii Dersiâmlarından Hafız Şakir Efendi'den icâzet almıştır. 1305 h. senesinde Mekteb-i Nüvvab'tan 4. sınıftan niyâbet ehliyetnamesi almıştır.

13 Teşrinisani 1303'de Bayezit Camiinde Müderrisliğe başlamıştır 1307 h. de ruûs imtihanını kazanmış ve 12 Ağustos 1310'da Fetvâhane-i âlî Müsevvitliğine tayin olunmuştur.

Bayezit Camii Mucîz Dersiâmlarından ve Fetvâhane Birinci Sınıf Müsevitlerinden iken 24 Teşrinievvel 1327 tarihinde vefat etmiştir: (6 Kasım 1911). **(Dosya: 4, sicil def. c. 1, sh: 85)**

AHMET CEMİL EFENDİ (Analı)

Bağdat eşrafından Cemil-zâde Abdürrezzak Efendinin oğlu olup 1268 h. yılında Bağdat Vilâyetinde Ana kazasında doğmuştur. Bağdat medreselerinde sarf, nahiv, mantık, usûl-u fıkıh, ferâiz, tefsîr ve hadîs tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitâbet ederdi. Bağdat'ta icra kılınan imtihanda ehliyetini müş'ir şehâdetname almıştır.

1 Mayıs 1284 tarihinde (5 Safer 1285) Bağdat dahilinde Hadîse Kazası niyâbet-i şer'iyyesine tayin edilmiş ve bu vazifeden 17 Mart 1289 (2 Safer 1290) senesinde ayrılmıştır. 1 Temmuz 1289 (18 Cemazielevvel 1290) senesinden 12 Mayıs 1291 (21 Rebiulaher 1292) senesine kadar Müsebbib, 13 Nisan 1294) tarihine kadar Mend-ül Ceyn, ve aynı tarihten 5 Nisan 1294 (15 Rebiulaher 1295) tarihine kadar Kût-ül Amare, 28 Şubat 1295 (Rebiulaher 1297)'den 2 Ağustos 1298 (Gurre-i Şevval 1299)'e kadar Kâzimiye, 29 Teşrinisani 1298 (Gurre-i Safer 1300) den Mayıs 1301 (Şaban 1302)'ye kadar Delîm, 7 Eylül 1303'den 21 Şubat 1305'e kadar ikinci defa olarak Kâzimiye, 25 Haziran 1307'den 12 Haziran 1311'e kadar Şadrâ, 15 Mayıs 1312'den 24 Teşrinisani 1313'e kadar Hindiye, 1 Mart 1313 tarihinden 21 Temmuz 1315 tarihine kadar Hanikin, 22 Teşrinisani 1315'den 24 Haziran 1318 tarihine kadar üçüncü defa olarak Kâzımiye, Temmuz 1320' den 2 Kânunisani 1321'e kadar Müntefek, 13 Kânunievvel 1322'den 17 Mayıs 1325'e kadar Kerbelâ niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kuzât'a girerek tam numara almış ve sınıf-ı hamis ehliyetnamesini ihraz etmiştir. 1 Mart 1326 tarihinde dördüncü defa olarak Kâzimiye kazası niyâbetine tayin buyurulmuş ise de mahdûmu Abdülcelîl Efendinin muahharen bu kazaya müftü intihabı üzerine ayrılmıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 28 Cemazielevvel 1321 tarihinde Musıla-i Süleymaniye Edirne Müderrisliği ve 19 Şevval 1321'de de Mahreç pâyesi tevcîh ve Muharrem 1322'de ise Dördüncü rütbeden Mecidî Nişanı ihsan buyurulmuştur. (c. 2, sh: 411)

AHMET CEMİL EFENDİ (Diyarbakırlı)

El-Hac Hafız Züfer Efendinin oğlu olup 1293 h. senesinde Diyarbakır'da doğmuştur. Askerî Rüştiyeden mezun olup pek-iyi dereceli şehâdetnameyi haizdir. Türkçe okur yazar, arapça, farsça ve fransızca anlardı.

Haziran 1303'de Diyarbakır Şer'iye Mahkemesine mülâzemeten dahil olmuş ve 16 sene aidatla devam ederek vilâyetin inhası üzeri-

ne 4 Kânunievvel 1318'de Cizre Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Müddetinin hitamında ayrılmış ve 12 Haziran 1322'de Lice Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 12 Kânunisani 1324'de ayrılmıştır. 26 Haziran 1325'de Kuruçay kazasına tayin edilen mümaileyh 4 Temmuz 1326'dan 8 Teşrinievvel 1326'ya kadar Kaymakamlık vekâletinde bulunduktan sonra 24 Mayıs 1328'de niyâbetten ayrılmıştır.

5 Kânunievvel 1328'den 9 Nisan 1330'a kadar Çapakçur Niyâbetinde bulunmuş ve bu tarihten itibaren de İrade-i Seniyye kararı ile Cizre Kadılığına tayin edilmiştir. 24 Nisan 1330'da kadılık vazifesine başlamış ve 18 Teşrinievvel 1331'de vazifesinden ayrılmıştır. 7 Kânuievvel 1331'de mazuliyet hakkı iktisab etmiş ve nihayet 24 Kânunisani 1332 tarihinde vefat etmiştir: (6 Şubat 1916). (c. 5, sh: 23)

AHMET CEVDET EFENDİ (Acıbademli)

Halil Hilmi Efendi'nin oğlu olup «Berberzâde» denmekle maruftur. Babası rençber'di. Nisan 1280'de Denizli'ye bağlı Garbi Karaağaç (Acıbadem) Kazasında Kızılhisar Karyesinde doğmuştur.

Milas'ta bir müddet okumuş ve memleketine gelerek Yusuf Efendi Medresesinde okumaya başlamıştır. Hoca'sının vefatı ile Denizli'de Daryonluzâde İsmail Efendi Medresesinde okumaya başlamıştır. 1307'de İstanbul'a gelerek Bosnavi Dârü'l-Hadis Medresesine kayd olup Ödemişli Ekmekçizâde Fehmi Efendi'den okuyup 1312'de icâzet almıştır.

Akabinde memleketine gelerek köyü olan Kızılhisar'daki Yeni Medrese'de müderrisliğe başlamıştır. Haziran 1326'da berhayattı. (Dosya: 901)

AHMET CEVDET EFENDİ (Arhavili)

Mustafa Efendinin oğlu olup 1286 h. yılında Arhavi'de doğmuştur. Arhavi'de mebâdi-i ulûmu okuyup Dersaadet'e gelmiştir. Fatih Camii Dersiâmlarından Nasuhî-zâde Mustafa Asım Efendiden tahsilini ikmâl ederek icâzet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzat'tan 12 Şaban 1329'da A'lâ derecede şehâdetname almıştır.

Mektebten mezun olduktan sonra 24 Teşrinievvel 1327 (14 Zilkade 1329) de Söğüt Kazası Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 240)

AHMET CEVDET EFENDİ (Batumlu)

Yalova Kazası Nâibi müteveffâ Osman Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1300 h. yılında Batum'da doğmuştur. Dersaadet'te İbtidaiyi ve

Fatih Camii Şerifinde mebâdi-i ulûm-i diniyeyi ve Tasavvurat'a kadar ulûm-i âliyé-i Arabiyeyi, Halebî, Mültekâ ve Hadis-i Şerif tahsil ve müretteb dersleri ikmâl etmiştir. Türkçe tekellüm ve kitâbet ettiği gibi Lâz ve Gürcü lisanlarına âşina bulunuyordu.

6 Haziran 1322 (26 Rebiulaher 1324) tarihinden 8 Şubat 1322 (8 Muharrem 1325) tarihine kadar Yalova Kazası Nüfus Kâtibliği vekâletinde bulunmuştur. 26 Teşrinisani 1325 (20 Zilkade 1327) tarihinde Mahkeme-i Şer'iyye İkinci Kâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 301)

AHMET CEVDET EFENDİ (Bergamalı)

Aslen Çemişkezek'in Başvartenk karyesinden olan Hüseyin Aşkî Efendi'nin oğlu olup, babasının ikinci yerleşme yeri olan Bergama'nın Alibeyli köyünde 1289 h. tarihinde doğmuştur. Üç yaşında iken Bergama'ya gelip yerleşmişlerdir. İlk tahsilini babasından ve diğer mahallî ulemâdan yapmıştır. On dört yaşında iken İstanbul'a gelerek Ayasofya muciz dersiâmlarından Eğinli İbrahim Efendi'nin ders halkasına girmiştir. Bu hocasından icâzet alıp Şevval 1314'de (1896) Bayezit Dersiâmları arasına girerek ders okutmağa başlamıştır. 1326 (1910) senesinde talebelerine icâzet vermeğe başlamıştır. Arapça, farsça ve Türkçeyi bilirdi. Maverdî'nin «Edebü'd-Din ve'd-Dünya» adlı eserini terceme etmiş ve 1327'de Amedî Matbaasında basılmıştır.

1 Teşrinisani 1330 (1914) tarihinde Medaris-i Alî'ye birinci ve ikinci sınıflarında Arap Edebiyatı müderrisliğine tayin edilmiştir. 15 Temmuz 1332 (1916)'da Medresetü'l-Mütehassısîn Mevzuat, 1 Mart 1333 (1917)'de Usûl-i Hadîs müderrisliğine tayin olunmuştur. 1 Eylûl 1333'den itibaren de Medrese-i Süleymaniye Tefsîr Müderrisliğine nakledilmiştir.

1 Eylül 1325 (1909) tarihinde Meclis-i Mesâlih-i Talebe âzalığına tayin edilmiş ve medreseler nizamnâmesi mucibinde bu âzalıktan Eylül 1330'da ayrılmıştır. 18 Mart 1331 (1915) tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medreseleri müfettişliğine tayin edilmiştir.

4 Ağustos 1334 (1918) tarihinde Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzalığına nakledilmişse de 26 Mart 1335 (1919) tarihinde bu azalıktan padişahın emri ile azl edilmiştir.

15 Cemazieleyvel 1320'de uhdesine tevcîh olunan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği 11 Safer 1324'de Hareket-i Hariç ve 10 Ramazan 1334'de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur.

Süleymaniye Medresesinin Maarife bağlanmasından dolayı 1 Ma-

yıs 1340 (1924) tarihinde İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tesîr Müderrisliğine (profesörlüğüne) tayin edilmiştir.

Ayrıca daha evvel 1338'den 1340'a (1920-1922) kadar Huzur Derslerinde bulunmuştur.

İlâhiyat Fakültesi'nde profesörken Büyük Ayasofya yakınlarındaki evinde 30 Kânunisani (Ocak) 1916 tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3616)

AHMET CEVDET EFENDİ (Denizlili)

Halil Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1280 h. yılında (5 Zilkade) Denizli'ye bağlı Garbikaraağaç kazasının Kızılhisar köyünde doğmuştur. Milas Rüştiyesinde Arapça, akaid, Farsça, coğrafya, hüsn-ü hat derslerini görerek kendi arzusu ile mektebi terk etmiştir. Memleketine gelerek Yusuf Efendi Medresesinde Mollacami'e kadar ders görmüş ve hocasının vefatı üzerine Denizli'de Dâryunluzâde İsmail Medresesine nakletmiştir. Burada da Tasavvurat'a kadar ders görüp 1307 senesi evailinde İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Bosnavî Dâr-ül Hadis Medresesinde ikâmetle Fatih Dersiamlarından Ödemişli Ekmekçizâde Mustafa Fehmi Efendi'nin halka-i tedrisine müdavemetle tekmil-i nuseh ederek 1312 h. yılında icazet almıştır. Üstadından 1314 senesine kadar Şerh-i Mevakıf, Keşşaf, Pezdevî nüshalarını da ikmal ederek memleketine gitmiştir.

Kızılhisar köyünde bulunan Yeni Medrese Müderrisliğine devamla ders okutmuştur. Burada neşr-i ulûmla meşgul bulunduğunu 12 Haziran 1326 (18 Cemazielaher 1328) tarihli terceme-i hâl varakasından anlaşılmaktadır. (Dosya: 901)

AHMET CEVDET EFENDİ (Dramalı)

Kara Hacı Hafız Mehmet Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1289 (1873) tarihinde Drama'da doğmuştur. Memleketindeki medreselerde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiş ve Dâmat Mehmet Efendi Medresesine dahil olmuştur. Fatih Dersiamlarından Şirvanlı Ali Nazmî Efendi'den icazetname almıştır.

İstanbul'da ruûs imtihanına girerek 6 Teşrinisani 1318 (1902) tarihinde taşra müderrisliğine tayin edilmeğe hak kazanmış ve Drama'da bulunan Cami-i Atik'in avlusunda Mahmut Sabit Bey Medresesi müderrisi olmuştur. Ayrıca bu cami'in kürsü şeyhi olmuştur. 1328 (1912)'de hicret etmiş ve İstanbul'a gelmiştir. Nisan 1330 (1914) tarihinde Ders Vekâleti Medaris müfettişliğine tayin edilmiştir.

Bu hizmeti ifâ ederken 28 Ağustos 1334 (1918) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya nu: 864)

HAFIZ AHMET CEVDET EFENDİ (Filibeli)

Saraç esnafından Hacı Hafız Ömer Efendi'nin oğlu olup 1278 h. senesinde Filibe'de doğmuştur. Memleketinde Rüştiyeye kadar okumuş, Kur'an-ı Kerîm'i hıfz etmiştir. Memleketinden hicret ederek İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Bayezit Camii Dersiamlarından Atıf Bey'in ders halkasına dahil olarak 21 Cemazielaher 1311'de icazet ve imtihanla aldığı 20 Muharrem 1314 tarihli Ders Vekâletinin ruhsatnamesini haizdir. Böylece kedrîse mezun kılınmıştır. Bayezit Camii'nde tedrîse başlamasından dolayı 1 Mart 1314'den itibaren dersiamlık maaşı almaya başlamıştır. 1 Teşrinisani 1330 tarihinden itibaren Medaris-i İlmîye Birinci ve İkinci Sınıf Hadîs-i Şerîf Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1 Teşrinievvel 1332'de Medrese'tül Mütehassisîn İkinci Sınıf Usul-i Hadîs Müderrisliğine, 1 Eylül 1333'de İbtidaî Dahil Medresesi Hadîs Müderrisliğine tayin edilmiştir. 20 Mart 1335'de Sahn Medresesi İkinci Sınıf İkinci Şube Usul-i Fıkıh Müderrisliğine terfi ve 1 Eylül 1337'de Mantık Müderrisliğine tahvîl-i vazife etmiştir. Ayrıca uhdesine Hikmet-i A'nife ve Cedîde Dersi de tevdi' olunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 15 Cemazielevvel 1320 tarihinde İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcîh buyurulmuş ve 11 Safer 1324'de Hareket-i Hariç raddesine terfi' etmiştir. 20 Receb 1306'da Hakîm Çelebi Zaviyesi İkinci İmamlığına ve 4 Safer 1322'de Birinci İmamlığına tayin olunmuştur.

1 Teşrinievvel 1339'da Tefsîr-i Şerîf Müderrisliğine nakl edilmiştir. Tevhid-i tedrisat kanunu ile medreselerin lâğv edildiğinden açıkta kalmıştır.

İst. İ.H. O.K.'da 1928-1930'larda Tefsîr, Hadis ve Tevhîd hocalığı yapmıştır. Yeni Cami ve Ayasofya'da vaizlik etmiştir.

20 Aralık 1936'da vefat etmiştir. (c. 7, sh: 164, dosya: 3604)

AHMET CEVDET MÜKERREM EFENDİ (İstanbullu)

Sudûr-i izâmdan Ahıskalı Mehmet Şerîf Efendi'nin oğlu olup 1279 (1863) yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk mektebi Fatih'te Hafızpaşa Mektebinde bitirdiği gibi Fatih Askerî Rüştiyesini de bitirerek şehadetname almıştır. Bundan sonra Fatih dersiamlarından Gümülçineli Hacı Ali Rıza Efendi'nin ders halkasına dahil olarak tahsili şart olan ilimleri okumuş ve 29 Cemazielevvel 1317'de icazetname

almıştır. Babasından hususî surette tefsîr ve hadîs, Huzur dersleri mukarrirlerinden merhum Gümülçineli Hasan Efendi'den dürer ve usul-u fıkıh ve Mevlevî Es'at Dede'den de «Hafız» ve «Mesnevî» okumuştur. Türkçe, Arapça ve Farsça bilirdi.

5 Şevval 1291'de İstanbul Müderrisliği ruûsuna nail olmuştur. 1 Mart 1314 (1898)'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye azası olmuştur. 1 Eylül 1325'de Evrak Müdürlüğüne tayin edildiği gibi (28 Şaban 1327), daha sonra ilâve memuriyet olarak da 7 Cemazielevvel 1328'de Meclis-i İntihab-ı Memurîn azalığına tayin edilmiştir.

Haiz bulunduğu ilmî rütbe 25 Ramazan 1297'de Hareket-i Hariç'e, 13 Reseb 1302'de İbtidaî Dahil'e, 21 Safer 1306'da Mahreç, 29 Cemazielevvel 1306'da Bilâd-ı Hamse, 12 Reseb 1307'de Haremeyn-i Muhteremeyn, 6 Zilkade 1316'da İstanbul pâyelerine terfi ve 1 Şaban 1307'de üçüncü, 1 Zilhicce 1316'da ikinci ve 21 Ramazan 1325'de tebdilen birinci rütbeden Mecidî Nişanı ile taltîf edilmiştir.

21 Kanunisani 1335 (1919)'de Memurîn Müdürlüğüne tayin edilmiş ve 8 Ağustos 1336 (1920)'da Meşihat Makamı Müsteşarı olmuştur. 27 Teşrinievvel 1336'da bu vazifeden affedilmişse de 20 Safer 1339 (3 Teşrinisani 1336 / 3 Kasım 1920)'da tekrar müsteşar olmuştur. (c. 4, sh. 130)

AHMET CEZAİRÎ (Medine Malikî Müftüsü) (Cezayirli)

Seyyit Ahmet Cezairî Efendi 4 Ağustos 1328 (1912) tarihinde Medine-i Münevvere Malikî Müftülüğüne tayin edilmiştir. Maaşsız hizmet gördüğünden Haziran 1331 (1915)'den itibaren Dedeağaç Müftülüğü maaşı tenkis edilerek kendisine gönderilmiştir. Bir ara İstanbul'a gelmiştir. (1)

Harp senelerinde Medine Malikî Müftüsü idi. (Dosya: 2226)

AHMET ÇAVUŞ (Malkaralı)

Hasan Ağa'nın oğlu olup 1290 h. yılında Malkara kasabasında doğmuştur. Kasabanın İbtidaî Mektebinde ulûm-i ibtidaiyeyi tahsil etmiştir. 10 Eylül 1310 tarihinde hizmet-i askeriye'ye alınmıştır. Çavuşluğa kadar terfi' etmiş, terhisinden sonra Malkara kazası Maliye odacılığına, 27 Teşrinievvel 1325 tarihinde Dahiliye odacılığına ve 15 Eylül 1330 tarihinde de Malkara kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 324, dosya: 474)

---

(1) 11 nolu vesikaya bakınız.

AHMET DUACI EFENDİ (Kırımlı)

Çiftçi Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1294 (1878) yılında Kırım'da doğmuştur. İlk mekteb. ile Arapçayı Kırım'da okumuş ve İstanbul'a gelmiştir. Fatih dersiamlarından Tavaslı Hafız Hasan Efendi'den dinî ilimleri tahsil edip icazet aldığı gibi (h. 1327), devam ettiği Medresetü'l-Kuzâttan 12 Şaban 1331'de iyi derece ile şehadetname almıştır. Arapça bildiği gibi Rusça da bilirdi. Bu mektebten mezun olduktan sonra 10 Eylül 1329 tarihinde Bitlis'e bağlı Mutki kazası ve 18 Eylül 1330'da da Adilcevaz kazası kadılığına tayin edilmiştir. Bir ara 19 Şaban 1334 (7 Haziran 1332/1916)'de Cizre kazası kadılığına tayin edilmişse de azlini müteakıp aynı yılın 26 Zilkade (12 Eylül 1332) sinde Çapakçur kazası kadılığına tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 203/1)

ES-SEYYİT AHMET DÜRRÎ EFENDİ (Bursalı)

Bursa Hanedân-ı benamından Cizyedâr-zâde ahfadından 1285 h. de bil-fiil Mekke-i Mükerreme Mevleviyetinde rihlet eden Mustafa Nazmî Efendi'nin oğlu olup 1249 h. yılında Bursa'nın Hisariçi'nde doğmuştur.

Sıbyan mektebinden sonra Bursa'da Camii Kebîr'de tasavvurat'a kadar Arapça okumuş ve 28 Şaban 1290'da Mekteb-i Nüvvab'tan 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

29 Teşrinisani 1280'de (12 Receb 1281) 32 yaşında iken Mahfel-i Şer'iyyat Kâtibliğine tayin edilmiştir. 20 Şubat 1289'dan 29 Kanunisani 1291'e kadar Lüleburgaz, 19 Kanunievvel 1292'den 29 Teşrinievvel 1294'e kadar Simav ve 9 Kânuisani 1296'dan 19 Kânunievvel 1298'e kadar Bigadiç kazaları niyabetlerinde bulunmuştur. 16 Mart 1300'den 9 Teşrinievvel 1300'e kadar Taşköprü kazası niyabetinde bulunmuştur. 26 Kanunievvel 1301'de Bilâd-ı Devriyeden Sivas Mevleviyeti tevcîh olunup 24 Ağustos 1303'den 31 Temmuz 1305'e kadar Burdur sancağı ve 27 Mart 1307'den Mayıs 1309'a kadar Nazilli kazası niyabetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh 26 Temmuz 1311'de Limni sancağı niyâbetine tayin edilmiş ve müddet-i örfiyesi olan iki seneyi ikmal ile buradan münfasıl olmuştur.

30 Rebiulevvel 1316'da Ahmet Dürrî Efendi'ye Mahreç pâyesi tevcîh olunup 2 Mart 1316'da Yozgat livası niyabetine tayin edilip 8 Şubat 1317'ye kadar burada kalmıştır. İkinci sınıfa terfi'i ile 15 Nisan 1319'da Gümülçine livası niyâbetine tayin olunup 23 Mart 1321'de münfasıl olmuş ve 10 Temmuz 1322'de bir sene müddetli Bilâd-ı Hamse'den Edirne Mevleviyeti tevcîh olunmuştur. 2 Mart 1323'de

ikinci defa olarak Gümülçine livası niyabetine tayin edilmiştir. 29 Haziran 1324'de Mevleviyetten ve 8 Şubat 1324'de de niyabetten ayrılmıştır. (c. 1, sh: 309)

AHMET EDİP EFENDİ «Numan Efendi-zâde» (Hemşinli)

Abdülkadir Ağa'nın oğlu olup 1289 h. yılında Hemşin nahiyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu nahiyede gördükten sonra Dersaadet'e gelerek Süleymaniye Dersiamlarından Tarsuslu Hafız Mustafa Efendi'nin halka-i tedrîsine müdâvemetle tekmîl-i nuseh ederek 4 Cemazielaher 1317 tarihinde icazet'e muvaffak olmuştur. Müdâvim bulunduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 22 Şaban 1323 tarihinde sınıf-ı rabi' tezkeresine nail olmuştur. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi.

Mekteb-i mezkûrden neş'et ettikten sonra 23 Mart 1322 (11 Safer 1324) tarihinden 25 Ağustos 1324 (11 Şaban 1326) tarihine kadar Keskim, 8 Teşrinisani 1325 (7 Zilkade 1327) tarihinden itibaren de Çarşamba kazası niyabetine tayin edilmiş olup buradan 17 Teşrinievvel 1327 (7 Zilkade 1329) tarihinde ayrılmıştır. 4 Kanunievvel 1328 (7 Muharrem 1331) senesinde Bayburt kazası niyabetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh 15 Teşrinisani 1332 (2 Safer 1335) tarihinde Giresun kazası kadılığına naklen tayin edilmiştir: 28 Kasım 1916. (c. 2, sh: 200, dosya: 639)

AHMET EDİP EFENDİ (Pireşovalı - Üsküp)

Şaban Efendi'nin oğlu olup 1258 h. yılında Pireşova'nın Tırnofça mahallesinde doğmuştur. Kasaba-i mezküre Sıbyan Mektebinde Kur'an-ı Kerîm ve ulûm-i Diniyeyi okuduktan sonra Üsküp ve Eyuranya Medreselerinde ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil edip icazet almıştır. Türkçe ve Arnavutça okur yazardı. Arapça ve Boşnakça'ya aşina bulunuyordu.

10 Eylül 1308 (29 Safer 1310) tarihinde Yenipazar Sancağı merkezi olan Senice Müftülüğüne tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 85)

AHMET ES'AT EFENDİ (İstanbullu)

Anadolu Kazaskerliği yapmış olan ve 9 Mayıs 1326'da Meşihat Müsteşarı olan Ödemişli Mustafa Fehmi Efendi'nin oğlu olup 1302 h. yılında (9 Muharrem) İstanbul'da doğmuştur. Fatih Askerî Rüştiyesinde ve Dâr-ût-Tedris Hususî Mektebinde tederrüste bulunup Süleymaniye Camii Dersiamlarından Anamurlu Mustafa Efendi'den

Arabî ve dinî ilimleri tederrüs ederek icazet almıştır. 10 Şaban 1323'de Mekteb-i Nüvvab'a dahil olarak 9 Şaban 1327'de aliy-yül-a'lâ derecede şehadetname almıştır. Arapça ve Farsça bilir, İngilizce konuşurdu.

Mümaileyh 26 Teşrinievvel 1325'de (24 Şevval 1327) Londra Osmanlı Sefareti İmamlığına tayin edilmişse de şehrin suyu ve havası dokunduğundan beş buçuk ay sonra geri dönmüştür. 15 Haziran 1326'da Sinop livası niyabetine tayin edilmiştir. Sinop'ta mebusluğa namzet olmuşsa da siyasî kanaat sahibinin tarafsız olamayacağı kaydıyla buradan azledilmiştir. 14 Eylül 1332'de silah altına alınmıştır. Mülâzim-i Saniliğe terfi' ederek taltif edildiği gibi ifadesine göre Alman ve Avusturya madalyalarına nail olmuştur. Askerden önce Tire kazası kadılığında (7 Ağustos 1329/26 Haziran 1331) bulunduğu sırada hakkında bir takım şikâyet ve iftiralar vukuu ile azledilmiştir. Aşağıda İttihat ve Terakki devrinin karakterini tafsil ve tahlil eden bu durumu açıklayacağız.

Mümaileyh Ahmet Es'at Efendi hakkında 7 Kanunisani 1327'de Sinop Belediye Reisi tarafından Meşihat'a çekilen telgrafın metni şu şekildedir:

«Zât-ı Sami-i Meşihat-penahî'ye,

Meşrutiyet-i idareye elyak ve tam manasiyle Meşrutiyet hakimi olan Es'at Bey dailerinin müddet-i örfiyesinin temdidi arâ ve arzu-i umumîye binaen mutasarrıflıktan 13 Kanunievvel 1327 (tarih) 865 numara ile arz ve inha edilmiştir. Çok şükür ki Mesned-i Celil-i Meşihat-penahî zât-i alilerine iktiran eylediği zaman... arz-ı teberrükat ve muvaffakıyat-ı aliyyelerini temenni ve temdîd-i ma'ruzaya müsaade-i kerîmanelerinin telgrafla iradesini meftun-i Meşrutiyet ahali-i umumiye namına istirhama cür'et eylerim. Ferman...

Ahali-i Umumiye namına Belediye Reisi
Rasım.» (1)

Sinop Belediye Reisi'nin bu telgrafından Ahmet Es'at Efendi'nin Meşrutiyet taraftarı olduğu ve sevildiğinden dolayı biraz daha bu vazifede istihdamı taleb edilmektedir. Yalnız biz burada Meşrutiyetçi'liği üzerinde durmak istiyoruz.

(1) 12 numaralı vesikaya bakınız.

Şimdi de Tire'de iken Aydın Valisi tarafından hakkında yazılan resmi evraka bakalım:

«Aydın Vilâyeti Mektubî Kalemi
Adet: Umumî: 21681
Hususî: 31

Huzur-i Ali-yi Cenab-ı Meşihatpenahi'ye,
Ma'ruz-u çaker-i kimineleridir.

Tire kazası kadısı Ekmekçi Hocazâde Es'at Efendi geçen Mayıs'ta uygunsuz bir kadın ile Tire civarındaki yaylasına gitmiş ve orada bir kadınla sarhoş olduktan sonra silâh atmağa başlamıştır. Bunun üzerine Ta'kib Bölüğü Kumandanlığınca silâh seslerinin geldiği cihete müfreze gönderilerek kadı efendi tarafından silâh atıldığı görüldüğünden hem kendisi hem de kadın alınıp daire-i hukûmete getirilmiş ve Kadı Efendi kumandan refakatiyle hanesine ve kadın da nezarethaneye gönderilmiştir.»

«Ertesi günü mezbure serbest bırakılmış ve Kadı Efendi de ahval-i sihhiyesinden bahisle Meşihat-i Celîlelerine ve Hukûmet-i Mahallîyeye istifa-namesini vermiştir. Hukûmet-i Mahallîyeye verdiği istifa-name üzerine Kaymakamlıkça bu cihetlerden bahs olunmaksızın yalnız Kadı'nın istifa eylediği bildirilmiş ve Tire kadılığına münasibinin tayin ve i'zamı 28 Mayıs 1331 tarihli ve 27 numaralı arîza ile Makam-ı Şemilerine arz olunmuştur. Vak'adan bir iki gün sonra Kadı Es'at Efendi istifasından nedâmet ve Meşihat-ı Celîlelerine müracaatla istifasının kabul edilmemesi teşebbüsüsatında bulunmasına mebni Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Riyasetinden kendisine gelen hususî bir telgraf-namede istifası kabul edilmediği iş'ar olunduğundan yeniden işe başlamış ve Kaymakamlığı bir müzekkere ile vazifeye mübaşeret eylediğinden haberdar etmiştir.»

«Halbuki Kadı'nın esbab-ı isti'fası bu vak'anın hudûsûndan ve halk üzerinde fena tesir hasıl etmesinden münbais olduğuna ve ötedenberi vazifesinde rehaveti ve sıfat-ı Hakimîn'e münafî halleri meşhud olmağla beraber haysiyyet-i me'muresini pây-mâl eden bu defadan sonra da yine sarhoş olarak güya eşkiya tarafından tutulup salıverildiğini söylemek gibi mecnûnâne hareketleri görülmesine binaen Tire'de devam-ı istihdamı muvafık olmadığından her halde oradan kaldırılarak yerine evsaf-ı matlûbeyi hâiz bir zâtın tayin ve i'zamına müsaade buyurulması muhteremdir. Ol babta emr-ü ferman

hazret-i men lehu-l emrindir. 9 Şaban 1339/9 Haziran 1331. (22 Haziran 1915)

Aydın Valisi
(imza) (1)

Her iki vesikada da Ahmet Es'at Efendi'nin şahsı hakkında verilen ma'lümat Meşrutiyet taraftarı ve aynı zamanda gayr-i ahlâki hareketleri bulunan bir zat olarak tavsif etmektedir. İşin aslı ise bizzat Ahmet Es'at Efendi tarafından yazılan bir dilekçeden anlaşılmaktadır. İbret nazarlarına sunulur:

«Adliye Nezareti Celilesi Canib-i Samîsine,
M'ruzdur.

Ağlatacak zamanda hukuk-i şahsîyem hakkındaki müracaat-ı daîyanem fevk-et-tahammül ilcaat-ı zaruretten neş'et etmiştir.

Bendeniz Mekteb-i Kuzat'tan birinci olarak neş'et ederek Londra Sefaret İmametine ve Sinop Hakimliğine tayin olunarak ifa-i hüsn-i vazifede iken Peder-i Merhumum Esbak Meşihat Müsteşar'ı Ödemişli Mustafa Efendi'nin vefatı ile ailenin terfihi emniyyesiyle bil-müracaa Tire Kadılığına tayin olunarak iki seneyi mütecaviz ifa-i vazife ile hoşnûdiyet-i umumîyeyi isticlâb etmiş isem de Hükûmet-i zalîme-i İttihadîye tarafından Tire'ye gönderilen selâhiyet-i vasiayı haiz Yüzbaşı Edib'in kanaat-ı siyasîyemi tebdil maksadıyle enva'-ı tehditlerine göğüs gererek vazifemi ifada iken aleyhimdeki müfteriyatı neticesi kabl-et-tahkîk azl olunarak dört sene cephelerde askerlik ederek mecrûhen avdet ettim. Aleyhimdeki azviyyat (kusur isnatları) hılâf-ı hakikat olduğu ulemâ ve mu'teberân-ı mahallîye tarafından ba-mazbata iş'ar olunmuş ise de akîm kaldı.

Tire'de zuhur eden harîk'te (yangında) vâlidem, çocuklarım ve hanem, cemi-i eşyam muhterîk olmuşlar. Felâket-i pür-iştimâyım. Tire ve Ödemiş İ'tilâf şubelerinden bit-takdîr iade-i memuriyetim merkez-i umumiyeye iş'ar olunmuşsa da zamanın nezaketi itibariyle akîm kaldı.

Lütfen, atıfeten iade-i memuriyetim ile tesrîr-i atifet buyurularak sönmüş ailemin ihyasını merhamet-i semûhilerinden istirham

(1) 13 numaralı vesikaya bakınız.

ederim efendim. Ferman... 7 Temmuz 1335 (20 Temmuz 1919)
Tire'de Sabık Tire Kadısı Ödemişli
Hoca-zâde Ahmet Es'at» (2)
(İmza ve pul)

Mümaileyh 10 Kanunievvel 1335'den 29 Mart 1336'ya kadar Aydın'a bağlı Nif kazası kadılığında bulunmuş ve 30 Mart 1336'da vefat etmiştir.

c. 3, sh: 211, dosya: 706)

AHMET ES'AT EFENDİ (Tikveşli)

Reis'ül Ulemâ Tikveşli Yusuf Ziyaeddin Efendi'nin oğludur. 1280 h. senesinde Tikveş'te doğmuştur. İlk mektebten sonra Fatih'te rüştiyeyi bitirip Fatih Camii Dersiamlarından Mayadağlı El-Hac Hafız Mustafa Efendi'den dinî ilimleri okuyarak icazet almıştır. Türkçe ve Bulgarca bilirdi..

18 Temmuz 1300 tarihinde Fetvahâne Fetvâ Odasına kayt olmuş ve 28 Teşrinisani 1310'da burada tavzif buyurulmuştur. 11 Nisan 1316 tarihinde Müsevvitler sınıfına dahil olmuştur. 16 Teşrinievvel 1313'de Tarîk maaşına nail olmuştur. 1 Eylül 1325'de Müsevvitlikte ibka edilmiş ve 14 Kanunievvel 1326'da Fetvâ Müvezziliğine tayin edilmiş ve 29 Mayıs 1329'da Başmüsevvitliğe terfi' etmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 13 Şaban 1294'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcîh olunmuş ve 21 Muharrem 1304'de Hareket-i Hariç'e, 25 Şaban 1307'de Musıla-i Süleymaniye'y'e ve 23 Rebiulaher 1310'da rütbesi Hamise-i Süleymaniye'ye terfi' buyurulmuştur. Zilkade 1311 (25 Nisan 1310) de bir sene müddetle Bilâd-ı Mahreç'ten İzmir Mevleviyetini zabt etmiştir. 21 Zilkade 1317'de Haremeyn ve 21 Şaban 1319'da İstanbul Pâyeleri tevcîh buyurulmuştur.

24 Temmuz 1316'da Meclis-i Mesalih-i Talebe Azalığına tayin edilmiş ve 21 Ağustos 1324'de bu azalıktan münfasıl olmuştur. Ankara Hükümeti'nin İstanbul'da teessüsü ile gayr-i faal memurin meyanında açıkta kalmışsa da 24 Kanunievvel 1338'de İstanbul Müftülüğü Müsevetliğine tayin edilmiştir. Daha sonra müftülük başmüsevvidi olan Ahmet Es'at Efendi, 22 Temmuz 1928'de Bakanlar Kurulu kararı ve Mustafa Kemal'in imzası ile «tahdît-i sîn» kararından istisna kılınarak ve yaşı dolduğu halde «vücudu zinde ve ulûm-i şer'iyede

(2) 14 numaralı vesikaya bakınız.

sahib-i ihtisas» bulunduğu gerekçesi ile vazifesinde ibkâ edilmiştir. (c. 7, sh: 1, dosya: 6)

AHMET FAHRÎ EFENDİ (Arhavili)

Müftüzâde Ali Rıza Efendi'nin oğlu olup 1308 h. senesinde Rize'ye bağlı Arhavi'de doğmuştur. İlk tahsilden sonra İstanbul'da Süleymaniye Dersiamlarından Mustafa Zühtü Efendi'nin derslerine devam etmiş ve icazetname almıştır. Memleketinin düşman istilâsına (Rus istilâsına) uğraması sırasında icazetnameyi zayi etmiştir. Rebiulevvel 1335/13 Kanunievvel 1332 tarihinde Medrese'tül Kuzât'tan 3. derecede mezuniyet ruûsu almıştır.

1 Kanunievvel 1334 tarihinde bir ay kadar Batum İsti'naf Mahkemesi birinci sınıf zabit kâtibliğinde bulunmuştur. 5 Nisan 1335'de Lüleburgaz Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 22 Ağustos 1336 tarihinde Lüleburgaz'ın işgali üzerine 1 Teşrinisani 1336 tarihinde Adapazarı Kadılığına tayin buyurulmuştur. (c. 6, sh: 280)

AHMET FAHRÎ EFENDİ (Havzalı)

Köseoğlu Osman Efendi'nin oğlu olup 1288 h. yılında Havza kasabasında doğmuştur. Lâdik Rüştiyesinde ve Köprü Medresesinde ulûm-i Arabiye tederrüs edip 1306 h. yılında İlm-i Feraiz icazetnamesi ve 16 Haziran 1307'de Havza Maarif Komisyonu tarafından Mekteb-i İbtidaî ehliyetnamesi almıştır.

27 Şubat 1328'de Havza Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi ikinci kâtibliğine vekâleten tayin edilmişse de 6 Mayıs 1329'da asaleten inha edilmiştir. 1 Mart 1330'da bu vazifeden ayrılmışsa da tekrar 6 Teşrinievvel 1330'da eski vazifesine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 187/1, dosya: 4148)

AHMET FAİZ EFENDİ (Süleymaniyeli)

İmam Hüseyin (r.a.) Efendimiz sülâlesinden, meşayıh ve sadat-ı Berzenciye'den Şeyh Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1258 h. senesinde Süleymaniye'de doğmuştur. Hususî muallimden okuyup ulûm-i âliyeyi Süleymaniye ve Kerkük'te tahsil etmiştir. Ulûm-i Meani'den bahseden «Tuhfe-tül İhvan fî Şerhi Feth-ür-Rahman ve Haşiyesi» adlı risaleyi te'lif ve resmî ruhsatla neşr etmiştir. İlm-i sarf'dan bahs eden «Cilâ-ud-Darf fî İhtisar-ıs-Sarf» ve «Teshilât-ı Berzenciye Der Avamil-i Cedveliye» ve «Hamideye fî İhtisar'ı Sarf ve'n Nahv bil-Lisan'ı Türkiyye» nam eserlerini neşr etmek üzere Maarif Nezaretinden ruhsatnameler almıştır.

Niyabette istihdam olmak üzere 18 Şevval 1285 tarihli liyakatnameyi haizdir.

4 Eylül 1276'dan 2 Teşrinisani 1285'e kadar Süleymaniye'de vakı Nevtuşî-zâde Müftü Efendi Medresesinde dersiamlık hocalığında bulunmuştur. 1 Teşrinievvel 1285'den 30 Mayıs 1289'a kadar Merke, 22 Mart 1290'dan 23 Ağustos 1292'ye kadar Köysancak (Musul), 17 Eylül 1292'den 30 Kanunisani 1295'e kadar Karadağ niyabetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 11 Cemazielaher 1295'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunup 3 Receb 1296'da Musıla-i Sahn'a, 12 Muharrem 1297'de İbtidaî Altmışlı'ya, 17 Şaban 1298'de Hareket-i Altmışlı'ya ve 5 Rebiulevvel 1300'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi' etmiştir.

13 Temmuz 1296'dan 10 Ağustos 1298'e kadar Kût'ül Amare, 20 Eylül 1299'dan 20 Haziran 1302'ye kadar Müntefek niyabetlerinde bulunmuş ve 11 Ramazan 1303'de uhdesine İzmir Pâye-i Mücerredi tevcîh buyurulmuştur. 20 Temmuz 1302'de Kerbelâ Sancağı niyabetine tayin edilen mümaileyh 11 Ağustos 1304'de Dersim Sancağı, 13 Teşrinievvel 1305'de Urfa'ya nakl edilmiş ve burada 14 Kanunievvel 1306'ya kadar kalmıştır. Urfa'da iken 3 ay 7 gün mutasarrıflık vekâletinde bulunmuştur. 11 Muharrem 1309'da tashîh tarîki ile uhdesine Musul Bilâd-ı Hamse olmak üzere Mahreç itibariyle Kudüs pâyesi tevcîh buyurulmuştur. 1 Mart 1308'de Kastamonu merkez niyabetine tayin edilmiş ve 7 ay fahrî olarak vali vekâletinde bulunmuştur. 1 Nisan 1310'da Kastamonu'dan ayrılarak 9 Eylül 1310'da Musul Vilayeti merkez niyabetine tayin edilmiştir. 11 Mart 1314'de Musul'dan ayrılmıştır.

24 Ağustos 1314'de Meclis-i Maarif Azalığına tayin edilmiş ve aynı yıl Bilâd-ı Hamse pâyesi ile taltif olunmuştur.

Müşarünileyh te'lif ettiği eserlerini bastığı gibi nüshalarını kütübhanelere vaz' eylemiştir. 23 Şevval 1317'de 3. rütbeden Osmanlı nişanına nail olmuştur. 26 Şevval 1318'de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi tevcîh buyurulmuştur. Son derece mesai sarfında naşi 16 Zilkade 1318'de 3. rütbeden Mecidî nişanı ihsan buyurulmuştur.

1 Şubat 1324'de Edirne Vilâyeti Merkez niyabetine tayin edilmiş ve tekaute sevk edilmek üzere 1 Kanunievvel 1325'de kadro haricine çıkarılmıştır. (c. 1, sh: 209/210)

AHMET FEVZİ EFENDİ Aksekili)

Müderrisinden Veliyyüddin Efendi'nin oğlu olup 1290 h. yılında Konya'nın Akseki kazasının Hudariye mahallesinde doğmuştur. Mahalli Sıbyan mektebinde okuduktan sonra Konya'ya gelerek Dâr-ül Muallimin'e girmiş ve bu mektebden 17 Receb 1315'de orta derece ile mezun olmuştur. Aynı şekilde yine Konya'da bulunan Muhaddis Zâde Medresesinde Müderris Hadimî Mehmet Vehbi Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmal ederek 1319 h. tarihinde icazetname almıştır.

2 Kanunisani 1322 tarihinde Rakka (Haleb) niyabetine, 25 Temmuz 1325'de (20 Receb 1327) Aziziye (Bağdat) kazası niyabetine tayin edilmiş ve 4 Temmuz 1327'de ayrılmıştır.

Mekteb-i Kuzât'a imtihana girerek ilk defada isbat-ı ehliyet etmesine mebni 8 Ağustos 1327'de beşinci sınıf ehliyetnamesine nail olmuştur.

5 Eylül 1327'de (25 Ramazan 1329 Köyceğiz kazası niyabetine tayinle 5 Ağustos 1329'da infikâk etmiştir. 9 Kanunievvel 1329'da (20 Muharrem 1332) İpsala kazası kadılığına tayin olunmuştur.

Mümaileyh daha önce de 24 Kanunievvel 1313'de tayin edildiği Alaiyye (Konya) kazası Rüştiyesi İkinci Muallimliğinden 5 Şubat 1314'de ayrılarak İbradı kazası Rüştiyesi İkinci Muallimliğinde işe başlamıştır: (21 Şubat 1314). 27 Mart 1322'de Birinci Muallimliğe terfi' etmişse de 15 Teşrinisani 1322'de muallimlikten istifa etmiştir.

Muahede-i Sulhiyye ahkâmınca terk olunan mahallerin memurini meyanında açıkta kalmış ve tabiiyet-i Osmaniyede kalacağı gibi Memalik-i Osmaniyede ikamet edeceğini beyan ederek 12 Ağustos 1336 tarihinden itibaren mazuliyet maaşına nail olmuştur. Bilâhare 13 Şubat 1338 tarihinde Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı Dördüncü Sınıf Kâtibliğine tayinle işe başlamıştır. **(c. 3, sh: 110, dosya: 632)**

AHMET FEVZİ EFENDİ (Giresunlu)

Giresunlu Ayvaz oğlu Salih Ağa'nın oğlu olup 1284 h. yılında Giresun'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Giresun mekteblerinde okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Lâz Hasan Efendi'nin önünde diz çökerek âliye ve âliyeyi tekmil ederek icazet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 25 Şaban 1323 tarihli dördüncü sınıf niyabet ehliyetnamesine nail olmuştur.

3 Ağustos 1322'den 11 Temmuz 1324'e kadar (25 Cemazielaher 1324/25 Cemazielevvel 1326) Ünye, 24 Teşrinisani 1325'den 17 Nisan

1327'ye (23 Zilkade 1327/Gurre-i Cemazielevvel 1329) kadar Mürefte niyabetlerinde bulunmuştur. 22 Teşrinievvel 1327'de (12 Zilkade 1328) Alaşehir niyabetine tayin edilmiş ve 4 Ağustos 1330 (24 Ramazan 1332) da Beypazarı kadılığına nakl etmiştir. Buradan da 7 Ağustos'ta (1330) infikâk etmiştir. (c. 3, sh: 124)

AHMET FEVZİ EFENDİ (İstanbullu)

Makam-ı Meşihat Mektubî Muavini Faziletlü Tevfik Efendi'nin oğlu ve Sadât-ı Berzenciye'den Nakîb-ül Eşraf Semahatlü Mustafa Teşfik Efendi Hazretlerinin hafidi olup 1297 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Sıbyan mektebinde ve Dâr-üt-Tedrîste müretteb dersleri okuyup 9 Rebiulevvel 1313'de şehadetname almıştır.

1 Haziran 1308'de Ruûs maaşı tahsis edilmiştir. 28 Eylül 1311'de Makam-ı Meşihat-ı Ulyâ Mektubî Kalemine mülâzametle girmiş ve 1 Nisan 1312'de maaş tahsis edilmiştir.

7 Rebiulevvel 1303'de uhdesine tevcîh buyurulan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu 25 Cemazielaher 1306'da Hareket-i Haric'e, 13 Cemazielaher 1309'da Hareket-i Dahil'e, 21 Şaban 1311'de Musıla-ı Sahn'a ve Gurre-i Zilhicce 1312'de Sahn raddelerine terfi' olunmuştur.

Mümaileyhe 17 Ramazan 1317'de Mahreç pâyesi tevcîh buyurulmuştur.

9 Cemazielaher 1319'da terfian uhdesine Bilâd-ı Hamse pâyesi tevcîh olunmuştur.

Müdavim bulunduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 3 Receb 1318'de 4. sınıf niyabet şehadetnamesi almış ve ilmî rütbesi 26 Şevval 1324'de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesine terfi' buyurulup 1 Teşrinisani 1330'da Ma'ruzat Kâtibliği ünvanı uhdesine tevdi' edilmiş ve bu kâtibliğe bakmak üzere yukarıda zikr edilen Mektubî Kalemi Mümeyyizliğine 9 Mart 1332'de tayin edilmiştir.

2 Ağustos 1337 (17 Zilhicce 1339) de Makam-ı Meşihat Mektupçuluğuna tayin edilmiştir. 11 Şaban 1340'da uhdesine İstanbul Pâye-i Refi'-i tevcîh buyurulmuştur.

B.M.M.'nin İstanbul'da tesisi ve dairelerin ilgâsından naşi gayr-i faal memurîn meyanında açıkta kalmış ve 1 Teşrinisani 1338'de memuriyetten infikâk etmiş, fakat Umur-u Şer'iyye ve Evkaf Vekâletince câiz-ül istihdam addolunduğundan bu tarihten itibaren 666 kuruş mazuliyet maaşı tahsis olunmuştur. (c. 1, sh: 161, dosya: 93)

AHMET FEVZİ EFENDİ (Karinabatlı)

Bekir Efendi'nin oğlu olup 1266 (1850) yılında Karinabat kazasında doğmuştur. İlk bilgileri kasabanın müftüsü Ali Rıza Efendi'den öğrenmiş ve «İzhar»a kadar ders gördükten sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camii dersiamlarından Gümülçineli Hacı Hasan Efendi'nin ders halkasına devam ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab Hat (Yazı) Muallimi Hasan Efendi'den hat ve ta'lik öğrenmiştir.

2 Safer 1291 (8 Mart 1290/1874) tarihinde Ahi Çelebi Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğine tayin edilmiş, 3 Cemazielevvel 1305 (4 Kanunisani 1303) tarihinde Mahkeme-i Teftiş Evrak Memurluğuna tayin edilmiş, 1 Mayıs 1308 tarihinde de üçüncü sınıfa dahil olmuş, Temmuz 1318'de ayrılmıştır. Ağustos 1318'de ketebenin tavzîfinde hasılât kamilen Hazine-i Celîle-i Evkafa alınarak bu tarihten itibaren vazifeye devam etmiş ve 28 Şaban 1327 (1 Eylül 1325) tarihine kadar mukayyıtlıkta ibka edilmiştir. (c. 4, sh: 145))

AHMET FEVZİ EFENDİ (Rizeli)

Kadılardan Mehmet Şakir Efendi'nin oğlu olup 1287 (1871) yılında Rize'de doğmuştur. İlk ve orta tahsilden sonra İstanbul'a gelmiştir. Hocazâde İsmail Efendi'den dinî ve arabî ilimleri tahsil ile icazet almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe bilirdi.

12 Teşrinievvel 1316'da Kısmet-i Askeriye Mahkemesi mukayyıt muavinliğine tayin edilmişse de 1 Eylül 1325'de bu vazifeden ayrılmıştır. Bir ara Kassam-ı Umumi hademeliğine tayin edilmişse de devam etmemiştir. 26 Teşrinievvel 1326'da Yakova Fırka-i Tahririyye Niyabetine tayin edilmiştir. Burada az bir müddet çalışmıştır. 12 Ağustos 1328'de (1912), Havran Livası dahilinde bulunan Süveyde kazası Fırka-i Tahririyye niyabetine tayin edilmiş ve bir müddet sonra buradan da ayrılmıştır. 15 Temmuz 1329'da (1913), Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı mülâzimliğine tayin edilmiştir.

9 Receb 1329'da uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur. (c. 4, sh: 176))

AHMET GALİP EFENDİ (Hemşinli)

Debbağ Esnafından Lâz Alizâde Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1262 h. yılında Hemşin'de doğmuştur. Hemşin'in Çinova köyündeki camiin imamı Mehmet Memiş Efendi'den sarf ve nahiv okuyup Erzurum'a gitmiştir. Orada Kâğızmanî Dairesi Müderrisi ve beldenin müftüsü Hacı Ali Avni Efendi'den ve diğer üstadlardan fıkıh, Farsça, feraiz okuyup ve hatt-ı sülüs'ten icazet aldıktan sonra İstanbul'a

gelmiştir. Fatih Dersiamlarından Hafız Şakir Efendi merhumun halka-i tedrîsine müdâvemet ve tahsili mu'tad ulûm ve fünûnu ikmale muvaffakıyyetle icazet aldığı gibi imtihanla kabul olduğu Meteb-i Nüvvab'tan 6 Recep 1299 h. de dördüncü sınıf niyabet tezkeresine nail olmuştur. Türkçe, Arapça ve Farsça okur yazardı.

Mekteb-i Nüvvab'tan neş'et ettikten sonra 28 Şubat 1298'den 31 Ağustos 1301'e kadar (4 Cemazielevvel 1300/4 Zilkade 1302) Genç Livası, 13 Nisan 1303'den 4 Nisan 1305'e kadar (Gurre-i Şaban 1304/15 Şaban 1306) İspir, bu tarihten 14 Eylül 1305'e kadar Bayburt, 2 Teşrinisani 1306'dan 6 Nisan 1309'a kadar Pasinler, 1 Mart 1313'den 21 Nisan'ına kadar ve 25 Eylül 1315'den 26 Şubat 1317'ye kadar iki defa Bayburt, 20 Temmuz 1320'den 11 Haziran 1322'ye kadar Ertuğrul livası niyabetlerinde bulunmuştur. Ertuğrul livasına tayini ile üçüncü sınıfa terfi' etmiştir. 10 Haziran 1325'den 20 Mayıs 1327'ye kadar Bolu sancağı niyabetinde bulunmuştur. 11 Ramazan 1329'da ikinci sınıf memuriyete terfi' etmiştir. 1 Mart 1328'de Sakız (adası) livası niyabetine tayin edilmiş ve hakk-ı tekaudiyeyi iktisab ettiğinden 17 Kanunisani 1329'da tekaute sevk edilmiştir.

Mümaileyh'in 25 Rebiulevvel 1301 tarihinde uhdesine tevcîh olunan İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği 24 Zilkade 1324'de Musıla-i Süleymaniye'ye îsal kılınmıştır. **(c. 3, sh: 121, dosya: 1463)**

AHMET GÂLİP EFENDİ (Hemşinli)

Tüccardan Ali Efendi'nin oğlu olup 1299 h. senesinde Hemşin'in Çençova köyünde doğmuştur. Köyünde İbtidai'yi bitirmiş ve medreselerde Arapça okumuş ve bilâhare İstanbul'a gelip Fatih Dersiamlarından Nasuhî-zâde Mustafa Asım Efendi'den ikmal-i nuseh ederek icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan 4. sınıf niyabet ehliyetnamesini 17 Şaban 1326'da almıştır.

1320 h. senesinde vuku bulan imtihanda Ruûs imtihanını kazanarak tedrîse izin almıştır.

1 Kanunievvel 1325'de Sultanyeri niyabetine tayin edilmiş ve 10 Teşrinisani 1327'de infisâl etmiştir. 30 Eylül 1328'de Niksar kazası niyabetine tayin edilmiş ve 15 Nisan 1329'da Erbaa kazası kadılığına naklen tayin edilmiştir. **(c. 5, sh: 224, dosya: 917)**

AHMET GÂLİP EFENDİ (Mapavrili)

Zürra'dan Poduroğlu Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1294 h. yılında Mapavrî kazasının Babik köyünde doğmuştur. Köyünde biraz okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camii Dersiamlarından Yu-

suf Tal'at Efendi'nin halka-i tedrisine müdavemetle Delail-ül Hayrat'tan ve diğer ilimlerden icazet almıştır: (20 Zilkade 1323). Medresetül-Kùzât'ta müretteb dersleri okuyarak 12 Şaban 1331'de âliy-yül'alâ derecede mezuniyet ruûsuna nail olmuştur.

3 Nisan 1330'da Karamürsel Kadılığına tayin edilmişse de 29 Nisan'ında istifa etmiştir. 10 Mayıs 1330'da Ürgüp kazası kadılığına tayin edilmiştir. Burada da sebat edemeyerek 7 Eylül 1330'da (29 Şevval 1332) Bartın kazası kadılığına tahvil-i memuriyet etmiştir. (c. 3, sh: 109/1)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Aksekili)

Hacı Bekir Sıtkı Efendi'nin oğlu olup 24 Teşrinievvel 1293'de Akseki kazasının Fakihler köyünde doğmuştur. Antalya Bâlibey mahallesinde Dağıstanlı Hacı İbrahim Efendi Medresesinde dinî ilimleri tahsil ederek Şubat 1321'de icazet almıştır. 16 Kanunievvel 1325'de Antalya'da Aşıkdoğan mahallesinde bulunan Yeni Efendi Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur.

28 Mart 1328'de Osmanlı donanmasının te'min-i terfihi için kurulan cemiyetin reisliğine tayin olunmuş ve 12 Kanunisani 1330'da Tekke Sancağı Meclis-i Umumî Azalığına tayin olunmuştur. Bilahare Antalya Müftüsü olmuştur: (Kanunisani 1330) 1335'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin şubesini gizlice deruhte edip bir takım gizli işler peşinde dolaşmakta ve Müdafaa-i Milliye Cemiyetinin reisliğine getirilerek vazifesini kötüye kullanmakla Antalya Belediye Reisi Mustafa Efendi ve arkadaşları tarafından Makam-i Meşihat'a çekilen telgrafta mezkür müftülükten azli talep olunmuş ve ahiren azl olunmuştur. (1) (Dosya: 2636)

AHMET HAMDÎ EFENDİ (Arhavili)

Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1289 h. / 1288 mali yılında Arhavî nahiyesinin Çarnuvat köyünde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu mezkür karyedeki mekteb-i ibtidaiyede okuduktan sonra Medrese-i Hayrîyye de ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ederek icazetname almıştır. Lâzca, Rusça tekellüm eylediği terceme varakasından anlaşılmıştır. İmtihanla sabit olan ehliyetine binaen Debre Sancağınca icra edilen tahrîr-i emlâk ve arazî memurları ile birlikte bulunmak üzere Meşihatpenahi tarafından 11 Kanunisani 1326 tarihinde işe mübaşeret etmiştir 3 Mayıs 1328 tarihinde hıtam-ı memuriyetine binaen infikâk

(1) 15, 16 ve 17 numaralı vesikalara bakınız.

etmiştir. 15 Ağustos 1328 tarihinde mezkür livanın merkez fırkaları niyabetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh 25 Şubat 1328'den itibaren Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığına mülâzemeten tayin, 11 Temmuz 1329 tarihinde de Dördüncü Sınıf Kitâbete terfi' kılınmıştır. 1331 (11 Kânunisani) de vazifeden infikâk eden müşarunileyh 8 Şubat 1332 tarihinde yine caiz-ül istihdam olduğu görülerek vazifeye mübaşeret etmiştir. (c. 4, sh: 263)

AHMET HAMDİ EFENDİ «Musaoğlu» (Arhavîli)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde Arhavî nahiyesinin Loma köyünde doğmuştur. Köyünde ibtidaî tahsilini tamamlayarak İstanbul'a gelmiştir. Mercan Mülkiye İdadisinde okuyarak Eylül 1325 tarihinde pek-iyi derece ile mezun olmuştur. Dâr-ül Fünûn-i Osmani Hukuk Şubesi birinci sınıfına kayd olmuş ve fakat 12 Mayıs 1330'da buradan ayrılmıştır.

18 Eylül 1331'de Trabzon Vilâyeti Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 1, sh: 68/1, dosya: 4011)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Arhavîli)

Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1278 h. senesinde Arhavî nahiyesinde doğmuştur. İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii Dersiamlarından Hacı Hafız Şakir Efendi'den Arapça tedris ve ikmal-i nuseh ederek 1300 h. senesinde icazet almıştır. Bilâhare Dâr'ül Muallimîn-i Rüştiye'ye dahil olmuştur. 29 Mayıs 1306'da buradan mezun olmuştur. Türkçe, Arapça ve Farsçanın yanında Fransızca da bilirdi.

Zilkade 1304'den itibaren Meşihat tarafından uhdesine Rumeli Tarîk Kadılığı tevcîh buyurulmuştur. 24 Temmuz 1307'de Maarif'ce Görele Rüştiyesi ikinci muallimliğinde tavzîf edilmiştir. 1 Kanunisani 1308'de rüştiyenin 1. muallimliğine terfi' etmiştir. 15 Mart 1310'da Ünye Rüştiyesi muallimliğine rızası ile becayiş etmiştir. 6 Temmuz 1311'de Akkâ Rüştiyesi muallimliğine tayin edilmişse de gitmemiştir. 1 Teşrinievvel 1311'de Bayezit Rüştiye Mektebine muallim tayin edilmiştir. 7 Teşrinievvel 1312'de Garbikaraağaç Rüştiyesi Muallimliğine tayin edilmiş ve 15 Nisan 1313'de izinli olarak İstanbul'a gelmiştir. 1 Eylül 1313'de Mapavrî (yeni adı Çayeli) Rüştiyesi Muallimliğine tayin edilmiştir. 18 Temmuz 1318'de Asîr, bir müddet sonra Hıraz (Yemen'e bağlı kazalar) Rüştiyeleri muallimliklerinde bulunmuş ve 20 Teşrinisani 1320'de İstanbul'a gelmiştir. 20 Temmuz 1321'de Kızanlık Rüştiye Mektebine tayin edilmiş ve 13 Temmuz 1325'de ayrılmıştır. 15 Ağustos 1325'de Arhavî Rüştiyesine tayin 18 Nisan 1326'da istifa etmiştir.

İmtihanla Karadere nahiyesi niyabetine tayin edilmiş daha sonra 12 Mart 1326'da Viçe nahiyesi niyabetine nakl edilmiştir.

1 Haziran 1327 tarihinde Pasinler kazası niyabetine tayin edilmiştir. 12 Mayıs 1330 tarihinde İrade-i Seniyye ile Beyanabad kazası kadılığına tayin edilmiştir. 22 Haziran 1334'de buradan istifa etmiş ve memleketine giderken 29 Temmuz 1334 tarihinde «Turan» vapurunda vefat etmiştir. Cenazesi İnebolu'ya çıkarılarak orada defn edilmiştir: 29.7.1918 (c. 5, sh: 178/1, dosya: 684)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Ayaşlı)

Hacı Hatiboğlu denmekle ma'ruf ulemadan Ayaşlı İsmail Hakkı Efendi'nin oğlu olup 1294 h. yılında Ayaş'ta doğmuştur. Maskat-ı re'si (doğduğuyerin) Sıbyan mektebinde mebadi-i ulûmu ve medresede sarf ve nahiv gibi ulûm-i mukaddematı tedrîsten sonra Dersaadet'e gelerek Bayezit Camii Dersiamlarından Kastamonulu Süleyman Sırrı ve Nevşehirli Hüseyin Efendilerden nuseh-i mütebakiyeyi ikmal ile icazetname almıştır. İmtihanla kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 15 Şaban 1328 tarihinde aliy-yül a'lâ derecede şehadetname almıştır. 1320 h. yılında icra kılınan ruûs imtihanında isbat-ı ehliyet ederek Ders Vekâletince verilen ruhsatla Beyazıt Camii'nde tedrîse devam etmiştir.

31 Teşrinievvel 1326 (11 Zilkade 1328) senesinde Defter-i Hakanî Nezareti Hususî memuriyetine tayin edilmiştir. 29 Kanunievvel 1329 (15 Rebiulevvel 1332) senesinde de İstanbul Vilâyeti Defter-i Hakanî Kalemi Birinci Sınıf Kâtibliği ile hususî memuriyetine nakl ve tayin edilmiştir. Nisan 1330'da vazifesini Daire-i Meşihat'a nakl etmiştir. Makam-ı Meşihat'ta tayin edildiği Müsevvit Mülâzimliğine 8 Nisan 1330'da başlamıştır. 8 Mart 1331 senesinde Eskişehir Kadılığına tayinle orada işe mübaşeret etmiştir. (c. 2, sh: 505)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Bafralı)

Bafra kazası müftüsü Abbas Sıtkı Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Bafra'da doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiyeyi Bafra'da okuduktan sonra İstanbul'a gelip Fatih Camii'nde Dersiamdan Eğinli merhum Rahmi Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi okuyarak icazetname almış ve 22 Şaban 1323'de Mekteb-i Nüvvab'tan 3. sınıf tezkere almıştır.

16 Safer 1320 tarihinde Ders Vekâletince icra kılınan imtihanda

ehliyet ve liyakatını isbat ederek ders vermeğe mezun kılınmıştır. Bunun üzerine Fatih Camii'nde ders vermeğe başlayıp 1 Mart 1321'de 95 kuruş müderrislik maaşı tahsis kılınmışsa da dersi terk ederek aynı yılın 23 Temmuz'unda maaşı kesilmiştir. 1 Mart 1322 tarihinde tekrar Fatih Camii'nde derse başlamış ve 1 Eylül 1333 tarihinde 1600 kuruş maaşla Süleymaniye Medresesi Usul-u Fıkıh Müderrisliğine tayin edilmiştir.

1 Nisan 1324'de Mekteb-i Nüvvab Mecelle Muallimliği uhdesine tevdii edilmiş ve 1 Kanunisani 1325 tarihinde Dürer Muallimliğine nakl edilmiştir. Mecelle Muallimliği sırasında mektebin ikinci kâtibliğinde de istihdam edilmiştir. 4 Ağustos 1332 tarihinde Fetvahane İ'lâmat-ı Şer'iye Mümeyyizliğine terfian nakl edilmiştir.

5 Cemazielevvel 1328'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuş ve 13 Rebiulaher 1334 tarihinde de Huzur-i Humayun Ders-i Şerif Muhatablığı ile benam buyurulmuştur.

14 Eylül 1336 tarihinde Mümeyyizlikten azl edilmişse de 24 Şubat 1337'de 1. sınıf mümeyyizliğe tekrar tayin edilmiştir.

1929'da Süleymaniye'de Ayşe Kadın hamamı sokağında 29 numaralı evde oturuyordu. **(c. 6, sh: 260, dosya: 226)**

AHMET HAMDİ EFENDİ (Batumlu)

Batum Sancağına bağlı Mahçel nahiyesi müftüsü Ahmet Lütfî Efendinin oğlu olup 1249 h. senesinde Batum'un Mahçel nahiyesinde doğmuştur. Pederinden sarf, nahiv, mantık okuyup Dersaadet'de tahsil-i ulûm ederek iki adet icâzet almıştır.

Muharrem 1285 h. senesinde 35 yaşında iken hasılattan sülüs-i hassa aidatla Mahçel nahiyesi niyâbetine tayin edilmiş ve Şevval 1293 h. tarihine kadar burada kalmıştır. 1300 hicri'den 1304'e kadar Ordu'ya bağlı Cisman nahiyesi niyâbetinde bulunmuştur. 30 Ağustos 1305'den 8 Ağustos 1307'ye kadar Torul kazası niyâbetinde ve 31 Mart 1308'den 4 Ağustos 1311'e kadar İmadiye (Musul) kazası niyâbetinde bulunmuştur.

29 Rebiulevvel 1304'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliğine nail olmuştur.

26 Eylül 1312'den 3 Teşrinisani 1314'e kadar Koçgiri (Sivas), 13 Eylül 1316'dan 15 Şubat 1318'e kadar Mazgirt ve 21 Teşrinievvel 1320'den 1 Teşrinievvel 1322'ye kadar Torul kazaları niyâbetlerinde istihdom olunmuştur.

25 Zilkade 1327 senesinde yaşı nizamî haddi doldurduğundan mütekait addedilmiştir. **(c. 1, sh: 307)**

AHMET HAMDİ EFENDİ (Batumlu)

Molla Mahmutzâde Ömer Efendi'nin oğlu olup 21 Eylül 1285'de Batum'da doğmuştur. Babası Sultan Azdülaziz'in saltanatı zamanında Batum'da çerkez ahalisine dinî vezaifi öğretmek için tavzîf olunmuştu. 14 yaşında iken tahsil için Ünye kazasına gelip Sadullah Bey Medresesi'nde Müderris Hacı Yusuf Bahrî Efendi'den 8 sene kadar okumuş ve İstanbul'a gelerek (5 Haziran 1308)'de Fatih Karadeniz Başkurşunlu Medresesinde ikametle 3 Eylül 1317'de Bayezit Dersiâmlarından Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'den icâzetle Ünye Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. Ünye Kazası Hamidiye Medresesi Müderrisi bulunuyordu. (Dosya: 3159)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Belgratlı)

Yorgancı Mustafa Efendinin oğludur.

1271 h. tarihinde Belgrat'ta doğmuştur: (Teşrinievvel 1271) Mezkûr kasabanın sıbyan ve rüştiye mekteblerinde müretteb dersleri tahsil ve ikmâl etmiş, şehâdetname aldığı gibi Türkçe okuyup yazar ve Bulgarca konuşurdu.

1 Haziran 1288 tarihinde Niş Sancağı muhasebe kalemine girmiş, mezkûr mahallin istilâ edilmesine mebni Kânunievvel 1293 tarihinde bu vazifeden infisal etmiştir. 25 Haziran 1296 tarihinden Haziran 1298 tarihine kadar Kalkandelen Kazası A'şar Anbar Memurluğunda, 1299 ve 1300 tarihlerinde de mezkûr kazanın Emânet-i A'şar Kâtibliğinde istihdam edildikten sonra, 1 Nisan 1305 tarihinde Manastır Zabtiye Alayı Süvari Bölüğü Başçavuşluğuna tayin olunmuştur. 31 Mayıs 1313 tarihinde Karviçe Kazası ile 11 Kânunievvel 1313 tarihinde de Alûs Kazası mal müdürlüklerinde bulunmuştur. 22 Temmuz 1314 tarihinde Kolvina Kazası Mal Müdülüğüne tayin edilmiştir.

Daha sonra ise sıra ile Korçiva, Kozani, Ohri, Kesriye Mal müdürlüklerinde bulunmuştur. Bu vazifelerde bulunma tarihleri ise şöyledir: 1314, 1316, 1323, 1326. Mümaileyh, Balkan Harbi dolayısıyle sair Rumeli vilâyet memurları gibi Dersaadet'e gelmişlerdir. Ve maaşını buradan almıştır. (1 Kânunievvel 1328/1. Ağustos 1329). 1 Teşrinievvel 1329'dan Mart 1331 tarihine kadar mazuliyet maaşı almışsa da aynı yılın 22 Martında Bâb-ı Fetvâ Muhasebat Müdüriyeti kâtibliğine tayin edilmiştir. Sicil dehterinde zikr edildiğine göre Devlet-ebet-müddet Osmanîye'nin bekâ-i mevcudiyeti için takibi icab eden meslek-i siyasîye muhalif harekâtta inat ve ısrar ettiğinden 2 Eylül 1336 tarihinde meuriyetten idareten azl edilmiştir. 9 Teşrini-

sani 1336 tarihli Fetvâ-penâhî kararı mucibince caiz-ül istihdam olduğu tebeyyün etmiş ve işe mübaşeret etmiştir.

Yaşının altmışı geçmesinden dolayı 27 Temmuz 1338 târihinde tekaüte sevk edilmiştir.

Ahmet Hamdi Efendinin Yunan Muharebesine ait bir de madalyaları vardı. Orta boylu, elâ gözlü ve buğday tenli idiler. Annesinin adı Fatma Hanım idi. (c. 4, sh: 271, dosya: 3244)

AHMET HAMDİ EFENDİ «Topaçoğlu» (Bolulu)

Hacı Eyüb Ağa'nın oğlu olup 1296 h. senesinde Bolu'nun Kıbrıscık nahiyesinin Böricek köyünde doğmuştur. Köyünde ve bir müddet Bolu'da okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Camii Dersiâmlarından Çarşambalı Hacı Ahmet Hamdi Efendiden okuyup icâzet almıştır. Bir müddet Dârü'l-Fünûn Ulûm-i Diniye Şubesine devam etmiş ve Dersiâm Musa Kâzım Efendiden «Usûl», Arapgirli Hüseyin Avni Efendiden «Kelâm», Gürcü Hacı Hafız Efendiden «Tefsîr», Mustafa Asım Efendiden «İslâm Tarihi», Alay Müftüsü Şükrü Efendiden «Buharî» ve Tokatlı Şakir Efendiden de «Dürer» okumuştur.

Bolu Livasının inhası ile 5 Kânunievvel 1327 tarihinde Kıbrıscık Nahiyesi Niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 158/1, dosya: 3310?)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Çarşambalı)

Köy hocası Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1264 h. senesinde Çarşamba Kazasının Biçme Karyesinde doğmuştur. Çarşamba'da Süleyman Paşa Medresesinde bir müddet ders görüp Amasya'ya gitmiş ve oradan İstanbul'a gelmiştir. Bir kaç üstaddan ders gördükten sonra Kayserili sâbık müsteşar Hacı Derviş Efendi'den icâzet almış ve 1298'de icra kılınan ruûs imtihanında başarı sağlayarak Bayezit Camiinde ders okutmaya ve 1312'de icâzet vermeğe başlamıştır.

2 Haziran 1306'da Fetvâhane Pusula Odasına memur tayin olunmuş ve 12 Kânunisani 1307'de Fetvâhane Fetvâ Müsevvitliğine tayin olunmuştur.

Huzur derslerinde muhâtab olarak bulunmuş ve Fetvâhane'deki vazifesinden istifa ederek 8 Kânunievvel 1324'de Canik (Samsun) Mebusu seçilmiştir. Huzur Derslerinde mukarrir olarak bulunmuş olan mümaileyh Bayezit Camii mucîz dersiâmlarından ve Canik Mebusu iken 29 Ağustos 1328'de vefât etmiştir: (11 Eylül 1912).

7 Rebiulaher 1303'de uhdesine tevcih buyurulan İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği tedricen 21 Rebiulevvel 1328'de Hâmise-i Süleymaniye raddelerine terfi' buyurulmuştur. (Dosya: 241)

HAFIZ AHMET HAMDİ EFENDİ (Dadaylı)

Dersiâmdan Kastamonulu Mehmet Celâleddin Efendinin oğlu olup 1295 h. senesinde Daday'ın Azdavay Kasabasında doğmuştur. İlk mektebden sonra İstanbul'a gelmiştir. Pederi Bayezit Camii Dersiâmlarından Celâleddin Efendinin derslerine devam ederek 25 Zilkade 1325 tarihinde icâzetname almıştır. 27 Temmuz 1326 tarihinde Ders Vekâletince yapılan imtihanda ders vermeye mezun addedilmiş ve dahil olduğu Dâr'ül Fünûn-i Osmânî «Ulûm-i Diniye» Şubesinde tahsilini ikmâl ederek pek-iyi derecede 5 Temmuz 1328'de icâzetname almıştır. 28 Mayıs 1332'de Medrese'tül Kuzat-ı da 5. derecede bitirmiştir.

Ayasofya Camiinde ders vermeye başladıktan sonra (1 Teşrinievvel 1326) dersiâmlık maaşı almaya başlamıştır.

24 Rebiulevvel 1333 tarihinde İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcih buyurulmuştur.

9 Eylül 1336 tarihinde Kazaskerlik Mahkemesi Mümeyyizliğine tayin edilmiştir. Bu mümeyyizliğe başkasının tayini üzerine aynı mahkemenin 1. Sınıf Kâtibliğine 2 Teşrinisani 1336'da tayin edilmiştir.

1929'da Foça hâkimi idi. (c. 6, sh: 62, dosya: 3577?)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Edirneli)

Hafız Lütfü Efendi nin oğlu olup 1290 (1874) senesinde Edirne'de doğmuştur. Edirne ılk, orta ve Dârü'l-Muallimin mektebini bitirmiş ve Defterdâr Medresesinde arapça okumuştur. İcâzet almışsa da Edirne'nin istilâsında kaybetmiştir.

Mayıs 1311 (1895) de Birinci Kolordu İkinci fırka topçu cebel ikinci taburu imamlığına tayin edilmiştir. Eylül 1331 (1915)'de Sahra topçu küçük zabit mektebi imamlığına nakledilmişse de harbin verdiği sıkıntılara tahammül edemiyerek bir müddet sonra bu imamlıktan ayrılmıştır. Ağustos 1332 (1916) tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesi müfettiş muavini olmuştur. Şubat 1336 (1920)'de İlmiye Medreseleri Fatih İmâreti memurluğuna, Eylül 1337 (1921) de Üsküdar İmâreti kâtibliğine ve Aralık 1337'de Şehzâde Umumî Anbar memurluğuna tayin edilmiştir.

1925'de Edirne Müftülüğü anbar memurluğuna tayin edilmiştir. Haziran 1929 arihinde ise İstanbul Müftülüğü kâtibliğine tayin edilmiştir. (Dosya nu: 2102)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Elbistanlı)

Bekir Ağa'nın oğlu olup 1303 hicrî senesine müsadif 1302 malî yılında Elbistan'da doğmuştur. Mezkûr kasabada ibtidaî ve rüştiye'yi ikmâl ile 7 Temmuz 1315 tarihinde aliyyül'âlâ derecesinde rüştiyeden şehâdetname almıştır. Daha sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiâmlarından Rizeli Muharrem Lütfi Efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi bil-itmam icâzetname almıştır. Müdavim bulunduğu Mekteb-i Kuzât'an 12 Şaban 1331 tarihinde âliyyül-âlâ derecesinde şehâdetname almıştır. Türkçe ve Arapça okur-yazardı.

Mekteb-i mezkûrdan neş'et ettikten sonra 19 Ağustos 1329 (29 Ramazan 1331) tarihinde Keban kazası kadılığına tayini hususunda irade-i pâdişahî şeref-sudûr buyurulmuştur.

Mümaileyh'in umûr-i şer'iyye'deki iktidar ve istikametine, seferberlik (sefer-i birlik) den beri meşhud olan hidemât-ı vataniyesine mebni terfi'i ve birinci sınıf kaza maaşı ile taltifi hakkında mahallî kaymakamlığın işareti veçhile Ma'mure-tül-Aziz'den vârid olan tahrirat üzerine zamm-ı maaş için bütçede karşılık olmadığından İbtidaî Dahil derecesinde Bursa Ruûs-i Hümâyûnu ile taltifi 5 Teşrinisani 1332 tarihinde vâki' olmuştur. (c. 4, sh: 47, dosya: 985)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Erbaalı)

Abdullah Efendi-zâde Erbaalı Abdürrahim Efendinin oğlu olup 1284 h. yılında Erbaa'da doğmuştur. Erbaa kazası İbtidaî Mektebinde mukaddemat-ı ulûmu tahsilden sonra Camii Kebir Medresesinde sarf, nahiv, mantık ve Farisî'den Gülistan'ı okumuştur.

24 Ağustos 1305 (10 Muharrem 1307) tarihinden Gaye-i Eylül 1320 (Sulh-i Receb 1322) tarihine kadar Erbaa Kazası Nüfus Kitâbetinde, tarih-i mezkûrden 20 Ağustos 1323 (25 Receb 1325) senesine kadar da Belediye Riyâsetinde bulunmuştur. 29 Şubat 1325 (Gurre-i Rebiulevvel 1328) senesine kadar da Kaza Bidâyet Mahkemesi âzalığında bulunduktan sonra münhâl bulunan Eytam Müdüriyetine imtihanla tayin olunarak 10 Teşrinievvel 1326 (19 Şevval 1328) tarihinde işe mübâşeret etmiştir. (c. 2, sh: 299)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Gümülçineli)

Gümülçine'nin Arifâne Mahallesi ahâlisinden ve Sıbyan Mektebi Muallimlerinden Lâtif Hoca'nın oğlu olup, 1308 h./1307 r. senesinde Gümülçine'nin Arifâne Mahallesinde doğmuştur. Mahall-i mezkûrun Sıbyan, Rüştiye ve İ'dadâisinde mürettep dersleri tahsil ve ikmâl ederek aliyy-ül-âlâ derecelerinde şehâdetname almıştır. Türk-

çe tekellûm ve kitâbet edip Arapça, Farsça ve Fransızcaya âşina bulunduğu terceme-i hâl'inde muharrerdir.

1 Eylül 1322 (17 Şaban 1324) tarihinden 19 Teşrinievvel 1324 (6 Şevval 1326) tarihine kadar Gümülçine Adliye Dairesi Ceza kaleminde mülâzemeten istihdam ve bir gün sonra da Muhasebe Kalemi Kâtib Muavinliğine tayin olunup 19 Kânunievvel 1324 (9 Zilhicce 1326) da Tahsilât İdaresi İkinci masa müfredat kitâbetine tayin olunmuş ise de 11 Ağustos 1325 (7 Şaban 1327) tarihinde mezkûr memuriyetin lâğvına mebni açıkta kalmıştır. 22 Ağustos 1325 tarihinde de Gümülçine Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığına aidatla tayin edilmiş ve 17 Teşrinievvel 1325 tarihinde mezkûr memuriyette ibka edilmiştir. 5 Kânunievvel 1327 tarihinde mezkûr mahkemede inhilâl eden Zabıt Kâtibliğine imtihanla tayin olunmuştur.

Mümaileyh Balkan Harbi'nde Dersaadet'e gelerek 1 Kânunievvel 1328 tarihine kadar maaşını tam almış ve daha sonra da 24 Teşrinievvel 1329 (6 Zilhicce 1331) da Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı Mülâzimliğine tayin buyurulmuş ve 11 Mart 1331 tarihinde Dördüncü Sınıf'a terfi' etmiştir. (c. 4, sh: 21)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Hemşinli)

Erzurum Müftüsü merhum Hacı Ali Efendinin oğlu olup 1272 h. yılında Atina (Pazar) kazası dahilinde Hemşin nahiyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu mahalli İbtidaî Mektebinde tahsil ve pederinden de ulûm-i âliye ve âliyeyi, ferâiz, sülüs ve nesih hat'larını taallüm ile üç kıt'a icâzet aldıktan sonra Dersaadet'e gelerek Ders Vekili Semahatlü Ahmet Asım Efendinin halka-i tedrîsine müdâvemetle müşarünileyh Hazrelerinden tekmil-i nuseh-i ulûm ederek icâzetname almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça lisanlarında tekellüm ve kitâbet ederdi.

Gurre-i Muharrem 1304'de mülâzemeten Rumeli Sadâret-i Aliyyesi Vekayi'-i Şer'iyye Kalemine ve 15 Receb 1306'da da mürasele ile Mahfel-i Şer'iyyat'a Kâtib tayin edilmiştir.

19 Şevval 1306 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği Ruûs-i Hümâyûn'u ihsan buyurulup, 28 Zilkade 1307'de de Hareket-i Hariç'e terfi' buyurulmuştur.

6 Receb 1311 (1 Kânunisani 1309) senesinde Meclis-i Tetkika-ı Şer'iyye Kalemine tayin edilmişse de muahharan tedrîse mübaşeretine mebnî Mahfel-i Şer'iyyat Kalemini terk etmiştir.

1308 h. yılında icra kılınan Ruûs imtihanında isbat-ı ehliyet ederek 1311 h. yılında tedrîse mübaşeretle 17 Ramazan 1312 senesinde Ruûs maaşını almaya hak kazanmıştır. 3 Rebiulaher 1317'de İbtidaî

Hariç İstanbul Ruûs-i Hümayûnûna nail olmuştur. Hüsn-ü hizmet ve gayretine mebni 26 Cemazielevvel 1318'de dördüncü Rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif buyurulmuştur.

Mümaileyh 17 Ramazan 1325 (11 Teşrinievvel 1323) tarihinde Vakayi-i Şer'iyye Kalemi Müdüriyetine, daha sonra da Meclis-i İntihab-ı Hükkâm âzalığında bulunmuştur. Azalık uhdesinde kalmak şartiyle bu meclisin Başkâtibliği 1 Haziran 1327 tarihinde kendilerine verilmiştir.

9 Şaban 1333 tarihinde Huzur-i Hümâyun Ders-i Şerif Muhâtablığı ile benâm buyurulmuştur. Memuriyetinin lâğvına mebni 29 Nisan 1333 (7 Receb 1335) tarihinde Fetvâhane İ'lâmat-ı Şer'iyye Müdüriyetine tayin edilmiştir. 9 Kânunievvel 1335'de Ders Vekâletine tayin edilmiştir. 15 Ağustos 1336'da Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azalığına tayin edilmişse de tekrar 27 Teşrinievvel 1336'da Ders Vekâletine tayin edilmiştir. 15 Eylül 1337'de emekliye sevki gerekirken iki yıl daha istihdamı câiz görülmüştür.

Mesai-yi memdûhesine mebni 26 Mart 1338 (26 Receb 1340) de İstanbul Paye-i Refi'i uhdesine tevcih buyurulmuştur. (c. 2, sh: 63, dosya nu: 138)

AHMET HAMDİ EFENDİ (İstanbullu)

Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtiblerinden Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1296 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur. Üsküdar'da Ravza-i Terakkî adlı hususi mektebte üç sene tahsil ve muallim-i mahsûsadan ulûm-i Arabiyeyi tedarrüs etmiştir. Yalnız Türkçe tekellüm ve kitâbet ederdi.

14 Şubat 1314 (15 Şevval 1316) senesinde mürasele-i şer'iyye ile Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesine kâtib tayin edilmiştir. 27 Kânunisanî 1323 (5 Zilhicce 1325) tarihinde yine mürasele ile sınıf hocalığına terfi' ettirilmiştir. Eylül 1325 (28 Şaban 1327) senesinde Muhallefat-ı Uumumiye Kassamlığı Üçüncü sınıf kitâbetine tayin kılınmuşsa da tazminat talebiyle bu memuriyeti kabul etmemiştir. Ahiren 16 Haziran 1326 (22 Cemazielaher 1328) de Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesi kâtibliğine tayin edilmiş, fakat ifa-i vazifeye mübaşeret etmemiştir.

21 Receb 1322'de Hareket-i Hariç, 29 Rebiulevvel 1325'de de İbtidaî Dâhil Edirne Müderrisliğine nail olmuştur. 1 Kânunievvel 1320 tarihinde Ruûs maaşı tahsis edilmiş ve 1 Kânunisani 1325'de kat'edilmiştir.

Mümaileyh siyasetle iştigâline mebni 8 Mayıs 1336 tarihinde

memuriyetine hitam verilmiş, azli keen-lem addi ile vazifesine devamı için 24 Temmuz 1336'da işaret-i Âliye ile sâdır olmuştur. 12 Ağustos 1336'da Galata Mahkeme-i Şer'iyyesine ve 19 Eylül 1336'da tekrar Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesine nakledilmiştir. 2 Teşrinisani 1336'da tekrar Galata'ya ve 16 Teşrinisani 1336'da da rıza ve muvafakatiyle Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtiblerinden Şemseddin Efendi ile becâyiş etmiştir. 17 Kânunisani 1338 tarihinde hakkında vâki olan araştırmadan sonra vazifesinden azl edilmiştir. (c. 2, sh: 441, dosya: 2920?)

AHMET HAMDİ EFENDİ (İstanbullu)

Rumeli kazaskeri Nasûh-efendi-zâde İbrahim Ethem Efendinin oğlu olup 1306 h. yılında (1304 malî yılı) Dersadet'te doğmuştur. Fatih civarında Aşıkpaşa Mahallesinde vâkı' Maarif İbtidaî Mektebinde tahsile şuru' ve ikmâl, Unkapanı Rüştiyesiyle Vefa İ'dadisinde mu'tad dersleri müddet-i muayyene zarfında tedris ile a'lâ ve âliyyül a'lâ derecelerde şehâdetnameler almıştır. Pederinden ulûm-i âliye ve âliye ve hususi surette Fransızca, Farsça ve Edebiyat-ı Osmanî tahsil etmiş ve hatt-ı ta'lik öğrenmiştir. Mekteb-i Hukuka müdâvim bulunp (oradan neş'et etmiştir.)

5 Teşrinisani 1323 (12 Şevval 1325) tarihinde Fetvâhane-i Âlî Mülâzimin Odasına sınıf-ı sanî itibariyle kabul olunmuş, 1 Eylül 1325'de ise caiz-ül istihdam kararı ile açığa çıkarılmıştır.

Mümaileyh'e 1 Mart 1306 (22 Receb 1307) tarihinde Tarîk maaşı tahsis edilmiştir. 29 Rebiulaher 1308'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih ve Gurre-i Zilhicce 1322 tarihinde de Hareket-i Hariç'e terfi' buyurulmuştur.

Ahmet Hâdî Efendiye ilmiyye tertibinden maaş tahsis edilmişse de 1 Temmuz 1326'da kat' edilmiştir. Rütbe-i ilmiyye ve Ruûs-i Hümâyûn'a nail olmuş olan mümaileyh son olarak Maçka müdde-i umumisi iken Diyanet'in 5 Temmuz 1340/1924 tarihindeki emri ile dosyası Adliye Vekâletine gönderilmiştir. (c. 2, sh: 445, dosya: 661)

AHMET HAMDİ EFENDİ (İstanbullu)

Sultan Selim Samii Birinci İmamı Varnalı Abdullah Zekâî Efendinin oğlu olup 1294 h. yılında (Muharrem ayında) Dersaadet'te doğmuştur. İbtidaî tahsilini Küçükmustafapaşa civarında Hazine Kethüdâsı İsmail Ağa Mektebinde okuyup pederinden hıfz-ı Kur'ân-ı Azîmüşşan'a muvaffak olduktan sonra Tokatlı Hoca Ali Sabır Efendiden ta'lim-i Kur'ân eyleyip yine pederinden tarîk-i aşere ve Meclis-i

Teftiş-i Mesâhif âzasından Dramalı Hoca İbrahim Hakkı Efendiden Takrîb, Fatih İmam-ı Evveli İsmail Hakkı Efendiden Mahur tarikini ta'lim edip Sultan Abdülmecid Han Türbedârı Hoca Mustafa Efendiden ulûm-i Arabiyeye başlayıp Hoca Abdüllâtif Efendinin halka-i tedrisine müdâvemetle sarf, nahiv, mantık, meani, beyân, bedi', fıkıh, aruz, akaid ve saireyi tedrisle icâzetnameler almıştır. Hususî olarak sâbık mukarrirlerden Gümülçineli El-Hac Hasan Efendiden Buharî-i Şerif ve Mesnevî-hane İmamı Hoca Mehmet Efendiden Pend-i Attar, Gülistan; Hâfız Divanı okumuş ve hattat El-Hac Arif Efendiden sülüs ve nesih, Mekteb-i Kuzât Hüsn-ü Hat Muallimi Karînabadlı El-Hac Hasan Efendi ile sâbık Mektubî Meşihatpenahî Mehmet Tevfik Efendi'den hatt-ı ta'lik ve musika-i Hümayûn Kol-ağalarından Hafız Tevfik Bey'den ilm-i musikî temeşşuk ettiği gibi Evkaf-ı Hümayûn Muhasebe Ketebesinden Mehmet Nuri Efendiden Hesab, Hendese, Fransızca okumuştur. İlm-i Aşre ve Takrîbden muhtelif tarihlerde 16 kadar talebeye icâzet vermiştir.

Mümaileyh Temmuz 1318 (Rebiulevvel 1320) de Fetvâhane Mektubî Kalemi Kitâbetine mülâzemeten tayin buyurulmuş ve 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) tarihinde Fetvâhane Tahrirat Kalemi Üçüncü sınıf kitâbetine tayin edilmiştir.

29 Muharrem 1314'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Rufûs-i Hümâyunu tevcih ve 16 Zilhicce 1319'da İbtidaî Dahil'e terfi' olunmuştur.

20 Cemazielaher 1319'dan itibaren Galata'da vaki cami'de, 4 Rebiulevvel 1323 tarihinden itibaren Fatih Camiinde, 9 Cemazielaher 1323'den itibaren de Şeyh-ül İslâm Sa'di Efendinin vakfında Şeyh-ül Kurrâ'lık'da bulunmuştur. 13 Mayıs 1330'da inhilâl eden Istanbul Kadılığında ikinci sınıf kâtibliğe naklen tayin buyurulmuştur. 11 Haziran 1331'de Mekteb-i Kuzat'ta küşat edilen sınıf-ı mahsusadan mezuniyet ruûsuna nail olmuştur. 9 Eylül 1336'da birinci sınıfa terfi' etmiştir. 1 Eylül 1335'den itibaren İbtidaî Hariç Medresesi ihzarı üçüncü sınıf ikinci şu'besinin haftada dört saat Kur'an-ı Kerîm Müderrisliğine tayin edilmiş ve medâris kanunu mucibince ücretle tayin edilip 1 Eylül 1337'de sınıf-ı mezkûrun birinci şu'besi Kur'an-ı Kerîm müderrisliğine nakl etmiştir: (1 Eylül 1921). (c. 2, sh. 249, dosya: 408)

AHMET HAMDİ EFENDİ (İstanbullu)

Hacı Ali Rıza Efendinin oğlu olup 1300 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Ayasofya Merkez Rüştiyesinin İbtidaî kısmını ikmâl ile Rüştiye'nin ikinci sınıfına kadar okumuştur.

6 Zilkade 1322'den itibaren Evkaf-ı Hümâyûn mülgâ Mahkeme-i Teftîş Kalemine bir müddet devam ettikten sonra 1 Eylül 1325'de kadro harici kalmıştır. 15 Kânunisani 1327'de Babaeski Mahkeme-i Şer'iyyesi ikinci kâtibliğine tayin edilmiştir. Âb-ü havası ile imtizaç edemediğinden naklini istemiş ve 18 Haziran 1328'de Mürefte kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi 2. kâtibliğine tayin edilmiş ve bu kadronun tenkisi ile 1/3/1330'da ayrılmıştır. (c. 3, sh: 181/1, Dosya: 1939)

AHMET HAMDİ EFENDİ (İzmitli)

İzmit'te Maraşlı İbtidaî Mektebi Muallim-i Evveli Şeyh-ül Kurrâ Hafız Osman Efendi'nin oğlu olup mezkûr şehrin Veli-hoca Mahallesinde 1294 h./1292 malî yılında doğmuştur. Maraşlı mektebinde ulûm-i ibtidaîyyeyi ve Müftü Mustafa Mahfî Efendiden ulûm-i sarf ve nahvi tedrisle Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiâmlarından Hacı Ahmet ve Arnavut Hüseyin Efendilerden Tasavvurat'a kadar tahsil ettiği, farsça, hesap, coğrafya ve tarihe âşina olup Türkçe tekellüm ve kitâbet ettiği terceme-i hâl varakasında mündemiçtir.

1 Mart 1319 (15 Zilhicce 1320) senesinde Maraşlı Mektebi Muallim-i Sanî'liğine tayin ve 1 Mart 1323 (29 Muharrem 1325) tarihinde de İmâret Mektebi Muallim-i Evvelliğine nakl olunup vazifesine devam etmekte iken o aralık inhilâl eden Mahkeme-i Şer'iyye Zâbıt Kâtibliği için icra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek 23 Ağustos 1325 (19 Şaban 1327) tarihinden itibaren mezkûr kâtiblikte ve aynı yılın 11 Teşrinisani 1325 (10 Zilka'de) inde meclis-i idare kararı ile Eytam Müdürlüğüne tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 35)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Kastamonulu)

Boyacı Kadı-oğlu demekle ma'ruf Mehmet Beyin oğlu olup 1281 h. tarihinde Kastamonu'da doğmuştur. Kastamonu'nun Kozyaka nâhiyesinde tahsil-i ibtidîye ve hıfzı ikmâl ile sarf ve nahvi ikmâl ettikten sonra Dersaadet'e gelerek Bayezit Dersiâmlarından Çarşambalı Hacı Ahmet Efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmâl-i tahsil ile Cemazielevvel 1316 tarihinde icâzetname almış, Karamürsel'in Ereğli karyesinde tedrîs ile meşgul bulunmuştur.

2 Cemazielaher 1330'da Karamürsel müftülüğüne tayin edilmiştir. 1924'den sonra dersiâm maaşı almşıtır. (c. 4, sh: 70)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Kırşehirli)

Kayseri Müftüsü merhum Hacı Zekeriyya Efendinin oğlu olup 1281 h. yılında Kırşehir Sancağının Avanos kazası Yukarı Mahallesinde doğmuştur. Mebadi-i ulûmu Avanos sıbyan mektebinde okuduktan sonra kasaba-ı mezkûre ve Kayseri medreselerinde ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ve ikmâl ederek müderrisinden El-Hac Mehmet Râsih Efendiden icâzet almıştır.

10 Şubat 1312 (20 Ramazan 1314) senesinde maaşsız Avanos kazasında iftaya memur edilmiş ve 9 Nisan 1313 (18 Zilkade 1314) tarihinde de resmen tayin kılınmıştır. Cemazielevvel 1319'da aynı kazanın İhyaiyye Medresesi'nin inhilâl eden müderrisliği uhdesine tevcih buyurulmuştur. Bir taraftan medâr-ı maaşı olmadığı cihetle 1 Mayıs 1317 (24 Muharrem 1319) de tarik maaşı tahsis edilmiştir.

7 Receb 1320'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği Ruûsu tevcîh buyurulmuştur.

Ayrıca Maarif Komisyonu riyasetinde bulunmuş ve Maarif namına büyük bir binanın ve Kuru-oğlu denmekle ma'ruf kaplıcanın mahallî maarife terkine muvaffak olmuşsa da bu riyasetten 6 Kânunievvel 1324'de istifa etmiştir. (c. 2, sh: 141)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Kulalı)

Esnaftan Mustafa ağanın oğlu olup 1288 h. yılında Kula'da doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiye mekteblerinde tahsil görerek İzmir Dâr-ül Muallimîn'e dahil olarak âliy-yül a'lâ dereceli ve 1 Kânunisani 1310 tarihli şehâdetname almıştır. 1 Nisan 1311 tarihinde Feyziyye İbtidaîsi Muallim-i Evvelliğine tayin ve 1 Eylül 1313 tarihinde de Kula Rüştiyesi Muallim-i sani'liğine nakl ve 4 Kânunisani 1325 tarihinde infikâk etmiştir.

Mümaileyh 15 Kânunievvel 1325 tarihinde Kula kazası Eytam Müdüriyetine aidatla tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 489, dosya: 1909?)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Lâpsekili)

İbrahim Ağanın oğlu olup 1300 h./1298 malî yılında Lâpseki Kazasının Ahmet-Bican mahallesinde doğmuştur. Türkçe okur yazar olan Ahmet Hamdi Efendi Lâpseki kazası ibtidaîye ve rüştiye mekteblerinde tahsil ile âlâ derecesinde şehâdetname almıştır. Lâpseki kazası tahrirat ve nüfus kalemleriyle Mahkeme-i Şer'iyyeye bir müddet mülâzemeten devam ettikten sonra 24 Haziran 1313 tarihinde aynı kazanın Şer'iyye Kâtibliğine tayin olunmuştur. 24 Kânunievvel 1315 (28 Şaban 1317) tarihinde yine aynı kazanın Eytam Müdüriyetine,

bir müddet sonra da 1 Şubat 1318 (6 Zilkade 1320) de tekrar Şer'iyye Kitâbetine tayin olunmuştur. Uhdesinde fahrî olarak tevdi buyurulan Eytam Müdürlüğünden Mayıs 1326 tarihinde ayrılmıştır. Ayrıca uhdelerinde fahri olarak Maarif Komisyonu âzalığı da tevdi olunmuştur.

19 Eylül 1332 tarihinde azli ile vazifelerinden infikâk etmiştir. Kal'a-yi-Sultaniye'den hakkında vârid olan tezkerelerden işine sadâkatle bağlı olduğu ve hiç bir sui-niyeti görülmediği def'aten zikr olunmuştur. (c. 4, sh: 272)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Manastırlı)

Ömer Efendinin oğlu olup 1304 h. tarihinde Manastır vilâyetine bağlı Kayalar Kazasında doğmuştur. İlk ve orta tahsilini memleketinde yaptıktan sonra Fatih Dersiâmlarından Muğlalı Ali Rıza Efendinin derslerine devam ederek 11 Cemazielaher 1318 tarihinde icâzetname aldığı gibi 11 Kânunievvel 1334 tarihinde de Medrese'tül Kuz:t'tan 4. derecede mezuniyet ruûsuna nail olmuştur.

25 Mart 1335 tarihinde Ma'mure'tül Azîz vilâyetinin Kâhta kazası kadılığına tayin edilmiştir. (c. 7, sh: 99, dosya: 5474?)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Nallıhanlı)

Kayserili Hacı Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1250 h. senesinde Nallıhan'da doğmuştur. Bayezit Camii Dersiâmlarından Menlikli Hüseyin, Yakovalı İbrahim ve Hadımlı Ahmet Efendilerden ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ve Mekteb-i Nüvvab'a imtihanla girerek 28 Receb 1273'de 4. sınıf şehâdetnamesi almıştır.

6 Haziran 1273'den 20 Haziran 1274'e kadar Kırşehir, 9 Kânunievvel 1275'den 24 Mayıs 1277'ye kadar Bartın, 15 Ağustos 1277'den 3 Şubat 1278'e kadar Gölpazarı, 13 Ağustos 1279'dan 26 Kânunisani 1280'e kadar Edincik, 25 Nisan 1281'den 7 Kânunievvel 1282'ye kadar Vezirköprü kazalarında hâsılatla istihdam olunduktan sonra 21 Haziran 1283'den 7 Haziran 1287'ye kadar Adliye, 7 Haziran 1287'den 22 Eylül 1288'e kadar Berkofça, 13 Temmuz 1289'dan 22 Haziran 1291'e kadar Çeşme, 6 Kânunievvel 1291'den 13 Teşrinisani 1293'e kadar Karalom, 11 Haziran 1296'dan 21 Mayıs 1298'e kadar Karaferie, 19 Eylül 1298'den 28 Ağustos 1300'e kadar Mersin, 11 Eylül 1301'den 5 Teşrinievvel 303'e kadar Erdek niyâbetlerinde bulunmuştur.

23 Safer 1305'de üçüncü sınıfa terfi' etmiş ve 18 Mayıs 1305'den 27 Nisan 1307'ye kadar Niğde, 1 Mayıs 1308'den 1 Eylül 1310'a kadar Asir, 4 Haziran 1313'den 6 Haziran 1315'e kadar Maraş, 8 Şubat 1317'-

den 18 Kânuisani 1319'a kadar Yozgat livaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

24 Safer 1324'de İrade-i Seniyye kararı ile Fetvâhane'ye memur olmuş ve 1 Haziran 1322'de işe mübâşeret etmiştir. 1 Eylül 1325'de kadro haricine çıkarılmıştır. 9 Muharrem 1321'de İzmir Pâye-i Mücerredi tevcîh olunmuştur. (c. 1, sh: 310)

AHMET HAMİD EFENDİ (Nevrokoplu)

Bahçıvan Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1286 h. senesinde Nevrokop'ta Hüseyincik Mahallesinde doğmuştur. Nevrokop'ta Rüştiyeyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camiinde okuyup 2 Cemazielaher 1319'da icâzet almış ve Medrese'tül Kuzat'tan 14 Şaban 1335 tarihinde 5. sınıf derecesinde şehâdetname almıştır.

10 Teşrinisani 1333 tarihinde Musul'a bağlı Ma'mure Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. (c. 6, sh: 291, dosya: 5473?)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Nevşehirli)

Ahmet Necîp Efendi'nin oğlu olup 1273 h. senesinde Nevşehir'in Beldek Karyesinde doğmuştur. Kânunievvel 1289'da Nevşehir'de İbrahimpaşa Madresesi Balâ ve Timme kısımlarına dahil olup icâzet almıştır. 35 yaşında Nevşehir'de Köse Vaiz Medresesinde ders okutmaya başlamıştır. Mayıs 1327'de bu medresede tedrisle meşgul bulunuyordu. (Dosya: 643)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Pazarlı)

Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Aza-i sâbıkasından Trabzonlu Süleyman Vehbî Efendinin oğlu olup 1281 h. yılında Atina (Pazar) kazasında doğmuştur. İbtidaî tahsilini maskat resi olan İbtidaî mektebinde gördükten sonra Dersaadet'e gelerek Pederinden sarf ve nahiv, bir ara Fatih Dersiâmlarından Ahmet Hamdi Efendiden mütebakî ulûmu tamamen tederrüs ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a dahil olarak 21 Zilhicce 1311'de dördüncü sınıf şehâdetnamesine nail olmuştur. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

1 Mayıs 1312 (Zilhicce 1313) tarihinde İskeçe kazası niyâbetine tayinle 8 Haziran 1314 (Safer 1316) tarihinde infisal etmiştir. 1 Mart 1319 (15 Zilhicce 1320) tarihinde Çorlu niyâbetine tayin olunmuş ve 7 Şubat 1320 (15 Zilhicce 1322) tarihinde ayrılmıştır. 8 Şubat 1325 (10 Safer 1328) tarihinde Lâzistan Livası Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin buyurulmuştur.

Mumaileyh'in uhdesine 5 Safer 1306 tarihinde İbtidaî Hariç İs-

tanbul Müderrisliği tevcih ve 25 Şevval 1314'de Hareket-i Hariç'e, 27 Safer 1323'de Sahn'a, 28 Zilhicce 1324'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi' buyurulmuştur. 22 Kânuisani 1323 tarihinde (Muharrem 1326) Bilâd-ı Mahreçten Trabzon Mevleviyeti ihsan buyurulmuş ve 11 Kânunisani 1324 (Muharrem 1327) senesinde hitam-ı müddetine mebni usûl üzere mevleviyetten münfasıl olmuştur. Hüsn-ü hizmet ifası ile niyâbete devamına karar verilmiş ve 9 Kânunievvel 1329 (23 Muharrem 1332) senesinde Evkaf-ı Hümâyûn Kadılığı Müşavirliğine tayin edilmiştir. 10 Temmuz 1333 (20 Ramazan 1335) senesinde de Kazaskerlik Müşâvirliğine tayin edilmişse de 10 Mayıs 1336 (20 Şaban 1338) tarihinde afv edilmiştir. 21 Haziran 1337 (14 Şevval 1339) tarihinde Tetkik-i Mesahif ve Müellefat-ı Şer'iyye Meclis Azalığına tayin buyurulmuştur.

20 Temmuz 1338 (24 Zilkade 1340) tarihinde de Evkaf Hümâyûn Mahkemesi İkinci Müşavirliğine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 339, dosya: 1507?)

AHMET HAMDİ EFENDİ (Tırnovalı)

Hacı Yusuf Efendi'nin oğlu olup 15 Kânunisani 1281'de Tırnova Kasabasında doğmuştur. İstanbul'da Yenibahçe civarında Defterdar Ahmet Çelebi Medresesinde ikâmet, Fatih Dersiâmlarından Rusçuk'lu Hacı Ahmet Efendi'den tederrüsle 1 Teşrinievvel 1317'de icâzet almıştır. 5 Ağustos 1318'de ruûs imtihanını kazanarak Pazarcık Nâhiyesi Müderrisliğine ve 9 Mart 1326'da Sâğüt Kazası Müderrisliğine nakl ve tayin olunmuştur.

17 Mart 1333'de vefât etmiştir: (1917). (Dosya: 3790)

AHMET HAMDULLAH EFENDİ (İstanbullu)

İsmail Hamid Efendi'nin oğlu olup 1225 h. senesinde Galata'ya bağlı Yazıcı Mahallesinde doğmuştur.

1249 h. senesinden 1271 h. senesine kadar Tophane Mahkemesi Başkâtibliğinde bulunmuş ve Edremit, Bayındır ve Eskişehir Niyâbetlerinde bulunduktan sonra 28 Eylül 1282'de Üsküdar, 18 Temmuz 1286'da Havass-ı Refia, 1 Teşrinievvel 1287'de Üsküdar, 9 Kânunievvel 1289'da Galata Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur. 6 Nisan 1294'de Meclis-i İntihab-ı Hükkâm-ı Şer' Başkâtibliğine tayin olunmuştur. 9 Kânunievvel 1294'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azalığına tayin olunmuştur.

Türkçe fetvâlardan mürekkeb üç bin fetvâyı ihtiva eden «Mir'at'ül Mürafi'in» adlı mecmuayı tertib tertib ederek Süleymaniye kü-

tübhanesine ve aynı fetvâlardan intihab olunmuş 2500 fetvâyı havi m cmuayı da «Kütübhane-i Umumî»ye koymuştur. «Mir'at'ül-Usûl» üzerine haşiye tarzında yazdığı kitab «Mazbata'tül-Fünûn» adı altında Marifce 1280 tarihinde basılmıştır. Buharî'deki hadislerin kelimelerinin kolayca bulunması için «Kastellânî Şerhi» esas alınarak «En-Nücûm'üd Derari ilâ İrşad'is-Sarî» namında cem' ederek bir eser meydana getirmiş ve bu büyük fihrist 1290'da Maarifce basılmıştır. Üç dilden edebî kitablardan seçerek bir «Feraid'ül Asâr ve Cerâid'ül-Eş'ar» adlı kitabı da 1292'de yine Maarifce basılmıştır.

28 Cemazielevvel 1299'da Musul Bilâd-ı Hamse olmak üzere İzmir Pâyesi uhdesine tevcih olunmuştur. Rebîulevvel 1305'de 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ihsan olunmuştur. 8 Safer 1310'da Haremeyn'il-Muhteremeyn pâyesi uhdesine tevcih olunup Safer 1316'da 3. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan buyurulmuştur.

19 Şevval 1316'da vefât etmiştir: (1898 milâdî) (Dosya: 80)

AHMET HAMİD EFENDİ (Hopalı)

Şişmanzâde Mehmet Hakkı Efendinin oğlu olup 1258 h. de Hopa kazasının Âb-ı Ulyâ karyesinde doğmuştur. Hopa Sıbyan mektebi ile Medresesinde okuduktan sonra İstanbul'da Süleymaniye Camiinde ve tekrar memleketine avdetle Arhavî nahiyesi Müderrisi Hacı Mustafa Rıfkı Efendiden dinî ilimleri tahsil ve tekmil-i nuseh ederek icâzet almıştır. Türkçe, arapça ve farsça bilirdi.

16 Mayıs 1283 (5 Muharrem 1284) de Batum Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine hums maaşla tayin edilmiş ve 1 Mart 1284'de Lâzistan Sancağı Meclis-i Deavî Mukayyit Saniliği uhdesine ilâve memuriyet kayt edilmiştir. 22 Haziran 1286'da Mukayyitlikten ve 25 Şubat 1290'da Başkâtiblikten infisal etmiştir. 25 Şubat 1290'dan 16 Mayıs 1291'e kadar Lâzistan sancağı dahilinde İçareler kazası niyâbetinde bulunmuş ve 1 Mart 1295'de Hopa niyâbetine tayin edilmiş olduğu halde muhtell-i şuûr olduğu ve ahvâl-i sâbıkasından bahisle yerine başkasının tayini ile 9 Temmuz 1296'da ayrılmıştır.

23 Haziran 1299'dan 30 Temmuz 1301'e kadar Şile, 28 Ağustos 1301'den 17 Ağustos 1303'e kadar Lâdik, 9 Nisan 1306'dan 18 Mart 1308'e kadar ikinci defa olarak Hopa, 3 Haziran 1309'dan 26 Haziran 1311'e kadar Atina (Pazar), 10 Teşrinievvel 1312'den 17 Teşrinisani 1314'e kadar Gümüşhacıköy, 24 Teşrinievvel 1315'den 15 Mayıs 1319'a kadar Nâmervan (Erzurum), 3 Kânunisani 1320'den 13 Kânunievvel 1322'ye kadar Of, 13 Nisan 1325'den 23 Teşrinisani 1325'e kadar Tosya niyâbetlerinde bulunduktan sonra yaşı dolduğundan tekaüde sevk edilmiştir.

Mümaileyh'e 18 Rebiulevvel 1317'de 4. rütbeden Mecidî nişanı ihsan buyurulup Gurre-i Cemazielulâ 1317'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. (c. 1, sh: 315)

AHMET HAYRİ EFENDİ (İstanbullu)

Kıbrıs eşrafından Mustafa Necati Efendi-zâde Halit Beyin oğlu olup 1309 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur. Şems-ül Maarif adlı hususî mektebin İbtidaî ve Rüştiye kısımlarında tahsilini ikmâl ile pek iyi derecede ve Vefa İ'dadisinden de 22 Temmuz 1324 tarihinde şehâdetnameler almıştır. Dâr-ül Fünûn-i Hsmanî Hukuk şubesine devam etmiştir. 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) senesinden itibaren İlmiyye Tekaüt Sandığı Tevkifat Kitâbeti Refakat-i Saniyesine tayin buyurulmuştur. (c. 4, sh: 401)

AHMET HÂZIM EFENDİ (Güzelhisar-Aydınlı)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1268 h. yılında Güzelhisar-Aydın'da doğmuştur. (Kapalı-mescid Mahallesinde). İbtidaî mektebinde okuduktan sonra ulemâdan Mehmet Efendi'nin halka-i tedrîsine devam ile ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmâl etmiş (13 Rebiulaher 1300) ve ilm-i ferâiz-i Hacı Alim-zâde Ahmet Efendiden tahsil ile 1291 tarihinde icâzet almıştır. Arapça «El-Metâlib», ferâizden Türkçe «Ta'lim-ül Ferâiz» adlı kitapları terceme etmiş ve basılmışlardır. Ayrıca Mısır Hukuk Fakültesi Nafaka Muallimi Mehmet Zeydül-Ebyanî'nin «El-Ahkâmü'ş-Şer'iyye Fi Ahvâli'ş-Şahsiye» adlı eserini de üç cilt hâlinde terceme etmiş ve basılmıştır.

25 Kânunisani 1290'dan 10 Mart 1300 (2 Muharrem 1292/25 Cemazielevvel 1301)'e kadar Güzelhisar Mahkeme-i Şer'iyye kâtibliğinde, bu tarihten 15 Kânunievvel 1302 (4 Rebiulaher 1304) tarihine kadar aynı mahkemenin başkâtibliğinde bulunmuştur. Hakkında vâki şikâyetten dolayı bir ara (1 Eylül 1321) vazifesinden alınmışsa da 6 Eylül 1324'de tekrar aynı işe tayin edilmiştir. (İlm-i Feraiz'e dair bir eser daha terceme etmişse de henüz basılmamıştır.)

Mümaileyh İzmir Paye-i Mücerredine nail olmuş ve sonradan Mahreç'e yükselmiş, 3 Teşrinievvel 1333'e kadar Başkitabette bulunduğu mezkûr kayıtlardan anlaşılmaktadır.

1334 senesi Mart'ının sonunda 65 yaşında olduğundan emekli olmuştur. (c. 2, sh: 288, dosya: 1809)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Adanalı)

Zürra'dan Ali ağanın oğlu olup 1252 h. yılında Adana vilâyeti-

nin Feke kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde okuduktan ve sarf, nahiv, mantık, adâb, akaid ve saireyi Yozgat ve Kayseri'de tahsil ettikten sonra Dersaadet'e gelip Reis-ül Müneccimîn Tahir Efendi'den icâzet almıştır.

1286 h. yılında maaşsız Feke kazası müftülüğüne, 6 Şaban 1311 (7 Mart 1310) de maşla Kozan sancağı müftülüğüne tayin buyurulup 17 Zilhicce 1327 (17 Kânunievvel 1325) tarihine kadar vazife görmüş ise de sinni hatt-ı nizamiyi mütecâviz bulunmasından kadro harici bırakılmıştır. Feke müftülüğünde iken 1 Şubat 1309'dan 6 Mart 1310'a kadar Kaymakam vekâletinde bulunmuştur. (c. 2, sh: 183)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Bandırmalı)

Mustafa Fehmi Efendinin oğlu olup 1286 h. tarihinde Bandırma'da doğmuştur. Bandırma ve Vize Rüştiyelerinde okuyup şehâdetname almıştır. Sonradan Bayezit ve Fatih Dersiâmlarından Musa Kâzım Efendiden icâzetname ve Dâr'ül Muallimîn-i Âli Edebiyat Şubesinden iyi derecede şehâdetname almıştır.

1 Mart 1321 tarihinde mülâzemet suretiyle Beyoğlu Bidâyet Mahkemesi Birinci Hukuk Dairesi Kalemine dahil olmuş ve 26 Kânunievvel 1323'de ise muvazzaf mülâzimliğe tayin edilmiştir. 10 Teşrinievvel 1325'de aynı mahkemenin 4. sınıf kâtibliğine tayin edilmiştir.

Mekteb-i Hukuk'a da kayt olan Ahmet Hilmi Efendi buradan 10 Teşrinievvel 1325 tarihinde iyi derecede mezuniyet ruûsuna nail olmuştur. 1 Haziran 1327 tarihinde Müdevvenat-ı Kanuniye Müdüriyeti Kalemi İkinci Sınıf Kâtipliğine terfi' etmiştir. 1 Mart 1330 tarihinde Müdevvenat-ı Kanuniye Müdüriyetinin Bâbıâli'ye bağlanması üzerine diğer hey'etle beraber memuriyetini nakl etmiştir. Medâris Müfettiş Muavinliğine tayini üzerine 16 Teşrinisani 1332 tarihinde Müdevvenat-ı Kanuniye Müdüriyeti vazifesinden istifa etmiştir. 1 Mart 1334'de 1000 kuruş maaşla İbtidai Hariç Medresesi Umummüdürlüğüne nakl ve tayin edilmiştir. 20 gün sonra ise maaşı 2500 kuruşa iblâ' edilmiştir. 1 Kânunisaini 1335'de tekrar Medâris Müfettiş Muavinliğine ve 3 Şubat 1335'de Evrak Kalemi ikinci Mümeyyizliğine nakl ve tayin edilmiştir.

Gönen Kazası Bidâyet Hâkimliğine 16 Nisan 1340'da tayini ile dosyası Adliye'ye gönderilmiştir. (c. 6, sh: 75, dosya: 4354?)

AHMET HİLMİ (ABDÜLHALİM) EFENDİ (Borlu)

Asıl ismi Ahmed Hamdi olduğu hâlde ruûs ve maaş defterin-

de Abdülhalîm Efendi diye şöhret bulmuştur. Emrullah Çelebizâde Mustafa Efendinin oğlu olup 1255 (1839) tarihinde Bor'da doğmuştur. Yedi sene Kayseri'de ve iki sene Kilis'te okumuştur. Sonradan tahsilini tamamlamak üzere İstanbul'a gelmiştir. Ders okutma ruhsatı aldıktan sonra 1288 (1872) den itibaren de Bayezit Camiinde ders okutmaya başlamıştır. 1304'de icâzet vermiştir.

Kânunuevvel 1303 (1887) tarihinde Mekteb-i Harbiye Sınıf-ı Mahsus Arapça muallimliğine tayin edilmiştir. Mart 1305 (1889)'da Meclis-i İmtihan-ı Kur'a âzalığına ve Teşrinisani 1316 (1900)'de Meclis-i Mesalih-i Talebe âzalığına tayin edilmiştir. Eylül 1318 (1902)'de Harbiye Mektebindeki hocalığından ayrılmış, diğer vazifeleri vefâtına kadar devam etmiştir.

Şevval 1291'de İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliğine nail olmuş ve Ramazan 1297'de Hareket-i Hariç'e, Receb 1302'de İbtidî Dahil'e, Rebiulevvel 1306'da Hareket-i Dahil'e, Rebiulaher 1310'da Musıla-i Sahn'a, Zilhicce 1312'de İbtidaî Altmışlı'ya, Şevval 1314'de Hareket-i Altmışlı'ya, Cemazielaher 1318'de Musıla-i Süleymaniye'ye ve Şevval 1319'da Hamise-i Süleymaniye'ye terfi' etmiştir.

27 Haziran 1326 (1910) tarihinde vefât etmiştir. (Dosya: 122)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Borlu)

Sofiyan Mahallesi ahâlisinden attar esnafından bakkal Mevlûdzâde Hacı Mehmet Efendinin oğlu olup 1272 h. senesinde Bor Kazasının Sofyan Mahallesinde doğmuştur. 12 yaşında iken Bor'da Hızır İlyas Medresesine girip bir müddet ders okuyup 1289 h. tarihinde Kayseri'ye gidip Gözübüyükzâde Medresesinde Hacı Dursun Efendi'nin damadı Emîn Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olmuştur. 1300 tarihinde İstanbul'a gelip Tezkereci Osman Efendi Medresesinde ikâmetle Atıf Bey'den tekmil-i nuseh ederek 1311'de icâzetname almıştır 1320 h. senesinde ruûs imtihanını kazanarak 1321'de Bayezit Camiinde dersiâm olarak tedrîse başlamıştır.

1 Şaban 1326'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcîh olunmuştur.

Bayezit Camiinde tedrîsle meşgulken 9 Nisan 1330 tarihinde vefât etmiştir: (23 Nisan 1914). (Dosya: 217)

EL-HAC AHMET HİLMİ EFENDİ (Cizreli).

Hacı Mehmet Efendinin oğlu olup 1282 h. yılında Cizre'de doğmuştur. Medresede ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil edip Müderris Ömer Zengânî adlı zattan icâzet almıştır. Emir Abdal Medresesinde tale-

be-i ulûma ders verip bir kaç defa icâzet vermiştir. Türk, Arap ve Kürt lisanlarına vâkıf idi.

18 Teşrinievvel 1308 (8 Rebiulaher 1310) senesinde Cizre kazası müftülüğüne tayin edilmiştir. 10 Ramazan 1315 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih edilmiştir. 6 Kânunievvel 1325 (Zilhicce 1327) senesinde kadro haricine çıkarılmıştır. Daha sonra câiz-ül istihdam görülerek 22 Zilka'de 1328'de aynı müftülüğe tayin edilmiş ve uhdesine müderrislik tevcih olunmuştur. 11 Teşrinisani 1326/29 Kasım 1910. (c. 2, sh: 191)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Edirneli)

Edirne Vilâyeti Polis Komiserliğinden emekli Mehmet Rahmi Efendinin oğlu olup, 1298 h. de Edirne'de doğmuştur. İbtidaî tahsilinden sonra Dâr-ül Muallimîn İbtidaî Mektebinden 28 Eylül 1326'da mezun olmuştur. Edirne Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğinde (1 Mart 1317), Temmuz 1325'de Başkâtibliğinde ve 20 Teşrinievvel 1326'da kadro haricine çıkarılmıştır. Muallimîn ve İbtidaî Mektebini pek iyi derecede bitirmiştir. (c. 2, sh: 207)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Eğinli)

Köy imamı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1286 senesi 17 Temmuzunda Eğin Kazasının Hassa Karyesinde doğmuştur.

İstanbul'da Cibali civarında Muhyiddin Kocevî Medresesinde ikâmetle icâzet almıştır. 24 Mart 1326'da Ovacık Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2891)

HACI AHMET HİLMİ EFENDİ (Elbistanlı)

Hancızâde Mustafa Rahmi Efendi'nin oğlu olup 1298 h./1297 r. yılında Elbistan kasabasında doğmuştur: (1881)

Kasaba-i mezkûrede mekteb-i ibtidaîye ve rüştiyede meşrud olan fünûnu tahsilden sonra 12 Temmuz 1309 tarihinde aliyyül'âlâ derecesinde şehâdetname aldığı gibi medresesinde sarf, nahiv ve meani fenlerini ta'lim ettikten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiâmlarından Alasonyalı Hacı Ali Efendi'nin halka-i tedrisinde ikmâl-i nuseh ile 1322 senesinde icâzetname ahz eylemiş ve bil-imtihan dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan dahi 8 Şaban 1325'de sınıf-ı rabi'den şehâdetnameye nail olarak neş'et etmiştir. Türkçe tekellûm ve Türkçe-Arapça kitâbet eylediği terceme-i hâl varakasında muharrerdir.

14 Mart 1326 tarihinde Haymana kazası niyâbetinde bulunarak

hitam-ı müddetine mebni infisal eylemiş ve 20 Mayıs 1326 tarihinde Siroz sancağının Nevrokop kazası niyâbetine tayin ile hâl-i harb dolayısıyle Dersaadet'e avdet etmiş ve maaşını açıktan tam olarak almıştır. 26 Mart 1329 tarihine kadar maaşını alan mümaileyh bu tarihten sonra Halep Sancağına bağlı Bab-ül Cubul kazası niyâbetine tayinden sonra kat' edilmiştir.

30 Nisan 1330 (17 Cemazielaher 1332) tarihinde Sivas vilâyetinin Gürün kazası kadılığına tayin edilmiş, 7 Ağustos 1332 (20 Şevval 1334) tarihinde ise Aziziye kazası kadılığına tahvilen tayin buyurulmuştur.

Mümaileyh'in 2 Teşrinisani 1334 tarihinde tifo'dan vefât ettiği mahallinden mürsel tahrirattan anlaşılmıştır: (2 Kasım 1918).

(Dosyası, Diyanet vasıtasıyle Adliye'ye 143/16 Teşrinievvel 1927' de ârize-i cevâbiye ile gönderilmiştir.) (c. 4, sh: 280)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Elbistanlı)

Hafız Mustafa Efendinin oğlu olup 1270 h. yılında Elbistan'da doğmuştur. Kasaba-i mezkûre Sıbyan mektebinde ulûm-i ibtidaîyeyi okuduktan sonra Karçi-zâde Medresesinde ulûm-i âliye ve âliyeyi kısmen tahsil ile farsça ve hat ta'lim etmiştir. Sonra Dersaadet'e gelip Fatih Camii Dersiâmlarından Urfalı Mehmet Efendi'nin rahle-i tedrîsinde nuseh-i mütebakiyeyi ikmâl ile icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a devam ederek 14 Receb 1306 h. tarihinde üçüncü sınıf şehâdetnamesine nail olarak neş'et etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazar Farsçaya âşina idi.

6 Haziran 1306 (Gurre-i Zilka'de 1307) tarihinde Mardin sancağı Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin olunup 9 Teşrinisani 1308 (Gurre-i Cemazielevvel 1310) tarihinde infisal etmiştir. 28 Şubat 1310 (15 Ramazan 1312) senesinde Humus Sancağı Niyâbetine tayin edilmiştir. 1 Ağustos 1313 (15 Rebiulevvel 1315) de hitam-i müddetine mebni infisal etmiş ve 15 Ağustos 1315 (25 Rebiulevvel 1317) den 17 Kânunisani 317 (20 Şevval 1319) tarihine kadar Anteb, 2 Haziran 1320 (Rebiulaher 1322) senesinden 5 Teşrinisani 1322 (Şevval 1324) senesine kadar Zor ve 5 Kânuievvel 1325 (5 Zilhicce 1327) den 16 Şubat 1326 (Rebiulevvel 1329) senesine kadar Kütahya Niyâbetinde bulunmuştur.

Şubat 1311/1895'de imtihanla tarîk-i kuzat'a dahil olmuş, âhiren uhdesine 1311 tarihinde Musıla-i Sahn, 1322 tarihinde Musıla-i Süleymaniye Raddelerinde Edirne Müderrisliği tevcih ve 28 Rebiulev-

vel 1323 tarihinde de İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif buyurulmuştur. Nikel Hicaz Demiryolu Madalyasını hâiz idi. (c. 2, sh: 343)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Eskicumalı)

Musıla-i Süleymaniye müderrislerinden ve eski nâiblerden Ali Zühtü Efendi'nin oğlu olup 1290 (1874) yılında Cum'a-yi atik (Eskicuma) kasabasında doğmuştur. Yenipazar Sancağına bağlı Akova Kazası ilk mektebinde Kur'ân-ı Kerim ve dini ilimleri okuduğu gibi Tekirdağ Rüştiyesinde de okunması şart olan dersleri tahsil ederek iyi derece ile mezun olmuştur.

Molla Camî, Fenarî, Tasavvurat, Tasdikat ile fıkıh ilminden Halebî, Mültekâ, Dürer, İlm-i Ferâiz ve İlm-i Sak okumuş olduğu gibi Türkçe, Arapça dillerine de vâkıftı. Fransızca da bilirdi.

Mecelle'nin maddelerine şerh ve i'lâm nazmına taallûk eden «Sak-ı Hilmi», ferâiz'e dâir «Cerîde-i Hilmi» ve nikâh ve talâka mahsus «Zübde-i Ahkâmü'n-Nikâh» adlarında üç adet kitabı olup bunlardan «Zübde-i Ahkâmü'n-Nikâh» adlı eseri İstanbul'da basılmış olduğu gibi diğerleri de basılmıştır. Tekirdağ'da imtihan olarak nahiye nâibliğine tayin edilmesine dair tezkere almıştır.

31 Mart 1302 (1886) tarihinde Tekirdağ (Tekfurdağı) Şer'iyye Mahkemesi 2. kâtibliğine aidatla tayin olunmuştur. 1 Temmuz 1308 (1892)'de aynı yere liva Şer'iyye Mahkemesi Başkâtibi olarak resmen tayin edilmiştir. 7 Nisan 1316 (1900) tarihinde Tekirdağ'nda İnecik Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuş ve 9 Mart 1325 (1909) tarihinde buradan ayrılarak 8 Şubat 1325 (21 Şubat 1910)'da Bayındır Kazası naibliğine tayin olunmuştur. Teşrinisani 1326 (1910)'da vazifesinde tembellik gösterdiğinden azl edilmiş ve 15 Şubat 1326'da Hayrabolu Niyâbetine nakledilmiştir.

9 Receb 1323 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsuna nail olmuştur.

Osmanlı tâbiiyetinde kalacağına ve devamlı olarak Osmanlı memleketlerinde ikâmet edeceğine dair 22 Ağustos 1336 (1920) tarihli kararnamenin ikinci maddesine uyarak tanzim èttiği taahhütnâme 28 Ağustos 1336'da Meşihat'a gönderilmiştir.

Ahmet Hilmi Efendi'ye 29 Ağustos 1336 tarihinden itibaren 312 kuruş mazuliyet maaşı bağlanmıştır. (sicil def., c. 4, sh: 86)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Kastamonulu)

Kırkbeşzâde Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1275 h. senesinde Kastamonu'nun Akkaya Nahiyesinde doğmuştur. Kastamonu'da Numa-

niye Medresesinde müderris ve müftü Hafız Abdullah Efendi'den ders görerek Zilhicce 1308'de icâzet almıştır.

Şaban 1311'de Numaniye Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur. 13 Muharrem 1328'de ayrıca Nasrullah El Kadı Cami'inde «Şifâ-i Şerîf» okutmaya başlamıştır. İcâzet vermesinden dolayı bir adet altin liyâkat madalyasına nail olmuştur. (Dosya: 4041)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Kastamonulu)

Urgancı esnafından Ahmet Ağa'nın oğlu olup Haziran 1285'de Kastamonu'nun Çay Mahallesinde doğmuştur. «Alaybeyzâde» şöhretiyle maruftu. 1300'de Sumhiyye Medresesine dahil olup kayın pederi Hoca Bekir Efendi'den bir müddet okumuş ve ma'lûliyetine binâen aynı medresede müderris Hacı Mehmet Zühtü Efendi'den tahsilini ikmâle çalışmış ve sonunda Hafız Ömer Efendiden icâzet almıştır: 1321-1905.

İcâzetini müteakib aynı medresede tedrîse başlamış ve Teşrinisani 1329'da maaş tahsis olunmuştur. (Dosya: 651)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Kemahlı)

Rençber Şah Velioğlu Hüseyin Ağa'nın oğlu olup 20 Haziran 1281'de Kemah Kazasının Bargesur Karyesinde doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelip Ağustos 1297'de Fatih'te Karadeniz Başkurşunlu Medresesine kayt ve kabul olunarak tahsili meşrut olan dersleri okuyarak icâzet almıştır. 1 Temmuz 1318'de Makam-ı Meşîhat'ta icra kılınan ruûs imtihanında başarı sağlıyarak Kemah'a gelip ders okutmaya başlamış ve 1 Mart 1326'da Kuruçay Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 583)

AHMET HİLMİ EFENDİ (Merzifonlu)

Hasanoğlu İsmail Efendi'nin oğlu olup 1271 h. senesinde Merzifon'un İlâle Karyesinde doğmuştur.

1289 h. senesinde Amasya'da Sultan Bayezit Medresesinde tahsile başlamış ve Müftü Hacı Osman Efendi'nin derslerine devam etmiştir. 1304 h. senesinde mezkûr müftü'den icâzet almıştır. Akabinde Mehmetpaşa Camiinde ders okutmaya başlamıştır.

22 Şubat 1330'da mezkûr camide ders okutup Sofuzâde Mahallesinde ikâmetle imrâr-ı hayat etmekteydi. (Dosya: 682)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Devrekli)

Arapzâde Ömer Ağanın oğlu olup 1274 h. senesinde Devrek'te Balânice köyünde doğmuştur. Köyündeki İbtidaî Mektebinde okuyup bilâhare Devrek'te bulunan Cami-i Cedîd Medresesinde 5 sene kadar tahsilde bulunduktan sonra İstanbul'a gelerek Sultanahmet Medresesinde ikâmet ederek ulûm-i âliye ve âliyeyi tederrüs ederek icâzet almıştır. Bu ara Mekteb-i Nüvvab'a da devam ederek 5. sınıf niyâbetle şehâdetname almıştır: 1312 h. (1894)

Mezuniyetinden sonra 17 Mart 1314'den 22 Şubat 1315'e kadar Ankara'nın Bâlâ kazası niyâbetinde, 1 Mayıs 1315'den 11 Mart 1318'e kadar Sivas'ın Bünyanhamit (diğer adı ile Sarmısaklı) kazası niyâbetinde, 10 Eylül 1318'den 19 Ağustos 1320'ye kadar ikinci defa olarak Bâlâ niyâbetinde, 23 Şubat 1320'den 1 Şubat 1322'ye kadar Lâpseki kazası niyâbetinde, 18 Eylül 1323'den 19 Ağustos 1325'e kadar Çerkeş niyâbetinde bulunup 7 Teşrinisani 1325'den itibaren de 3. defa olarak Bâlâ niyâbetine tayin edilmiştir.

İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu ile nikel Hicaz Demiryolu Madalyasını hâizdir.

16 Teşrinievvel 1327'de Bâlâ'dan ayrılmış ve 21 Şubat 1328'de Haymana niyâbetine tayin edilmişse de 4. sınıf nüvvabtan olduğundan tayininde yanlışlık olduğu tebeyyün etmiş ve kendi sınıfından bulunan Keskin kazası niyâbetine nakl edilmiştir: (10 Temmuz 1328). (c. 1, sh: 283)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Gümüşhaneli)

İmam Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1263 h./1262 mali yılında (1846) Gümüşhane sancağının Emirler mahallesinde doğmuştur. Mahalle-i mezkûre Sıbyan Mektebinde mukaddemat-ı ulûmu ve Daldaban Medresesinde sarf ve nehv-i Arabîyi okuduktan sonra Dersaadet'e gelip Bayezit Camii Dersiâmlarından Gümüşhaneli Şeyh Ahmet Efendinin halka-i tedrisinde ikmâl-i nuseh ederek icâzetname almış ve 1288 tarihindeki Ruûs imtihanında isbat-ı ehliyet ederek mezbur cami-i şerîfte tedrise başlamış ve hitamında i'ta-i icâzete muvaffak olmuştur. Türkçe okur-yazardı. 6 Teşrinisani 1292 (3 Zilkaîde 1293) tarihinde müderrislik maaşı tahsis edilmiş, ayrıca 18 Ağustos 1316 (4 Cemazielulâ 1318) tarihinde Meclis-i Mesalih-i Talebe Azalığına tayin ve sene-i merkumenin (20 Receb) 1 Teşrinisani 1316'da Meclis-i İdare-i Emval-i Eytam Azalığına nakl edilmiştir. 9 Eylül 1324 (26 Şaban 1326) senesinde Makam-ı Âli-yi Fetvâpenahî-

ce icra buyurulan tensikte 637 kuruş maaş tahsisi ile kadro harici bırakılmıştır. Daha önce ise maaşı 1100 kuruştu.

Mümaileyh'in tedrise mübaşereti esnasında ibtidaî Hariç'le uhdesine ihsan buyurulan İstanbul Müderrisliği rütbesi, 11 Safer 1324'de Sahn, 9 Rebiulevvel 1325'de İbtidai Altmışlı, 21 Rebiulaher 1328'de Hareket-i Altmışlı'ya terfi' etmiştir. Ayrıca Huzur-i Hümâyûn Dûrus-i Şerîfi Muhatıblığında bulunmasından dolayı da 20 Ramazan 1311 tarihinde Dördüncü Rütbeden bir kıt'a Osmanî ve bir kıt'a da Mecidî nişanları ile taltîf buyurulmuştur.

1311 h. den 1332 Ramazanına kadar huzur dersleri muhatablığı yapmıştır. 1330 (1914) de vefât etmiştir. (c. 4, sh: 43)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Halebli)

Zürra'dan Serbest-zâde Mehmet ağanın oğlu olup 1295 h. yılında Haleb vilâyetinde Bilân kasabasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde tahsilden sonra kasabanın Rüştiye mektebinde mu'tad dersleri tedris ile a'lâ derecede şehâdetname almıştır. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitâbet ederdi.

1 Mayıs 1312 (Zilka'de 1313) de aidatla İskenderun Mahkeme-i Şer'iyyesi kâtibliğine tayin olunmuş, Mukavelât Muharriri Halil Efendinin vefâtı ile mezkûr muharrirliğe vekâleten 28 Ağustos 1316'da tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1316'da bu vekâletten ayrılmıştır. Müstantik Muavini Hüseyin Hüsnü Efendinin vuku'u istifasına mebni 19 Haziran 1317 (15 Rebiulevvel 1319)' de ilâveten muavinlik uhdesine tevdi' edilmiştir. İki ay sonra da aslı geldiğinden bu ilâve vazifeden de ayrılmıştır. 24 Nisan 1319'da İskenderun Bidâyet Mahkemesi Başkâtibliğine vekâleten tayin edilmiştir. 13 Haziran 1323'den 11 Mart 1324'e kadar Bedelât-ı Nakdiyye Kâtibliğinde bulunmuştur. Ayrıca 11 Teşrinievvel 1316 tarihinden 18 Şubat 1325 tarihine kadar İskenderun Eytam Müdürlüğünde bulunmuştur. (c. 2, sh: 269)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Kavaklı)

Semaloğlu Bekir Efendi'nin oğlu olup 1288 h. senesinde Samsun'un Kavak kazasına bağlı Alaçam karyesinde doğmuştur. Pederinden bir müddet tahsil gördükten sonra köyüne yakın bulunan Seyit Ali Köyündeki Medresede, Müderris Abdullah Efendi'den bir sene kadar ders görmüştür. 1305 tarihinde Amasya'da Kâşifiye Medresesine dahil olmuştur. Burada Kaleli Hüseyin Efendi"den tasavvurat'a kadar ders okumuş ve 1314'de İstanbul'a gelmiştir. Zeyrek'te Pir Mehmetpaşa Medresesi'nde mukim olarak İstanbullu Ahmet Ramiz Efen-

di'nin ders halkasına dahil olmuştur. 1321'de bu hocadan icazet almıştır. 25 Teşrinievvel 1325'de Fatih Camii'nde dersim olarak ders okutmağa başlamıştır.

Zeyrek'te Pir Mehmetpaşa Medresesinde mukim ve Fatih Camiinde talebe okuturken 21 Eylül 1327'de vefat etmiştir: 5 Ekim 1911. (Dosya: 630)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Muğlalı)

Hüseyin Hüsnü Efendi'nin oğlu olup 1303 h. yılında Muğla'nın Makrî (Fethiye) kazasının Aş nahiyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Makrî kazasında gördükten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Rizeli Muharrem Efendi'nin halka-i tedrisine devam ve ikmal-i nuseh ederek icazet almıştır. Mekteb-i Kuzât'tan 17 Şaban 1330 tarihinde aliy-yül a'lâ derecede şehadetname almıştır. Türkçe okur yazardı.

Mekteb-i Kuzât'tan mezun olduktan sonra 10 Ağustos 1329 (20 Ramazan 1331) senesinde Merzifon kazası niyabetine tayin edilmiştir. Bir ara hakkında veraset hüccetlerinden fazla harç aldığı şikayeti ile mahkemeye alınmışsa da suçu tebeyyün etmemiş ve 5 Şubat 1332 (25 Rebiulaher 1335) tarihinde Kula kazası kadılığına tayin edilmiştir. 27 Mart 1333'de işe mübaşeret etmiştir. (c. 2, sh: 118, dosya: 914)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Oflu)

İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1282 h. yılında Of'da doğmuştur. Memleketinde ulûm-i ibtidaîye ile sarf ve nahiv tahsil ile İstanbul'a gelerek Fatih Camiinde Dramalı İsmail Hakkı Efendi'den tekmil-i nuseh'e muvaffakıyetle mucaz olmuş ve imtihanla kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan da 20 Receb 1320'de beşinci sınıf şehadetnamesi almıştır.

26 Kanunisani 1318'den 3 Kanunisani 1320'ye (10 Zilkade 1320 / 10 Zilkade 1322) kadar Of, 15 Ağustos 1321'den 17 Kanunisani 1323'e kadar Kemah kazaları niyabetinde bulunup hıtam-ı müddetinden sonra 11 Kanunisani 1324 tarihinde tayin olduğu Tirebolu kazası niyabetinde iken 21 Kanunievvel 1326 tarihinde bu vazifeden ayrılmıştır. 19 Mart 1327 tarihinde Akçaabad kazası niyabetine tayin edilmiştir. Müdet-i örfiyesine mebni Akçaabad niyabetinden ayrıldıktan sonra 14 Temmuz 1329'da (24 Şaban 1331) Torul kazası kadılığına tayin edilmiştir.

Nisan 1332 (1916)de Ruslar tarafından Of'un istilâsı ile memleketine dönmüştür. (c. 3, sh: 168)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Rizeli)

Rize'nin eşrafından ve ulemasından Hacı Osman Efendi'nin oğlu olup 1255 (1839)'de Rize'de doğmuştur. İlk bilgileri Rize'de tahsil edip 1269 (1853) senesinde İstanbul'a gelip Süleymaniye'de Siyavuş Medresesine kaydolmuştur. Zamanın meşhur alimlerinden Kastamonulu Hafız Mehmet ve Yakovalı Arnavut Ali Efendi'den dinî tahsil görerek 1283 h. de her iki hocasından icazet almıştır. Aynı yıl derse başlamış ve 1299 (1883)'de icazet vermiştir.

Mayıs 1280 (1864) tarihinde Fetvahane Pusula Odasına girmiş ve Mart 1286 (1870)'de müsevvit olmuştur. Mart 1287 (1871)' de İ'lâmat-ı Şer'iyeye mübeyyizi olmuştur. Haziran 1292'de Galata, 1293'de Beşiktaş ve aynı yıl içinde Beykoz niyabetlerinde bulunmuştur. Kanunievvel 1293'de Fetvahane İ'lâmat Odası Mümeyyiz Muavinliğine tayin edilmiştir. Temmuz 1302"de mümeyyizliğe terfi' etmiştir. Ağustos 1305 (1889)'dan itibaren iki yıl kadar Kassam-ı Askeri vazifesinde bulunmuştur. Temmuz 1307 (1891)'de Medine-i Münevvere Kadılığına tayin edilmiş, Temmuz 1309 (1893)'da Suriye Merkez Niyabetine terfi' etmiştir. İki yıl sonra Kanunisani 1311'den Şubat 1312 (1895-1896)'ye kadar yine Kassam-ı Askerî vazifesinde bulunmuştur. Bu vazifesi on üç yıl kadar devam etmiş ve 1 Kanunievvel 1324 (1908) tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye azalığına tayin edilmiştir.

İlmî rütbesi Muharrem 1285'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine tevcîh olunmuş ve Zilkade 1288'de Hareket-i Hariç'e, Zilhicce 1290'da İbtidaî Dahil'e, Zilkade 1293'de Hareket-i Dahil'e, Rebiulevvel 1296'da İbtidaî Altmışlı'ya, Ramazan 1297'de Musıla-i Süleymaniye'ye, Şevval 1299'da Hamise-i Süleymaniye'ye terfi buyurulmuştur. Zilkade 1303'de İzmir pâyesi, Muharrem 1305'de Bilâd-ı Hamse pâyesi ve Muharrem 1309'da da Medine-i Münevvere mevleviyeti kendisine ihsan olunmuştur.

5 Mayıs 1326 (1910) tarihinde emekli olmuştur. (Dosya: 164)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Sarayköylü)

Hacı Hafız Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Sarayköy'de doğmuştur. Sarayköy kasabasının (Denizli), Müftü Medresesine dahil olarak Müftü Hacı Mehmet Nurî Efendi'den sarf, nahiv,

mantık, akaid, ilm-i kelâm, feraiz, ilm-i hadîs, tefsir, usûl, meani ve ilm-i fıkıh okuyarak 18 Teşrinievvel 1318'de icazet almıştır.

Mümaileyh 35 yaşında iken 16 Şubat 1318'de Sarayköy Maarif Komisyonu Kâtib ve Sandık Eminliğine tayin edilmiştir. Bu komisyonların lâğvına binaen 26 Teşrinievvel 1329'da infisal etmiştir.

Nazilli Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliği için açılan müsabaka imtihanında isbat-ı ehliyet ederek 1 Kanunievvel 1330'da mezkûr Başkâtibliğe tayin edilmiştir. (c. 1, sh: 280, dosya: 1837)

AHMET HULUSÎ EFENDİ (Yanyalı)

Nahiye Naiblerinden Ergirili Veliyüddin Efendi'nin oğlu olup 1307 h./1305 malî yılında Ergiri'nin Libhova kasabasında doğmuştur.

Kasaba-i mezküre İbtidaî Mektebinde mebadi-i ulûmu ve Kınık rüştiyesinde müretteb dersleri ikmal ile aliyyül-âlâ şehadetname almıştır. Türkçe okur - yazar olup Rumca tekellüm ederdi. 1323 malî yılı zarfında Bergama'ya tabi' Ayazmeşe nahiyesi A'şar Kol Muharrirliğinde ve yine o yılın Teşrinisani'sinden Şubat'ın 15'ine kadar Dikili Nahiyesi Zeytin A'şar memurluğunda, 1324 malî yılı ibtidasında Bergama ve Kınık nahiyeleri A'gnam memurluğunda ve o sene içinde Teşrinisani'den 1325 senesi Eylül'üne kadar aidatla Dikili Mahkeme-i Şer'iyyesi Kitabetinde istihdam olunduktan sonra imtihanla Karesi Tensik Komisyonunun kararı ile Ayvalık Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin olunup 1 Kanunievvel 1325 (Zilhicce ibtidası 1327) de ifa-i vazifeye mübaşeret etmiştir. 28 Kanunisani 1327 ((22 Safer 1330) tarihinde taht-ı silâha alınmasına mebni 29 Kanunisani 1327 tarihinde yerine İbrahim Fehmi Efendi vekâleten ve 1 Nisan 1328 tarihinde de asaleten tayin edilince vazifeden infikâk etmiştir.

Vazifesini hüsnü ifa ederek çalışan ve işinde hiç bir zimmet ve ilişiği bulunmayan bir zattı. (c. 4, sh: 198)

AHMET HÜDAÎ EFEFNDİ (İstanbullu)

Reji idaresi memurlarından Ali Efendi'nin oğlu olup 1297 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Aksaray'da Mahmudiye Rüştiyesini bitirdikten sonra Tophane Birinci Sanayi Alayı Mektebinden 1 Mart 1315 tarihinde mezun olmuştur. 1 Teşrinievvel 1320 tarihinde Meşihat Mektubî Kalemî Kâtibliğine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1336'da birinci sınıf kâtibliğe terfi' etmiştir. 28 Safer 1316 tarihinde Yunan

Muharebe Madalyasına nail olmuş ve 3 Rebiulaher 1322'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olundu.

1 Teşrinisani 1338'deki Şer'i Dairelerin lâğvı kararı ile başka vazife kabul etmemiş ve açıkta kalmıştır. Mazluliyet maaşı bağlanmışsa da ilân edilen müftülük kâtibliklerinden hiç birini kabul etmemesinden 25 Haziran 1341'de bu maaşı da kesilmiştir. (c. 7, sh: 135, dosya: 103)

AHMET İHSAN EFENDİ (İstanbullu)

Öksüz-Hatîb Camii imam ve hatibi ve Hûbyâr mahallesinde Ahmet Paşa Mektebi İbtidaî Muallimi Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1292 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulûmu okumuştur. Fatih Camii Dersiamlarından Küsürcü Hacı Hüseyin Efendi'den ulûm-i âliye ve âliye tahsil etmiştir.

27 Teşrinievvel 1307 (6 Rebiulaher 1308) de mürasele-i şer'iyye ile Mahfel-i Şer'iyyat'a kâtib tayin edilmiştir. 8 Ağustos 1308 (26 Muharrem 1310) senesinde Kasımpaşa Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine nakl etmiştir. 25 Ağustos 1315'de mezkûr Mahkeme Başkâtibliğine terfi' etmiştir.

Uhdesine 27 Rebiulaher 1317'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

Haiz olduğu Edirne Müderrisliği 16 Zilhicce 1319'da İbtidaî Dahil'e terfi' olunmuştur.

1 Mayıs 1328 ile 1 Haziran 1328 arasında bir ay kadar Kasımpaşa niyabet vekaletinde bulunmuştur. 2 Eylül 1334'den 17 Teşrinievvel 1334'e kadar bir buçuk, 14 Temmuz 1335'den 14 Eylül 1335'e kadar iki ay müddetle Mahkeme-i mezkûre kadı vekâletinde bulunmuştur. 2 Eylül 1336 tarihinde Galata Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine nakl edilmiş ise de 21 Eylül 1336'da infisal etmiştir. 21 Eylül 1336'dan itibaren ma'zuliyet maaşı bağlanmışsa da 1 Teşrinisani 1336'da vazife-i sabıkı olan Kasımpaşa Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine iadeten tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 229, dosya: 2910)

EL-HAC AHMET İSLÂM EFENDİ (Hemşinli)

Kuzât'tan Mahmut Hamdi Efendi'nin oğlu olup 1268 h. yılında Hemşin'de doğmuştur. İstanbul'da Şehzade Rüştiyesinde, sonradan Dâr-ül Muallimîn adını alan mülga Mekteb-i Mülkiye'de tahsil ederek a'lâ derecede şehadetname almıştır. Ayrıca Fransızca, Kozmoğrafya ve İlm-i Belâgat tahsil ettiği gibi Fatih Camii'nde Ahmet Şakir Efendi'den ulûm-i âliye ve aliyyeyi tahsil ile ikmal etmiştir.

5 Nisan 1293'de Zeyrek Rüştiyesi Riyaziye Muallimliğine, 22 Mayıs 1293'de Fetvâhane'ye, 5 Teşrinisani 1293'de Üsküdar Atik Rüştiyesi Coğrafya Muallimliğine, 1 Eylül 1296'da Şehzade Rüştiyesi Riyaziye Muallimliğine, 18 Mart 1297'de Fatih Rüştiyesi Riyaziye Muallimliğine nakl etmiş, 18 Teşrinisani 1298'de Ruûs maaşına nail olmuşsa da 10 Mart 1299'da Trabzon'a uzaklaştırılıp 3 Nisan 1301 tarihinde hasilât-ı vakıa kendisine ait olmak üzere maaşsız idare olunan Terme kazası niyabetine tayin edilmiştir. 9 Kanunievvel 1301'de yine hasilâtla idare olunan Görele kazası niyabetine nakl etmiştir. Hakkında vaki şikayet üzerine 14 Kanunievvel 1302'de Şemdinan (Van) kazası niyabetine nakl edilmiştir. 19 Nisan 1305'de Hakkari'ye nakl edilmiş ve 1 Eylül 1306'da Necid (Basra)'e gönderilmiştir. Muamelâtta çeşitli güçlükler çıkarmak suretiyle halkı huzursuz ettiğinden Savur (Diyarbakır) kazası niyabetine nakl edilmiştir. 1 Mart 1313'de tayin olduğu Akçaabad kazası niyabetinde iken yine hakkında Hacı Ömer Ağa-zâde İsmail Efendi'nin terekesi hakkında görülmekte olan davanın sürüncemede kalmasının başlıca müsebbibi olmasından naşi zuhur eden kasıttan dolayı açığa alınmıştır. Fakat 18 Nisan 1320'de tekrar Akçaabad kazası niyabetine tayini yapılmış ise de memuriyete devamı halk arasında nifak ve şikaka yol açacağı beyanı ile 12 Mayıs 1322'de azl edilmiştir. 16 Temmuz 1324'de Hımıs niyabetine tayin edilmiştir. Aynı yılın 1 Eylül'ünde istifa etmesinden, neticede 8 Teşrinievvel 1324'de Fetvâhane Fetvâ Odası Müdavimliğine tayinle 1 Eylül 1325'de 1. sınıf müsevvitliğe terfi' etmiştir.

Mümaiyeh'in 1297 h. tarihinde nail olduğu Bursa Müderrisliği 9 Safer 1300 tarihinde Hareket-i Altmışlı'ya terfi' buyurulmuştur.

Yaşının dolmasından dolayı 1 Eylül 1332'den itibaren tekaute ayrılmışsa da 1 Teşrinievvel 1332'de tekrar Fetvâhane Müsevvitliğine getirilmiştir. 1 Haziran 1336'da Zabt-ı Dâva Memuriyetine tayin kılınmıştır.

25 Haziran 1338 tarihli bir emirle iki sene daha istihdamı uygun görülmüştür. (c. 3, sh: 101/102)

AHMET İSMET EFENDİ (İstanbullu)

Dağıstanlı Hoca Ali Efendi-zâde esbak reis-ül Ulemâ Es-Seyyit Mehmet Muhyiddin Efendi'nin oğlu olup 1278 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İbtidaî tahsilini hususî surette ikmal ettikten sonra Ödemişli Mustafa Efendi'nin halka-i tedrîsine bir müddet dahil olarak lüzumlu ilimleri kısmen tahsil edip Şehri Ahmet Ramiz Efendi'den tahsilini ikmal ile icazet almıştır.

1 Mart 1285 tarihinden itibaren ruûs maaşı almaya başlamış ve 16 Eylül 1313'e kadar devam etmiştir. Hizmete duhulü ise 26 Haziran 1310'dur. 26 Haziran 1310'dan 7 Mart 1312'ye kadar Yeniköy niyabetinde, 8 Mart 1312'den 7 Mart 1314'e kadar Tophane, 8 Mart 1314'den aynı yılın 16 Nisan'ına kadar Davutpaşa, 17 Nisan 1314'den 26 Haziran 1315'e kadar saniyen Tophane, 27 Haziran 1315'den 20 Eylül 1323'e kadar Ahıçelebi, 21 Eylül 1323'den Gaye-i Eylül 1325'e kadar Mahmutpaşa niyabetlerinde bulunmuştur.

1 Temmuz 1326'dan itibaren müstehikkin-i ilmiyeden maaş almıştır.

Mümaileyh'e 15 Ağustos 1313'den 5 Eylül 1314'e kadar Selânik Mevleviyeti tevcîh olunmuş ve 1 Mart 1317'den Ağustos 1325'e kadar Arpalık maaşı tahsîs edilmiştir.

5 Şevval 1291'de tevcîh buyurulan İstanbul Müderrisliği 29 Zilkade 1298'de Hareket-i Hariç'e, 21 Muharrem 1304'de İbtidaî Dahil'e, 9 Zilhicce 1307'de Hareket-i Dahil'e, 14 Safer 1311'de Sahn'a, 21 Şaban 1311'de İbtidaî Altmışlı'ya, 11 Ramazan 1314'de Musıla-i Süleymaniyeye terfi' ve Gurre-i Cemazielevvel 1315'de Bilâd-ı Mahreçten Selânik Mevleviyeti, 9 Şevval 1318'de Bilâd-ı Hamse, 23 Cemazielaher 1320'de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi ve 9 Şevval 1323'de İstanbul Pâye-i Refi'i tevcîh buyurulmuştur.

7 Zilkade 1318'de 4. rütbeden Osmanlı nişanı, 20 Receb 1320'de 3. rütbeden Mecidî, 17 Rebiulaher 1322'de 2. rütbeden Mecidî, 18 Şevval 1322'de 3. rütbeden Osmanlı ve 29 Ramazan 1325'de babasından kalan 1. rütbeden Mecidî nişan-ı zişanına nail olmuştur.

Merhumun 1930 senesinde vefat ettiğini kızı tarafından maaş tahsisi için vaki müracaattan anlaşılmıştır: «... Mezbure Hatice Hanım 930 senesinde vefat eden pederinin Müstehikkini ilmiye tertibinden muhassas maaşının kendisine tahsisini talip ve mükerreren bu hususta müracaat etmekte ise de İsmet Molla Bey'in aldığı maaş Müstehikkin-i İlmiye tertibindendir. Muavenet kabilinden verilen bir maaştır. Evvelce de yazıldığı vechile 1927 senesi Bütçe Kanununun 13. maddesi mucibince tahsis muamelesi mümkün değildir.» 2879 sayı ve 13.9.1934 tarihli Diyanet evrağında durum bu şekilde ifade edilmektedir. (Dosya: 275 ve müteferrik evrak)

AHMET İZZET EFENDİ (Analı - Bağdat)

Ulemadan Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup 1298 h. yılında Ana'da doğmuştur. Bağdat mekâtib ve medarisinde tahsil-i ulûm

edip 30 Ramazan 1322 ve 15 Rebiulaher 1328 tarihlerinde iki adet şehadetname almıştır.

15 Mart 1326'dan 23 Mayıs 1326'ya kadar Ana kazası niyabet vekâletinde bulunmuştur. 20 Kanunievvel 1327'de Divaniye livasına bağlı Reşadiye nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. 17 Şubat 1329'da Musîb nahiyesi niyabetine nakl edilmiştir.

10 Safer 1326'da Musıla-i Süleymaniye Bursa Ruûsu Humayûnu uhdesine tevcîh buyurulmuştur. (c. 3, sh: 155, dosya: 3837)

AHMET İZZET EFENDİ (Bağdatlı)

Basra sabık müftüsü Abdülvehhab Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Bağdat'ta doğmuştur. «Hicazî-zâde» denmekle maruftur. Bağdat'ın Muhammed'ül-Fazl ve Basra'nın Halîle Medreselerinde tahsil edip dinî ilimleri öğrenmiştir.

21 Temmuz 1302'de Basra Vilâyeti Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kâtibliğine tayin edilmiştir. 5 sene kadar burada bulunduktan sonra niyabete kabul edilmiştir. 14 Temmuz 1307'den 29 Temmuz 1308'e kadar Katar kazası niyabetinde, 11 Teşrinievvel 1309'dan 24 Mayıs 1310'a kadar Basra Bidayet Mahkemesi Aza Mülâzimliğinde bulunduktan sonra bu tarihten 21 Nisan 1313'e kadar Hayy, 9 Haziran 1314'den 25 Kanunievvel 1315'e kadar Samava, bu tarihten 24 Temmuz 1318'e kadar Mendeli, 5 Şubat 1318'den 10 Temmuz 1321'e kadar Hindiye, 2 Kanunisani 1321'den 24 Eylül 1324'e kadar Sûk'uş-Şüyuh, 14 Temmuz 1326'dan 17 Kanunievvel 1329'a kadar Samara kazaları niyabetlerinde bulunmuştur.

29 Nisan 1329'da Katif kadılığına tayin edilmiş ve neşr olunan kanun mucibince kadılık vasıflarını haiz olmaması gereği ile 16 Eylül 1329'da azl edilmiştir. Necit ile Katif'in İbn-i Suud tarafından işgali sebebiyle Meclis-i Vükelâ kararına mebni vilâyet merkezine avdet etmiştir.

17 Eylül 1329'dan itibaren mazuliyet maaşı tahsis edilmiştir. (c. 5, sh. 191, dosya: 1476)

AHMET İZZET EFENDİ (Beypazarılı)

Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Beypazarı kazasının Nordyan Dede mahallesinde doğmuştur.

Medrese tahsilini bitirip icazet aldıktan sonra Ankara'da icra kılınan imtihanla 17 Nisan 1329'da Beypazarı Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. 1338'e kadar mezkür müderrislikte bulunmuştur. Sonradan Kurşunlu karyesinde muallimlikte bulunmuş ve 1927'de Maarif Vekâletince tekaüde sevk olunmuştur. (Dosya: 1652)

AHMET İZZET EFENDİ (Giresunlu)

Ömer Zühtü Efendi'nin oğlu olup 1271 h. senesinde Giresun'un Akköy (Bulancak) nahiyesinde doğmuştur. Uzun Ahmetzâdeler diye yad olunmaktaydı. Babası sonradan lâğv olunan Akköy Nahiyesi müftüsü ve **Feyziyye Medresesi** müderrisi idi ve İzmir Pâyesini haiz idi. 1321'de vefat etmiştir.

İstanbul'a gelip Fatih Bahr-i Siyah Çifte-baş Kurşunlu Medresesine dahil olup Ders Vekili Ahmet Asım Efendi'den ders görüp 1308 h. senesinde icazet almıştır. 1310 Rumî senesinde Fatih Camiinde dersiamlığa başlamıştır.

1314 senesinde İstanbul Ruûsuna nail olmuştur.

30 Haziran 1329'da vefat etmiştir: 13 Temmuz 1913. **(Dosya: 209)**

AHMET İZZET EFENDİ (Silistreli)

Silistre eşrafından Hacı Emîn Efendi'nin oğlu olup 1287 h. yılında Silistre kasabasında doğmuştur. Rüştiye Mektebini Edebiyat ve Fünûn kısmından iyi derecelerde şehadetname ve ulûm-i Arabîyeyi Fatih Dersiamlarından İdris Efendi'den ta'lim ederek Gurre-i Cemazielaher 1318 tarihinde icazetname ahz eylemiştir. Türkçe'den başka Arapça ve Farsça ile tekellüm ve kitabet iktidarını haiz olduğu gibi bir miktar Fransızca ve Bulgarca okuyup yazardı.

İmam-ı Ali Hazretlerinin **(Kaside-i Zeynebe)** adlı eserlerini «**Kaside-i Edebiyye**» namıyle Türkçe'ye terceme ederek 1315 senesinde ruhsat-ı resmîye ile tab' olunmuştur.

7 Eylül 1318 (17 Cemazielaher 1320) tarihinde Eğrikapı Rüştiye'sinin Riyaziye Muallimliğine, ilaveten 18 Nisan 1319 (3 Muharrem 1321) senesinde Beşiktaş Rüştiyesi Farisî Muallimliğine tayin, 1 Ağustos 1320 (2 Cemazielaher 1322) senesinde de Vefa İdadi sinin Ulûm-i Diniye ve Ahlâk Muallimliğine nakl olmuştur. 1 Eylül 1325 (26 Şaban 1327) senesinde mezkür İdadînin hesab, hendese ve ma'lümat-ı medeniye dersleri muallimliğine tahvil-i memuriyet etmiştir.

18 Receb 1320 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği, 9 Receb 1324 tarihinde de İbtidaî Dahil'e terfi' ettirilmiştir.

Mümaileyh, 11 Kanunievvel 1312 tarihinde Dâr-ül Muallimîn İbtidaîye, 15 Ağustos 1315 tarihinde dâr-ı mezbur Rüştiye şubelerinden pek iyi ve 10 Eylül 1318 tarihinde İlmiyye, Edebiyat ve Fünûn kısmından iyi derecelerde neş'et etmiştir.

15 Teşrinisanî 1328 (18 Zilhicce 1330) tarihinde Emval-i Eytam Mümeyyizliğine tayin buyurulmuştur. **(c. 2, s: 377)**

AHMET İZZEDDİN EFENDİ (Süleymaniyeli)

Bağdat'ta Paçacı Medresesi Müderrisi Hikmet Efendi'nin oğlu olup 1288 h. yılında Süleymaniye Sancağı'nın Sergülü köyünde doğmuştur. Bağdat'ta Seyyit Sultan Ali, Kerbelâ'da Şeyh Tahâ ve Vaiz El-Hac Abdürrahman Efendi'den aklî ve Şer'i ilimleri tahsil ederek 15 Muharrem 1325'de icazet almıştır. Arapça, Türkçe, Farsça ve Kürtçe okur yazardı.

Kerbelâ Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliği ile hükümet hizmetine girmiştir. Bir müddet Küfe nahiyesi niyabeti ile meşgul olmuştur. 5 Rebiulevvel 1325'de Samava niyabetine tayini kabul olunmuştur.

Bunun üzerine 20 Mayıs 1323'de Samava kazası niyabetine tayin edilmiş ve 1 Teşrinisani 1325'de ayrılmıştır. Mümaileyh kazanın niyabetini ifa etmekte iken vazife-i munzamı bulunan Bidâyet Mahkemesi Reisliğinde kendisi ile bulunan mahkemenin azasından Yusuf ve Abdullah ve müdde-i umumî muavini vekili Tevfik Efendilerle birlikte hilâf-ı kanun tevkîf ve tahliye'de bulundukları anlaşılmakla haklarında icra kılınan taht-ı muhakeme kararı ile vazifeden alıkonulmuşlardır. Ahmet İzzeddin Efendi uzun uğraşmalar sonunda tavzîf edilme hakkını suçsuzluğu isbatla almıştır. Bu ara Mekteb-ı Kuzât'ta imtihan heyeti huzurunda isbat-ı ehliyet ederek 9 Şevval 1329'da ehliyetname almıştır.

29 Kanunievvel 1327'de Kut-ül-Amare kazası niyabetine tayin edilmiştir. Medrese-tül-Kuzât'ta okunan bütün derslerden imtihana girerek dördüncü derecede şehadetname ile 22 Ramazan 1333 (21 Temmuz 1331) de neş'et etmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 28 Şevval 1333'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ile 5 Cemazielevvel 1335'de İzmir Pâye-i Mücerredi tevcîh olunmuştur.

23 Nisan 1335'de Karahisar-i Şarki livası kadılığına tayin edilmiştir. Mümaileyh daha önce Musul vilâyetine bağlı Salâhiye kazası kadılığına 12 Ağustos 1331'de tayin edilmiştir. Salâhiye'de iken 28 Haziran 1332'den 2 Eylül'e ve 15 Teşrinievvel'den 2 Teşrinisani'ye kadar kaymakamlık vekâletinde bulunmuştur. Karahisar-i Şarki livasında bulunurken Kuva-i Millîye denilen eşhasın efkâr ve harekâtına karşı muhalif kalmak suretiyle mücahedelerine devam eylediğinden azledilerek İstanbul'a gelmiştir.

Bir müddet açıktan maaş alan mümaileyh 16 Teşrinievvel 1336'da Adliye Nezaretinden varid olan tezkire ile, İstanbul ve Mülha-

katı Sulh Hakim Muavinliğine tayin buyurulduğu anlaşılmıştır. (c. 3, sh: 118/120)

AHMET KÂMİL EFENDİ (Taşköprülü)

Salih Efendi'nin oğlu olup 1278 h. yılında Taşköprü'nün Gizlice köyünde doğmuştur. Taşköprü'de İbtidaî'yi okuyup Rüştiye'de üç sene kadar devam etmiş ve akabinde Bayburt niyabetine tayin edilen biraderi ile Bayburt'a gitmiştir. Burada bir miktar ilim tahsil ettikten sonra İstanbul'a gitmiştir. Fatih Dersiamlarından Taşköprülü Hafız Abdullah Efendi'nin ve onun vefatıyla da yine Fatih Dersiamlarından Peğinli Mustafa Efendi'nin halka-i tedrisine devamla icazet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 16 Cemazielaher 1317 (9 Teşrinievvel 1315) de üçüncü sınıf şehadetnamesi almıştır.

Müşarünileyh Hazretleri 15 Haziran 1316'dan 25 Mayıs 1318'e kadar Ermenak, 18 Haziran 1319'dan 27 Mayıs 1321'e kadar Ohri kazaları niyabetlerinde bulunmuştur. 18 Mayıs 1324'den 15 Mayıs 1326'ya kadar Dedeağaç Sancağı niyabetinde bulunup, mezkür livanın 30 Ağustos 1325'den 11 Nisan 1326'ya kadar da mutasarrıf vekâletlerinde bulunmuştur. 13 Safer 1329'da 2. sınıfa terfi' etmiştir. 6 Mayıs 1327 tarihinde Van Vilâyeti Merkez Niyabetine tayin edilmiştir. Müddet-i örfiyesinin 7 Teşrinievvel 1329'da bitmesine mebni bu vazifede vekâleten bulunduktan sonra 17 Mart 1330 tarihinde Şu'ra-i Evkaf Azalığına tayin edilmiştir. Akabinde 26 Mayıs 1330 (14 Receb 1332) da İrade-i Seniyye mucibince Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azalığına tayin edilmiştir.

29 Şevval 1333'de Bilâd-ı Hamse Pâyesiyle taltifi hususunda İrade-i Seniyye Hazret-i Padişahî sadır olmuştur. 11 Nisan 1333 (19 Cemazielaher 1335) tarihinde Muhalefat-ı Umumiye Kasamlığına tayin edilmiştir.

Mümaileyh son olarak Dâr-ül Hilâfet-i Aliyye (İstanbul) kadılığına 24 Teşrinievvel 1334'de tayin edilmiştir. Hastalığı sebebiyle müteaddit defalar tedavi görmüş ve 3 Eylül 1336 tarihinde yerine diğerinin tayini ile isfisal etmiştir.

Merhum 3 Mart 1337 (1921) tarihinde irtihal-i dâr-i bekâ eylemiştir. (c. 3. sh: 55, dosya: 141)

AHMET KEMALEDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Fatih Camii Muciz Dersiamlarından, sabık Meclis-i Mesalih-i Talebe ve İmtihan-ı Kur'a Azasından Aksekili Mahmat Hamid Efen-

di'nin oğlu olup 1300 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Molla Gürani civarında Hekîm Paşa Ömer Efendi İbtidaî Mektebinde ve Davutpaşa Rüştiyesinde müretteb dersleri okuyup Vefa İ'dadisinde meşrût fünûn ve lisanları tederrüs ile a'lâ derecede şehadetnameler almıştır. İmtihanla kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'ta dört sene zarfında müretteb dersleri tahsil ederek 3 Şaban 1322'de 4. sınıf niyabet ehliyetnamesi aldığı gibi Fatih Dersiamlarından Hezargradlı Raşit Efendi'den de feraiz icâzetnâmesi almıştır. Sûret-i hususiyede kavanîn-i idare ve adliyeyi okuyup Fransız ve Ermeni lisanlarını da öğrenmiştir.

11 Safer 1310'da uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcîh, 18 Receb 1320 tarihinde İbtidaî Dahil derecesine terfi' ettirilmiştir.

17 Eylül 1321 (Şaban 1323) tarihinde Yalova kazası niyabet-i şer'iyyesine tayin edilmiştir. Haiz olduğu müderrislik derecesi Musıla-i Sahn'a isal olunup 27 Ağustos 1323'de infisal etmiştir. Adapazarı Niyabetine tayin olunmuş ise de 9 Eylül 1324'de Meclis-i İdare-i Emval-i Eytam Kalemi Kâtibliğine alınmıştır. 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327)'de Fetvâhane-i Ali İ'lâmat-ı Şer'iyye Odası Telhis-i İ'lâmat ve Muharrerat memuriyetine tayin buyurulup, 10 Şevval 1327'den 22 Cemazielevvel 1328'e kadar mülgâ Encümen-i İslâhat-ı İlmiyye Başkâtibliğini fahrî olarak ifa ettiği gibi 22 Cemazielevvel 1328'de de «Hudûd ve Ta'zîr»e dair der-dest te'lif bulunan Risale-Encümeni Kâtibliğinde bulunmuştur.

5 Eylül 1327 tarihinden 1 Nisan 1329 tarihine kadar İ'lâmat Odası Mümeyyiz Muavinliğinde bulunup inhilâl eden İ'lamat Dairesi 1. Sınıf Mümeyyizliği için Fetvâhane'de açılan müsabaka imtihanında isbat-ı ehliyet etmesine mebni bu tarihten itibaren mezkûr vazifede istihdam edilmiştir. Haiz olduğu Bursa Müderrisliği rütbesi 29 Cemazielaher 1328'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi' buyurulmuştur.

8 Mayıs 1330'da (25 Cemazielaher 1332) mümeyyizlikten azl ile 30 Mayıs 1330'da İrade-i Seniyye mucibince Mahkeme-i Evkaf Kadılığı Müşavirliğine tayin edilmiştir.

29 Safer 1335'de şeref-sadır olan İrade-i Seniyye mucib-i alisince Mahreç Pâyesi tevcîh buyurulmuştur. (c. 3, sh. 30)

HAFIZ AHMET KUDDÜS EFENDİ (Niğdeli)

Niğde'de Hacı Hasan Ağa Camii Müezzini Çerçi Arif-zâde Abdülkadir Efendi'nin oğlu olup 1286 h. yılında Niğde'de doğmuştur.

Niğde kasabası İbtidaî mektebinde mukaddemat-ı ulûmu tederrüs ve Kur'an-ı Kerimi hıfz edip Rüştiyesinde tahsil ile aliy-yül a'lâ derecede şehadetname aldıktan sonra Dâr-üz-Zakirîn Müderrisi Ahmet Hilmi Efendi'den ulûm-i âliye ve aliyeyi ahz ile icazet almıştır. Türkçe okur yazar ve Farsçaya aşina idi.

5 Teşrinievvel 1325 (4 Şevval 1327) tarihinde Niğde Mahkeme-i Şer'iyyesine dahil olmuş ve icra kılınan tensikatta ibka kılınmışsa da maaşı az olduğundan vazifesine devam etmemesinden Eylül 1327 tarihinde yerine başkası tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 469)

AHMET KUTBÎ EFENDİ (Ergiri - Lihveli)

Mahmut Hamdi Efendi'nin oğlu olup 1297 h. yılında Yanya'ya bağlı Ergiri livasının Lihve nahiyesinde doğmuştur. İbtidaî ve Rüştî tahsili ile babasından tahsil görmüş ve Yanya ile Ergiri medreselerinde mantık, meanî ve fıkıh okumuştur. Türkçe okur yazar, Arnavutça konuşur, Arapça ve Farsça'ya aşina idi.

Lâzistan livasından varid olan imtihan evrakından anlaşıldığı üzere 31 Temmuz 1320 tarihinden itibaren Mapavrî nahiyesi niyabetine aidatla tayin edilmiştir. 1 Eylül 1326'da, daha önce Mekteb-i Kuzât'ta isbat-ı ehliyet etmesine mebni Debre-i-zîr kazası (Manastır) niyabetine tayin edilmiştir. 15 Haziran 1328'de Tergovişte kazası (Kosova) niyabetine nakl edilmişse de tekrar Debre-i zîr'e tayin edilmiştir. 10 Teşrinievvel 1328'de Kolonya kazası (Manastır) niyabetine nakl ve tayin edilmiştir. (ç. 3, sh: 25/1, dosya: 1492)

AHMET LÂTİF EFENDİ (İstanbullu)

Huzur-i Humayûn Ders-i Şerif Muhatablarından Tokatlı Hüseyin Feyzi Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiyeyi Koska'da Kemankeş Hüseyin Ağa İbtidaî Mektebi ile Beyazıt'ta Kaptanpaşa Rüştiyesinde ikmal ettikten sonra Fatih Camii Dersiamlarından Şehrî Ahmet Ramiz Efendi'den tertib-i maruf üzere ders alarak 1322 tarihinde icazet almıştır.

Zilhicce 1316 / 1 Nisan 1315 tarihinde Mahfel-i Şer'iyat'a kâtib nasb edilmiş ve 1 Teşrinievvel 1319'da Meclis-i Eytam Kalemine kâtib olarak alınmış ve 1 Eylül 1325'de birinci sınıf kâtibliğe terfi' etmiştir. 17 Mart 1330 tarihinde mezkür meclisin lâğvından dolayı bu vazifeden infisal etmiştir. 10 Nisan 1330 tarihinde Daire-i Meşihat-ı Ulyâ Sicil Kalemi İkinci Sınıf Kâtibliğine tayin edilmiştir.

İcazet aldığı sırada umum meyanında gümüş liyakat madalya-

sına nail olduğu gibi 23 Şaban 1329 tarihinde İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif olunmuştur.

1 Teşrinisani 1338'de Meşihat'a ait memuriyetlerin lâğvı ile açıkta kalmış ve bu tarihten itibaren mazuliyet maaşı almaya başlamıştır. İstanbul Müftülüğü Sicil ve İdare Memurluğuna 1 Haziran 1341'de tayin edilmişse de kendi kabul etmediğinden mazul addedilmiştir. (c. 7, sh: 48, dosya: 187)

AHMET LÜTFÎ EFENDİ (Akşehirli)

Esnaftan Serdar-zâde Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1295 h. yılında Akşehir'de doğmuştur. Sıbyan ve Rüşti mekteblerinde tahsil ederek aliyyul a'lâ derecede şehadetname almıştır. Ulemadan Hammal-zâde Hacı Mehmet Azmi Efendi'nin halka-i tedrisine müdâvemetle icazet almıştır. Türkçe okur yazar ve Arapça ile Farsçaya aşina bulunuyordu.

Akşehir Mahkeme-i Şer'iyyesi Kalemine mülâzemeten devam etmekte iken Şer'iyye kâtibliğinin inhilâlinden dolayı 1 Ağustos 1324 (17 Receb 1326) de mezkür kâtibliğe tayin edilmiştir. 6 Kanunievvel 1325 (6 Zilhicce 1327) de bu mahkemenin başkâtibliğine terfi' etmiştir. (c. 2, sh: 199)

AHMET LÜTFÎ EFENDİ (Serfiçeli)

Eski Serfiçe Müderrisi Salih Efendi'nin oğlu olup 6 Eylül 1278 senesinde Serfiçe kasabasında doğmuştur. İstanbul'a gelip Çifteayak Kurşunlu Medresesinde ikametle 21 Teşrinisani 1310'da icazet alarak neş'et etmiştir. Akabinde memleketine gelerek 1 Nisan 1311'de Serfiçe'de bulunan Hacı Çelebi Ağa Medresesinde müderrisliğe başlamıştır.

Kanunisani 1325'de Serfiçe Müderrisi bulunuyordu. (Dosya: 4817)

AHMET MAZHAR EFENDİ (Müftü-zâde) (Halebli)

Edlib Kazası Naibi Mehmet Nuri Efendi'nin oğlu olup 1288 h. yılında Eriha'da doğmuştur. Eriha İbtidaî Mektebinde ve Rüştiyesinde bir müddet okuduktan sonra Bilân Kazası Rüştiyesinden Mayıs 1301'de a'lâ derecede şehadetname almıştır. Dini ve akli ilimlerin bir kısmını Eriha ve Haleb'te ulemâ ve meşayihin bazılarından tederrüs etmiş ve Şam' ulemâsından Seyyit Tefvîk Efendi'den ikmal-i tahsil ile 3 Rebiulevvel 1322'de icazet almıştır. Merkez Tensîk Komisyonunun kararı ile imtihanla girdiği Mekteb-i Kuzât'tan 22 Şaban 1328 tarihli 4. sınıf ehliyetnamesi almıştır.

Mümaileyh 30 Mart 1311 / 9 Mayıs 1312, 29 Temmuz 1312 / 7 Mayıs 1314 ve 15 Teşrinisani 1314 / 14 Mart 1319 tarihlerinde aralıklarla üç defa Edlib Kazası Bidayet Mahkemesi Başkâtibliğinde bulunmuştur. 11 Teşrinisani 1319'dan 18 Mart 1320'ye kadar Edlib Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğinde aidatla bulunmuştur. Silk-i niyabete kabulü ile 1 Mayıs 1322'den 20 Şubat 1323'e kadar Cebel-i Sem'an kazası niyabetinde, aynı tarihten itibaren Ma're-tün-Nu'man kazası niyabetine nakletmiştir. Bir ara Menbec kazası niyabetine tayini yapılmışsa da Mekteb-i Nüvvab'ta bulunmasından dolayı yerine başkası tayin edilmiştir. Kadro harici maaşla bir müddet idare eden müşarünileyh 18 Şubat 1326'da (Rebiulevvel 1329) Edlib kazası niyabetine tayin edilmiştir. 15 Nisan 1327 tarihinde Bâb-ı Cubûl kazası niyabetine nakl edilmişse de kabul edilmediğinden üç ay sonra Cisr-i Şu'ur kazasına tayin buyurulmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 26 Cemazielaher 1309'da İbtidaî Hariç tevcih buyurulmuş ve bir müddet sonra da Hareket-i Dahil'e terfi' buyurulmuştur.

Babasını mebus seçtirmek için nüfuzunu kullanmak istediğinden Mart 1328'de Haleb'e gönderilmiş, sonradan yerine geldiği gibi Nisan 1329'da izinli idi. (c. 3, sh: 102/1, dosya: 822)

HAFIZ AHMET MEMDUH EFENDİ (İstanbullu)

Anadolu Kazaskerliği Tezkerehane Mukayyıtı Torun-zâde ahfadından Mehmet Atıf Efendi'nin oğlu olup 1286 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur. Sıbyan mektebinde mukaddemat-i ulûmu ve Fatih Mekteb-i Rüştiyesinde müretteb dersleri tahsil ile Fatih Camii'nde Batumlu Hafız Hilmi Efendi'nin halka-i tedrîsinde ulûm-i aliyeyi tahsil etmiştir.

17 Zilkade 1296 h. de uhdesine İbtidaî Hiriç Edirne Müderrisliği tevcih olunup 25 Ağustos 1302 (7 Zilhicce 1303) de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Kâtibliğine mülazemeten tayin edilmiştir. Rütbesi 29 Muharrem 1307'de İbtidaî Dahil'e ve 21 Receb 1309 senesinde de Sahn-ı Seman'a terfi' ettirilmiştir. 18 Nisan 1310 (24 Şevval 1311) senesinde uhdesine Bâb-ı Vâlâ-i Fetvâ Sicill-i Ahval Şubesi Başkâtibliği ilave-i memuriyet olunmuştur. 29 Zilhicce, 1311 tarihinde rütbesi İbtidaî Altmışlı'ya terfi' ettirilmiştir. 29 Muharrem 1314'de rütbesi Musıla-i Süleymaniye'ye terfi' etmiştir.

6 Rebiulevvel 1316'da Dördüncü Rütbeden Mecidî Nişanı ihsan buyurulmuştur. Sicil Şubesi Başkâtibliğinden 4 Şubat 1314'de istifa etmiştir. Yine aynı meclisin başmukayyıtlığına 1 Mart 1315'de tayin

edilmiş ve 26 Cemazielevvel 1318'de Osmanlı Nişanı ile taltif edilmiştir.

Ulûm-i âliye ve aliye ile Delâil-i Hayrat ve Kaside-i Bürde kıraatine dair Fatih Camii Dersiamlarından Batumlu Mehmet Hilmi Efendi'den ve Hatt-ı Ta'lik için de Mekteb-i Nüvvab Hatt-ı Ta'lik Muallimi Hasan Efendi'den 6 Cemazielaher 1313'de icazetname almıştır. Tetkikat-ı Şer'iyye ile Sicil Kalemindeki vazifesini bir arada yürütmek mümkün olmadığından kalem-i mezkûr başkâtibliğinden istifa etmiştir. 23 Nisan 1321 (Rebiulevvel 1323)'den itibaren uhdesine bilâd-ı devriyeden Maraş Mevleviyeti ihsanına nail olmuştur. 23 Nisan 1325 (5 Rebiulaher 1327)'de ilâve-i memuriyet olarak Fetvâ-penahî Kethudâlığı memuriyetine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1325'den itibaren kalem-i mezkûr birinci sınıf kâtibliğine ve aynı yılın 27 Eylül'ünde Meclis-i İdare-i Emvâl-i Eytam Mümeyyizliğine tayin edilmiştir. Ayrıca Fatih Kütübhanesi Hafiz-i Kütûb Saniliğinde bulunmuştur. Fahrî olarak 15 Ağustos 1326'da Şu'ra-i İlmîyye Kâtibliğine tayinle 6 Kanunievvel'inde Başkâtibliğe terfi' etmiştir.

29 Şaban 1329'dan itibaren uhdesine Mahreç Pâyesi tevcih buyurulmuş ve 16 Temmuz 1329 tarihinde ma'zuliyet maaşı tahsis kılınmıştır. (c. 2, sh: 125, dosya: 485)

HAFIZ AHMET MESTAN EFENDİ (Midillili)

Hacı Şakir Efendi'nin oğlu olup 1284 h. yılında Midilli kasabasında doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiyeyi bitirdikten sonra Müderris Hafız Abdullah Efendi'den Hıfz-ı Kur'an ve Arapça okumuştur. Sonradan İstanbul'a gelip Bayezit Dersiamlarından Midillili İbrahim Efendi'den Arabî ilimleri okumuştur.

1 Haziran 1312'de Anadolu Kazaskerliği Vekayi Kalemi Kâtibliğine aidatla tayin edilmiştir. 1 Mayıs 1316'da ayrıca Tahsisat-ı İlmîye'den maaş bağlanmıştır. Kazaskerliklerin tevhidi ile teşekkül eden Kazaskerlik Mahkemesine nakl edilmiştir: (1 Eylül 1325). Bu vazifede devamı ile 18 Teşrinisani 1334'de birinci sınıfa terfi' etmiştir. Elde mevcut belgelere göre 1 Kanunievvel 1336'ya kadar bu vazifede kalmıştır.

Mümaileyh'e 10 Ramazan 1315'de İbtidaî Hariç Edirne Ruûsu tevcih edilmiş ve 19 Şevval 1316'da İbtidâî Dahil'e, Gurre-i Zilkade 1317'de Hareket-i Dahil'e, 23 Zilkade 1318'de Sahn'a, 16 Zilhicce 1319'da İbtidaî Altmışlı'ya, 16 Cemazielevvel 1323'de Hareket-i Altmışlı'ya, 27 Şevval 1323'de Musıla-i Sahn'a terfi' ettirilerek 21 Nisan 1324'de dördüncü rütbeden Mecidî nişanına nail olmuştur.

3 Rebiulaher 1337'den itibaren uhdesine İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur. (c. 3, sh: 142, dosya: 217)

AHMET MİTHAT EFENDİ (Hemşinli)

Mehmetoğlu Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1295 senesi Nisanında Hemşin'in Balahor karyesinde doğmuştur. Ağustos 1309'da İstanbul'a gelip Bayezit Dersiamlarından olup sonradan Rumelikazaskeri Müşaviri olan İzmitli Mehmet Arif Efendi'den Kanunisani 1320'de icazet almıştır. 1 Eylül 1320'de Dâr'ül Funûn-i Osmanî Ulûm-i Diniye Şubesine imtihanla girip 3 Mart 1325'de pek iyi derece ile mezuniyet şehadetnamesi almıştır.

Ruûs imtihanını kazandıktan sonra Muharrem 1326'da Süleymaniye Camii'nde dersiamlığa başlamış ve talebe yetiştirmeğe başlamıştır.

Ağustos 1325'de 400 kuruş dersiam maaşı alıyordu. (Dosya: 634)

AHMET MUHTAR EFENDİ (İstanbullu)

Naiblerden Ali Rıza Efendi'nin oğlu olup 1279 h. (1863) yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk bilgileri ve dinî ilimleri hususî olarak tahsil etmiştir.

28 Şubat 1291 (1873) tarihinde Mahfel-i Şer'iyyat dairesine kâtib olarak tayin edilmiştir. 3 Ağustos 1314 (1898)'de Edirne'ye bağlı Ada Nahiyesi Niyabetine tayin olunmuştur. 2 Ağustos 1324 (1908)'de şer'an sabit olmadığı halde terekeden borç aldığından işten el çektirildiği gibi mahkemeye verilmiştir. Bu sıralarda umumî af çıktığından tahkikat düşmüştür.

21 Mayıs 1327 (1911) (5 Cemazielaher 1329)'de Edirne'ye bağlı Havsa Kazası Niyabetine tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 36)

AHMET MUHTAR EFENDİ (İstanbullu)

Meclis-i Meşayih Nazırı Çerkes-şeyhi zâde Es-Seyyit Mehmet Tevfik Efendi'nin oğlu olup 8 Cemazielevvel 1284 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. 1288 h. tarihinde babasının Ankara'ya azimetinde beraberce oraya gidip Sıbyan ve Rüştiyeyi okuyup hususî muallimden sarf ve nahiv tedris etmiştir. 1299 h. de İstanbul'a avdet ettiklerinden Rüştiyeden şehadetname alamamıştır. Sultan Bayezit Camii Dersiamlarından İçelli Süleyman Sırrı Efendi'den aklî ve dinî ilimleri tederrüs ederek icazet almıştır. 22 Zilkade 1303'de imtihanla zadegân sırasında Mekteb-i Nüvvab'a dahil olmuş ve dört sene sonra 27 Receb 1307'de Meclis-i İntihab-ı Hükkâm Hey'et-i kiram huzu-

runda imtihan olup 4. sınıf niyabet ehliyetnamesi ile neş'et etmiştir.

23 Temmuz 1299'da mülâzemetle İstanbul Kadılığı Vekayi Kalemine dahil olmuştur. 25 Haziran 1302'de Vekayi-i Şer'iyye Kâtibliği Muavinliğinde bulunup 1 Teşrinisani 1302'de infisal etmiştir. 4 Ağustos 1304'de Mekteb-i Nüvvab Müdür Muavinliğinde istihdam edilmiştir. 11 Mart 1306 tarihinden 24 Temmuz 1307'ye kadar ayrıca Rumeli Kazaskeri Salih Efendi-zâde Reis-ül Ulema Necîb Efendi zamanında Kazaskerlik Mektupçuluğunda bulunmuştur. Bu arada 19 Mart 1307 tarihinde Rumeli Kazaskerliği Mahfel-i Şer'iyyatçılığı Muavinliğine tayin edilmiştir.

11 Şevval 1301'de uhdesine İbtidai Hariç derecesinde tevcih buyurulmuş olan İstanbul Müderrisliği rütbesi 13 Şevval 1307'de Hareket-i Hariç'e, 5 Rebiulevvel 1310'da İbtidai Dahil'e, 25 Zilhicce 1310'da Hareket-i Dahil raddelerine terfi' ile 5 Şevval 1312 (1 Mart 1311) de Tarîk maaşına nail olmuştur.

6 Şevval 1312'de 4. rütbeden Mecidi Nişanına haiz olduğu gibi ruûsu Gurre-i Zilhicce 1312 tarihinde Sahn derecesine isal kılındıktan sonra 7 Zilhicce 1313 tarihinde Mahreç pâyesiyle taltîf buyurulmuştur.

16 Mayıs 1314'de Sadreyn Müsteşarlığı Muavinliğine tayin edilmişse de 1 Şubat 1314'de Kassam-ı Askerî Muavinliğine nakl etmiştir.

14 Şevval 1316'da uhdesine terfian Bilâd-ı Hamse pâyesi tevcih buyurulmuştur.

6 Mayıs 1315 (7 Muharrem 1317) tarihinde Meclis-i İdare-i Emval-i Eytam Azalığına nakl etmiş ve 23 Ramazan 1317 tarihinde tebdilen 3. rütbeden Mecidi nişanı ihsan buyurulmuştur. Ayrıca 8 Şevval 1319'da terfian Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi tevcih buyurulmuştur.

24 Ağustos 1324 (10 Şaban 1326) de Meclis-i İntihab-ı Hükkâm Azalığına nakl-i vazife etmiştir. 8 Eylül 1325 (6 Ramazan 1327) de Bâb-ı Fetvâ Tensîk Komisyonu kararı ve azalık inzimamı ile Meclis-i İntihab-ı Hükkâm ve Sicil-i Memurîn-i İlmiyye Riyaseti Muavinliğine, 26 Eylül 1326'da Mahkeme-i Evkaf Kadılığı Müşavirliğine ve 9 Kanunievvel 1325'de Mekteb-i Kuzât Müdüriyetine tayin edilmiştir. 24 Mayıs 1326'da mekteb-i mezkürün 1. sınıf Kitabet-i Resmiye Muallimliğine tayin edilmiştir. Fahrî olarak memur bulunduğu Encümen-i İslahat-ı İlmiye Azalığında 1 Eylül 1325'den 1 Şubat 1324'e

kadar ifa-i vazife ile istifa etmiştir. (1) 8 Şubat 1324'de Tetkîk-i Maaşat-ı İlmîye Encümeni ve 20 Receb 1328'de Zeyl-i Tensikat Kanunu mucibince Bâb-ı Ali'de müteşekkil Tetkik-i Tensikat Komisyonu azalıklarında bulunmuştur.

Müşarünileyh'in uhdesine 7 Cemazielaher 1331'de İstanbul Pâye-i Refi'i tevcîh buyurulup 24 Cemazielaher 1332 tarihinde tezkere-i Meşihatpenahî'ce Şu'ra-i İlmîye Azalığına tayin edilmiştir.

27 Ramazan 1332 tarihinde Kuzat-ı Şer-i şerîfe berat-ı şerife i'tası için Fetvâ Emini Efendi Hazretlerinin taht-ı riyasetinde mün'akit Encümen-i Mahsusa A'zalığına memur edilmiştir.

9 Teşrinisani 1331 (3 Muharrem 1334) tarihinde İrade-i Seniyye mucibince Nakîb-ül Eşraf tayin edilmiştir. (2) 15 Şevval 1336 tarihinde tebdilen 2. Rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif edilmiştir. Meşihat Müsteşarının riyasetinde teşekkül eden Encümen-i İntihab Komisyonu azalığına 15 Safer 1337'de tayin edilmiştir. (3)

Diyanet İşleri Riyasetinin iş'arı ile «Mülgâ Şer'iyye Vekâleti Memurîn-i Munfasılası» meyanında Mart 1340 tarihinde vazifesinden istifa etmiştir. 17 Mayıs 1340 tarihinden itibaren tekaütiye bağlanmıştır: (17 Mayıs 1924) (c. 3, sh: 29/1-2, dosya: 224)

AHMET MUHTAR EFENDİ (İstanbullu)

Huzur-i Humayun Mukarrirlerinden Mekke-i Mükerreme Kadı-ı Esbakı İspartalı Abdülkerîm Efendi'nin oğlu olup 1290 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Mebadi-i ulûmu Sultanahmet civarında Üçler İbtidaî Mektebinde tahsil ve hıfz-ı Kur'an'a muvaffak olmuştur. Bayezit Dersiamlarından İnegöllü Ali Nakîb Efendi'nin halka-i tedrîsine müdavemetle ulûm-i âliye ve aliyeden 9 Cemazielaher 1318'de icazet almıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 21 Rebiulevvel 1307 tarihinde İstanbul Müderrisliği rütbesi tevcîh ve 16 Şevval 1315'de de Mahreç pâyesiyle benâm buyurulmuştur: (1 Mart 1314). Ayrıca 1 Kanunievvel 1314'de Arpalık maaşı tahsîs edilmiştir.

22 Kanunievvel 1310'da mülgâ Muhasebe-i İlmîye Kalemi Kâtibliğine tayin edilmiştir.

9 Şubat 1316 tarihinde (3 Zilkade 1318) Safranbolu niyabetine, 7 Şubat 1321 tarihinde Hums livası (Trablusgarb) niyabetine, 24 Ağus-

---

(1) 18 numaralı vesikaya bakınız.

(2) 19 numaralı vesikaya bakınız.

(3) 20 ve 21 numaralı vesikaya bakınız.

tos 1324 tarihinde Çankırı livası (Kastamonu) niyabetine tayin edilmiştir. Ayrıca Hums livası niyabetinde iken iki defa Mutasarrıflık vekâletinde bulunmuştur.

3 Rebiulevvel 1329 tarihinde imtihanla girdiği Mekteb-i Nüvvab'tan neş'et ederek 3. sınıf niyabet ehliyetnamesi almış ve 4. rütbeden Osmanlı nişanı ile taltif buyurulmuştur.

25 Kanunievvel 1327 (16 Muharrem 1330) tarihinde Cidde livası niyabetine tayin edilmişse de ahıren bazı memurin ile hadise çıkarmağa bezl-i mesai ettikleri cihetle tebdili lüzumu Sedaret - penahiden varid olan tezkereye binaen 1 Şubat 1329'da infisal ettirilmiştir.

Aynı yılın 6 Mart 1329'unda Nablus livası kadılığına tayin edilmiştir. Bilâhare neşr ve tatbik buyurulan Hükkâm-ı Şer' Kanunu mucibince Medrese-tül-Kuzât'tan mezun olmamakla beraber kadılık için iktiza eden ilmî iktidarı haiz bulunmadığı anlaşılmasına mebni 20 Zilhicce 1333'de azl edilmiştir. Nablus Kadılığında iken Mutasarrıflık vekâletinde bulunmuştur.

Cemazielevvel 1331'den itibaren uhdesine Bilâd-ı Hamseden Mısır Mevleviyeti ihsan buyurulmuştur.

Azlinden sonra Galata Kadılığı müşaviri olmuştur. (c. 3, sh: 77, dosya: 809)

AHMET MUHTAR EFENDİ (Sivrihisarlı)

Tatyosoğlu Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1304 h. / 1303 mali yılında Sivrihisar kasabasında doğmuştur.

Kasaba-i mezkûre İbtidaî Mektebinde okuduktan sonra Rüştiye'ye girmiş ve müretteb dersleri ikmal ile 2 Temmuz 1318 tarihinde aliy-yül a'lâ derecesinde şehadetname almıştır. Hoşkadem Medresesinde dahi 1323 senesine kadar ulûm-i Arabiye tahsil eylediği 7 Haziran 1330 tarihli Müderrislik tasdikdnâmesinden anlaşılmıştır. Türkçe tekellüm ve kitabet eylerdi.

28 Temmuz 1327 tarihinden itibaren Sivrihisar Kazası Eytam Tahsildârlığında bulunmuştur. (c. 4, sh: 31)

AHMET MUHTAR EFENDİ (Süleymaniyeli)

Şeyh Abdullah Mecdî Efendi'nin oğlu olup 1295 (1879) yılında Süleymaniye Sancağının Dergüzîn mahallesinde doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirip bazı Arapça ve Farsça eserler okumuştur. Mahallî ulemadan Molla Mehmet Emin Efendi'den ve sair alimlerden dinî ve Arabî ilimler tahsil etmiştir. Ana dili olan Kürtçeden başka Türkçe, Arapça, Farsça konuşur ve yazar, Fransızca da bilirdi.

Yapılan imtihanı kazanarak 17 Kanunievvel 1317 (1901)'den 16 Haziran 1320 (1904)'ye kadar Kelanber kazasına bağlı Karadağ nahiyesi niyabetinde bulunmuştur. Bu arada 6 Ağustos 1318'den 1 Teşrinisani 1318'e kadar Şehr-i Pazar kazası kadılığını vekâleten yürütmüştür. Bu tarihten sonra da tekrar eski vazifesi olan nahiye niyabetine dönmüştür. 11 Haziran 1322'den 11 Kanunisani 1324'e kadar Katif (Basra Körfezi kenarındadır) kazası niyabetinde bulunmuştur. 16 Ağustos 1324'den 23 Kanunisani 1324'e kadar bu kazanın kaymakam vekâletinde bulunmuştur.

24 Rebiulevvel 1328'de Mekteb-i Kuzât'ta imtihan olup beşinci sınıf niyabet ehliyetnamesi aldığından 18 Rebiulaher 1328 (15 Nisan 1326/1910) tarihinde Şehripazar kazası niyabetine tayin edilmiştir. Buradaki hizmeti kanunen bittiği halde 26 Mayıs 1328'de biraz daha uzatılmıştır. 31 Kanunievvel 1330 (1914)'da münhal bulunan Nusaybin Kazası Kadılığına naklen tayin edilmişse de 11 Nisan 1331'de Muradiye Kazası Kadılığına nakledilmiştir. On gün sonra ise padişahın iradesi ile Dehük Kazası Kadılığına gönderilmiş ve 11 Mayıs 1331 (1915) tarihinde işe başlamıştır. (c. 4, sh: 71/1, dosya: 1006)

AHMET MUHYİDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Padişahın imamlarından ve Mekke kadısı bulunan merhum Mehmet Şerafeddin Efendi'nin oğludur. 1269 h. (1851) tarihinde İstanbul'da Tophane'de bulunan Kadirîhane Dergâhında doğmuştur. Arapça ve Farsça okumuş ve Bayezit Dersiamlarından Akşehirli Hoca Ahmet Efendi'den okuyup icazet almıştır. Muallimhane-i Nüvvab'a iki yıl devam etmiş ve divan ricalinden Mehmet Salih Efendi'den sülüs ve nesih yazılarından da icazet almıştır. Meşhur hattat Sami Efendi'den de ta'lik yazısı öğrenmiştir.

Babasının 1291'de padişahın ikinci imamlığına tayini ile Kadirîhane Dergâhı şeyhliği kendisine verilmiştir. Bu sırada bir müddet de Bâb-ı Fetvâ Mektubî kaleminde çalışmışsa da ayrılmıştır. 1 Mart 1315 (1899) tarihinde Meclis-i Meşayıh reisliğine tayin edilmiştir. 1308 ve 1319'da 4. rütbeden Mecidî ve 2. rütbeden Osmanlı nişanı kendisine ihsan olundu.

1323 (1907)'lerde reis olup hayatta idi. (Dosya: 171, 1128)

AHMET MÜFİT EFENDİ (Kırşehirli)

Süleymaniye Camii Dersiamlarından Hacı Osman Efendi-zâde denmekle maruf Hacı Vehbi Efendi'nin oğlu olup 1296 h. yılında Kırşehir'de doğmuştur. Kırşehir Mekteb-i İbtidaisinde ulûm-i ibtidai-

yeyi tahsil ve Dersaadet'te Bayezit Camii Dersiamlarından Kayserili Hamdi Efendi'nin halka-i tedrisine müdâvemetle ulûm-i Arabiye'den ikmal-i nuseh ederek icazetname ve sonradan da Mekteb-i Hukuk'tan müretteb dersleri tahsil ile 8 Mart 1321'de a'lâ derecede şehadetname almıştır. Arapça ve Farsça'ya aşina idi.

Dersaadet'te Bidayet İkinci Hukuk ve Cinayet Mahkemelerinde üçer ay mülâzemet-i meşruta ile vazifeli bulunmuş ve 31 Teşrinievvel 1323 (7 Şevval 1325)'de Encümen-i İntihab-ı Memurin-i Adliye kararı ile Eceabad kazası Bidayet Mahkemesi Müdde-i Umumî Muavinliğine tayin edilmiştir.

29 Zilkade 1322 senesinde Gümüş Liyakat Madalyası ve 29 Zilkade 1323 senesinde de İbtidai Hariç Edirne Müderrisliği tevcihine nail olmuştur.

2 Şubat 1326 (15 Safer 1329) senesinde Boğazlıyan kazası Bidâyet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyasetine tayin edilmiştir. Kırşehir livası müftülüğü için açılan imtihanda isbat-i ehliyet ederek 10 Nisan 1327 (23 Rebiulaher 1329) tarihli kararla Kırşehir Müftülüğüne tayin edilmiştir. 18 Teşrinievvel 1328'de müftülükten infikâk etmiştir. Vazifesi sırasında bir çok talebe yetiştirmiş ve camilerde ders okutmuştur. Va'az ve nasihatlerinden belde halkı müstefit olmuş ve hüsn-i hareketi ile halkın hoşnudisini kazanmıştır.

8 Teşrinievvel 1335 (12 Muharrem 1338) de caiz-ül istihdam ad edilmiştir. Milli mücadeleye katıldı. Sonradan bir köşeye çekildi. 15.6.1958'de vefat etti. (c. 2, sh: 285, dosya: 624)

AHMET MÜSLİM EFENDİ «Muhyî-zâde» (Kütahyalı)

Feyzi Efendi'nin oğlu olup 1295 h. yılında Kütahya'nın Balıklı mahallesinde doğmuştur. Balıklı Sıbyan Mektebinde okuduktan sonra Haliliye Medresesinde bir müddet ulûm-i Arabiye tahsil edip Küçük Hoca Osman Efendi'den dini ve akli ilimleri itmam edip 3 Receb 1326'da icazet almıştır.

Mümaileyh 5 Şaban 1329'da Armuteli Nahiyesi niyabetine tayin edilmiş ve 25 Eylül 1327'de işe mübaşeret etmiştir. 8 Zilkade 1329'da Altıntaş (Gerekî) Nahiyesi niyabetine tayinle 3 Teşrinisani 1327'de işe mübaşeret etmiştir. (c. 3, sh: 15/1,dosya: 3811)

AHMET NAFİZ EFENDİ (Balıkesirli)

Yağcılarlı Ali Lütfü Efendi'nin oğlu olup 15 Kanunisani 1271'de Balıkesir'de doğmuştur. Yıldırım Bayezit'in ihya ettiği medresede birinci müderris bulunuyordu. 1 Temmuz 1281'den itibaren 14 sene

pederinden ulûm-i dinîyeyi okuyarak 7 Haziran 1295'de icazet almıştır.

İcazetini müteakıb aynı medresede yani Yıldırım Bayezit Medresesi'nde tedrisle meşgul olmaya başlamış ve Receb 1299'da uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur. (Dosya: 2028)

AHMET NAİLÎ EFENDİ (Bolulu)

Bolu Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyidi Haşimîzâde Mehmet Rıf'at Efendi'nin oğlu olup 1284 h. / 1283 malî yılında Bolu'da doğmuştur. Bolu İbtidaî Mektebi ile Rüştiyesinde tahsil ederek şehadetname almış ise de zayi olduğu ve ulûm-i Arabîden sarf, nahiv, mantık ve fıkıhtan Halebî, Kudurî ve Mültekâ, Farisîden «Gülistan» okumuş ise de icazetname alamamıştır. Türkçe tekellüm ve kitabet eder ve Arapça ve Farsça'ya aşina bulunuyordu.

1 Eylül 1309 (2 Rebiulevvel 1311) senesinde Bolu Mahkeme-i Şer'iyyesine Mülâzemeten dahil olup 1316 h. senesinde Mahkeme-i mezkûrun mukayyıtlığına tayin kılınmış ve tensikan vazifesinde ibka olunarak 1 Teşrinievvel 1325 (13 Şevval 1327) senesinden itibaren tavzif kılınmıştır. (Sicil defteri, C. 4, sh: 25)

AHMET NAZİF EFENDİ (Aksekili)

«Torunoğlu» şöhretiyle benam olup Mustafa Efendi'nin oğludur. 1284 h. yılında Akseki'nin Küre kasabasında doğmuştur. İbtidai'yi memleketinde ve Rüştiye'yi de Hüdavendigâr vilâyetinin Azîziye kazası Rüştiyesinde bitirmiştir. Kâfiye'ye kadar okumuştur. Arapça ve Farsça'ya aşina idi.

15 Kanunisani 1305'den 21 Kanunievvel 1307'ye kadar Kandıra Kazası Şer'iyye Kâtibliğinde, 1 Nisan 1312'den 1 Teşrinisani 1312'ye kadar Siroz Sancağına bağlı Zihne kazası Şer'iyye Kâtibliğinde, 15 Teşrinisani 1312'den 21 Kanunisani 1313'e kadar Çal kazası Şer'iyye Kâtibliğinde, 1 Mart 1315'den 7 Mart 1317'ye kadar Eceabad Şer'iyye Kâtibliğinde bulunmuştur.

Silk-i niyabete kabul olunarak 15 Şaban 1321'de Yemen Vilâyetine bağlı Rical-ül-Maa kazası niyabetine tayin edilmişse de o sırada bu kazada meydana gelen bazı ahvalden dolayı yarı yolda kalmış ve Asîr Mutasarrıflığından gelen arize üzerine 10 Muharrem 1322'de istifası kabul edilmiştir. 20 Teşrinievvel 1321'den 3 Nisan 1324'e kadar (15 Ramazan 1323 / 15 Rebiulevvel 1326) Trablusgarb'a bağlı Acilât kazası niyabetine tayin edilmiştir. Müddet-i örfiyyesi-

nin hıtamında ayrılmış ve 1 Eylül 1324'de Anamur niyabetine tayin olundu.

15 Teşrinisani 1326'da Anamur'dan infikâk etmiştir. Ahıran Mekteb-i Kuzât'a girerek imtihanla sınıf-ı hamis ehliyetnamesine nail olmuştur.

27 Şevval 1323 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

Mümaileyh 8 Şubat 1328 tarihinden itibaren Kırkağaç Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Kırkağaç'ta iken kocası olduğu halde bir kadını cebren kaldırdığından iki seneye mahküm bir şahsı mahkümiyetten kurtarmak için müretteb bir nikâh davası üzerine mahküma ilâm verdiği icra kılınan tahkikat neticesinde sabit olduğundan 5 Temmuz 1330 tarihinde İrade-i Seniyye'ce azl edilmiştir.

11 Kanunisani 1330 tarihinde İnevi nahiyesi niyabetine tayin edildiği halde 7 Haziran 1331 tarihinde Kazaskerlik Mahkemesi 3. Sınıf Kâtibliğine naklen tayini buyurulmuşsa da İstanbul'a gidecek bir halde olmadığından ma'duriyetine mahal kalmamak üzere İbradı Nahiyesi Niyabetine tayin edilmiştir: (8 Temmuz 1331). (c. 3, sh: 178)

AHMET NAZİF EFENDİ (Prizrenli)

Prizren Müftüsü Kastamonulu Hacı Ali Efendi'nin oğlu olup 1253 h. senesinde Prizren'de doğmuştur. Sıbyan mektebinde ve bir kısım risaleleri okuyup Prizrenli Müderris Tahir Efendi'den tahsil edip 1275 h. tarihinde icazet almıştır. Türkçe, Arapça, Farsça, Arnavutça ve Bulgarca konuşur ve yalnız Türkçe kitabet ederdi.

2 Mart 1274 (5 Şaban 1275) senesinde Prizren Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. İcra-i faaliyeti hoşa gitmediğinden yerine başkasının tayini ile 19 Şubat 1282'de Prizren'den ayrılmıştır. 27 Eylül 1283'den 13 Mart 1284'e kadar Tiran (ile Akçahisar) niyabetinde, 15 Eylül 1285'den 25 Temmuz 1286'ya kadar Kalkandelen Kaymakamlığında bulunduktan sonra 23 Nisan 1287'de Üsküp Niyabetine tayin edilmiştir.

29 Kanunisani 1287'de Üsküp niyabetinden azl edilip 20 Eylül 1288'den 24 Nisan 1290'a kadar Uyvarina niyabetinde bulunmuştur. 12 Kanunisani 1291'de Ferman-ı Alî ile Manastır Vilâyeti Divan-ı Temyiz Riyasetine tayin edilmiş ve fakat Manastır'ın lâğvı ve Kosova'nın vilâyet merkezi ittihazı üzerine oraya memuriyetini nakl etmiştir. 22 Teşrinievvel 1296'da buradan infisal edip aynı tarihte Prizren Niyabetine ittisal etmiş ise de oranın İttihat Cemiyetinin efkâr-ı muzırresine bazı mertebe iştiraki ve Cemiyet-i mezkûrenin Asa-

kir-i Şahane aleyhine sevk ettiği haşeratın idare memurluğunu deruhte eylediği Prizren Divan-i Harbîsinde muhakame ile tebeyyün ettiğinden 4 Mayıs 1297'de İrade-i Seniyye ile azl edilerek bir sene müddetle Kastamonu'ya nefy edildiği Derviş Paşa'nın 20 Şaban 1298 tarihli tahriratında yazılmakla Mümaileyh'in ba'dema umur-i niyabette hidemat-ı şer'iyyede adem-i istihdamı ile kaydı terkîn edildi.

İrade-i Seniyye mucibince ikamete memur olduğu Alâiyye'nin havasından imtizac edemediğinden istid'a ile İsparta'ya nakl edilmiştir. 6 Teşrinisani 1300'den itibaren bir sene verilmek üzere muvakkaten muhtaccîn tertibinden bin kuruş maaş tahsis edilmiştir. 6 Teşrinisani 1301'de sadır olan Emr-i Âlî mucibince af edilerek memleketine avdet etmiştir.

26 Teşrinievvel 1301'den 5 Teşrinievvel 1303'e kadar Uşak niyabetinde, 8 Nisan 1306'dan 18 Mart 1308'e kadar Siroz niyabetinde, 19 Mart 1309'dan 27 Nisan 1311'e kadar Manastır Vilâyeti Merkez Niyabetinde, 28 Ağustos 1312'den 5 Teşrinievvel 1314'e kadar Trabzon Vilâyeti Merkez Niyabetinde, 24 Eylül 1315'den 29 Teşrinisani 1317'ye kadar saniyen Manastır Merkez Niyabetinde, 1 Haziran 1318'den 9 Temmuz 1320'ye kadar Sivas Merkez Niyabetinde, 17 Teşrinisani 1320'den 2 Kanunisani 1322'ye kadar Kastamonu Merkez Niyabetinde bulunduktan sonra 1 Şubat 1322 tarihinden itibaren Mekke-i Mükerreme Mevleviyetine tayin ve i'zam buyurulmuştur. 22 Kanunisani 1323'de münfasıl olup 8 Ağustos 1324'de Konya Merkez Niyabetine tayin edilmiş ve yaşını ikmal ettiğinden 1 Kanunievvel 1325'de tekaute sevk edilmiştir: (14 Aralık 1909).

Mümaileyh'e 5 Muharrem 1288'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği, 15 Safer 1310'da İzmir Pâye-i Mücerredi, 7 Rebiulevvel 1314'de tashihen Mahreç pâyesi, 30 Rebiulevvel 1317'de Bilâd-ı Hamse, 7 Rebiulevvel 1321'de Haremeyn-i Muhteremeyn Pâyeleri tevcîh ve 4 Rebiulaher 1312'de 4. rütbeden Osmanlı, 28 Şevval 1313'de 3. rütbeden Mecidî, 16 Cemazielulâ 1323'de tebdîlen 2. rütbeden Mecidî nişanları ihsan buyurulmuştur. (c. 1, sh: 349)

AHMET NAZİF EFENDİ (Sinoplu)

Hacı Memiş Kaptan'ın oğlu olup 1247 tarihinde (1830) Sinop'un Abana köyünde doğmuştur. 1260 (1844) tarihinde İstanbul'a gelerek Ayasofya civarında Şehit Mehmetpaşa Medresesine kaydolmuştur İki yılda hafızlığı bitirmiş ve 1846'da İstanbul pâyelilerinden ve Bayezit Dersiamlarından Ayaşlı Mustafa Tevfik Efendi'nin ders halkasına dahil olmuş ve hocasından icazet aldıktan sonra Bayezit Camiin-

de 1277 (1861)'de ders okutmağa başlamıştır. 1295 (1879) tarihinde talebelerine icazet vermiştir.

Kanunievvel 1279 (1863) tarihinde ruûs imtihanını kazanmış ve İstanbul müderrisleri arasına katılmıştır. İlmî rütbesi 1293 h. de Sahn'a ve Şaban 1295'de Hareket-i Altmışlı'ya terfi' olunmuştur.

1286 h' de Huzur Derslerine muhatab olarak girmiş ve İzmir Mevleviyetini kazandığı Şaban 1308 (Mayıs 1307/1891) tarihine kadar bu derslere iştirak etmiştir.

Dolmabahçe Camiinde Buharî okutmuş ve Teşrinievvel 1295 (1879) tarihinde Mekteb-i Nüvvab Arapça ve fıkıh müderrisliğine tayin edilmiştir. Bunun yanında Haziran 1302 (1886)'de Meclis-i Mesalih-i Talebe azalığı ve Kanunievvel 1304 (1888)'de Tetkik-i Müellefat Encümeni azalığına tayin olunmuştur. 1 Mayıs 1312 (1896)'den 19 Mayıs 1313 (1897)'e kadar Mekke-i Mükerreme Niyabetinde bulunmuştur. Bir yıllık takdire şayan hizmetinden sonra İstanbul'a dönmüş ve Kanunievvel 1315 (1899)'de Meclis-i Eytam Azalığına tayin edilmiş ve yine bir yıl sonra 5 Haziran 1317 (1901) tarihinde Mahkeme-i Teftiş Müfettişliğine tayin edilmiştir.

Son vazifesi sırasında 15 Nisan 1321 (28 Nisan 1905) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 176)**

AHMET NECATİ EFENDİ (İspirli)

Kibar-ı Müderrisinden Hüseyin Rüştü Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde İspir kazasının Çepurkenes Karyesinde doğmuştur. Küçüklüğünden itibaren pederinden Gülnesi ve Norgâh karyelerinde ders görüp 1 Ramazan 1321'de icazet almıştır.

2 Eylül 1314'de Norgâh Nahiyesi İbtidaî Mektebi muallimliğine tayin olunmuştur. Erzurum vilâyetinin imtihanını kazanmasından naşi inhası ve Meşihat'ın da tasdiki ile 5 Eylül 1328'de İspir Müderrisi olmuştur. İspir Kazası Müftülüğüne münasibinin tayini hususunda mahallince yapılan seçimde Çenger Karyesinden Hacı Hafız Hüseyin'den fazla rey alarak İspir Müftülüğüne intihabı takarrur etmiştir: (Temmuz 1335 / 1919). **(Dosya: 529)**

AHMET NECİB EFENDİ (Anadolukazaskeri)

1234 tarihinde doğmuş olan Ahmet Necib Efendi 20 Haziran 1274 tarihinde müderris olarak Meşihat'a dahil olmuştur. 21 Nisan 1294 de Arpalık tahsis olunup 1 Temmuz 1294'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azalığına tayin olunmuştur. 1 Eylül 1295'de Kazaskerlik müsteşarı olmuş ve 14 Teşrinievvel 1305'de Anadolu Kazaskeri olmuştur.

Selânik ve Mısır Mevleviyetlerini kazanmıştır. 1282 h. de ilmî rütbesi Süleymaniye'ye terfi etmiştir.

28 Kânunievvel 1316'da vefat etmiştir. (10 Ocak 1900). (Dosya : 899 ve 924).

AHMET NECİB EFENDİ (Ankaralı)

Ulemâdan Ankaralı Hacı Salih Efendinin oğlu olup 1282 h. senesinde Ankara'nın Virancık Köyünde doğmuştur. İlk tahsilinden sonra İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Camii Dersiâmlarından Ali Nakib Efendiden ulûm tahsil edip icâzetname almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 16. Cemavielaher 1317 tarihinde niyâbet ehliyetnamesi almıştır.

Mezkûr mektebten çıktıktan sonra 23 Kânunisani 1316 (15 Şevval 1318) dan 1 Kânunisanî 1318'e kadar Mihaliccik, 19 Temmuz 1320 den 27 Temmuz 1322'ye kadar Beyanabad, 18 Mayıs 1324'den 1 Mart 1326'ya kadar Ayaş kazaları niyâbetlerinde bulunmuş ve sadece Ayaş'tan mahallî idarece kadro haricine bırakılmıştır.

Mümaileyh 21 Şevval 1316 tarihinde nail olduğu İbtidaî Dahil Edirne Ruûsu; 16 Ramazan 1319'da Musıla-i Sahn'a, 21 Receb 1323'de İbtidaî Altmışlı'ya terfi ettirilmiştir.

17 Mayıs 1327'de Bigâ kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 25 Nisan 1329'da vazifesinin hitamında ayrılmıştır. Ayaş'tan azli tarihinden itibaren Biga'ya tayinine kadar kadro harici maaşı almıştır. 20 Haziran 1331 tarihinde Terme Kazası Kadılığına tayin edilmiş ve fakat 4 Eylül 1332'de Haymana Kazası Kadılığına naklen tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 73, dosya: 1495?)

AHMET NECİB EFENDİ (Bergamalı)

Şükrü Efendinin oğlu olup 1295 h./1294 malî yılında Bergama'da doğmuştur. Mezkûr kasabada bulunan Şadırvan mekteb-i ibtidaisinde mebâdi-i ulûmu okuyup Muslihiddin Medresesinde ulûm-ı Arabiyeyi tedris ettikten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiâmlarından Taşabatlı Ahmet Hamdi Efendinin halka-i tedrisine devam ve ikmal-i nuseh ile 10 Zilkade 1322 tarihinde ahz-i icâzete muvaffak olmuştur. Muslihiddin Medresesinde tedris ile meşgul olup Türkçe okur-yazardı.

Bergama Mahkeme-i Şer'iyyesinde inhilâl eden Zabıt Kâtibliğine imtihanla ehliyeti tahakkuk ederek mümaileyh intihab edilmiş ve 14 Eylül 1332 tarihinde işe mübaşeret etmiştir : (1916) (c. 4, sh: 13/1, dosya: 4307?)

AHMET NECİB EFENDİ (Bergamalı)

Hacı İbrahim Ağanın oğlu olup 1295 h. yılında Bergama kasabasında doğmuştur. Bu kasabada İbtidaî ve Rüştiye tahsilini yaparak 1311 h. tarihinde aliy-yül a'lâ derecede şehâdetname almıştır. Sonra Dersaadet'e gelerek Nuruosmaniye Medresesinde ikmal-i tahsil ile 1321 h. tarihinde Bayezit Dersiâmlarından Arapkirli Hüseyin Efendi'den icâzetname almıştır. 1 Eylül 1321 tarihinde Bergama idare meclisince imtihanla bir adet İbtidaî Mektebi Muallimliği ehliyetnamesi almıştır.

Eylül 1321'de Bergama'nın Şadırvan İbtidaî Mektebinde Muallimliğe, daha sonra da Bergama Mahkeme-i Şer'iyyesinde inhilâl eden Zabıt Kâtibliği için imtihanda isbat-ı ehliyet ederek 5 Ağustos 1328'de bu kâtiblikte istihdam edilmiştir. 10 Teşrinisani 1330'da Başkâtibliğe terfi ettirilmiştir. (c. 2, sh: 206, dosya: 1766)

AHMET NECİB EFENDİ (İbradılı)

Macarzâde Hacı Mustafa Ağanın oğlu olup 1280 h. yılında İbradı nahiyesinde doğmuştur. Nahiyenin İbtidaî ve Rüştiye mekteblerinde müretteb dersleri ikmâl ile 15 Haziran 1297 tarihinde iyi derecede şehâdetname alıp bir miktar arapça gördükten sonra Mekteb-i Kuzat'ta müteşekkil hey'et huzurunda imtihanı bil-icra isbat-ı ehliyet etmesine mebni eline 12 Şaban 1328 tarihli sınıf-ı hamis ehliyetnamesi i'ta kılınmıştır. Türkçe okur yazardı.

1302 ve 1308 senelerinde Seyitgazi ve iki sene kadar da Beyşehir kazasına mülhak Kırablı nahiyeleri niyâbetlerinde bulunmuş ve 27 Temmuz 1315 (Gurre-i Rebiulaher 1317) senesinde tayin olduğu İbradı nahiyesi niyâbetinden 13 Temmuz 1324 (28 Cemazielaher 1326) tarihinde ayrılmıştır. 1323 senesi 1 Mayıs ve 1 Kânunisani arası nahiye müdüriyeti vekâletinde bulunmuştur. 1 Eylül 1326 (10 Ramazan 1328) tarihinde Lâdik kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 10 Ağustos 1328'de infikâk etmiştir.

15 Mayıs 1329 (21 Mecazielaher 1331) senesinde Hakkâri sancağına bağlı Guvar kazası niyâbetine ve 10 Ağustos 1331 (11 Şevval 1333) tarihinde de Kerkük sancağına bağlı Ranye kazası kadılığına naklen tayin edilmiştir. Kablel-azime 20 Teşrinievvel 1331 (3 Zilhicce 1333) senesinde Silvan kazası kadılığına tayini ledel-arz İrade-i seniyyeye iktiran etmiştir. (c. 2, sh: 186, dosya: 1024?)

AHMET NECİB EFENDİ (İbradılı)

Nüvvab'tan Osman Çelebi-zâde Ahmet Efendinin oğlu olup 1282

h. yılında Akseki'nin İbradı nahiyesinde doğmuştur. Kasabanın Sıbyan ve rüştiyelerinde mebadi-i ulûmu okuduktan sonra ulûm-i âliye ve âliyeyi İbradı'da bulunan Müftü-zâde Hacı Abdurrahman ve Osman Efendilerin Medreseleriyle Seydişehir'de Hacı Abdullah Efendi Medresesinde tahsil ve ikmâl edip icâzet almıştır. Rüştiye şehâdetnamesi İbradı yangınında yanmıştır.

1 Haziran 1310'da Söke Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine, 26 Teşrinievvel 1312'de Dinar (Kikler) nahiyesi niyâbetine tayinle Kânunievvel 1314'e kadar ifa-i vazife etmiştir. Bir ay sonra da 31 Kânunisani 1314 tarihinde Garzan Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin edilmiştir. 15 Temmuz 1316'da Osmaniye Niyâbetine nakledilmiştir. 24 Ağustos 1319'da Kaş kazası niyâbetine, 1 Nisan 1322'de Bahçe (Adana) niyâbetine, 3 Nisan 1324'de Beyşehir niyâbetine tayin edilmiştir.

Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek 5. sınıf ehliyetnamesine haiz olmuştur. Bunun üzerine 6 Şubat 1325 tarihinde Seydişehir niyâbetine memur edilmiştir.

5 Muharrem 1319'da İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği uhdesine tevcih edilmiştir.

1 Temmuz 1327'den itibaren Ilgın niyâbetine nakledilmiş, aynı yılın 1 Kânunievvelinde istifa etmiştir. Eylül 1328 tarihinde Silivri niyâbetine tayin edilmiş ve Balkan Harbi'nin zuhuru ile 1 Kânunievvel 1328'de Dersaadet'e gelmiştir. Seydişehir'de iken 8 Nisan 1327' den Haziran 1327'ye kadar Kaymakam vekâletinde ifa-i hüsn-ü hizmet etmiştir.

24 Nisan 1329'da Geyve kazası niyâbetine, iki ay sonra 27 Haziran'da Yalvaç kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Yalvaç kadılığından 28 Mayıs 1331'de ayrılmış olup 9 Eylül 1331'de Parla nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 12, dosya 963?)

AHMET NEDİM EFENDİ (Çölemerikli)

Veysel Karanizâde İsmail Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Çölemerik'in Karan Mahallesinde doğmuştur.

Çölemerik'te Meydan Medresesi Müderrisi Müftü Hacı Yâsin Efendi'den okuyarak icâzet almıştır. 44 yaşında iken 16 Teşrinievvel 1327'de imtihanla Çölemerik Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2795)

AHMET NESARİ EFENDİ (Niğdeli)

Niğde müftüsü Ali Rıza Efendinin oğlu olup 1300 h. senesinde

Niğde'de doğmuştur. Kasaba-i mezkûrun Kal'a-altı İbtidaî Mektebinde ikmâl-i tahsil ve hıfz-ı Kur'an-ı Azimüşşan'a muvaffak olduktan sonra rüştiye ve Dârü'l-Muallîminde tahsili meşrut olan ulûmu ve fünûnu tederrüsle şehâdetname ve Beyzâ Medresesinde pederinden ulûm-i âliye ve âliyeyi ta'lim ve tekmil-i nuseh ederek icazetname almıştır. Türkçe tekellüm ve kitâbet edip Arapça ve Farsçaya aşinâ bulunuyordu.

17 Ağustos 1319 (7 Cemazielaher 1321)) senesinde Niğde'nin Emirler İbtidaî Mektebi Muaalim-i saniliğine tayin olunmuş ve çalışma ve gayretine binaen 5 Teşrinievvel 1320 (9 Şaban 1322) senesinde de mezkûr mektebin muallim-i evvelliğine terfi ettirilmiştir. 27 Eylül 1326 (6 Şevval 1328) tarihinde liva-i mezkûr Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığına tahvilen tayin buyurulmuştur.

28 Zilkade 1325 senesinde uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. (c. 2, sh: 381, dosya: 2?)

EL-HAC AHMET NİYAZİ EFENDİ (Gümüşhacıköy'lü)

Yaslı-zâde Hoca Mehmet Efendinin oğlu olup 1281 h. senesinde Gümüşhacıköy kasabasında doğmuştur. Rüştiyeden sonra Medreseye dahil olup icâzet almış ve İstanbul'a gelip Fatih Dersiâmlarından İzmitli Mustafa Efendiden de icâzet almıştır. İlm-i ferâizden de mezundur.

26 Teşrinisani 1314'de Yemen vilâyeti dahilindeki Abha Askeri Rüştiyesi Arapça ve Kavaid-i Osmani muallimliğine tayin edilmiştir. 6 Şubat 1316'da yine Yemen'e bağlı Beni-şehr kazası niyâbetine tayin olunduğundan muallimlikten münfasıl olmuştur. 14 Kânunisani 1321'de niyâbetten ayrılarak 4 Kânunievvel 1322'den 12 Teşrinisani 1324'e kadar Kosova'ya bağlı Gosine niyâbetinde, 8 Mayıs 1325'den 3 Eylül 1329'a kadar Van'a bağlı Ma'mure-tül Hamidiye (Hoşap-Güzelsu) kazası niyâbetinde bulunmuştur.

4 Eylül 1329 tarihinden itibaren mazuliyet maaşı tahsis kılındığı 2 Kânunievvel 1330 tarihli Muhassasat-ı Zatiye Müdürlüğü tezkeresinden anlaşılmıştır. (c. 1, sh: 336)

HAFIZ AHMET NİYAZİ EFENDİ (İstanbullu)

Çankırılı şehit Hasan Paşa ahfâdından Saray İmamı Hafız Halil Efendinin oğlu olup 1285 h. de İstanbul'da doğmuştur. Beşiktaş İbtidaî ve Kaptan İbrahim Paşa Rüştiyesinde ve hususî muallimden hıfz-ı Kur'an ve vücûh, aşere üzerine Mısır ve İstanbul kaidesi veç-

hile tecvîdi ta'lim etmiştir. Ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ederek 4 adet şehâdetname almıştır.

24 Nisan 1296'da Saray-ı Hümayun Bekçiler İmamlığına tayin edilmiştir. 11 Nisan 1313'de Daire-i Hümayûn İmamlığına nakletmiştir. 27 Teşrinievvel 1322'de İmam-ı Sanî-i Şehriyarî'ye tayin kılınmıştır. 14 Nisan 1325'de tebeddülü saltanat hasebiyle maaşı kat' ve kaydı terkin olunmuştur. Çankırıya yaptığım bir seyahatte 1965'lerde vefat ettiğini söylediler.

18 Receb 1315'de İzmir, 14 Ramazan 1324'de Haremeyn-i Muhteremeyn, 23 Ramazan 1325'de İstanbul Payeleri tevcih ve 24 Cemazielevvel 1329'da Liyakat Madalyası ile taltif olunduğu gibi hasbet-tarîk 2. rütbeden Osmanlı ve Mecidî nişanlarını haizdir. (c. 1, sh: 274).

HAFIZ AHMET NİYAZİ EFENDİ (Tirebolulu)

Hacı Ömer Lütfü Efendi'nin oğlu olup 17 Teşrinievvel 1266'da Tirebolu'da doğmuştur. İstanbul'da **Şeyh Vefa** Medresesinde Trabzonlu Hüseyin Avni Efendi'nin derslerine devam etmiş ve Mart 1299'da Süleymaniye Camiinde icâzet almıştır.

6 Ağustos 1326'da Tirebolu Müderrisliğine tayin olunmuştur. Hareket-i Dahil Bursa (Medrese-i Salise **Habîbe Hatun Medresesi**) Müderrisliğini haizdir.

19 Nisan 1332'de vefat etmiştir: 1916. **(Dosya: 2444)**

AHMET NUREDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Tokatlı Hoca el-Hac Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1261 senesi 10 Rebiulevvel'inde İstanbul'da Bayezit Mahallesinde doğmuştur. İlk tahsili Bayezit civarında Hasan Paşa mektebinde yapmış ve 1271 (1853) senesinde Sinanpaşa Medresesine kaydolmuştur. İlk önce ulemâdan Mustafa Şevket ve Hafız Galip Efendilerden okumuş ve sonradan Menlikli Ahmet Tevfik Efendi'den icâzet almıştır. 1288 (1873) tarihinde Bayezit Camii Dersiâmları arasında ders okutmağa başlamıştır. 1303 (1887) ve 1316 (1900) tarihlerinde kalabalık bir talebe topluluğuna icâzet vermiştir.

1294 h. den itibaren Huzur Derslerine muhatap tayin edilmiş ve 1317 h. de mukarrır olmuştur. Ağustos 1317'de Meclis-i Mesalih-i Talebe âzası olmuş ve Kânunisani 1319'da Meclis-i Eytam Reisi olmuştur. 29 Şubat 1319 (1903)'da Anadolu Kazaskeri olmuş ve Kânunievvel 1325 (1909)'de buradan emekli olmuştur.

Birinci dereceden Mecidî ve dördüncü dereceden Osmanlı nişanını haizdi. Rebiulevvel 1288'de İstanbul Müderrisliği tevcih edilmiş ve sıra ile yükselerek 1314'de Hareket-i Altmışlı'ya, Cemazielaher 1318'de Musıla-i Süleymaniye'ye, Şevval 1318'de Haremeyn, Zilkade 1319'da İstanbul ve Ramazan 1320'de Anadolu Kazaskerliği pâyesine yükselmiştir.

Huzur Derslerinde iken 9 Şaban 1331 (1913)'de vefat etmiştir. (Dosya nu: 85).

AHMET NUREDDİN EFENDİ (Karinabadlı)

Karinabad kasabasında bulunan Hüseyin Çelebi Medresesi müderrisi Abdülvehhab Efendi'nin oğlu olup 1268 (1869) tarihinde Karinabad'da doğmuştur. İlk tahsiline memleketinde başlamış ve sonradan İstanbul'a gelip Fatih Dersiâmlarından Gümülçineli Hasan Hilmi Efendi'den okuyup icâzet almıştır. Kardeşi Hasan Efendi'den de ta'lik yazısı icâzetnamesi almıştır.

13 Mayıs 1289'da ilk memuriyeti olan Ahiçelebi Mahkemesi kâtibliğine girmiş ve Mayıs 1296'da Fetvâhane Temyiz ve İsti'naf Mukayyıt muavinliğine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1295'de Fetvâhane Müsevvitliğine tayin edilmiş ve vefatına kadar burada hizmet etmiştir.

Rebiulaher 1303'de nail olduğu İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği, Şaban 1311'de Hareket-i Hariç'e, Ramazan 1318'de Hareket-i Dahil'e, Şevval 1319'da Musıla-i Sahn'a, Ramazan 1320'de Musıla-i Süleymaniyeye terfi etmiş ve Muharrem 1323'de Bilâd-ı Mahreç'ten Trabzon mevleviyeti tevcih buyurulmuştur.

İki yıl kadar hastalık geçirmiş ve nihayet 25 Eylül 1332 (1916) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya nu: 46)

HAFIZ AHMET NURİ EFENDİ (Demirhisarlı)

Zürra'dan Rüstem Ağanın oğlu olup 1287 h. senesinde Selânik'in Demirhisar Kazasında doğmuştur. İlk mekteb tahsili ile Kur'an hıfzını bitirdikten sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camii Dersiâmlarından Ruscuklu Ahmet Efendiden ders görüp 1319 h. senesinde icâzet almıştır. (1 Ağustos 1317)

30 yaşında olduğu halde 1 Temmuz 1318 tarihinde Demirhisar Kazası Medresesi müderrisliğine tayin edilmiştir. Balkan Harbinin zuhuru üzerine İstanbul'a gelmiştir. 16 Eylül 1329 tarihinde bilâhare merkezi Saray Kazasına nakledilen Midye (Karadeniz kenarında, Kırklareli'ne bağlı) Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir.

9 Mart 1330 tarihinde Saray Kazası Müftülüğüne tayin edilmiş ve 1 Ağustos 1336'dan itibaren de müftülük ve müderrislik maaşları uhdesine tevdi buyurulmuştur. 25 Haziran 1340 tarihli Kırklareli Merkez Müftüsünün imzasını havi dilekçeden anladığımıza göre Ahmet Nuri Efendi daha sonra Kırklareli Müftülüğünde bulunmuş ve bu tarihten evvel vefat etmiştir. Dilekçede yeni müftü, Ahmet Nuri Efendi'den «selefim» diye bahsetmekle onun yerine geldiği gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Mümaileyh'in uhdesine 8 Rebiulevvel 1320 tarihinde İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuş ve Saray Kazası Müderrisliğinde iken Tekirdağ Sancağı Kadısı Mehmet Es'at Efendi'nin yaptığı teftiş neticesinde erbab-ı iktidar ve faziletten olduğu gibi hüsn-ü hâl ashabsından, vazifesini bihakkın yapan bir zat olarak kezkîye edildiğinden 22 Receb 1334'de ilmî rütbesi Hareket-i Hariç'e terfi buyurulmuştur.

Mümaileyh 1330 tarihinde Saray Kazasında iken Memurînin durumu şöyle idi:

Kadı: Mehmet Emîn İbn-i Kasım Efendi (1289) maaşları ise:	1250	kuruş.
Müftü: Ahmet Nurî Efendi (1287)	400	»
Müderris: Ahmet Nurî Efendi (1287)	200	»
Başkâtib: Mehmet Halid Efendi (1302)	400	»
Eytam Müdürü: Mehmet Halid Efendi (1302)		
Muhzır: İsmail Hakkı Efendi (1299)	150	»
Odacı: Bekir Sıtkı (1316)	50	»

(c. 7, sh: 192, dosya: 456)

AHMET NURİ EFENDİ (Dramalı)

Şa'ban Efendinin oğlu olup 1289 h./1288 malî yılında Drama'da doğmuştur. Drama kasabasının ibtidaî ve rüştiye mekteblerinde tahsil ile şehâdetname almış ve muahharen Molla Efendi Medresesinde sarf, nahiv, mantık, ulûm ve fünûnlarını okumuştur. Türkçe tekellüm ve kitâbet ederdi.

9 Mart 1307 (12 Şevval 1308) tarihinde aidatla Drama sancağı Mahkeme-i Şer'iyyesi Kitabetine tayin olunup 1 Nisan 1319 (16 Muharrem 1321) senesinde bu vazifeden infisal etmiştir. 20 Mart 1326 (22 Rebiulevvel 1328) tarihinden itibaren de mezkûr mahkemenin Başkâtibliğine tayin edilmiştir. Ve muahharen vazife-i şer'iyyesinden dolayı tahtı-ı muhakemeye alınmıştır. Buna mebni 20 Şubat 1327 (14 Rebiulevvel 1330) tarihinde azl olunmuş ise de bil-muhakeme

beraat etmiştir. Bunun üzerine eski vazifesine iadeten memuriyeti tasdik buyurulmuştur. Ahvâl-i harb dolayısıyle Dersaadet'e avdet etmiştir. Balkan Harbi dolayısıyle kur'a yeri olan Konya'ya gönderilmiş ve 1 Temmuz 1330 tarihine kadar Konya Vilâyeti Muhasebesinden maaşını almıştır. 2 Temmuz 1330 tarihinde Konya Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Zâbıt Kâtibliğine tayin edilmiştir. Eldeki kayıtlara göre bu vazifede 11 Kânunisani 1336 tarihine kadar kalmış ve buradan maaş almıştır. (c. 4, sh: 124)

HAFIZ AHMET NURÎ EFENDİ (Uluborlulu)

Mutyab-zâde Hacı Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1279 h. yılında Uluborlu'da doğmuştur. Kasaba-ı mezkûre Sıbyan Mektebinde mukaddemat-ı ulûmu ta'limden sonra yine mezkûr kasabada vakı' Hacı Şeyh-zâde Hacı Osman Efendi ve Dersaadet'te Çarşamba civarında Valide Sultan Medreselerinde Tasavvurat'a kadar ders görmüştür. Türkçe tekellüm ve kitâbet ederdi.

30 Mart 1311 (16 Şevval 1312) tarihinde Galata Mahkeme-i Şer'iyyesi Kitabetine tayin edilmiş ve iki ay kadar devam ettikten sonra 8 Kânunisani 1312 (16 Şaban 1314) senesinde Uluborlu Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Kitabetine aidatla tayin ve 7 Kânunisani 1325 (2 Muharrem 1328) tarihinden itibaren de Başkitabetine terfi ettirilmiştir.

Mümaileyh 4 Kânunisani - 27 Kânunisani 1322 tarihleri ile 15 Şubat 1325'den 5 Mart 1326 tarihine kadar iki defa merkez kaza niyâbetine ve iki defa da 22 ay kadar Senirkend nahiyesi niyâbet vekâletinde bulunmuştur. (c. 4, sh: 369)

AHMET OSMAN EFENDİ (İbradılı)

Kahvecibaşı İbrahim Efendinin oğlu olup 1288 h. senesinde Antalya Sancağına mülhak İbradi Kasabasında doğmuştur. İbradı ibtidaî ve rüştiye mekteblerinde bir müddet tahsil edip sarf, nahiv, mantık, meanî ve mültekâ okumuştur.

1 Ağustos 1309'dan 16 Mayıs 1311'e kadar Rakalar (Manastır'a bağlı) Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğinde bulunduktan sonra niyâbete kabul edilmiştir. 8 Eylül 1311'de Debre-i zîr Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 26 Haziran 1315'de istifaen ayrılmış ve 1 Mayıs 1316'da Siverek Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 5 Mayıs 1318'de idareten azl edilerek 20 Teşrinievvel 1318'den 27 Eylül 1320'ye kadar Gülnar, 24 Mart 1321'den 27 Ağustos 1327'ye kadar Akçadağ (Malatya) niyâbetlerinde bulunmuştur. 26 Kânunievvel 1323'den itiba-

ren Kosova'ya bağlı Loma Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 1 Kânunievvel 1325'de Yakova Niyâbetine nakli yapılmışsa da 1 Haziran 1327'de harp dolayısıyle İstanbul'a gelmiştir.

1 Teşrinievvel 1329 tarihinden itibaren mazuliyet maaşı ile iktifa etmiştir. 10 Nisan 1330'da kadılık vazifesi dışında istihdamı caiz görülmüştür. (c. 5, sh: 196, dosya: 1506?)

AHMET PERTEV EFENDİ (Hadımlı)

Nüvvabtan Mustafa Şükrü Efendinin oğlu olup Patlakzâde denmekle maruftur. 1297 h./1296 malî yılında Hadîm Kazası'nın Perlogande (?) karyesinde doğmuştur. Karye-i mezkûrede vakı' Ahmet Hoca Mekteb-i İbtidaîsinde mebadi-i ulûmu ve Rüştiyesinde müreteb dersleri tahsil ile şehâdetname almış ve bilâhare Dersaadet'e gelerek Bayezit Camii Dersiâmlarından Ayaşlı Hocazâde Mustafa Refik Efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi tedris ve ikmal-i nuseh ederek iczetname almıştır. Türkçe kitâbet ve tekellüm ederdi.

4 Zilhicce 1329 (13 Teşrinisani 1327) senesinde Gemlik kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi ikinci kâtibliğine tayin edilmiştir.

Sicil kaydından anlaşıldığına göre, terceme-i hâl'iyle evrak-ı müsbite ve müteferri'ası sicill-i ahvâl nizamnamesinin 40. maddesine tevfikan Adliye Nezaret-i Celilesi Sicill-i Me'murîn Müdüriyetine gönderilmiştir: 23 Kânunievvel 1330. (c. 4, sh: 141)

AHMET RAGIP EFENDİ (Rize'ye bağlı Viçeli)

Hacı Ahmet-zâde Hasan Efendinin oğlu olup 1276 h. senesinde Viçe Nahiyesinde doğmuştur. (Yeni adı Fındıklı'dır.). Medresede ders gördükten sonra İstanbul'a gelerek Fatih ve Bayezit Camii Dersiâmlarından Gürcü Mehmet ve Erzurumlu Ziya Efendilerin derslerine devam ederek bir müddet okumuş ve meşru bir mazeretten dolayı memleketine dönmüştür. Böylece icâzetname alamamıştır.

Meclis-i İntihab-ı Hükkâm-ı Şer'in 12 Cemazielulâ 1320 tarihli kararı ile imtihanı kabul edilerek 20 Eylül 1318'de Bozöyük Nahiyesi Niyâbetine aidatla tayin edilmiştir. Basra'ya bağlı Kurna Kazası Niyâbetine nakledilmiş ve 19 Mart 1320'de askerî bir müfreze ile Basra'ya gitmiştir. 4 Kânunievvel 1322'de yerine başkasının tayini ile buradan ayrılmıştır.

Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda 13 Temmuz 1327 (29 Receb 1329) de 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır. 1 Teşrinievvel 1327'de Tutak kazası nâibliğine tayin edilmiştir. Hakkında vâki sahte-

kârlık maddesinden dolayı İrade-i Seniyye kararı ile 12 Teşrinisani 1329'da azl edilmiştir. (c. 5, sh: 145/1, dosya: 1477?)

AHMET RAKIM EFENDİ (İstanbullu)

Mevaliden Enderun-i Hümayun Yazı Hocası Ali Rasim Efendi'nin oğlu olup 1297 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk mektebten sonra Beylerbeyi Rüştiyesini bitirmiştir. (19 Ağustos 1309). Ayasofya ve Bayezit Camii Dersiâmlarından Kayserili İbrahim ve Trabzonlu Ömer Efendilerden ders görmüştür. Osmanlı yazı sanatının bütün inceliklerini bilirdi.

30 Mart 1310'da Fetvâhane Sicil-i Ahvâl Şubesine dahil olup 1 Haziran 1311'de 24 kuruş maazla tavzif olunmuştur. 1 Nisan 1314'de Başkâtibliğe terfi etmiştir. 1 Kânunievvel 1319'da teşkilât mucibince ünvanı Tescilat Mümeyyizliğine tahvil olunmuştur.

19 Mayıs 1311'de hususî maaşı bulunan Enderun-i Hümayûn Mektebi Hüsn-ü Hat Muallimliğine tayin buyurulmuş ve 1 Temmuz 1325 tarihinde mezkûr mektebin lâğvından dolayı muallimlikten ayrılmıştır.

29 Muharrem 1314 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih ve 13 Cemazielaher 1315'de İbtidaî Dahil'e, 16 Zilhicce 1319'da Sahn'a, 16 Cemazielaher 1322 tarihinde İbtidaî Altmışlı'ya terfi buyurulmuştur.

29 Nisan 1326'da teşkil edilen Bâb-ı Fetvâ Sicil-i Ahvâl Müdüriyeti kalemine nakledilmiş ve uhdesine Mümeyyizlik ünvanı tevcih olunmuştur. Memuriyetinde gösterdiği gayret takdir edilmiş ve 6 Teşrinisani 1330'da Ceride-i İlmîye ile i'lân olunmuştur.

Medresetü'l-Kuzât'ın «Sınıf-ı Mahsûsu»ndan 11 Şaban 1333 tarihinde a'lâ derecede şehâdetname almıştır. Ayrıca Enderun-u Hümâyûn Muallimliğinde iken 18 Şaban 1320'de 4. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmiştir. Şer'i Mahkemelerin Adliye Nezaretine bağlanması ile 1 Nisan 1333 tarihinde Adliye Nezaretine geçmiş ve fakat Mehakim-i Şer'iyye'nin tekrar Makam-ı Meşihat'a bağlanması ile 1 Mayıs 1336 tarihinde Sicil Kalemi İkinci Mümeyyizliğine tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1338'de diğer memurlar gibi açıkta kalmıştır. Fakat 15 Temmuz 1341/1925 tarihinde Diyanet İşleri Memurin Sicil Kalemi Kâtibliğine 1500 kuruş maaşla tayin edilmiş ve 1932 tarihinde Diyanet İşleri Reisliği Zat İşleri Müdürü idi.

1940 tarihinde Ankara'da vefat edip «Asrî» Mezarlığa defnedildi. (c. 7, sh: 119, dosya: 185?)

AHMET RAMİZ EFENDİ (İstanbullu)

Sudûrdan (yani Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği payesini almış) Ahmet Şükrü Efendi'nin torunu ve yine sudûrdan Mehmet Tevfik Efendinin oğludur. 1248 (1832) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Çocukluğunda Fatih'te Otlukçuyokuşunda Şeyh Resmî Mahallesinde bulunan ilk mektebe girmiş ve hafızlığı ikmalden sonra Fatih Dersiâmlarından Beypazarlı Hoca Şakir Efendi'den dinî tahsil yapmıştır. Sonradan Hoca Galip Efendi'den tahsili ikmal ederek icâzet almıştır.

Receb 1260'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur. Bu şekilde ders okutmağa başlamış ve pek çok talebe yetiştirmiştir. Fatih dersiâmları arasında talebe okuturken Zilkade 1266'da rütbesi Hareket-i Hariç'e ve Ramazan 1267'de İbtidaî Dahil'e terfi etmiştir.

Teşrinievvel 1267 (1851)'de tarik maaşına nail olmuş ve Teşrinisani 1287 (1871) tarihinde de Sofya Mevleviyetini kazanmıştır. Teşrinievvel 1294 (1878) tarihinde Dâvutpaşa Mahkemesi Nâibi olmuştur. Kânunisani 1296 (1880)'da Bursa Mevleviyetini ihraz etmiştir. Ağustos 1299 (1883) tarihinde İstanbul Kadılığı Bâb Nâibliği muavini olmuştur. Ağustos 1302 (1886) tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azalığına terfian tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1310 (1894) tarihinde Rumelikazaskerliği muavinliğine tayin edilmiştir.

İlmî rütbesi Cemazielaher 1270'de Hareket-i Dahil'e, Cemazielaher 1273'de Musıla-i Sahn'a, Zilhicce 1280'de Sahn'a, Cemazielaher 1281'de İbtidaî Altmışlı'ya, Rebiulevvel 1282'de Hareket-i Altmışlı'ya, Şevval 1283'de Musıla-i Süleymaniye'ye, Zilkade 1284'de Hamise'ye ve Şaban 1287'de Süleymaniye'ye terfi etmiştir. Ramazan 1303'de Haremeyn Pâyesini kazanmış ve Şevval 1318'de Anadolu Kazaskerliği pâyesine yükselmiştir.

1306 h. de Üçüncü rütbeden Mecidî nişanı kendisine ihsan edilmiştir.

Anadolu Kazaskerliği muavinliğinde iken Eylül 1325 (1909) tarihinde emekliye sevk edilmiştir. **(Dosya nu: 78 ve 1192)**

AHMET RAMİZ EFENDİ (İstanbullu)

Kadılardan Bedestanî Hasan Efendi'nin oğlu olup «Şehrî» denmekle bilinirdi. 1261 h. (1845) senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta tahsilini bitirip Fatih Dersiâmlarından merhum Şevket ve Tikveşli Yusuf Ziyaeddin Efendilerden dinî ve arabî ilimleri tahsil edip icâzet almıştır. İcâzet aldıktan sonra talebe okutmağa başla-

mış ve iki defa talebelerine icâzet vermiştir. Türkçe, arapça ve farsça bilirdi.

1284 (1868) tarihinde imtihanla kürsü şeyhi olmuş ve aynı yılın 27 Ağustos'unda Valide Sultan, 7 Kânunievvel 1284'de Üsküdar'da Mihrimah Sultan, 11 Teşrinievvel 1287'de Rumelihisarı, 16 Mart 1286'da Bîmarhane Valide Sultan, 1 Temmuz 1287'de Beşiktaş'ta Süleymaniye, 1 Şubat 1288'de Asâriye, 19 Haziran 1290'da Rami, 1 Teşrinievvel 1290'da Beşiktaş'ta Adliye, 1 Nisan 1292'de Teşvikiye Câmilerine vâiz tayin edilerek hizmet etmiştir. Tedricen terfi etmek suretiyle sonunda 24 Şaban 1326 (7 Eylül 1324/1908) tarihinde Tetkik-i Müellefât Reisliğine tayin olunmuştur. Daha sonra ise vazifesini iyibir şekilde yaptığından hizmeti uzatılmıştır. Daha önceleri Mekteb-i Bahriye'de muallimlik yapmıştı.

Huzur Dersleri Muhatablığında on bir sene bulunduktan sonra 1325 h. senesinde Mukarrırlığa terfi etmiştir. İki yıl kadar mukarrirlik yapmıştır. Sonradan İstanbul pâyesini aldığından eski usule göre diğer vazifelerinden ayrılmıştır.

İlmî pâye olarak uhdesine 21 Zilkade 1295'de İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği tevcih olunmuş ve 21 Muharrem 1304'de Hareket-i Hariç'e, 1 Zilhicce 1312'de Sahn'a, 1 Cemazielevvel 1318'de Musıla-i Süleymaniye'ye, terfi ettiği gibi 1 Şevval 1325'de İstanbul pâyesine nail olmuştur.

8 Şevval 1314'de dördüncü rütbeden Osmanlı ve Mecidî, 14 Şevval 1325 tarihinde de ikinci rütbeden Mecidî nişanı ve altın madalya ile taltif olunmuştur.

Müşarünileyh Şûrâ-i Evkaf Azalığına tayin olunduğundan Mayıs 1330 sonlarında Tetkik-i Müellefat Reisliğinden ayrılmıştır. 9 Rebiulevvel 1334 (2 Kânunisani 1331/1915) tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye âzalığına tayin edilmişse de bu meclis şer'î mahkemelerin Adliye'ye bağlanması ile lâğvedildiğinden 1 Nisan 1333 (1 Nisan 1917) tarihinden itibaren zikredilen âzalıktan ayrılmıştır. **(c. 4, sh: 185 ve 384, dosya nu: 516)**

AHMET RASİH EFENDİ (İskilibli)

Müftüzâde Mehmet Nuri Efendinin oğlu olup 1272 h. senesinde İskilib'te doğmuştur. İskilib'te İbtidaî Mektebi ile Cami-i Kebîr Medresesinde sarf ve nahiv okumuş ve bilâhare İstanbul'a gelerek Tokati-zâde Faziletlü Hacı Ahmet Efendinin tedris halkasında tahsilini ikmal ederek icâzet almıştır.

24 Ağustos 1307'de fahrî olarak Karamürsel Kazası Müftülüğü-

ne tayin edilmiştir. Akabinde istifa etmiş ve «mesbukin-i nüvvab» sırasında 5 Mayıs 1313'de Çemişkezek Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 9 Teşrinievvel 1315'de ayrılmış ve 1 Mayıs 1316'dan 4 Mayıs 1320'ye kadar Yemen'e bağlı Zımar Kazası niyâbetinde, bu tarihten 26 Eylül 1321'e kadar Cebel-i Rime niyâbetinde, 5 Mayıs 1323'den 13 Nisan 1325'e kadar Dosya Kazası Niyâbetinde ve 6 Eylül 1326'dan 15 Ağustos 1328'e kadar Akhisar Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

15 Şevval 1309'da Hareket-i Hariç Edirne Müderrisliği uhdesine tevcih olunmuş ve 27 Cemazielaher 1321'de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur.

7 Haziran 1329 tarihinde Elmalı Kazası Naibliğine tayin edilmişse de oraya gitmeden 16 Temmuz 1329'da Gemlik Kadılığına tayin edilmiştir. 25 Ağustos 1336 tarihinde Mudanya Kazası Kadılığına nakl edilmiştir. 10 Kânunisani 1338 tarihinde yaşını doldurduğundan tekaüt işlemi için bir sene daha istihdamı câiz görülmüştür. (c. 5, sh: 34)

AHMET RASİM EFENDİ (Ergirili)

Besim Efendinin oğlu olup 1295 h. senesinde Yanya'ya bağlı Ergiri Sancağında doğmuştur. İbtidai tahsilinden sonra Ergiri ve Yanya Medreselerinde sarf, nahiv, mantık, meanî ve akaid'e kadar tahsil etmiştir. Türkçe'nin yanında Arnavut ve Rum lisanlarını da bilirdi.

10 Nisan 1323'den 18 Ağustos 1326'ya kadar Bergama'ya bağlı Kozak nahiyesinde naiblikte bulunmuştur. 20 Kânunisani 1326 tarihinde Mekteb-i Kuzat'ta teşekkül eden imtihan heyeti huzurunda 5. sınıf ehliyetnamesine nail olmuştur. 15 Şubat 1326'da Yanya'ya bağlı Miçve Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 14 Kânunisani 1328'de yerine âherinin tayini ile 15 Temmuz 1329'da Musul'a bağlı Salâhiye Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 5 Temmuz 1330 tarihinde ahkâm-ı kanuniyi tatbikte dikkat göstermediği esbabı ile azl edilmiştir.

Medrese'tül Kuzât'ta müretteb dersleri tedrîs ederek 26 Mayıs 1334 (15 Şaban 1336) tarihinde 5. derecede mezuniyet ruûsuna nail olmuştur. (c.5, sh: 201, dosya: 1283 ?)

AHMET RASİM EFENDİ (Tireli)

Yorgancı Şakir Efendinin oğlu olup 1295 h. yılında Tire'de doğmuştur. İbtidaî, Rüşti ve Medresede tahsil etmiştir.

16 Kânunievel 1330'da Tire Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 150/3, dosya: 4245?)

ES'SEYİT AHMET RAŞİT EFENDİ (İstanbullu)

İçelli Es-Seyit Yahya Efendinin oğlu olup 1260 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Sıbyan, Sultan Bayezit Rüştiyesi ile hususî muallimden farsça okumuş ve Gümüşhaneli El-Hac Ahmet Efendiden icâzet almıştır.

Meclis-i İntihab-ı Hükkâm'da imtihana girerek 4. sınıf niyâbet ehliyetnamesini 9 Rebiulevvel 1294 tarihinde almıştır.

15 Nisan 1276 tarihinde 16 yaşında iken aidat ve tahsisat-ı ilmiyeden muayyen maaş ile İstanbul Bab Mahkemesi Kâtibliğine, 30 Eylül 1290'da Vakfıkebir niyâbetine hasılatla tayin edilmiş ve 26 Temmuz 1291'de istifa ederek ayrılmıştır. 14 Mart 1292'de Yanya'nın Koniçe kazası niyâbetine tayin olmuş ve 9 Haziran 1293'de istifa etmiştir. 11 Ağustos 1294'den 20 Temmuz 1296'ya kadar Aziziye kazası niyâbetinde, 30 Haziran 1297'de Malkara kazası niyâbetine tayin olunup 8 Şubat 1297'de de İdare-i Emval-i Eytam Başkâtibliğine nakl olunmuştur. 1 Eylül 1306'da Eramil-i İlmiyye Sandığına nakl olunmuş ve 1 Mart 1308'de Tarîk maaşına nail olmuştur.

21 Haziran 1302'de Antep Mevleviyetini bir sene zabt etmiştir.

21 Zilhicce 1293'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliğine nail olup 15 Rebiulaher 1299'da İbtidaî Dahil'e, 5 Rebiulaher 1300'de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi ve uhdesine Gurre-i Şevval 1303'de Devriye Mevleviyeti, 25 Cemazielaher 13006'da Mahreç, 6 Cemazielaher 1310'da Bilâd-ı Hamse'den Bursa pâyesi tevcih ve 13 Muharrem 1301'de 4. rütbeden Mecidî nişanı ihsan buyurulmuştur. Ağustos 1310 (1894)'da Kartal, Temmuz 1313 (1897)'de Erzurum ve Haziran 1317-1319 (1901--1903)'da Medine Merkez Kadısı oldu. 1326 (1910)'da emekli oldu. (c. 1, sh: 199, dosya nu: 1752)

AHMET RECAÎ EFENDİ (Osmancıklı)

(Gül Hasanoğlu)

Ömer Ağanın oğlu olup 1291 h. senesinde Osmancık Kazasının Dânişmend Köyünde doğmuştur. Osmancık'ta Filibelizade Hafız Abdullah Efendiden hıfzı ve ilk bilgileri almış ve Amasya'da bulunan Saraçhane Medresesinde sarf, nahiv; Bolu'da bulunan Hamzalar Medresesi Müderrisi Hacı Ahmet Efendiden de ikmal-i nuseh ederek 1319 h. senesinde icâzet almıştır. Abdülbaki Efendiden de farsça okumuştur.

20 Temmuz 1329'dan 22 Teşrinisani 1330 tarihine kadar Mudurnu Kazası Müderrisliğinde bulunmuş ve aynı tarıhte mezkür kazasının Müftülüğüne tayin edilmiştir. İftâ makamını lâyıkı ile temsil edemediğinden 17 Teşrinievvel 1335 tarihinde vazifesinden infikâk ettirilmiştir.

18 Cemazielevvel 1335 tarihinde mümaileyh'e İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevcih buyurulmuştur. (c. 6, sh: 168, dosya: 2998 ?)

AHMET REFİ EFENDİ (İstanbullu)

İsmail Kâzim Bey'in oğlu olup 1315 (1899) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Topkapı rüştiyesini ve Gelenbevî idadisini pek iyi derece ile bitirmiştir.

Eylül 1333 (1917) senesinde Cihangirde Muhyiddin Fenarî Vakıf Mektebi müdür muavinliğine tayin edilmiş ve İstanbul'da bir çok liselerde matematik ve musikî öğretmenlikleri yapmıştır.

Eylül 1335 (1919) tarihinde İbtidaî Harıç Medresesi İhzarî kısmı hesap müderrisliğine tayin edilmiş ve bu hizmeti medreselerin kapatılmasına kadar devam etmiştir.

Kânunisani 1341 (1925) tarihinde Kırımlı Arslan Bey Mektebi muallimliğine tayin edilmiştir. (Dosya nu: 2386)

AHMET REFİK EFENDİ (Bağdat'lı)

Nüvvabtan Seyit Abdülaziz Efendinin oğlu olup 1300 h. senesinde Bağdat'ta doğmuştur. Bağdat'ta ibtidaî ilimleri okumuş ve müteakıben Samara Kazası Müderrislerinden Seyit Abbas Hilmi Efendiden ve sairlerinden sarf, nahiv, mantık, fıkıh, feraiz ve usul okumuştur. Türkçe, Arapça okur yazar, farsça ve fransızcaya aşına bulunuyordu.

22 Teşrinisani 1315'de imtihanla ve aidat suretiyle Bağdat Merkez Mahkeme-i Şer'iyesi Birinci Mukayyitliğine tayin edilmiştir. İki sene vazifeden sonra terfian aynı mahkemenin Zabıt Katibliği refakatine memur edilmiştir. Beş buçuk ay da burada kalmış ve zabıt katibliğine terfi etmişse de kendi arzusu ile ayrılmıştır. Fetvahane'den çekilen telgraf mucibince 1 Nisan 1323'de Hindiye Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1325'de müddetinin hıtamı ile ayrılmış ve 28 Safer 1328 tarihinde Mekteb-i Kuzatta icra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek 5. sınıf ehliyetnameye nail olmuştur. Akabinde 1 Mart 1326'da Bağdat Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Bab Naibliğine tayin edilmiştir. Fakat burada az bir zaman kaldıktan sonra 10 Haziran 1326'da Necef'ül Eşref Kazası Niyabetine tayin edil-

miştir. Burada memuriyetinin nüfuzundan istifade ile Kerbelâ Mebusluğuna intihab olunmak üzere teşebbüsatta bulunmakta olmasına binaen orada memuriyetinin devamına cevaz verilmemesinden Hanikîn Niyabetine tayin edilmiştir: (11 Mart 1328). 16 Eylül 1329'da İrade-i Seniyye-i Padişahî ile Delîm Kazası Niyabetine naklen tayin edilmiştir. Meşihat-ı Ulyâ'ca verilen izin üzerine kazası dahilindeki nahiye ve aşiretler arasında millî hisleri teşvik ve cihada teşvik etmek maksadıyle va'z ve dinî nasitlerde bulunmuş ve halktan Hilâl-i Ahmer namına para olarak 25.000 kuruş toplamıştır. Toplayıp teslîm ettiği para ile mezkûr hizmetleri 21 Kânunievvel 1330'da izhar edilmiştir.

9 Kanunisanî 1331' de genç yaşta vefat etmiştir. (c. 5, sh: 144, dosya: 777 ?)

HAFIZ AHMET REFİK EFENDİ (Erzincan'lı)

Darıcızade Müezzin Mustafa Efendinin oğlu olup 1308 h. 1305 mali yılında Erzincan kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezküre İbtidaî Mektebinde ulûm-i Arabîyeyi tahsil etmiş, Türkçe tekellüm ve kitabet ederdi.

Erzincan Maarif komisyonunun imtihanını kazanarak 14 Kanunievvel 1325 tarihinde Cançiğe (Çağlayan) nahiyesi İbtidaî muallimliğine tayin edilmiş, 27 Kanunisanî 1325 senesinde aidatla Erzincan Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyitlığına tayin kılınıp 25 Mart 1326 tarihinde mukayyıtlıkta ibka edilmiştir. (c. 4, sh: 145/1, dosya: 322 (?))

AHMET REFİK EFENDİ (Yalova'lı)

İbrahim Ethem Efendi'nin oğlu olup 1300 h. yılında Yalova'da doğmuştur. Yalova Sıbyan Mektebinde mebadi-i ulûmu ve hususî surette sarf ve nahiv okuduktan sonra Dersaadet'te Süleymaniye Camii Dersiamlarından Alâiyye'li Mustafa Efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ve takmil-i nuseh eylemiştir.

26 Teşrinisani 1325 (25 Zilkade 1327) senesinde Yalova Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 1 Teşrinievvel 1335' de harekât dolayısıyle Bursa ve İzmit memurlarından olması hasebiyle İstanbul'a hicret etmiş ve 1 Temmuz 1337'de vazifeden azl edilmiştir. (c. 2, sh: 515)

AHMET REMZİ EFENDİ (İstanbul'lu)

İmam-ı Evvel Hazret-i Şehriyarî Yusuf Efendi'nin oğlu olup 1299

h. senesinde İstanbul'da Beşiktaş Kazası Valideçeşme'sinde doğmuştur. Dâr'üt Ta'lim'i bitirmiştir: (2 Ağustos 1317)

25 Şevval 1314'de Hareket-i Hariç'e ve 1321'de İbtidaî Dahil'e terfi buyurulmuştur.

1309 h. senesinde tarik maaşına nail olmuştur.

Dizanteri'den tedavi olduğundan 31 Kanunisani 1325'de «Müstehikkin-i Rical-i İlmiye» tertibinden maaşa nail olmuştur.

Babasının vefatı ile kaydı hayat şartıyle 500 kuruş zam ile müderrislik maaşı 576 kuruş olmuştur. **(Dosya: 387)**

AHMET REMZİ EFENDİ (Kayseri'li)

Kayseri ulemasından Nuh Efendinin oğlu olup 1287 h. senesinde Kayseri'de doğmuştur. Kayseri ulemasından okuyup icazet almıştır. Ulemadan bazı zevatın hal tercemelerini ihtiva eden **«Müştak'ül Fuad fi Şerh'il Üstad»** ve tecvid'den **«İrşad'ül Kârî fî Beyan'il Kâ-il-Carî»** adlarında risaleler yazmış ise de o zaman tab ettirememiştir. Arapça ve Türkçenin yanında farsça da bilirdi.

7 Teşrinisani 1313'den 8 Ağustos 1314'e kadar Kayseride bulunan Terakkî ve Ahmetpaşa İbtidaî Mekteblerinde muallimlik yapmıştır. Teşrinievvel 1324'e kadar Ahmetpaşa Mektebinde muallim-i evvel'likte bulunmuştur. 1 Ağustos 1325'de Kayseri İdadî (Lise)sinde muallimliğe başlamıştır. Burada ulûm-i diniye muallimliği vazifesini ifa ettikten sonra Adana Sultanîsi Dinî İlimler mullimliğine tayin edilmiştir. 8 Eylül 1327 tarihinde Kayseri Müftülüğüne tayini ile Adana Sultanisinden ayrılmıştır. 7 Mart 1331 tarihinde müderrislik ünvanı verilmiş ve 16 Mart'ta da 5. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif buyurulmuştur.

2 Nisan 1335 tarihinde müftülükten ayrılmıştır.

15 Teşrinievvel 1926 tarihli emirle Diyanet İşleri Reisliği dosyasını Maarif'e göndermek için talep etmiştir. **(c. 6, sh: 35, dosya: 3187)**

AHMET REMZİ EFENDİ (Konya'lı)

İstanbul Kadılığı Pâyelilerinden, İstanbul İsti'naf Mahkemesi Cinayet Dairesi İkinci Reislerinden Bursalı Sıtkı-zade Şerîf Rüştü Efendinin oğlu olup 1266 h. senesinde Konya'da doğmuştur. Hususi olarak Arapça, Farsça ve ilm-i feraiz okumuştur.

14 Kânunievvel 1283'de 18 yaşında iken Erzurum, 17 Kânunisani 1284'de Trabzon ve 16 Ağustos 1286'da Kastamonu vilayetleri Müfettiş Hükkâmlığı Maişet Kâtibliklerinde bulunmuştur. 11 Nisan 1287'de memuriyetinin lağvı ile 1 Mart 1290'dan Amme-i Haziran

1290'a kadar Cezair-i Bahr-i Sefît vilayeti Meclis İdaresi İkinci kâtibliğinde bulunmuştur.

28 Teşrinisani 1290'dan 16 Teşrinisani 1291'e kadar Anadolu Kazaskeri bulunan Sudûr-i İzâm'dan Hüsameddin Efendi Zade Hüseyin Agâh Efendinin hususî mektubçuluğunda bulunmuştur. 4 Mart 1293'de Makam-ı Meşihat-ı Ulyâ Mektubî Kalemine Mübeyyiz olup 27 Kânunievvel 1293'den 1 Şubat 1293'e kadar ilâve memuriyet olarak Maaşat-ı İlmiye Kâtibliği vekâletinde bulunmuş ve 9 Kânunievvel 1294'de Mektubî Kalemi İkinci Müsevvitliğine, 1 Kâninisani 1294'de de Mümeyyizliğe tayin edilmiştir. 4 Nisan 1293'de Ruûs maaşı tahsis edilmiştir. 1 Kânunisani 1299'da Arpalık namiyle Tarik maaşı tahsis kılınmıştır.

7 Zilhicce 1285'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine nailiyetle 9 Şevval 1292'de Hareket-i Hariç'e, 15 Ramazan 1293'de İbtidaî Dâhil'e, 9 Zilka'de 1294'de Musılâ-i Sahn'a, 27 Receb 1296'da İbtidaî Altmışlı'ya, 25 Ramazan 1297'de Musılâ-i Süleymaniye'ye, 29 Zilka'de 1298'de Hamise-i Süleymaniye raddelerine terfi ve 28 Zilhicce 1299 da Mahreç, 26 Cemazielaher 1306'da Bilâd-ı Hamse, 15 Zilka'de 1308 de Haremeyn-i Muhteremeyn Payeleri tevcih ve 6 Ramazan 1298'de 4. rütbeden Osmanlı, 22 Receb 1307'de Mecidî nişanları ihsan buyurulmuştur. Ramazan 1314'de 2. rütbeden mecidî nişanına nail oldu.

4. Kânunievvel 1304'de Bâb-ı Valâ-i Fetvâ Sicil-i Ahval Şubesi Müdüriyeti memuriyetine ilâve edilmiştir. Ağustos 1312 (1896)da Şeyhülislâmlık Mektubî (genel sekreter) muavini oldu. **(c 1, sh: 19, dosya No: 1221)**

AHMET RİF'AT EFENDİ (Akseki'li)
(Keşmirizade)

Eski kadılardan Osman Efendinin oğlu olup 1284 h. senesinde Akseki Kasabasında doğmuştur. Akseki Kazası'nda bulunan Hacı Şükrü Efendi Medresesinde okumuştur. Meşihat'ın intihabı ile 21 Mayıs 1327 tarihli 5. sınıf kaza ehliyetnamesini haizdir.

Eylül 1301'den 29 Ağustos 1323'e kadar sıra ile Kâhta Kazasının Merdis, Maraş Sancağının Yenikale, Yozgat Sancağının Sındırgı, Erbaa Kazasının Sonusa, Zile Kazasının Eski, Midilli Sancağının güneyinde bulunan Pilmar, Manisa Sancağının Palamut Nahiyeleri Niyabetlerinde bulunmuştur.

11 Eylül 1327'de Sivas'a bağlı Kangal Kazası Naibliğine tayin edilmiştir. 15 Temmuz 1329'da yerine başkasının tayini üzerine Kangal'dan ayrılmıştır. 1 Kâninievvel 1330 tarihinden itibaren «müste-

hikkin-i ilmîye» tertibinden maaşa bağlanmış ve 8 Mart 1332'den itibaren de mazul addedilmiştir. (c. 6, sh: 249, dosya: 1503 ?)

AHMET RİF'AT EFENDİ (Ergirili)

Nüvvab'tan Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1283 h. yılında Ergiri'de Palurdoz mahallesinde doğmuştur. Kendi mahallesinde ibtidaî ve rüştiyeyi okuyup Dersaadet'e gelmiştir. Bayezit Camii Dersiamlarından Tokatî-zâde Ahmet Nureddin Efendi'nin derslerine devamla icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan da 20 Receb 1320'de 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

Mektebten neş'et ettikten sonra 18 Kanunisani 1319 (13 Zilkade 1321) da Nif (Aydın) kazası niyabetine tayin edilmiştir. 2 Kanunisani 1322'de Demirci kazası, 25 Temmuz 1325'de Tiran (İşkotra) kazası ve 26 Şubat 1327 tarihinde de Bayramiç kazası niyabet-i şer'iyyesine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 152)

AHMET RIF'AT EFENDİ (Ergirili)

Mehmet Emin Efendi'nin oğlu olup 1284 h. yılında Ergiri'de doğmuştur. Kasabanın medresesinde Debreli Süleyman Efendi'den okuyarak icazet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzat'tan 12 Şaban 1326 tarihinde karîb-i a'lâ derecede şehâdetname almıştır.

18 Ağustos 1328 (18 Ramazan 1330) tarihinde Marğiliç kazası niyabetine tayin edilmişse de hal-i harb dolayısıyle Dersaadet'e avdet etmiştir.

15 Temmuz 1329'da Zaho kazası kadılığına tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 117)

AHMET RİF'AT EFENDİ (Harputlu)

Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1282 h. senesinde Harput'ta doğmuştur. Harput'ta Hüseyin Efendi İbtidaî Mektebinde okumuş ve orada bulunan Kâmil Paşa Medresesine kayt olunup cami, tasavvurat, tasdikât, muhtasar şerhi akaid, dürer, mültekâ ve Hafız-ı Şirazî'yi okumuş ve fakat icazet almadan kâtibliğe intisab etmiştir.

11 Eylül 1309'da Ma'mure'tül Azîz Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesine mülâzametle devama başlamıştır. 15 Temmuz 1316'da Harput'a tayin edildi. Harput Kazası Şer'iye Kâtibliğinde bir müddet kaldıktan sonra ayrılmıştır. 1 Kanunisani 1325'den Haziran 1326'ya kadar Pertek Nahiyesi Niyabetinde bulunmuş ve 1 Teşrinisani 1326'da Vi-

ranşehir Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. 5 Nisan 1329'da halefi tayin edilince ayrılmıştır.

Mümaileyh 19 Mayıs 1330 tarihinde Diyarbakır Vilâyeti Merkez Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 156, dosya: 1224 ?)

AHMET RİF'AT EFENDİ (Kayserili)

Mehmet İhsan Efendi'nin oğlu olup 1276 h. yılında Kayseri'de doğmuştur. Kayseri İbtidaî ve Rüştî mektebleri ile medresesinde beş sene ulûm-i Arabiyi tahsil eylemiştir.

22 Temmuz 1319 (9 Cemazielevvel 1321) tarihinde Galata Mahkeme-i Şer'iyyesi hademeliğine, 2 Temmuz 1321 (10 Cemazielevvel 1323) senesinde Muhzırlığa ve 1 Teşrinievvel 1325'de bu vazifede ibka edilmiştir. (c. 2, sh: 558, dosya: 3338)

HAFIZ AHMET RIF'AT EFENDİ (Rizeli)

Tüccardan Mahmut Şevki Efendi'nin oğlu olup 1262 h. senesinde Rize'de doğmuştur. İlk mekteb, Kur'an hıfzı ve bir miktar Arapça okuduktan sonra Rize'den İstanbul'a gelmiştir. 1280 tarihinde İstanbul'da Fatih'te Bahri Siyah Çiftebaş Kurşunlu Medresesine kayt olmuş ve Arnavut Şaşı Hafız Recep Efendi'den bir miktar Arapça okuduktan sonra Fatih Dersiamlarından meşhur İstanbullu Hafız Şakir Efendi'nin derslerine devam etmiştir. 1300 h. senesinde icazet almıştır. Mekteb-i Bahriye'de terceme olarak fıkha ait okuttuğu derslerin mecmuunu ihtiva eden iki basılmamış risalesi vardı. 21 Receb 1289 tarihinde Hamidiye Medresesinde icra kılınan imtihanda 32. olarak imtihanı kazanarak tedrise mezun addedilmiştir. 1300 h. senesinde yine ders vermek için icra kılınan imtihana 13. olarak kazanmış ve 33 yaşında iken Bayezit Camii'nde Dersiamlığa başlamıştır.

16 Mart 1296 tarihinde Mekteb-i Rüştiye-i Bahriye Arapça muallimliğine tayin edilmiş ve bu memuriyetten 31 Kanunisani 1324'de bu mektebin lâğvı ile mezkür muallimlikten ayrılmıştır ve tekaut maaşı bağlanmıştır.

Uhdesine 5 Safer 1306'da tevcîh buyurulan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği 25 Şevval 1314'de Hareket-i Hariç'e, 17 Safer 1316'da İbtidaî Dahil'e, Gurre-i Zilhicce 1322'de Hareket-i Dahil'e ve 9 Zilkade 1325'de de Musıla-i Sahn'a terfi' olunmuştur.

31 Kanunisani 1341 / 1925 tarihinde Teşvikiye'de vefat etmiştir. (c. 7, sh: 118/1, dosya: 3427)

AHMET RIF'AT EFENDİ (Safranbolulu)

/ Kuzat'tan Ali Efendi-zâde Hacı Nu'man Efendi'nin oğlu olup 1264 h. yılında Safranbolu'nun Pulak köyünde doğmuştur. Mukaddemat-i ulum-i diniyeyi köyündeki Sıbyan mektebinde ve bazı zevattan da sarf ve nahiv okuduktan sonra Hoca Nasuh Efendi'den Mollacami'den başlayarak ulûm-i âliyeyi tahsil ederek icazet almıştır. Sudur-i izam'dan Tikveşli Semahatlü Yusuf Efendi Hazretlerinden ilm-i fıkıh, meani ve usul-i fıkıh okumuştur.

10 Mayıs 1291 (16 Rebiulaher 1292) tarihinde Bab-ı Valâ-i Fetvâ Mektubî Kalemine dahil olmuş ve 1 Eylül 1292'de Fetvahane Pusula Odasına memur olarak girmiştir. 18 Ağustos 1298'den 16 Temmuz 1301'e kadar Çerkeş kazası niyabetinde bulunmuştur. 20 Temmuz 1302'de Giresun kazası niyabetine tayin edilmişse de 17 Mayıs 1302 (6 Ramazan 1304) de Fetvahane Müsevvit Mülâzimi olduğundan 28 Haziran 1302'de Giresun niyabetinden ayrılmıştır. (11 Cemazielaher 1306 tarihinde) uhdesine İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuştur 19 Nisan 1305'de Müsevvitliğe alınmıştır. Müsevvitlik uhdesinde iken 17 Haziran 1305'den 23 Temmuz 1306'ya kadar Kırşehir, 27 Mayıs 1307'ye kadar Bolu ve 22 Haziran 1310 tarihine kadar da Mekke-i Mükerreme niyabetlerinde bulunarak yine müsevvitliğe devam etmiştir.

26 Eylül 1312 tarihinde Ertuğrul Livası niyabetine tayin edilmiş ve hitam-i müddetine mebni 6 Eylül 1314'de ayrılmış olup ikinci sınıf memuriyete terfi' ettiğinden 28 Kanunisani 1316'dan 7 Kanunisani 1318'e kadar Kütahya, 8 Teşrinisani 1323'e kadar Karahisar-ı sahib, 19 Ağustos 1329'a kadar da Aydın livası niyabetlerinde bulunmuştur. İnfisalinde eskiden olduğu gibi Fetvahane'deki memuriyetine devam etmiştir. 10 Teşrinisani 1327 tarihinde Kudüs niyabetine tayin edilmiştir.

Müderrislik rütbesi 16 Zilhicce 1321'de Mahreç payesine terfi olunmuştur. 27 Kanunisani 1327'de Kudüs'te üç aylık kadı iken vefat etti. **(c. 3, sh: 111, dosya: 3725)**

AHMET SAADETTİN EFENDİ (İstanbullu)

Esbak Serasker Hasan Rıza Paşa-zâde Damat-ı Şehriyari Ferik İbrahim Ethem Paşa'nın oğlu olup 1292 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur.

Mercan Mekteb-i İbtidaîsinde mebadi-i ulûmu ikmal ve Kur'an'ın hıfzına muvaffak olarak Çiçekpazarı Mekteb-i Rüştiyesinde müretteb dersleri ve fenleri ikmal ile aliy-yül a'lâ derecede şehadetname

aldıktan sonra Ayasofya Camii muciz Dersiamlarından Süleyman Efendi'den hususî surette ulûm-i Arabîyeyi tedrîs ve Veled Çelebi Efendi'den de Farsça öğrenmiştir.

5 Mart 1310 (10 Ramazan 1311) senesinde Bab-ı Fetvâ Meclis-i İntihab-ı Hükkâm Kalemine dahil olmuş ve burada çeşitli vazifeleri deruhte ettikten sonra 1 Eylül 1325'de Sicil Kalemi Mümeyyizliğine tayin edilmiştir.

11 Şaban 1304 tarihinde uhdesine tevcîh edilen İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği, 13 Cemazielaher 1315'de Sahn, 21 Receb 1323'de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi' edilip, Muharrem 1326 (26 Kanunisani 1324) tarihinden itibaren Çankırı Mevleviyeti tevcîh ve ihsan buyurulmuştur.

Mümaileyh ekseri eyyamda vazifesine gelmediğinden bahisle 11 Temmuz 1329 (20 Şaban 1331) tarihinde idareten azl edilmiştir. Kendilerine teklif edilen Sivas kazası müftülüğü kâtibliğini kabulden sonra 13 Eylül 1341'de istinkâf etmiş ve 6 Teşrinievvel 1341 tarihinden itibaren de tekaüde sevk edilmiştir. (c. 2, sh: 569)

AHMET SABRİ EFENDİ (Ergirili)

Lihveli Hocazâdeler denmekle maruf Veli Ağa'nın oğlu olup 1267 h. senesinde Ergiri Sancağına bağlı Lihve nahiyesinde doğmuştur. Lihvede rüştiyeyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih Dersiamlarından Gürcü Ali ve Hafız Şakir Efendilerden sarftan Kadımîr ve Mir'at'a kadar okumuş ve Muallimhane-i Nüvvab'a girerek 8 Receb 1297 tarihinde 5. sınıf şehadetnamesi almıştır. Arapça, Türkçe yazar, Arnavutça ve Rumca konuşur ve Farsçaya aşina bulunuyordu.

19 Mart 1297'den 25 Şubat 1298'e kadar Osmaniye (Kosova), 11 Nisan 1300'den 23 Mart 1302'ye kadar Zihne (Selânik), 17 Eylül 1302'den 27 Ağustos 1304'e kadar Alasonya, 6 Haziran 1305'den 16 Mayıs 1307'ye kadar Kerebne (Manastır), 1 Eylül 1307'den 10 Ağustos 1309'a kadar Eğribucak diğer adı ile Kozani, 9 Nisan 1310'dan 17 Mart 1312'ye kadar Urla, 18 Temmuz 1313'den 27 Haziran 1315'e kadar Çeşme, 1 Mart 1316'dan 8 Şubat 1317'ye kadar Kalkandelen, 8 Temmuz 318'den 16 Haziran 1320'ye kadar Şîran, 31 Temmuz 1320'den 24 Temmuz 1322'ye kadar Kerebne, 15 Teşrinisani 1322'den 23 Eylül 1324'e kadar Yenipazar, 28 Şubat 1324'den 9 Nisan 1326'ya kadar Velçetrin (Kosova), 8 Haziran 1326'dan 15 Temmuz 1328'e kadar Nazilli kazaları niyabetlerinde bulunmuştur.

5 Muharrem 1319 tarihinde Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliğine nail olmuştur.

Nazilli'den ayrılış tarihinden itibaren mazuliyet maaşı tahsis edilmiş ve 1 Eylül 1332 tarihinden itibaren de tekaute sevk edilmiştir. (c. 5, sh: 29, dosya: 1499)

AHMET SADIK EFENDİ (Batumlu)

Batumlu Abdülaziz Efendi'nin oğlu olup 1293 h. yılında Batum'da doğmuştur. Bandırma'da tahsil-i ibtidaiyi ikmal ile Fatih Dersiamlarından Ahıskalı Raşit Efendi'den de ulûm-i âliye ve âliyeyi tederrüs ederek icazet almıştır.

Takriben bir sene kadar Galata Mahkeme-i Şer'iyyesinde mülâzemetten sonra 6 Haziran 1317 (Rebiulevvel 1319) de mürasele-i şer'iyye ile kâtib nasb edilmiş ve 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) de ikinci sınıf kâtibliğe tayin edilmiştir.

Uhdesine 21 Receb 1323'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği rütbesi tevcih buyurulmuştur.

Medrese-tül Kûzat'ta icra kılınan imtihanda 11 Haziran 1331 (11 Şaban 133) tarihinde a'lâ derecede mezuniyet ruûsuna nail olmuştur. Mart 1332 ibtidasından itibaren Birinci Sınıf Kâtibliğe terfi' etmiştir. (c. 2, sh: 519, dosya: 2903)

AHMET SAİT EFENDİ (Fatsalı)

Fatsa Kumru Medresesi Müderrisi El-Hac Mehmet Naili Efendi'nin oğlu olup 1287 h. de Fatsa'da Karacilo köyünde doğmuştur. Kumru İbtidaîsinde ve babasından Fenarî'ye kadar okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Kalenderhane Medresesinde ikametle Bayezit Camii Dersiamlarından Çarşambalı Ahmet Hamdi'nin derslerine müdâvemetle Cemazeilaher 1312'de icazet almıştır. (1) Tahsilde iken Mekteb-i Nüvvab'a imtihanla girerek birinci derecede 3. sınıf niyabet şehadetnamesine nail olmuştur: 3 Cemazielaher 1316.

22 Haziran 1315'de Giresun niyabetine tayin edilmiş ve 30 Mayıs 1317'de ayrılarak 10 Eylül 1319'dan 19 Ağustos 1321'e kadar Bafra niyabetinde bulunmuştur. 15 Kanunievvel 1325'de Kırkkilise (Kırklareli) niyabetine tayin edilmişse de becayiş suretiyle 8 Kanunievvel 1325'de Samsun niyabetine tayin olunmuştur. Samsun'da iken 30 Nisan 1327'de Canik Livası Mebusluğuna seçilmiş ve fakat 5 Kanunisani 1327'de Meclis-i Mebusân fesh olunduğundan mebusluğu bu ta-

(1) 22 nolu vesikaya bakınız.

rihte son bulmuştur. Ayrıca Samsun'da bir müderris imtihanında yolsuzluk yapıldığı gerekçesi ile 7 kişilik komisyondan sadece Ahmet Sait Efendi'nin tecziyesi lüzumlu görülmüş ve bundan dolayı 1 Nisan 1327'de Bingazi niyabetine sürülmüştür. Bu durum devrin siyasî karakterinden neş'et etmiş olsa gerektir.

1 Haziran 1328'de Erzurum Vilâyeti Merkez Niyabetine tayin edilmiştir. Samsun Mutasarrıfı Raşit imzasıyle çekilen bir telgrafta mümaileyhin 10 Haziran 1334'de vefat ettiği bildirilmiştir: (10 Haziran 1918).

Hareket-i Hariç Bursa Müderrisliği Ruûsunu haizdir. (c. 1, sh: 276, dosya: 637)

AHMET SAİT EFENDİ (Kastamonulu)

Kastamonu'da Nasrullah Kadı Medresesinde tedris-i ulûm ile meşgul sabık Kastamonu Müftüsü Taşköprülü-zâde Mehmet Zühtü Efendi'nin damadı Hattat Ahmet Şevki Efendi'nin oğlu olup 1277 h. yılında Kastamonu'da doğmuştur. Sıbyan mektebi ile Rüştiyede mukaddemat-ı ulûm ve müretteb dersleri okuduktan sonra mektebce birinci ad olunarak 10 Haziran 1290'da şehadetname almıştır. Pederinden nahiv, mantık, fıkıh ve farisîden bazı kütüb ve resaili ta'lim ettikten sonra Dersaadet'e gelip medresede ihtiyar-ı ikametle Evkaf-ı Humayun Meclis İdaresi Reisi Atıf Bey Efendi'nin halka-i tedrisine tedarrüsle 21 Cemazielevvel 1311 tarihinde icazet almıştır.

1 Mayıs 1299 (6 Receb 1300) tarihinde Fetvahane Evrak Kalemine mülazemeten tayin edilmiş ve Fetvahane dairelerinin 7 Kanunievvel 1305'deki ta'miratında Anbar kâtibliği vazifesini ifa etmiştir. 1 Haziran 1299'da Ruûs maaşı tahsis edilmişse de bilâd-i devriyeden Sivas Mevleviyeti 29 Eylül 1309'da tevcîh olunduğundan 1 Temmuz 1310'da ruûs maaşı kat' olunmuştur. 18 Eylül 1310'da bu mevleviyetten infisal etmiştir.

Uhdesine 15 Rebiulaher 1299'da Hareket-i Hariç Edirne Müderrisliği, 25 Rebiulevvel 1301'de rütbesi Hareket-i Dahil, 17 Rebiulaher 1302'de Musıla-i Sahn raddelerine, 13 Rebiulaher 1304'de İbtidaî Altmışlı, 5 Receb 1305'de Hareket-i Altmışlı ve 9 Muharrem 1308'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi' etmiştir.

Ayrıca uhdelerine 25 Ramazan 1317 senesinde Mahreç, 26 Zilhicce 1321 senesinde Bilâd-ı Hamse pâyeleri ve Cemazielevvel 1321'den (1 Ağustos 1319) itibaren Tarîk maaşı tahsis buyurulmuştur. 1 Eylül 1325 tarihinde Evrak Kalemi Mümeyyizliğine tayin edilmiştir. 27 Şubat 1332'de Tarîk maaşı kat' olunmuştur. 22 Teşrinievvel

1335'de Evrak Müdüriyetine tayin edilmiştir. Açılacak bir memuriyete tayin olunmak üzere müdüriyetten 8 Ağustos 1336'da ayrılmıştır. 15 Teşrinisani 1336'da Daire-i Meşihat Evrak Müdüriyeti Muavinliğine tayin edilmiştir. 27 Temmuz 1338 tarihinden itibaren tekaüte sevk edilmiştir. (c. 2, sh: 51, dosya: 108 ?)

AHMET SAİT EFENDİ (Trablusşamlı)

Ulemadan Sait Efendi'nin oğlu olup 1275 h. yılında Trablusşam'da doğmuştur. İbtidaî ve Rüştî tahsili ile Mısır'a gitmiştir. Cami-ul-Ezher'de tederrüs ederek tedrîse mezuniyeti muktedir şehadetname almıştır.

23 Mart 1299 tarihinde Beyrut Sultaniye Medresesinde ve Maarif Şubesi riyasetinde bir müddet bulunduktan sonra 22 Rebiulevvel 1306 tarihinde silk-i niyabete kabul edilmiştir. 23 Teşrinisani 1304'den 19 Kanunisani 1306'ya kadar (Rebiulaher 1306/20 Cemazielaher 1308) Re's-ül-Ayn niyabetinde, 7 Mart 1309'a kadar Hasn-ül-Ekrad niyabetinde (Beyrut), 1 Mart 1313'den 20 Mayıs 1313'e kadar Ma're-tün-Nu'man niyabetinde (Haleb), 13 Kanunievvel 1313'den 15 Haziran 1316'ya kadar Sirt (Sert) niyabetinde (Trablusgarb), 26 Nisan 1318'den 27 Eylül 1320'ye kadar Goryan (veya Guryan) niyabetinde (Trablusgarb) ve 1 Mart 1324'den 23 Teşrinievvel 1324'e kadar Basr-ül Harir kazaları niyabetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh imtihanla girdiği Mekteb-i Kuzat'tan 5.sınıf ehliyetnamesi alarak neş'et etmiştir. 27 Ağustos 1327'de Bilân (Haleb) ve 26 Kanunievvel 1328 tarihinde de Haçin (Adana) kazaları niyabetlerine tayin edildikten sonra 3 Teşrinievvel 1329'da İrade-i Seniyye ile Yemen'in Ka'tıbe kazası kadılığına nakl edilmiştir.

Mümaileyh 1 Ağustos 1336 tarihinden itibaren tekaüte sevk edilmiştir: (1 Ağustos 1920). (c. 3, sh: 217)

AHMET SAMİ EFENDİ (Konyalı)

Habîbzâde Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup 25 Muharrem 1280 h. yılında Konya'nın Hadım kazasında doğmuştur. Kendi imzası ile musaddak terceme-i hal varakasında şöyle der:

«Hadım'da Hadimizâdelerden sarf ve nahiv taallüm, rüştiyeden her sene sınıf-başı olarak dördüncü sene huruc imtihanına bir mah kaldığı halde şehadetname almaksızın Dersaadet'e gelip Fatih'te Taşköprülü üstad-ı ekremim faziletlü Abdullah Efendi'den tekrar nahiv ve mantık, vaz'ı istiare ve adâb, akaid, Manastırlı faziletlü İsmail Efendi'den Fıkıh'tan Dürer, usulden Mir'at ve Mirkat, Cum'alı

Mustafa Efendi'den meani, beyan, bedi' ve Dağıstanlı Halis Efendi'den arûz, karz-ı şi'r ve Farisiyi lâyıkıyle yani, hevaşi ile gece - gündüz medresede cidd-i tam ile taallüm ettim. Türkçe, Arapça ve Farsça tekellüm ve kitabet ederim.

«Ecille-i müteahhirinden İmam-ı Suyuti merhumun hılkat-ı alem ve Nur-i Nübüvvet ve ba'del vefat ervah-ı beşerin ve ba'del ba's taraf-ı sübhaniden ehl-i cennet ve nar'ın suret-i haşr-ü mükafat ve mücazatından bahis, ayât ve ehadis ve asar-ı seleften muktatif akaide müteallik olan «Ed-Dürer-ül Hısan fil-Ba'si ve Naim-ül Cinan» nam eserini terceme ettim. Terceme-i mezküreyi vaktimin adem-i müsaadesine binaen Maarifin ruhsatıyle dört-beş sene evvel Hâkkâklar'da Kitabcı Seyyit Kerîm Efendi neşr etti. Halkın rağbetinden dolayı iki sene mukaddem ikinci defa olarak tab' ve neşr etti. Tercemenin ismi «Zıya-ül Basar»dır. Nezd-i acizanemde matbu'u yoksa da evvelki tab'ında müellifi İmamı Suyuti, «mütercimi Ahmet» diye nam-ı acizanemedir. Mekteb-i feyz-i mükteseb Nüvab'tan şehadetnamem vardır.»

25 Temmuz 1307 tarihinde Korindos kazasını on iki ay zabt etmiş, 7 Mart 1309 (Gurre-i Ramazan 1310) da ise Nevşehir kazası niyabetine tayin edilmiştir. 30 Kanunievvel 1311 (25 Receb 1313) senesinde Halep vilâyetine bağlı İskenderun kazası niyabetine tayin edilmiştir. Burada iken vazifeye devam etmediği ve konsoloshanelere giderek na-becâ işlerle iştigalinden, irtikâb ve irtişâ'sından dolayı hakkında şikâyet vuku bulmuştur. 14 Kanunievvel 1313 senesinde Bafra kazası ve 15 Teşrinisani 1317 senesinde de Turgutlu kazası niyabetine tayin edilmiştir. Buradan ayrılan mümaileyh 13 Kanunisani 1321 (Zilhicce 1323) senesinde Antakya ve 17 Mayıs 1325 (10 Cemazielulâ 1327) senesinde İskeçe niyabetine tayin edilmiştir. 21 Mart 329 / (25 Rebiulahır 1331) senesinde de Burdur livası niyabetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh 5 Muharrem 1317 senesinde Musıla-i Sahn Bursa Ruûsu'na nail ve 2 Zilkade 1317 tarihinde de dördüncü rütbeden Osmanî nişanı ile taltif buyurulmuştur. 10 Şevval 1319 ve 18 Rebiulevvel 1322 senelerinde uhdesine İzmir ve Edirne pâye-i mücerredleri tevch buyurulmuştur.

Burdur'da iken vuku bulan hareket-i arz (zelzele) ve ahval-i sıhhiyesinden dolayı istifa ettiği (1331) ve tekrar vazife istediği Adliye nezaretine yazdığı 18 Nisan 1336 tarihli dilekçesinden anlaşılmaktadır. (. 4, sh: 126/1, dosya: 967)

AHMET SELÂMİ EFENDİ (Ergirili)

Mahreç Mevalisinden Manastır Vilâyeti Merkez Naibi müteveffâ Zeynelabidin Efendi'nin oğludur. «Müftüzâde» denmekle ma'ruftur. 1264 h. yılında Ergiri'de doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm ile sarf ve nahvi memleketinde; mantık, meanî, beyan, hadîs-i şerif, fıkıh, tefsîr, kelâm ve usulû pederinden ve pederinin kadılık yaptığı Beyrut, Diyarbakır, Bağdat, Trabzon ve Manastır vilâyetleri ulemasından ta'lim etmiştir. Arnavutça ve Rumca tekellüm, Türkçe kitabet ve Arapça'ya aşina bulunuyordu. Mekteb-i Nüvvab'ta tahsil ile 8 Receb 1298 tarihinde 3. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

21 Teşrinisani 1298 (Gurre-i Safer 1300) tarihinde Ergiri sancağı niyabet-i şer'iyyesine, 27 Mart 1300'de Berat sancağı Ceza Dairesi Riyasetine tayin olunmuştur. 28 Nisan 1303 tarihinde istifa ettikten sonra 19 Nisan 1305'den 14 Kanunisani 1306'ya kadar Berat sancağı, 6 Teşrinievvel 1307'den 7 Mart 1309'a kadar Edremit, 18 Haziran 1313'e kadar Gümülçine, 16 Nisan 1316'dan 21 Eylül 1318'e kadar Erzincan, 15 Mayıs 1319'dan29 Teşrinisani 1321'e kadar İskodra, 6 Teşrinievvel 1322'den 28 Temmuz 1323'e kadar Adana, birinci sınıf memuriyete terfi' ettiğinden 23 Kanunievvel 1323'e kadar Ankara, bu tarihten 15 Ağustos 1324'e kadar da Hüdâvendigâr Vilâyeti niyabetlerinde bulunmuştur.

Gümülçine niyabetinde iken liva mutasarrıfının izinli olarak Hicaz'a azimetinde 10 Kanunisani 1312'den irtihali olan 3 Mayıs 1313'e kadar fahrî olarak ve 11 Temmuz 1313'e kadar da emirle mutasarrıflık vekâletinde bulunmuştur.

Mümaileyh 16 Ağustos 1324'de mülgâ Meclis-i İntihab-ı Hükkâm A'zalığına tayin edilerek 1 Kanunievvel 1324'de Tarîk maaşına nail olmuştur. 1 Eylül 1325'de azalıktan infisali ile 1 Kanunievvel 1325'de Cezair-i Bahr-i Sefîd Vilâyeti Merkez Niyabetine tayin edilmiştir. 10 Teşrinisani 1327'de bu niyabetten ayrılmıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 1293 h. tarihinde Edirne Müderrisliği tevcihi ile 5 Rebiulaher 1300'de Musıla-i Süleymaniye'ye, 5 Receb 1315'de İzmir, 11 Muharrem 1321'de Mahreç, 4 Ramazan 1323'de Bilâd-ı Hamse pâyelerine terfi' ve İşkodra'da iken mesai-yi makbule ve rü'yetmendâz'dan dolayı 3 Safer 1321'de 3. rütbeden Osmanlı ve 5 Zilkade 1322'de 2. rütbeden Mecidî nişanları ile taltif buyurulmuştur.

11 Nisan 1328 tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye A'zalığına tayin olunmuştur. Bu azalığa tayin edilinceye kadar 12 Nisan 1328'den 1 Mart 1328'e kadar ma'zuliyet maaşı almıştır. 1 Temmuz 1329'da sinn-i memuriyeti ikmal ile tekaute sevk edilmiştir. (c. 3, sh: 230)

AHMET SERVET EFENDİ (Mardinli)

Şeyh Eyüp Efendi'nin oğlu olup 1298 h. senesinde Mardin'de doğmuştur. «Ensarîzâde» şöhretiyle maruftu. Mardin'de Şehidiye Medresesinde tahsili meşrut olan dersleri okuyarak icazet almıştır.

28 Eylül 1329'da resmen Mardin Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 3367)

AHMET SERVET EFENDİ (Servîli)

Hasan Efendi'nin oğlu olup 1297 h. yılında Bulgaristan'ın Servi kasabasında doğmuştur. Hicretten sonra Kirmasti kazası Mekteb-i Rüştiyesinde tahsil ve sonradan İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Tortumlu İbrahim Feridüddin Efendi'nin halka-i tedrîsinde ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmal ederek 1323 h. yılında icazet almıştır. Müdâvim bulunduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 9 Şaban 1327'de aliy-yül-a'lâ derecede şehadetname alarak neş'et etmiştir.

Mektebden neş'et ettikten sonra 15 Kanunisani 1325'den 19 Haziran 1328'e kadar (16 Muharrem 1328 / 16 Receb 1330) Mardin sancağı niyabetine tayinle 15 Teşrinievvel 1329 (27 Zilkade 1331) tarihinde Süleymaniye Sancağı Kadılığına nakledilmiştir. İrade-i Seniyye kararı ile 24 Ağustos 1331'de (25 Şevval 1333) Kerbelâ Sancağı Kadılığına tayin edilmiştir.

Mahal-i memuriyetinin istilâ edilmesinden naşi Zor livasına çekilen mümaileyh ailesini memleketi bulunan Kirmasti'ye getirmek ve orada ikamet etmek üzere varid olan telgrafı üzerine geri gelmiş ve Hüdâvendigâr Vilâyeti İsti'naf Mahkemesi A'zalığına muvakkaten memur edilmiştir: 1 Nisan 1335. (c. 3, sh: :122)

AHMET ŞABAN EFENDİ (İbradılı)

Tüccardan Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1287 h. yılında Akseki kazasının İbradı kasabasında doğmuştur. İbradı'da Müderris Hacı Şükrü Efendi Medresesi'nde ilim tahsil etmiştir. Türkçe okur yazar, Arapça ve Farsçaya aşina idi.

28 Nisan 1316'dan 7 Şubat 1317'ye kadar (11 Muharrem 1318 / 10 Zilkade 1319) Yenipazar nahiyesi niyabetinde bulunmuştur. 15 Safer 1329 tarihinde Mekteb-i Kuzat'tan 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi aldığından 17 Nisan 1327 (Gurre-i Cemazielevvel 1329) tarihinde Adana'da Bahçe kazası niyabetine tayin edilmiştir. Burada inşa edilmekte olan demiryolu istimlâkinde şahsi menfaat teminine ve halkı da buna teşvik ettiği şikayeti ile Adana'daki Alman Konsolosuna hizmet gayesiyle mektub yazdığı, iade-i ziyaret ettiği, istimlâk

işlerinin kendisine verilmesini konsolostan rica ettiği, kızlarının isimlerini zikr edip ellerinden öptüğünü yazarak altını imza ettiği beyanı ile Bahçe kazasından alınıp 1 Teşrinievvel 1328'de Midyat kazası niyabetine nakl edilmiştir. 7 Kanunisani 1329'da Midyat'tan Nusaybin'e nakl-i memuriyet etmiştir.

11 Kanunisani 1331'de Arabsun (Konya) kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin buyurulmuşsa da Antalya'da silâh altında olduğu iş'arı ile 8 Mart 1332'de yerine başkası tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 61, dosya: 874 ?)

AHMET ŞAHİN EFENDİ (Adilcevazlı)

Tahir Efendi'nin oğlu olup 1275 h. / 1274 malî yılında Van vilâyetinin Adilcevaz kazası Dıracor mahallesinde doğmuştur.

Adilcevaz'da kain ibtidaî mektebde okuduktan sonra Dersaadet'e gelip Ayasofya Camii Dersiamlarından Abdurrahman Efendi'nin ve mümaileyh'in Van müftülüğüne bit-tayin azimete mebni Atıf Bey merhumdan ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ederek icazetname almıştır. Türkçe okur yazardı. Mümaileyh 25 Eylül 1308 (15 Rebiulevvel 1310) senesinde Mahkeme-i Teftîş-i Evkaf'a devama başlayarak 17 Ağustos 1310 tarihinde sınıf-ı mülâzemete girmiştir. 7 Şubat 1316 senesinde sınıf-ı salise, 22 Mart 1322 senesinde sınıf-ı saniye terfi' etmiştir. 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1328) tarihinden itibaren de Kassam-ı Umumî Hademeliğine tayin edilmiştir. 13 Rebiulevvel 1313'de İbtidaî Hariç uhdesine tevcih buyurulan Edirne Müderrisliği rütbesi, 13 Cemazielaher 1315 tarihinde Hareket-i Hariç'e terfi' kılınmıştır. (c. 4, sh: 128)

AHMET ŞAHİN EFENDİ (Ergirili)

Zeynelabidin Ağa'nın oğlu olup 1267 h. senesinde Yanya vilâyetinin Ergiri sancağında doğmuştur. Sıbyan mektebi ile medresede okumuş ve Mekteb-i Nüvab'a girerek 15 Şaban 1303 tarihinde 4. sınıf şehadetnamesi almıştır. Türkçe ve Rumca okur yazar ve Arnavutça konuşurdu.

5 Kanunievvel 1303 tarihinde 38 yaşında iken İşkodra vilâyetinin Tiran kazası niyabetine tayin edilmiş ve 13 Teşrinisani 1305'de hitam-ı müddetine mebni münfasıl olmuş (Rebiulaher 1307) ve bu tarihte uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği pâyesi tevcih olunmuştur. 29 Mart 1307'den 7 Mart 1309'a kadar Selânik vilâyetine bağlı Gavrethisarı kazası naibliğinde kalmıştır. 29 Kanunisani 1309'da Yanya'ya bağlı Loros kazası naibliğine tayin edilmiştir. 7 Kanunisani

1311'den 15 Nisan 1313'e kadar Nevrokop, 25 Mart 1315'den 1 Nisan 1316'ya kadar Marğiliç, 29 Mayıs 1319'a kadar Beyazıt Sancağı niyabetlerinde bulunmuştur.

16 Haziran 1320'den 15 Şubat 1323'e kadar Kesendire kazası niyabetinde istihdam olunup 1 Eylül 1325'de Gemlik kazası niyabetine tayin edilmiştir. 15 Şubat 1325'de Gemlik niyabetinden istifa etmiştir. (c. 7, sh: 45, dosya: 1519 ?)

ES-SEYYİT AHMET ŞAKİR EFENDİ (Bağdatlı)

Alûsî-zâde Bağdat sabık Hanefî Müftüsü, müfessirinden ve Hz. Hasan ve Hüseyin nesebinden Es-Seyyit Mahmut Şihabuddin Efendi'nin oğlu olup 1268 h. senesinde Bağdat'ta doğmuştur. «Zeynilabidin» lâkabı ile ma'ruftur. Ulûm-i Diniyeyi Bağdat ulemasından ikmal ederek büyük biraderi Es-Seyyit Numan Hayreddin Efendi'den Rebiulaher 1314'de icazet almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe bilirdi.

7 Eylül 1288'den 20 Teşrinisani 1288'e kadar Bağdat (mülgâ) Meclis-i Deavî Azalığında bulunduktan sonra 21 Teşrinievvel 1288'den 13 Haziran 1289'a kadar Divaniye, 14 Haziran 1289'dan 21 Haziran 1291'e kadar Mendelî, 13 Mart 1292'den 25 Teşrinisani 1293'e kadar Kût-ül Amare, 26 Teşrinisani 1293'den Gaye-i Ağustos 1295'e kadar saniyen Mendelî kazaları niyabetlerinde bulunmuştur. 11 Eylül 1295'den 23 Nisan 1296'ya kadar Bağdat Mahkeme-i İsti'naf azalığında bulunduktan sonra 24 Temmuz 1296'dan 7 Şubat 1298'e kadar Basra merkez niyabetinde bulunmuş ve 5 Mayıs 1299'da Bağdat Meclis-i Maarif fahrî azalığında istihdam edilmiştir. 15 Mayıs 1300'de Kerbelâ Sancağı niyabetine tayini ile bu azalıktan ayrılmıştır. Kerbelâ'dan 20 Temmuz 1302'de ayrılarak Irak'ta başlayan İran propagandasına karşı ehl-i sünnet'i yaymak üzere 27 Teşrinievvel 1304'de Berat-i Hümayûn ile vazife-i tedrise tevcîh buyurulmuştur.

31 Kanunisani 1305'de Bağdat Evkaf Komisyonu ile 11 Mart 1308'de Vilâyet Meclis-i İdare fahri azalığında bulunmuştur. Samara kazasında İran teb'ası ile ahali arasında vuku bulan münazaa'nın tahkikatı memuriyetlerinde bulunmuş ve 28 Cemazielevvel 1319'da uhdesine Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi tevcîh buyurulup 31 Mart 1320'ye kadar mezkür Meclis-i İdare Azalığında bulunmuştur. 7 Teşrinisani 1322'de tekrar aynı azalığa tayin edilmişse de İstanbul'da Mabeyn-i Hümayûn Başkâtibliğine verilen jurnal üzerine Kanunievvel 1322'de İstanbul'a celb edilmiştir. 12 Temmuz 1323'de İrade-i Seniyye ile Meclis-i Maarif Azalığına tayin edilmiştir.

28 Cemazielevvel 1318'de 3. rütbeden Mecidî, Kanunievvel 1314'de yine 3. rütbeden Osmanlı nişanları ile taltif edilmiştir.

1 Haziran 1326'da Meclis-i Maarif Azalığında iken vefat etmiştir. (c. 1, sh: 377)

•

AHMET ŞAKİR EFENDİ (Ergirili)

İdris Galib Efendi'nin oğlu olup 1268 h. yılında Ergiri'nin Mescid mahallesinde doğmuştur. Sıbyan ve Rüştiyeyi okuyup medreseye dahil olmuştur. Sarf, nahiv ve mülteka okuduktan sonra İstanbul'a gelip Fatih Camiinde ikmal-i tahsil etmiştir. Türkçe, Arnavutça ve Rumca okur yazardı.

22 Mayıs 1291 (6 Cemazielevvel 1292) de İstanbul Bab Mahkemesi Kâtibliğine nasb ve tayin edilmiştir. Ahıren Vekayi Muavinliğine terfi' etmiştir. 15 Temmuz 1293'de Fetvahane Pusula Odası'na bir müddet devam etmişse de 22 Eylül 1296'da Kuşadası niyabetine tayin olunmuştur. Hitam-ı müddetine mebni tekrar Fetvahane Pusula Odasına dahil olmuştur: (7 Kanunievvel 1298).

26 Mart 1299'da Alpak niyabetine, 5 Teşrinisani 1301'de Yakova niyabetine, 12 Kanunisani 1302'de Yenicevardar niyabetine tayin edilmiş ve 1302 senesi 30 Kanunisani'sinde birinci sınıf memuriyete terfi' ettiğinden 20 Kanunisani 1304'de infikak etmiş ve tekrar Fetva Odasına nakl olunmuştur. 7 Mayıs 1305'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Odası İstif'naf Mukayyidi Muavin-i Saniliğine tayin edilmiştir.

20 Temmuz 1305'de Serfiçe, 18 Eylül 1306'da Prizren niyabetine tayin edilmiştir. Prizren'de iken yabancı konsoloslarla gizli olarak görüştüğü ve halkı devletin aleyhine kışkırtmakla emniyeti fesata uğratarak karışıklık çıkardığından 25 Haziran 1307'de ma'zul addedilmiştir. 31 Temmuz 1309'da Gümülçine, (ki burada da iki defa hakkında şikayet vaki olmuştur. Her halde Balkanlar'da vazife görmesi uygun görülmediğinden) 25 Mart 1312'de Havran (Suriye) niyabetlerinde bulunmuştur.

12 Teşrinievvel 1316'dan Eylül 1317'ye kadar Havas-ı Refi'a Mevleviyetini zabt etmiştir. 8 Teşrinisani 1318'de Antalya niyabetine tayin edilmiştir. 29 Teşrinisani 1321'de İşkodra 6 Şubat 1324'de Erzurum Vilâyeti Merkez Niyabetinde bulunmuş ve 15 Ağustos 1326'da infikâk etmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 9 Rebiulevvel 1292'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcihi ile 17 Rebiulaher 1302'de Hareket-i Hariç'e, 11 Safer 1303'de Hareket-i Dahil'e terfi' etmiştir. Gurre-i Receb 1318'de Mahreç, 2 Ramazan 1323'de Bilâd-ı Hamse pâyelerini ihraz ve 27

Ramazan 1314'de 4. rütbeden Osmanlı ile 26 Cemazielevvel 1317'de 4. rütbeden Mecidî, 21 Şaban 1324'de de 3. rütbeden Osmanlı nişanı ile taltîf buyurulmuştur. (c. 3, sh: 97/98)

AHMET ŞAKİR EFENDİ (İstanbullu)

Galata sabık kadısı merhum Kastamonulu Ahmet Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1268 h. senesinde İstanbul'da Sultanahmet civarında Üçler mahallesinde doğmuştur: (25 Ramazan 1268 / Salı 1 Temmuz 1268 malî yılı). Mahallesindeki Sıbyan mektebinde okuduktan sonra 1276 h. senesinde Çemberlitaş civarında «Dâr'ül Maarif» adlı rüştiye mektebinde okuyup 1281 h. senesinde şehadetnâme almıştır. Kendi ifadesine göre; şehadetnâmeyi Hocapaşa yolunda kaybetmiştir. Diğer tahsilleri için terceme-i halinde şöyle der: «1278 h. senesinde Bayezit Camiinde Sinobî Hafız Ahmet Nazif Efendi'nin derslerine devamla 10 sene müddetle müşarünileyhadan ulûm-i âliye ve âliye tedris ettimse de icazetname alamadım.»

1 Ağustos 1275 tarihinde taşra ruûs maaşına nail olmuştur. Bu maaş 1 Kanunisani 1325 tarihine kadar devam etmiştir.

13 Nisan 1284'de devlet hizmetine girmiştir. Bu tarihte Galata Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine maaşsız dahil olmuş ve 20 Teşrinievvel 1292'den 10 Kanunisani 1296 tarihine kadar Çatalca Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliği ile Terkos niyabetinde istihdam edilmiştir.

16 Teşrinievvel 1301'den 26 Eylül 1303'e kadar Sivas'a bağlı Tenus (yeni ismi Şarkışla olsa gerek), 15 Şubat 1303'den 20 Haziran 1306'ya kadar Bilân, 5 Kanunievvel 1307'den 12 Teşrinisani 1309'a kadar Köprü, 25 Nisan 1309'dan 26 Teşrinievvel 1311'e kadar Metroviçe, bu tarihten 4 Teşrinievvel 1313'e kadar Pelengâ (Kosova), 14 Mayıs 1314'den 21 Nisan 1316'ya kadar Cum'a-i Devince, 7 Şubat 1316'dan 15 Şubat 1319'a kadar Arabsun, 22 Mart 1320'den 28 Mart 1322'ye kadar Zonguldak, ikinci defa olarak Kanunievvel 1325'e kadar Zonguldak kazaları niyabetlerinde bulunmuştur. 15 Mayıs 1327'de tensikan kadro haricine bırakılmış ve 15 Mayıs 1327'de Sofular kazası kadılığına tayin edilmiştir. 9 Mayıs 1329'da Gümüşhacıköy kazası kadılığına tayin edildikten sonra 1 Eylül 1332 tarihinde tekaüte sevk edilmiştir.

İlmî rütbesi Gurre-i Rebiulevvel 1293'de İbtidaî Hariç Edirne Ruûsuna, Gurre-i Muharrem 1316'da Sahn'a ve 16 Rebiulevvel 1319'da da İbtidaî Altmışlı'ya terfi' buyurulmuştur. (c. 5, sh: 181, dosya: 912)

AHMET ŞAKİR EFENDİ (Tutrakanlı)

Zürra'dan Çelebi Osman Ağa'nın oğlu olup 1283 h. senesinde Tutrakan kazasının Emir Karyesinde doğmuştur.

1300'den 1305'e kadar Silistre'de Ayvazpaşa Medresesinde ders görüp bu tarihte İstanbul'a gelerek Müftü Hüseyin Efendi Medresesinde Nevrokoplu Mustafa Fehmi Efendi'den tahsil görerek Cemazielaher 1319'da icazet almıştır. Edirne ruûsu ile liyakat madalyasına nail olmuştur.

6 Haziran 1318'de Gümülçine Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Nisan 1326'da Meşihat'a tereceme-i halini irsal etmiştir. (Dosya: 1881)

AHMET ŞEMSEDDİN EFENDİ (Bâliyeli)

Çakır Yakupoğlu Mehmet Ağa'nın oğlu olup 27 Şubat 1292'de Balıkesir Sancağının Baliye kazasının Yeniler karyesinde doğmuştur.

Muharrem 1308'de Balıkesir'de İğneci Medresesine dahil olup 13 Şaban 1323'de icazet almıştır. 3 Mayıs 1327'de Bâliye Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 3135)

AHMET ŞEVKÎ EFENDİ (Ardahanlı)

Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Ardahan'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm-i diniyeyi Ardahanlı ulemadan Hafız Mustafa Efendi'den okuduktan sonra İstanbul'a göç ederek Fatih Camii Dersiamlarından Ders Vekili Halis Efendi Hazretlerinin derslerine devamla icazet almıştır. Türkçe, Arapça ve Rusça okur yazardı.

Düzce kasabasının Cami-i Kebîr bitişiğinde Şekerci Ahmet Bey Medresesi Müderrisliğine halkın intihabı ile tayin buyurulan Mümaileyh, 15 Muharrem 1316'da fahrî olarak Düzce Müftülüğüne tayin edilmiştir. 21 Kanunievvel 1315'den 7 Kanunievvel 1324'e kadar müteaddit defalar Düzce Naib vekâletinde bulunmuştur. Ayrıca kazanın 26 Teşrinievvel 1316'dan 25 Kanunisani 1316'ya kadar da Kaymakam vekâletinde bulunmuştur. (c. 1, sh: 305)

AHMET ŞEVKÎ EFENDİ (Dehüklü)

Dehük Müftüsü Sıbğatullah Efendi'nin oğlu olup 1266 h. yılında Dehük kasabasında doğmuştur. Kasaba Sıbyan Mektebinde okuduktan sonra Musul Vilâyeti Medreselerinde ulûm-i diniyyeyi tahsil etmiştir. Türkçe, Arapça ve Farsça tekellüm ve kitabet ederdi.

27 Teşrinievvel 1295 (20 Zilkade 1296) tarihinde Dehük kazası Bidayet Mahkemesi Azalığına tayin edilmiş ve 2 Temmuz 1297'de ayrılmıştır. 22 Muharrem 1304 tarihinde fahrî olarak kaza müftülüğü uhdesine tafvîz buyurulmuştur. (c. 2, sh: 73)

AHMET ŞEVKÎ EFENDİ (Gelibolulu)

Eyüb Sabri Efendi'nin oğlu olup 1292 h. yılında Gelibolu'da doğmuştur. Mebadi-i ulûmu okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Bayezit Camii Dersiamlarından Kayserili Ahmet Hamdi Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi tedris ile icazet almıştır. Müdâvim bulunduğu Mekteb-i Kuzat'tan 20 Teşrinievvel 1328 tarihinde a'lâ derecede şehadetname almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça'ya aşina bulunuyordu.

9 Şubat 1328 (15 Rebiulevvel 1331) senesinde Tercan kazası niyabetine tayin edilmiştir. 4 Eylül 1332 (18 Zilkade 1334) senesinde de Araç Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 30 Teşrinisani 1335 / 1919'da emekli olmuştur. (c. 2, sh: 202, dosya: 641)

AHMET ŞEVKÎ EFENDİ (İstanbullu)

Mucîz dersiamlarından Kastamonulu Hacı Hasan Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Ayasofya İbtidaî ve Rüştiyesinden şehadetnâme almış ve Ayasofya Camii Dersiamlarından Safranbolulu İbrahim Hakkı Efendi'den ulûm-i âl'ye ve âliyeyi tedris ederek icazet almıştır.

Mülazemeten devam etmekte olduğu Anadolu Kazaskerliği Vekayi'i Şer'iye Kalemine 1 Nisan 1316'da kâtib sınıfına tayin edilmiştir. Bir müddet Muhallefat-ı Umumiye Kaleminde kaldıktan sonra 1 Mart 1331'de Ders Vekâleti Teftiş Heyeti Kalemine nakletmiştir.

19 Şevval 1316'da İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği uhdesine tevcîh olunmuş ve 28 Zilkade 1326 tarihinde icazetname aldığı sırada bir adet gümüş liyakat madalyasına nail olmuştur. (c. 7, sh: 22, dosya: 222 ?)

AHMET ŞEVKÎ EFENDİ (Mapavrili)

Huzur-i Hümayûn Dersleri Muhatablarından Süleymaniye Camii Dersiamlarından Rizeli Ömer Lütfi Efendi'nin oğlu olup 1288 h. yılında Mapavrî nahiyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Mapavrî'de (Rize) gördükten sonra İstanbul'a gelerek Bayezit Camii Dersiamlarından Rizeli Hafız Ahmet Rıf'at Efendi'nin halka-i tedrîsine müdâvemetle 1315 h. yılında icazet almıştır. Müdavim bulundu-

ğu Mekteb-i Kuzat'tan 15 Şaban 1328 (7 Ağustos 1326) de karîb-i a'lâ derecede neş'et etmiştir.

19 Temmuz 1327 (6 Şaban 1329) de Büyükçekmece Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. Burada müddet-i istihdamı 24 Eylül 1329'a kadar sürmüştür. (c. 3, sh: 97)

AHMET ŞİRANÎ EFENDİ (Şiranlı)

Zürrâ'dan Mahmut Ağa'nın oğlu olup «Şiranî» şöhreti ile maruftur. 1297 h. senesinde Şîran kazasının Karaca karyesinde doğmuştur. Medaris-i İlmiye'de tahsil ederek 1327 h. senesinde icazet almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça'nın yanında Fransızca bilirdi. «Hayr'ül Kelâm» ve «İ'tisam» adlarında tab' ve neşr ettiği mecmuaları vardı.

1326 h. senesinde imtihanla Medrese'tül Kuzat'a dahil olup 1331 h. senesinde Fatih Camiinde tedrîse başlamıştır. Kuzat'tan ise 1332 h. senesinde iyi derecede mezuniyet ruûsuna nail olmuştur.

14 Eylül 1328 tarihinde 400 kuruşluk dersiamlık maaşına nail olmuş ve sonradan Zât-ı Sami-i Meşihat-penahî hakkında yazdığı «hicviye» ile «Mersiye-i Medaris» namı ile yazdığı manzumede medreselerin o vakitteki tensikatına karşı bazı harekât-ı gayr-i kanuniye'ye talebe-i ulûm'u teşvîk edici mıra'lar derc ve bunları tevzi' suretiyle neşr ederek tahrikâtta bulunduğu kendisinin ikrar ve ifadesi ile tebeyyun etmiş ve (Mülkiye Ceza Kanunun 66. maddesinin ikinci zeyline muvafık efali işlemiş bulunmakla) bir sene hapisle 25 lira ceza alınması 7 Teşrinisani 1331 tarihli Divan-i Harb-i Örfî kararı tebuyyan etmiştir. (1) Ulemâ sınıfına olan münafi hareketinden dolayı dersiamlık maaşı kesilmiştir. Fakat sonradan bu hareketi nazarı itibare alınmayarak ve dersiam kaydı tashîh edilerek 1 Kanunievvel 1333'de dersiam maaşı almaya başlamıştır.

5 Ağustos 1334 tarihinde Dâr'ül Himket-i İslâmiye Birinci Sınıf Kâtibliğine, 28 Kânunisani 1335'de «Ceride-i İlmîye» müdüriyetine tayin edilmiş ve 9 Nisan 1335'de istifa etmiştir. 1 Eylül 1335'de Sahn Medresesi Fıkıh Müderrisliği uhdesine tevcîh olunmuş ve 17 Safer 1336 tarihinde İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine nail olmuştur. 5 Teşrinievvel 1338/1922 tarihinde Dâr'ül Hikmet'i İslâmiye azalığına tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1338'de T.B.M.M.'nin İstanbul'da tees-

(1) 23 ve 24 numaralı vesikaya bakınız.

süsü ile diğer memurin meyanında açıkta kalmıştır. Umur-i Şer'iye ve Evkaf Vekâletince 14 Şubat 1339'da Medrese'tül İrşad Müdürlüğüne tayin edilmiş (1) ve 3 Mart 1340'da Medaris'in ilgası ile açıkta kalmıştır. 1 Teşrinievvel 1341'de Konya İmam ve Hatip Mektebi Müdür ve Muallimliği vazifesine tayin edilmiş ve bu mektebin 1 Eylül 1926'da lâğvına mebni devair-i ilmiye ile alâkası kesilmiştir. **(c. 7, sh: 127, dosya: 659: 1.12.1341'de dinayete)**

AHMET ŞÜKRÜ EFENDİ (Bursalı)

Mehmet Sait Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Bursa'da doğmuştur. Bursada Şeker Hoca İbtida'sinde okuyup ceddi Ali Efendi'den Arapça okumuştur. 14 Mart 1304'de Bursa Mahkeme-i Şer'iyyesine dahil olmuş ve 18 Temmuz 1334'e kadar bu mahkemede çalışıp Tereke Kâtibliğine kadar terfi' etmiştir.

Uhdesine 23 Muharrem 1298'de İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevcîh olunup 7 Cemazielevvel 1309'da İbtidaî Dahil'e, 18 Receb 1320'de Hareket-i Dahil'e terfi' etmiştir. **(c. 6, sh: 30)**

AHMET ŞÜKRÜ EFENDİ (Diyarbakırlı)

Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1301 h. / 1299 malî yılında Beşiretül-Medyen (Beşiri) kasabasında doğmuştur. Diyarbakır Vilâyeti Mekteb-i İbtidaîye, ba'dehu Askerî Rüştiyesine dâhil olarak müretteb dersleri ikmal ile 5 Kanunievvel 1316 tarihinde evsat derecede şehâdetnâme aldıktan sonra Diyarbakır Vilâyeti Dâr-ül Muallimîn Sıbyan Şu'besinde tahsili meşrut olan fünûndan imtihanla a'lâya yakın derecede isbat-ı ehliyet etmesine binaen 4 Kanunisani 1319 tarihinde Maarif Mürüriyetinden ehliyetname almıştır. Tahsil-i ulûm ile meşgul olup Türkçe tekellüm ve kitabet eder ve Arapça, Farsça ve Kürtçe lisanlarına aşina bulunuyordu.

Diyarbakır vilâyetine tabi Na'lü (Neslü) Karyesi İbtidaî Muallimliğine 1 Mayıs 1323 tarihinde tayin edilerek iki sene iki ay ifa-i vazife ederek münhal bulunan Direk (Derik) kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi ikinci kâtibliğine imtihanla isbat-ı ehliyet ederek 4 Şubat 1325 tarihinde tayin edilmiş ve 1 Teşrinisani 1326 tarihinde mezkür mahkemenin başkâtibliğine terfi' ettirilmiştir. Kaza-i mezkür müftülüğünden varid 27 Mart 1335 tarihli evrak ile bu tarihe kadar bu vazifede bulunduğu anlaşılmaktadır. **(c. 4, sh: 241/1, dosya: 4416)**

---

(1) 25 numaralı vesikaya bakınız.

EL-HAC HAFIZ AHMET ŞÜKRÜ EFENDİ (Erzincanlı)

Hacı Müezzin-zâde denmekle ma'ruf Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1275 h. yılında Erzincan'ın Kurşunlu mahallesinde doğmuştur. Sıbyan Mektebi ve Kur'an hıfzından sonra Rüştiye'ye dahil olmuş ve dört yıl mu'tad dersleri okuyup aliy-yül a'lâ derecede şehadetname almıştır. El-Hac Hafız Mehmet Hamdi Efendi'den ulûm-i âliye ve âliye tederrüs ile icazet almıştır. Fariza-i hac için Hicaz'a giderken bütün icazetnamelerini kaybetmiştir. Türkçe bildiği gibi Arapça ve Farsça'ya aşina bulunuyordu.

1 Kanunievvel 1299 (13 Safer 1300)'da Erzincan Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kâtibliğine tayin edilmişse de 25 Mart 1326'da kadro haricine çıkarılmıştır. Vazifeye mani bir durumu olmadığı görüldüğünden 2 Mayıs 1326 tarihinden itibaren maaş tahsisi uygun görülmüştür. (c. 2, sh: 273)

AHMET ŞÜKRÜ EFENDİ (İstanbullu)

Pederi meşhur ulemâdan Yakovalı Ali Efendi'dir. Annesinin babası ise Tire kasabasında bulunan İbni Mülk Medresesi Müderrisi Fatih Camii Dersiamlarından Ahıskalı Hayrullah Efendi'dir. 1269 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Sultan Selim Camii Birinci İmamı Reis'ül-Kurra El-Hac İsmail Efendi'den ilm-i vücûhu tahsil etmiştir. Fatih Camiinde Debreli İbrahim Efendi'den, onun vefatı ile babasının mezunlarından Üsküdarlı Hasan Haşim Efendi'den tahsilini ikmal ederek icazet almıştır.

1287 h. senesinde Fetvahâne'ye memur olarak girmiş ve 1301 h. senesinden itibaren üç sene kadar Mecelle Meclisi'nin fahri kâtibliğini yapmıştır. 1306 senesi Mart'ından itibaren Teftiş-i Mesahif-i Şerîfe Meclisi Azalığına tayin olunmuştur. 6 Temmuz 1304'de Müsevvitler Reisi oldu. Uhdesine 11 Receb 1310'da Bilâd-ı Hamse'den Bursa Pâyesi tevcih olunmuştur.

Bu pâye sırasında Fetvâhane Reis'ül-Müsevvidi olan Ahmet Şükrü Efendi'ye tevcih olunan ilmî pâyeler şöyledir:

3 Muharrem 1285'de İbtidaî Hariç, 3 Şaban 1289'da Hareket-i Hariç, 27 Şevval 1291'de İbtidaî Dahil, 15 Zilkade 1293'de Hareket-i Dahil, 9 Zilkade 1294'de Musıla-i Sahn, 25 Ramazan 1297'de İbtidaî Altmışlı, 29 Zilkade 1298'de Musıla-i Süleymaniye, 11 Muharrem 1301'de Hamise-i Süleymaniye pâyeleri tevcîh olunup 1 Rebiulevvel 1307'de İzmir Mevleviyetini zabt edip 1 Receb 1310'da Edirne Pâyesine terfi' olunmuştur.

29 Rebiulevvel 1313'de 2. rütbeden ve 11 Ramazan 1315'de 1. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan olunmuştur.

13 Ramazan 1315'de Anadolu Kazaskerliği pâyesine nail olmuştur.

25 Temmuz 1314 tarihinde Reis'ül-Müsevvidîn vazifesinden istifade ederek Adliye Nezareti Müsteşarlığına tayin olunmuştur.

22 Ağustos 1325'de tekaüde sevk olunmuştur. **(Dosya: 17)**

AHMET ŞÜKRÜ EFENDİ (Biravdi - Şumnulu)

Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1285 h. yılında Şumnu'nun Biravdi kasabasında doğmuştur. İbtidaî tahsilini Çamuren karyesinde ikmal ettikten sonra Şumnu kasabasında Kara-Şaban Medresesinde ulûm-i Arabîyeyi tedrîs ettikten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiamlarından Abdülhalim Efendi'nin halka-i tedrîsine devamla 1318 h. senesinde icazetname ve müdavim bulunduğu Mekteb-i Nüvvabtan 5 Şaban 1324 tarihinde dördüncü sınıf şehadetnamesiyle mezun olmuştur.

Mümaileyh 23 Temmuz 1323 (25 Cemazielaher 1325) tarihinde Simav Kazası niyabetine tayin edilmiş ve 1 Temmuz 1325 (25 Cemazielaher 1327) tarihinde de infisal etmiştir. 25 Temmuz 1324, 2 Eylül 1324 ve 3 Şubat 1324 (8 Şaban 1325) tarahine kadar kaymakam vekâletinde ve Maarif Komisyonu riyasetinde bulunmuştur. 1 Kanunisani 1325 (2 Muharrem 1328) tarihinde Kırcaali kazası niyabetinde istihdam edilmiş ve 15 Ağustos 1327 (3 Ramazan 1329) tarihinde Lâpseki kazası niyabetine nakledilmiştir. Lâpseki'deki vazifesi esnasında su-i-istimali görüldüğünden taht-ı mehakime alınmış ve üç ay hapsine cevaz verilmiştir. Daha sonra ise Fetvahane Hulâse-i İ'lâmat Memuriyetine 19 Eylül 1336'da tayin edilmişse de selefinin iade-i memuriyet etmesinden naşi ayrılmıştır. İnhilâl eden Burhaniye kazası kadılığına talip olmuşsa da hapse makrum cezaya uğradığından bu isteği yerine getirilmemiştir. 1 Kanunievvel 1337'de Müstehikkin-i Rical-i İlmîyye'den olmak hesabiyle maaş bağlanmıştır. 2 Temmuz 1337'de silk-i kazâ'da istihdamı gayr-i caiz görülmüştür. **(c. 2, sh: 234, dosya: 1508 ?)**

AHMET ŞÜKRÜ EFENDİ «Hatiboğlu» (Trabzonlu)

Müderrislerden Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde Trabzon'da doğmuştur. Trabzon'da ibtidaî ve rüştiyeyi bitirmiştir.

3 Kanunisani 1317'de Trabzon Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğine aidatla tayin edilmiş ve 21 Şubat 1325'de 3. sınıf kâtibliğe ibka edilmiştir. İkinci kâtibliğe terfi' etmesi ile 19 Kanunievvel 1331 tarihinde memuriyeti tasdik edilmiştir. **(c. 6, sh: 81)**

AHMET ŞÜKRÜ EFENDİ (Ünyeli)

«Kadızâde» denmekle maruf nüvvabtan Mehmet Kadrî Efendinin oğlu olup 1279 h. senesinde Ünye'de doğmuştur. Ünye'de rüştiyeyi bitirdikten sonra müderris Ali Efendiden sarf, nahiv, mantık, halebî, mültakâ ve dürer okumuştur. Ayrıca İstanbul'da Bayezit Dersiâmlarından Mustafa Efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi tederrüs ederek icâzet almıştır.

9 Teşrinievvel 1301'de Eyüp Mahkeme-i Şer'iyyesinde kâtiblik vazifesi ile devlet hizmetine dahil olmuştur. 3 Teşrinievvel 1306'da Mecidözü Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 7 Teşrinievvel 1308'de ayrılmıştır. 5 Mayıs 1309'dan 14 Mayıs 1311'e kadar Daday, 10 Ağustos 1311'den 1 Mart 1313'e kadar Gürün, 23 Temmuz 1314'den 1 Temmuz 1316'ya kadar Sarışaban, 2 Teşrinievvel 1316'dan 12Eylül 1318'e kadar Araç, 17 Mart 1319'dan 23 Şubat 1320'ye kadar Karaman Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. Kanuna muhalif hareketlerinden ötürü Sarışaban Kazasında mahkemeye verilmiş ve sonunda suçsuz görülmüştür. Karaman'dan hizmetini iyi bir şekilde ifa ettiği tebeyyün ettiğinden 5. sınıf niyâbete terfi ettirilmiştir. Bunun üzerine 21 Temmuz 1321'den 5 Temmuz 1323'e kadar Karaisalı, 6 Kânunisani 1323 den 23 Haziran 1325'e kadar Köprü Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. Son vazifesinde hakkında tekrar şikâyet vaki olduğundan azl edilmiştir. Buna sebeb olarak da gayr-ı resmî çekilmesi gereken bir telgrafın ücretini sahibinden alarak resmen çektirmiş olmasıdır.

12 Ağustos 1326'dan 22 Temmuz 1328'e kadar Çeşme niyâbetinde bulunmuş ve bu tarihten itibaren mazulen vazifeden ayrılmıştır. Fakat 8 Mayıs 1329'da Mesudiye Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Akabinde İrade-i Seniyye ile 3 Kânunievvel 1329'da Beyanabad Niyâbetine nakl edilmiştir. 13 Mayıs 1330'da buradan ayrılmıştır. Medrese'tül Kuzat'tan mezun olmadığından kadılığa tayini muvafık görülmemiş ve 15 Teşrinievvel 1331'de Kalecik Kazasına bağlı bir nahiyenin niyâbetine tayin edilmiştir. **(c. 5, sh: 44)**

AHMET TAHİR EFENDİ (Aydınlı)

Aydın Müftüsü Mehmet Emîn Efendinin oğlu olup 1295 h. senesinde Aydın'da doğmuştur. Aydın'da vakı Feyziyye Mekteb-i İbtidaîsinde mukaddemat-ı ulûmu ikmal ederek medreseye dahil olmuştur.

7 Şubat 1325 senesinde Aydın Güzelhisar Mahkeme-i Şer'iyyesi Zabıt Kâtibliğine tayin edilmiştir. 1 Temmuz 1326 ile 15 Ağustos 1330

tarihlerinde maaş terfi'i ile burada kalmıştır. (c. 3, sh: 189/1, dosya: 1811?)

AHMET TAL'AT EFENDİ (Elmalılı)

Hatib Mehmet Nazif Efendinin oğlu olup 1307 h. yılında Elmalı'da doğmuştur. Elmalı İbtidaî ve Rüştî Mekteblerinde müretteb dersleri ikmal ile 30 Temmuz 1316 ve 2 Haziran 1319 tarihli aliy-yül-a'lâ derecelerde şehâdetnameler almıştır. 23 Kânunievvel 1319'dan 5 Haziran 1326 tarihine kadar Ahmet Arif Paşa Medresesi'nde ulûm-i arabiyeyi tahsil etmiştir. Türkçe, Arapça ve Farsça tekellüm ve kitâbet ederdi.

17 Nisan 1326 tarihinde Elmalı Kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayinle vazifeye başlamıştır. (c. 2, sh: 256, dosya: 3619?)

AHMET TAL'AT EFENDİ (İbradılı)

Yaslıoğlu İbrahim Efendinin oğlu olup 1299 h./1298 malî yılında Antalya'nın İbradı nahiyesinde doğmuştur.

İbradı nahiyesinde mukaddime-i ulûmu tedris ettikten sonra Seydişehir Rüştiye Mektebinde müretteb dersleri ikmal ile vasat derecede 9 Temmuz 1311 tarihinde şehâdetname almıştır. Türkçe tekellüm ve kitabet ederdi. 11 Kânunievvel 1313 tarihinden 30 Haziran 1314 tarihine kadar aidatla Gediz kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi kâtib vekâletinde, 12 Haziran 1315 tarihinden 20 Mayıs 1317 tarihine kadar da aidatla Bozkır kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi kitabetinde ve 1 Kânunievvel 1321 tarihinden 3 Şubat 1325 tarihine kadar Bayramiç Mahkeme-i Şer'iyyesi kitabetinde aidatla ifa-i vazife etmiş ve nihayet 3 Şubat 1325 tarihinden itibaren Kal'a-yi Sultaniye (Çanakkale) livası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkitâbetine tahvil-i vazife etmiştir. (c. 4, sh: 5/1, dosya: 3003)

AHMET TAYYIB EFENDİ (Karînabadlı)

Karînabad Nâibi müteveffâ Arif Efendinin oğlu olup 1268 h. senesinde Karînabad'da doğmuştur. Pederinden hususî surette ders görmüştür.

20 Eylül 1303'de Pergos Naibi İsmail Zühtü Efendinin müraselesiyle Karînabad niyâbeti inzimamiyle Cemaat-i İslâmiye Riyasetine, 11 Kânunievvel 1310'da Padişahın emri ile Ahpoli Pergavsi (Ahtapoli-Burgaz) müftülüğüne, 16 Kânunievvel 1310'da aynı livanın Niyâbetine nakl etmiştir. 24 Ağustos 1318'de azl ile 26 Kânunievvel 1319'da Söğüt Niyâbetine tayin edilmiştir. 4 Kânunievvel 1321'e kadar is-

tihdam olunup 16 Kânunisani 1322'de Çorlu Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Çorlu'dan ayrılma tarihi olan 26 Kânunievvel 1324'de halefinin tayini ile ayrılmıştır. 5. sınıf niyâbete kabulü ile 1 Kânunievvel 1325'de Bolvadin niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh'e 24 Zilkade 1313'de 3. rütbeden Mecidî nişanı, 18 Şaban 1316'da İzmir Pâye-i Mücerredi, 10 Cemazielulâ 1318'de 2. rütbeden Osmanlı nişanı ile gümüş liyakat madalyası, 24 Rebiulaher 1325'de terfian Edirne pâyesi tevcih ve ihsan buyurulmuştur.

Bolvadin'de hakkında yapılan şikâyetle 1 Şubat 1326'da Kırklareli'ne bağlı Midye Niyâbetine tayin edilmiştir. 10 Kânunisani 1327'de Alâiyye'ye, 22 Haziran 1330'da Salihli'ye naib tayin edilmişse de bir ay sonra istifa etmiştir. 20 Teşrinisani 1332'den itibaren emekli olmuştur. **(c. 1, sh: 353, dosya nu. 1512)**

AHMET TEVFİK EFENDİ (Aydoslu)

Rençber Hacı Hasan Ağa'nın oğlu olup Muharrem 1266'da Aydos'un Dere Karyesinde doğmuştur. Şumnu'da Karadavut Medresesi'nde Müderris Musa Efendi'den bir müddet ders görüp 1294'de İstanbul'a gelmiştir. Süleymaniye Çifte Rabi' Medresesine dahil olup Süleymaniye Camiinde Kozlucalı Ali Rıza Efendi'den 11 sene ders okumuştur. 1303'de icâzet alıp 45 yaşında olduğu halde 1 Mart 1311'de Fatih Camiinde dersiâmlığa başlamıştır.

19 Cemazielaher 1319'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 1 Zilhicce 1322'de Hareket-i Hariç'e terfi buyurulmuştur.

Ağustos 1319'da icâzet veren ulemâdan olması hasebiyle bir adet altın liyakat madalyası ve 4. rütbeden bir nişanla taltif olunmuştur.

30 Teşrinievvel 1329'da vefat etmiştir: 13 Kasım 1913. **(Dosya: 212)**

AHMET TEVFİK EFENDİ (Batumlu)

Mahmet Kadem Efendinin oğlu olup 1273 h. senesinde Batum Vilâyeti dahilinde Leyvane Kasabasında doğmuştur. İlk tahsilini yaptıktan sonra Fatih'te Tetimme-i Hamise Medresesinde ulûm-i âliye ve âliyeyi ve ferâiz'i tedris ederek 1296 ve 1308 h. tarihli iki adet icâzetname almıştır. Ayrıca Mekteb-i Nüvvab'a girerek 21 Zilhicce 1311 tarihinde 4. sınıf niyâbet şehâdetnamesi almıştır.

30 Kânunievvel 1310'dan 8 Kânunievvel 1312'ye kadar Kırcaali, 26 Ağustos 1313'den 4 Ağustos 1315'e kadar Perevişte (Selânik), 2 Nisan 1316'dan 12 Mart 1318'e kadar Alâiyye, 25 Nisan 1318'den 26 Ey-

lül 1320'ye kadar Menlik (Selânik), 23 Şubat 1321'den 17 Haziran 1324'e kadar Nevrokop, 12 Kânunievvel 1324'den 16 Teşrinisani 1325'e kadar Sultanyeri, 15 Mayıs 1326'dan 17 Teşrinievvel 1328'e kadar Dedeağaç niyâbetlerinde bulunmuş ve 3 Eylül 1329'da Makrîköy (yani Bakırköy) Kadılığına tayin edilmiştir. 27 Teşrinievvel 1330'da Nablus Sancağı Kadılığına tayin edilmişse deistifa etmiş ve 18 Şubat 1330'da Karahisarisahib Sancağına bağlı Azîziye Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 14 Mart 1334'de Karamürsel Kazası Kadılığına naklen tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 5 Muharrem 1319'da İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur.

1 Temmuz 1337 tarihinden itibaren tekaûte sevk edilmiştir: 1921. (c. 5, sh: 63, dosya: 1516)

AHMET TEVFİK EFENDİ (Çerkeşli)

Habîbzâde Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1287 h./1286 mali yılında Çerkeş'te doğmuştur. Doğum yeri İbtidaî mektebinde ulûm-i ibtidaîyi orta derecede tahsil ve sarf-ı Arabîyi okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Ayasofya Camii Dersiâmlarından esbak Müsteşar-ı Meşîhat-ı Ulyâ Abdülkadir Raşit Efendi Hazretlerinin halka-i tedrisine müdavemetle ulûm-i âliye ve âliyeyi Arabîye ve dinîyeyi ta'lim ve tekmil ile müşarünileyh hazretlerinden icâzetname ahzına muvaffak olduğu gibi Dâr-ül-Muallimîn İbtidaî kısmından da a'lâ derecede şehâdetname almıştır. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitâbete muktedir bulunduğu gibi Farsça ve Fransızcaya da âşina bulunuyordu.

1318 h. senesinde açılan Ruûs imtihanına dahil olmuş, 1 Haziran 1318 tarihinden itibaren de Kastamonu Vilâyetine bağlı Çankırı Sancağı Kütûbhane Medresesinde tedrîs ve neşr-i ulûm etmek üzere i'zam ve uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği rütbesi ihsan buyurulup, ahıren de İbtidaî Dahil raddesine terfi' buyurulmuş ve icra kılınan tensîkatta 1 Teşrinievvel 1325 (29 Ramazan 1327) senesinden itibaren de Ayancık Kazası müderrisliğine naklen tayin edilmiştir. 1 Mart 1326 tarihinden itibaren de mezkûr kazanın Rüştiye Muallim-i sanîliği uhdesine tevdi' olunup, her iki vazifeyi ifa etmekte iken Çerkeş kazası Karacavîran nahiyesi niyâbeti için icra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek bu niyâbete tayin olunmuştur. İşe ise 20 Mart 1327'de mübaşeret etmiştir. Çankırı'da bulunduğu sıralarda fahrî olarak fetvâ müsevvitliği, maarif, ahz-i askerî ve evkaf komisyonu âzalıklarında bulunmuştur. Mümaileyh 19 Teşrinievvel 1329 tarihinde rüşvet aldığı gerekçesiyle mahkemeye verilmişse de suçu tebeyyün

etmediğinden tekrar 1 Kânunisani 1330 tarihinden itibaren liva-i mezkûre mülhak Şabanözü nahiyesi niyâbetine tayini İrade-i Meşihatpenahi'ce uygun görülmüş ve 15 Kânunisani 1330 tarihinde işe mübaşeret etmiştir: (28 Ocak 1914). (c. 4, sh: 23)

AHMET TEVFİK EFENDİ (Demirhisarlı)

Fatih Camii Mucîz dersiâmlarından Menlikli İsmail Efendinin oğlu olup 1304 h. senesinde Selânik'in Demirhisar Kazasında doğmuştur. Eskialipaşa'da Mîr-mîrân Hasanpaşa İbtidaîsinde ve Fatih Merkez Rüştiyesinde okuyup şehâdetname aldıktan sonra Fatih Camii Dersiâmlarından Bayındırlı Şükrü Efendiden icâzet almıştır. Medrese'tül Kuzat'tan 4 Haziran 1333 tarihinde 4. sınıf mezuniyet ruûsu almıştır.

10 Teşrinievvel 1333 tarihinde Feke Kazası Kadılığına tayin edilmiş ve 9 Mart 1334 tarihinde işe mübaşeret etmiştir. (c. 7, sh: 25, dosya: 5489?)

AHMET TEVFİK EFENDİ (İbradılı)

Kadı Abdurrahman Paşa taallûkatından ve umerâdan Karabeyzâde hafîdi sabık Maraş Naibi Süleyman Efendizâde Mehmet Raşit Efendinin oğlu olup 1269 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. İstanbul'da Gedikpaşa Sıbyan Mektebinde okuduktan sonra Bayezit Rüştiyesinde ve Atik Mülkiye Mektebinde tahsil edip şehâdetname almış ve Bayezit Camiinde ulûm-u dinîyeyi taallüm etmiştir. Bâb-ı Fetvâ'da mün'akit hey'et huzurunda imtihan olup niyâbete liyakatı nümayan olmakla 18 Cemazielaher 1292'de intihabnâme almıştır.

15 Şaban 1292'den Şevval 1293'e kadar Görele niyâbetinde bulunduktan sonra 25 Ramazan 1293'den yani 26 Eylül 1292'den 4 Eylül 1294'e kadar Ürgüp, 3 Teşrinievvel 1295'den 7 Mart 1298'e kadar Pazarcık (Halep), 30 Teşrinievvel 1298'den 6 Teşrinisani 1300'e kadar Lâdik, 13 Ağustos 1301'den 5 Teşrinievvel 1303'e kadar saniyen Ürgüp, 27 Ağustos 1304'den 28 Kânunisani 1306'ya kadar Cisrşuur (Halep), 23 Ağustos 1307'den 26 Kânunisani 1309'a kadar Edlip, 12 Haziran 1311'den 18 Mart 1312'ye kadar Pazarköy, bu tarihten 27 Mart 1314'e kadar Akkâ, 1 Mart 1315'den 6 Haziran 1317'ye kadar Karahisarısahip, 6 Teşrinievvel 1318'den 28 Haziran 1319'a kadar Kayseri, bu tarihten 4 Eylül 1321'e kadar saniyen Karahisarısahip, 11 Temmuz 1322'de Büyükçekmece'ye tayin olmuş ve 27 Temmuz 1323'den 3 Haziran 1325'e kadar Karesi Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Ahmet Tevfik Efendinin uhdesine Gurre-i Receb 1299 tarihinde

İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih ve 9 Receb 1312'de Süleymaniye raddelerine terfi buyurulup Cemazielevvel 1314'de zabt etmek ve bir sene mutasarrıf olmak üzere Bilâd-ı Devriyeden Adana Mevleviyeti, 9 Safer 1316'da Bilâd-ı Mahreç'ten Kudüs pâyesi, 4 Cemazielaher 1319'da Bilâd-ı Hamse'den Bursa pâyesi ihsan buyurulup 29 Ramazan 1317 tarihinde 3. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif olunmuştur.

12 Teşrinievvel 1325'den itibaren mazul addedilmişse de 17 Nisan 1327'de Midilli Livası niybetine tayin edilmiştir. Burasının havası iyi gelmediğinden sıhhî sebeblerden istifa etmiş ve 17 Haziran 1328'den itibaren mazuliyet maaşı tahsis edilmiştir. **(c. 1, sh: 256)**

AHMET TEVFİK EFENDİ (İbradılı)

Hacı Ahmetzâde El-Hac İbrahim Efendinin oğlu olup 1258 h. senesinde (1 Ağustos 1258) Antalya'nın İbradı Kasabasında doğmuştur. İbradı Sıbyan mektebinde ve Medresesinde okumuştur. Kürtçe bilirdi.

1 Temmuz 1282'den 1 Şubat 1284'e kadar Bargîri, 25 Teşrinievvel 1285'den 26 Mayıs 1288'e kadar Rıdvan (diğer adı ile Garzan), 23 Ağustos 1288'den 30 Mayıs 1291'e kadar Şirvan, 18 Mayıs 1292'de Haçîn (Adana) niyâbetine tayin edilmiş ve âhiren istifâsı üzerine İstanbul'a gelmiştir.

19 Kânunievvel 1293'den 17 Teşrinisani 1295'e kadar Kavala, 28 Mayıs 1296'dan 4 Mayıs 1297'ye kadar Yakova, bu tarihten 14 Ağustos 1298'e kadar Vodina, 18 Mart 1299'dan 12 Temmuz 1300'e kadar Alâiyye, 6 Mart 1301'den 12 Şubat 1302'ye kadar Yenicevardar, 28 Teşrinievvel 1305'den 6 Teşrinievvel 1307'ye kadar Edremit Niyabet-i Şer'iyyelerinde bulunmuştur.

2 Rebiulevvel 1299'da 5. rütbeden Mecidî nişanına, 11 Ramazan 1302'de İbtidaî Dahil Bursa ruûsuna, 24 Ramazan 1303'de İzmir Pâyesine, 15 Cemazielaher 1305'de tebdilen 4. rütbeden Mecidî nişanına nail olmuştur.

Mümaileyh 4 Mayıs 1309'dan 6 Teşrinisani 1310'a kadar Debre sancağı niyâbetinde, 23 Mart 1313'den 28 Nisan 1316'ya kadar Erzincan, 5 Temmuz 1317'den 13 Kânunisani 1317'ye kadar Yenipazar (Kosova) niyâbetlerinde bulunmuştur. 28 Mayıs 1318'de Preveze niyâbetine tayin edilmiş ve 9 Cemazielevvel 1320'de terfian Edirne Pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur. **(c. 1, sh: 49)**

AHMET TEVFİK EFENDİ (İbradılı)

Kuzat'tan Ahmet Efendinin oğlu olup 1270 h. senesinde İbradı'nın Süflâ Mahallesinde doğmuştur. Kur'an-ı Kerîm ile ilk ilimleri okuduktan sonra Arabî ve Şer'î ilimleri İstanbul Mahkemesi Şer'iyyatçısı İbrahim Efendiden tahsil ile icâzet almıştır. Müstahdem sınıfında istihdam olunmak üzere imtihanla 16 Rebiulevvel 1296 tarihinde niyâbet tezkeresini, ceza ve hukuk işlerinde bulunmak üzere imtihanla iyi derecede Mekteb-i Hukuk ve yine imtihanla 3. sınıf Defter-i Hakanî memuriyetine ehliyeti tebeyyün ettiğine dair 9 Kânunisani 1305 (25 Receb 1303) tarihli şehâdetnamelerini almıştır.

Eylül 1292'den 10 Ağustos 1294'e kadar Azîziye, 24 Mart 1295'den 15 Eylül 1298'e kadar Harem (Halep), 1 Haziran 1299'dan 9 Temmuz 1301'e kadar Lâpseki, 6 Şubat 1301'den 16 Kânunisani 1303'e kadar Köprü (Sivas), 4 Kânunievvel 1304'den 13 Teşrinisani 1306'ya kadar Şile, 3 Temmuz 1309'dan 12 Haziran 1312'ye kadar Mekri (Fethiye), 22 Mart 1313'den 1 Mart 1315'e kadar Sarmısaklı, 2 Kânunievvel 1316'dan 1318'e kadar İskilip, 29 Mayıs 1319'dan 7 Mayıs 1321'e kadar Divriği, 18 Mart 1323'den 24 Şubat 1324'e kadar Bozkır, 1 Şubat 1325'den 1 Haziran 1327'ye kadar Akseki Niyâbetlerinde bulunmuştur.

16 Zilhicce 1319'da uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur.

1 Mart 1328'den itibaren mazuliyet maaşı almaya başlamışsa da 10 Teşrinievvel 1328'de Kaş Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 5 Mayıs 1330 tarihinde azl edilmiştir. Kaş Kazası Kadılığından azlinden itibaren de mazuliyet maaşı almaya başlamıştır. **(c. 5, sh: 4)**

AHMET TEVFİK EFENDİ (İbradılı)

Ayaş kazası sabık naibi Mehmet Kâmil Efendinin oğlu olup 1283 h. senesinde Akseki'nin İbradı kasabasında doğmuştur. İbradı'da Sıbyan mektebinde okuduktan sonra Konya ve Seydişehir Medreselerinde ilim tahsil etmiştir.

17 Eylül 1306'da İbradı kasabası Tahrirat Kâtibliğine tayin edilmiştir. 6 ay 28 gün vazife gördükten sonra ayrılmıştır : (15 Nisan 1307). 19 Mart 1311'den 12 Mart 1312'ye kadar kendi nahiyesinde sülûs aidatla niyâbette bulunmuştur. 9 Mayıs 1314'den 10 Teşrinievvel 1316'ya kadar Kâhta (Adıyaman) kazası niyâbetinde 30 ay vazife görmüştür. 4 Haziran 1317'den 14 Mayıs 1319'a kadar Bulanık (diğer adı: Bahçe), 23 Mayıs 1320'den 19 Nisan 1322'ye kadar Aksaray, 30 Mayıs 1323'den 22 Teşrinievvel 1324'e kadar Mecitözü kazaları niyâ-

betlerinde bulunmuştur. 6 Şubat 1325'den 15 Kânunisani 1327'ye kadar Yenişehir kazası niyâbetinde bulunmuştur. 1 Ağustos 1328'de Mazgirt kazası niyâbetine tayin edilmişse de 10 Kânunievvel 1328'de istifa etmiştir. 20 Kânunievvel 1329'da Ilgın Kazası Kadılığına tayin edilmiş ve orada memuriyette bulunması muvafık görülmeyerek İrade-i Seniyye kararı ile 7 Eylül 1330'da azl edilmiştir. 1 Kânunievvel 1330'dan itibaren Konya emvâlinden olmak üzere Müstehikkin-i İlmiye tertibinden maaş tahsis edilmiştir.

İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği Ruûs-i Hûmayûn'unu haizdir: (19 Rebiulaher 1314)

16 Nisan 1334'de Adliye teşkilâtına intisab etmiştir. (c. 1, sh: 251, dosya: 1156?)

AHMET TEVFÎK EFENDİ (İstanbullu)

Sudûr-i Izâm'dan Reis-ül Ulemâ ve Nakîb-ül Eşraf Mustafa İzzet Efendinin oğludur. Sadâttan İsmail Rumî Hazretlerinin sülâlesindendir. 1276 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Beşiktaş Rüştiye ve İdadi'lerinde okuyup mezun olmadan bu mektebleri terk etmiş ve hususî muallimden fıkıh ve kavanin tahsil etmiştir.

29 Rebiulaher 1280 tarihinde uhdesine İstanbul Müderrisliği tevcih ve 10 Mayıs 1291 (19 Rebiulaher 1292) de Mektubî Meşihat Kalemine tayin edilmiştir. 1 Kânunisani 1292'de bu vazifeden ayrılmış ve 31 Mayıs 1293'de Müderrislik maaşı tahsis edilmiştir. 24 Kânunisani 1301'de Bilâd-ı Mahreç'ten Selânik Mevleviyetini zabt etmiştir. Niyâbete kabulü ile 18 Kânunisani 1307'den 24 Nisan 1310'a kadar Gökboze (Gebze) niyâbetinde bulunmuş ve 29 Nisan 1315'den itibaren Bilâd-ı Hamse'den Mısır Mevleviyeti tevcih olunmuştur. Mısır Mevleviyetinden 17 Nisan 1316'da infisal etmiştir.

16 Temmuz 1319'dan 24 Haziran 1321'e kadar Beykoz niyâbetinde bulunup 22 Şevval 1324'de rütbesi Haremeyn payesine terfi edilmiştir. 1 Mayıs 1323'de saniyen Büyükçekmece niyâbetine tayin edilmiş ve 1 Eylül 1323'de saniyen Beykoz niyâbetine nakl etmiştir.

17 Cemazielaher 1324'de 3. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif buyurulmuştur.

24 Temmuz 1324'den 1 Teşrinisani 1324'e kadar Kaymakam vekâletinde bulunduktan sonra 10 Ağustos 1325'de Beykoz niyâbetinden ayrılmıştır. 1 Kânunisani 1325'den itibaren Rical-i İlmiye Tertibi'nden maaş almış ve 1 Temmuz 1326'da tekaüte sevk edilmiştir.

Makrikôy (Bakırköy) nüfus dairesinin iş'arı ile 1273 h. senesin-

de doğduğu tebeyyün ettiğinden velâdet yılı tashih edilmiştir. (c. I, sh: 333).

EL-HAC HAFIZ AHMET TEVFİK EFENDİ (İstanbullu)

Meclis-i Mesalih-i Talebe Azasından iken irtihâl eden İstanbul pâyelilerinden Ayaşlı El-Hac Mustafa Tevfik Efendinin oğludur.

1284 h./1282 malî yılında Dersaadet'te doğmuştur. İstanbul'da Sultanahmet civarında Üçler Mahallesinde vakı' mekteb-i ibtidaîyede tahsilden sonra Çiçekpazarı Rüştiyesinde sarf-nahivden imtihanla Atîk Mekteb-i Mülkiye'ye kayt ve kabul olunmuş ise de 93 muharebesinde mezkûr mektebe muhacir iskân edilmiş olmasına mebni lâğv edildiğinden şehâdetname alamamıştır. Sonradan Göleli Hafız Efendi merhumdan hıfz-ı Kur'an ve Bayezit Camii Şerifi Dersiâmlarından Karecikli Recep Efendiden ulûm-i arabîye tahsiliyle beraber Muallimhane-i Nüvvab'a dahi devam ederek Şaban 1310 tarihinde Sunuf-i Rabi' şehâdetnamesine nailiyetle mekteb-i mezkûrden neş'et ettiği gibi dersten de icâzet almıştır. Türkçe okur yazar ve imkân dahilinde Arapça tekellüm ederdi.

20 Rebiulevvel 1311 (23 Eylül 1309) tarihinde Bursa Sancağına bağlı Adranos kazası Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin buyurulup, Gurre-i Zilhicce 1311 (24 Mayıs 1310) de Sultanyeri Niyâbetine nakl olunmuştur. Buradan Cemazielevvel 1312 (18 Teşrinievvel 1310) de istifa etmiş ve 15 Muharrem 1313 (26 Haziran 1311) tarihinde Hayrabolu Niyâbetine tayin edilmiştir. 26 Rebiulevvel 1316 (2 Ağustos 1314) tarihinde Ertuğrul Sancağına bağlı Söğüt Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin edilmiştir. 21 Şevval 1318 (29 Kânunisani 1316) tarihinde Akşehir kazası Niyâbet-i Şer'iyyesine, 10 Zilhicce 1320 (24 Şubat 1318) de Eskişehir Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 24 Şaban 1321 (1 Teşrinisani 1319) de Biga'ya nakl edilmiş, Recep 1325 (28 Temmuz 1323) tarihinde de Havass-ı Refia Mevleviyetine, 1 Eylül 1325 tarihinde kadro haricine çıkarılmıştır. 16 Cemazielevvel 1327'de sunuf-i salise, Gurre-i Muharrem 1328 (31 Kânunievvel 1325) de sunuf-i sani'ye terfi olunmuştur. 10 Zilkade 1328 (31 Teşrinievvel 1326) tarihinde Amasya Sancağı Niyâbetine, oradan da 9 Teşrinievvel 1328'de ayrılmıştır: 22 Ekim 1912.

Mümaileyh 1295 h. de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine, 1304 h. de Hareket-i Hariç'e, 1310 h. de İbtidâi Dahile, 25 Şevval 1314 h. de Hareket-i Dahile, 1319 h. de Musıla-i Sahn'a, 21 Rebiulevvel 1321'de Sahn'a, Gurre-i Zilhicce 1322'de İbtidaî Altmışlı'ya, 11 Safer 1324'de Hareket-i Altmışlıya terfi' olunmuştur. 3 Safer 1332 (18 Kanunievvel

1329) tarihinde Manisa Livası Niyabet-i Şer'iyyesine tayin edilmiştir. 1 Ramazan 1333 (11 Temmuz 1331) tarihinde Kal'a-yi Sultaniye (Çanakkale) Kadılığına tayin edilmiştir.

17 Muharrem 1338 (13 Teşrinievvel 1335) tarihinde bazı huzursuz olaylar yüzünden Denizli Kadısı ile becayiş yapmıştır. Hemen gider gitmez de istifa etmiştir. Akabinde Karahisar-ı Sahip Kadılığına (8 Şubat 1336) tayin edilmiş, azimetini müteakıp 10 Mayıs 1336 tarihinde Evkaf-ı Hümayûn Mahkemesi Müşavir-i Sanîliğine tayin buyurulmuştur.

Lâzime-i bi-tarafîye adem-i riayeti, vuku bulan şikayetten anlaşılmasına binaen 24 Zilhicce 1340 (20 Temmuz 1338) senesinde azl olmuştur.

Bu tarihten itibaren mazuliyet maaşı almıştır. (c. 4, s: 272, dosya: 727)

AHMET TEVFİK EFENDİ (İstanbullu)

Nüvvabtan Hasan Hüsnü Efendi'nin oğlu olup 1285 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur. Dersaadet'te Süleymaniye İbtidaî Mektebinde ve Şehzade Rüştiyesinde tahsil ederek şehadetname almışsa da sonradan muhterik olmuştur. Muallim-i mahsusadan sarf ve nahiv okumuştur.

17 Temmuz 1309 (15 Muharrem 1311) senesinde İzmir Mahkeme-i Şer'iyyesi Kitabetine tayin edilmiştir. Meşrutiyetin ilânı üzerine eniştesi Naib-i Sabık Mehmet Emin Efendi hakkındaki galeyan üzerine terk-i vazife ettirilmesine mebni 10 Kanunisani 1324 (1326 h.) senesinde infikak etmiştir. (c. 2, sh: 429)

AHMET TEVFİK EFENDİ (İstanbullu)

«Hacı Bey» denmekle maruf tüccardan ve mevali-i devriyyeden El Hac Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1275 h. yılında İstanbul'da doğmuştur.

Kasımpaşa'da Nalinci İbtidaî Mektebinde Kur'an-ı Kerîm, tecvit, ilm-i kıraat, hüsn-ü hat ve bir sene kadar da Galata Rüştiyesinde okuduktan sonra «Dâr-ül Maarif» adlı mektebten şehadetname almıştır. Hususî surette Kur'an, Farsça ve sair fünûnları okumuştur. Dinî ve aklî ilimlerle feraiz'i Fatih Dersiamlarından Karviçe'li Ali Recaî ve Reis-ül Müsevvidin Şükrü Efendilerden tertib-i ma'ruf üzere ikmal ederek iki adet icazetname almıştır.

1292 h. senesinden itibaren mülâzemeten Daire-i İlmiyye Maaş Kâtibliğine tayin olunup bir sene kadar devam ettikten sonra 26 Şev-

val 1293 (Gaye-i Teşrinievvel 1292) de Fetvâhane'ye mülâzim kayt olunmuştur. 10 Şubat 1294'de Tahkik-i Kuzat memuriyetine tayin edilmiştir. 7 Mayıs 1295'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Odası Ser-Mübeyyizliğine nakledilmiştir. 15 Eylül 1299'da babasının hususî ticarethanesinde bulunmak fikriyle vazifesini tamamen terk etmiştir. Fakat sonradan 28 Kanunisani 1300'de vazifesine dönmüş ve 14 Mart 1303'de İsti'naf Mukayyidi Muavinliğine tayin edilmiştir. 19 Nisan 1305'de Mukayyıtlığa terfi' etmiştir. 27 Mart 1307'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Mümeyyiz Muavini Salisliğine tayin olunmuştur. 1 Mart 1316'da Telhîs-i İ'lâmat Memuriyetine, 1 Eylül 1325 senesinde İ'lâmat-ı Şer'iyye Müdüriyeti ile fahrî olarak Şû'ra-i İlmîye azalığına, 18 Kanunievvel 1326'da Fetvâ Emanet-i Aliyyesi Muavinliğine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1325'de ayrıca Tensîk Komisyonu azalığında da bulunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 14 Şaban 1290 senesinde İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği tevcih edilip 29 Temmuz 1312'de Kudüs Mevleviyeti ile 1 Eylül 1316'da Tarik maaşı tahsis edilmiştir. 28 Nisan 1326 senesinden itibaren de Bilâd-ı Hamse'den Mısır Mevleviyetini zabt etmiştir. Haiz olduğu müderrislik 25 Cemazielevvel 1294'de Musıla-i Süleymaniye'ye isal olunduktan sonra 25 Rebiulevvel 1297'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine tahvîl, 29 Zilkade 1298'de Hareket-i Hariç'e, 21 Muharrem 1304'de İbtidaî Dahil'e, 25 Cemazielaher 1306'da Hareket-i Dahil'e, 27 Muharrem 1309'da Musıla-i Sahn'a, Gurre-i Zilhicce 1312'de İbtidaî Altmışlı'ya, 26 Safer 1313'de Hamise-i Süleymaniye'ye terfi' buyurulup Gurre-i Rebiulevvel 1314'de Mahreç ve Gurre-i Cemazielevvel 1329'da da Bilâd-ı Hamse mevleviyetini ihraz etmiştir.

14 Kanunisani 1328 (18 Safer 1331) de Fetvâ Emanetine tayinle 22 Safer 1331'de uhdesine Anadolu Kazaskerliği pâyesi ihsan buyurularak 5 Mart 1330'da azl edilmiştir.

17 Temmuz 1332'de İrade-i Seniyye kararı ile Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Riyabetine tayin edilmiştir. Tevhid-i kazâ kanunu mucibince 1 Nisan 1333 tarihinden itibaren mezkür meclis lağv olunca 2 Nisan 1333'de Mahkeme-i Temyiz A'zalığına tayin edilmiştir. 21 Teşrinievvel 1334'de meclis-i mezkür Riyasetine tayin buyurulmuş ve bilahere Mehakim-i Şer'iyye'nin Makam-ı Meşihat-ı İslâmiye'ye iadeten irtibatı hakkında heşr olunan 8 Mayıs 1336 tarihli kanun mucibince meclis-i mezkür namı Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye'ye tahvili ile müşarünileyh riyasette ibka kılınmıştır. Mecburi mezuniyet kararnamesi mucibince tekaüde sevki iktiza ederken fazilet liyakat ve ih-

tisası cihetiyle istihdamı uygun görülmüştür. (c.3, sh: 145-146, dosya: 3004 ?)

AHMET TEVFİK EFENDİ (Kandıralı)

Nüvvabtan Şükrü Efendinin oğlu olun 1293 h./1292 mali yılında Kandıra'da doğmuştur. Dersaadet'te Kadıçeşme İbtidaî Mektebinde ve muahharren Fatih Servili Medresede ulûm-i Arabîye tahsil etmiştir. Mümeileyh Adapazarı kazası Mahkeme-i Şer'iyyesinde ihdas edilen kitabete imtihanla dahil olarak 1 Mayıs 1328 (28 Cemazielevvel 1330) tarihinde bu vazifesi tasdik edilmiştir. (c. 4, sh: 58)

HAFIZ AHMET TEVFİK EFENDİ (Köprülülü)

Müderrisinden Osman Remzi Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde Köprülü Kazasında doğmuştur. Babası Köprülü müftüsü iken vefat etmiştir. Köprülü'de müftü olan müderris Hacı Hasan Efendi'den tahsili meşrut olan dersleri tederrüs ederek 1305'de icazet almıştır.

İcazet tarihinden itibaren ders okutmağa başlamış ve 5 Nisan 1326'da Köprülü Medresesine müderris tayin olunmuştur. (Dosya: 4623)

AHMET TEVFİK EFENDİ (Siirtli)

Sabık Siirt Müftüsü Kadı Hasan Efendi'nin oğlu olup 1261 h. senesinde Siirt'te doğmuştur. Siirt'te Fahrîye ve Mahmudiye Medreselerinde ilim tahsil ederek icazet almıştır.

30 Temmuz 1300'de 40 yaşında olduğu halde Siirt Sancağı Müftülüğüne tayin edilmiştir. (c. 1, sh: 31)

AHMET TEVFİK EFENDİ (Uzunköprülü)

Fevzi Bey köyünden Hafız Ali Efendi'nin oğlu olup 1301 h. senesinde Cisrergene (Uzunköprü) kazasında doğmuştur. İlk tahsilini hususî olarak memleketinde gördükten sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Kuşadalı Musa Kâzim ve Rizeli Muharrem Efendilerin halka-i tedrîsine dahil olarak Tasavvurat ve Tasdikat'a kadar okumuş ve daha sonra imtihanla dahil olduğu Dâr'ül Muallimin Rüştiye şubesinden 9 Eylül 1324'de tasdikname ve müdavim bulunduğu Dâr'ül Fünûn Ulûm-i Tabiîye Şubesinden 13 Haziran 1327 tarihinde pek-iyi derecede şehadetname almıştır. Hususî surette Farsça öğrendiği gibi Fransızca da okur ve yazardı.

1 Kanunievvel 1327 tarihinde Eb'ul Fazl, Kaba Halil ve Bahr-i Si-

yah Ayak Kurşunlu Dershaneleri Coğrafya ve Tarih Muallimliğine tayin edilmiştir. 24 Teşrinievvel 1328'de Çarşamba'da Valide Sultan, Ekmekçi-zâde, Bayezit, Sinanpaşa, Sultanahmet, Bahr-i Sefîd Başkurşunlu ve Bahr-i Siyah Ayak Kurşunlu Dersahneleri Ma'lümat-ı Sıhhiye ve Nafia ile Tabiî Coğrafya ve Riyazî Dersleri uhdesine ilâve olarak tevdi buyurulmuştur. 22 Teşrinievvel 1330 tarihinde Gebze Sultanîsi Ulûm-i Tabiiye Muallim Vekâletine tayin edilmişse de aynı yıl içinde 1 Teşrinisani 1330'da teşkilâtça dershaneler lâğv olunduğundan Medaris-i Taliye 4. ve 3. sınıf Ma'lümat-ı Ziraiyye Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1331'de aynı medresenin 5. sınıfının Meadin ve Tabakat Müderrisliğine nakl edilmiştir. 1 Teşrinisani 1332'de Medaris-i Taliye 5. sınıf Meadin ve Tabakat Müderrisliğinden kadro harici edilmiştir.

Ders Vekâletince 9 Kanunisani 1329'da Encümen-i Muallimîn Azalığına tayin edilmiştir.

1 Eylül 1333 tarihinde İbtidaî Hariç Medresesi İhzarî Kısmı İlm-i İnşâ ve Coğrafya Müderrisliğine tayin edilmiş ve 1 Eylül 1335 tarihli kadroda açıkta kaldığından bu müderrislikten ayrılmıştır.

İstanbul Maarif Müdürlüğünün bir evrakından mümaileyh'in 14 Kanunisani 1340 tarihinde Mecidiye Erkek Nümûne Mektebi Müdürlüğünde bulunduğu tebeyyün etmektedir. **(c. 7, sh: 182, dosya: 4386)**

HACI AHMET VASIF EFENDİ (Dinarlı)

Ketenzâde denmekle maruf olup Hacı Mehmet Efendi'nin oğludur. 1275 h. senesinde Kikler (Dinar) de oğmuştur. İlk tahsilden sonra Burdur'a gidip dinî ilimleri okuyarak Cemazielaher 1301'de icazet almıştır.

İlk vazifesinde fahrî olarak Kikler Kazası Müftülüğüne tayin edilmişse de 23 Kanunievvel 1325 tarihinde Hüdavendigâr Vilayeti Tensik Komisyonunca mezkür müftülükte tavzifi takarrur etmiştir. **(c. 7, sh: 204, dosya: 2272: Kanunisani 1341 tarihli yazı ile diyanete)**

AHMET VASIF EFENDİ (İstanbullu)

Hoca Mehmet Vasfî Efendi'nin oğlu olup 1268 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Hususî muallimden Arapça, Farsça, hesab ve hendese okumuştur. Nisan 1292'den 1 Haziran 1296'ya kadar Rumeli Sadareti Vekayi Kâtibliği maiyyetinde istihdam edilmiştir. Maaşı Anadolu ve Rumeli Sadaretlerinden tahsis olunup Eytam Sandığı hasılâtından almakta idi. 1 Eylül 1298'de ünvanı Emval-i Eytam Muhasebe Memuriyetine tahvil olunmuştur.

26 Ağustos 1304'den 16 Ağustos 1305'e kadar Kenğiri (Çankırı) —92 kuruş maaşlı— mevleviyetini zabt etmiştir.

Uhdesine 16 Ramazan 1293 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunup 13 Muharrem 1297'de İbtidaî Dahil'e, 29 Cemazielevvel 1297'de Sahn'a, 17 Şaban 1298'de Hareket-i Altmışlı'ya ve 29 Şevval 1301'de Süleymaniye raddelerine terfi' kılınmıştır.

Emval-i Eytam Vekayi Kâtibliğinde istihdamı sırasında 1 Eylül 1310 tarihinde tekaudiyesini talep etmiş ve 1 Mart 1315 tarihinde vefat etmiştir. c. 6, sh: 162, c. 7, sh: 44, dosya: 175 ?)

AHMET VEFİK EFENDİ (Hacıoğlupazarcığılı)

Salih Efendi'nin oğlu olup 1278 h. yılında Hacıoğlupazarcığı kasabasında doğmuştur. Mebadi-i ulûmu kıraât ettikten sonra Deraliyye'ye gelerek Dârülmuallimin İbtidaîsine devamla 5 Safer 1305'de ehliyetnâme almış ve Fatih Camiinde ulum-i âliye ve âliyeyi tahsil etmiştir. Medrese-tül Kuzat'ın 5. sınıfına kabul olmuştur.

1317 h. yılında Hacıoğlupazarcığı Müftülüğüne tayin edilmiştir. 8 Teşrinievvel 1321'de Ahtepoli kazası niyabetine, 4 Teşrinisani 1324'de Bartın kazası niyabetine, 1 Mayıs 1328'de Eğridere niyabetine tayin edilmişse de hal-i harb dolayısıyle Dersaadet'e gelmiştir. 25 Temmuz 1329'da Ahtepoli (Demirköy) kazasına tayin edilmiştir.

27 Cemazielaher 1321'de uhdesine Musıla-i Süleymaniye Bursa Müderrisliği ve 17 Cemazielevvel 1322'de de İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur.

6 Şubat 1338 tarihinde (8 Cemazielaher 1340) Bayramiç kazası kadılığına tayin edilmiştir. Altmış yaşını tecavüz etmesinden dolayı tekaüte sevk olunmuştur. (c. 2, sh: 583, dosya: 624)

AHMET VEFİK EFENDİ (Musullu)

Musul'da medfun Nebi Yunus (selevat-ül-lahi alâ nebiyyina ve aleyhi) Hazretlerinin Camii Şerifi Mütevellisi Salih Efendi'nin oğlu olup 1281 h. yılında Musul'da Şeyh Mehmet Mahallesinde doğmuştur.

Musul Vilâyetinde Sıbyan ve Rüştiye mekteblerinde tahsil ile 6 Haziran 1299 tarihinde şehadetname ahzi ile mekteb-i mezkûrdan neş'etini müteakıb Celîlî Abdülfettah Paşa Medresesinde ulûm-i âliye ve âliyeyi ve diğer ilimleri tahsil eylemiştir. Arapça, Farsça ve Türkçe tekellüm ve Fransızca kıraat ve kitabete muktedir bulunuyordu.

7 Teşrinievvel 1299 (Muharrem 1301) tarihinde Bağdat Vilâyetine mülhak Ana kazası tahrirat kitabetine tayinle ifa-i vazife etmekte

iken 20 Teşrinisani 1303 (13 Safer 1304) de Musul Vilâyeti dahilinde Sancar kazası tapu kâtibliğine tayin edilmiştir. 11 Şubat 1313 tarihinde bu vazifeden istifa etmiş ve aynı kazanın Mahkeme-i Şer'iyyesi kâtibliğine tayin edilmiştir. 14 Temmuz 1326 tarihine kadar takriben on üç yıl bu vazifede kalmıştır. Bu arada kaza tahrirat kitabetinde ve bu vazifeye munzam olan mukavelât muharrirliğinde 15 Şubat 1319'dan 31 Kanunievvel 1320 tarihine kadar ek vazifelerde bulunmuştur.

Ayrıca kazanın 2 Kanunievvel 1325 tarihinden 14 Temmuz 1326 tarihine kadar, niyabet-i şer'iyyesi vekâletinde bulunmuştur. Şer'iyye Mahkemesinde inhilâl eden ikinci kitabete 28 Mayıs 1328 (24 Cemazielaher 1330) tarihinde tayin olmuş, bu kâtiblik de 1 Mart 1330 (16 Rebiulaher 1331) senesinde lâğvedilince açıkta kalmıştır. 21 Şubat 1328 tarihinde mezkûr Sancar kazasında küşat edilen Reşadiye Mekteb-i İbtidaiyesinde Hat Muallimliği fahrî olarak uhdesine tevcîh buyurulmuştur.

Mümaileyh 23 Ağustos 1330 (14 Şevval 1332) tarihinde Zaho kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir: (6 Eylül 1914) (c. 4, sh: 209)

HACI AHMET VEHBİ EFENDİ (Balıkesirli)

Kıdnaz-zâde Balıkesirli Hafız Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1274 h. / 1273 maliyesinde Balıkesir kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezkûre İbtida ve Rüşti mekteblerinde tahsil ile Alay-bey Medresesi Müderrisi Hacı Mustafa ve Hacı Süleyman Efendilerden iki kıt'a icazetname aldıktan sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Şerîfi Dersiamlarından merhum Hoca Şakir Efendi'den gurre-i Cemazielevvel 1302 tarihinde ve muahharen Balıkesir'de Seyyit Abdullah Efendi'den ilm-i tefsîr ve müfti-i belde Osman Nurî Efendi'den de hadîs'ten 18 Eylül 1316 tarihinde kezalik üç kıt'a icazetname alıp Balıkesir'de bulunan Çavuş Dâr-ül Hadîs Medresesinde tedrise mübaşeret ederek iki defa icazetname vermeğe muvaffak olmuş ve 1324 senesi ibtidasından (itibaren) fahrî olarak mahallî Evkaf riyasetinde bulunmuştur. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi.

13 Eylül 1315 (19 Cemazielevvel 1317) senesinde Balıkesir Müftülüğü Müsevvitliğine fahrî olarak tayin edilmiş ve 6 Teşrinievvel 1325 (5 Şevval 1327) de ise bu vazifede ibka kılınmasına mebni müftü Osman Efendi'nin vefatından dolayı da 21 Şubat 1327 tarihinde müftü olmuş ve dört gün sonra (19 Rebiulevvel 1330) işe mübaşeret etmiştir

Takib ettiği hatt-ı hareket hükûmet-i hazıranın idare ve siyaseti ile kabil-i te'lif görülmeyerek 6 Nisan 1335 (4 Receb 1337) tarihinde vazifesinden azl edilmiştir.

Mümaileyh 8 Haziran 1335 tarihinde vefat etmişlerdir. (c. 4, sh: 102, dosya: 3109)

AHMET YÜMNİ EFENDİ (İstanbullu)

Yemen Vilâyeti Merkez Naiblerinden ve Haremeyn pâyelerinden Mehmet Asım Efendi'nin oğlu olup 1294 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Kütahya İbtidaî, Kudüs'te İ'dadî mekteblerinde müretteb dersleri, Prizren ve Yemen merkezlerinde de ulûm-i Arabîyeyi tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

5 Teşrinievvel 1314 (Cemazielaher 1316) senesinde Yemen'in Amran kazasına naib tayin edilmiştir. 28 Kanunisani 1316'da bu vazifeden ayrılmış ve nihayet 1 Nisan 1326 tarihinde Manisa Mahkeme-i Şer'iyyesi Zabıt Kâtibliğine tayin edilmiştir. Vazifesinde sert ve titiz olduğu için 15 Ağustos 1332 tarihinde ashab-i mesalihe karşı hoş muamelede bulunması için belâdan bir tezkireye muhatab olmuştur. (c. 2, sh: 185, dosya: 1887)

AHMET ZAHİT EFENDİ (Niğdeli)

Niğde Nakib-ül Eşraf Kaymakamı Mehmet Rasıh Efendi'nin oğlu olup 1292 h. yılında Niğde'de doğmuştur. Mekteb-i İbtidaîyyede mukaddemat-ı ulûmu tedris ve Kur'an'ı hıfz ederek rüştiyede dahi tahsil ile aliyyül a'lâ derecede şehadetname almış ve ulûm-i âliye ve âliyeyi pederinden telemmüz ile mucaz olmuştur. Türkçe okur yazar olup Arapçaya vakıf idi.

1 Mart 1321 (7 Muharrem 1323) tarihinde Niğde Bidâyet Mahkemesi Azalığına tayin olmuş ve 10 Teşrinievvel 1321'den 21 Teşrinisani 1321'e kadar fahrî olarak Reis-i Evvel vekâletinde, 11 Ağustos 1324 tarihinden 30 Kanunisani 1324 tarihine kadar Müddeiumumî vekâletini ifa etmiş ve nihayet 24 Nisan 1326 tarihinden itibaren mezkûr Mahkeme-i Şer'iyye Başkitabetine tayin edilmiştir.

İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği rütbesini haizdir. (c.. 2, sh: 473)

AHMET ZİYA EFENDİ (İstanbullu)

Trabzonî Hoca Kırımî-zâde Mehmet Nazif Efendi'nin oğlu olup 1304 h. yılında (1302/1886) Der-aliyye'de doğmuştur. Mebadi-i ulûmu İbtidaî mekteblerinde ve Rüştiye derslerini Ticaret-i Bahriye-i Kaptan Mektebi ile Fatih Askeri Rüştiyesinde tahsil ederek şehadetname

almıştır. Hesab, hendese ve cebir hakkında fevkalâde malûmatı haiz bulunduğu gibi Fransızca'ya aşina bulunuyordu.

1 Mart 1321 (7 Muharrem 1324) tarihinde Defter-i Hakanî Nezareti Muhasebe Kalemine mülâzemeten dahil olmuşsa da 15 Şubat 1322'de istifa etmiştir. Tarih-i mezkûrden itibaren Emval-i Eytam Müdüriyeti Maaş Kâtibliğine, 21 Temmuz 1323'de İkrazat Kâtibliğine ve 1 Eylül 1325'de ilerde istihdam edilmek üzere kadro haricine bırakılmıştır. 27 Teşrinisani 1326 tarihinde Osmanlı Seyr-ü Sefain İdaresi Muhasebe Kalemine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 551)

AHMET ZÜHTÜ EFENDİ (İstanbullu)

Müderrislerden Üsküdar'da Ahmet Çelebi Camii İmamı ve Karadavutpaşa Camii Cum'a Vaizi Safranbolulu Mehmet Kasım Zühtü Efendi'nin oğlu olup 1294 h. (29 Kanunievvel 1292) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Mezkûr camilerde hususî surette ders okumuştur.

Pederinin vefatı ile inhilâl eden imamlığa imtihanla tayin edilmiş ve 4 Eylül 1307'de İstanbul Bab Mahkemesine ve 10 Haziran 1308'de Rumelikazaskerliği Vekayi Kalemine kâtib nasb edilmiştir. Bu kâtiblikte 10 Nisan 1335 tarihine kadar kalarak birinci sınıf kâtibliğe terfi' etmiştir.

Uhdesine 9 Receb 1312'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulup 3 Cemazielaher 1315'de İbtidaî Dahil'e, Cemazielevvel 1317'de Sahn'a, 16 Cemazielevvel 1322'de İbtidaî Altmışlı'ya terfi' olunup 24 Nisan 1329'da İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltîf edilmiş ve 29 Muharrem 1324'de 4. rütbeden Mecidî nişanına nail olmuştur.

11 Şubat 1339'da ma'zul addedilmiş ve sonradan teşekkül eden idarî teşkilât içinde Üsküdar Ahkâm-ı Şahsîye Mahkemesi ikinci sınıf zabıt kâtibliğinde istihdam edildiği 29 Mayıs 1927 tarihli Encümen-i Adliye evrakından anlaşılmıştır. (c. 7, sh: 41, dosya: 114)

AKİF EFENDİ (Kesim Alioğlu - Hopalı)

Hasan Ağa'nın oğlu olup 1290 (?) h. / 1295 malî yılında Hopa kazasının Arhavî nahiyesinde doğmuştur. Nahiye-i mezkûre İbtidaî Mektebinde okuduktan sonra Hayrîyye Medresesinde Müderris Hacı Mehmet Tevfik Efendi'den ulûm-i Arabîyeyi tederrüs ve ikmal ile 1324 h. yılında icazetname almıştır. Türkçe okur yazardı. Aktaş nahiyesi niyabetine tayini üzerine 22 Şubat 1327 senesinde işe başlamış, bilahare Devrekâni nahiyesi naibi ile becayiş'te bulunmuştur: 8 Temmuz 1328. (c. 4, sh: 148/1, dosya: 3277 ?)

ALAEDDİN EFENDİ (Silivrili)

Silivri Kazası Müftüsü Mehmet Şerîf Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Silivri'de doğmuştur. Ulûm-i Arabiyeyi hususî surette pederinden okumuştur. İmtihanla 25 Zilhicce 1306 tarihinde Silivri'de bulunan Vizîr-i A'zam Pîr-i Mahmutpaşa Camii birinci imamlığına Berat-ı Hümayûn ile tavzif edilmiştir. 1 Kanunievvel 1322 tarihinde Silivri İbtidaî Mektebi Muallimliğinde işe başlamış ve 26 Teşrinisani 1326'da Silivri Şer'î Mahkemesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 1 Ağustos 1336 tarihinde terk olunan mahaller meyanında sulh muahedesi mucibince açıkta kalmıştır. 5 Kanunievvel 1336 tarihinde İbtidai Hariç Medresesi İhzarî Sınıfı Mukayyıtlığı vazifesinde işe başlamıştır. **(c. 7, sh: 109, dosya: 3042 ?)**

ALİ EFENDİ (Akdağmadenili)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup Mart 1272'de Akdağmadeni kasabasında doğmuştur. Mayıs 1291'de tahsil için Kayseri'ye gitmiştir. Yenisaray ve İmamsultan dairelerinde Mehmet Derviş, Göbülükoğlu Mehmet Fevzî ve Emin Efendilerden ders görerek üç adet icazetname almıştır. Buradan memleketine gelerek adına bir medrese inşa etmiştir. Mart 1307'de zaruret ve ihtiyaca binaen talebelerini bırakarak köy imamlığı yapmaya başlamıştır. Bir müddet sonrada bina ettiği medresede ders okutmağa başladı.

Makam-ı Meşihatça 26 Nisan 1326'da resmen Akdağmadeni Müderrisliğine tayin olunmuştur. **(Dosya: 1730)**

HACI ALİ EFENDİ (Balçıklı)

İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1275 h. yılında Balçık kazasında doğmuştur. Mezkûr kazanın İbtidaî Mektebinde tederrüs edip Türkçe okuyup yazmayı öğrenmiştir. 3 Kanunievvel 1319 tarihinde Mürefte kazası Adliye odacılığına tayin edilmiş, buradan 5 Teşrinisani 1320 tarihinde istifa ettikten sonra 24 Teşrinisani 1325 senesinde aynı yerin muhzırlığına tayin edilmiştir. **(c. 4, sh: 20/1, dosya: 504 ?)**

HAFIZ ALİ EFENDİ (Bartınlı)

Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1290 h. / 1289 malî yılında Bartın kasabasının Ada-mescid mahallesinde doğmuştur. Mebadi-i ulûmu ve bir miktar Arapçayı kasabasında okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Bayezit Camii Dersiamlarından Kayserili Mahmut Hamdi Efendi'den 1322 h. senesinde icazet almıştır. Türkçe, Arapça, kitabet edip, Farsça'ya aşina idi.

22 Teşrinisani 1325 senesinde Bartın kazasının Kırtepe karyesi Mekteb-i İbtidaîye muallimliğine tayin edilmiş ve buradan 2 Teşrinievvel 1326 tarihinde ayrılmıştır. 24 Eylül 1327 tarihinde Amasra nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. Bu vazifede 6 Şubat 1334 senesine kadar istihdam edilmiştir. (c. 4, sh: 250/1, dosya: 3308)

ALİ EFENDİ (Bodrumlu)

Berber esnafından İsmail Usta'nın oğlu olup 1271 h. senesinde Bodrum kazasının Eskiçeşme mahallesinde doğmuştur. 1286 senesinde İstanbul'da Hakim Çelebi Medresesine dahil olarak Süleymaniye Dersiamlarından Mehmet Haşim Efendi'nin derslerine devam ederek 1301 senesinde icazet almıştır.

1302'de 30 yaşında iken Bodrum'da Tepecik Medresesi müderrisliğine tayin olunmuştur. Haziran 1307'de taşra ruûsu ve tarîk maaşına nail olmuştur. Haziran 1330'da mezkür medresede talebe-i ulûm yetiştirmekle meşguldü. (Dosya: 912)

EL-HAC ALİ EFENDİ (Bursa Yeniceli)

Molla Abdullah oğlu İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1275 h. yılında Adranos (Orhangazi) kazasının Yenice kasabasının Mecidiye mahallesinde doğmuştur. Kasaba-i mezkûr İbtidaî Mektebinde okuduktan sonra Bursa'da Sarrafiye Medresesinde Akaid'e kadar ders görmüştür. Türkçe tekellüm ve kitabet ederdi. 15 Ağustos 1301 (11 Zilkade 1303) tarihinden Eylül 1301 tarihine kadar Emanet-i A'şar Beşinci Kol Memurluğunda bulunarak efrat-ı redifeden bulunup taht-ı silâha alınmasından dolayı infikâk etmiştir. 4 Kanunievvel 1304 (12 Rebiulaher 1306) tarihinde Adranos kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kitabetine aidatla tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1305 (20 Rebiulevvel 1307) tarihinde de terfian Başkâtibliğe memur olmuştur. Fakat naib ile adem-i imtizacına mebni terk-i memuriyet etmiştir. Ahıren 24 Temmuz 1311 (13 Safer 1313) tarihinde mezkür vazifesine tayin edilmiştir. 15 Mart 1317 (17 Zilhicce 1319) tarihinden 29 Şubat 1323 (10 Safer 1325) senesine kadar ilâveten memuriyet suretiyle Mahkeme-i Bidâyet Azalığında istihdam olunduktan sonra, müceddiden teşkil olunan Adranos kazası Eytam Müdüriyetine tayin edilmiştir. Bu işe 1 Şubat 1325 (3 Safer 1328) tarihinde mübaşeret etmiştir. 1 Haziran 1327 (16 Cemazielaher 1329) senesinde müdüriyet-i mezkûrenin ilgasına mebni açıkta kalmıştır. (c. 4, sh: 39)

ALİ EFENDİ (Gazzeli)

Hammat Arifat sülalesine mensup arzuhalci Hasan Efendi'nin oğlu olup 1303 h. / 1302 malî yılında Gazze kazasında doğmuştur. Kaza-i mezkûr İbtidaî mektebinde tahsil ederek şehadetname ile neş'et etmiştir. Türkçe, Arapça okur yazardı.

1 Mayıs 1321 (10 Rebiulevvel 1323) senesinden itibaren Gazze kazası Belediye odacılığına tayin edilmiş, 1324 malî yılında Meb'usan İntihabı Kitabetinde, 1325 senesinde Aklâm-ı Rüsûm Kitabetinde, 1326 Mart'ı ibtidasından itibaren de Tahrirat Kaleminde mülâzemeten devam etmiştir. 14 Eylül 1326 senesinden itibaren kaza-i mezkûr Mahkeme-i Şer'iyyesi Mübaşırlığına tayin kılınmıştır. (c. 4, sh: 156)

HAFIZ ALİ EFENDİ (İzmitli)

Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1294 h. / 1292 malî yılında İzmit kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezkûre İbtidaî Mektebinde ve Rüştiyesinde iki sene ve Fevziye Medresesinde bir miktar ulûm-i Arabîye, Dersaadet'te Fatih Dersiamlarından Şehrî Hacı Ahmet Efendi'den Meanî'ye kadar tahsil etmiştir. Türkçe tekellüm ve kitabet ederdi. İzmit Livası Mahkeme-i Şer'iyyesi zabıt kâtibliğine 25 Teşrinisanî 1325 (23 Şevval 1327) tarihinde tayin edilmiş, 1 Temmuz 1326 tarihinde de bütçe mucibince maaşı terfi' ettirilmiştir. (c. 4, sh: 71)

ALİ EFENDİ (Maraşlı)

Fateşoğlu Ali Ağa'nın oğlu olup 1297 h. yılında Maraş'ta doğmuştur. Maraş merkezinde ilm-i hal ve feraiz-i lâzimeyi gayr-i resmî olarak tahsil etmiştir. 22 Eylül 1320'de Maraş Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayin edilmiş ve Maraş kadılığının 2 Mart 1334 tarihli tahriratı ile bu tarihe kadar muhzırlıkta bulunduğu anlaşılmaktadır. (c. 2, sh: 572, dosya: 2203)

ALİ EFENDİ (Yemen - Taizli)

Ulemadan El-Kadı Abdülkerîm El-Mücahid Efendi'nin oğlu olup 1285 h. yılında Yemen Vilâyeti dahilinde Taiz kasabasında doğmuştur. Taiz Cami--ül Muzaffer mahallesinde Sıbyan mektebinde Kur'an ve Tecvîd okuduktan sonra mahallî ulemadan sarf, nahiv, furu'u fıkh ve San'a ulemasından Es-Seyyit Ali Es-Sedmî Efendi'den usul-i fıkıh ve feraiz, meanî, beyan, akaid, Mekke-i Mükerreme ulemasından Es-Seyit Abdullah En-Neharî, Zübeyt Ulemasından Es-Seyit Abdurrahman Eş-Şerefî Efendilerden tefsîr ve hadis tahsil ederek Zişırak ulemasından müderris Es-Seyit Abdüddaîm Efendi'den olmak üzere dört

kıt'a icazetname almıştır. Arapça tekellüm ve kitabet eder ve Türkçe tefehhüm ederdi.

16 Eylül 1306'da Taiz Mahkeme-i Şer'iyyesi Şahid-ül Hakemliğine, 27 Teşrinievvel 1309'da bu mahkemenin Başkâtibliğine, 31 Kanunievvel 1323'de (9 Zilhicce 1323) Taiz Müftülüğüne tayin edilmiştir.

Uhdesine 6 Cemazielaher 1325'de Hareket-i Hariç Edirne Müderrisliği tevcih ve dördüncü rütbeden Mecîdi nişanı ihsan buyurulmuştur.

(Esas ismi Ali Abdülkerim Mücahit Efendi idi.) **(c. 2, sh: 333)**

HACI ALİ EFENDİ (Tavaslı)

Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1288 h. yılında Tavas'ta doğmuştur. Tavas kazası İbtidaî ve Rüştiye mekteblerinde müretteb dersleri ikmal etmiştir. 23 Haziran 1298'de şehadetname almıştır.

20 Eylül 1299'da Tavaş Bidâyet Mahkemesi Odacılığına, 25 Haziran 1304'de Şer'iyye Mahkemesi Başkâtibliğine, 8 Kanunisani 1325'de Başkâtiblikte ibka edilmiştir. **(c. 2, sh: 156, dosya: 1874)**

ALİ AĞA (Şerifoğlu - Bayındırlı)

Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1297 h. yılında Bayındır kasabasında doğmuştur. Kasaba-i mezkûr İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde tederrüs etmiştir. Türkçe okur yazardı. 12 Ağustos 1323 tarihinden 15 Teşrinievvel 1323 tarihine kadar Bayındır kazası Bidâyet Mahkemesi odacılığında istihdam edilmiştir. Silk-i askerîyeye alınmasından dolayı infisal etmiş ve 16 Kanunievvel 1323 tarihinde tekrar aynı vazifeye tayin edilmiştir. 23 Kanunievvel 1325 tarihinden itibaren de Bayındır Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tayin kılınmıştır. **(c. 4, sh: 16/1, dosya: 1763 ?)**

ALİ ATA EFENDİ (İbradılı)

Mütekait naiblerden Necib Efendi-zâde Ali Rıza Efendi'nin oğlu olup 1289 h. yılında İbradı kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebini bitirip 7 Temmuz 1304 tarihinde Rüştiyeden icazet almıştır. Medreselerde ders görüp dinî ilimleri öğrenen mümaileyh bir ara Dersaadet'e gelip Bayezit Dersiamlarından Kayserili Hamdî Efendi'nin derslerine devam etmiştir.

12 Kanunievvel 1316 (4 Ramazan 1318) tarihinde aidatla Cihanbeyli nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. 13 Teşrinievvel 1318'de bu nahiyeden ayrılarak 28 Kanunievvel 1320'de Bulgardağı (diğer adıyla Hamidiye) kazası niyabetine hasılâtla tayin edilmiştir. 1 Nisan 1323'-

de müddet-i örfiyesine mebni ayrılıp 15 Ağustos 1324'de Gülnar kazası niyabetine tayin edilmişse de 16 Şubat 1325'de kadro haricine bırakılmıştır.

Mekteb-i Kuzat'a imtihanla giren Ali Ata Efendi 20 Ramazan 1328'de 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır. 22 Teşrinievvel 1326'da Ilgın kazası niyabetine tayin edilmiştir. 1 Temmuz 1327'de Seydişehir'e nakl edilmiş ve 8 Mayıs 1330'da Konya Vilayeti Tahrîr niyabetine tayinine tensîb-i alî buyurulmuştur. 17 Eylül 1330'da mezkûr niyabetin lâğvına mebni buradan ayrılmıştır.

Müşarünileyh 1 Kanunievvel 1330 tarihinde «Müstehikkîn-i Rical-i İlmîye» tertibinden addedilmiştir. 1 Kanunievvel 1334 tarihinde vefat etmiştir. (c. 3, sh: 94)

ALİ ATIF EFENDİ (Amasyalı)

Müderris Hoca Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Amasya'da doğmuştur. Amasya İbtidaî ve Rüşti mekteblerinde okuyup 11 Temmuz 1301 tarihinde şehadetname almıştır. Ayrıca Amasya müftüsü Abdurrahman Kâmil Efendi'nin derslerine devamla tasavvurata kadar tahsil etmiştir.

Amasya sancağı muhasebe ve şer'iyye mahkemesi kalemlerine devam ederek 11 Temmuz 1313 tarihinde Amasya Eytam Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 1336 tarihine kadar Eytam Müdürlüğünü deruhte eden mümaileyhin uhdesine 29 Rebiulevvel 1325 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevcîh olunmuştur. (c. 5, sh: 221/1)

ALİ CAVİT EFENDİ (Kafkasyalı)

Çerkes muhacirlerinden ve Zürrâ'dan Abdullah Ağa'nın oğlu olup 1270 h. yılında Kafkasya'da doğmuştur. Sıbyan mektebinde okuduktan sonra İstanbul'a muhaceret ederek hususî muallimden tahsil görmüştür. İmtihanla girdiği Mekteb-i Kuzat'tan 11 Receb 1301'de rabi şehadetnamesi almıştır.

1 Haziran 1301'den 3 Teşrinisani 1303 (Gurre-i Ramazan 1302 / Gurre-i Rebiulevvel 1305)'e kadar Elbistan niyabetine tayin olunup ahiren 4 Nisan 1305'den 14 Mart 1307'ye kadar Selanik'e bağlı Kesendire niyabetinde bulunmuştur. 22 Eylül 1307'den 25 Şubat 1309'a kadar Kilis kazası, 14 Haziran 1310'dan 22 Mayıs 1312'ye kadar Karaisali kazası, 22 Kanunisani 1312'den 31 Mart 1315'e kadar Edirne'ye bağlı Sultanyeri kazası, 22 Teşrinisani 1315'den 24 Nisan 1318'e kadar Hakkarî livası, 11 Haziran 1320'den 11 Haziran 1322'ye kadar

Gümüşhane livası ve 1 Mart 1324'den 1 Nisan 1326'ya kadar Cebel-i garbî livası niyabetlerinde bulunup istifa etmiştir.

24 Teşrinisani 1327'de Gümülçine livası niyabetine tayin edilmişse de hal-i harb dolayısıyle Dersaadet'e avdet etmiştir. 22 Temmuz 1329'da Maraş, 31 Kanunievvel 1330'da Malatya sancakları kadılıklarında bulunmuştur. 13 Teşrinievvel 1336'da 65 yaşını ikmal eylediğinden tekaüte sevk edilerek Malatya kadılığından ayrılmıştır. (c. 3, sh: 72)

HAFIZ ALİ CEMAL «Şerifzâde» EFENDİ (Vakfıkebirli)

Temel Efendi'nin oğlu olup 1287 h. yılında Vakfıkebir'de doğmuştur. Kaza-i mezkûr ve Trabzon vilâyeti medreselerinde ulûm-i Arabîyeyi tahsil ederek icazetname almıştır. Türkçe ve Arapça tekellüm ederdi.

24 Ağustos 1326'da bu kazada inhilâl eden Mahkeme-i Şer'iyye Başkâtibliğine imtihanı kazanarak tayin edilmiştir. Ayrıca daha önce 1 Mart 1324'de iki sene müddetle Bidayet Mahkemesi Azalığında bulunmuştur. (c. 2, sh: 500, dosya: 3524 ?)

ALİ DURMUŞ EFENDİ (Aksekili) (Hacı Ahmet-zâde)

Cebel-i Bereket Sancağı naibi müteveffa Mehmet Sadık Efendi'nin oğlu olup 1295 h. yılında Akseki kasabasının Belâ mahallesinde tevellüt etmiştir. İbradı kasabası mekteb-i İbtidaîye ve Rüştiyesinde müretteb ulûm ve fanûnu tahsil ile rüştiyeden alâ derecede neş'et etmiş ise de şehadetnamesi İbradı harîkinde (yangınında) muhterik olmuştur. Dersaadet'te Fatih Cami-i Şerîfi Dersiamlarından Denizlili Tevfik Efendi'den Molla-camiye kadar ulûm-i Arabîye tedris etmiştir. Türkçe okur yazardı.

Mümaileyh 26 Kanunisani 1313 tarihinden 25 Nisan 1314 tarihine kadar Haçin kazası Bidâyet Mahkemesi ikinci kitabetinde bulunmuş ise de Bolvadin kazasına mülhak İshaklı nahiyesi niyabeti için Karahisar-i Sahib niyabetinden varid olan evrak-ı imtihaniyesi Meclis-i İntihab-ı Hükkâm-ı Şer'in 9 Teşrinisani 1317 tarihli kararı ile kabul olunmuş ise de kabl-el azîme tahsile devam edip 5 Mart 1321 tarihinden 11 Teşrinievvel 1322 tarihine kadar Kirmasti'ye mülhak Sincan nahiyesi niyabetinde, 30 Mayıs 1323 tarihinden 26 Mart 1324 tarihine kadar Turhal nahiyesi niyabetinde, 1 Nisan 1324 tarihinden 10 Eylül 1325 tarihine kadar Zile kazası Bidayet Mahkemesi ikinci kitabetinde, 20 Eylül 1325 tarihinden 10 Ağustos 1326 tarihine kadar Reşadiye kazası Mustantık muavinliğinde bulunmuştur. 29 Muharrem

1329 senesinde Kaymas (İzmit'te) nahiyesi niyabetine tayin edilmiş ve 12 Şubat 1326 tarihinde ise mübaşeret etmiştir. Encümen-i İntihab-ı Memurînin 17 Haziran 1329 tarihli kararı ile Paşalimanı Marmara nahiyesi niyabetine becayiş suretiyle memuriyeti kabul edilmiştir. 4 Temmuz 1329'da Kaymas'tan ayrılmıştır. (c. 4, sh: 50/1, dosya: 3544)

SEYYİT ALİ EBUL MUVAHİB EFENDİ (Yafalı)

Sabık Yafa Müftüsü Hüseynîzâde Es-Seyit Hüseyin Selim Ed - Decanî Efendi'nin oğlu olup 1258 h. de Yafa'da doğmuştur.

Medresede sarf, nahiv, fıkıh, feraiz ve Kahire'de Camiulezher'de mantık, meani ve fıkıh tahsil etmiştir.

15 Şubat 1290 tarihinde 34 yaşında iken maaşsız Yafa Müftülüğüne tayin edilmiştir. Maaş tahsisi ise 30 Temmuz 1318'den itibaren olmuştur. (c. 1, sh: 25)

ALİ ENVER EFENDİ (Ünyeli)

Nüvvab'tan El-Hac Ali Efendi'nin oğlu olup 1264 h. yılında Ünye kazasında doğmuştur. İlk tahsilden sonra İstanbul'a gelerek Bayezit Camii Dersiamlarından Hafız Eşref Efendi merhumun halka-i tedrîsine devam etmiş ise de Mekteb-i Kuzât'ta ikmal-i tahsil ile tarik niyabetine sulûkî hesabiyle icazet alamamıştır. «Sema'hane-i Edeb» ve «Kurûn-i Hakkî» adlı Arapça risaleleri terceme suretiyle ruhsatname istihsal etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ettiği gibi Farsça'ya aşina bulunuyordu.

6 Receb 1292 senesinde Mekteb-i Kuzât'tan neş'et etmiştir. 5. sınıf niyabet ehliyetnamesine haiz olan Ali Enver Efendi, 18 Kanunisani 1291 senesinde Çarşamba, 25 Mart 1295'de Edlib, 14 Teşrinievvel 1298'den 5 Kanunievvel 1300'e kadar saniyen Çarşamba niyabetine tayin edilmiş ve 7 Kanunisani 1300 tarihinde Canik Bidayet Mahkemesi Ceza Reisliğine tayin edilmiştir.

Hakkında vaki olan şikayet üzerine 9 Teşrinievvel 1302'de azl ile 7 Ağustos 1303'den 16 Temmuz 1305'e kadar Lâpseki, 21 Kanunisani 1305'de Biga, 3 Kanunievvel 1306'da Alaşehir ve 15 Haziran 1307'de Ordu niyabetine nakl etmiştir. Ordu müftüsü ile Müderrizâde Ahmet ve Mehmet Sait Efendi imzalı telgraflarla şer'i şerife mugayir hareketlerle salât-ı hamseyi terk ve işrete devamı, niyabette kalması şer'i bakımından mahzurlu görülerek 14 Eylül 1308'de azl edilmiştir. 12 Teşrinisani 1309'da Çerkes, 31 Mayıs 1312'de Ünye, (4 Kanunievvel 1312'den 31 Mart 1313'e kadar Ünye Kaymakam vekâletinde bulunmuştur.) 15 Mart 1315'de Yıldızeli, 12 Kanunisani 1317'de Mer-

zifon niyabetine (burada iken Ermeni Kilisesi ile bir takım hadiseler meydana getirmiş ve asayişi bozar mahiyette görüldüğünden) buradan azl ile 29 Eylül 1319'da Dârîdere (Edirne) niyabetine tayin edilmiş, ve 12 Nisan 1322'de Bilâd-ı Devriye'den Maraş Mevleviyeti tevcîh olunmuştur. 29 Haziran 1323'de Mihaliç niyabetine tayinle üçüncü sınıf memuriyete terfi'i suretiyle 1 Eylül 1324'de Meclis-i Meşayıh Başkâtibliğine tayin edilmiştir. Fetvâhane'de müteşekkil Tensik Komisyonu kararı ile 1 Eylül 1325'de bu kâtiblikten ayrılmıştır. Aynı tarihte ise Meclis-i Mesalih-i Talebe Kâtibliğine tayin edilmiştir. Buradan da ayrılarak 16 Teşrinievvel 1325'de Yeniköy niyabetine tayin olunmuş ve 24 Eylül 1327'de hıtam-ı müddetine mebni infisal etmiştir.

Uhdesine Gurre-i Rebiulevvel 1324'de Bilâd-ı Devriye'den Maraş Mevleviyeti tevcîh olunmuştur.

12 Teşrinisani 1329'dan itibaren mazuliyet maaşı almış ve 11 Teşrinisani 1336 senesinde vuku'u vefatı ile zevcesi İfaket Hanıma maaş tahsis edilmiştir: 11 Kasım 1920. **(c. 3, sh: 113/114)**

ALİ FAHREDDİN EFENDİ (Bolulu)

Meşihatta **«Ali Niyazi»** adı ile yad olunan mümaileyh Bolu'nun eşrafından Ahılizâde Mehmet Efendi'nin oğludur. 1267 h. senesinde Bolu'nun Alaylı Nahiyesinde doğmuştur. 1282 h. senesinde İstanbul'a gelerek Süleymaniye'de Dar'ül Hadis Medresesine dahil olmuştur. 1295 senesinde Tırnovalı Hafız kûtüp El-Hac Mustafa Zühtü Efendi'den icazet almıştır. İkindi derslerini Balıkesirli Halil Efendi'den, meani ve usul derslerini Mekke Mollası El-Hac İbrahim Efendi'den, feraiz'i Fetvâhane Müsevvitlerinden Kasım Narî Efendi'den tahsil edip icazetnâme almıştır.

18 Teşrinievvel 1298'de Süleymaniye Camiinde ruûs maaşı ile ders okutmağa başlamıştır. Vefatına kadar mezkûr yerde müderrislik ve dersiamlık yapmış ve son rütbesi İbtidaî Altmışlı İstanbul Müderrisliği idi. Süleymaniye mucîz dersiamlarından olan mümaileyh 12 Teşrinisani 1327 tarihinde ders okuturken vefat etmiştir: 1911 **(Dosya : 181)**

ALİ FAHRİ EFENDİ (Yalvaçlı)

Hüseyin Ağa'nın oğlu olup 1279 h. yılında Yalvaç kasabasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu, sarf, nahiv ve mantık'ı kasaba medresesinde ve bir sene de Manisa'da okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Süleymaniye Dersiamlarından Alâiyyeli Ahmet Tevfik Efen-

di'den ikmal-i nuseh ile 1318 h. yılında icazet almıştır. Türkçe tekellüm ve kitabet ederdi.

19 Temmuz 1308 (Muharrem 1310)'den 4 Ağustos 1311 (25 Safer 1313)'e kadar Humus Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğinde, 20 Mayıs 1313 (Muharrem 1315)'den 9 Mayıs 1314 (Muharrem 1316) tarihine kadar Erdek Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kâtibliğinde, bu tarihten 5 Mart 1320 (Muharrem 1322) tarihine kadar Marmara ve Edincik nahiyeleri niyabetlerinde istihdam edilmiştir. 5 Mart 1320'den itibaren dört sene sekiz ay Gönen kazası Mahkeme-i Şer'iyyesinde istihdam edilmiştir.

28 Safer 1328'de Mekteb-i Kuzat'ta icra edilen imtihanda beşinci sınıf ehliyetnamesi almıştır. 1 Nisan 1326 (4 Rebiulevvel 1328) da Sındırgı kazası niyabetine, 3 Eylül 1328 (4 Şevval 1330)'e kadar da Priştine sancağına bağlı Keylan kazası niyabetinde bulunmuşsa da hal-i harb dolayısıyle Dersaadet'e avdet etmiştir. 2 Ağustos 1329 (12 Ramazan 1331) da Garzan (Yanarsu) kazası niyabetine tayin edilmiştir. 16 Haziran 1330 (5 Şaban 1332) tarihinde Ceyhan kazası kadılığına tayin edilmiştir.

Hakkında vaki bir durumdan dolayı İstanbul Müddeimumiliğinin 30 Haziran 1340 / 1924'de tahkikatı vardır. (c. 2, sh: 264, dosya: 658)

ALİ FAİK EFENDİ (Geyveli)

Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1307 h. yılına müsadif 1306 mali yılında Geyve'de doğmuştur. Geyve kasabasında mekteb-i İbtidaiye ve Rüştiyeyi okuyup, fünûn-i mütenevviayı ikmal edip 29 Eylül 1321 senesinde şehadetname aldıktan sonra Adapazarı'nda Karaosman Medresesine duhul ile ulûm-i Arabîye tahsil etmiştir. Türkçe okur yazardı.

Adapazarı Mahkeme-i Şer'iyyesinde münhal olan katiblik için imtihana girmiş ve isbat-ı ehliyet ederek 1 Mayıs 1328 (28 Cemazielevvel 1330) senesinde işe mübaşeret etmiştir. 12 Mayıs'ta da vazifesi tasdîk edilmiştir. (c. 4, sh: 104)

ALİ FAİK EFENDİ (Pazarlı)

İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1274 h. senesinde Atina-Pazar kasabasında doğmuştur. İlk tahsilini memleketinde ve daha sonra da Fatih Camiinde okuyup Ali Alâeddin Efendi'den icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a dahil olarak 18 Receb 1307 tarihinde 5. sınıf niyabet şehadetnamesi almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe okur yazardı.

2 Ağustos 1305'den 11 Teşrinievvel 1308'e kadar Gazze kazası ni-

yabetinde (kadılığında) bulunduktan sonra 21 Mart 1309 tarihinde Bartın kazası kadılığına tayin edilmiştir. 27 Şubat 1310'da hizmeti hitamında ayrılmıştır. 18 Mart 1312 tarihinde Zir (Yenikent) kazası niyabetine tayin edilmiş ve bu kazanın lâğvı ile 24 Şubat 1313 tarihinde bu kazanın kadılığından ayrılmıştır. 26 Nisan 1315'e kadar Gördes, 31 Teşrinievvel 1319'a kadar Soma, 27 Teşrinievvel 1321'den 2 Mart 1324'e kadar Taşköprü, 22 Ağustos 1324'den 31 Temmuz 1326'ya kadar ikinci defa olarak Gördes niyabetlerinde bulunmuştur. 4. sınıfa terfi' etmesi ile 15 Kanunievvel 1326 tarihinde Edremit kazası kadılığına tayin edilmiştir. 19 Şubat 1328 tarihinde Edremit'ten ayrılmıştır. 16 Ağustos 1329'da Halîlür-rahman kadısı oldu ve 29 Temmuz 1331'de vefat etti. (c. 5, sh: 71, dosya: 1093)

ALİ FEVZİ EFENDİ (Halil-ür Rahmanlı)

Harem-i Şerif-i İbrahimî Şeyhi vé Halîl-ür-Rahman Hazretleri Türbedârı Tahbub-zâde Şeyh Abdül-mu'ti efendinin oğlu olup 1300 h. / 1299 malî yılında Halîl-ür-Rahman kasabasında doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiyeyi mekteb-i mahsusta ve ba'dehu Mısır'daki Cami-ul Ezher'-de ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ederek icazetname almış ve Harem-i Şerif-i İbrahim'de tedris ile iştigal etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi.

Mümaileyhin nahiye niyabetine tayini için tasdikli imtihan (sureti) bulunmasından dolayı 3 Eylül 1325 (Gurre-i Ramazan 1327) senesinde Kudüs Sancağına mülhak Râm'ullah nahiyesi niyabetine aidatla tayin edilmiştir. 28 Kanunisanî 1325 tarihinden 5 Mart 1326 tarihine kadar bu vazifesine ilâveten memuriyet olarak nahiyenin müdür vekâletinde bulunmuştur. Niyabetin lâğvına mebni 3 Haziran 1326 tarihinde infisal etmiş ve Encümen-i İntihab-ı İlmîyyenin kararı ile Halîl-ür-Rahman kazası dahilinde Beyt-ül-A'tab nahiyesi niyabetine tayin edilmiş ve 9 Ağustos 1328 tarihinde işe mübaşeret etmiştir.

9 Receb 1324 tarihinde mümaileyhe İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevcîh buyurulmuştur. 1 Mart 1330 senesinde memuriyetinin lâğvına mebni vazifesinden infisal etmiştir. (c. 4, sh: 63)

ALİ FEVZİ EFENDİ (Kayserili)

Küçükustaoğlu İbrahim Efendi'nin oğlu olup Nisan 1274'de Kayseri'nin Tahir Ağa Mahallesinde doğmuştur.

Kayseri'de Dörtdükkânönü mahallinde Zekeriya Efendi Medresesinde müderris Keçeci Hoca Mustafa Efendi'den ve kayınpederi

sabık naiblerden Karaahmetzâde Ahmet Efendi'den ders görerek Cemazielevvel 1329'da icazet almıştır.

İcazet aldıktan sonra Kayseri'de yukarıda mezkür Zekeriya Efendi Medresesine müderris tayin olunmuştur. (Dosya: 3188)

ALİ FUAT EFENDİ (İstanbullu)

Nüvvab'tan Çavuş-zâde Mustafa Kâzim Efendi'nin oğludur. «Dârüs-Sükûk» müellifi Azîz Efendi-zâde denmekle mütearififtir. İlk tahsillerini ve Arapça'yı Van, İşkodra, Bitlis, Ma'mure-tül-Azîz, Berat, Hakkarî ve Kerkük vilâyet ve sancaklarında tahsil ile muahharen Dersaadet'te Fatih Camii'nde Mu'tekif-zâde Yozgatlı İbrahim Efendi'nin derslerine devamla icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a 4 sene devam ederek 4. sınıf niyabet şehadetnamesi almıştır. «Rıda» hakkında «Kitab-üş-Şifa» adlı o zaman tab' edilmemiş bir te'lif eseri vardır.

Mekteb-i Kuzât'a giren mümaileyh 22 Şaban 1323'de mezun olduktan sonra 26 Şubat 1321 (15 Muharrem 1324) senesinde Bünyanhamit diğer adıyla Sarmısaklı (Sivas) kazası niyabetine, oradan 22 Ağustos 1324'de Keskin niyabetine tayin edilmiş ve 31 Temmuz 1326'da hıtam-ı müddetine mebni infisal etmiştir. 15 Kanunievvel 1326'da Ergani livası niyabetine, 14 Temmuz 1327'de Ammare livası (Basra) niyabetine tayin edilmiştir. Memuriyet mahallinin istilâsı üzerine esaretle Hindistan'a ve sonra da İskenderiye'ye sevk olunmuş ve bilâhare terhis olunarak 9 Teşrinisani 1335'de Dersaadet'e avdet etmiştir. 22 Ağustos 1336 tarihli kararname mucibince muahede-i sulhiyye mucibince terk olunan mahaller memurîni meyanında maaşı kat' edilmiş ve 25 Şubat 1338'de Emval-i Eytam ve Beyt-ül-Mal Müdüriyeti Muavinliğine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 10, dosya: 763 ?)

ALİ FUAT EFENDİ (Kilisli)

Canbolat-zâde Hacı Sadık Efendi'nin oğlu olup 1287 h. yılında Kilis kazasının Tekke mahallesinde doğmuştur. Kaza-i mezkûr İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde müretteb dersleri ikmal ile 17 Mayıs 1302 senesinde aliyyül a'lâ derecede şehadetname almıştır. Türkçe tekellüm ve kitabet edip Arapça ve Farsça okurdu.

1303 ve 1310 seneleri arası Kilis kazası tahrirat, 1312 senesine kadar da Vergi Kaleminde mülâzemeten devam etmiştir. 5 Ağustos 1314 senesinde Ziraat Bankası muhasebe kâtibliğine tayin edilmiştir. 23 Şubat 1325 senesinden itibaren de Kilis kazası Eytam Müdüriyetine

tayin edilmiş ve 1 Eylül 1330 tarihinde Me'murinin Başkitabeti uhdesine tevcih olunması ile infisal etmiştir. (c. 4, sh: 8/1, dosya: 3868)

ALİ GALİP EFENDİ (İskilipli)

Köstekçioğlu ulemadan Hacı Ali Efendi'nin oğludur. 15 Kanunievvel 1295 tarihinde İskilib'in Mutyab karyesinde doğmuştur.

Köprübaşı Medresesine müdavemetle Arapça ve Farsça'yı tahsil ederek icazetname almıştır.

27 Teşrinievvel 1333'de İskilib Kazası Müderrisliğini ifa ederken vefat eden Hasırcızâde Ömer Hulusi'nin yerine kaza müderrisi olarak intihab ve tayin olunmuştur. (Dosya: 1686)

ALİ GALİP EFENDİ (İstanbullu)

Eski naiblerden Mehmet Emin Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk tahsilini Fatih civarında Hafız - Paşa Mektebinde, ondan sonra Elmalı Kazası Rüştiyesinde tahsil etmiş ve şehadetname almıştır. Fatih Camii Dersiamlarından Gürcü Osman Efendi'den Molla Cami'ye kadar ve Denizlili Ahmet Nusret Efendi'den de okuyarak 1322 senesinde icazet almıştır.

28 Cemazielevvel 1312 tarihinde mürasele ile mülgâ Mahfel-i Şer'iyat'a kâtib nasb edilmiş ve Eskişehir'e bağlı Seyitgazi nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. 3 Mart 1323'de Kangal kazası niyabetine tayin edilmiştir. Aynı yılın 23 Temmuz'unda istifa etmiştir. 23 Kanunievvel 1323'den 5 Kanunisani 1324'e kadar Garbîkaraağaç niyabetinde bulunmuştur. 15 Temmuz 1326'dan 24 Haziran 1328'e kadar Bodrum kazası niyabetinde istihdam edilmiştir.

Uhdesine 29 Cemazielevvel 1325 tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur.

Nisan 1334 (1918)'de Adliyeye geçmiştir. (c. 5, sh: 53)

ALİ GALİP EFENDİ (Kazanlı)

Kazan ulemasından Yeremizâde Hamidullah Efendi'nin oğlu olup 1272 h. senesinde Kazan'da doğmuştur. Kazan'da Kerîm Hazret Medresesinde sarf, nahiv, Farsça'dan kavaid, Bend-i Attar ve Gülistan okumuştur. Sonradan İstanbul'a gelerek Fatih Dersiamlarından Karînabadizâde Ömer Hilmî Efendi'nin ilim halkasına dahil olarak icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a dahil olarak 4. sınıf'tan şehadetname almıştır. Arapça ve Türkçe'nin yanında Rusça bilirdi.

1305 tarihinde 6 ay kadar İstanbul Bab Mahkemesinde istihdam olunduktan sonra 28 Mayıs 1306'dan 8 Teşrinievvel 1306'ya kadar

Pirlepe, 1 Kanunievvel 1306'dan 9 Teşrinisani 1308'e kadar Ayaş, 3 Ağustos 1309'dan 3 Şubat 1311'e kadar İspir, 30 Haziran 1312'den 8 Temmuz 1313'e kadar Kuruçay, 10 Şubat 1313'den 15 Temmuz 1316'ya kadar Pasinler, 13 Temmuz 1317'den 23 Haziran 1319'a kadar Selânik'te Piravişte, 1 Kanunisani 1319'dan 18 Kanunievvel 1321'e kadar Köprülü niyabetlerinde bulunduktan sonra üçüncü sınıf niyabete terfi' ettiğinden 17 Mayıs 1324'den 1 Mayıs 1326'ya kadar Elbasan, 15 Temmuz 1326'dan 1 Ağustos 1327'ye kadar Ergiri sancakları niyabetlerinde bulunmuş ve bu tarihten itibaren geri kalan müddetini hıtama erdirmek için İsparta'ya nakl ve tayin edilmiştir. 29 Temmuz 1329'da İsparta'dan ayrılmıştır.

Bir ara mazuliyet maaşı aldıktan sonra 8 Mart 1330'da Mahmutpaşa Kadılığına tayin edilmişse de İsparta'da iken bir kararda müsamahası görüldüğünden Davutpaşa'da kalması muvafık görülmeyerek 7 Mart 1331'de İçel sancağı kadılığına naklen tayin edilmiştir. 27 Haziran'da Çorum kadısı ile yer değiştirmiştir.

16 Şevval 1334'de uhdesine Mahreç payesi tevcih olunmuştur. (c. 1, sh: 400)

ALİ HAŞİM EFENDİ (İbradılı)

Kırşehir Sancağı Naibi Mehmet Rüştü Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. Rüştiye'ye kadar İbradı'da okumuş ve İstanbul'da «hücre nûşin» olarak mantık, meanî, mülteka, dürer okumuştur.

İlk olarak 1302 h. senesi evailinde Tarsus kazası Mahkeme-i Şer'iyyesine mülâzemeten tayin edildikten sonra 22 Mayıs 1302'den 15 Kanunisani 1303'e kadar Hassa (Hatay) kazası niyabetine memur edilmiştir. 6 Haziran 1305'den 15 Kanunisani 1308'e kadar Sivas Vilâyeti Baş-Mustantıklığında bulunmuş ve istifa etmiştir. 4 Temmuz 1309'da Aydın'ın Bozdoğan kazası niyabetine tayin edilmişse de vazifesini suistimal ettiği gereği ile hakkında mahkeme icrası gerekli görülmüş ve fakat azl edilmeden müddetinin hıtamına kadar burada kalmasına cevaz verildiğinden 12 Haziran 1311'de Bozdoğan'dan ayrılmıştır. 14 Temmuz 1312'de Yalvaç niyabetine tayin ile 7 Ağustos 1313'de ayrılmıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 25 Cemazielaher 1310'da İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih ve 29 Zilkade 1311'de Hareket-i Hariç'e, 3 Rebiulaher 1313'de Hareket-i Dahil'e terfi' buyurulmuştur.

3 Mart 1316'dan 10 Nisan 1317'ye kadar Bozdoğan, 14 Ağustos 1318'den 23 Temmuz 1320'ye kadar Eşme, 7 Nisan 1321'de Tırnova

niyabetine tayin edilmiş ve fakat kaymakamla imtizaç edemediğinden 27 Mart 1322'de Koçgiri (Zara) kazası niyabetine nalk edilmiştir.

20 Haziran 1322'de Nallıhan'a tayin edilmiş, orada da iyi vazife yapmadığı gerekçesi ile 1 Teşrinisani 1323'de infisal ettirilerek 11 Kanunisani 1324'de Merkab (Beyrut) niyabetine tayin edilmiş ve 15 Şubat 1325'de ayrılmıştır. 1 Ağustos 1324'de Gördes niyabetine tayin edilmiş ve 24 Haziran 1328'de Bodrum niyabetine nakl edilmiştir. 7 Teşrinisani 1329'da İrade-i Seniyye kararı ile azl edilmiştir.

16 Receb 1320'de İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif buyurulmuştur.

Azil tarihinden itibaren de mazuliyet maaşı tahsîs edilmiştir. (c. 1, sh: 99-100)

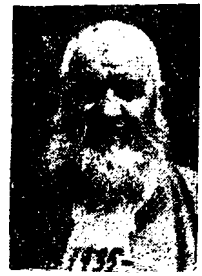

ALİ HAYDAR EFENDİ (Ahıskalı)

Ahıskalı Şerif Efendi'nin oğlu olup 1288 h. (1870) senesinde Ahıska'da doğmuştur. İlk tahsili ile sarf ve nahvi Ahıska'da okumuştur. Daha sonra Erzurum'a gelerek Bakırcı Medresesinde bir müddet ders görüp İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Dersiamlarından Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'nin derslerine devam ederek icazet almıştır: 1319 h. (1901) Mekteb-i Nüvvab'a da girmiş ve 10 Eylül 1322 (1906) tarihinde dördüncü sınıf şehadetnamesi almıştır.

Ders vekâletince imtihan olarak ders vermeğe mezun olduğuna dair bir ruhsatname almıştır: 1 Teşrinisani 1318 (1902). Akabinde Fatih Camiinde derse çıkmıştır. Böylece Fatih Dersiamları arasına girmiştir. 4 Nisan 1321 (1905) tarihinde 95 kuruşluk müderrislik maaşına nail olmuştur.

25 Teşrinisani 1330 (1914) tarihinde ayrıca 400 kuruş ücretle Sahn Medresesi Fıkıh Müderrisliğine tayin edilmiştir.

1 Eylül 1325 (1909)'de Fetvâhane İkinci Sınıf Müsevvitliğine tayin edilmiş ve 14 Kanunisani 1326'da maaşı 1000 kuruşa yükselerek Birinci Sınıf Müsevvitliğe terfi' etmiştir.

10 Mart 1331 (1915) tarihinde Fetvâhane'de teşekkül eden «Hey'et-i Te'lifiye» Reisliğine tayin edilmiştir.

İlmî rütbesi 22 Zilhicce 1326'da İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine tevcih olunmuştur.

18 Rebiulaher 1334'de (1916) Huzur Dersleri Başmuhatablığına

tayin edilmiştir. Huzur Derslerine 1341 h. (1923)'e kadar devam etmiştir.

14 Eylül 1336 (1920)'de Birinci Sınıf Müsevvitlikten azl edilmişse de Fetvâhane'nin teklifi ile tekrar 30 Eylül 1336'da vazifesine başlamıştır.

1330 (1914) tarihinde Çarşamba'da bulunan Halidî İsmet Efendi Dergâhı Şeyhi, müritlerin seçimi ile, olmuşsa da İttihatçıların gayretleri ile 1335 (1919)'e kadar akamete uğratılmış ve bu tarihten sonra hakkı teslim edilmiştir.

Meşihat müesseseleri kaldırılınca açıkta kalmış ve dersiam maaşı ile iktifa ederek, uzun bir hayattan sonra Çarşamba'daki Dergâhın evinde 1 Ağustos 1960 tarihinde vefat etmiştir. (Sicil def., c. 7, sh: 18, dosya: 9 ?)

ALİ HAYDAR EFENDİ (Batumlu)

Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup, 1269 senesi 15 Receb'inde (18 Nisan 1853) senesinde Batum'da doğmuştur. Camilerde okunan dinî ve Arabî dersleri okuduğu gibi icazet almış ve Mekteb-i Nüvvab'ta da fıkıh, fareiz ve sak ilmî tahsil ederek üçüncü sınıf şehadetnamesi almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça bilirdi.

Mecellenin on birinci kitabından on altıncı kitabına kadar olan kısımlarını altı kitab «Mirkat'ül-Mecelle» ve ayrıca Mecelle'nin 1851 maddesini şerh ve izah ederek dört cild halinde «Dürerü'l-Hükkâm Fî Şerh-i Mecelletü'l-Ahkâm» adı ile büyük bir eser meydana getirmiştir. Bu eseri dört ayrı cild halinde 1330 (1914) de basılmıştır. Ayrıca «Şerh-i Cedit li-Kanûni'l-Arazî» adlı bir kitabı daha vardır. Bu eser de 1319 (1903)'de İstanbul'da basılmıştır. «Dürerü'l-Hükkâm»'ın Arapça kısımlarını «Fevaid-i Eminiye» adı ile telif ederek bastırmıştır.

20 Rebiulaher 1297'de 27 yaşında iken Burdur Naibi olmuş ve 32 ay sonra buradan ayrılarak 1 Cemazielevvel 1300'de Uşak Kazası nâibi olmuşsa da üç ay sonra terfi ederek Denizli Sancağı Nâibi olmuştur. 12 Zilkade 1301'de İstanbul'a gelerek İstanbul İsti'naf Mahkemesi âzalığına tayin edilmiştir. 9 Muharrem 1302'de de Mekteb-i Hukuk Mecelle ve Usûl-i Muhakemat-ı Hukukiye'nin Ameliyat-ı tatbikiyesi dersi muallimliğine ilâve memuriyet olarak tayin edilmiştir. İstanbul İsti'naf Mahkemesi hukuk kısmı reisi Refik Bey'in yazdığı tezkerede Ali Haydar Efendinin ilmî iktidarı ve telif ettiği eserlerle ahlâklı bir zat olduğu belirtilmiştir. Bu tezkiye Adliye Nazeretince de tasdik olunmuş olduğundan 7 Zilhicce 1311 (30 Mayıs 1310/1894) de Adliye'nin memurları tayin eden encümeninin kararı

ile İstanbul Bidayet Mahkemesi İkinci Hukuk Dairesi Başkanlığına tayin edilmiştir. Teselsül kaidesine göre terfi ederek Bidayet Mahkemesi birinci reisliğine 10 Receb 1312 (27 Kânunievvel 1310)'da tayin edilmiş ve ehliyetinden dolayı 25 Ramazan 1316 (25 Kânunisani 1314/1898) de İsti'naf Mahkemesi Hukuk kısmı reisi olmuştur. 6 Mayıs 1316'da Temyiz Mahkemesi âzası ve 1 Eylül 1325'de de Temyiz-i Hukuk Dairesi reisi olmuştur.

12 Teşrinisani 1329'da padişahın emri ile birinci rütbeden bir adet Maarif nişanı almıştır. Bu nişan uzun müddet yaptığı ilmi hizmet içindir.

20 Rebiulaher 1332 (5 Mart 1330/1914) tarihinde Fetvâ Emîni olmuştur. (1) Fazilet ve kemâli yanında son derece gayretli çalışmaları görüldüğünden padişahın emri ile haiz olduğu Osmanlı nişanı üçüncü rütbeden birinci rütbeye terfi edilmiştir.

Haiz oldukları Anadolu Kazaskerliği pâyesi 15 Mart 1332'de Rumeli Kazaskerliği pâyesine terfi ettirilmiştir. 9 Nisan 1332 (23 Nisan 1916)'de emekliye sevk edilmiştir. (c. 4, sh: 208)

ALİ HAYDAR EFENDİ (Gümülçineli)

Hüseyin Efendinin oğlu olup 1258 h. tarihinde Gümülçine'ye bağlı Cebel-i Şeyh (Cum'a) Nâhiyesi köylerinden Benî Paşa karyesinde doğmuştur. Gümülçine medreselerinde 5 sene kadar okuyup İstanbul'a gelmiştir. Direklerarası'nda bulunan Dâr'ül-Hadîs Hasan Ağa Medresesinde kayıt ve kabul olup 20 sene bu medresede okuyarak 1287 h. tarihinde icâzetname almıştır. 1289 h. de Fatih Camiinde ders okutmağa mezun olduğuna dair bir ruhsahname almıştır. 1309 (1893) senesinde Huzûr Derslerine dahil olmuştur.

6 Teşrinisani 1292'de maaşlı olarak Fatih Camiinde Dersiâmlığa başlamıştır.

Uhdesine 4 Receb 1293'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisiliği tevcih olunup 1 Zilhicce 1300'de Hareket-i Hariç'e, 21 Rebiulaher 1328'de Hareket-i Altmışlı'ya terbi buyurulmuştur. (2)

20 Ramazan 1311'de Huzur Derslerine dühulü ile 4. rütbeden Mecidî ve Osmanlı Nişanları ihsan olunmuştur. (3)

1330 h. de Huzur Dersleri Mukarrirliğinde idi.

---

(1) 26 ve 27 numaralı vesikalara bakınız.

(2) 28 nolu vesikaya bakınız.

(3) 29 nolu vesikaya bakınız.

Fatih Camii Dersiâmlarından ve Hareket-i Altmışlı İstanbul Müderrislerinden bulunurken 13 Şubat 1328'de vefat etmiştir: (1912). (Dosya: 195)

ALİ HAYDAR EFENDİ (İstanbullu)

Gökboze (Gebze) de Fazlüllah Paşa Dergâhı Şeyhi İsmail Hakkı Efendinin oğlu olup, 1280 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm-ı Sıbyan Mektebinde tahsil ve Üsküdar'da Atik Valide Sultan Camiinde Dersiâmdan Sivaslı Osman Nurî Efendiden tertip üzere akaid'e kadar ulûm-i Arabiye tedris eylemiştir. 13 Ağustos 1301 (15 Zilkade 1302) tarihinde Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesine evvelâ 1/5, sonra dörtte bir olmak üzere kâtib nasb edilmiş ve 1 Teşrinievvel 1307 (10 Rebiulevvel 1309) tarihinde aidattan tam hisse almak üzere hocalığa terfian tâyin edilerek uhdesine 29 Muharrem 1314 senesinde İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği rütbesi tevcih edilmiştir. 2 Mart 1314 (22 Zilhicce 1315) senesinde Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğinden istifa ederek Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Kalemine devama başlamış ve 26 Cemazielevvel 1318 de dördüncü rütbeden bir Mecidî Nişanı ihsan buyurulmuştur. (c. 2, sh: 5)

ALİ HAYDAR EFENDİ (İstanbullu)

İzmir Müftüsü Abdülkadir Bey'in oğlu olup 1271 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Rüştiyeden sonra Fatih Camiinde dinî dersler okumuştur.

13 Şaban 1300 senesinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Ruûsu tevcih olunup 1 Eylül 1300 (23 Zilkade 1301) de Tarîk Maaşı tahsis edilmiştir.

1 Mart 1307'den 4 Şubat 1308'e kadar Havsa, 14 Şubat 1309'dan 26 Kânunisani 1311'e kadar Sofulu kazaları ve Haziran 1312'den Gaye-i Haziran 1314'e kadar İpsala nâhiyesi niyâbetlerinde bulunmuştur. (c. 1, sh: 107)

ALİ HAYDAR EFENDİ (İstanbullu)

Anadolu Kazaskerliğinde bulunmuş olan İspartalızâde Mehmet Tevfik Efendinin oğlu olup 1264 h. yılında İstanbul'da Hûbyâr Mahallesinde doğmuştur. Hususî muallimden âliye ve âliye'yi tahsil ve Farsça'dan Bend-i Attar, Gülistan, Bostan ve Divan-ı Hâfız okumuştur.

27 Zilhicce 1283'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih ve 5 Muharrem 1285 (12 Nisan 1284) de Müderrislik Maaşı

tahsis edilmiştir. 1 Haziran 1311 (20 Zilhicce 1312) tarihinde Bilâd-ı Mahreç'ten Havass-ı Refia Mevleviyeti benâm buyurulmuştur.

Haiz olduğu müderrislik 27 Şevval 1291'de Hareket-i Dahil'e, 9 Zilkade 1294'de Musıla-i Sahn'a, Gurre-i Zilhicce 1300'de Sahn-ı Seman'a, 13 Receb 1302'de İbtidaî Altmışlı'ya, 9 Zilhicce 1307'de Hareket-i Altmışlı'ya, 13 Cemazieaher 1309'da Musıla-i Süleymaniye'ye, 21 Şaban 1311'de Hâmise-i Süleymaniye'ye terfi olunup Cemazielevvel 1322 ve Cemazielaher 1324 (31 Temmuz 1320/21 Temmuz 1321) tarihleri arasında Bilâd-ı Hamse'den Edirne Mevleviyeti tevcih buyurulmuştur. 4. rütbeden Mecidî nişanını haizdir.

2 Haziran 1294'den 4 Eylül 1295'e kadar Yıldızeli (Sivas), 27 Ağustos 1297'den 4 Eylül 1299'a kadar Mulva (Ege Denizinde), 18 Kânunievvel 1299'dan 25 Teşrinisani 1301'e kadar Uluborlu, 12 Mart 1303'den 20 Mart 1305'e kadar Tırnova, 22 Mayıs 1306'dan 1 Nisan 1308'e kadar Çemişkezek, 6 Nisan 1308'den 23 Teşrinisani 1310'a kadar Koçgiri (Zara), 1 Eylül 1313'den 10 Ağustos 1315'e kadar Keşan, 13 Ağustos 1316'dan 6 Nisan 1318'e kadar Ahiçelebi, 4 Teşrinievvel 1318'den 2 Temmuz 1320'ye kadar Elbasan, 17 Mart 1323'den 23 Şubat 1324'e kadar Mersin niyâbetlerinde bulunmuştur. (c. 1, sh: 376)

ALİ HAYDAR EFENDİ (İstanbullu)

Dağıstanzâde Reis-ül Ulemâ merhum Mehmet Muhyiddin Efendinin oğlu olup 1287 h. de İstanbul'da doğmuştur. Tahsil-i İktidaî'yi ve Tali'yi Hafız Paşa Mektebi ile Otlukçu Yokuşu Rüştiyesinde okumuş ve sonradan Fatih Camiinde Müderrislerden Hacı İslâm Efendinin derslerine devam etmiştir. Bir müddet de hususî muallimden ve pederinden ulûm-i âliye ve âliye tahsil etmiştir. İki sene Mekteb-i Nüvvab'a ve iki sene de Mekteb-i Hukuk'a devam etmişse de sıhhî durumundan dolayı her iki okulu terke mecbur olmuştur.

21 Zilkade 1295 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih ve 23 Zilkade 1304'de Hareket-i Hariç'e terfi ve silk-i niyâbete kabulü ile 24 Haziran 1318 de Kalecik Niyâbetine tayin edilmiştir. (Rebiulaher 1320). 21 Rebiulevvel 1321'de İbtidaî Dahil'e vâsıl olup 20 Cemazielaher 1321'de (29 Ağustos 1319) bu niyâbetten istifaen ayrılmıştır. 5 Mart 1320'den 9 Ağustos 1321'e kadar Bartın, 8 Mart 1322'den 15 Şubat 1323'e kadar Gemlik kazaları niyâbetlerinde bulunmuş ve 14 Teşrinievvel 1324'den 1 Eylül 1325'e kadar Tophane Mahkeme-i Şer'iyyesi Niyâbetinde bulunduktan sonra rütbesi 14 Rebiulaher 1325'de İbtidaî Altmışlı'ya ve 9 Zilkade 1325'de de Hareket-i Altmışlı'ya isal kılınmıştır.

Nüvvab'dan mezun olmadığından imtihana dâvet edilmiş, fakat icâbet etmediğinden kadro haricine çıkarılmış ve 31 Mart 1327'de tazminat alarak Fetvâhane'den ayrılarak Adliye'ye geçmiştir.

1338 senesi Temmuz'una kadar dâva vekâletinde bulunduktan sonra 8 Temmuz 1338'de Makam-ı Meşihat'a müracaatla «Mehâkim-i Şer'iyye'de icra-i vekâlet etmek üzere» bir adet vesika talebinde bulunmuştur.

Ayrıca istidanâmesinde «Kadıasker merhum Muhyiddin-zâde» ifadesini kullanmakla babasının «Kadıasker» olduğu kanaatini hâsıl etmektedir. (c. 1, sh: 378, dosya: 12)

ALİ HAYDAR BEY EFENDİ (İstanbullu)

Akşehirli Hasan Fehmi Efendinin oğlu olup 1263 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk mektebi Atpazarı Mahallesinde Valide Sultan Mektebinde okumuştur. Rüştiyeyi Beşiktaş Rüştiyesinde ikmâl etmiştir. Fatih Dersiâmlarından Dağıstanlı Abdullah Şakir ve Bayezit Dersiâmlarından Kasımpaşalı Mehmet ve Fatih Dersiâmlarından Eğinli Kasım, Lâz Hasan, Tikveşli Yusuf, Şeyh Yahya Ebu'l Kasım ve Süleyman Paşa Kitabcısı Amîn Efendiler gibi mümeyyiz ulemâdan ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ve Fatih Dersiâmlarından Arablılı Ahmet Efendinin tedris halkasına devam ederek icâzet almıştır. Asîr Müftüsü Mehmet ve muhacirîn-i hürmetten Mustafa El'Verdî Efendilerden de Kütüb-i Ehadis'i okuyarak muhaddisîn silsilesine dahil olmuştur. Muharrem 1284 tarihinde Fatih Camiinde ders okutmaya başlamış ve sonradan menedilmiştir.

Şerh'ul Emsile, Kitab'ul İ'lâl, Avamil Şerhi, İrşad'ül Mübtedin, Müzekkiyüs-Sıbyan ve İrşad; menâkıbden Hazret-i Mevlanâ'yı tasvir eden Şerefnûmâ, peygamberler tarihinden Feraid, adâb'tan Metn'üş-şerh, Kâfi'yül Erîb alâ Tuhfe'til-Lebîb, kelâm'dan Hadika'-tül-Kallafî, Ezhar'ül Fudelâ, usûl-i hadisten Mi'rac'ül Felâh, ahlâktan Şemme'tül Esrar, tıbtan Frengî Risâlesi, tasavvuftan mevzûn matbu bir eseri, sarf ve nahivden Sanmân, fıkıhtan Levayih, menâkıbten Kütahya'da metfun Ergûnî Çelebi'nin menkıbelerini tasvir eden Zeyl'i Şeref-nümâ, 121 hadis tercemesi, Mezayat-i İslâmiye ve muhtelif bahisleri ihtiva eden müteaddit risâleler ile matbu olmayan fen ve şiirde eserleri de vardır. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

17 Zilkade 1279 tarihinde uhdesine İrade-i Seniyye ile İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. Bu tarihten itibaren de kendilerine ruûs maaşı tahsis edilmiştir.

13 Mart 1284'de Adranos (Orhaneli) Mevleviyeti ve Trablusşam

Mevleviyeti tevcih olunmuştur. Mevleviyetlerin maaşını alarak 7775 kuruşa ulaştıktan sonra 1 Kânunisani 1288 tarihinde bu maaşı kaldırılmış ve 2300 kuruşluk maaşlı Tatarpazarcık Mevleviyetini zabt etmiştir. Bu maaşı da 1 Kânunisani 1291 tarihinde kat'edilip 7900 kuruşluk Tarik maaşı tahsis edilmiştir. Müteaddit defalar maaşı tenzil edildikten sonra 1 Temmuz 1326 tarihinde kâmilen kesilmiştir.

Müşarünileyh 12 Mayıs 1284 (6 Safer 1285) tarihinde mülgâ Bâb-ı Zabtiye'de teşekkül eden Divan-i Zabtiye Azalığına tâyin edilmiş ve 8 Mart 1285'den 5 Eylül 1287'ye kadar Muhakemat-ı Maliye Azalığında bulunmuştur. 27 Teşrinisani 1294 tarihinde Adana Merkez Niyâbetine tayin edilmiş ve 10 Haziran 1296 tarihinde Musul Nâibliğine nakl edilmiş olduğu hâlde Manisa Niyâbetine tayin edilmiştir. 26 Ağustos 1304'de Kütahya Niyâbetine (Kadılığına) tayin edilmiştir : (Muharrem 1306). Buradan ayrıldıktan sonra 4 Safer 1309 tarihinde Selânik Merkez Nâibliğine tayin edilmiştir. Bir müddet sonra buradan da ayrılmıştır : 18 Rebiulaher 1309/7 Teşrinisani 1307.

17 Nisan 1307'de ikinci defa olarak Manisa Niyâbetine tayin edilmiştir. Eylül 1328'de azl edilmiş ve İzmir'de ikâmeti icab etmesinden dolayı yerine başkası tâyin edilmiştir. Meşrutiyetin ilânı ile İstanbul'a gelmiş ve sınıfında ibka edilmiştir.

Haiz olduğu ilmî rütbesi 15 Şevval 1281 tarihinde Hareket-i Hariç'e, 3 Rebiulevvel 1282 tarihinde İbtidaî Dahil'e, 5 Ramazan 1283'de İrade-i Seniyye ile Süleymaniye'ye terfi edilmiş ve 16 Şaban 1284'de uhdesine padişahın iradesi ile Bilâd-ı Hamse'den Edirne pâyesi, 5 Receb 1285 tarihinde Haremeyn, 17 Şaban 1286'da İstanbul, 27 Şevval 1291'de Anadolu, 13 Rebiulevvel 1292'de Rumeli Kazaskerliği pâyeleri tevcih ve 11 Zilkade 1291 tarihinde berat-ı Hümâyûn ile 1. Mecidî nişanı ile taltif olunmuştur. (c. 5, sh: 28)

ALİ HAYDAR BEY (İstanbullu)

İzmir Müftüsü Abdülkadir Bey'in oğlu olup 1271 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk mektebten sonra Fatih Camiinde Arapça, Farsça ve akaid okumuştur.

13 Şaban 1300 tarihinde İbtidaî Hariç İstanbul Ruûsuna nail olmuştur. 1 Eylül 1300'de Tarik maaşı tahsis edilmiştir.

1 Mart 1307'den 4 Şubat 1308'e kadar Havsa, 14 Şubat 1309'dan 26 Kânunisani 1311'e kadar Sofulu Kazaları ve Haziran 1312'den Haziran 1314'e kadar da İpsala Nahiyesi Niyâbetlerinde bulunmuştur. 9 Eylül 1315'den 13 Teşrinisani 1317'ye kadar Kasato, 18 Nisan 1320'-

ye kadar Tirhona, 30 Nisan 1322'den 7 Nisan 1324'e kadar Akhisar ve 15 Eylül 1324'den 24 Ağustos 1326'ya kadar Ordu Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Tarîk maaşı 1 Kânunisani 1325'de kat'edilmiştir.

Ordu'da iken hakkında vâki olan şikâyet hilâf-ı hakikat görülmüş ve 1 Kânunisani 1327'de Müstehikkîn-i Ricâl-i İlmîye Tertibi'nden tahsis kılınan maaşı 1 Teşrinisani 1331 tarihinde kat'edilmiştir. (c. 5, sh: 5, dosya: 1262?)

ALİ HAYDAR EFENDİ (Rizeli)

Sarı Osman Oğullarından Hurşid Ağa'nın oğlu olup 1292 h. senesinde Rize'de doğmuştur. İlk bilgileri Rize'de okuduktan sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii Dersiâmlarından Şırvanlı Ali Nazmî Efendiden okuyup Gurre-i Cemazielaher 1318 tarihinde icâzet almıştır. İmtihanda isbat-ı ehliyet ederek Ders Vekâletinden 16 Safer 1320 tarihinde Tedrîs Ruhsatnamesi almıştır. Ayrıca Dâr'ül Fünûn Ulûm-i Aliye-i Dinîye Şubesinden de şehâdetname almıştır.

Fatih Camiinde tedrîse başlamasından dolayı 4 Nisan 1321 tarihinden itibaren Dersiâmlık maaşı almaya başlamıştır. Dersiâmlık vazifesi yanında 13 Kânunisani 1325 tarihinden itibaren de Davutpaşa İdadîsi (lisesi) Rüştiye (Orta) kısmı Kur'an-ı Kerîm Muallimliği vazifesi de uhdesine tevdi kılınmıştır.

Uhdesine 12 Zilhicce 1326'da İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

1 Eylül 1329 tarihinde Davutpaşa İdadisinin Sultanî'ye tahvil olunmasından ve okuttuğu dersin talimatname ahkâmında daimi hoca tarafından verilmesi şart olduğundan bu muallimlikten ayrılmıştır.

Dersiâmlık maaşı 1 Şubat 1336 tarihinde 200 kuruş zamla 1000 kuruşa iblâğ edilmiştir.

1939'da hayatta bulunuyordu. (c. 7, sh: 130, dosya: 3605?)

HAFIZ ALİ HAYRİ EFENDİ (İstanbullu)

Hafız Ahmet Nazîf Efendinin oğlu olup 1295 h./1293 malî yılında Dersaadet'de doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Eyüb'te Kalenderhane İbtidaî Mektebinde, hıfzı pederinden, Zekâîdede Efendi-zâde

Hafız Ahmet Efendiden seb'a ve aşereyi, Hacı Raik Efendiden Avamil ve Halebi ve Hoca Osman Efendiden ferâiz tahsil etmiştir.

11 Mart 1311 (10 Cemazielevvel 1310) tarihinde mülgâ Mahkeme-i Teftiş Tereke Kitabetine tayin edilmiş, Temmuz 1318 (8 Cemazielevvel 1320) senesine kadar aidatla bu vazifede bulunmuştur. 11 Ağustos 1318 tarihinde mezkûr mahkemenin kitâbetinde tavzif kılınmış ve rütbesi üçüncü sınıfa terfi ettirilmiştir. 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) tarihinde Kassamlığın lâğvı ile caiz-ül istihdam olarak açıkta kalmıştır. 1 Ağustos 1326 (9 Şaban 1327) senesinde Galata Mahkeme-i Şer'iyyesi Kitâbetine imtihanla tayin edilmiştir.

23 Zilhicce 1318 tarihinde kendisine İbtidaî Hariç Edirne Ruûs-u Hümayunu tevcih buyurulmuştur.

Mümaileyhin sahte hüccet tanzim ve suretini ihraç ile i'ta eylediği iddiasıyle mahkemeye sevk edilmiş, suçu sabit görüldüğünden 15 Teşrinisani 1330 (13 Cemazielevvel 1332) tarihinde dokuz ay müddetle hapsine ve bir Osmanlı altını para cezasına çarptırılmıştır. **(c. 4, sh: 61, dosya: 3292)**

ALİ HİKMET EFENDİ (İstanbullu)

Fetvahane Müsevvitlerinden Mustafa Asım Efendinin oğlu olup 1306 h./1304 mali yılında Dersaadet'te doğmuştur. Sultan Beyazit Merkez İbtidaî ve Rüştiye Mekteblerinde tahsili meşrut olan fünûnu ikmal ederek 19 Ağustos 1321 tarihinde şehadetname aldıktan sonra Beyazit Dersiamlarından Kilis'li Mehmet Tevfik Efendiden sarf, nahiv, mantık tedris ve imtihan ile dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'ta dahi tahsili meşrût olan dersleri ikmal ile 12 Şaban 1329 tarihinde sınıf-ı hamis şehadetnamesini almağa muvaffak olmuştur. Türkçe tekellüm ve kitabet eder. arapçaya aşina bulunuyordu.

Ebeveyni cihetinden Sarı Keçili Kabilesinden Gök Ömer bey sülâlesine mensubtur.

27 Şubat 1327 (21 Rebiulevvel 1330) tarihinde Yenişehir nahiyesi niyabetine, 16 Mayıs 1329 (22 Cemazielaher 1331) senesinde Mahkeme-i Evkaf-ı Hümâyûn zabıt katibliğine tayin edilmiştir.

Uhdesine, 18 Receb 1320'de İbtidaî Harıç Bursa Ruûsu tevcih, 9 Receb 1324'de de İbtidaî Dahil'e terfi ettirilmiştir.

23 Şubat 1336 senesinde Ders Vekâleti Kalemi Kitabetine tayin edilmiştir. 16 Mayıs 1331 de askere alınarak ihtiyat zabit vekilliğine, 3 Ağustos 1332'de mülâzim-i saniliğe terfi olunup Filistin dâr-ül harbinde bir kıt'a harb madalyası ile taltif edilmiştir. 30 Kanunievvel 1334 tarihinde terhisi icra kılınmıştır. 14 Ağustos 1336 tarihinde bi-

rinci sınıf'a terfi etmiştir. Nisan 1339 tarihinde ise dosyası Adliye'ye gönderilmekle meşihat kaydından silinmiştir. (c. 4, sh: 143, dosya: 710)

ALİ HİLMİ EFENDİ (Bolvadin'li)

Mustafa Efendinin oğlu olup 1291 h. senesinde Bolvadin'de doğmuştur. Memleketinde ilk mektebi okuyup Konya'da Arabî ilimleri tahsil ederek Hadimî Mehmet Efendiden icazet almıştır. Akabinde İstanbul'a gelip Fatih Camii Dersiamlarından Hacı Ali Efendiden de icazet almıştır. 13 Ağustos 1325'de pek-iyi derecede Mekteb-i Nüvvab'tan şehadetname almıştır.

10 Ağustos 1326'da Çorum Sancağı Niyabetine tayin edilmiş ve 20 Temmuz 1328 tarihinde de ayrılmıştır. 13 Nisan 1329'da padişahın iradesi ile Antakya Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Memuriyet mahallinin 3 Kânunisani 1336'da işgal edilmesinde dolayı İstanbul'a gelmiş ve maaşının yarısını almaya başlamıştır.

2 Mart 1338'de Fetvahâne İstiftâ Memurluğuna tayin edilmiştir. 28 Teşrinievvel 1338'de istifa ederek Biga Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 230, dosya: 818 ?)

ALİ HİLMİ BEY (İstanbullu)

Selânik Posta Müdürü Şakir Bey'in oğlu olup Ramazan 1279 h. tarihinde Dersanedet'te doğmuştur. İstidaî Mekteb-i Sıbyan'da mukaddime-i ulûm-i diniyyeyi ve muahharen Beylerbeyi Rüştiye Mektebi ile Sultanî'de ve Bab-ı Seraskerî Münşeât Kitabetinde bir miktar arabî ve farasî okumuştur. Türkçe okur yazar ve farisî tekellüm ederdi. 18 yaşında iken 3 Cemazielevvel 1297 tarihinde Piyade Dairesi Tahrirat kalemine memur edilip, 10 Şevval 1299 tarihinde Süvarî Umur-i Maliye Mazbata odasına nakl edilmiştir. 27 Şevval 1301 tarihinde Encümen-i Maliye Kalemine memur olmuştur. Encümen-i İdare-i Maliyenin lağvından dolayı 19 Mayıs 1302 (27 Şaban 1303) tarihinde Meclis-i Maliye Kalemi Hulefası Silkine ithal edilmiştir.

Memuriyetini hüsn-i ifa ve gayreti cihetiyle 24 Zilkade 1310 tarihinde rütbe-i sanîye tevcih buyurulmuştur. 28 Temmuz 1324 tarihinde Meclis-i Maliye lâğv edilip Encümen-i Umûr-i Maliye teşkilâtında mümeyyizlikte bulunmuştur. 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) tarihinde Beyt-ül Mal şubesi Beyt-ül Mal kalemi mümeyyizliğine nakl edilmiştir. 30 Mart 1330 tarihine kadar bu vazifede kaldığı elde mevcut evraktan anlaşılmıştır. (c. 4, sh: 224)

ALİ HİLMİ EFENDİ (İstanbullu)

Hz. Halid'in türbeleri hademesinden Hafız Abdurrahman Efendinin oğlu 1289 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk tahsil ile hususî surette din tahsili yapmıştır. İcazet almıştır.

Zilkâde 1300'de 11. yaşında iken Anadolu Kazaskerliği Vekayi'-i Şer'iyye Katibliği Odasına dahil olmuş ve 4 Zilkade 1305 (1 Temmuz 1304)de Bâb-ı Valâ-i Fetvâ Evrak Kalemi Katibliğine tayin edilmiştir.

Mümaliyeyh'in uhdesine genç yaşta 9 Safer 1302'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği payesi tevcîh 27 Zilkade 1304'de İbtidaî Dahil'e, 13 Rebiulevvel 1309 Hareket-i Dahil'e terfi olunmuştur.

Hayiz olduğu Hareket-i Dahil Edirne Müderrisliği 8 Şaban 1310 da Musila-i Sahn'a, 29 Cemazielevvel 1311'de Sahn'a, 9 Receb 1312'de İbtidaî Altmışlı'ya, 13 Rebiulevvel 1315'de Hareket-i Altmışlı'ya 19 Şevval 1316'da Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi ve Gurre-i Cemazielaher 1318'de uhdesine İzmir pâyesi tevcîhi ile 7 Zilkade 1318 de 4. rütbeden Mecidî nişanı ihsan buyurulmuştur. 1 Receb 1323'den itibaren Edirne Pâye-i Mücerredi tevcîh buyurulmuştur.

23 Şaban 1329'da İrade-i Seniyye ile terfian Mahreç pâyesi tevcîh olunmuştur.

15 Şubat 1331 tarihinde mezkûr vazifesinden alınmış ve 1 Mayıs 1332'de Anadolu Sadareti Vekayi-i Şer'iyye Kalemine tayin edilmiştir. 11 Mart 1333'de Memurîn Kalemi Müdiriyeti Kâtibliğine tayin edilmiş ve 1 Nisan 1333'de Adliye Vekâleti Umur-i Zatîye Kalemi Kâtibliğine nakl edilmiştir. 1 Mayıs 1336'da tekrar eski Memurîn Kalemi Kâtibliğine dönmüştür. (c. 1, sh: 79)

ALİ HİLMİ EFENDİ (Zorlu)

Zor Sancağı Meclis-i İdare âzasından ve Direk Hırşan Aşireti şeyhi Ammar Efendinin oğlu olup 1297 h./1296 malî yılında Zor kasabasının Vesit Mahallesinde doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiyeyi mezkûr kasabada ikmâl ile 19 Temmuz 1309 tarihinde a'lâ derecede şehâdetname almıştır. Arapça ve Türkçe okur yazardı.

15 Teşrinisani 1321 (Şevval 1323) tarihinden 10 Şubat 1325 (12 Safer 1328) tarihine kadar Ebu-Kemal Kazası Telgraf Merkezi Birinci çavuşluğunda bulunmuş ve bu tarihten itibaren de aynı kazanın Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkitâbetine tayin edilmiştir. (c. 4, sh:

ALİ HİMMET EFENDİ (İbradılı)

Nüvvab'tan Osman Efendinin oğlu olup 1301 h./1300 malî yılında İbradı Nahiyesinin Ötle Karyesinde doğmuştur. Kasaba-ı mezkûre ve Çorum kasabası ibtidaî mekteblerinde okuduktan sonra İbradı nahiyesinde vâki Rüştiye Mektebinde dört sene müretteb dersleri tahsil, ikmâl ile şehâdetname almış ise de zayi etmiş, sonradan Dersaadet'e gelerek Tokatlı Şakir Efendinin derslerine müdavemetle ulûm-i âliye ve âliye-i Arabîyeyi tedris ile Receb 1327 senesinde icâzetname almış ve imtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzat'tan da 9 Şaban 1327 tarihinde âliyyül âlâ derecede şehadetname almağa muvaffak olmuştur. Türkçe ve Arapça kitâbet ve Türkçe tekellüm ederdi.

Mümaileyh 1 Eylül 1325 tarihinden itibaren Fetvâhane-i Alî İ'lâmat Odası Mümeyyizliğine tayin, 19 Eylül 1325 tarihinden itibaren de vazifesi İ'lâmat Odası Evrak Memur Muavinliğine nakl edilmiştir: (3 Ekim 1909). (c. 4, sh: 265)

ALİ HİMMET EFENDİ (Serfiçeli)

Veliyuddin Efendizâde Hüseyin Hüsnü Efendinin oğlu olup 1260 h. senesinde Serfiçe Sancağı dahilinde Çuvallı Köyünde doğmuştur. Karaferie mekâtib ve medresesinde Arapça ve Farsça okumuş, akabinde İstanbul'da Fatih Dersiâmlarından Hafız Şakir Efendiden tahsilini ikmâl ederek icâzet almıştır.

12 Receb 1297'de 4. sınıf nâiblik şehâdetnamesi almıştır. Bir müddet Karaferie Mahkeme-i Şer'iyyesi Tahrirat Kaleminde çalıştıktan sonra 4 Kânunievvel 1297'de Turgutlu Niyâbetine tayin edilmiştir. 9 Şubat 1299'da Turgutlu'dan ayrılarak 4 Mayıs 1301'den 9 Ağustos 1302'ye kadar Mihaliç, 1 Nisan 1304'den 9 Mayıs 1306'ya kadar Selânik'te Köprülü, 12 Kânunievvel 1306'dan 9 Kânunievvel 1308'e kadar Yenicevardar niyâbetlerinde bulunmuştur. 15 Eylül 1309'da Girit Vilâyetinde Resmo sancağı niyâbetine tayin edilmiş ve 7 Ağustos 1312'de Uşak kazasına nakletmiştir. 14 Teşrinisani 1313'de Dedeağaç sancağı niyâbetine tayin edilmiştir.

Uhdesine 1302 h. de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih buyurulup 1303 h' de İbtidaî Dahil'e, 21 Receb 1309'da Sahn'a, 8 Şaban 1313'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi buyurulmuştur.

24 Teşrinisani 1315'de Dedeağaç'tan ayrılmıştır. Buradakı gayretli çalışmaları nişanesi olarak Rebiulaher 1317'de 4. rütbeden Mecidî nişanı ihsan buyurulmuştur. 9 Kânunisani 1316'da bir sene mutasarrıf olmak üzere Antep Mevleviyeti tevcih olunmuş ve 6 Hazi-

ran 1317'de Prizren niyâbetine tayin edilmiştir. 16 Mayıs 1319'da Prizren'den ayrılmış ve hakkındaki kanaat-i müsbiteden dolayı aynı yıl içinde (29 Cemazielaher 1321) Mahreç itibariyle Kudüs pâyesi tevcih buyurulmuştur.

11 Haziran 1320'den 28 Nisan 1324'e kadar Priştine, 15 Ağustos 1324'den 24 Temmuz 1326'ya kadar Kosova Merkez Niyabetlerinde bulunmuş ve 18 Şubat 1326'da Selânik Merkez Niyabetine tayin edilmişse de harp dolayısıyle İstanbul'a avdetle açıktan maaş almıştır. **(c. 1, sh: 89)**

ALİ HÜSAMEDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Mülkiye memurlarından İbrahim Efendinin oğlu olup 1296 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Aksaray'da Mahmudiye Rüştiyesini bitirdikten sonra Fatih Camii Dersiâmlarından Köstenceli Mehmet Rıza Efendiden Tasdikat'a kadar okumuştur.

1 Şubat 1314 tarihinde Meclis-i Meşayih Mukayyıtlığında tavzif edilmiş ve ilâve-i memuriyet olarak uhdesine Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Kalemi Kâtibliği tevdi olunmuştur: 16 Temmuz 1321. 1 Ağustos 1324'de Tetkikat-ı Şer'iyye Kâtibliğinden ayrılmıştır. 19 Haziran 1337 tarihinde Meclis-i Meşâyih başkâtibliğine terfi etmiştir.

8 E ylül 1318'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulup 8 Zilkade 1319'da 4. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur.

15 Şubat 1339'da mazul addedilmiş ve 15 Temmuz 1341 tarihinde Bursa Müftü Kâtibliğine tayini ile mazuliyet maaşı kesilmiştir. **(c. 7, sh: 137, dosya: 308?)**

ALİ İLMİ EFENDİ (Maraşlı)

Müderris İsmail Efendinin oğlu olup 1297 h. de Maraş'ta doğmuştur. Konya ve Kayseri'de ulûm-i Arabiye ve Diniyeyi tahsille 3 Receb 1327'de Kayseri Medresesinde Hamuzçilioğlu Osman Efendi'den icâzet almıştır.

27 Eylül 1331'de Maraş Medresesi Arapça sarf ve lûgat muallimliğine tayin olunmuştur. **(Dosya: 1309)**

ALİ İZZET EFENDİ (Hanyalı)

Sükzâde Süleyman Ağanın oğlu olup 1266 h. senesinde Girit'in Hanya kasabasında doğmuştur. Hanya Rüştiyesinde müretteb dersleri okuduktan sonra Fatih Camii Dersiâmlarından Abdürrahim

Efendiden tahsil-i ilim ederek icâzet almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça bilir ve Rumcaya âşina idi.

25 Haziran 1288'de Girit'e bağlı Silne (Veya Selene) niyâbetine tayin edilmiş ve bir müddet sonra ayrılarak 19 Temmuz 1313'den 23 Haziran 1315'e kadar Göynük, 1 Kânunisani 1315'den 10 Kânunisani 1317'ye kadar Taşköprü, 10 Şubat 1317'den 20 Kânunisani 1319'a kadar Sofulu, 27 Nisan 1321'den 7 Nisan 1323'e kadar Bor niyâbetlerinde bulunmuş ve 18 Temmuz 1323'de Tirgovişte (Kosova) niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh'e 3 Cemazielevvel 1321'de nikel Hicaz Demiryolu Madalyası ihsan buyurulmuştur.

16 Nisan 1325'de Tirgovişte niyâbetinden ayrılmış ve Mekteb-i Kuzat'ta teşekkül eden Hey'et-i Mümeyyiz'e huzurunda isbat-i ehliyet ederek 17 Muharrem 1328'de 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

1 Mart 1326 tarihinden itibaren Milâs kazası Niyabetine tayin edilmiştir. 6 Mart 1328'de hizmeti bitmiş ve çok geçmeden 21 Nisan 1328 (1912) de vefat etmiştir. **(c. 1, sh: 293, dosya nu: 739)**

ALİ KEMAL EFENDİ (Arhavili)

Abdullah Reis-zâde denmekle ma'ruf tüccardan Hasan Efendi'nin oğlu olup 1279 h. yılında Hopa kazasına bağlı Arhavi nahiyesinin Gıldar karyesinde doğmuştur. Sıbyan tahsilinden sonra Dersaadet'e gelerek Zekeriyya Ulâ Medresesine kabul ve Fatih Camii Dersiâmlarından Arhavili Ya'kub Sabri Efendinin derslerine devamla ulûm-i âliye ve âliyeyi tederrüs ederek icâzet almıştır.

İzmit'te hey'et-i ilmiye huzurunda intihab-ı hükkâmca imtihanla Akyazı ve daha sonra da Hendek nahiyeleri niyabetlerine tayin edilmiş ve 5 Teşrinisani 1318'de Bulgardağı (diğer adı ile Hamidiye) kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 28 Kânunievvel 1320'de ayrılarak 24 Nisan 1321'de Eleşkirt niyâbetine tayin edilmiş ve oradan da Bidâyet Mahkemesi Reisi Kemal Efendi ile haklarında açılan irtikâb dâvasından azl ile 27 Mayıs 1323'de Eleşkirt'ten ayrılmıştır. 28 Şubat 1324'de Erciş niyâbetine tayin edilmiştir. 17 Haziran 1326'da mürtekib ve sağır olmasına mebni kadro haricine çıkarılmıştır. **(c. 3, sh: 18, dosya numarası: 3067)**

ALİ KEMAL EFENDİ (İstanbullu)

Nüvvab'tan Mehmet Mu'tasım Efendinin oğlu olup 1286 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur. İbtidaiye ve Rüştiyeyi babasının memur

bulunduğu Çatalca, İşkodra ve İstanbul'da Fatih Rüştiyelerinde okumuştur. Ayrıca «Dâr-üt-Ta'lîm» adlı hususî mektebte de okumuştur. Gurre-i Muharrem 1312'de Mekteb-i Nüvvab'tan 3. sınıf niyâbet ehliyetnamesi ile neş'et etmiştir.

27 Muharrem 1302 senesinde mürasele-i şeriyye ile Rumeli Sedaret-i Aliyesi'ne kâtib nasb edilmiştir. Mekteb-i Nüvvab'tan neşet ederek 10 Teşrinievvel 1312 tarihinde Mudanya kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 19 Eylül 1314'de infisal etmiş ve 20 Mayıs 1317'de Limni Sancağı niyâbetine tayin edilmiştir. 18 Nisan 1320'de Muş sancağı, 12 Temmuz 1324'de Küçükçekmece, 29 Kânunisani 1324'de İsparta niyâbetlerine tayin edilmiştir. İsparta niyâbetinden 8 Kânunisani 1326'da ayrılmıştır.

Uhdesine 11 Muharrem 1310'da tevcih buyurulan İstanbul Müderrisliği Gurre-i Zilhicce 1322'de Musıla-i Sahn'a, 27 Ramazan 1325 de İbtidaî Altmışlı'ya, 9 Zilkade 1325'de Hareket-i Altmışlı'ya, 21 Rebiulaher 1328'de Hamise-i Süleymaniye'ye terfi ve 11 Cemazielaher 1328 tarihinde de Mahreç Pâyesiyle taltif buyurulmuştur. 7 Mart 1309'dan 1 Eylül 1310'a kadar da Tarîk maaşı tahsis edilmiştir.

7 Haziran 1328'de Hüdavendigâr Merkez Niyâbetine tayin edilmiştir. 28 Temmuz 1330'da Aydın Vilâyeti Merkez Kadılığına tayin edilmiş ve müteaddit defalar vali vekâletinde bulunduktan sonra 18 Teşrinisani 1330'da Galata Kadılığına ve 23 Kânunievvel 1330'da da Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığına tayin edilmiştir.

26 Haziran 1331'de Medine-i Münevvere kadılığına tayin edilmiştir. Halkça mucib-i heyecan olan kısas dâvası Fetvâhanece nakz edilmesi üzerine teheyyücatın temadisine sebebiyet vermesinden dolayı bu beldede kalması tecviz edilmemiş ve 14 Teşrinisani 1331'de Kudüs Kadılığına nakl edilmiştir. Kudüs'ün işgali ile oradan ayrılmış ve 6 Mayıs 1335'de Hüdavendigâr vilâyeti Kadılığına tayin edilmiştir. (6 Mayıs 1919) **(c. 3, sh: 115, dosya: 701?)**

ALİ KEMAL EFENDİ (Uluborlulu)

Ahmet Efendinin oğlu olup 1274 h. yılında Uluborlu'da doğmuştur. Uluborlu ibtidaî mektebinde okuyarak hıfz-ı Kur'an-ı Azîmüşşan'a muvaffak olmuş, sarf ve nahiv gibi mukaddemat-ı ulûmu tedris ettikten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Urfalı Mehmet Efendinin halka-i tedrisini ikmâl ederek ulûm-i âliye ve âliye'de müşarünileyhadan, ulûm-i Kur'an'dan aşere ve takrîb'de Reis-ül Kurra Hafız İsmail Hakkı Efendi'den, ulûm-i ferâiz ve Ramuz-ül Ehâdis'i de Filibeli Ahmet Hulûsî ve Gümüşhaneli Ahmet

Ziyaeddin Efendilerden tahsil ve kıraatle her birinden ayrı ayrı icâzetnameler almıştır. Hatt-ı sülüs, nesih ve talîki hüsn-i tahrire mâlik idi.

Makam-ı Alî-i Fetvâpenahî Danişmendlik memuriyetine kayt ve kabul suretiyle dahil-i hizmet olup 1 Teşrinisani 1309 (4 Cemazielevvel 1311) tarihinde tavzîf edilmiştir. 1 Eylül 1325 (27 Şaban 1328) tarihinde Ders Vekâleti Müfettiş hizmetine memur bulunduktan sonra 17 Haziran 1329 (25 Receb 1331) senesinde aynı Vekâletin kalemi üçüncü sınıf kitâbetine terfi kılınmıştır.

7 Zilkade 1318 tarihinde Dördüncü Mecidî nişanı, Gurre-i Cemazielevvel 1320 (24 Temmuz 1318) tarihinde bir sene kadar Adana mevleviyetinde bulunmuş, senenin hıtamına mebni Gurre-i Cemazielevvel 1321 (13 Temmuz 1319) tarihinde infisal etmiş ve 17 Şevval 1321 tarihinde de Dördüncü Rütbeden Osmanî nişanına nail olmuştur. **(c. 4, sh: 125)**

ALİ MURTEZÂ EFENDİ (Ergirili)

Abbas Ağanın oğlu olup 1262 h. yılında Yanya'ya bağlı Ergiri livasında doğmuştur. Sarf ve nahiv okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Bayezit Rüştiyesinde iki sene tahsil görmüştür. Fatih Dersiâmlarından Debreli İbrahim, Elbasanlı Abdülkerim ve Gümülçineli Ahmet Asım Efendilerden dinî ve akli ilimleri tederrüs etmiştir. Türkçe, arapça ve yunanca tekellüm ve kitâbet eder, Avusturya, bulgar ve arnavut lisanlarında tekellüme muktedirdi.

İmtihanda isbat-ı ehliyet ederek rağbet edilmeyen niyâbetlere tayin edilmek üzere 4 Ağustos 1291'de Akova niyâbetine tayin edilmiştir. 3 Mayıs 1294'den 22 Teşrinievvel 1296'ya kadar Velçetrin, 2 Şubat 1296'dan 4 Mayıs 1297'ye kadar Geylân, 16 Eylül 1297'den 19 Mart 1300'e kadar Micve (veya Micova), 8 Eylül 1300'den 18 Ağustos 1302'ye kadar Kovince niyâbetlerinde bulunmuştur. Bu ara rusûla taltifi ile ikinci defa olarak 14 Kânunievvel 1302'de Miçve niyâbetine tayin edilmiştir. 19 Şubat 1304'de ayrılıp 28 Eylül 1305'den 16 Eylül 1307'ye kadar Rakka-i Zir-i Balâ kazası niyâbetinde, 6 Teşrinievvel 1307'de Marğiliç, 22 Haziran 1310'da Filât (Yanya), 22 Kânunisani 1312'de Radvişte, 3 Şubat 1315'de üçüncü defa olarak Miçve, 14 Haziran 1318'de Aydonat, 8 Nisan 1321"de Koçhisar, 15 Mayıs 1323'de Erbaa ve 17 Eylül 1325'de Peklin (Manastır) niyâbetlerine tayin edildikten sonra 1 TeTmmuz 1326'da kadro harici edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 8 Safer 1302'de İbtidaî Hariç Edirne rusûsu tevcih buyurulmuştur. **(c. 3, sh: 56/57)**

ALİ MURTEZÂ EFENDİ (İbradılı)

Hacı Mustafa Efendinin oğlu olup 1279 h. senesinde Antalya'nın İbradı kasabasında doğmuştur. İlk mekteb ve rüştiyeyi bitirmiştir.

Memuriyetinin ilki Aydın Vilâyetinin Bozdoğan Kazası Bidâyet Mahkemesi Müstantik Muavinliğindedir. Bu vazifeye 16 Kânunievvel 1301'de tayin edilmiş olup 1 Mart 1302'de istifaen ayrılmıştır. 15 Temmuz 1315'de bir buçuk ay Sandıklı'ya bağlı Kikler, aynı yıl içinde üç ay da Şeyhu Nahiyeleri müdürlükleri vekâletlerinde bulunmuştur. 12 Kânunisani 1316'da İlgın'e bağlı Argıthanı, 4 Nisan 1317'de Saideli nahiyeleri müdürlüklerinde bulunmuş ve asâleten memuriyeti tasdik edilmediğinden istifa etmiştir.

19 Ramazan 1321'de Nâiblik vazifesine tayini uygun görülmüş ve Sivas Vilâyetine bağlı Koyulhisar Kazası Nâibliğine 12 Şubat 1321'de tayin edilmiştir. 15 Nisan 1323'den 1 Kânunievvel 1324'e kadar Tenus (Sivas'a bağlı şimdiki Sarıilyas kazası olma ihtimali vardır) kazasında nâiblik vazifesinde bulunmuş ve 17 Nisan 1327'de Bulanık (Bahçe) Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 13 Temmuz 1327'de Mekteb-i Kuzat'ta imtihan olarak 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi ihraz etmiştir. Akabinde 20 Eylül 1327'de Yenihan diğer adı ile Yıldızeli Kazası Nâibliğinde bulunmuştur.

1 Haziran 1330'da Müstahikkîn-i İlmîye Tertibi'nden maaş tahsisine nail olmuştur. **(c. 5, sh: 122, dosya: 1264?)**

ALİ MURTEZA EFENDİ (Osmanpazarılı)

Musa Efendinin oğlu olup 1279 h. yılında Osmanpazarı kasabasında doğmuştur. Sıbyan Mektebinde usûl-i tedris ve tilâveti ta'lim ve kasaba-i mezkûrede kâin Çarşı Camii Şerifi Medresesinde mukaddemat-ı ulûm-i Arabiyeyi tahsil ile 6 sene iştigal ettikten sonra Astane-i Aliye'ye hicretle Şeyh Ebul-Vefâ Medresesinde Gümülçineli Hacı Ali Rıza Efendiden tekmil-i nusehe muvaffakiyetle icâzetname almıştır. Türkçe tekellüm ve kitâbet ederdi.

Mülgâ Rumeli Sadaretinin 18 Cemazielaher 1306 tarihli mürasele-i Şer'iyyesiyle mülgâ Mahfel-i Şer'iyyat Kalemine mülâzemeten devama başlamış ve 6 Ramazan 1311 (1 Mart 1310) tarihinde tavzif buyurulmuştur. Bu vazifeden 1 Ağustos 1318 (8 Cemazielevvel 1320) tarihinde ayrılarak evvelce dahil olduğu Ruûs İmtihanı neticesinde taşralara müderris olan diğer memurlar meyanında İznik Nahiyesine tayin kılınmıştır. 23 Teşrinievvel 1323 (Şevval 1325) senesine kadar tedris ve neşr-i ulûm ile meşgul olduktan sonra 27 Teşrinisani 1323 (4 Zilkade 1325) tarihinden Şubat 1324 (20 Safer

1327) senesine kadar Yarhisar, 17 Mart 1325 (den) 4 Teşrinisani 1325'e kadar da Küplü nahiyeleri niyâbetlerinde bulunmuştur. Bu tarihten sonra Bozâyük nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh 9 Nisan 1313 tarihinde Osmanlı Bankası tarafından deruhte edilerek teşkil kılınmış olan Hilâl-i Ahmer Hastahanesi Müdüriyet ve İmametinde bulunmuş, Yunan hududunda iki-buçuk ay cansiperane ve hattâ yürümeğe mecâli olmayan yaralıları yataklarına kadar sırtında taşımak suretiyle son derece fedakârâne ifa-i hizmet ederek herkes için misâl-i şefkat ve sadakat bulunduğu hastahane hey'eti tarafından verilen mazbata ve Osmanlı Bankası tarafından verilmiş olan tezkerede görüldüğünden dolayı Yunan Muharebesi Madalyası ve ayrıca 5. Rütbe-i Mecidi nişanına mazhar-i taltif buyurulmuş, 1317 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

1 Kânunievvel 1330 tarihinden itibaren Müstehikkin-i Ricâl-i İlmiyye tertibinden tahsis edilen maaşla iktifa etmiş, 8 Mart 1332'den itibaren de mazuliyet maaşı almıştır. (c. 4, sh: 178, dosya: 703)

ALİ NAFİZ EFENDİ (İbradılı)

Nüvvab'tan Sadık Efendinin oğlu olup 1294 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. İlk ve orta mektebleri okuyup İbradi Medresesinde Cami'e kadar okuyup İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Dersiâmlarından Süleyman Efendiden Tasavvurat'a kadar ders görüp Emvâl-i Eytam İdare Meclisi Kalemi Kâtibi Mustafa Efendiden (İbradılı) Ferâiz tahsil etmiştir.

1308 ve 1309 h. senelerinde Mut Kazasına bağlı Sarıkavak ve Sinanlı Nâhiyeleri niyâbetinde bulunmuş ve 1313 senesinde Senirkent Niyâbetine tayin edilmiştir. 1324 senesinde imtihanla Terkos ve Manavgat nâhiyelerine tayin edilmişse de istifa etmiştir. 27 Receb 1328'de Mekteb-i Kuzat'ta imtihanla 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır. Eylül 1326'dan 4 Şubat 1328'e kadar Midyat Kazası Niyâbetinde bulunmuştur. 23 Eylül 1330'da Eytam Müdürlüğü muamelâtını da ifa etmek üzere Yıldızeli kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 99, dosya: 652?)

ALİ NAZMİ EFENDİ (Eğridereli)

Mahmut ağanın oğlu olup 1290 h. yılında Eğridere kazasının Anbarcılar karyesinde doğmuştur. Karye-i mezkûre İbtidaî Mektebinde mukaddemat-ı ulûmu ve hıfzı ikmâl ettikten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiâmlarından Denizlili Salih Efendinin derslerine

devam ve tekmil-i nuseh ile 1322 tarihinde (hicrî) icâzetname almıştır. Türkçe tekellüm ve kitâbet eder, Farsça tahsil etmişti.

21 Eylül 1318 tarihinde İstanbul Bâb Mahkemesine kâtib nasb ve tayin olunup, 1 Kânunievvel 1321 tarihine kadar aidatla istihdam olunup bu tarihten sonra mülgâ Meclis-i Eytam Şubesine mülâzemeten tayinine mebni infisal etmiştir. 1 Teşrinisani 1323 tarihinde vazifesine adem-i devamından dolayı kaydı silinmiş ve Davutpaşa Mahkemesine inhilâl eden Mukayyıtlığa Medrese-tül Kuzât Sınıf-ı Mahsundan mezun bulunmasından nâşi 28 Mart 1333 tarihinde mezkûr Şer'iyye Mahkemesinde işe mübaşeret etmiştir.

2 Eylül 1336 tarihinde Evrak Kalemi Dosya Mümeyyizliğine tayin edilmiş, 2 Teşrinisani 1336 tarihinde eski vazifesi olan Davutpaşa Mahkeme-i Şer'iyyesi Kitâbetine nakl olunmuştur: (2 Kasım 1920) **(c. 4, sh: 19/1)**

ALİ NECİB EFENDİ (Hemşinli)

Ahmet Efendinin oğlu olup 1276 h. yılında Hemşin'de doğmuştur. Kasaba-i mezkûrede usûl-i atik üzere Sıbyan Mektebinde Kur'an ile Tecvit ve saireyi taallümden sonra Erzurum'a azimetle Nâmerdanî Camii Medresesinde Müderris Hacı Osman Efendiden ulûm-i Arabiyeden sarf, nahiv, mantık ve Farsçadan kavaid-i Pend-i Attar, Gülistan, Divan-ı Hafız, Mesnevî ve fıkıhtan Halebî, Mülteka kitablarını okuyup İstanbul'a gelerek Fatih Camiinde Karînabadlızâde Ömer Hilmi Efendinin halka-i tedrîsine devam ve onun vefâtı ile esbak Ders Vekili Ahmet Asım Efendiden itmam ile ulûm-i âliye ve âliyeyi Arabiyeden ve ferâizi dahi Ahmet Galib Efendiden tahsil ile iki kıt'a icâzetname almıştır. İmtihanla kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 14 Receb 1306'da üçüncü sınıf şehâdetnamesi ile neş'et etmiştir. Türkçe, arapça ve farsça okur yazardı.

26 Mayıs 1307 (Zilkade 1308) tarihinde Genç livası niyâbetine, 24 Haziran 1312 (25 Muharrem 1314) tarihinde Lâzistan Sancağı Niyâbetine, 5 Mayıs 1317 (Muharrem 1319) tarihinde Gümülçine Livası niyâbetine, 29 Nisan 1323 (10 Safer 1326) tarihinde ikinci defa olarak Lâzistan Niyâbetine tayin edilmiştir.

Uhdesine 10 Ramazan 1315'de Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği tevcihi ile 5 Muharrem 1319'da Hareket-i Altmışlı'ya ve 21 Recep 1329'da Meşihat-penahî kararı ile İkinci sınıfta terfi ettirilmiştir.

14 Şubat 1327 (8 Rebiulevvel 1330) tarihinden itibaren Manastır Vilâyeti Merkez Niyâbet-i Şer'iyyesine tayin edilmiştir. Sırplar tarafından vuku bulan istilâ dolayısıyle İstanbul'a gelmiştir. 8 Teşrini-

evvel 1329 (8 Zilkade 1331) tarihinde Van Vilâyeti Merkez Niyâbetine tayin edilmiştir. 18 Eylül 1330 (10 Zilkade 1332) tarihinde Diyarbakır Vilâyeti Merkez Niyâbetine tayin edilmiş ve uhdesine mevdu vezaifi hüsn-i ifa etmesinden nâşi âtıfet-i Seniyyeden 25 Temmuz 1331 (25 Ramazan 1333) de Mahreç pâyesi tevcih buyurulmuştur. (c. 2, sh: 341)

ALİ NECMEDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Sudûr-i Izâm'dan El-Hac Hoca Şahin Efendi'nin oğlu olup 1297 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Beşiktaş'ta Abbas Ağa Mekteb-i İdadisinde tahsil ve Beşiktaş Mülkiye Rüştiyesinde mu'tad dersleri okuduktan sonra aliy-yül a'lâ derecede şehâdetname almıştır. Pederinden ulûm-i âliye ve âliyeden icâzet almış ve farsça tahsil etmiştir. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzat'ta tahsilini ikmâl etmeksizin ayrılmıştır. «Takdîm-i Nücûm» adlı bir eser tertib ve neşr etmiştir. Türkçe ve Fransızca tekellüm ve kitâbet ederdi.

Mümalieyh'in uhdesine 11 Safer 1310'da Musıla-i Süleymaniye Bursa Müderrisliği Ruûsu tevcih ile aynı yılın 25 Şaban'ında (1310) (1 Mart 1309) Ruûs maaşı, 9 Safer 1311'de İstanbul Müderrisliğine tahvil edilmiştir. Gurre-i Receb 1314'de İbtidai Dahil'e terfi etmiştir.

9 Kânunisani 1312 (28 Şaban 1314) tarihinde Mektubi Kalemi Kitâbetine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1316 (18 Cemazielevvel 1318) da Musıla-i Sahn, 13 Şevval 1319'da Sahn'a ve 21 Rebiulevvel 1321'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi ettiği gibi 12 Şevval 1322'de Mahreç pâyesi ile benam buyurulmuştur. 11 Teşrinievvel 1320 (Şaban 1322)'de Geyve nâibliğine tayin edilmiştir. Hitam-ı müddetine mebni 27 Kânunisani 1321 (15 Zilhicce 1323)'de Alâiyye niyâbetine tayin edilmiştir. Bu ara Mekteb-i Kuzat'a girerek imtihana dahil olmuş ve hey'et-i mümeyyize huzurunda isbat-ı ehliyet ederek yedine 24 Rebiulevvel 1328'de ehliyetname verilmiştir. 1 Nisan 1322'de Tahrirat Kalemi Kâtibliğine, 1 Eylül 1325'de Birinci sınıf kâtibliğe tayin edilmiştir. 25 Kânunisani 1325'de birinci sınıf dâva vekili ruhsatnamesi almıştır.

12 Cemazielaher 1318'de Dördüncü Rütbeden Mecidî Nişanı ve 14 Şevval 1325'de de dördüncü rütbeden Osmanlı Nişanı ihsan buyurulmuştur.

1 Nisan 1333 tarihinden itibaren Adliye Nezareti Umur-i Zatiye Müdüriyeti Kalemi Birinci Sınıf Kâtibliğine tahvilen tayin edilmiş

tir. Ahvâl-i sıhhiyesinden dolayı 15 Mart 1335'de istifa etmiştir. 6 Şubat 1338 (8 Cemazielaher 1340) de Havsa kazası Kadılığan tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 237)

ALİ NEVZAT EFENDİ (Ergirili)

Emin Ağanın oğlu olup 1285 h. yılında Ergiri'de doğmuştur. Dersaadet'e gelip Fatih Rüştiyesinde okuyup aliyyül-alâ derecede şehâdetname almış ve Fatih Dersiâmlarından Mehmet Efendiden okumuş ve kabul olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 21 Şaban 1308'de sınıf-ı rabi' niyâbeti tezkeresi ile neş'et etmiştir.

3 Mart 1308'den 18 Şubat 1309'a kadar Mürefte, 20 Ağustos 1310' dan 23 Kânunisani 1311'e kadar Katrîn, 25 Mayıs 1313'den 17 Ağustos 1313'e kadar Terme, 1 Teşrinisani 1313'den 7 Kânunisani 1315'e kadar Akşehir, 18 Kânunisani 1316'dan 9 Teşrinievvel 1318'e kadar İştib, 1 Kânunisani 1318'den 9 Kânunievvel 1320'ye kadar Ayvalık Niyâbetlerinde bulunduktan sonra üçüncü sınıf niyâbete terfi etmiş ve 28 Temmuz 1323'den 6 Temmuz 1325'e kadar Tokat, 1 Kânunievvel 1325'den 3 Teşrinisani 1327'ye kadar Merkez Tensik Komisyonunca terfian Kastamonu niyâbetine tayin edilmiş ve 1327'nin 9 Haziran'ından 6 Ağustos'una kadar vali vekâletinde bulunmuştur.

10 Mayıs 1328'de Yanya Vilâyeti Merkez Niyâbetine tayin edilmiş, hâl-i harb dolayısıyle 5 ay muhasarada kaldıktan sonra Yanya Kalesinin sukutu tarihi olan 21 Şubat 1328 (1913)'e kadar niyâbet vazifesini kemal-i sadakat ve ciddiyetle ifa eylediği gibi 23 Eylül 1328 (1912) tarihinden Yanya'nın sukut tarihine kadar Vali Vekâletinde bulunmuştur.

Osmanlı vatanının felâket-i haziresini tevlid eden Arnavutluk harekât-ı isyaniyesinin muharrik ve müşevviklerinden olduğu iddiası ile hakkında vuku bulan tahkikatla Arnavutluk efkârı mürevviçlerinden olmaktan ziyade Osmanlılığı fart-ı merbutiyet eshâbından olduğu tebeyyün etmiş ve Garb Ordusu Kumandanı Ali Rıza Paşa ile Vardar Ordusu Kumandanı Zeki Paşa'ların 1 Temmuz ve 24 Haziran 1329/1913 tarihli tezkerelerinden anlaşılmıştır.

Uhdesine 22 Rebiulevvel 1316'da İbtidaî Altmışlı Bursa Müderrisliği tevcih olunup Akşehir niyâbetindeki başarılı mesaisinden dolayı da 29 Rebiulevvel 1316'da 4. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmiş ve haiz olduğu ilmî rütbesi Gurre-i Cemazielevvel 1317'de Hareket-i Altmışlı'ya terfi ettirilmiş ve 23 Cemazielaher 1320'de İzmir pâye-i mücerredine nail olmuştur.

12 Eylül 1331 tarihinde Canik Sancağı Kadılığına tayin edilmiş-

se de 3 Haziran 1336 tarihinde Kuvvâ-i Bağîye (ifade revrin kayıtlarına göredir.) tarafından işten el çektirildiğinden İstanbul'a gelmiştir. 1 Ağustos 1336 (1 Ağustos 1920) tarihinden itibaren de mazuliyet maaşı ile vazifeden ayrılmıştır. (c. 3, sh: 199-200)

HAFIZ ALİ NİYAZİ EFENDİ (Edirneli)

Hüsnü Ağanın oğlu olup 1294 h. senesinde Edirne'nin Şehabeddinpaşa —veya— Kasab Abdülazîz Mahallesinde doğmuştur: (13 Mayıs 1293). Edirne'de İstanbul yolu üzerinde Ayşe Hatun ilk mektebinde okuyup hıfzı bitirdikten sonra 3 Eylül 1305'de rüştiyeye girip şehadetname almıştır. Edirne'de Muradiye diğer adı ile Orta Medrese'de dinî ilimleri tahsile devam ederken Edirne Dâr'ül Muallimîn'ine girerek 24 Kânunievvel 1313 tarihinde pek-iyi derecede şehâdetname almıştır.

15 Mayıs 1317'de İzmir Erkek Gayret Mektebi ikinci muallimliğine tayin edilmiş ve 1 Eylül 1320 tarihinde aynı mektebin birinci muallimliğine terfi etmiştir. 1 Temmuz 1326'da Meşîhat Dairesi Ders Vekâleti Kalemi 3. sınıf kâtibliğine tayin edilmiştir. 17 Haziran 1329'da ise Ders Vekâleti Müfettişliğine tayin edilmiştir. Müfettişlik vazifesinin lâğvı ile 1 Teşrinievvel 1330'da açıkta kalmıştır.

4 Kânunievvel 1313 tarihinde Dedeağaç Sancağına bağlı Makrî Nahiyesi İbtidaî birinci muallimliğine tayin edilmiş ve burada bir müddet vazife görmüştü.

Ayrıca İzmir Erkek Gayret Mektebi Müdürlüğünde de bulunmuştur. (c. 7, sh: 96, dosya: 116)

ALİ NUREDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Sabık Şam Merkez Naibi merhum Hafız Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1277 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Sıbyan mektebinde ibtidaî ilimleri ve Filibe Rüştiyesinde müretteb dersleri okumuş, sonradan Fatih Camii'nde Urfalı Mehmet Efendi'den tahsil ederek icazet almıştır. 21 Şaban 1308'de Mekteb-i Nüvvab'tan 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

Mustafa Siret Efendi ile müştereken te'lif ettiği «Cevahir'üz Zevahir» adlı risale Maarif Nezaretince 20 Teşrinievvel 1308 ve «Kelâm'ül Mülûk» adlı eseri de 30 Teşrinisani 1309'da yine Maarif Nezaretince tab' edilmiştir.

1 Nisan 1303'de Fetvahane Mektubî Kalemine dahil olmuş ve 7 Şubat 1304'de Meclis-i İntihab-ı Hükkâm İkinci Kâtibliğine tayin edilmiştir. 1 Temmuz 1307'de Tarîk maaşı tahsis edilmiştir. 1 Nisan

1309'da Aşiret Mektebi Tarih ve İnşâ Muallimliğine ilâve olarak kendilerine tevdî' edilmiştir.

13 Şaban 1300 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcîh olunup, 25 Cemazielaher 1306'da Hareket-i Hariç'e, 5 Rebiulevvel 1310'da derecesi İbtidaî Dahil'e terfi' edilmiştir. 11 Receb 1310'da 5. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan ve ilmî rütbesi 20 Şaban 1311'de Hareket-i Dahil'e terfi' ile 5 Rebiulevvel 1312'de 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ihsan buyurulmuştur.

1 Eylül 1318'den 6 Mart 1320'ye kadar Havass-ı Refia Mevleviyetini ihraz etmiş ve 31 Temmuz 1320'den 8 Eylül 1325'e kadar Üsküdar niyabeti vazifesini derûhte etmiştir. Aşiret Mektebinin Kanunisani 1323'de lâğvına mebni 23 Şubat 1323'de Kabataş İdadisi İkinci ve Üçüncü sınıfları Tarih Muallimliğine tayin edilmiştir. Mezkür ilmî rütbesi 17 Safer 1316'da Musıla-i Sahn'a, 1 Cemazielevvel 1317'de İbtidaî Altmışlı'ya, Gurre-i Cemazielaher 1318'de Hareket-i Altmışlı'ya, 13 Şevval 1319'da Hamise-i Süleymaniye'ye terfi' etmiştir.

1 Kanunievvel 1325'de Bingazi Niyabetine tayin edilmiş ve 15 Teşrinievvel 1326'da Bitlis Merkez Niyabetine nakl ve tayin edilmiştir. 1 Şubat 1327'de Bitlis'ten ayrılmıştır. Buradaki memuriyeti esnasında üç defa Vali vekâletinde bulunmuş ve ayrıca İslâh-i Medaris Nezareti ile Mülkiye Mahkemesi Riyaseti vekâletinde bulunmuştur.

Bitlis Niyabetinden sonra istihdamı caiz görülen Mümaileyhe 15 Şubat 1328'den itibaren mazluliyet maaşı tahsîs edilmiştir. **(c. 1, sh: 197)**

ALİ NÜZHET EFENDİ (Kerküklü)

Molla İsyas-zâde Mehmet Medet Efendi'nin oğlu olup 1275 h. senesinde (4 Haziran 1275) Kerkük'te doğmuştur. İlk mebtebten sonra hususî muallimden dinî ilimleri tahsil etmiştir.

9 Haziran 1287 tarihinde 13 yaşında iken Kerkük, daha sonra Bağdat Vilâyeti Muhasebe Kalemine mülâzemetle tayin edilmiş ve 1 Eylül 1292 tarihinde de Hille Sancağı dahilindeki Cerbuiye Nâhiyesi Kâtibliğine nakl edilmiştir. 1 Haziran 1294'de buradan istifa etmiştir. 1 Mart 1295'den Ağustos 1295'e kadar Kâzimiye A'nam Kâtibliğinde istihdam edilmiştir. 3 Mayıs 1296'da Samava Kazası A'şar ve A'nam Başkâtibliğine tayin edilmiş ve 12 Mayıs 1300 tarihinde rızaya muvafık olmayan hallerinden dolayı işten el çektirilmiştir. 16 Haziran 1302'de Divaniye Kazası Mal Müdürlüğünde bulunmuş ve sıra ile 23 Temmuz 1309'a kadar Ana, Şamiye, Samara, Kâzimiye

ve tekrar Divaniye kazaları Mal Müdürlüklerinde bulunmuştur. 2 Temmuz 1314'de Tefenni ve 14 Teşrinievvel 1317'de Yalvaç kazaları Mal Müdürlüklerine tayin edilmiş ve son olarak Yalvaç'tan 8 Haziran 1323'de vilâyetçe azl edilmiştir. 11 Teşrinisani 1323'de Bozkır Mal Müdürlüğüne tayin edilmişse de 11 Kanunievvel 1325'de yapılan imtihanda ehliyetini ibraz edemediğinden rütbesi tenzil edilmiştir. Akabinde bu rütbe ile Nevşehir Kazası Mal Müdürlüğü muavinliğine tayin edildi. Gitmediğinden açıkta kalmıştır. 6 Temmuz 1326'da Antalya Eytam Müdürlüğüne tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 91/1, dosya: 2641 ?)

ALİ OSMAN AĞA (Hamidîyeli)

Salih Ağa'nın oğlu olup 1294 h. yılında Karahisar-i şarki sancağına bağlı Hamidiye kazasında doğmuştur. Kaza-i mezkûre ibtidaisinde okuyup 1315 senesinde ismine kur'a isabetiyle Dersaadet'e gelerek Bahriye Merkez Hastanesine kayt olarak altı ay sonra teskere almıştır. 1 Kanunievvel 1317'de Meşihat hademeliğine tayin, 1 Eylül 1325 tarihinde caiz-ül istihdam kararı ile kadro haricine çıkarılmış, 15 Kanunisani 1326 senesinde Mahmutpaşa Mahkemesi hademeliğine tayin edilmiştir. 17 Şevval 1321 tarihinde Dördüncü Rütbeden Mecidî nişanı ile, 25 Ramazan 1323 tarihinde de Tahlisiye madalyasına nail olmuştur. (c. 4, sh: 169/1, dosya: 2888 ?)

ALİ OSMAN EFENDİ (Araçlı)

İbrahim-bey oğlu denmekle ma'ruf Emin Ağa'nın oğlu olup 1293 h. yılında Kastamonu vilâyetinde Araç kazasında doğmuştur. Kazanın Batri-balâ karyesi İbtidaî mektebi ile kaza rüştiyesinde ve Niyazi Medresesinde tahsil edip muahharen Dersaadet'e gelerek Bayezit Camii dersiamlarından Ereğlili Mustafa Hilmi Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi tedris ve ikmal ile icazetname, Dâr-ül Fünûn-i Osmanî Ulûm-i Âliyye-i Diniyye şubesinden a'lâ derecede şehadetname almış ve Dâr-i mezkûrun Hukuk Şubesine devam etmiştir. İlm-i nücûm, hikmet, feraiz ve farisiyi hususi surette mütehassisîn-i ustazeden ta'lim eylemiş ve Arapça ve Farsça'ya aşina bulunuyordu.

1324 senesinde icra kılınan Tabur İmamı imtihanını kazanmış, 12 Mart 1327 (23 Rebiulevvel 1329) senesinde Evkaf-ı Hümayûn Kadılığı Zabıt Kitabetine tayin buyurulmuştur. (c. 4, sh: 144)

ALİ RAGIP EFENDİ (Elmalılı)

Recber Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1253 h. yılında Elmalı'da doğ-

muştur. Önce ulûm-i ibtidaîyi sonra da medresede ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil edip icazetnâme almıştır.

1304'ün 29 Ramazan'ında fahrî olarak Elmalı Müftülüğüne tayin edilmiştir. Burada uzun müddet kalmıştır. (c. 2, sh: 91)

ALİ RATIB EFENDİ (İstanbullu)

Bilâd-ı Hamse Mevalisinden Nasuhî-zâde Mehmet Neş'et Efendi'nin oğlu olup 1293 h. yılında İstanbul'da doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Üsküdar'da Kısıklı Sıbyan Mektebinde ve son sınıfa kadar Toptaşı Askerî Rüştiyesinde okuduktan sonra Üsküdar Dersiamlarından Sivaslı Osman Nuri Efendi'den ulûm-i Arabîyeyi tedrisle icazet almıştır. Türkçe okur yazar, Arapça ve Farsça'ya aşina idi.

7 Haziran 1307 (18 Zilhicce 1308) senesinde Galata Mahkeme-i Şer'iyyesine mülâzemeten devam etmiş ve 4 Kanunievvel 1308'de kâtib sınıfına kabul edilmiştir. 17 Temmuz 1309'da Mukayyıt Vekili olmuştur. 5 Teşrinisani 1315'de asaleten mukayyit olmuştur. 1 Eylül 1323'de kâtiblikte ibka edilmiştir.

6 Zilhicce 1316'da Hareket-i Dahil'e terfi' buyurularak Bursa Müderrisliği rütbesini haiz olmuştur. 1 Temmuz 1331'de Mahmutpaşa Mahkemesi üçüncü sınıf kâtibliğine, yine 21 Kanunievvel 1331 (26 Safer 1334)'de Üsküdar Mahkeme-i Şer'iyyesi üçüncü sınıf kâtibliğine nakl edilmiştir. 9 Eylül 1336'da azl edilmiştir. Mahkeme harçlarını zimmetine geçirdiği iddiası ile Fetvapenahî kararı ile 17 Kanunisani 1338'de caiz-ül istihdam olmamak üzere azline karar verilmiştir. (c. 2, sh: 521, dosya: 2905 ?)

ALİ RECAÎ EFENDİ (Tırhalalı)

Tırhala Sancağına bağlı Kardice kasabası eşrafından Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1255 h. senesinde Kardice'de doğmuştur. Kardice Medresesinde bir müddet okuyup Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiamlarından ve Huzûr-i Hûmayûn Dersleri Mukarrirlerinden Tikveşli Yusuf Efendi hazretlerinin derslerine devamla icazet almıştır. Sonradan kendisi de «neşr-i ulûm ile» icazet vermiştir. Arapça konuşur ve Rusça'ya da aşina idi.

1300 h. (1298 malî) senesinde imtihanla İ'lâmat-ı Şer'iyye Odasına dahil olmuş ve 1 Kanunisani 1298 tarihinde Taharri-i Mesail Memuriyeti Muavinliğine tayin edilmiştir. 31 Temmuz 1301'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Mukayyıt Muavinliğine nakl edilmiştir. 17 Eylül 1302'den 1 Mayıs 1304'e kadar Havas-ı Refia Niyabetinde, 26 Ağustos

1304'den 5 Ağustos 1306'ya kadar Medine-i Münevvere Niyabetinde bulunup 11 Kanunievvel 1306'da Fetvahane Müsevvit Mülâzimliğine tayin edilmiştir. 1 Kanunievvel 1310'da Pusulacı Muavinliğine nakl olunmuştur.

1 Mayıs 1296 tarihinde ruûs maaşı tahsîs edilmiş ve 25 Rebiulevvel 1297'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcîh ve 13 Rebiulevvel 1306'da Hareket-i Hariç raddesine terfi' buyurulmuştur.

28 Kanunievvel 1318'de Pusulacılık Memuriyetine terfi' olunmuştur. Uhdesinde bulunan Hareket-i Hariç İstanbul Müderrisliği 21 Şaban 1311'de İbtidaî Dahil'e, 25 Şevval 1314'de Hareket-i Dahil'e, 23 Ramazan 1318'de Musıla-i Sahn'a, 17 Zilhicce 1319'da Sahn raddelerine terfi' buyurulmuştur.

Fetvahanede müsevvitken Recep 1323 (1905)'de vefat etmiştir. **(c. 1, sh: 189, dosya: 28)**

ALİ REMZİ EFENDİ (Atina - Pazarlı)

Pazar kazasına tabi' Hıcabet köyü ahalisinden Hoca Musa Kâzım Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Pazar'da doğmuştur. Bidayette Rize dersiamlarından Hoca Dursun Efendi ile müftü Hasan Efendi'den mantığa kadar tahsil ve muahharen 1309 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Fatih Dersiamlarından Rizeli İbrahim Hakkı Efendi'nin derslerine devamla icazet almıştır. 1319 senesi Zilhicce'sinde ruûs imtihanına girerek Ders Vekâletinden ruhsatnâme almıştır. Filibeli Ahmet Hulusî Efendi'den ilm-i Feraiz tahsil ederek mezun olmuştur. Mekteb-i Nüvvab'ın 5 Şaban 1324 tarihli 4. sınıf şehadetnâmesini haizdir.

8 Kanunievvel 1322'de Geyve kazası niyabetine tayin olunup müddeti hıtamı olan 26 Teşrinisani 1324'de ayrılmıştır. 15 Şubat 1325'de İnegöl kazası niyabetine tayin edilmiş ve 24 Kanunisani 1327'de İnegöl'den münfasıl olmuştur. 25 Şubat 1328'de Akçaabat kazası kadılığına tayin edilmiştir. Trabzon vilâyetinden vaki olan istifsara nazaran azli hususunda isti'zan ile İrade-i Seniyye kararına tevfikan 2 Teşrinievvel 1331'de Akçaabad'dan ayrılmıştır. **(c. 1, sh: 313, dosya: 928?)**

HACI ALİ REMZİ EFENDİ (Gürünlü)

Bükezâde Mevlûd Efendi'nin oğlu olup 1288 h. senesinde Gürün kazasında doğmuştur. 1304 h. de Malatya Söğüt Camii Medresesinde 1305 h. de Darende kazasında Şeyh Hamdulî Hazretleri Medresesinde bir sene sonra Amasya'da Kâşifiye Medresesinde Gümüşhaneli Azi

Efendi'den ders görerek 1307' h. de İstanbul'a gelmiştir. Süleymaniye Dâr'ül Hadis Medresesine kayd olarak Bayezit Dersiamlarından İnegöllü Ali Nakîb Efendi"den 9 sene müddetle ders okuyup 20 Eylül 1316'da icazet almıştır. 1318 malî yılında ruûs imtihanını kazanarak Gürün Kazası İrfaniye Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur: (Şubat 1318).

8 Rebiulevvel 1320'de uhdesine İbtidaî Hariç (Medrese-i Samine-i Lütfiye) Edirne Müderrisliği tevcîh olunmuştur. (Dosya: 2378)

ALİ RİFAT EFENDİ (İstanbullu)

Ulema-i Banem ve Mukarrirîn-i Kirâm'dan Kara Ali Efendi denmekle meşhur İstanbul Bâb Mahkemesi naib-i sabıkı Çankırılı Ali Niyazi Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İbtidaî tahsilini Mercan İbtidaîsinde gördükten sonra Zeyrek Rüştiyesinde 2. sınıfa kadar okumuş ise de muhacirîn iskânına tahsisi ile mekteb ta'til edildiğinden şehadetnâme alamamıştır. Süleymaniye Camii Dersiamlarından ve sonradan Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Reisliği yapmış olan Ahmet Es'at Efendi ile Bayezit Camii Dersiamlarından Ürgüplü Ahmet Kâmil Efendi'den ilim tahsil ederek Ahmet Kâmil Efendi'den icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a dahil olarak 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır: (13 Receb 1300). Birinci sınıf dava vekili ruhsatnâmesi ihraz etmiştir.

1 Mayıs 1291'de ruûs maaşı tahsis edilmiş ve uhdesine 13 Şaban 1294'de İstanbul Müderrisliği tevcîh ve 10 Zilhicce (1 Kanunisan i1291)) de maaşı 50 kuruş zamla 80 kuruşa baliğ olmuştur. 20 Eylül 1318'de uhdesine Bilâd-ı Mahreç'ten Galata Mevleviyeti tevcîh olunmuş ve maaşı aylık 1500,5 kuruş olmuştur. Bu mevleviyetten 6 Mart 1320 (Zilhicce 1321) de münfasıl olmuş ve 28 Ramazan 1325'de Bilâd-ı Hamse'ye terfi' etmiştir.

Muallimhane-i Nüvvab'tan neş'et ettikten sonra 29 Haziran 1300'den 19 Temmuz 1302'ye kadar Dârîdere (Edirne), 18 Ağustos 1302'den 28 Temmuz 1304'e kadar Sultanyeri (Edirne), 23 Kanunievvel 1304'den 17 Teşrinievvel 1305'e kadar Boyabad, 11 Teşrinisani 1305'den 13 Mart 1307'ye kadar Karadeniz Ereğlisi, 15 Temmuz 1308'den 31 Temmuz 1309'a kadar Bandırma, 24 Mayıs 1310'dan 13 Şubat 1310'a kadar Şarköy, bu tarihten 20 Haziran 1312'ye kadar Edremit, yine bu tarihten 20 Haziran 1313'e kadar saniyen Bandırma niyabetlerinde bulunmuştur. Bandırma'dan ayrılması ile Bursa Reji Nezareti Hukuk İşleri Müdürlüğünde bir müddet bulunmuş ve meslekî bakımdan muvafık görülmediğinden infisal etmiştir.

Kibar-i Müderrisinden bulunmasına ve 3. sınıfa terfi' ettiğinden 7 Teşrinisani 1315'den 16 Kannunievvel 1315'e kadar Karahisar-ı şarki, 2 Haziran 1316'dan 6 Haziran 1317'ye kadar Bolu, 30 Kanunievvel 1317'den 11 Teşrinievvel 1318'e kadar Midilli, 2 Nisan 1320'den 16 Kanunisani 1320'ye kadar Küçükçekmece, 19 Kanunisani 1320'den 9 Eylül 1322'ye kadar Ma'mure'tül Aziz, 6 Mart 1323'den 5 Ağustos 1324'e kadar Sivas niyabetlerinde bulunmuştur. 1 Ağustos 1324'de Meclis-i İntihab-ı Hükkâm Başkâtibliği Muavinliğine tayin edilmiştir.

Ereğli niyabetinde iken 25 Nisan 1306'dan 28 Haziran'a kadar 5'de bir maaşla Kaymakam vekâletinde, Bolu'da iken fahri olarak Mutasarrıf vekâletinde, Elaziz'de Vali vekâletinde bulunmuştur.

Rebiulaher 1311'de Bandırma'da iken hizmetlerine mükâfat olarak 4. rütbeden Mecidî, Safer 1314'de Elâziz'de iken iffet ve istikâmetinden naşi tebdilen 3. rütbeden Mecidî nişanı ve 16 Zilkade 1324'de nikelden Hicaz Demiryolu Madalyası ihsan buyurulmuştur.

3 Eylül 1325'den itibaren Meclis-i İntihab ve Sicil Azalığı inzimamıyle Başkâtibliğe tayin buyurulmuş ve Fetvahane tezkeresi ile h. 1328'de Şu'ra-i İlmîye Azalığına, 24 Mayıs 1326 (28 Cemazielevvel 1328) da Mekteb-i Kuzât 2. ve 3. seneleri Kitabet-i Resmî'ye Muallimliğine tayin edilmiştir. (c. 1, sh: 258)

ALİ RIZA EFENDİ (Adanalı)

Batumlu Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1292 h. yılında Adana'da doğmuştur. Adana vilâyetinde İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde ve İ'dadî-i Mülkî kısmında üç sene kadar, ulûm-i Arabîyeyi tederrüs ettikten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiamlarından Alasonyalı Zeynelabidîn Efendi'den ulûm-i Arabîyeyi ikmal ile 1318 h. yılında icazetname ve imtihanla 1321 senesinde tedrîs ve neşr-i ulûma başlamak ve mübaşeret etmek üzere 16 Safer 1320 tarihli Ders Vekaletinden mu'ti ehliyetnâme ve müdâvim bulunduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 15 Receb 1321 senesinde sınıf-ı rabi' tezkeresine nail olarak neş'et etmiştir.

Mekteb-i mezkûreden neş'et ettikten sonra 18 Nisan 1320 (15 Safer 1322) tarihinden 5 Nisan 1322 (15 Safer 1324) senesine kadar Adana'da Hamidîye ve aynı yılın 29 Teşrinievvel 1322 (24 Ramazan 1324) sinden 7 Eylül 1324 (24 Ramazan 1326) tarihine kadar Tarsus kazası niyabetlerinde bulunmuş ve 4 Haziran 1325 (28 Cemadıelûlâ 1327) senesinde Şarköy kazası niyabetine tayin edilmiştir. 1 Şubat 1325 (3 Safer 1328) senesinde Eskişehir kazası niyabetine, 10 Ka-

nusani 1327 (3 Safer 130) tarihinde hıtam-ı müddetine mebni ayrılmış ve 22 Temmuz 1328 (20 Şaban 1330) tarihinde Çeşme kazası niyabetine tayin edilmiştir. 28 Kanunisani 1330 (25 Rebiulevvel 1333) senesinde Çal kazası kadılığına naklen tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 124/1, dosya: 707)

ALİ RIZA EFENDİ (Ahıskalı)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1255 h. senesinde Ardanuç'ta doğmuştur. 1272 h. senesinde İstanbul'a gelip Fatih Dersiamlarından Ahıskalı Hafız Süleyman Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olmuştur. Mümaileyh'ten icazet almıştır.

25 Rebiulevvel 1297'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

11 Temmuz 1300'de Mudanya, 10 Temmuz 1303'de Kemah Niyabetlerine tayin olunup 22 Haziran 1310'da Medine-i Münevvere, 16 Ağustos 1314'de Gümüşhüne, 29 Teşrinisani 1317'de Niğde ve 22 Mart 1322'de Çankırı niyabetlerine tayin olunmuştur.

Niyabet vazifesi dışında 12 Kanunievvel 1305'de Fetvahane Müsevvit Mülâzimliğine tayinle niyabet vazifeleri dışında bu vazifede müteaddit defa olmak üzere 7 Şubat 1325'e kadar bulunmuştur.

İlmî rütbesi 13 Rebiulevvel 1306'da Hareket-i Hariç'e, 21 Şaban 1311'de İbtidaî Dahil'e, 13 Safer 1316'da Hareket-i Dahil'e, 9 Zilkade 1325'de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi' olunmuştur.

«Demircizâde» şöhretiyle maruf olan merhum Musıla-i Süleymaniye Müderrisi iken 4 Teşrinievvel 1334'de vefat etmiştir. (Dosya: 10)

ALİ RIZA EFENDİ (Aksekili)

Veliyyuddin Efendi'nin oğlu olup 1273 h. yılında Akseki kazasında doğmuştur. Sarf, nahiv ve mantık'ı pederinden, fıkhı da Seydişehirli Müderrislerden Hacı Abdullah Efendi'den ve ulûm-i âliye ve aliyeyi Eğridir kazası müderrislerinden Ali Rıza Efendi'den bil-itmam icazet almıştır.

20 Mayıs 1310 (27 Zilkade 1311) tarihinden 9 Mayıs 1314 (Muharrem 1316) tarihine kadar Mut kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğinde ve 1 Haziran 1314'den 7 Haziran 1315 (22 Muharrem 1316 / 10 Safer 1317)'e kadar Kargı (Çorum) nahiyesi niyabetinde, 12 Eylül 1316 (Cemazielevvel 1318) tarihine kadar da Argıthanı nahiyesi niyabetinde bulunmuştur. 7 Kanunisani 1319'a kadar Sukne, 12 Kanunievvel 1324'e kadar da Nâmervan ve bu tarihten sonra da

Mecitözü kazası niyabetine tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1327'de ayrılmıştır.

Dahil olduğu Mekteb-i Kuzât'tan imtihanla isbat-ı ehliyet ederek 12 Muharrem 1330'da 5. sınıftan ehliyet almıştır. 10 Kanunisani 1327 (3 Safer 1330) de Ayvacık kazası niyabetine tayin edilmiştir.

28 Eylül 1334 (21 Zilhicce 1336)'da Mürefte kazası kadılığına tayin edilmiştir. 1 Ağustos 1336 tarihinden itibaren mazuliyet maaşı bağlanmış ve 15 Eylül 1337 tarihinden itibaren tekaute ayrılmıştır.

Mümaileyh memuriyetinin ilk yıllarında, 1 Eylül 1297'den 15 Kanunisani 1298'e kadar Gülnar kazası Bidayet Mahkemesi ikinci kâtibliğinde, 1 Mart 1300'den 31 Ağustos 1301'e ve 1 Mart 1302'ye kadar Boğdoğan kazasına tabi Yenipazar ve Gülnar kazasına tabi Selenti nahiyeleri niyabetlerinde bulunmuştur. **(c. 2, sh: 226, dosya: 1075)**

ALİ RIZA EFENDİ (Akşehirli)

Hacı Nebil Efendi'nin oğlu olup 1274 h. senesinde Akşehir kazasının Kızılca mahallesinde doğmuştur. Akşehir'de ilk mektebi okuyup Konya'ya gitmiş ve orada sarf, nahiv ve mantık okumuştur. Bilâhare İstanbul'a gelerek Bayezit Dersiamlarından Hacı Mehmet Lütfü Efendi'den dinî ilimleri tahsil ile icazet almıştır. Meclis-i İntihab-ı Hükkam ve Sicil-i Memurîn-i İlmiye'nin 28 Safer 1328 / 25 Şubat 1325 tarihli 5. sınıf ehliyetnâmesini haizdir.

Bir müddet Gördes kazasının Borlu ve Kütahya'nın Altıntaş nahiyeleri niyabetlerinde bulunmuştur. 15 Mart 1326'da Konya'nın Garbikaraağaç kazası naibliğine tayin edilmiş ve 25 Nisan 1327'de geri kalan müddetini ikmal etmek üzere Eğridir kazasına nakl edilmiştir. 11 Kanunievvel 1327'de azl edilerek 17 Haziran 1328'de Simav kazası kadılığına tayin edilmiştir. 12 Nisan 1330'da bu vazifeden ayrılarak 8 Teşrinievvel 1330'da Adapazarı'na bağlı Karasu nahiyesine tayin edilmiştir. Karasu'da niyabet vazifesini çok az bir zaman ifa ederek 19 Kanunisani 1330'da istifa etmiştir. **(c. 5, sh: 174, dosya : 436 ?)**

ALİ RIZA EFENDİ (Alâiyyeli)

Kemaloğlu Mehmet Şükrü Efendi'nin oğlu olup 18 Teşrinievvel 1274 tarihinde Alâiyye kazasının Kapı mahallesinde doğmuştur. 13 Ağustos 1289'da Konya'ya giderek kardeşi Mustafa Fevzi Efendi'den üç sene tahsilden sonra Alâiyye'ye gelerek yine kardeşinden Andızlı ve Tevfikiye Medreselerinde tefsir ve hadîs derslerini oku-

yarak 5 Mart 1306'da icazetname almıştır. Kardeşi mümaileyh'den icazet aldığı zaman henüz 32 yaşında bulunuyordu.

İcazet aldıktan sonra kardeşi ile beraber mezkür medresede ders okutmağa başlamış ve 26 Kanunievvel 1318'de kardeşi Mustafa Fevzi Efendi'nin vefatı ile Alâiyye Medresesinde müderrisliğe başlamış ve 21 Haziran 1327'de resmen müderris olmuştur. (Dosya: 2654)

ALİ RIZA EFENDİ (Alişteli)

Terşenun oğulları denmekle ma'ruf, Abdullah Ağa'nın oğlu olup 1293 h. yılında Alişte'de doğmuştur. Selânik sancağına bağlı Tikveş kazası İbtidaî ve Rüştiye mekteblerinde tahsil edip şehadetnâme almıştır. Bulgarca tekellüm ve Türkçe kitabet ederdi.

5 Ağustos 1308 tarihinde Tikveş kazası Bidayet Mahkemesi Kalemine mülâzemeten devam etmiş ve 1 Teşrinievvel 1309 tarihinde de mezkür mahkemenin kâtibliğine nakl olmuştur. 24 Kanunievvel 1311 tarihinde kaza naibi tarafından açığa çıkarılmış ise de 21 Mart 1312'de iade-i vazife etmiştir. 16 Şubat 1325 (18 Safer 1328) senesinde Başkâtibliğe terfi' etmiştir. Hal-i harp dolayısıyle Dersaadet'e gelmiş ve Bolu livası dahilinde Çaycuma niyabetine tayinle 2 Ağustos 1329'da işe müşaşeret etmiştir. 17 Teşrinisani 1329'da Bartın kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkitabetine tayin edilmiş ve 13 Nisan 1332'de ayrılmıştır. 27 Nisan 1332'de ise terfian Karahisar-ı sahib livası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkitabetine tayin edilmiştir. 13 Kanunievvel 1333'de infikâk etmiştir. (c. 4, sh: 118, dosya: 4131 ?)

ALİ RIZA EFENDİ (Ankaralı)

Hacıalioğlu İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1282 h. senesinde Ankara'da doğmuştur. Ankara'nın Ulucanlar Sıbyan mektebinde mebadi-i ulûmu ve Medresesinde ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ederek Müderris Taşpınarlızâde Atıf Efendi'den mucaz olmuştur.

İlk olarak 17 Teşrinisani 1310'da Ürgüp Mahkeme-i Şer'iyyesi Kâtibliğine tayin edilmiş, Gaye-i Teşrinievvel 1312'de ayrılarak silk-i niyabete kabulü ile 15 Ağustos 1326'da Osmancık kazası niyabetine tayin edilmiştir. 1 Teşrinievvel 1328'de Mekteb-i Kuzât'tan 5. sınıf ehliyetnâmesi almıştır. 12 Haziran 1329'da Foça kazası niyabetine tayinle 19 Haziran 1330 tarihine kadar bulunmuş ve muhacirlerin iskânında himmet göstermediği gerekçesiyle azl edilmiştir. (c. 3, sh: 195, dosya: 1215 ?)

ALİ RIZA EFENDİ (Ardanuçlu)

Timur-zâde Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1255 h. senesinde Ardanuç kasabasında doğmuştur. Kasabasında Dür-ü Yektâ ve Kur'an kıraatından sonra 1272 h. senesinde İstanbul'a gelip Fatih Camii Dersiamlarından Ahıskalı Hafız Süleyman Efendi'nin derslerine devamla icazet almıştır.

25 Rebiulevvel 1297 tarihinde uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği Ruûsu tevcih ve aynı yılın Cemazielevvel'inin 5'inde (1 Mayıs 1296) ruûs maaşı tahsis olunmuştur. 7 Şubat 1298'de imtihanla dahil olduğu Fetvahane Müsevvitliğinden ayrılıp 11 Temmuz 1300'de Mudanya kazası niyabetine 5. sınıf itibariyle tayin edilmiştir. 17 Eylül 1302'de müddetini doldurarak ayrılmıştır. 10 Temmuz 1303'den 12 Kanunievvel 1305'e kadar Kemah, 22 Haziran 1310'dan 31 Mayıs 1312'ye kadar Medine-i Münevvere, 16 Ağustos 1314'den 24 Temmuz 1316'ya kadar Gümüşhane, 29 Teşrinisani 1317'den 7 Teşrinisani 1319'a kadar Niğde, 22 Mart 1322'den 24 Ağustos 1324'e kadar Çankırı niyabetlerinde bulunmuştur.

Haiz olduğu ruûs-i Hümayûn 13 Rebiulevvel 1306'da Hareket-i Hariç'e, 21 Şaban 1311'de İbtidai Dahil'e, 13 Safer 1316'da Hareket-i Dahil'e, 9 Zilkade 1325'de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi' buyurulmuştur.

Mümaileyh daha evvel 1287 h. senesinde imtihanla Kur'a Mümeyyizliği vazifesi ve emirname-i Seraskerî ile Drama'ya, 1288 tarihinde İzmir'e, 89'da Haleb'e, 90'da Üsküb'e, 92de Antakyaya, 95'de Kayseri ve Niğde'ye azimetle vazifesini ikmal ederek avdet etmiştir. (c. 1, sh: 331)

ALİ RIZA EFENDİ (Arhavili)

Lâzistan Sancağı Meclis-i İdare azasından ve Nüvvab'tan Abdülhamit Hamdî Efendi'nin oğlu olup 1283 h. yılında Arhavi'de doğmuştur. Arhavi İbtidaî mektebi ve medresesinde ulûm-i diniye ve sarf, nahiv'den cami'e kadar ders gördükten sonra Dersaadet'e gelip Bayezit Camii Dersiamlarından Çarşambalı Hacı Ahmet Efendi'den tekmil-i nuseh ederek icazet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 16 Cemazielaher 1317'de neş'et etmiştir. Türkçe, Arapça ve Lâzca okur yazardı.

30 Mayıs 1317'de (25 Safer 1319) de Giresun Niyabetine tayin edilmiştir. 1 Teşrinievvel 1321 (15 Şaban 1323) tarihinde Turgutlu (Kasaba) niyabetine, 8 Kanunievvel 1325 (8 Zilhicce 1327) de Gelibolu niyabetine tayin ve istihdam edilmiştir.

Mümaileyhe 28 Zilhicce 1319'da nikel Hicaz Demiryolu Madalyası, 18 Receb 1321'de Sahn raddesinde Bursa Müderrisliği tevcîh olunmuştur.

7 Teşrinisani 1329 (20 Zilhicce 1331) da Amasya Sancağı Kadılığına, Eylül 1331 (7 Zilkade 1333) de Gümüşhane Sancağı Kadılığına tayin edilmiştir. 18 Ağustos 1332'de vefat etmişlerdir: (31 Ağustos 1916) (c. 2, sh: 325)

ALİ RIZA EFENDİ (Arhavili)

Ulemadan Kartzâde Hacı Ömer Efendi'nin oğlu olup 1276 h. yılında Hopa'nın Arhavi kasabasında doğmuştur. Hatm-i Kur'an ve Akaid okuduktan sonra pederinden ilm-i sarf öğrenmiştir. İstanbul'da Fatih Camii Dersiamlarından Karînabadî-zâde Ömer Hulusî Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil etmiştir.

Trabzon vilâyetinin inhası üzerine silk-i niyabete kabul edilmiş olan mümaileyh, 11 Haziran 1300'de Hopa kazası niyabetine tayin edilmiştir. 21 Mayıs 1302'de idareten azl olunarak 8 Ağustos 1303'de Lâdik kazası niyabetine, 17 Temmuz 1305'de Of kazası, 1 Ağustos 1309'da Aluçra kazası, 16 Nisan 1312'de saniyen Of kazası, 12 Mart 1313'de Fatsa kazası, 24 Teşrinievvel 1315'de Eğin kazası ve 15 Nisan 1323'de Divriği kazaları niyabetlerinde tayin suretiyle vazife görmüştür.

28 Safer 1328'de imtihanla girdiği Mekteb-i Nüvvab'tan 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır. 15 Mart 1326'da Sürmene kazası niyabetine tayin olmuş ve iki sene kaldıktan sonra münfasıl olmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 19 Şevval 1316'da İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcihi ile Gurre-i Zilkade 1322'de İbtidaî Dahil raddelerine terfi' ve 10 Rebiulaher 1320'de nikel Hicaz Madalyasını haiz olmuştur.

21 Temmuz 1328'de Atina (Pazar) kazası naibi olmuş ve 11 Temmuz 1330 (1914) tarihinde vefat etmiştir. (c. 3, sh: 235, dosya: 2410)

ALİ RIZA EFENDİ (Ayaşlı)

Ayaş sabık müftüsü hafız Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1280 h. yılında Ayaş kazasının Cami-i Atik mahallesinde doğmuştur. Kaza-i mezkûr İbtidaî mektebinde ve medresesinde pederinden sarf, nahiv, mantık, halebî, mültekâ, dürer ve feraiz tahsil eylemiştir. Türkçe okur yazardı.

3 Mart 1308 (14 Şaban 1309) tarihinde mezkûr kazanın Mah-

keme-i Şer'iyyesi Başkitabetine tayin edilmiş, 1 Nisan 1326 (13 Rebiulaher 1328) tarihinde açıkta kalmıştır. 17 Eylül 1327 senesinde ise aynı kazaya bağlı Güdül nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. Ayaş kazasında vefat eden Hacı Fatma Hanımın Beyt-ül Mal'e ait terekesinden zimmetlerine «2449» kuruş geçirerek vazifelerini suistimal ettikleri anlaşılan Ali Rıza Efendi ile tereke kâtibi Şemseddin efendiler hakkında vak'ı şikâyet üzerine yapılan muhakemede mümaileyh üç ay hapisle memuriyetten tart cezasına 30 Mayıs 1329 (7 Receb 1331) tarihinde çarptırılmıştır. Şûra-i devlette yaptığı uğraşmalardan sonra memuriyete hakk-ı iktisabı olduğu tebeyyun etmiş ve 1 Mart 1331 tarihinden 17 Teşrinisani 1331 tarihine kadar Kalecik Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğinde, 24 Teşrinisani 1331 tarihinde Eskişehir Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kitabetine tayin edilmiş, vazifesine adem-i devamına mebni dokuz günlük maaş kat'ı verilmiş, fakat me'zuniyetini tecavüz etmesinden dolayı 31 Kanunisani 1334 tarihinde müsta'fi addedilmiştir. (c. 4, sh: 158)

ALİ RIZA EFENDİ (Bağdatlı)

Kâzim Ağa'nın oğlu olup 1284 h. senesinde Bağdat'ta doğmuştur. Bağdat'ta Kur'an-i Kerîm ile bazı kitab ve risaleleri okuduktan sonra Hatuniye Medresesinde 19 sene dini tahsil yapmıştır.

Meclis-i İntihab-ı Hükkâm'ın 17 Cemazielevvel 1315 tarihli kararı ile niyabet vazifesine kabul edilmiştir. 14 Teşrinisani 1313 tarihinden 17 Kanunisani 1318'e kadar Katar, bu tarihten 12 Nisan 1322'ye kadar Katif, 4 Kanunievvel 1322'den 15 Eylül 1326'ya kadar Kurna, 1 Eylül 1327'ye kadar Sûk'uş Şuyûh ve 18 Eylül 1329 tarihine kadar da Aliy'yül Arabî kazaları niyabetlerinde bulunmuştur. 19 Eylül 1329'da mazul addedilmişse de 5 Mayıs 1336'da Medrese'tül Kuzât'tan mezuniyet ruûsuna nail olarak 25 Ağustos 1336'da Lâpseki Kadılığına tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 202, dosya: 1404 ?)

ALİ RIZA EFENDİ (Balıkesirli)

Ahmet Hamdi Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde Balıkesir'in Hamidiye köyünde doğmuştur. Köyünde babasından bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Derrsiamlarından Batumlu Süleyman Sırrı Efendi'nin derslerine devam etmiş ve 1327 h. senesinde icazet almıştır. Devam ettiği Medrese'tül Kuzât'tan a'lâ derecede 12 Şaban 1332'de mezuniyet ruûsuna nail olmuştur.

Medrese'tül Kuzât'tan mezun olduktan sonra 23 Mart 1330'da (9 Cemazielevvel 1332) Suriye'ye bağlı Vadi'yul Acem Kazası Ka-

dılığına tayin edilmişse de hareketinden evvel, 9 Nisan 1330'da Seferihisar kazası kadılığına İrade-i Seniyye ile tayin edilmiştir. 9 Mayıs 1337 (30 Şaban 1339) de Menemen Kazası Kadılığına nakl edilmiştir: (1921) (c. 1,sh: 255, dosya: 807 ?)

ALİ RIZA EFENDİ (Bilecikli)

Dedeoğlu Şevki Hüseyin Ağa'nın oğlu olup 1285 h. yılında Bilecik kasabasında Cami-i kebîr mahallesinde doğmuştur. Kasaba-i mezkûre Sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulûmu ve Rüştiyesinde müretteb dûrusu okuyup şehadetnâme almıştır. Kurşunlu Medresesi'nde Şemsiyye'ye kadar ulûm-i âliye tahsil etmiştir. 22 Kanunisani 1310 (8 Şaban 1312) tarihinde Bilecik Mekteb-i Rüştiyesi bevvablığına tayin olunmuş, 18 Teşrinisani 1318 (28 Şaban 1320) tarihinde ise Ertuğrul Sancağı Evkaf İdaresi Sandık Emanetine tayin olmuştur. 8 Mayıs 1326 (12 Cemazielevvel 1326) tarihinde de mezkûr livanın Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkitabetine terfi' ile tayin edilmiştir. 17 Temmuz 1324 tarihinden itibaren de Mülkiye Mustantıklığı vazifesini ifa etmeye başlamıştır. (c. 4, sh: 97, dosya: 2247)

ALİ RIZA EFENDİ (Bursalı)

Zürra'dan İbrahim Ağa'nın oğlu olup 1295 h. senesinde Bursa'nın Yenişehir kasabasında, Sevilmiş köyünde doğmuştur. İlk tahsilden sonra İstanbul'a gelmiş ve Dâr-üt-Tedris hususî mektebinde 4 sene ve Bayezit Dersiamlarından Hüseyin Efendi'den Mollacami'ye kadar okumuştur.

16 Teşrinisani 1315'de İlmiye Muhasebat Kalemine dahil olmuş ve 10 Mays 1335'de Memurîn ve Levazim Kalemine nakl-i vazife etmiştir. 12 Eylül 1336'da Fatih İmaret Memurluğuna tayin edilmiştir.

29 Muharrem 1314'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne ruûsu tevcih olunup 19 Şevval 1316'da İbtidaî Dahil'e, 23 Zilkade 1318'de Musıla-i Şahn'a terfi' buyurulmuş ve 23 Receb 1324'de 4. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif olunmuştur. (c. 6, sh: 58)

ALİ RIZA EFENDİ (Denizlili)

Sarayköylü Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1268 h. yılında Denizli livasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu tahsilden sonra Dersaadet'te Fatih Camii Dersiamlarından Şehrî Ahmet Efendi Hazretlerinden ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ile icazetnâme almıştır. Resmî müracaatla Fatih Camii'nde tedrise mübaşeretle 1 Temmuz 1310 se-

nesinde maaş tahsis edilmiştir. 27 Nisan 1319 tarihinde vaizliğe tayin olunmuş, vaizlik kadrosunun lâğvına mebni 1 Ağustos 1325 tarihinde infisal etmiştir. Mümaileyh'e 6 Nisan 1321 tarihinde Dersiamlık maaşı bağlanmıştır.

20 Safer 1316 senesinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği bit-tevcih, Gurre-i Zilhicce 1322 senesinde de Hareket-i Hariç'e terfi' buyurulmuştur. (c. 4, sh: 260)

ALİ RIZA EFENDİ (Develîli)

Develi-zâde Osman Efendi'nin oğlu olup 1270 h. yılında Develi'de doğmuştur. Bayezit Camiinde ve Müsteşar-ı Meşihat-ı Ulyâ Semahatlü İbrahim Hakkı Efendi Hazretlerinden ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ve ikmal ederek icazet almıştır. Mantıktan Fenarî ve haşiyesi Kul Ahmet Hamişi üzerine ve Meanîden Muhtasar Hamişi üzerine resmî ruhsatla matbu' iki haşiyesi vardır.

14 Mart 1292'de (Rebiulevvel 1293) tarîk-i kazâ'ya imtihanla dahil olmuş ve 12 Mayıs 1292'den itibaren 12 ay Aydonat, 12 Mart 1295'den itibaren 18 ay ba Çelebi Yakova, 7 Mayıs 1298'den itibaren ba Eğri İskenderiye kazalarını zabt etmiştir. 1 Teşrinievvel 1306'da (28 Safer 1308) Fetvahane Tetkîk-i Müellefat Encümeni Azalığına, aynı yılın Ramazan'ında Huzur-i Humayûn Ders-i Şerif Muhatablığına dahil olup 4. rütbeden iki adet Osmanlı ve Mecidî nişanları ile taltif edilmiştir. 1 Temmuz 1309'da (28 Zilhicce 1310) ilâveten Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye azalığına tayin edilmiştir.

Uhdesine 13 Şaban 1300'de İbtidaî Hariç İstanbul Ruûsu tevcih buyurulup 9 Zilhicce 1307'de Hareket-i Hariç'e, 13 Cemazielaher 1309'da Hareket-i Dahil'e, 5 Rebiulevvel 1310'da Musıla-i Sahn'a, 25 Zilhicce 1310'da İbtidaî Altmışlı'ya, 21 Şaban 1311'de rütbesi Hareket-i Altmışlı'ya, 17 Safer 1316'da Hamişe-i Süleymaniye'ye ve Gurre-i Cemazielaher 1318'de de rütbesi Süleymaniye raddelerine terfi' buyurulmuştur.

7 Nisan 1317'de (Gurre-i Muharrem 1319) Bilâd-ı Mahreç'ten Haleb Mevleviyeti tevcih buyurulmuştur. 28 Mart 1318'de bu mevleviyetten ayrılmıştır. Gurre-i Muharrem 1321'de terfian Bilâd-ı Hamse pâyesi, 18 Cemazielevvel 1324'de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi tevcih buyurulmuştur.

1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) de Tetkik-i Müellefat Azalığından ayrılmıştır.

22 Ağustos 1329 (4 Eylül 1913) tarihinde vefat etmiştir. (c. 3, sh: 69, dosya: 76)

ALİ RIZA EFENDİ (Elbistanlı)

Ulemadan Elbistanlı Ali Efendi'nin oğlu olup 1290 h. yılında Elbistan'da Hacı Yakub mahallesinde doğmuştur. Elbistan İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde okuyup şehadetname aldıktan sonra belde-i mezkûr müftüsü Emin Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil ederek mucâz olmuştur. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet eder, Farsça'ya aşina idi. 1 Teşrinisani 1321 (16 Ramazan 1323) senesinde Tahrir-i Nüfus azalığına, 3 Mayıs 1322 tarihinde Elbistan Bidâyet Mahkemesi azalığına tayin edilmiş ve 27 Haziran 1325 senesinde hıtam-ı müddetine mebni infikâk etmiştir. Bilahare 20 Temmuz 1326 (26 Receb 1328) tarihinde Halep'te Pazarcık nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. 23 Kanunievvel 1328 (26 Muharrem 1331) senesinde ayrılmış ve Medrese-tül Kuzât'ta imtihana girerek sınıf-ı hamis ehliyetnamesini ihraz etmiştir. 1 Mayıs 1329 (7 Cemazielevvel 1331) senesinde Raşiyâ kazasına, 7 Haziran 1329 (6 Şaban) da İslâhiye ve 13 Kanunievvel 1330 (8 Safer 1333) tarihinde de Bilân kadılığına tayin edilmiştir. **(c. 4, sh: 270, dosya: 665)**

ALİ RIZA EFENDİ (Ergirili)

İlyas Efendi'nin oğlu olup 1280 h. yılında Ergiri'de Hiymare kasabasında doğmuştur. İbtidai tahsilinden sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Camii'nde on sene kadar ilim tahsil etmiştir. Arapça, Türkçe ve Rumca okur yazar ve Arnavutça tekellüm edebilirdi.

Atina ve Pire Şahbenderhanesinde münhal bulunan imamlığa imtihanla 29 Mart 1304'de tayin edilmiştir. 15 Teşrinisani 1309'da imamlıktan ayrılarak daha sonra 19 Muharrem 1319'da doğum yeri olan Hiymare (Yanya) kazası müftülüğüne fahriyen tayin edilmiştir. Silk-i niyabete kabulü ile 29 Teşrinisani 1322'de İskrapar kazası niyabetine tahvil-i memuriyet etmiştir. 6 Eylül 1325'den 15 Nisan 1327'ye kadar Mıkrî (Fethiye) kazası niyabetinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kuzât'ta icra kılınan imtihanda Encümen'in teklif edeceği mahallere gitmek kayd-ü şartiyle 5. sınıf niyabet ehliyetnâmesine nail olmuş ve 24 Teşrinievvel 1327 tarihinden itibaren Lenkoza (Selanik) kazası niyabetine tayin edilmiştir. Balkan Harbi dolayısıyla Teşrinievvel 1328'de İzmir'e hicret etmiştir.

Şahbenderhane imametinde iken 28 Zilkade 1307'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur. **(c. 3, sh: 109, dosya: 1408 ?)**

ALİ RIZA EFENDİ (Ergirili)

Tüccardan Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1277 h. senesinde Ergiri'nin Palurdoz mahallesinde doğmuştur. Bir müddet mahallindeki medresede okumuş ve İstanbul'a gelerek Fatih Camiinde ilim tedris etmiştir. Bu esnada Mekteb-i Nüvvab'a dahil olarak imtihanla 3 Şaban 1305'de 4. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

19 Nisan 1305'den 29 Mart 1307'ye kadar Avrethisar (Selânik), 16 Teşrinievvel 1307'den 23 Eylül 1309'a kadar Adranos (Bursa), 26 Temmuz 1310'dan 4 Temmuz 1312'ye kadar Menlik (Selânik), 26 Teşrinievvel 1313'den 6 Teşrinievvel 1315'e kadar Kesendire (Selânik), 7 Subat 1316'dan 17 Kanunisani 1318'e kadar Kesriye (Manastır), 23 Mayıs 1321'den 1 Mayıs 1323'e kadar Bandırma, 8 Teşrinievvel 1324'de Adapazarı niyabetine tayin edilmiş ve fakat ahalice hakkında iğbirarı mucib ahval bulunmasına mebni 15 Teşrinisani 1325'de vazifesinden alınmıştır.

25 Teşrinisani 1325'de mazluliyet maaşı tahsis edilmişse de 19 Mart 1327'de Draç niyabetine tayin edilmiştir. (c. 1, sh: 369)

ALİ RIZA EFENDİ (Geyveli)

Kapıcızâde Mehmet Ağa'nın oğlu olup Zilhicce 1293'de Geyve Kazasının Dere Karyesinde doğmuştur.

1318'de İstanbul'da Kirazlı Mescid Medresesinde imtihan olarak müderris olmuş ve Geyve Kazasına tabi' Akkaya Karyesinde babasının inşa ettiği medreseye tâyin olunmuştur. Teşrinievvel 1328'de merkez kazaya bağlı İbrahim Paşa Medresesi Müderrisliğine tâyin olunmuştur. (Dosya: 2975)

ALİ RIZA EFENDİ (Gümülçineli)

Bekir ağanın oğlu olup 1275 h. yılında Gümülçine'nin Hacı Yavaş Mahallesinde doğmuştur. Mahallenin Sıbyan mektebi ile Rüştiyesinde dört sene tahsil etmişse de şehâdetname alamamıştır. Arapça ve farsçaya âşina idi.

15 Teşrinievvel 1305 (3 Rebiulevvel 1307) de Gümülçine Mahkeme-i Şer'iyyesi Muhzırlığına tâyin edilmiş, 8 Kânunievvel 1325'de bu vazifeden infisal ettiği halde tekrar tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 571)

ALİ RIZA EFENDİ (Gürünlü)

Reşit Efendi-zâde denmekle ma'ruf olup Mehmet Efendi'nin oğludur. 1294 h. senesinde Gürün kazasının İhsaniye mahallesinde doğmuştur. İbtidaî ve Rüşti tahsilinden sonra Darende Medresesi'nde Müftü Hacı Mahmut ve İstanbul'da Bayezit Camii Dersiamlarından

Sürmeneli Hafız Ömer Efendilerden ulûm-i Arabîye tahsil etmiştir. Babasının vefatı ile Gürün'e avdetle İrfanîye Medresesi'nde Müderris Müftü İsmail Efendi'den ulûm-i âliye ve âliyeyi ikmal ile 27 Rebiulevvel 1322'de icazet almıştır.

İrfanîye Medresesi Müderrisliğinde fahrî olarak tedrisle meşgul bulunduktan sonra 9 Kanunisani 1327'de Ulaşu (Ulaş) nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 159/1, dosya: 3835 ?)

ALİ RIZA EFENDİ (Hopalı)

Müftüzâde İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1278 h. yılında Hopa kazasının Fetunet karyesinde doğmuştur. Arhavî nahiyesinde medresede bir müddet bulunduktan sonra Dersaadet'e gelerek Süleymaniye Camii Mülâzimler Medresesinde ulûm-i Arabîyeyi tederrüs etmiştir. Türkçe ve Arapça okur yazardı.

2 Şubat 1327 tarihinde Gümüşhane livasına mülhak Konas ve Yağmurdere nahiyeleri niyabetine tayin edilmesine rağmen âb-ü havası ile adem-i imtizacına mebni 5 Nisan 1332 tarihinde Giresun kazasına mülhak Pirazîz nahiyesi niyabetine naklen tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 127/1, dosya: 3304)

ALİ RIZA EFENDİ (Hopalı)

Hasan Ağa-zâde Mehmet Nuri Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Hopa kazası Derbina köyünde doğmuştur. İstanbul'da Süleymaniye Medresesine dahil olarak 12 sene ilim tahsil etmiştir.

Naibliğe kabul olunduktan sonra 30 Temmuz 1311 tarihinden 17 Nisan 1316 tarihine kadar Malazgirt, 2 Eylül 1316'dan 15 Şubat 1318'e kadar Varto, 27 Ağustos 1320'den 6 Temmuz 1322'ye kadar Suşehri ve 29 Haziran 1323'den 7 Haziran 1325'e kadar Hopa kazaları naibliklerinde bulunmuştur.

9 Rebiulevvel 1328'de Mekteb-i Kuzât'a girerek 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır. Bunun üzerine 1 Mayıs 1326'dan 8 Nisan 1328'e kadar Görele kazası naibliğinde bulunmuştur. 11 Temmuz 1328'de de Kelkit kazası niyabetine tayin edilmiştir.

9 Haziran 133'de Yıldızeli kazası kadılığına tayin edilmişse de 16 Haziran 1333 (1917) tarihinde vefat etmiştir. (c. 5, sh: 141, dosya: 939)

ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

Karaalizâde Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1304 h. yılında İbradı kasabasında doğmuştur. İbradı İbtidaî ve Rüştî mekteblerinde tah-

sil edip Rüştiye'den şehadetname almış ise de muhterik olduğu, Dersaadet'te Fatih ve tekrar İbradı'da Şükrü Efendi'nin halka-i tedrisinde Cami'e kadar ulûm-i Arabîyeyi tederrüs eylemiştir.

26 Nisan 1325 (20 Rebiulaher 1327)'den 1 Eylül 1326 (10 Ramazan 1328) senesine kadar Kozan Sancağına bağlı Feke (Bilânköy) kazasına merbut Rum nahiyesi niyabetinde, 3 Mart 1327 (14 Rebiulevvel 1329) de Ayaş ve 4 Nisan 1328 (28 Rebiulaher 1330) de de naklen İbradı nahiyesi niyabetine tayin olmuştur. (c. 4, sh: 133)

ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

Zürra'dan Ali Efendi'nin oğlu olup 1288 h. yılında İbradı'nın Süfelâ mahallesinde doğmuştur. Mebadi-i ulûmu ve Rüştiye tahsilini İbradı'da itmam edip 25 Şaban 1304 tarihinde şehadetname ile Rüştiye'den neş'et ettikten sonra Ödemiş kasabası medresesinde ulûm-i Arabîyeyi tedris, daha sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Dersiamlarından Tokati Sabri Efendi'nin halka-i tedrisine üç sene devam etmiştir. Merkez Tensik Komisyonu kararına tevfikan Mekteb-i Kuzât'a imtihanla girerek 28 Safer 1328 tarihinde ehliyetnameye nail olmuştur. Türkçe tekellüm ve kitabetle Arapça okurdu.

26 Haziran 1311 (15 Muharrem 1313) tarihinden 16 Mayıs 1312 (15 Zilhicce 1313) senesine kadar Eğin kazasına tabi' Ağıl nahiyesi niyabetine aidatla istihdam ve 9 Eylül 1315 tarihinde Adana'ya tabi' Karataş nahiyesi niyabetine, 26 Mart 1317 tarihinde de Bergama'ya tabi' Kilisköy (Reşadiye) nahiyesi niyabetine tayin edilmiştir.

Bir ara taht-ı mahkemeye alınmışsa da men'i muhakeme kararı almıştır. 24 Ağustos 1324 (10 Şaban 1326) den 7 Haziran 1325 (Gurre-i Cemazielaher 1327)'e kadar Varto kazasi niyabetinde bulunmuştur.

1 Şubat 1323 (3 Safer 1328) senesinde Bozkır kazası niyabetine tayin edilmiş, kumarbazlığı ve cum'a günleri eve gitmek bahanesiyle vazifeyi terk ederek efkâr-ı umumiyede su-i te'sir husule getirdiğinden bekâ-i memuriyeti gayr-ı caiz bulunmuş olduğundan bir an evvel tebdili hakkında varid olan tahrirat üzerine 1 Haziran 1327 senesinde azl edilmiş ve 2 Teşrinievvel 1327 (22 Şevval 1329) senesinde Düzce kazası niyabetine tayin edilmiştir. 9 Kanunievvel 1329 (23 Muharrem 1332) senesinde Gördes kazası kadılığına tayinle 27 Teşrinievvel 1330 (20 Zilhicce 1332) da Babaeski kazası kadılığına tayin edilmiş ve 31 Mart 1331 tarihinde Mahmutpaşa Mahkemesi Başkâtibliğine nakl edilmiştir. Buradan da 21 Haziran 1331 tarihinde Dinar kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine naklen tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 372, dosya: 736 ?)

ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

Paylioğlu Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1291 h. yılında İbradı'da doğmuştur. Mebadi-i ulûm ve Rüştiye tahsilini İbradı'da gördükten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Tokatlı Mustafa Sabri Efendi'den tasavvurata kadar ulûm-i Arabiyeyi tahsil etmiştir.

Mümaileyh 17 Eylül 1320 tarihinden 26 Ağustos 1322 tarihine kadar Elmalı kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğinde bulunmuş ve 20 Nisan 1323 (20 Rebiulevvel 1325) de Bitlis Sancağına bağlı Hızan kazası niyabetine tayin edilmiştir.

10 Şaban 1328'de Mekteb-i Kuzât'tan beşinci sınıf ehliyetnâmesi almıştır. 9 Eylül 1326 (8 Ramazan 1328) da Eşme kazası niyabetinde vazife gördükten sonra 18 Şubat 1328'de infisal etmiştir. 15 Temmuz 1329'da Pötürge kazası kadılığına tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 328, dosya: 987)

ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

Medine-i Münevvere kadısı Sadık Efendi'nin oğlu olup 1288 h. yılında İbradı'da doğmuştur. Fatih civarında Taş Mektebde mukaddemat-ı ulûmu ve İşkodra'da Rüştiyeyi bitirmiştir. Hususî muallimden ve Fatih Dersiamlarından Ödemişli Mustafa Efendi'den Arapça ve Farsça okumuştur.

14 Kanunisani 1306 (15 Cemazielaher 1308) da mürasele-i şer'iyye ile İstanbul Bâb Mahkemesi Kâtibliğine tayin edilmiş, bir müddet istihdam edildikten sonra 23 Temmuz 1307'de Davutpaşa Mahkemesi mukayyıtlığına tayin edilmiştir. Silk-i niyabete kabulü ile 24 Teşrinievvel 1315'den 30 Teşrinisani 1316'ya kadar Sason (Bitlis), bu tarihten 5 Mayıs 1319'a kadar Ahlat, 2 Haziran 1320'den 21 Teşrinievvel 1320'ye kadar Torul, 21 Haziran 1321'den 30 Mayıs 1323'e kadar Kuvaye (İşkodra), 23 Temmuz 1323'den 14 Eylül 1324'e kadar hasilatla Kangal (Sivas) ve 19 Mart 1325'den 24 Şubat 1326'ya kadar Daday kazaları niyabetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 9 Receb 1312'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih buyurulmuş ve 8 Cemazielaher 1328'de Musıla-i Sahn'a terfi' etmiştir.

İmtihanla girdiği Mekteb-i Kuzât'tan 4 Cemazielaher 1329'da 5. sınıf ehliyetnâmesi ile neş'et etmiştir. 15 Haziran 1327 (Receb 1329) de Pravişte (Selânik) kazası niyabetine tayin edilmiştir.

Pravişte niyabetinden 16 Mayıs 1328'de ayrılmış ve 6 Şubat 1328'-

de Boğazlıyan Kadılığına tayin edilmiştir. 21 Mayıs 1332'de Köyceğiz Kazası Kadılığına nakl etmiştir. (c. 3, sh: 86)

ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

Payli-zâde Abdullah Ağanın oğlu olup 1297 h. senesinde Akşeki'ye mülhak İbradı kasabasında doğmuştur. Kasabanın İbtidaî ve Rüşti mekteblerinde okuduktan sonra Konya ve Dersaadet'e giderek medâriste ulûm-i diniye tahsil etmiştir.

1316 h. tarihinde Bolu'ya mülhak Hamidiye kazası Şer'iyye kâtibliğine aidatla tayin edilmiştir. 13 Cemazielevvel 1319'dan itibaren Zonguldak niyâbeti vekâletinde bir müddet bulunduktan sonra Meclis-i İntihab-ı Hükkâmın kararı ile kaza nâibi silkine kabul olunarak 3 Mart 1319'dan 2 Eylül 1321'e kadar Diyarbakır'da (Nusaybin) niyâbetinde bulunmuştur.

12 Nisan 1322'den 1 Ağustos 1324'e kadar Midyat, 23 Nisan 1325'den 7 Eylül 1325'e kadar Kolaşin (Kosova), 1 Haziran 1327'den 24 Kânunisani 1327'ye kadar Uluborlu, 29 Mayıs 1328'den 4 Haziran 1330'a kadar Nallıhan kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kuzat'ta bil-imtihan 8 Safer 1328'de 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır.

23 Eylül 1330'da caiz-ül istihdam addolunmuştur. (c. 3, sh: 117/1, dosya: 1248?)

EL-HAC ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

Nüvvab'tan Hoca Musa Zâde Mustafa Şükrü Efendinin oğlu olup 1252 h. senesinde Akseki'nin İbradi kasabasında doğmuştur. İbradı'da Müftü Efendi Medresesinde (Tasuvvurat)'a kadar ders görmüştür. Meclis-i İntihab-ı Hükkâm-ı Şer'î'de imtihan olup mesbukinin rağbet etmedikleri kaza niyâbetlerine istihdam edilmek üzere 8 Şaban 1294'de şehâdetname almıştır.

1270 h. tarihinden itibaren Hasılat-ı Şer'iyye ile Mucur, Hacıbektaş ve Emrudabad nahiyeleri niyâbetlerinde ve Bayındır, Bodrum Mahkeme-i Şer'iyyeleri Kâtibliklerinde bulunup 11 Haziran 1286'da (24 Rebiulevvel 1287) Simav kazası dahilindeki Dağardı nahiyesi Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 2 Nisan 1287'de istifa etmiş ve 30 Teşrinievvel 1290'dan 19 Teşrinisani 1292'ye kadar Eğridir, 15 Haziran 1293'den 25 Mayıs 1295'e kadar Gülnar, 21 Kânunievvel 1296'dan 30 Teşrinievvel 1298'e kadar Mut, 5 Teşrinisani 1299'dan 21 Haziran 1302'ye kadar Anderin, 7 Eylül 1303'den 9 Şubat 1305'e kadar Ma're-tün'Numan (Halep), 1 Şubat 1307'den 2 Kânunisani 1309'a ka-

dar Sarayköy' 7 Haziran 1310'dan 16 Mayıs 1312'ye kadar tekrar Eğridir Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyhin uhdesine 27 Cemazielevvel 1294'de İbtidaî Dahil Edirne Müderrisiliği Ruûsu tevcih ve 3 Zilhicce 1297'de Hareket-i Dahil'e, 11 Cemazielaher 1298'de Musıla-i Sahn'a, 25 Rebiulevvel 1301' de de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi etmiştir. (c. 1, sh: 117)

ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

İbradı eşrafından Alîm-zâde Mustafa Mazhar Efendinin oğlu olup 1296 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. İlk mekteb ile rüştiyeyi okuduktan sonra müderris Hacı Şükrü Efendiden mantık'a kadar tahsil etmiştir.

Akseki Kazası Mahkeme-i Şer'iyesi kaleminde bir buçuk sene kadar devam etmiş ve 14 Şubat 1317'de Malatya'ya bağlı Kâhta Kazası süvarî tahsildârlığında bulunmuştur. 28 Şubat 1310'dan 5 Mayıs 1324'e kadar Çine Kazası Şer'iyye Başkâtibliğinde bulunmuştur.

22 Şaban 1328'de Mekteb-i Kuzat'tan 5. sınıf ehliyetnamesi almıştır. 5 Kânunievvel 1326'dan 12 Teşrinisani 1328'e kadar Sultaniye (Karapınar) Niyâbetinde bulunmuş ve 15 Temmuz 1329'da Eğridir Kadılığına tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 120, dosya: 673?)

ALİ RIZA EFENDİ (İbradılı)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 17 Mart 1285 senesi Pazar günü Akseki'nin İbradı Kasabasının Onullar Karyesinde doğmuştur.

İstanbul'da Gevher Han Sultan Cerrahpaşa Medresesine kayd olup 13 Teşrinisani 1300'de Dâr'ül Muallimîn'e imtihanla girerek «İbtidaîye» şubesinden şehâdetname almıştır. Ayrıca medresedeki derslerine devamla icâzet almıştır. 11 Haziran 1311'de Tophane-i Amire 1. Sanayi' Alay Mekteb-i İdadisi «Ulûm-i Dinîye» Muallimliğine tayin olunmuştur.

28 Temmuz 1318'de ruûs imtihanını kazanarak Akseki Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuş ve mezkûr muallimlikten münfasıl olmuştur.

Müderrislik vazifesini ifa ederken 1 Teşrinievvel 1335'de vefat etmiştir: 1919. (Dosya: 2647)

ALİ RIZA EFENDİ (İstanbullu)

Kasab-zâde denmekle ma'ruf Fatih Dersiâmlarından İbrahim Şevki Efendinin oğlu olup 1297 h. yılında Dersaadet'te doğmuştur.

Mukaddemat-ı ulûmu Saraçhanebaşı'ndaki Amca Hüseyin Paşa Mekteb-i İbtidaîsinde ve merkez Rüştiyesinde üç sene kadar tahsil etmiştir. Türkçe okur yazardı.

1 Mart 1305 (11 Receb 1306) de Ruûs maaşı tahsis edilmişse de 1 Eylül 1325 (28 Şaban 1327) tarihinde kat' olunmuştur. 1 Eylül 1316' da Bab-ı Fetvâ Muhasebe Kalemine tayin edilmiştir. 1 Mart 1327 (12 Rebiulevvel 1329) senesinde Maliye Nezareti Evrak-ı Nakdiye ve Matbu'a kalemine nakl olunmuştur.

Gurre-i Cemazielevvel 1317 tarihinde İbtidaî Hariç Edirne Ruûsu kendisine tevcih buyurulmuştur. **(c. 4, sh: 94)**

HAFIZ ALİ RIZA EFENDİ (İstanbullu)

Nizamiye Saraçhane Anbarı Memuru Müftüzâde Hüseyin Hüsnü Efendinin oğlu olup İstanbul'da Sultanselim'de İbtidaî Mektebinde ilm-i hâl, tecvîd, tilâvet ve hıfz-ı Kur'an'a muvaffak olmuştur. Cami'e kadar Fatih Camiinde ulûm-i âliye ve Filibeli Hacı Ahmet Efendiden ferâiz tahsil edip icâzet almıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 9 Muharrem 1308'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih ile 5 Muharrem 1319'da Hareket-i Hariç'e terfi ettirilmiştir.

Bir sene kadar İstanbul Bab Mahkemesinde mülâzemeten devam ettikten sonra 28 Şubat 1302 (18 Cemazielaher 1304) de mürasele ile bu mahkemeye kâtib olarak nasb edilmiştir. Bir sene kadar kâtib olarak istihdam ile 10 Teşrinisani 1303 (8 Rebiulevvel 1305) de mülgâ Kısmet-i Askeriye Mahkemesine mülâzemeten nakl edilmiştir. 14 Ağustos 1311 (5 Rebiulevvel 1313) de Yeniköy Mahkeme-i Şer'iyyesine Mukayyit ve 9 Nisan 1316 (21 Zilhicce 1317) da da Kâtibliğe terfi etmiştir. Eylül 1325 (28 Şaban 1327) de Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı birinci sınıf kâtibliğine tayin buyurulmuştur. **(c. 2, sh: 525)**

AL İRIZA EFENDİ (İstanbullu)

Haremeyn-i Muhteremeyn Mevleviyeti pâyelilerinden Sard-ı Esbak Selîm Paşa Zâde Mahmut Azîz Beyin oğlu olup 1269 h. de İstanbul'da doğmuştur. İbtidaî ve Rüştî tahsilinden sonra Süleymaniye Camiinde Bolulu Hafız Tahîr Efendinin derslerine devam ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a devam ederek 15 Rebiulaher 1298' de 3. sınıf ehliyetnamesi almıştır.

20 Haziran 1288'de İstanbul Bab Mahkemesi Kâtibliğine 20 kuruş maaş ve 300 kuruşa yakın aidatla tayin edilmiş ve 3 Haziran

1292'de İstanbul Kadılığı Vekayi Muavinliğine, 19 Teşrinievvel 1298' de Galat Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğine, 5 Ağustos 1300'de Büyükçekmece Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Buradan 11 Teşrinievvel 1302'de ayrılmış ve 8 Teşrinisani 1303'de 95 kuruş maaş ve hasılattan humus aidatla Anadolu Kazaskerliği Vekayi'i Şer'iyye Kâtibliğine tayin ve 24 Haziran 1305'de Fetvâhane Evrak Müdüriyetine nakl etmiştir.

15 Muharrem 1293'de Musıla-i Süleymaniye Bursa Müderrisliğine nail olup 11 Safer 1393'de Süleymaniye derecesine terfi etmiştir. 11 Muharrem 1307'de Bursa Müderrisliği Musıla-i Süleymaniye İstanbul Müderrisliğine tahvil edilmiştir. 14 Cemazielaher 1308'de (13 Kânunisani 1306)'de Kudüs Mevleviyeti tevcih buyurulmuş ve 20 Eylül 1307'den 10 Eylül 1308'e kadar bu mevleviyeti zabt etmiştir. 8 Zilkade 1309'da uhdesine Musul itibar olmak üzere Bilâd-ı Hamse Pâyesi, 23 Ramazan 1311'de Haremeyn-i Muhteremeyn Pâyesi tevcih olunmuştur.

24 Ramazan 1308'de üçüncü rütbeden Mecidî Nişanı ihsan ve Zilkade 1309 (15 Mayıs 1308)'da tarik maaşına nail olmuştur.

Uhdesine 27 Ramazan 1321'de terfian Anadolu Kazaskerliği Pâyesi tevcih buyurulmuştur. Tarik maaşına yapılan ilâvelerle 1 Ağustos 1320'de maaşı 4500 kuruş olmuştur. Eylül 1325'de Meclis-i İntihap ve Sicill-i Memurîn-i İlmîye Reisi olmuştur. 10 Kânunisani 1327'den Teşrinisani 1328'e kadar Mekke-i Mükerreme Kadılığı yapmıştır. Ağustos 1329'da emekli olmuştur. (sicil def., c. 1, sh: 143, dosya nu: 1203, 1751)

ALİ RIZA EFENDİ (İstanbullu)

Rufaî Tarikatı meşayihinden Halîm Efendinin oğlu olup 1275 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Süleymaniye Rüştiyesini bitirdikten sonra Beyazit Camiinde ders okumuştur. 22 Safer 1293 tarihinde Divan-ı Hümayûn Kalemine dahil olmuş ve 1297 h. senesinde İsti'naf Mahkemesi Hukuk kısmı kalemine nakl edilmiştir. 1 Kânunisani 1308 tarihinde mezkûr mahkemenin Mümeyyizliğine terfi etmiştir. 23 Haziran 1317'de aynı mahkemenin birinci sınıf zabıt kâtibliğine ve 10 Eylül 1325 tarihinde de tekaüte sevk edilmiştir. 2 Ağustos 1335 tarihinde tekrar aynı vazifesine tayin edilmiştir. 1 Mayıs 1336'da mehâkimin Makam-ı Meşihat'a irtibatı ve bu mahkemenin Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye'ye tahvili ile vazifesinde ibka kılın-

Hizmet süresi 40 yılı aştığından 27 Temmuz 1338 tarihinden itibaren 591 kuruş tekaüt maaşı ile hizmetten ayrılmıştır.

12 Safer 1320'de 4. rütbeden Mecidi nişanına nail olmuştur. (c. 7, sh: 54, dosya: 5440?)

ALİ RIZA EFENDİ (Kelkitli)

Çemişkezekli Bozoğlu İbrahim Ağanın oğlu olup 1298 h. yılında Kelkit kazasının Çiftlik mahallesinde doğmuştur. Kasaba-ı mezkûre İbtidaî Mektebinde mebâdi-i ulûmu ve müftü efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi tahsil eylemiştir. Yalnız Türkçe tekellüm ve kitâbet ederdi.

11 Teşrinisani 1311 (22 Cemazielaher 1313) tarihinde Mahkeme-i Şer'iyye ile Ceza ve İstintak Dairelerine mülâzemeten devam edip 13 Şubat 1316 (6 Zilkade 1318) tarihinde Mahkeme-i Şer'iyye Kâtibliğine tayin edilmiştir. 14 Mart 1326 (16 Rebiulaher 1328) tarihinde aidatla çalıştığı hâlde bu tarihten sonra mezkûr kâtiblikte ibka ile maaşla tavzif olunmuştur. (c. 2, sh: 479)

ALİ RIZA EFENDİ (Kınıklı)

Hadım Kazasından Aşağı Hadim Karyesinden Ali Efendizâde Abdülbaki Efendi'nin oğludur. Teşrinisani 1285'de Bergama'ya bağlı Kınık Nahiyesinde doğmuştur. Pederinin medresesi olan Kınık'taki Abdülbaki Efendi Medresesine dahil olarak 22 Kânunisani 1310'da pederinden icâzet almıştır. 14 Şubat 1315'de İzmir'de imtihan olarak Kınık'taki Abdülbaki Efendi Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur.

2 Muharreb 1315'de uhdesine İbtidaî Dahil Samine-i İzzeddin Efendi Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur. (Dosya: 919)

ALİ RIZA EFENDİ (Konyalı)

Ağazâde demekle ma'ruf olup Ahmet Efendinin oğludur. 1282 h. yılında Konya'da doğmuştur. Mukaddemat-ı İbtidaiyeyi Sıbyan Mektebinde okuduktan sonra müftî-i esbak müteveffâ Hacı Abdülkadir Efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi tederrüs ve ikmâl-i nuseh ederek 5 Receb 1307 tarihinde icâzetname almıştır. Türkçe, arapça ve farsça tekellüm ve kitâbet ederdi.

1 Haziran 1327 (17 Cemazielaher 1329) tarihinde şehrî üç yüz kuruş maaşla Konya Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığına tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 193)

ALİ RIZA EFENDİ (Konyalı)

3. sınıf Nüvvab'tan Mehmet Nuri Efendinin oğlu olup 1289 h. senesinde Konya vilâyetinin Alâiyye Kasabasında doğmuştur. Önce pederinden bir müddet okumuş ve sonradan Fatih Dersiâmlarından Hacı Nazim Efendiden Tasdikat ve Akaid'e kadar ilim tahsil etmiş ve Farsça öğrenmiştir.

Manastır Vilâyetinde teşekkül eden imtihan heyeti huzurunda isbat-ı ehliyet etmiş ve liyakatı Meşihat'ça da tasvibe karîn olduğundan Naiblerin rağbet etmedikleri kazalardan biri olan Mat (Manastır) kazası niyâbetine 2 Mayıs 1312'de tayin edilmiş ve 7 Nisan 1313'de terk-i memuriyet etmiştir. 27 Haziran 1315'de Haleb'in Andırîn kazası niyâbetine tayin edilmişse de rahatsızlığı dolayısiyle 17 Mayıs 1316'da infikâk etmiştir. 6 Şubat 1316'dan 13 Temmuz 1319'a kadar Diyarbakır'ın Gunye kazası niyâbetinde, 27 Eylül 1320'den 6 Eylül 1322'ye kadar Gülnar, 15 Mayıs 1323'den 1325'e (15 Rebiulaher 1325/15 Rebiulaher 1327) ye kadar Kolaşînzîr kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. Sıhhatinin iyi olmamasından dolayı 30 Eylül 1325' de kadro haricine çıkarılmıştır.

Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda 28 Safer 1328 tarihinde 5. sınıf ehliyetnamesi almıştır. Bunun üzerine 8 Mart 1326'da Eceabad niyâbetine tayinle 1 Mart 1328'de Akova niyâbetine nakl edilmiştir. Fakat Akova'ya gitmeyerek istifa etmiş ve 1 Nisan 1328'de Daday Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 15 Teşrinievvel 1329'da Karaburun Kadılığına tayinle 30 Nisan 1330'da azl edilmiştir.

Mümaileyh 30 Haziran 1330 tarihli İntihab-ı Memurîn-i İlmîyenin kararı ile caiz-ül istihdam kabul edilmiştir. (c. 1, sh: 289)

HACI ALİ RIZA EFENDİ (Köstenceli)

Kırım ulemâsından Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde Köstence'de doğmuştur. İlk tahsilinden sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Eğinli Hoca İbrahim Efendiden icâzet almıştır. Türkçe ve Arapça okur yazar, farsça, rusça ve rumca'ya âşina idi.

16 Teşrinievvel 1315 tarihinde Eğrikapı Rüştiyesinde İbtidaî Kısmı 3. Muallimliğine, 1 Mayıs 1316 da Topkapı Rüştiyesi 3. muallimliğine nakl edilmiştir. 12 Kânunievvel 1321'de Köstence Müderrisliğine memuriyetini tahvil etmiştir. 31 Ağustos 1322'de tekrar Bayezit Rüştiyesi, 16 Nisan 1323'de Topkapı Rüştiyesi muallimliklerine tayin edilmiş ve 1 Teşrinievvel

1330'da İstanbul vilâyetince icra kılınan teşkilâtta açıkta kalmıştır.

Ders Vekâletince imtihan edilerek ders verme ruhsatı almış ve Bayezit Camiinde ders vermeğe başlamıştır. 4 Nisan 1321'de Dersiâmlık maaşı almağa başlamıştır. 1 Mayıs 1331'de Balıkesir Medresesi Müdür ve birinci Muallimliğine tayin edilmiştir. (5 Teşrinievvel 1335'de Süleymaniye Medresesi Dahiliye Müdüriyetine naklen tayin edilmiştir.) 4 Teşrinisani 1330'da Dâr'ül Hilâfet'i Âliye Medresesi Tâlî 6. sınıf 3. şube Müdüriyetine, 8 Teşrinievvel 1331'de Medrese'tül Mütehassısîn Tefsir ve Hadîs Şubesi Müdüriyetine, 16 Teşrinievvel 1332'de Sınıf-ı Mahsus Müdüriyetine, 1 Kânunievvel 1334'de İbtidaî Dahil İkinci Şube Müdüriyetine tayin ve nakledilmiştir. 1 Mart 1335' de memuriyete tayininden dolayı istifa etmiştir.

2 Cemazielaher 1324'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne ve Rebiulevvel 1329'da da aynı derecede İstanbul ruûsu tevcih olunmuştur.

27 Teşrinievvel 1337'de Dersiâmlık maaşı 1000 kuruşa baliğ olmuştur. (c. 6, sh: 206, dosya: 3776?)

ALİ RIZA EFENDİ (Kuşadalı)

Tapu Kâtibi Muradzâdelerden Kethüdâoğlu Mustafa Sabri Efendinin oğludur. Kuşadası'nın Cami-i Atik Mahallesinin Divade sokağında 1285 h. (1868) tarihinde doğmuştur. İlk tahsilini Kuşadası'nda yaptıktan sonra İstanbul'a gelip Fatih Camiinde on sene dini tahsil görüp icâzet almıştır. Türkçenin yanında Arapça, Farsça ve Fransızca bilirdi.

28 Agustos 1307 (1891) tarihinde Dârü'l-Muaalimîn-i Rüştiye şehâdetnamesi almıştır.

Teşrinievvel 1307 (1891) tarihinde Kadırga rüştiyesi Coğrafya muallimliği vekâletine tayin olunmuş ve Mart 1308'den Ekim 1309'a (1892-1893) kadar Üsküdar'da bulunan hususî Ravza-i Terakkî mektebinin coğrafya, hendese ve osmanlıca muallimliğine tayin edilmiştir. Akabinde Ekim 1309'da Beşiktaş Rüştiyesi İkinci muallimliğine, Şubat 1312 (1896)'da Beylerbeyi Rüştiyesi birinci muallimliğine tayin edilmiş ve Kânunisani 1316 (Ocak 1900)'da Dâvutpaşa Rüştiyesi Müdürlüğüne terfi etmiştir. Şubat 1323 (1907)'de Dâvutpaşa İ'dadisi ve Eylül 1329 (1913)'de de Dâvutpaşa Sultanisi Müdürlüğüne getiril-

miştir. Mart 1333 (1917) tarihinde Erenköy Kız Sultanîsi müdür ve İktisat muallimi olmuştur.

1 Teşrinievvel 1334 (14 Ekim 1918) tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Sahn Medresesi Umum Müdürlüğüne tayin edilmiştir.

Mezkûr müdürlükte bulunurken Şubat 1335 (1919)'da Cenab Şehabeddin'in Sahn Medresesi Fransızca müderrisliğinde bulunurken hastalığı sebebiyle boş kalan dersin müderrisliğine de tayin edilmiştir. 27 Şubat 1335 (1919)'da Fetvâhane Memurîn Müdürü Cevdet Efendi'nin riyaseti altında kurulan «Medâris-i İlmiye Encümeni» âzalığına getirilmiştir.

1 Eylül 1336 (1920)'de bu umum müdürlükten azledilmişse de 1 Teşrinisani 1336 (Ekim 1920)'de tekrar vazifesine iade edilmiştir. Kânunisani 1336 (Kasım 1920)'de Dârü'l-Hilafeti'l-Aliyye Medresesi iaşe ta'limatnamesi için kurulan «İaşe Encümeni»nde Ders Vekilinin başkanlığı altında diğer medrese umum müdürleri ile bu medresenin sıhhiye müfettişi Doktor Mustafa Münif Paşa ile âzalıkta bulunmuştur.

Medreseler kapatılınca 18 Şubat 1340 (1924)'de emekliye sevk edilmiştir. 1928'de Tahrîr-i Teberrükât Heyeti Reisi idi.

Edirne Nihadiye Medresesi İbtidaî Hariç Müderrisliği ruûsuna nail olduğu gibi Receb 1329'da uhdesine İzmir ve Zilkade 1334'de Mahreç pâyesi tevcih olunmuştur. **(Dosya nu: 3812)**

ALİ RIZA EFENDİ (Lofçalı)

Ahmet Müslim Efendinin oğlu olup 1235 h. yılında Lofça'da doğmuştur. Sıbyan Mektebinde dinî ilimleri okuduktan sonra İstanbul'da merhum Mantıkçı Şükrü ve Vidinli Mustafa Efendilerden tahsil-i ulûm ederek icâzet almıştır.

1 Teşrinisani 1273 (Rebiulaher 1274) tarihinde Lofça Rüştiye Mektebi Muallim-i Sanîliğine tayin edilmiştir. 16 Haziran 1297 (2 Şaban 1298) tarihinde Prizren'de Mehmet Paşa Medresesi Müderrisliğine tayin edilmiştir. Müderrisliğe meşrût vakıf değirmenlerin hasılât-ı seneviyeleri olan zahirenin fiatlarından maaş alarak üç sene kadar vazife görmüştür. Buranın havası ile imtizaç edememesinden dolayı 23 Cemazielevvel 1302'de Üsküp Müftülüğüne tayin edilmiştir.

Uhdesine 15 Cemazielaher 1303 h. yılında İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih ve 2 Rebiulaher 1306 h. yılında İzmir Pâye-i Mücerredi ihsan buyurulmuştur.

Kosova valisi ve Kumandanı canibinden yazılan mülâhazada

müftünün erbâb-ı ilm-ü faziletten, hüsn-ü ahlâk ve istikametle muttasıf olduğu tasdik kılınmıştır. (c. 2, sh: 57)

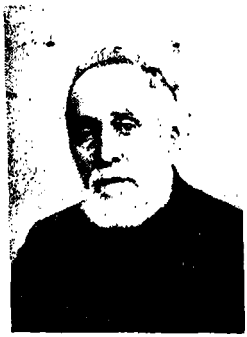

ALİ RIZA EFENDİ (Köseoğlu) (Muğlalı)

Kadızâde Yusuf Ziya Efendi'nin oğlu olup 1277 (1861) senesinde Muğla'nın Balî Hoca Mahallesinde doğmuştur. Muğla'da Kurşunlu Camii Medresesi Müderrisi Hacı Muhammed Zeki Efendiden ders okuyarak 24 yaşında icâzet almıştır. Akabinde İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Mehmet Neş'et Efendi'den tahsilini ikmal ederek icâzet almıştır. İcazet aldıktan sonra Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır. 21 Mart 1304'de Fetvâhane Pusula Odasına girmekle memuriyete başlamıştır. 11 Cemazielaher 1306'da İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcih olunmuş ve Safer 1307'de Hareket-i Hariç'e terfi etmiştir.

1331 (1915) senesinde Dârü'l-Hılâfeti'l-Aliyye Medresesi Hanefî Fıkhı müderrisliğine tayin olunmuştur. Bir sene sonra da Sahn Medresesinde, Eylül 1333 (1917)'de Süleymaniye Medresesinde (Medresetü'l-Mütehassısîn) «İşbah» ve «Hidâye» okutmuştur. Medresetü'l-Kuzât'da «Dürer» okutmuştur.

İlmî hizmeti yanında memuriyette 1328'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Müdürlüğüne ve Mart 1331'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azalığına tayin olunmuştur.

5 Ağustos 1332 (1916)'de Fetvâ Emîni olmuştur.

1 Ağustos 1334'de aslî tayin edilinceye kadar Dârül'-Hikmeti'l-İslâmiye reis vekilliğine tayin olunmuştur. (1)

Aralık 1334'de Huzur Dersleri mukarrirliğinde bulunmuş ve bu mukarrirlikte üç sene bulunmuştur.

Üçüncü rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunduğu gibi uhdesine Anadolu Kazaskerliği pâyesi de tevcih olunmuştur.

Meşihat Teşkilâtı'nın kaldırılması ile açıkta kalmış ve 1927'de emekli olmuştur. Bir ara hapsedilmişse de sonradan tahliye edilmiştir. Ömrünün son kısımlarını Üsküdar'da geçirmiş ve 31 Mart 1943'de vefat etmiştir. (Sicil def., c. 1, sh: 159)

---

(1) Ceride-i İlmiye, c. 4, sayı: 38, sh: 1123. Ayrıca 30 ve 31 numaralı vesikalara bakınız.

ALİ RIZA EFENDİ (Atina-Pazar'lı)

Karahüseyin-oğlu Hüseyin ağanın oğlu olup 1287 h. yılında Pazar'da Çityasir köyünde doğmuştur. Sıbyan mektebini okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Fatih civarında Bahr-ı Sefîd Tetimme-i Rabia Medresesine dâhil olarak Fatih Camii Dersiâmlarından Hoca İbrahim Efendi'nin derslerine devamla bir müddet okumuştur.

1 Mart 1316'da (12 Zilkade 1317) Drama Livası Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığına tayin edilmiştir. Drama müftü, nâib ve müderrisi huzurunda imtihan olarak niyâbete tayin için isbat-ı ehliyet etmiştir. 24 Haziran 1318'de Drama'ya bağlı Presçan nahiyesi niyâbetine tayin edilmiştir. **(c. 3, sh: 51)**

ALİ RIZA EFENDİ (Atina-Pazarlı)

Rençber Karahasanoğlu Hüseyin Ağa'nın oğlu olup 1287 h. senesinde Rize'nin Pazar Kazasında doğmuştur. Sıbyan mektebinde okuduktan sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii Dersiâmlarından İbrahim Efendi'nin ders halkasına dâhil olmuşsa da icâzetname alamamıştır.

1 Mart 1316 tarihinden 19 Mayıs 1318 tarihine kadar Drama Livası Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığında bulunmuştur. 24 Haziran 1318'de Selânik'e bağlı Presçân Nahiyesi Niyâbetine tayin edilmiş ve 1 Nisan 1319'dan Şubat 1325'e kadar aynı nahiyenin Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğinde bulunmuştur. İmtihanı tasdikli naiblerinden bulunması hasebiyle 28 Ağustos 1329 tarihinde Ordu Kazasına bağlı Aybastı Nahiyesi Niyâbetine tayin edilmiştir.

5 Mart 1341 tarihinde İstanbul Cinayet Müddeiumumiliğine geçmiştir. **(c. 7, sh: 206, dosya: 3307)**

ALİ RIZA EFENDİ (Rizeli))

Karaali-zâde'ler denmekle maruf Süleyman Efendinin oğlu olup 1289 h. senesinde Rize'de doğmuştur. İstanbul'a gelerek sâbık müsteşar Abdülkadir Raşit Efendiden dini ilimleri tahsil ederek 15 Cemazielaher 1317'de icâzet almıştır.

31 Mayıs 1313'den 31 Teşrinisani 1314'e kadar İnegöl Reji memurluğu ile İsti'naf Mahkemesi Ticaret kısmında çalışmış ve daha sonra Gemlik Kazası A'nam Merkez Kâtibliğinde istihdam edilmiştir. Ayrıca iki sene kadar Galat Mahkeme-i Şer'iyyesinde çalışmış ve 11 Muharrem 1325 tarihinde niyâbete tayini uygun görülmüştür. 28 Nisan 1324'de İslâhiye'ye tayin edilmişse de buradaki niyâbet görevini bırakarak aynı yılın 17 Ağustos'unda istifa etmiştir.

7 Muharrem 1327'de mektebli olmadığından Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda 5. sınıf ehliyetnamesi almıştır. Ayrıca 3 Mayıs 1327'de Adliye Nezaretinden birinci sınıf dâva vekilliği ruhsatnamesi almıştır.

10 Teşrinisani 1327'de Ahîçelebi Kazası (Edirne) Nâibliğine tayin edilmiş ve ehliyet ve liyakatinden dolayı liva niyâbetine tayini hususunda vârid olan teklif üzerine başka bir yere tayini tahakkuk etmeden harp başladığından İstanbul'a avdet etmiştir. 1 Teşrinisani 1328'den itibaren maaşını hazineden almıştır.

13 Muharrem 1326'da uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevcih buyurulmuştur. 19 Mart 1330'da Simav Kadılığına tayin edilmiştir. **(c. 5, sh: 50, dosya: 570)**

ALİ RIZA EFENDİ (Rumelikazaskeri)

Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1261 (1845) tarihinde doğmuştur. Dinî tahsilden sonra yüksek mertebeler kazanmış bir zat olup 24 Nisan 1279 (1863) tarihinde Padişah'ın ikinci imamı ve Kânunievvel 1283 (1867) tarihinde de birinci imamlığa yükselmiştir. Bu tarihte Yenişehir mevleviyetini, Şubat 1288 (1872)'de Beypazarı arpalığı, Mart 1289 (1873)'da Petriç arpalığı ve Şubat 1291 (1875)'de de Diyarbakır arpalığı kendisine verilmiştir. Padişahın imamlığı 1292 (1876)'ye kadar devam etmiştir. Temmuz 1296 (1880) tarihinde birinci defa olmak üzere Rumeli Kazaskerliğine tayin edilmiştir. Eylül 1298 (1882)'de ayrılmış ve Mart 1305 (1889) tarihinde ikinci defa olarak Rumeli Kazaskeri olmuştur. Mart 1308 (1892)'de Kazaskerlikten ayrılarak «Reîsü'l-Ulemâ» olmuştur. Bu vazifesi 1325 (1909)'a kadar devam etmiş ve bu arada Haziran 1317 (1901) tarihinde Nakîbü'l-Eşrâf memuru olmuştur.

1 Kânunievvel 1324 (1908) tarihinde A'yan Azası (senatör) olmuştur.

Şevval 1279'da uhdesine tevcih olunan İstanbul Müderrisliği Cemazielevvel 1281'de Hâmise-i Süleymaniye'ye ve Cemazielaher 1283'de Süleymaniye'ye terfi etmiştir. Ramazan 1284'de Haremeyn pâyesi, Ramazan 1286'da İstanbul pâye-i refi'i, Rebuilaher 1291'de Anadolu ve Rebiulevvel 1292'de Rumeli Kazaskerliği pâyesi kendisine tevcih edilmiştir. Yukarıda görüldüğü gibi sonradan bil-fiil Rumeli Kazaskeri olmuştur.

Ömrünün sonlarında A'yan âzası bulunuyordu. Bu vazifede iken 10 Temmuz 1330 (23 Temmuz 1914) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya nu: 256)**

ALİ RIZA EFENDİ (Selânikli)

Nüvvab'tan Abdülhadî Efendinin oğlu olup 1288 h. yılında Selânik vilâyetinin Voyvodina kasabasında doğmuştur. Sıbyan Mektebini bitirdikten sonra Dersaadet'e gelerek Fatih civarında Bahr-i Siyah Ayak Kurşunlu Medresesine dâhil olmuş ve Fatih Camiinde Akaid'e kadar ders görerek imtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzât'ta mü'tad dersleri ikmal ve 22 Rebiulaher 1314'de 4. sınıf şehâdetnamesi ile neş'et etmiştir.

20 Mayıs 1313 (Gurre-i Muharrem 1315) den 29 Nisan 1315'e kadar Bozdoğan, 1 Nisan 1316'dan 12 Mart 1318'e kadar Söke, 23 Teşrinievvel 319'dan 1 Teşrinievvel 1321'e kadar Turgutlu, 7 Mart 1323'den 24 Eylül 1324'e kadar Akşehir ve 15 Teşrinisani 1325'den 19 Nisan 1327'ye kadar Adapazarı niyâbetlerinde bulunmuş ve istifaen ayrılmıştır.

2 Ağustos 1328 (2 Ramazan 1330) de Ordu kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Selânik'te bulunan Yenicevardar naibi olmuşsa da burayı terk ederek İzmir'e gitmiştir. (c. 3, sh: 90)

ALİ RIZA EFENDİ (Serezli)

Çerkez reislerinden Ebed Bey bin Abuddallah Efendinin oğlu olup 1288 (1872) tarihinde Serez sancağının Tehvare köyünde doğmuştur. İlk tahsilini Taberiya'da bitirdikten sonra Kahire'ye gidip Cami'ul-Ezher'de dini ilimleri tahsil ederek Muharrem 1316 (1898) tarihinde icâzet almıştır. «Hutbe-i Mecmua» adında bir eseri olduğu ve henüz bastıramadığı hâl tercemesinde yazılıdır.

24 Nisan 1322 (1906) tarihinde fahrî olarak İstanbul İbtidaî Mektebleri müfettişliğine tayin edilmiştir. Bir müddet sonra diğer bir kısım muallimlerle Çin'de bulunan müslümanlara hizmet gayesi ile Çin kıtasına gönderilmiş ve dört sene sonra (1911) geri dönmüştür.

Daha evvel Camiu'l-Ezher'de üç sene imamlık etmiş ve akabinde Taberiya'ya ve arkasından da İstanbul'a gelmiştir. (1317/1901)

Ayrıca İstanbul'da Sirkeci'de Arpacılar Camiinde hatiblik yapmış ve Zilhicce 1322 (1904)'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur.

Çin'de yaptığı hizmetten sonra geri dönmüş ve 1328 (1912)'de dilekçe ile yaptığı müracaattan bir netice alınmayarak vazifesiz kalmıştır.

Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin kuruluşu ile 5 Ağustos 1334 (1918)

tarihinde buraya ikinci kâtip tayin edilmiş ve Teşrinisani 1338 (1922) de hizmeti son bulmuştur. (Dosya nu: 79)

ALİ RIZA EFENDİ (Serezli)

Çerkes Ümerâsından Aydın Efendi bin Abdullah Efendinin oğlu olup 1288 h. yılında Siroz sancağı dâhilinde Tehvare karyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Taberiya (Tobruk) da gördükten sonra Kahire'ye azimetle Camiu'l-Ezher'de ulûm-i Arabiyeyi tahsil ile ikmâl-i nuseh ederek 15 Muharrem 1316'da icâzet almıştır. «Hutbe-i Mecmua» adlı bir eser vücuda getirmiş olup Arapça tekellüm ve kitâbet ederdi.

24 Nisan 1322'de fahri olarak Dersaadet Mekâtîb-i İbtidaiye Müfettişliğine tayin kılınıp bilâhare Fetvâpenahî canibinden müfettişlikten başka yere nakl edilmiştir. Daha önce de Kahire'de üç yıl imamlık ve Sirkeci'de Arpacılar Camii Hitâbet vekâletinde bulunmuştur.

Mümaileyh 1 Zilhicce 1322 h. yılında İbtidaî Hariç Bursa Ruûs-i Hümâyûnuna nail olmuştur. (c. 2, sh: 503)

ALİ RIZA EFENDİ (Torullu)

Yamak-zâde Mustafa Efendinin oğlu olup 1287 h. yılında Torul kazasının Beşkilise köyünde doğmuştur. Köyünde okuduktan sonra bir müddet Tirebolu ve Tokat kasabaları medreselerinde ulûm-i Arabiye tahsilden sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Eğinli Mehmet Rahmi Efendinin halka-i tedrisinde ikmâl-i nuseh edip icâzet almıştır.

14 Teşrinievvel 1318'de Torul kazasına bağlı Arta (Oda?) kasabası medresesi müderrisliğine tayin edilmiş ve bilâhare 1 Teşrinievvel 1325'den itibaren Maçka kazası müderrisliğine nakletmiştir. 26 Mayıs 1328'de Kürtün nahiyesi (Torul'a bağlı) niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 8 Rebiulevvel 1320'de İbtidaî Hariç Edirne Ruûsu tevcih buyurulmuştur. (c. 2, sh: 498, dosya: 3303)

ALİ RIZA EFENDİ (Uşaklı)

Hoca Ali Efendinin oğlu olup 1267 h. yılında Uşak'ta doğmuştur. Uşak'ta Gaytabi Medresesinde sarf ve nahiv tedris ederek ba'dehu Bursa'ya gelmiş ve müfti-i esbak İbrahim Efendinin halka-i tedrisinde ikmâl- nuseh ederek icâzet aldıktan sonra tedrise mübaşeret ederek i'ta-i icâzete muvaffak olmuştur. 19 Kânunisani 1308

(13 Receb 1310) de Bursa müftülüğüne tayin, 1 Şubat 1325 tarihinde vuku bulan tensikatta kadro harici bırakılmıştır. Mümaileyhe mazuliyet maaşı bağlanmış ve 23 Kânunievvel 1328 (26 Muharrem 1331) senesinde vefat etmiştir. 7 Şevval 1310'da 3. rütbeden Mecidî, 26 Muharrem 1324'de ise 2. rütbeden Mecidî nişanlarına nail oldu. (c. 4, sh: 228).

ALİ RIZA EFENDİ (Vakfıkebirli)

Sıbyan mekteblerinde muallimlik eden Yakup Efendi'nin oğlu olup 1255 tarihinde Vakfıkebir Kazasının Caferli Karyesinde doğmuştur. Trabzon'a giderek Gülbahar Hatun Medresesine dahil olmuştur. Pir Mehmet En-Nazifî Hazretlerinden ve Süleyman Efendi'lerden tahsil ederken Rusların Sinop Limanına baskınla Osmanlı Donanmasını zedeledikleri zamanda İstanbul'a gelerek Lâleli civarında Papazzâde Mustafa Çelebi Medresesine dâhil olmuştur. Fatih Dersiâmlarından Rusçuk'lu Şeyh Mustafa Efendi'nin derslerine devamla icâzet almıştır.

Nahiv ilminden «İzhar» şerhi, «Netâyic'ül-Efkâr» ve «İtale» adlı kitabı da talebelerin anlayacağı şekilde şerh ederek iki adet kitab te'lif etmiştir. Her ikisi de tab' olunmuştur. İsagoci şerhi olarak da «Mu'niyyüt Tullab» adı ile şerh ve tab' ettirmiştir.

1310 h. senesinde Huzur Dersleri Muhâtablığına tayin olunmuştur. Usûl-i kadîme üzere 4. rütbeden Mecidî ve Osmanlı Nişanları ihsan olunmuştur.

İlmî pâye olarak Hâmise-i Süleymaniye'ye terfi' olunmuştur.

Teşrinievvel 1291'de Bayezit Camiinde dersiâmlığa başlamıştır. Ayrıca haftada iki defa Aksaray Valide Camiinde «Buharî» okutuyordu.

Mayıs 1326'da berhayat olup aynı vazifede bulunuyordu.

Vefat tarihi olan 30 Ramazan 1330'a kadar Huzur Derslerinde muhâtab olarak bulunmuştur: (1912) (Dosya: 915)

ALİ RIZA EFENDİ (Yalvaçlı)

İbrahim Ağa-zâde Ali Efendinin oğlu olup 1276 h. yılında İsparta sancağının Yalvaç kazasında doğmuştur. (Görgi köyünde). Sıbyan ve Rüştiyeyi bitirerek hususî muallimden Farsça ve hesap okumuştur. İcâzetname almıştır.

23 Kânunievvel 1306'dan 22 Mart 1307'ye kadar Elâzığ'ın Kâhta kazası niyabetinde vekâleten bulunan mumaileyh silk-i niyabete kabulû ile 8 Ağustos 1303'de Torul kazası niyabetine tayin buyurulmuş-

tur. 30 Ağustos 1309'da buradan ayrılarak 6 Temmuz 1310'dan 14 Haziran 1312'ye kadar Divrik, 10 Nisan 1313'den 20 Mart 1315'e kadar Seydişehir, 15 Temmuz 1316'dan 24 Haziran 1318'e kadar Yalvaç, 2 Haziran 1320'den 12 Mayıs 1322'ye kadar Hüdâvendigar'a bağlı Azîzîye, 10 Mayıs 1323'den 18 Nisan 1325'e kadar Aksaray niyabetlerinde bulunmuştur.

İmtihanı gayr-ı mesbuk ve mektebsiz nüvvabtan olmasına mebni Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda 4. seferinde isbat-ı ehliyet ederek 25 Rebiulaher 1327'de 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

21 Temmuz 1327'de Akçahisar niyabetine tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 11 Şevval 1315'de İbtidaî Harıç Bursa Müderrisliği tevcih ve 21 Receb 1309'da Musıla-i Sahn'a, 11 Safer 1310'da Sahn'a, 25 Cemazielevvel 1310'da İbtidaî Altmışlı'ya, 17 Şevval 1310'da Musıla-i Süleymaniye'ye ve 3 Cemazielevvel 1311'de de Süleymaniye raddelerine terfi buyurulmuştur. (c. 3, sh: 92)

ALİ RIZA EFENDİ (Zileli)

Mustafa Efendinin oğlu olup 1296 h. yılında Zile kasabasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu tedristen sonra müderris Osman Efendiden ulûm-i Arabiyeyi gördükten sonra Kayseri'ye giderek Müderris Hafız Osman Hilmi Efendiden ulûm-u âliye ve âliyeyi ikmal ile 1328 h. senesinde icazetname alıp müderris Hacı Kasım ve Mustafa Efendilerden Feraiz ve Camiulezher'de bir sene Buhari-i Şerif, Medine-i Münevvere'de tefsir ve hadis tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi.

9 Teşrinievvel 1327 tarihinde Bahçe kazası müderrisliğine tayin edilmişse de Adana Merkez Mahkeme-i Şir'iyyesi Kitabetine tahvil-i memuriyet etmiş ve 12 Nisan 1328 tarihinde istifa etmiştir. (c. 2, sh: 409, dosya: 1551 ?)

ALİ SEYFEDDİN EFENDİ (Maraşlı)

Karaküçük-zade Mahmut Efendinin oğlu olup 1293 h. senesinde Maraş'ta doğmuştur. İbtidaî tahsilinden sonra hususî muallimden Arapça ve Farsça tahsil etmiştir.

15 Kanunievvel 1329'dan 9 Mart 1330'a kadar Pazarcık kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkatib Vekaletinde bulunmuştur. 10 Mart 1330'da asaleten bu vazifeye başladığı 8 Mayıs 1334 tarihli bir tezkereden anlaşılmıştır. c. 3, sh: 150/1, dosya: 2207 ?

ALİ ŞERİF EFENDİ (Ürgüplü)

Hacı Ali Efendi'nin oğlu olup 1266 h. senesinde Ürgüp'te doğmuştur. 1288 h. senesinde İstanbul'a gelip Fazıl-i Şehîr Ahmet Şakir Efendi'den okuyup icazet almıştır. 1 Cemazielaher 1301'de ruûs imtihanını kazanıp 16 Şevval 1303'de Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır.

Cemazielaher 1317'de icazet vermeğe başlamıştır.

İlmî rütbesi 7 Rebiulevvel 1308'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine, 17 Safer 1316'da Hareket-i Hariç'e ve 1 Zilkade 1322'de İbtidaî Dahil'e terfi olunmuştur.

Hamidiye Kütüphanesi 1. Hafız-kütûbluğunu da yapmıştır.

26 Teşrinisani 1328'de vefat etmiştir: 1912. **(Dosya: 198)**

HAFIZ ALİ ŞÜKRÜ EFENDİ (Gelibolulu)

Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Gelibolu Rüştiyesinde ve İstanbul Dâr-ül-Muallîmîn'inde ikişer sene devam etmiş ve dinî ilimleri İsmail Zühtü Efendiden okuyarak icazet almıştır.

23 Eylül 1294'de Gelibolu'nun Orse nahiyesi Tahrirat Katibliğine tayin edilmiştir. 7 Haziran 1323'de Gelibolu Müftülüğüne tayin edilmiştir. **(c. 3, sh: 188)**

ALİ TEVFİK EFENDİ (Ahıskalı)

Ahıska ulemasından Yunusağa-zade Şakir Efendinin oğlu olup 1276 h. senesinde Ahıska'da doğmuştur. Ahıska'da ve pederinden bir müddet okuduktan sonra Kars'da bulunan **Han-Bey-Oğlu Medresesinde** cami, halebî ve feraiz tahsil ederek İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camii Dersiamlarından Gürcü Ali Efendiden mantık ve meanî ve dürer okumuş, onun vefatı ile de Arnavut Recep Efendiden şerh'i akaid ve kazimir'e kadar okumuş ise de o sırada pederinin hicret ederek İstanbul'a gelmesi ile iskân maksadıyla babasıyle Karahisarısahip'e azimeti hasebiyle icazet alamamıştır.

Kastamonu Vilâyetinin ihnası üzerine naibliğe kabul edilmiş ve 17 Haziran 1309'dan 28 Mayıs 1311'e kadar Cide, 3 Şubat 1311'den 8 Temmuz 1314'e kadar Kosova'ya bağlı Keylan, 10 Mayıs 1315'den 16 Şubat 1316'ya kadar Havsa, 15 Mart 1318'den 21 Nisan 1320'ye kadar Şile, 17 Şubat 1320'den 21 Kânunisani 1321'e kadar Kolonya (Manastır), 6 Kânunisani 1323'den 3 Teşrinievvel 1324'e kadar Aydonat, 11 Kânunisani 1324'den 16 Teşrinievvel 1325'e kadar ikinci defa olarak Şile Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

28 Safer 1328'de imtihanı vererek Mekteb-i Kuzat'tan 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır.

21 Şubat 1327'de Haymana Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir.

Uhdesine 29 Muharrem 1314'de İbtidai Hariç Edirne Müderrisliği tevcih edilmiş ve 19 Şevval 1316'da İbtidai Dahil'e, 16 Zilhicce 1319'da Hareket-i Dahil'e ve 1 Cemazielevvel 1321'de Musıla-i Sahn raddelerine terfi buyurulmuştur. 1 Ağustos 1328'de Mulve kadısı ve üç ay sonra da harp sebebiyle memuriyetini terk etmiştir. 14 Temmuz 1329'da Demirci kadısı olduktan sonra 25 Kânunisani 1330'da vefat etmiştir. (c. 5, sh: 1, Dosya nu: 1444)

ALİ TEVFİK EFENDİ (Hacıoğlupazarcığılı)

Hafız Abdülkerim Efendinin oğlu olup 1290 h. senesinde Bulgaristan'da Hacıoğlupazarcığı kasabasında doğmuştur. İbtidaî ve rüşti tahsili ile 14 Temmuz 1304'de şehâdetname alarak Dersaadet'e gelmiştir. Dini ilimleri Ayasofya-i Kebîr Camii Dersiâmlarından Meşihat Müsteşarı Abdülkadir Raşit Efendiden itmam ile 15 Cemazielaher 1317'de icâzet almıştır. 16 Safer 1326 tarihli Ders Vekâletinin Tedris ruhsatnamesini haiz olup devam etmekte bulunduğu Medrese-tül-Kuzât'tan 11 Şaban 1332'de a'lâ derecede mezuniyet ruûsu almıştır.

Dersiâmlık maaşı ile uzun müddet vazife gördükten sonra 30 Teşrinisani 1330 tarihli İrade-i Seniyye mucibince Yenbe'ul-Bahr (Hicaz) kazası Kadılığına tayin edilmiştir.

12 Zilhicce 1326'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih edilmiştir.

Memuriyet mahallinin istilâsı hasebiyle 2 Temmuz 1332'de esir edilerek sonradan 4 Eylül 1335'de İstanbul'a gelmiştir. 25 Ağustos 1336'da Beykoz kazası kadılığına tayin edilmiştir. İlk açılacak kazaya tayin olunmak üzere 9 Kânuievvel 1336'da afv edilmiştir. Fetvâhane'de inhilâl eden İstiftâ Muharrirliğine 19 Şubat 1337'de tayin edilmiştir.

Nisan 1339'da Adliye'ye geçtiği küçük bir kayıttan anlaşılmıştır. (c. 3, sh: 49/1 dosya: 1134?)

ALİ VAHİT EFENDİ (İstanbullu)

Diyarbakır Ulemâsından Uryanî Ahmet Efendi Zâde Trablusgarb Merkez Naibi Haremeyn Pâyelilerinden Mehmet Hayrullah Efendinin oğlu olup 1297 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur.

Haseki civarında Evliya İbtidaî mektebi ile Davutpaşa rüştiyesinde okuyup şehâdetname aldıktan sonra hususî surette hesap, ben-

dese, coğrafya, tarih, ilm-i tabakat-ül-arz, menafi'-ul-a'za, ve fünûn-i saireyi okuyup Türk ve Acem edebiyatlariyle Fransızca öğrenmiştir. Güzel Arapça bilirdi.

Dinî ve aklî ilimleri Bayezit Camii Dersiâmlarından Hadimî Hasan Efendinin halka-i tedrisinde ilm-i fıkıh, ahkâm-ı kaza, ve usûl-i sak-ı şer'iyi itmam ile imtihanla dâhil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 20 Receb 1320'de 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır. Mümaileyh Hasan Efendiden de Cemazielaher 1322'de icâzet almıştır.

1312 h./1311 malî yılının ortalarında Daire-i Fetvâ-penahî Sicil-i Ahvâl Kalemine mülâzemeten dahil olup 15 Mayıs 1319'da Beyrut Vilâyeti mülhakatından Sehyun Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. Sıhhî sebeplerden dolayı 6 Ağustos 1320'de buradan ayrılmıştır. 23 Şubat 1320'de Haleb Vilâyeti dahilinde Menbeç, 8 Ağustos 1322'de Hazm kazası (Haleb), 8 Teşrinisani 1323'de Antakya, 12 Kânunievvel 1324'de Halil-ür-Rahmen kazası, niyâbetlerine tayin edilmiştir. 17 Mart 1326'da Eyüb kadılığına tayin edilmişse de bilâhare 1 Nisan 1327'de Canik livası niyâbetine tayin edilmiştir.

Mümaileyhin uhdesine 11 Ramazan 1302'de tevcih buyurulan İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği, 29 Rebiulevvel 1325'de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi ve 18 Rebiulevvel 1328'de de Mahreç pâyesiyle taltif buyurulmuştur.

Canik livasından ayrılmak suretiyle 1 Şubat 1328'de Cidde livası niyâbetine tayin edilmiş ve 25 Temmuz 1329'da İzmit Livası Kadılığına, 23 Kânunievvel 1330'da Muhallefat-i Umumiye Kassamlığı Müşavir-i Sanîliğine tayin edilmiştir. Ehliyet ve liyakatine mebni terfian uhdesine Bilâd-ı Hamse pâyesi tevcih olunmuştur: (22 Şevval 1334).

Mümaileyh 10 Temmuz 1333'de Mahkeme-i Evkaf-ı Hümâyûn Kadılığı Müşavir-i Sanîliğine tayin edilmiş ve 10 Mayıs 1336'da bu vazifeden afv edilerek ma'zulîn meyanında addedilmiştir. (c. 3, sh: 62, dosya: 1058?)

ALİ VASFÎ EFENDİ (İstanbullu)

İmam Sadık Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İbtidaî'yi Eğrikapı'da Arzî Efendi Mektebinde okuduktan sonra Dâr'ül-Feyzî hususî mektebinde ve bir müddet de Fatih Dersiâmlarından Mustafa Asım Efendinin derslerine devam etmiştir.

1 Eylül 1312 tarihinde İstanbul Bâb Mahkemesi Kâtibliğine aidatla tayin edilmiş ve 1 Eylül 1325 tarihinde mezkûr mahkemenin

lâğvı ile açıkta kalmıştır. 1 Ağustos 1326'da Galata Mahkeme-i Şer'iyyesi 4. Sınıf Kâtibliğine tayin edilmiştir.

Mümaileyh 29 Rebiulaher 1325'de İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur.

28 Haziran 1926'da Silivri Asliye Mahkemesi Kâtibi idi. (c. 7, sh: 217, dosya: 2906)

ŞEYH ALİ VASFÎ EFENDİ (İstanbullu)

Kefevî Dergâhı poşt-nişîni merhum Hoca Mehmet Raşit Efendinin oğlu olup 1267 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Sıbyan mektebinden sonra babasından arapça ve farsça okumuştur. Fatih Camiinde Ahaveyn Mustafa Efendiden Şerh-i Akaid'e kadar ders görüp Hafız ve Camî Divanları ile Mesnevî'yi Hoca Tahir Efendiden okumuştur. «Cezbât», «Hikemiyat-ı İslâmiye», «Riyahîn», «Bârika», «Feyzâbâd», «Levamı», «Bedâyi» ve merhum Muaalim Naci ile «Şöyle Böyle» adlı edebî risaleleri te'lif etmiş ve resmî ruhsatla tab' eylemiştir.

5 Kânunisani 1301'de Mirgün Rüştiyesi İnşâ Muaalimliğine, 1303'de (2 Cemazielevvel 1305) Fatih Rüştiyesi İmlâ Muallimliğine ve 1 Şubat 1304'de (12 Cemazielaher 1306) Mekteb-i Nüvvab İnşâ Muallimliğine tayin edilmiştir. 3 Teşrinisani 1324'de Dâr'ül Muallimin-i Âliye Edebiyat Muallimliğine tayin kılınmıştır.

Zilkade 1317 tarihinde Meclis-i Meşayih Azalığına nasb edilmiştir.

21 Receb 1309'da uhdesine tevcih buyurulan Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği Ruûsu 8 Şaban 1310'da İibtidaî Altmışlı'ya, 9 Receb 1312'de Musıla-i Süleymaniye Raddelerine vasıl olup Şevval 1316 (30 Kânunisani 1314) dan itibaren bir sene müddetle Bilâd-ı Devriyeden Anteb Mevleviyetini zabt etmiş ve 7 Şevval 1321'de Mahreç Pâyesine nail olmuştur.

18 Şevval 1317'de 3. rütbeden Mecidî, 4 Cemazielaher 1318'de gümüş İmtiyaz Madalyası ve 8 Zilhicce 1319'da 3. rütbeden Osmanlı nişanları ile taltif edilmiştir. 1326 (1910) senesinde vefat etmiştir. (c. 1, sh: 252, dosya nu: 174)

ALİ VEHBÎ EFENDİ (Tırnovalı)

Ulemâdan Hasan Efendinin oğlu olup 1268 h. senesinde Tırnova'da doğmuştur. Tırnova'da bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiş ve Zincirlikuyu'da Kazasker Hasan Efendi Medresesinde ikâmet ve Fatih Camiinde neşr ve ifaze-i ulûm ile meşgul Kalkandelenli Recel

Efendinin derslerine devam ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a imtihanla dâhil olup 11 Receb 1301 tarihinde 3. sınıf şehâdetnamesi alarak neş'et etmiştir.

Bir takım düşmanların İslâmiyet aleyhindeki iftiralarının yersiz bulunduğundan bahseden «Medeniyet-i İslâmiye» adiyle 159 sayfadan murekkeb bir eser yazmış ve ilk defa Bursa Gazetesi ile neşr olunduktan sonra mezkûr gazetenin imtiyaz sahibi tarafından ruhsatı alınıp kitab şeklinde tab' edilmiştir. «Red'dün-Nasarâ» adlı bir risale daha kaleme almış ise de tab'edildiği malûm değildir.

27 Eylül 1301'de Biga Sancağı niyâbetine tayin edilmiş (Muharrem 1303) ve 23 Cemazielaher 1303'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunup Çanakkale'deki istihkâmın dahil ve haricindeki bataklığın imhası ve askerî nakliyat hususundaki hizmetlerinden dolayı 24 Muharrem 1304'de 4. rütbeden bir adet Mecidî Nişanı ile taltif buyurulmuştur. 6 Eylül 1303'de (Muharrem 1305) Biga'dan ayrılmıştır. 19 Şubat 1304'den 27 Şubat 1306'ya kadar Cebel-i Bereket, 26 Ağustos 1308'den 29 Kânunisani 1310'a kadar 1. defa, 3 Temmuz 1313'den 12 Teşrinievvel 1316'ya kadar 2. defa Cebel-i Arabî niyâbetinde asaleten, 27 Teşrinievvel 1316'ya kadar vekâleten bulunp Fizan niyâbetine tayin olunmuş ise de gitmeyerek istifa etmiştir. 20 Nisan 1317'de Misurata (Trablusgarb) niyâbetine tayin olunmuş ve 6 Haziran 1318'de azl olunup orada ikâmete memur edilmiştir. Meşrutiyetin ilânını müteakib 18 Ağustos 1324'de Hama sancağı niyâbetine tayin edilmiştir.

Hama Sancağı Niyâbetine tayininden sonra Ali Vehbi Efendi 1 Kânunievvel 1325'de buradan ayrılmış ve 12 Kânunisani 1325'de Basra Vilâyeti Merkez Nâibliğine tayin edilmiştir. Hakkında vaki şikâyet üzerine buradan alınmış ve 15 Kânunisani 1328'den 23 Nisan 1329'a kadar Beyrut ve Bağdat'ta aynı yılın 4 Mayısında Niyâbet vazifesine başlamıştır. 15 Mayıs 1330'da Bağdat'tan ayrılmıştır. 8 Teşrinisanı 1330'da ma'zûl addedilmiştir.

29 Mayıs 1318'de siyasetle iştigâl ettiği gereği ile Misurata'da Meşrutiyetin ilânına kadar menfâ hayatı yaşamış ve Meşrutiyetin ilânı ile hakları iade edilmiştir.

5 Ağustos 1335 tarihinde İrade-i Seniyye kararı ile Süleymaniye Medresesi Fıkıh Tarihi Müderrisliğine 2500 kuruş maaşla tayin edilmiştir. Müteakidinden olduğu hâlde müderrisliğe tayini uygun görülmemiş ve Tedrisat Heyetinin kararı ile 1 Kânunisani 1340'da mezkûr müderrislikten ayrılmıştır. (c. 1, sh: 281, c. 5, sh: 190, dosya:

ALİ ZEYNELABİDİN EFENDİ (Alasonyalı)

Molla-zâde Hasan Efendinin oğlu olup 1270 h. tarihinde Alasonya Kazasının Zeynel Mahallesinde doğmuştur. İlk tahsilden sonra 1298 h. de İstanbul'a gelmiştir. Hoca Hafız Şakir Efendi'den 1300 h. tarihinde icâzet almıştır. 1301'de ders okutmağa ve 1318'de ise icâzet vermeğe başlamışlardır.

14 Ağustos 1324'de Meclis-i Mesalih Talebe Azalığına tayin olunmuştur: (Ders Vekâleti âzalığı). 18 Eylül 1330 tarihinde Ders Vekili olmuştur. 1328'de Huzur Derslerine muhâtap olmuştur.

Uhdesine 5 Safer 1306'da İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği rûûsu tevcih olunmuş ve 25 Şevval 1314'de Hareket-i Hariç'e, Zilhicce 1322'de İbtidaî Dahil'e, 21 Rebiulaher 1328'de Hareket-i Dahil'e terfi olmuştur. 4 Şaban 1333'de İstanbul Pâye-i Refi'î tevcih olunmuştur.

22 Kasım 1334'de vefat etmiştir: 1918. (Dosya: 75)

ALİ ZÜHTÜ EFENDİ (Eğinli)

Balmumcu esnafından El-Hac Salhzâde Salih Efendinin oğlu olup 1274 h. yılında Ma'mure-tül-azîz (Elazığ) vilâyetine tâbi Eğin kazası muzafatından Kâşu karyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu mahallî sıbyan mektebinde tahsil ve Kur'an'ın hıfzına muvaffak olduktan sonra Dersaadet'e gelip Bayezit Camii Dersiâmlarından Hadımlı İbrahim Ethem Efendinin halka-i tedrîsine müdâvemetle tekmil-i nuseh-i ulûm ederek 10 Cemazielaher 1314'de icâzetname almıştır. Türkçe ve Arapça okur yazar ve Farsçaya âşina bulunuyordu.

Mart 1307 tarihinde Bâb-ı Fetvâ'da mün'akit Teftiş-i Mesahif-i Şerîfe Meclisi huzurunda icra olunan Sefâret İmameti imtihanına dahil olarak ibraz-ı ehliyet ederek 7 Eylül 1307 (16 Safer 1309) tarihinde Petersburg Osmanlı Sefareti İmamlığına tayin edilmiştir. 4 Kânunisani 1325'de Hariciye Tensik Komisyonu tarafından infisal ettirilmiştir.

Mümaileyhe 11 Safer 1310'da İbtidaî Dahil Edirne Müderrisliği, 14 Şevval 1314'de Dördüncü Osmanî Nişanı ihsan buyurulup 19 Şevval 1319'da İbtidaî Altmışlı'ya, 7 Rebiulevvel 1320'de İzmir, 26 Şevval 1324'de Edirne pâye-i mücerretlerine terfi kılınmıştır. Sefir Turhan (Tarhan) Paşa tarafından i'ta buyurulan 6 Kânunisani 1325 tarihli hüsn-ü hâl şehâdetnamesinden fazl ve irfan sahibi olduğu izhar edildiği gibi gayretli çalışmaları tezkâr kılınmıştır. (c. 2, sh: 189)

ALİ ZÜHTÜ EFENDİ (Ergirili)

İshak Ağanın oğlu olup 1279 h. senesinde Yanya'nın Ergiri sancağında doğmuştur. İlk mektebi memleketinde okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Peğinli Mustafa Efendiden dinî ilimleri tahsil ile icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a dahil olarak 22 Rebiulaher 1314'de 4. sınıf niyâbet şehâdetnamesi almıştır. Türkçe ve Arapça yanı sıra Arnavutçaya âşina bulunuyordu.

31 Kânunisani 1313'den 1 Kânunisani 1315'e kadar Çal, 20 Şubat 1319'a kadar Söke, 14 Eylül 1324'e kadar Sandıklı, 7 Kânunievvel 1325'e kadar Kuvaye Kazaları Niyâbetlerinde bulunduktan sonra 6 Şubat 1328'de Akşehir Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 18 Mart 1330'da vazifesinden ayrılmışsa da 22 Ağustos 1332'de Besni Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. **(c. 5, sh: 31)**

ALİ ZÜHTÜ EFENDİ (İzmit-Kaymazlı)

Fatih Camii Dersiâmlarından İzmit'li Halîl Efendinin oğlu olup 1294 h. senesinde Kaymaz nahiyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu Fatih civarında Âdilşah İbtidaî Mektebinde ve Arabî ilimleri Fatih Camii Dersiâmlarından Hafız Hüseyin Necmeddin Efendinin halka-i tedrisinde itmamla 7 Cemazielaher 1327'de icâzet almış ve imtihanla dahil olduğu Mekteb-i Kuzat'tan 15 Şaban 1328'de a'lâ derecede şehâdetname almıştır.

Mektebten neş'et ettikten sonra 8 Şubat 1326'dan (20 Safer 1329) 16 Kânunisani 1328'e kadar Çal kazası niyâbetinde bulunmuş ve 9 Kânunievvel 1329'da Erzurum Merkez Kadılığı Müşavirliğine, oradan da 3 Mart 1332'de Saiteli kazası kadılığına tayin edilmiştir.

Uhdesine 7 Cemazielevvel 1309'da İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsu tevcih buyurulmuştur. **(c. 3, sh: 123)**

ALİ ZÜLFİKAR EFENDİ (Ergirili)

Zeynelâbidin Ağanın oğlu olup 1242 h. senesinde Ergiri'de doğmuştur. Sıbyan Mektebi ile hususî muallimden okuyup sonradan Meclis-i İntihab-ı Hükkâm'ca imtihanı edilerek 9 Receb 1272'de 5. sınıfa kayt olup 2 Muharrem 1305'de 4. sınıfa terfî etmiştir.

7 Mayıs 1272'de 30 yaşında iken hasılatla Kerenbe Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 4 Mart 1274'e kadar orada kalmıştır. 8 Mart 1275'den 25 Şubat 1275'e kadar Tikveş, 24 Nisan 1276'dan 6 Teşrinisani 1277'ye kadar Ezladi, 18 Nisan 1278'den 1 Teşrinisani 1279'a kadar Çağlayan (diğer adı ile Sarışaban), 20 Eylül 1280'den 27 Ağustos 1285'e kadar Osmanpazarı, 20 Mart 1286'dan 13 Kânunisani 1287'

ye kadar saniyen Kerenbe, 20 Teşrinisani 1288'den 30 Teşrinievvel 1290'a kadar Dobnice, 22 Kânunievvel 1290'dan 29 Teşrinisani 1292'ye kadar Florina, 15 Teşrinisani 1293'den istilâ tarihine kadar Malkara kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. 21 Nisan 1294'den 30 Mart 1296'ya kadar Zihne (Selânik), 6 Teşrinisani 1296'dan 11 Kânuievziran 1298'de Serfiçe Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Reisliği uhvel 1297'ye kadar Serfiçe sancağı niyâbetlerinde bulunmuştur. 6 Hadesine tevcih olunmuş ve 29 Şevval 1301'de İbtidai Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulup 12 Şubat 1302'de reislikten azl olunarak 18 Haziran 1304'den 28 Mayıs 1306'ya kadar Pirlepe, 11 Teşrinisani 1306'dan 20 Teşrinievvel 1308'e kadar Köriçe sancağı niyâbetlerinde bulunmuş ve aynı tarihte Peravişte kazası niyâbetine nakl edilmiştir. (c. 1, shê 53)

HACI ARİF EFENDİ (Fethiyeli)

Hacı Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 15 Teşrinievvel 1296'da Mekri (Fethiye) Kazasının Seydiler Karyesinin Yenice Mahallesinde doğmuştur. Seydiler Karyesindeki Toplar Medresesi Müderrisi Halil Efendiden ders okumağa başlamış ve Ağustos 1315'de Garbikara-ağaç'ta Yatağan Karyesinde Şeyh Hacı Mehmet Efendi Medresesinde Müderris Hacı Mehmet Efendiden mantık okumaya başlamıştır. Haziran 1322'de İstanbul'a gelmiştir. Bahri siyah Ayak Kurşunlu Medresesine dehâletle Fatih Dersiamlarından Tokatlı Şakir Efendi'den 21 Temmuz 1325'de icâzet almıştır.

19 Haziran 1327'de Mekri (Fethiye) Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 1513)

ARİF HİKMET EFENDİ (Bayezitli)

Kapı Kethüdâsı demekle ma'ruf Abdürrezzak Efendi'nin oğlu olup 1307 h. yılında Bayezit sancağında doğmuştur. Karakilise kazası Hamidiye mekteb-i ibtidaisinde ikmâl-i tahsil ile 9 Kânunisani 1321 tarihinde âliyyül a'lâ derecede şehâdetname aldıktan sonra Eleşkirt kazası Mekteb-i Rüştiyesinde ve sonradan da Dersaadet'te üç sene tahsil eylemiş ve okuduğu mektebin lâğvından dolayı şehâdetname alamamıştır. Türkçe tekellüm ve kitâbet eder, Arapçaya âşina bulunuyordu.

Mümaileyh 15 Mayıs 1324 tarihinde Karakilise kazası Tahrirat Kitâbetine tayin edilmiş, 2 Şubat 1325 tarihinde Merkez Nahiyesi Tahrirat Kitâbetine nakl edilmiştir. 1 Ağustos 1327 senesinde Baye-

zit sancağı Mahkeme-i Şer'iyyesi mukayyıtlığına tahvil-i memuriyet etmiştir. (c. 2, sh: 413, Dosya: 321)

ARİF HİKMET EFENDİ (Ergirili)

Kâmil Ağanın oğlu olup 1289 h. yılında Ergiri kasabasında doğmuştur. Mebadi-i ulûmu ve bir miktar Arapçayı okuduktan sonra Dersaadet'e gelerek Dâr-üt-Ta'lîm ve Dâr-üt-Tedrîs Mektebinde ulûm ve fünûn tahsil ve Fatih Dersiâmlarından Şehri Ahmet Ramiz Efendiden ulûm-i âliye ve âliyeyi tederrüs ve ikmâl-i nuseh ederek Cemazielaher 1322'de icâzet aldığı gibi bir kıt'a gümüş liyakat madalyası ile de taltif edilmiştir. Müdâvim bulunduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 5 Şaban 1324'de üçüncü sınıf tezkeresine nail olmuştur. Türkçe ve Arapçanın yanında Arnavutça konuşur ve Rumca'ya âşina bulunuyordu.

15 Mayıs 1323 tarihinden 23 Nisan 1325 (15 Rebiulaher 1325/15 Rebiulaher 1327) tarihine kadar Cisr Mustafa Paşa kazası niyâbetinde bulunmuştur. 1 Nisan 1326 tarihinde Cebel-i Arabî Livası (Trablusgarb) niyâbetine tayin edilmiş ve 1 Teşrinisani 1328 tarihinden itibaren ma'zul addedilmiştir. Liva niyâbetinde iken 14 Haziran ile 12 Teşrinisani 1327 arasında Mutasarrıf Vekâletinde bulunmuştur. Trablusgarb Harbleri sırasında mücâhidlerle beraber üç defa harbe iştirak etmiştir.

8 Haziran 1329 (16 Receb 1331) da Suriye Merkez Niyâbeti Müşavirliğine tayin edilmiştir. 11 Temmuz 1331 (11 Ramazan 1333) senesinde Kerk Sancağı kadılığına naklen tayin ve 1 Eylül 1332 (15 Zilkade 1334) de terfian Akkâ Sancağı kadılığına nakl edilmiştir. (c. 2, sh: 246, dosya: 876?)

ARİF HİKMET EFENDİ (Halil-ür-Rahmanlı)

Halil-ür-Rahman A.S. Hazretlerinin türbedârlarından ve ulemâdan Tahyûb-zâde demekle ma'ruf Abdülazîz Efendinin oğlu olup 1298 h. yılında Kudüs'e mülhak Halil-ür-Rahman kasabasında doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûmu mahallî mekteb-i İbtidaîye ve Rüştiyede tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi.

12 Kânunievvel 1316 (5 Ramazan 1318) senesinde Kerk livası Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci kitâbetine tayin edilmiş ve 18 Mayıs 1317 (13 Safer 1319) tarihinde mezkûr mahkemenin Başkâtibliğine terfi etmiştir. 1 Eylül 1317 (Cemazielaher 1319) de Liva-i mezkûr niyâbet vekâletine nısıf maaşla tayin edilmiş ve 14 Teşrinisani 1317'de ayrılmıştır. Bu vazifeyi daha sonra da üzerine alarak cem'an dört

defa niyâbet vazifesinde bulunmuştur. Bu vazifeler 5 Mart 1325 senelerine kadar devam etmiştir.

Mümaileyhin uhdesine 18 Receb 1320'de İbtidaî Hariç Bursa Rûsu tevcih olunmuş ve 12 Muharrem 1323 tarihli Berat-i Âl-i Şân ile Yusuf Sıddık A.S. Hazretlerinin türbedârlığına hasb-el verese tayin olunmuştur.

Mümaileyh 1 Kânuievvel 1325 tarihinde Eytam Müdüriyetine tayin edilmiş ve bu vazifeden 9 Nisan 1326 tarihinde infikâk ettiği gibi Liva Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkitâbetine nakl etmiştir. 9 Mart 1332 tarihinde bu vazifeden ayrılarak 10 Mart 1332 tarihinde Urefa nahiyesi niyâbetine imtihanla tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 367, dosya: 2436--Adliyeye-)

ARİF HİKMET BEY (Selânikli)

Dokuzuncu Belediye Dairesi muhasebecisi Hafız Hamza Efendinin oğlu olup 1302 (1886) tarihinde Selânik'e bağlı Ustromça kasabasında doğmuştur. 1915'de Beyazıt'ta Arabacılar Mahallesinde Akarca sokağında oturuyordu.

İlk tahsilini Kısıklı'daki mektebte yapmıştır. Önce Paşakapısı ve sonra da Dâvutpaşa İ'dadisine girmiştir. 1316 (1900) tarihinde tahsili terk ederek yazı sanatını öğrenmek üzere meşhur hattatlardan Filibeli Hacı Arif Efendi'ye müracaatla yazı öğrenmeğe başlamıştır. 1317 (1901)'de (Ta'lik) yazısını öğrenmek için İzzet Efendi'ye ve 1319 (1903)'da (Dîvanî) ve (Celî) yazısı için Tahsin Efendiye müracaat etmiştir. Derece derece İslâmî yazıların öğrenilmesine gayret göstererek 1321 (1905)'de «Sülûs, Nesih ve Reyhanî» yazılarını Hacı Arif Efendi'den tamamlamıştır. 1322 (1906) de «Ta'lik», 1320 (1904)'de «Rık'a» ve 1325 (1909)'de «Dîvanî ve Celî Dîvanî» yazılarını öğrenerek icâzet almış ve «Hattatlık» mesleğine girmiştir. Bu icâzetnameleri sonradan yanmıştır. Bundan sonra Ebu'z-Ziya Tevfik Bey'den «Kûfî» yazının esasları ile teferruatını öğrenerek o tarzda bir yazının kalemle meydana gelebilecek şeklini düşünerek nihayet «Hatt-ı Sünbülî» adı ile bir yazıyı ortaya çıkararak İslâmî yazıların çoğalmasına hizmet etmiştir.

Arapça, farsça ve fransızca bilirdi.

Gerilemeğe yüz tutan yazıyı müracaat edenlere öğretmek üzere önce Bâb-ı Alî'de Nialli Mescid karşısında bir oda kiralamış ve burayı idarehane yapmak üzere Meserret Oteli karşısında bir daireyi de ticarethane yapmıştır. Böylece yazıyı öğrenmek isteyenleri çağaltmıştır. Yazı hususundaki gayreti o zaman Şeyhü'l-İslâm bulunan

Mustafa Hayri Efendi'nin dikkatini çekmiş ve 25 Teşrinievvel 1330 (1914)'da Dârü'l-Hilâfe medresesi Kısm-ı Tali «Hutût» dersi muallimliğine (müderrisliğine) tayin edilmiştir. Yazının inkıraza yüz tutmasından dolayı bunu bir medrese hâlinde ele almak fikrini ortaya attı. Hayri Efendi bunu kabul etmiş ve ortada kalan bir iki hattattan istifade için hazırlanan lâyika o zaman Meşihat Müsteşarı bulunan Hacı İbrahim Evliya Efendi tarafından da kabul ile merkezi Bâb-ı Ali'de olmak üzere 23 Nisan 1331 (1915)'de «Medresetü'l-Hattatîn» adı ile bir mekteb kurulmuştur.

Arif Hikmet Bey, kurulan bu medreseye yazı hocası ve müdür olarak tayin edilmiştir. Bu hususta Şeyhü'l-İslâmlık tezkeresi şöyledir :

«Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye medresesi hutût muallimi Hattat Arif Hikmet Bey Efendi'ye,

İzzetlü Efendim,

İhmale uğraması yüzünden memeleketimizde günden güne gerilemeğe ve yok olmağa yüz tutan yazı sanatının ihyâ ve güzelliğini iade maksadiyle kurulan «Medresetü'l- Hutûtı'l-İslâmiye» nin bin kuruş maaşlı müdürlüğü ile aylık sekiz saatten ibaret üç yüz yirmi kuruş ücretli rik'a ve takrîr-i hutut muallimliğine Zât-ı Behiyyelerinin tayini münasip görülmüş olmakla ifa-yi vazifeye başlanması siyakında tezkere terkîmine ibtidâr kılındı efendim. 23 Nisan 1331.

Şeyhü'l-İslâm ve Evkaf-ı Hümayûn Nazırı
Mustafa Hayri»

Bu şekilde talebe yetiştirirken bu medresenin Evkaf ile irtibatı kesilmiş ve Evkaf-ı İslâmiye Müzesine bağlanmış olduğundan 1 Eylül 1331 (1915)'de mezkûr müdürlük ile rik'a muallimliğinden ayrılmıştır.

Tekrar Bâb-ı Ali'de Meserret Oteli karşısındaki Kahramanzâde Hanı'nın katını kiralayarak san'atını icrâ ve ticarete başlamıştır.

16 Ağustos 1331 (1915)'de Ders Vekili'nin başkanlığında kurulan ve medreselere alınacak talebeleri seçecek komisyonda âza olmuştur. 31 Teşrinisani 1331'de Cihangir ve Nişantaşı İttihat Vakıf Mektebi «Hüsn-ü Hat» muallimliklerine ve sonradan Beşiktaş İttihat ve Terakki Vakıf Mektebi'ne Cihangir Mektebinden nakledilmiştir. 10 Eylül 1332 (1916) tarihinde Saraçhane'de Sultan Fatih

Vakıf Mektebi yazı muallimliğine tayin edilmiştir. 29 Eylül 1332 (1916) tarihinde ise Maarif'çe Yüksek Ticaret Mektebi «Hüsn-ü Hat» muallimliğine tayin edilmiştir. (1)

Hâl tercemesinde bütün gayesinin yazı san'atını ilerletmek ve yaşatmak olduğunu yazmaktadır. **(Dosya nu: 1780)**

1918 (8 Safer 1337) tarihinde veremden vefat etmiştir. Kocamustafapaşa Camii avlusunda defn olundu. **(İbnü'l-Emîn Mahmut Kemal İnal, Son Hattatlar, sh: 58)**

Hal tercemesindeki yazı kendisinin olduğu gibi son kısmındaki imzalı kısmını ve nüfus tezkeresini fotokopi hâlinde aldık. Tezkerede tuğra dahil aşağı kısmındaki yazı kendi el yazısıdır.

ATAULLAH EFENDİ (Şamlı)

Şam Ulemâsından ve Haşimî Sülâlesinden Nebek Kazası sabık naibi Dürderizâde Mehmet Efendinin oğlu olup 1287 h. senesinde Şam'da doğmuştur. Şam'da Mekteb-ül Kerdîde dini ve fen ilimlerini okuyarak icâzet almış ve muallim-i mahsusadan sarf, nahiv, fıkıh, ferâiz ve ülûm-i diniye okumuştur.

1 Ağustos 1312'den Gaye-i Temmuz 1315'e kadar Şam Mahkeme-i Şer'iyyesi Zabıt Kâtibliğinde, 1 Ağustos 1315'den Gaye-i Haziran 1317'ye kadar aidatla Nebek (Suriye) kazası Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliğinde, 4 Teşrinievvel 1318'den 10 Mart 1321'e kadar Bilân (Haleb) kazası niyâbetinde bulunmuş ve 21 Recebb 1323'de uhdesine Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

14 Nisan 1322'den 17 Eylül 1324'e kadar Edlib kazası niyâbetinde bulunmuştur. 15 Kânuisani 1325'den 25 Kânunievvel 1327'ye kadar Safîtâ niyâbetinde, bu tarihten itibaren de Tafile kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 22 Ağustos 1332'de idarî işleri daha iyi tanzimi için bir tenbihnâme aldığı sicil evrakında mukayyettir.

22 Haziran 1334'de Babü'l-Cubul Kadısı olmuştur. **(c. 1, sh: 294, dosya: 898?)**

A'ZAM EFENDİ (Ergirili)

İşkodra'ya bağlı Akçahisar Naibliği yapmış ve 1301 (1885) tarihinde vefat eden Bakırzâdelerden Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1287 (1871) tarihinde Ergiri'de doğmuştur. On iki yaşında iken İstanbul'a gelmiştir. Sonradan (1326/1910) Fetvâ Emîni muavini olan amcası

---

(1) 32 ve 33 numaralı vesikalara bakınız.

el-Hac Ahmet Reis Efendinin ders halkasına dahil olup amcasının Draç kazasına müderris tayin edilmesi ile Atıf Bey'in derslerine katılmaya başlamıştır. Sonradan Atıf Bey'den icâzet almıştır.

1313 (1897)'de ruûs imtihanını kazanmış ve Şubat 1313'de Fetvâhane'de mülâzim tayin edilmiştir. Mayıs 1316 (1900)'da Pusula Odasına girmiştir. Haziran 1320'den Şubat 1321'e kadar (1904/1905) Mekke Niyâbetinde bulunmuştur. Akabinde tekrar Pusula Odasına girmiştir.

Rebiulevvel 1321'de uhdesine tevcih olunan İbtidaî Hariç müderrisliği ruûsu Safer 1324'de Hareket-i Hariç'e terfi ettirilmiştir.

1 Haziran 1336 (1920) tarihinde Fetvâhane «Mütehazzır ve Muharrir-i Fetâvâ» Memurluğuna tayin edilmiştir. Nisan 1337 (1921)'de de «Telhîs-i Muharrerat» memurluğuna terfi etmiştir.

Memuriyet hayatında uzun seneler hastalık çekmiş ve Temmuz 1336 (1920) senesinde Karagümrük'te Şeyh Nureddin Cerrahî Dergâhı caddesinde 43 numaralı evinde ikâmet ediyordu.

Fatih Camii dersiâmlarından olduğu gibi Fetvâhane'de birinci sınıf müsevvitliğe kadar yükselmişti.

Mayıs 1341 (1925)'de müsevvitlikten emekliye ayrılmış, fakat çok geçmeden 2 Mayıs 1926 tarihinde vefat etmiştir. (Dosya nu: 17)

MEMLEKETLERİNE GÖRE FİHRİST

Acıbademli
— Ahmed Cevdet Efendi - 123
Adanalı
— Abdürrezzak Efendi - 94
— Ahmed Hilmî Efendi - 158
— Ali Rıza Efendi - 287
Adilcevazlı
— Ahmed Şahin Efendi - 220
Ahıskalı
— Ali Haydar Efendi - 260
— Ali Rıza Efendi - 288
— Ali Tevfik Efendi - 316
Akdağmadenili
— Ali Efendi - 247
Akkâlı
— Abdürrezzak Efendi - 94
Akralı (Molla)
— Abdullah Efendi - 4
Aksekili
— Abdullah Habîb Efendi - 17
— Abdurrahman Hilmî Efendi - 43
— Abdurrahman Hilmî Efendi - 43
— Ahmed Fevzî Efendi - 136
— Ahmed Hamdî Efendi - 140
— Ahmed Nazîf Efendi - 188
— Ahmed Rıfat Efendi - 209
— Ali Durmuş Efendi - 252
— Ali Rıza Efendi - 288
Akşehirli
— Abdülkadir Efendi - 72
— Ahmed Efendi - 101
— Ahmed Efendi - 101
— Ahmet Lütfî Efendi - 179
— Ali Rıza Efendi - 289
Alâiyyeli
— Abdullah Fehmî Efendi - 15

— Ali Rıza Efendi - 289
Alasonyalı
— Ali Zeynelabidin Efendi - 321
Alişteli
— Ali Rıza Efendi - 290
Amasyalı
— Ali Atıf Efendi - 251
Analı
— Abdülgaffar Efendi - 61
— Abdülkerim Efendi - 81
— Ahmet Cemil Efendi - 122
— Ahmet İzzet Efendi - 172
(Anadolukazaskeri)
— Ahmed Necib Efendi - 191
Anamurlu
— Abdullah Sabit Efendi - 27
— Abdullah Saib Efendi - 28
Ankaralı
— Abdullah Edib Efendi - 12
— Abdülhalim Efendi - 64
— Ahmed Necib Efendi - 192
— Ali Rıza Efendi - 290
Antakyalı
— Abdullah Efendi - 4
— Abdullah Efendi - 5
Antalyalı
— Abdülgaffar Naib Efendi - 61
— Ahmed Besim Efendi - 118
Antebli
— Abbas Lütfi Efendi - 2
Araçlı
— Ali Osman Efendi - 283
Ardahanlı
— Ahmet Şevki Efendi - 224
Ardanuçlu
— Ali Rıza Efendi - 291
Arhavili
— Ahmed Efendi - 101
— Ahmed Cevdet Efendi - 123
— Ahmed Fahri Efendi - 134
— Ahmed Hamdi Efendi - 140
— Ahmed Hamdi Efendi - 141
— Ahmed Hamdi Efendi - 141
— Ali Kemal Efendi - 273
— Ali Rıza Efendi - 291
— Ali Rıza Efendi - 292
Arvaslı
— Abdülgâfur Efendi - 62
Ayaşlı
— Ahmed Hamdi Efendi - 142
— Ali Rıza Efendi - 292
Aydınlı
— Ahmed Tahir Efendi - 230
Aydoslu
— Abdurrahman Efendi - 35
— Ahmed Tevfik Efendi - 232
Aziziyeli
— Abdülkadir Efendi - 73
Babadağlı
— Abdülhalim Hilmi Efendi - 66
Bafralı
— Ahmed Hamdi Efendi (İlik) - 142
Bağdatlı
— Abbas Hamdi Efendi - 1
— Abdürrauf Re'fet Efendi - 49
— Abdülhamid Efendi - 67
— Abdülmecid Efendi - 86
— Abdülvahab Hüsnü Efendi - 91
— Ahmet İzzet Efendi - 173
— Ahmed Refik Efendi - 206
— Ahmed Şakir Efendi - 221
— Ali Rıza Efendi - 293
Balçıklı
— Ali Efendi - 247
Balıkesirli
— Abdullah Es'at Efendi - 13
— Ahmed Nafiz Efendi - 187
— Ahmet Vehbi Efendi - 244
— Ali Rıza Efendi - 293
Baliyeli
— Ahmed Şemseddin Efendi - 224
Bandırmalı
— Ahmet Hilmi Efendi - 159
Bartınlı
— Ali Efendi - 247
Basralı
— Abdülhalim Efendi - 65
— Abdülmecid Efendi - 87
Batumlu
— Abdullah Azmi Efendi - 9
— Ahmet Asım Efendi - 114
— Ahmed Cevdet Efendi - 123
— Ahmed Hamdi Efendi - 143
— Ahmed Hamdi Efendi - 144
— Ahmed Sâdık Efendi - 214
— Ahmet Tevfik Efendi - 232
— Ali Haydar Efendi - 261
Bayezitli
— Arif Hikmet Efendi - 323
Bayındırlı
— Ali Ağa - 250
Belgradlı
— Ahmet Hamdi Efendi - 144
Bergamalı
— Ahmet Cevdet Efendi - 124
— Ahmet Necib Efendi - 192

— Ahmed Necib Efendi - 193
Beypazarlı
— Abdullah Zühtü Efendi - 34
— Ahmed İzzet Efendi - 173
Beyrutlu
— Abdurrahman Efendi - 35
— Abdüllâtif Efendi - 83
Bilânlı
— Abdülaziz Efendi - 54
Bilecikli
— Ali Rıza Efendi - 294
Bitlisli
— Abdülhadî Efendi - 63
Bodrumlu
— Ali Efendi - 248
Boğazlıyanlı
— Abdullah Efendi - 5
Bolulu
— Ahmed Hamdi Efendi - 145
— Ahmed Naili Efendi - 188
— Ali Fahreddin Efendi - 254
Bolvadinli
— Alî Hilmî Efendi - 269
Borlu
— Abdurrahman Efendi - 36
— Ahmet Hilmî Efendi - 159
— Ahmed Hilmî Efendi - 160
Boyabath
— Abdullah Vehbî Efendi - 32
Burdurlu
— Ahmed Arif Efendi - 112
Burgazlı
— Ahmed Efendi - 102
Bursalı
— Abdullah Kâmil Efendi - 23
— Ahmed Dürrî Efendi - 128
— Ahmed Şükrü Efendi - 227
— Ali Efendi - 248
— Ali Rıza Efendi - 294
Cezairli
— Ahmed Cezairî Efendi - 127
Cideli
— Ahmed Efendi - 102
Cizreli
— Abdurrahman Nurî Efendi - 49
— Ahmed Hilmî Efendi - 160
Çallı
— Ahmed Asım Efendi - 115
Çanakkaleli
— Ahmed Efendi - 102
Çarşambalı
— Ahmed Hamdî Efendi - 145
Çemişkezekli
— Ahmed Efendi - 103
Çerkeşli
— Ahmed Bican Efendi - 120
— Ahmed Tevfik Efendi - 233
Çölemerikli
— Ahmed Nedîm Efendi - 194
Dadaylı
— Abdullah Hamdî Efendi - 18
— Ahmed Hamdî Efendi - 146
Dağıstanlı
— Abbas Fevzî Efendi - 1
— Abdullah Efendi - 5
— Abdülfettah Efendi - 59
— Ahmed Efendi - 103
— Ahmed Cemaleddin Efendi - 121
Dârendeli
— Abdurrahman Zahîd Efendi - 52
Debre-i Balâlı
— Abidin Efendi - 98
Dehüklü
— Ahmed Şevkî Efendi - 224
Demircili
— Ahmed Efendi - 103
Demirhisarlı
— Abdurrahman Efendi - 36
— Ahmed Nurî Efendi - 197
— Ahmed Tevfik Efendi - 234
Denizlili
— Ahmed Cevdet Efendi - 125
— Ali Rıza Efendi - 294
Develili
— Abdülkadir Efendi - 74
— Abdüsselâm Hilmî Efendi - 95
— Ali Rıza Efendi - 295
Devrekli
— Ahmed Hulusî Efendi - 165
Dinarlı
— Ahmed Vasıf Efendi - 242
Divriğili
— Ahmed Efendi - 103
— Ahmed Bahaeddin Efendi - 117
Diyarbakırlı
— Abdülaziz Halis Efendi - 56
— Ahmed Cemîl Efendi - 122
— Ahmed Şükrü Efendi - 227
Doğubeyazıtlı
— Abdülhadî Efendi - 63
Dramalı
— Ahmed Cevdet Efendi - 125
— Ahmed Nurî Efendi - 198
Düzceli
— Ahmed Efendi - 104

Edirneli
— Ahmed Hamdî Efendi - 146
— Ahmed Hilmî Efendi - 161
— Ali Niyazi Efendi - 281
Eğinli
— Ahmed Hilmi Efendi - 161
— Ahmed Zühtü Efendi - 321
Eğridereli
— Abdülfettah Efendi - 59
— Abdülgafur Efendi - 62
— Adem Hulusi Efendi - 99
— Ali Nazmi Efendi - 277
Elbistanlı
— Abdullah Pürsafâ Efendi - 26
— Abdurrahman Nafiz Efendi - 45
— Ahmed Efendi - 104
— Ahmed Hamdî Efendi - 147
— Ahmed Hilmî Efendi - 161
— Ahmed Hilmi Efendi - 162
— Ali Rıza Efendi - 296
Elmalılı
— Ahmed Tal'at Efendi - 231
— Ali Ragıp Efendi - 283
Erbaalı
— Abdullah Galib Efendi - 16
— Ahmed Efendi - 104
— Ahmed Hamdî Efendi - 147
Erbilli
— Abdullah Edip Efendi - 12
— Abdullah Saib Efendi - 28
— Abdülfettah Efendi - 59
Ergirili
— Abdullah Efendi - 6
— Abdullah Vehbî Efendi - 33
— Abdurrahman Nesîb Efendi - 46
— Abdulaziz Efendi - 55
— Abdülmuin Efendi - 90
— Aguş Celâleddin Efendi - 100
— Ahmed Besîm Efendi - 119
— Ahmed Beşirî Efendi - 120
— Ahmed Kutbî Efendi - 178
— Ahmed Rasim Efendi - 204
— Ahmed Rıf'at Efendi - 210
— Ahmed Rıf'at Efendi - 210
— Ahmed Sabrî Efendi - 213
— Ahmed Selâmî Efendi - 218
— Ahmed Şahîn Efendi - 220
— Ahmed Şakir Efendi - 222
— Ali Murtezâ Efendi - 275
— Ali Nevzat Efendi - 280
— Ali Rıza Efendi - 296
— Ali Rıza Efendi - 297
— Ali Zühtü Efendi - 322
— Ali Zülfikâr Efendi - 322
— Arif Hikmet Efendi - 324
— A'zam Efendi - 327
Ermenekli
— Abdullah Efendi - 6
— Abdullah Münîb Efendi - 25
Erzincanlı
— Ahmed Refik Efendi - 207
— Ahmed Şükrü Efendi - 228
Eskicumalı
— Ahmed Hilmî Efendi - 163
Fatsalı
— Ahmed Said Efendi - 214
Fethiyeli
— Arif Efendi - 323
Filibeli
— Ahmed Cevdet Efendi - 126
Garbîkaraağaçlı
— Ahmed Efendi - 105
Gazzeli
— Abdülhayy Efendi - 71
— Ahmed Arif Efendi - 113
— Ali Efendi - 249
Gelibolulu
— Ahmed Şevki Efendi - 225
— Ali Şükrü Efendi - 316
Gemlikli
— Ahmed Efendi - 105
Gevgilili
— Abdullah Efendi - 7
Geyveli
— Ali Faik Efendi - 255
— Ali Rıza Efendi - 297
Giresunlu
— Abdullah Fehmî Efendi - 15
— Abdullah Vehbî Efendi - 33
— Ahmed Fevzî Efendi - 136
— Ahmed İzzet Efendi - 174
Gördesli
— Abdullah Azmî Efendi - 9
Gümülçineli
— Ahmed Asım Efendi - 115
— Ahmed Hamdî Efendi - 147
— Ali Haydar Efendi - 262
— Ali Rıza Efendi - 297
Cümüşhacıköylü
— Ahmed Niyazî Efendi - 195
Gümüşhaneli
— Ahmed Hulusî Efendi - 165
Gürünlü
— Ali Remzî Efendi - 285
— Ali Rıza Efendi - 297
Güzelhisarlı

— Ahmed Hâzim Efendi - 158
Hacıosmanpazarcığılı
— Ahmed Vefik Efendi - 243
— Ali Tevfik Efendi - 317
Haçinli
— Abdülkadir Sırrî Efendi - 80
Hadimli
— Abdullah Efendi - 8
— Abdullah Fahrî Efendi - 14
— Abdullâtif Lütfî Efendi - 86
— Ahmed Efendi - 105
— Ahmed Pertev Efendi - 200
Halebli
— Abdullah Hakkî Efendi - 17
— Abdullah Hilmî Efendi - 19
— Abdurrahman Efendi - 36
— Abdurrahman Efendi - 36
— Abdülfettah Efendi - 60
— Abdülkadir Efendi - 74
— Abdülkadir Efendi - 75
— Abdülkerim Efendi - 81
— (Şeyh) Ahmed Efendi - 106
— Ahmed Hulusî Efendi - 166
— Ahmed Mazhar Efendi - 179
Halilürrahmanlı
— Abdullah Efendi - 8
— Ali Fevzî Efendi - 256
— Arif Hikmet Efendi - 324
Hamalı
— Abdülkadir Efendi - 75
— Ahmed Efendi - 106
— (Şeyh) Ahmed Efendi - 106
Hamidiyeli
— Ali Osman Ağa - 283
Hanyalı
— Ali İzzet Efendi - 272
Harputlu
— Ahmed Rıf'at Efendi - 210
Havzalı
— Ahmed Fahri Efendi - 134
Hemşinli
— Abdülaziz Efendi - 55
— Ahmed Edip Efendi - 129
— Ahmed Galib Efendi - 138
— Ahmed Galib Efendi - 139
— Ahmed Hamdi Efendi - 148
— Ahmed İslâm Efendi - 170
— Ahmed Mithat Efendi - 182
— Ali Necîb Efendi - 278
Hopalı
— Abdülhalim Hilmi Efendi - 66
— Ahmed Hamdi Efendi - 157
— Akif Efendi - 246
— Ali Rıza Efendi - 298
— Ali Rıza Efendi - 298
İbradılı
— Abdullah Suad Efendi - 31
— Abdurrahman Niyazî Efendi - 47
— Abdurrahman Niyazî Efendi - 47
— Abdurrahman Niyazi Efendi - 48
— Abdurrahman Niyazî Efendi - 49
— Abdülbaki Efendi - 57
— Ahmed Asef Efendi - 114
— Ahmed Necîb Efendi - 193
— Ahmed Necîb Efendi - 193
— Ahmed Osman Efendi - 199
— Ahmed Şaban Efendi - 219
— Ahmed Tal'at Efendi - 231
— Ahmed Tevfik Efendi - 234
— Ahmed Tevfik Efendi - 235
— Ahmed Tevfik Efendi - 236
— Ahmed Tevfik Efendi - 236
— Ali Ata Efendi - 250
— Ali Haşim Efendi - 259
— Ali Himmet Efendi - 271
— Ali Mürtezâ Efendi - 276
— Ali Nafiz Efendi - 277
— Ali Rıza Efendi - 298
— Ali Rıza Efendi - 299
— Ali Rıza Efendi - 300
— Ali Rıza Efendi - 300
— Ali Rıza Efendi - 301
— Ali Rıza Efendi - 301
— Ali Rıza Efendi - 302
— Ali Rıza Efendi - 302
İskilibli
— Ahmed Rasih Efendi - 203
— Ali Galib Efendi - 258
İspirli
— Ahmed Necatî Efendi - 191
İstanbullu
— Abdullah Efendi - 10
— Abdullah Cemaleddin Efendi - 11
— Abdullah Fahreddin Efendi - 14
— Abdullah İhsan Efendi - 23
— Abdullah Şevki Efendi - 31
— Abdurrahman Efendi - 37
— Abdurrahman Reşid Efendi - 51
— Abdülaziz Efendi - 55
— Abdülkadir Raşid Efendi - 79
— Abdüllâtif Efendi - 84
— Abdünnâfi Efendi - 92
— Abdüssamet İsmet Efendi - 95
— Abdüşşekür Efendi - 97
— Ahmed Efendi - 107
— Ahmed Cevdet Mükerrem Efen.-126

— Ahmed Es'ad Efendi - 129
— Ahmed Fevzi Efendi - 137
— Ahmed Hamdi Efendi - 149
— Ahmed Hamdi Efendi - 150
— Ahmed Hamdi Efendi - 150
— Ahmed Hamdi Efendi - 151
— Ahmed Hamdullah Efendi - 156
— Ahmed Hayri Efendi - 158
— Ahmed Hüdâi Efendi - 169
— Ahmed İhsan Efendi - 170
— Ahmed İsmet Efendi - 171
— Ahmed Kemaleddin Efendi - 176
— Ahmed Lâtif Efendi - 178
— Ahmed Memduh Efendi - 180
— Ahmed Muhtar Efendi - 182
— Ahmed Muhtar Efendi - 182
— Ahmed Muhtar Efendi - 184
— Ahmed Muhyiddin Efendi - 186
— Ahmed Niyazi Efendi - 195
— Ahmed Nureddin Efendi - 196
— Ahmed Rakım Efendi - 201
— Ahmed Ramiz Efendi - 202
— Ahmed Ramiz Efendi - 202
— Ahmed Raşid Efendi - 205
— Ahmed Refi Efendi - 206
— Ahmed Remzi Efendi - 207
— Ahmed Saadeddin Efendi - 212
— Ahmed Şakir Efendi - 223
— Ahmed Şevki Efendi - 225
— Ahmed Şükrü Efendi - 228
— Ahmed Tevfik Efendi - 237
— Ahmed Tevfik Efendi - 238
— Ahmed Tevfik Efendi - 239
— Ahmed Tevfik Efendi - 239
— Ahmed Vasıf Efendi - 242
— Ahmed Yümni Efendi - 245
— Ahmed Ziya Efendi - 246
— Ahmed Zühtü Efendi - 246
— Ali Fuad Efendi - 257
— Ali Galib Efendi - 258
— Ali Haydar Efendi - 263
— Ali Haydar Efendi - 263
— Ali Haydar Efendi - 263
— Ali Haydar Efendi - 264
— Ali Haydar Efendi - 265
— Ali Haydar Efendi - 266
— Ali Hayri Efendi - 267
— Ali Hikmet Efendi - 268
— Ali Hilmi Efendi - 269
— Ali Hilmi Efendi - 270
— Ali Hüsameddin Efendi - 272
— Ali Kemal Efendi - 273
— Ali Necmeddin Efendi - 279
— Ali Nureddin Efendi - 281
— Ali Ratıb Efendi - 284
— Ali Rıf'at Efendi - 286
— Ali Rıza Efendi - 302
— Ali Rıza Efendi - 303
— Ali Rıza Efendi - 303
— Ali Rıza Efendi - 304
— Ali Vahit Efendi - 317
— Ali Vasfi Efendi - 318
— Ali Vasfi Efendi - 319

İşkodralı
— Abdurrahman Hıfzi Efendi - 42

İzmirli
— Abdülkadir Efendi - 75

İzmitli
— Ahmed Hamdi Efendi - 152
— Ali Efendi - 249
— Ali Zühtü Efendi - 322

Kafkasyalı
— Ali Cavid Efendi - 251

Kandıralı
— Ahmed Efendi - 107
— Ahmed Tevfik Efendi - 241

Karahisarışarkili
— Abdülkerim Efendi - 82

Karacaabadlı
— Abdurrahman Avni Efendi - 41

Karinabadlı
— Ahmed Fevzi Efendi - 138
— Ahmed Nureddin Efendi - 197
— Ahmed Tayyib Efendi - 231

Kastamonulu
— Abdullah Hilmi Efendi - 19
— Abdülhalim Efendi - 65
— Ahmed Hamdi Efendi - 152
— Ahmed Hilmi Efendi - 163
— Ahmed Hilmi Efendi - 164
— Ahmed Said Efendi - 215

Kavaklı
— Ahmed Hulusi Efendi - 166

Kavalalı
— Abdullah Hilmi Efendi - 20

Kayalarlı
— Ahmed Bican Efendi - 120

Kayserili
— Ahmed Ramiz Efendi - 208
— Ahmed Rıf'at Efendi - 211
— Ali Fevzi Efendi - 256

Kazanlı
— Ali Galib Efendi - 258

Kâzımiyeli
— Abdülcelil Efendi - 58

Kelkitli
— Ali Rıza Efendi - 305
Kemahlı
— Abdullah Faik Efendi - 15
— Ahmed Hilmi Efendi - 164
Kerbelâlı
— Abdüllâtif Efendi - 84
Kerküklü
— Abdurrahman Behçet Efendi - 42
— Abdülfettah Efendi - 60
— Abdüssettar Efendi - 96
— Ahmed Efendi - 107
— Ali Nüzhet Efendi - 282
Keskinli
— Abdullah Sıtkı Efendi - 29
Kınıklı
— Ali Rıza Efendi - 305
Kırçovalı
— Abdülhamid Hamdi Efendi - 63
Kırımlı
— Abdülkerîm Zühtü Efendi - 83
— Ahmed Duacı Efendi - 128
Kırşehirli
— Abidin Efendi - 98
— Ahmed Hamdi Efendi - 153
— Ahmed Müfit Efendi - 186
Kilisli
— Ahmed Efendi - 108
— Ali Fuad Efendi - 257
Kirmastili (Mustafakemalpaşalı)
— Abdullah Rıf'at Efendi - 27
Konyalı
— Abdullah Vahidî Efendi - 31
— Ahmed Remzi Efendi - 208
— Ahmed Sami Efendi - 216
— Ali Rıza Efendi - 305
— Ali Rıza Efendi - 306
Kosovalı
— Abdürreşid Efendi - 94
Köprülülü
— Ahmed Tevfik Efendi - 241
Köstenceli
— Ali Rıza Efendi - 306
Kudüslü
— Abdulmuti Efendi - 90
Kulalı
— Ahmed Hamdi Efendi - 153
Kuşadalı
— Ali Rıza Efendi - 307
Kütahyalı
— Ahmed Müslim Efendi - 187
Lâpsekili
— Ahmed Hamdi Efendi - 153
Liceli
— Abdullah Vehbi Efendi - 33
— Abdülhamîd Hamdî Efendi - 71
Lofçalı
— Ali Rıza Efendi - 308
Malatyalı
— Abdülkadir Kadrî Efendi - 78
Malkaralı
— Ahmed Çavuş Efendi - 127
Manastırlı
— Ahmed Hamdî Efendi - 154
Maraşlı
— Abdî Lami Efendi - 4
— Ali Efendi - 249
— Ali İlmî Efendi - 272
— Ali Seyfeddin Efendi - 315
Mardinli
— Abdülganî Efendi - 63
— Abdülkadîr Efendi - 76
— Abdüllâtif Efendi - 85
— Ahmed Servet Efendi - 219
Mapavrili
— Ahmed Galib Efendi - 139
— Ahmed Şevkî Efendi - 225
Medineli
— Abdurahman Efendi - 38
— Ahmed Efendi - 108
Mekkeli
— Abdullah Saraç Efendi - 29
— Abdülkadir Efendi - 76
— (Şeyh) Abid Efendi - 97
Merzifonlu
— Abdullah Lütfî Efendi - 24
— Ahmed Hilmî Efendi - 164
Mes'udiyeli
— Abdurrahman Efendi - 38
— Ahmed Efendi - 108
— Ahmed Efendi - 108
Mevlevî Şeyhî
— Abdülbakî Efendi - 58
Midillili
— Ahmed Mestan Efendi - 181
Muğlalı
— Ahmed Hulusî Efendi - 167
— Ali Rıza Efendi - 309
Musullu
— Ahmed Vefik Efendi - 243
Muşlu
— (Molla) Ahmed Efendi - 110
Nablusiu
— Abdülmecid Efendi - 87
Nallıhanlı
— Ahmed Hamdî Efendi - 154

Nevrokoplu
— *Abdullah Efendi* - 9
— Ahmed Hamdi Efendi - 155
Nevşehirli
— Abdullah Hilmi Efendi - 21
— Ahmed Efendi - 110
— Ahmed Hamdî Efendi - 155
Niğdeli
— Ahmed Kuddûs Efendi - 177
— Ahmed Nesarî Efendi - 194
— Ahmed Zahâd Efendi - 245
Oflu
— Ahmed Hulusî Efendi - 167
Ortaköylü
— Adem Hilmi Efendi - 99
Osmancıklı
— Abdülhamîd Efendi - 67
— Ahmed Recâî Efendi - 205
Osmanpazarılı
— Abdülhamîd Hamdî Efendi - 66
— Ali Mürtezâ Efendi - 276
Ödemişli
— Ahmed Efendi - 110
Palulu
— Abdullah Ağa - 9
Pazarlı
— Abdülmecîd Efendi - 88
— Ahmed Hamdi Efendi - 155
— Ali Faik Efendi - 255
— Ali Remzî Efendi - 285
— Ali Rıza Efendi - 310
— Ali Rıza Efendi - 310
Pazarcıklı
— Abdullah Hulusî Efendi - 22
Pazarköylü
— Abdullah Zühtü Efendi - 34
Preşovalı
— Ahmed Edip Efendi - 129
Priştineli
— Abdurrahman Sabit Efendi - 51
Prizrenli
— Ahmed Nazif Efendi - 189
(Rumelikazaskeri)
— Ahmed Azîz Efendi - 116
— Ali Rıza Efendi - 311
Rizeli
— Ahmed Bedreddin Efendi - 117
— Ahmed Fevzi Efendi - 138
— Ahmed Hulusî Efendi - 168
— Ahmed Rıfat Efendi - 211
— Ali Haydar (Sarıoğlu) Efendi - 267
— Ali Rıza Efendi - 310
Safranbolulu
— Ahmed Rıf'at Efendi - 212
Sarayköylü
— Ahmed Hulusî Efendi - 168
Saydalı
— Abdülkadir Efendi - 76
Seferihisarlı
— Abdurrahman Efendi - 39
Selânikli
— Ali Rıza Efendi - 312
— Arif Hikmet Bey - 325
Serezli (Sirozlu)
— Abdullah Nesîb Efendi - 26
— Abdurrahîm Efendi - 93
— Ahmed Efendi - 110
— Ali Rıza Efendi - 312
— Ali Rıza Efendi - 313
Serfiçeli
— Ahmed Lütfî Efendi - 179
— Ali Himmet Efendi - 271
Servili
— Ahmed Servet Efendi - 219
Siirtli
— Abdülhakîm Hikmet Efendi - 64
— Ahmed Tevfik Efendi - 241
Silistreli
— Abdülkadir Hulusî Efendi - 78
— Ahmed İzzet Efendi - 174
Silivrili
— Alâeddin Efendi - 247
Sinoplu
— Ahmed Nazîf Efendi - 190
Sivaslı
— Abdurrahman Hilmi Efendi - 44
— Abdurrauf Efendi - 53
Siverekli
— Abdülkadir Efendi - 77
Sivrihisarlı
— Ahmed Muhtar Efendi - 185
Sultaniyeli
— Abdullah Vahidi Efendi - 32
Sultanyerli
— Abdulhalîm Efendi - 65
Surlu
— Abdülkadir Efendi - 77
— Abdülîâtif Efendi - 85
Süleymaniyeli
— Abdülkadir Vasfi Efendi - 80
— Ahmed Faiz Efendi - 134
— Ahmed İzzeddin Efendi - 175
— Ahmed Muhtar Efendi - 185
Şamlı
— Abdülhamîd Hamdî Efendi - 69

— Abdülkadir Efendi - 77
— Ataullah Efendi - 327
Şemdinanlı
— Ahmed Efendi - 111
— Şiranlı
— Ahmed Şirani Efendi - 226
Sirvanlı
— Abdülmecid Efendi - 89
Şumnulu
— Abdullah Hulusi Efendi - 22
— Ahmed Şükrü Efendi - 229
Taifli
— Abdullah Kemal Efendi - 24
Taizli
— Ahmed Efendi - 111
— Ahmed Efendi - 111
— Ali Efendi - 249
Tarsuslu
— Abdullah Hamdi Efendi - 18
Taşköprülü
— Ahmed Kâmil Efendi - 176
Tavaslı
— Ali Efendi - 250
Tedmürlü
— Abdülfettah Efendi - 61
Tırhalalı
— Ali Recai Efendi - 284
Tırnovalı
— Abdi Efendi - 4
— Ahmed Hamdi Efendi - 156
— Ali Vehbi Efendi - 319
Tikveşli
— Ahmed Es'ad Efendi - 133
Tireli
— Ahmed Rasim Efendi - 204
Tirebolulu
— Ahmed Efendi - 112
— Ahmed Niyazi Efendi - 196
Torullu
— Ali Rıza Efendi - 313
Trablusgarblı
— Abdurrahman Efendi - 39
— Ahmed Beşir Efendi - 119
Trablusşamlı
— Abdullah Beşir Efendi - 10
— Abdülaziz Efendi - 56
— Abdülhamid Hamdi Efendi - 69
— Abdülhamid Subhi Efendi - 71
— Ahmed Said Efendi - 216
Trabzonlu
— Ahmed Şükrü Efendi - 229
Tutrakanlı
— Ahmed Şakir Efendi - 224
Uluborlulu
— Ahmed Nuri Efendi - 198
— Ali Kemal Efendi - 274
Urfalı
— Abbas Vasik Efendi - 3
Ürmiyeli
— Abdulahad Davut Efendi - 54
Uşaklı
— Ali Rıza Efendi - 313
Uzunköprülü
— Abdüllâtif Efendi - 85
— Ahmed Tevfik Efendi - 241
Ünyeli
— Ahmed Şükrü Efendi - 230
— Ali Enver Efendi - 253
Ürgüplü
— Ali Şerif Efendi - 316
Üsküplü
— Aburrahîm Efendi - 81
Vakfıkebirli
— Ali Cemal Efendi - 252
— Ali Rıza Efendi - 314
Vezirköprülü
— Abdullah Sabrî Efendi - 27
— Ahmed Cemaleddin Efendi - 121
Viçeli
— Ahmed Ragıb Efendi - 200
Yafalı
— Abdurrauf Mürteza Efendi - 53
— Ali Ebu'l-Muvahib Efendi - 253
Yakovalı
— Adem Nurî Efendi - 100
Yalovalı
— Ahmed Refik Efendi - 207
Yalvaçlı
— Ali Fahrî Efendi - 254
— Ali Rıza Efendi - 314
Yanyalı
— Adem Feraizî Efendi - 99
— Ahmed Hulusî Efendi - 169
Yemenli
— Abdurrahman Efendi - 39
— Abdurahman Efendi - 40
— Abdülmecid Efendi - 89
— Abdülvahhab Efendi - 91
Yenişehirli
— Abdullah Lütfî Efendi - 24
Zaholu
— Abdullah Efendi - 9
Zileli
— Abdurrahman Hilmî Efendi - 44
— Ali Rıza Efendi - 315
Zorlu
— Ali Hilmî Efendi -270

عطوفتلو افندم حضرتلری

دار الخلافة العلیه مدرسه‌سنی تشکیل ایدن مدارس المتخصصین ایله عالی و تالی قسملرینک [illegible] ازای مدارس علمیه جمعیه‌لی [illegible]

تاریخلی قانون موجبنجه مدرسهٔ سلیمانیه ایله صحن و ابتدای داخل و ابتدای خارجه [illegible] و سالف الذکر ساعات [illegible]

مساعی جمیله‌لری مشاهد اولان حسین عونی و محمد شکری و محمد فهمی و حافظ رجب افندیلرک اوصاف مطلوبه‌یی حائز اولدقلرینه بناءً

مومی الیهمک بو صورتله توفیقاً مأموریتلرنده ابقالری مناسب کبی مصلحت اولنه‌رق تنظیم ایدیلن ارادهٔ سنیه [illegible] لفاً عرض و تقدیم

قلنمش ایسه ده امر و فرمان همایون حضرت پادشاهی نه وجهله شرف تعلق بیوریلور ایسه حکم عالیسنک انفاذینه مسارعت اولنه‌جغی ارکان [illegible] افندم

[illegible]

معروضهٔ بندهٔ دیرینه‌لریدر

اشبو تذکرهٔ علیه مشتملنده [illegible] معروف ارادهٔ سنیه [illegible]

منظور عالی پادشاهی [illegible] سالف الذکر [illegible] امضای همایونه [illegible]

بعد الیوم اعاده [illegible] اولنمسی امر و فرمان حضرت من له الامرکدر

[illegible]

سرکاتب حضرت شهریاری

Vesika : 1

نائب فتوی

دائرهٔ مشیخت

مدارس علمیه حقنده کی ۱۰ جمادی الاخره ۱۳۳۵ و ۲ نیسان ۱۳۳۶ تاریخلی قانون موجبنجه دار الخلافة العلیه مدرسه سنک مدرسهٔ سلیمانیه نامنی اکتساب ایدن مدرسة المتخصصین قسمی مدیر عمومیسی حسین عونی افندی مدرسهٔ سلیمانیه مدیر عمومیلکنه وصحن وابتدائی وابتداء خارج مدارسی عنوانلرینی اخذ ایلین قسم عالی ایله تالی قسم ثانی واول مدیر عمومیلری محمد شکری ومحمد فهمی وحافظ رجب افندیلر مدارس مذکوره مدیر عمومیلکلرینه ابقاءً تعیین اولنمشلردر

بو ارادهٔ سنیه نک اجراسنه مقام مشیخت مأموردر ۲۶ شوال ۱۳۳۵ ۱۵ اغستوس ۱۳۳۶

شیخ الاسلام

[illegible]

محمد [illegible]

Vesika: 2

٥٠

باب فتوی

مأمورین قلمی مدیریتی

عدد

٤٩٢

حضور سامی مشیخت پناهی

صیغن اولان دفتر خانۂ خاقانی شرعی مأمورلغنه قاضیعسکر اسبق دری زاده عبدالله بك افندینك تعیینی شرفتعلق اولنان ارادۂ علیۂ فتوا پناهیلری اقتضاسندن اولمغله اجرای ایجابنده وکیفیتك مالیه نظارت جلیله سنه ازبارنده صدره کتب مدیریت چاکرانه سنه حواله بیورلمق باننده امر و فرمان حضرت ولی الامرکدر

فی ٢٧ ... ١٣٢٦ — ... ١٣٢٤

Vesika: 3

باب فتوی

دائره مشیخت

عطوفتلو افندم حضرتلری

سندات خاقانیه شرع مأموری حیدری زاده ابراهیم افندینک بوکره دار الحکمة الاسلامیه اعضالغنه تعیین بیورلمسنه
انحلال ایدن مذکور مأموریته اسبق اناطولی قاضیعسکری دری زاده سماحتلو عبد الله بک افندی حضرتلرینک تعیینی منار
مطالعه اولنه رق تنظیم ایدیلن اراده سنیه لایحه سی لفا عرض و تقدیم قلنمش ایسه ده امر و فرمان دائرین حضرت تاجداری نه و
شرفمتعلق بیوریلور ایسه حکم عالیسنک انفاذینه مسارعت اولنه جغی در کاردر

۲۸ شوال ۱۳۳۶ و ۲۸ [illegible] ۱۳۳۴

[illegible] الاسلام

[illegible]

معروض [illegible]

اشبو [illegible] مشیخت [illegible] مطلوب [illegible]

[illegible] سالف الذکر لایحه امضای همایونه ملوک

اعاده و تسییر قلنمش [illegible] اولبابده امر و فرمان حضرت [illegible]

[illegible] ۱۳۳۴ [illegible]

Vesika : 4

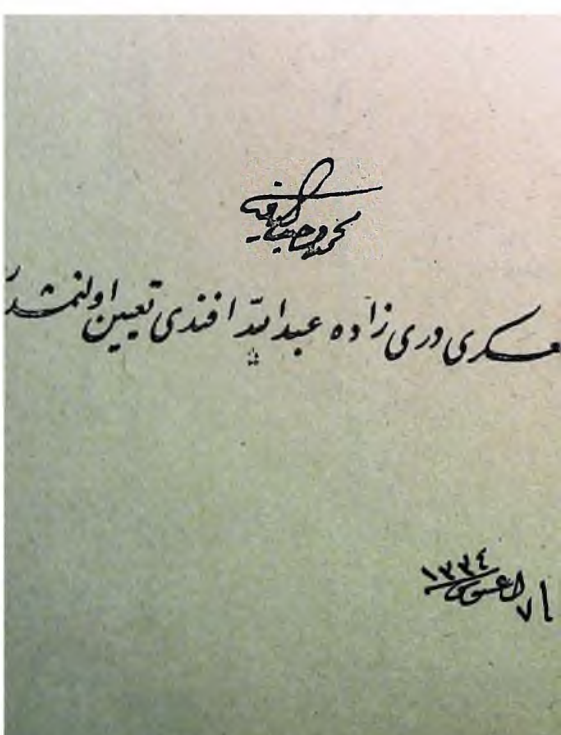
Vesalka 5

هو

دائره مشیخت

سندات خاقانیه شرع مأموریتنه اسبق اناطولی قاضی

بو اراده سنیه نک اجراسنه مشیخت مأمورور ۲۹ شوال سنه ۱۳۳۶

شیخ الاسلام

مصطفی صبری

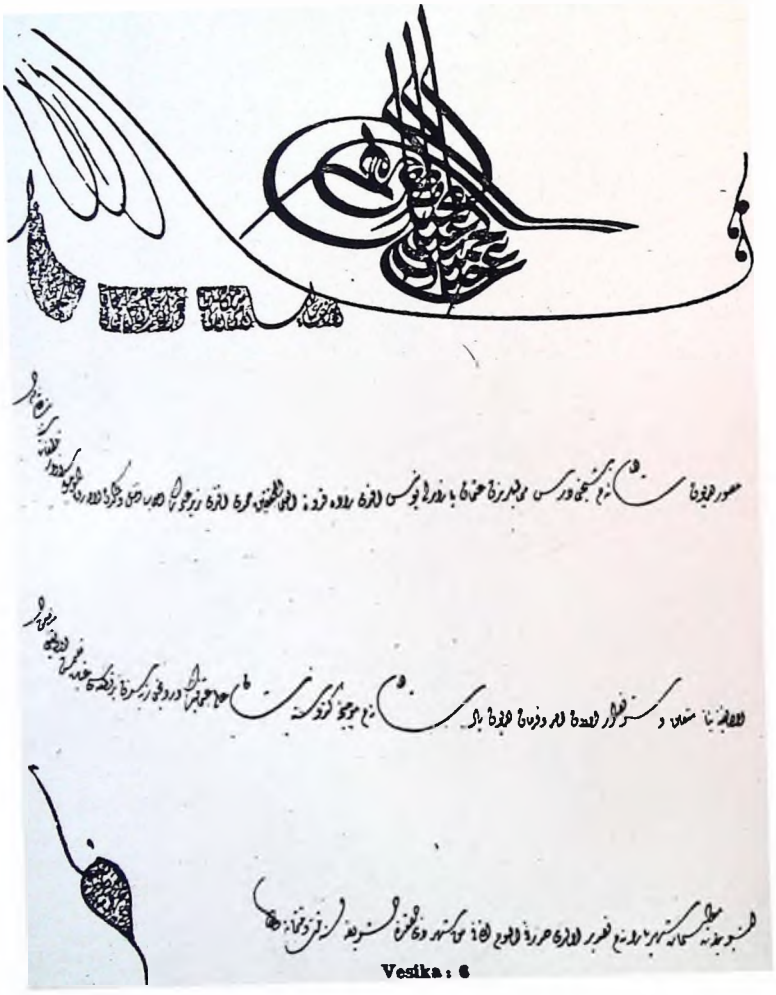

Vesika : 6

باب فتوی
دائرهٔ مشیخت اسلامیه
تحریرات قلمی
عدد
۲۲۲

هو

مالیه نظارت جلیله سنه

خلاصه

دولتلو افندم حضرتلری

طرابلس شام نائب سابقی عبد المجید افندی نك معزولیت معاشی تخصیصی ضمننده تنظیم اولنان مدت خدمت جدولی ترجمهٔ حال ورقه‌سی صورتی قیدیله تذکرهٔ ثناوری [illegible] بنا بر [illegible] نتیجه سنك اجراسی ایجابنك اولنمغله ارسال عالیلرینه صوب لفاً سیله افاده مدیریتی سجل

۱۸ شوال سنه [illegible] و ۱۸ ایلول سنه [illegible]

شیخ الاسلام
محمد جمال الدین

Vesika : 7

ماليه نظارتی

مخصصات ذاتیه مدیریتی

٧٥٩٦٤
١٠٩

حضور سامی جناب مشیختپناهی‌یه

خلاصه:
ملازملکدن مطرود ایدلمش اولان عبدالمجید افندینك
المقده اولدیغی تقاعد معاشی حقنده

[illegible] بنده ویریلدیکی
[illegible] ۱۸ کانون اول ۳۲۰ تاریخلی و [illegible] تذکرهٔ علیه جناب مشیختپناهیلری عریضه جوابیدر. بالعموم منفصلین [illegible] داخل
[illegible] اولدیغی [illegible] اوچ یوز اوتوز [illegible] سنه‌سنده ملازملقدن [illegible] اعاده‌سی مشروطیتی متعاقب دیار سعادته عودت ایدن عبدالمجید افندینك
اولدیغی [illegible] [illegible] سنه‌سی [illegible] [illegible] حقنده [illegible]

[illegible]

ماليه ناظری

[illegible]

Vesika: 8

هو

افندم

[illegible] قاضيلكنه تعيين اولنوب هنوز [illegible] اولنان احمد آصف افندينك جوار بر قضايه تعيينه دائر [illegible] ولايتندن واقع اولان اشعار اوزرينه

[illegible] اولان قره عيسالو قضاسی قاضيلكنه [illegible] تعيينی تنسيب واو بابده تنظيم ايديلن اراده سنيه لايحه سی لفاً عرض وتقديم قلنمش ايسه ده

[illegible] بيان حضرت تاجداری نه وجهله تعلق [illegible] قصدور بيوريلور ايسه حكم عاليسی انفاذ اولنور افندم

[illegible]

[illegible]

شو تذكره عينا [illegible] مشيختپناهيلری ملفوف اراده سنيه [illegible]

[illegible] موجبنجه [illegible] مذكور [illegible] اقتضاسنك [illegible]

باب مشيخته اعاده قلنمسی [illegible]

سر كاتب حضرت شهرياری

۲۸ شعبان [illegible] ۹ تموز [illegible]

باب فتوى

دائرهٔ مشيخت

عقبه قضاسی قاضیسی محمد آصف افندی‌نك عجلون قضاسی قاضیلگنه نقلاً تعیین اولنمشدر

بو ارادهٔ سنیه‌نك اجراسنه مقام مشیخت مأموردر ١ جمادی‌الآخره ٣٣٦ ٩ مایس ٣٣٤

شیخ الاسلام

[illegible]

[illegible]

Vesika : 10

دائرهٔ مشیخت اسلامیه

مکتوبی قلمی

عدد ۲۴

خلاصه

مدینهٔ منوره مالکی مفتیسی فضیلتلو سید احمد جزایرلی افندی‌یه

فضیلتلو افندی

حسب النظام ایکی ماه مأذونیت اعطا ایدلدیکنک اولبابده‌کی تلغرافنامه‌لری اوزرینه مأمورین قلمی مدیریتی افاده‌سیله اشعارینه مبادرت قلندی

[illegible]

[illegible]

شیخ الاسلام محمد [illegible]

Vesika: 11

Retransmission ou Expédition تكرار كشيده ويا سوق				RECEPTION اخذ			
سوق نومروسی No d'expédit	كشيده اولنان مركز transmis à	Date تاريخ	مأمور امضاسی Signature de l'employé	مأمور امضاسی Signature de l'employé	Date تاريخ	واسطه مركزی Réçu de	صره نومروسی No d'ordre
		ساعت ..... دقيقه ..... H. ..... M.			ساعت ..... دقيقه ..... H. ..... M.		

De ..... Pour ..... موردی ..... مخرجی

No ..... Mots ..... Date ..... H. ..... ساعت M. ..... دقيقه ..... تاريخ ..... كلمات / غروب ..... نومرو

Voie ..... Indic. Eventuelles ..... اشارت محتمله ..... طريق

[illegible]

[illegible] فتح [illegible] ايلدكى زمانه تصادفى [illegible] جرائد ايله [illegible] تبريكات

و [illegible] تمنى و تمديد معروضه يه مساعدهٔ كريمانه لرينك

[illegible] اراده سى مفتون مشروطيت اهالى عموميه نامه استرحام

جرأت ايلرم فرمان

اهالى عموميه نامه

بلديه رئيسى

[illegible]

Vesika : 12

آيدين ولايتى

مكتوبى قلمى

عدد ٦٦٨

عمومى ٢

خصوصى ١

خلاصه

تيره قاضيلغندن مستعفى اسعد افنديك احوالى و اوراده فعاليتى [illegible] حقنده

[illegible] تحت تحليلريه [illegible] جناب عاليلرى اقليمه و قاضى

[illegible] مدت اولنمقسزين بالذات خانامه اوزره

واقعا مى ١٨ مايس ١٣٣٤ تاريخلى و ٢٧ نومرولو تلغرافه ايله معا

ناحيه اسعد افندى، استعفاسندن ندامت و [illegible] مراجعتله استعفاسندن [illegible]

خصوصى [illegible] شرعيه [illegible] كذلك [illegible] استعفاسى قبول ايلديكى اعطا [illegible]

[illegible] قاضيلغى [illegible] وظيفه [illegible] ايلديكدن [illegible] اتمشدر.

[illegible] استعفاسى [illegible] اوزرنده [illegible] حاصل اتمشدن [illegible] وظيفه [illegible]

[illegible] حاللرى مشهود [illegible] مأموره‌سى [illegible] دن صوكره [illegible]

[illegible] كويا [illegible] حالبوكه [illegible] كى [illegible] كوليسه [illegible] تيره ده دوام [illegible]

[illegible] هرحالده [illegible] اوصاف مطلوبه‌يى حائز بر ذاتك تعيينه و [illegible] مساعده

[illegible] اولباده امر و فرمان حضرت [illegible] لكدر. ٩ شعبان ١٣٣٦ و ٩ حزيران ١٣٣٤

آيدين واليسى

معروضه [illegible] جاكرلرى [illegible]

بنده‌لقلرى قاضيسى الكلى خواجه زاده اسعد افندى [illegible] ولبغونز قپادين ايله تيره جوارنده كى يايلاسنه كيتمه و اوراده [illegible]

اولديغى دها صوكره سلاح آتمغه باشلامشدر.

بونلك اوزرينه [illegible] سلاح سسلرينك كلديكى جهته [illegible] قاضى افندى طرفندن [illegible] ٥ آت ايله

كوليتيدن هم كندينى هم ده قپادين آلتوب دائرهٔ حكومته كتيرلمسه و قاضى افندى قوماندان

نظامى [illegible]

حضور معلای [illegible]

رأی

٤٠ محکمهٔ شرعیه باشکاتبی یوسف بهجت افندی

٢٥ انجمن لوا اعضاسندن یکی مدرسه مدرسی احمد حمدی افندی

٢٢ سابق مفتی مسودی عزیززاده محمد افندی

١ سرحجی زاده [illegible]

معلای مشیختنا [illegible] تاریخی تلغرافنامه‌سی اوزرینه انحلال ایچون انفالیه مفتیلکی ایچون حکام شرع و مأمورین شرعیه حضرتلری [illegible] موقتک [illegible]
[illegible] ماده‌سنه توفیقاً مجلس اداره لوا حضورنده محلکده بالفعل تدریس ایله مشغول علماسندن یکی مدرسه مدرسی احمد حمدی و [illegible]
[illegible] و [illegible] و [illegible] و [illegible] و [illegible] سرافرازی بوخان احمد حمدی افندی مفتی
[illegible] مصلحت اوقوه بولنمش اولدیغی موصی الیهده تعیینه سزاواری عنایت جلیله‌لری استرحام اولنور اصحاب امر و فرمان [illegible]
[illegible]

[illegible]

زراعت مدیری — نافعه سرمهندسی — معارف مفتشی — تحریرات مدیری — محاسبجی — قاضی — انفالیه [illegible]

معروض بنده ٔ دیرینه لریدر

۴ کانون ثانی ٣٠٠ تاریخلی تذکرهٔ [illegible] جوابیدر . [illegible] انطالیه مفتیلکی ایچون حکام شرع و مأمورین شرعیه دن [illegible]

[illegible] موقتاً [illegible] توفیقاً [illegible] انتخابات [illegible] اجرا [illegible] و اوراق انتخابیه [illegible] مجلس [illegible]

[illegible] انتخاب [illegible] احمد حمدی افندی [illegible] رجحان [illegible] تذکرهٔ عثمانیه [illegible] اوراق [illegible] اعاده

[illegible] شیخ [illegible] احوال [illegible] رجحانی [illegible] تقدیم [illegible]

[illegible] افندی [illegible] مقام [illegible] ٨ نیسان ٣٢٩ تاریخلی [illegible]

[illegible] تقدیم قلندیغی [illegible] . [illegible] اخلاقاً ، مسلکاً [illegible] احمد حمدی افندینک

[illegible] . ٩ [illegible] ٣٢٩ و ٢٢ کانون ثانی ٣٠٠

[illegible]

Vesika : 17

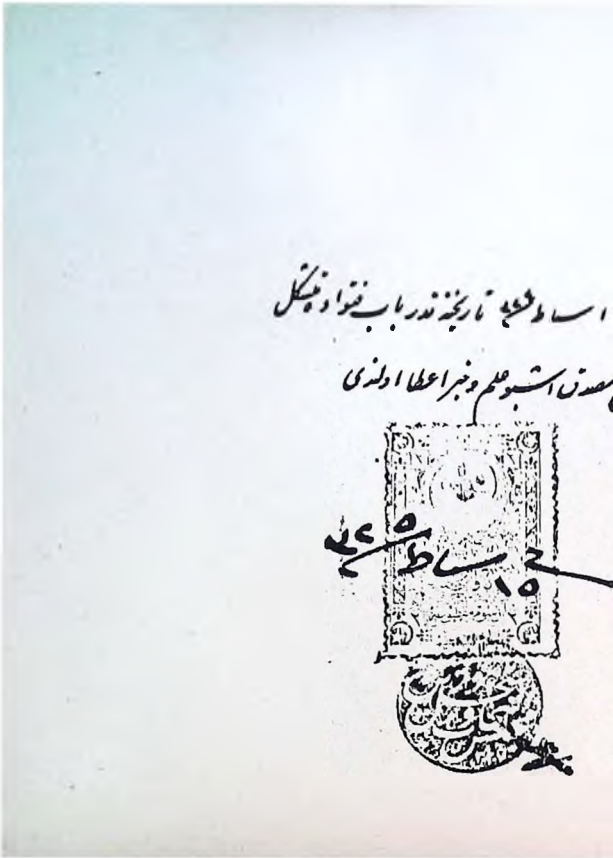

مکتب قضاة مدیری فضیلتلو احمد مختار افندینک ۱۰ اول ۱۳۲۴ تاریخندن

انجمن اصلاحات علمیه اعضالغنده بولنورق بالاستعفا انفکاک ایتدیکی

Vesika : 18

مابين همايون ملوكانه

باش كتابتى

١٢٤

٩ نومرولى و ٦ صفر ٣٢٤ تاريخلى تذكرهٔ خصوصيهٔ صدارتپناهيلرى جوابيدر. بو كره نقابت اشراف خدمت
شريفه‌سى عهده‌سنه توجيه جهتيله فضيلتلو احمد مختار افندى حضرتلرينك اوكرده‌كى ... شرف مثول
مظهريتى خصوصنه ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى شرف صدور بيورلمش اولمغله اولبابده امر و فرمان حضرت من له الامركدر

٦ صفر ٣٢٤ | ١ نيسان ٣٢٢

سركاتب حضرت شهريارى

على جواد

Vesika : 19

هو

نقیب الاشراف فضیلتلو مختار افندی حضرتلرینه

دائرهٔ مشیخت اسلامیه

مکتوبی قلمی

عدد ١٦٤

فضیلتلو افندم حضرتلری

حربیه نظارت جلیله‌سنجه تخصیصات شوره‌دن باب فتوایه کوندریلان مبالغك مقداریله صورت صرفی حقنده تدقیقات مقتضیه اجراسی نتیجه‌سنی مقام مخلصی‌یه بیان ایتمك اوزره مستشار رسمی عطوفتلو سعید افندی حضرتلرینك ریاستی آلتنده تشکیلی تنسیب ایدیلان قومیسیون اعضالغنه ذات فاضلانه‌لری داخی تعیین قیلنمش اولدیغنك بیانیله سیاق تذکرهٔ مخلصی ترقیم اولندی فی ٥ صفر سنه ١٣٢٧ و فی ١٣ مارت سنه ١٣٢٦

Vesika : 20

هو

نقیب الاشراف فضیلتلو افندی حضرتلرینه

باب فتوی
دائرهٔ مشیخت اسلامیه
مکتوبی علمی
عدد
١٦٦

فضیلتلو افندم حضرتلری

باب فتواده بر موجب قانون متشکل انجمن انتخابه ذات فاضلانه لرینک ده دوام بیورملری تنسیب ایدلدیکنک
بیانی سیاقنده تذکرهٔ مخلصی ترقیم قلندی ١٩ صفر ١٣٢٧ و ٢٤ مهر سنه ١٣٢٤

شیخ الاسلام

Vesika : 21

باقره نائب سابقی مکرمتلو سعید افندی بایزید جامع شریفنده تدریس ایتمکده اولدیغم صره ده
حلقهٔ افاده مه مداوم و حاضر و علوم الیه و عالیه یی صره سیله و تماما بالتحصیل عموم طلبه‌م میاننده
جمادی الاخره سنه ۱۲۴۴ تاریخلی اجازتنامه‌یی استحصاله نائل اولدیغنی مشعر اشبو شهادتنامه اعطا قلندی

Vesika : 22

باب فتوی

دائرهٔ مشیخت اسلامیه

تحریرات قلمی

عدد

۱۱۵۵

دیوان حرب عرفی ریاستنه مقام جلیل مشیخت پناهیدن مرسل تذکره صورتیدر

فاتح جامع شریفی درسعاملرندن و مدرسة القضاة مأذونلرندن احمد شریف افندینک دیوان حرب عرفیجه
جریان ایدن محاکمه‌سنده ذات سامی مشیخت پناهیلری حقنده یازدیغی هجویه‌ده قدر و حیثیت سامیه‌لرینی تنقیص
و اعتقادات اسلامیه اربابنه تأثیر ایده‌جک کلمات شنیعه قوللاندیغی کبی مرشد مدارس نامیله یازدیغی منظومه‌ده دخی طلبه عمومی
مدرسه‌لرک تشکیلات حاضره‌سنه قارشو بعض حرکات قانونشکنانه‌یه تشویق ایده‌جک مصرعلر درج و بونلری توزیع
صورتیله نشر ایدرک تحریکاتده بولندیغی کندیسنک اقرار واقعی و آثار مذکوره محتویاتیله ثابت اولمش و اعظم جرمی
اعتباریله حرکت واقعه‌سی ملکیه جزا قانوننک التمش التنجی ماده‌سنک ذیل ثانیسنه توافق ایتمکده بولنمش اولمغله ذیل مذکور
حکمنه توفیقاً سوء الیه‌ک برسنه حبسیله برابر کندیسنه یکرمی بش لیرا جزای نقدی اخذینه ۷ [illegible] تاریخنده قرار ویرلدیکی
و بوبابده تنظیم قلنان [illegible] تاریخلی و [illegible] بش نومرولو تذکرهٔ علیهٔ دولتلرینه جواباً عرض اولنور
اولبابده امر و فرمان حضرت ولی الامرکدر

فی ۲ جمادی الاولی ۱۳۴۲ و فی [illegible]

[illegible]

Vesika : 23

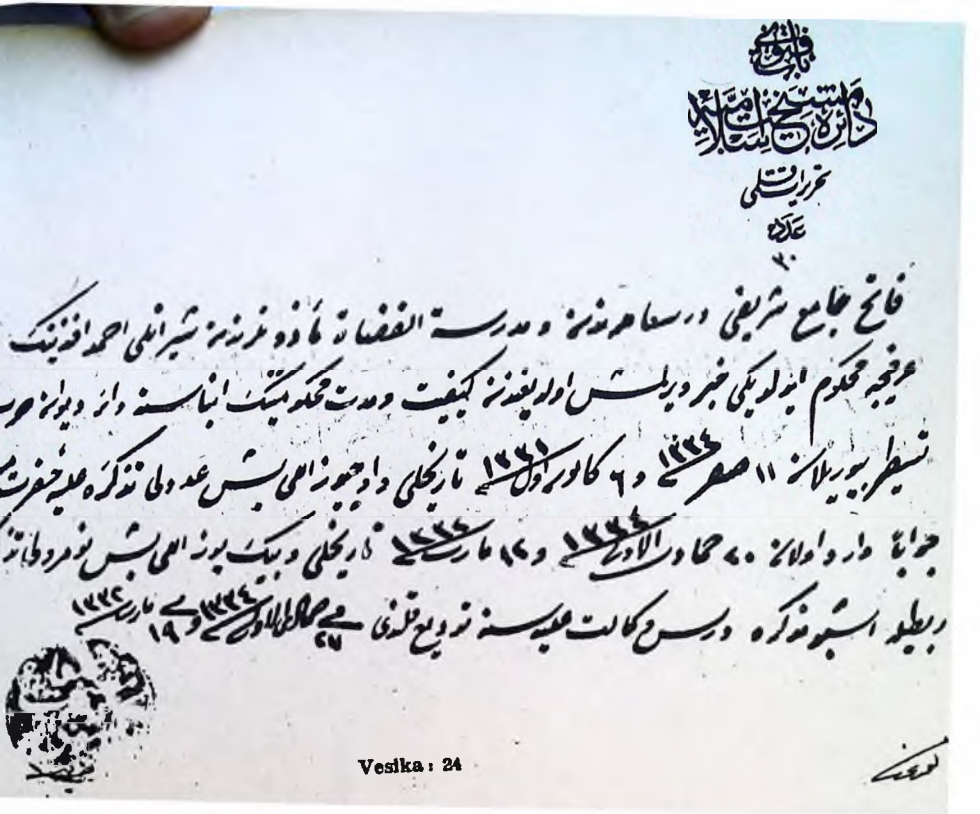

باب فتوی

دائرهٔ مشیخت اسلامیه

تحریرات قلمی

عدد ۲۰

فاتح جامع شریفی درسعادتلرندن و مدرسة القضاة مأذونلرندن شیرانلی احمد افندینک دیوان حرب
عرفیجه محکوم ایدلدیکی خبر ویرلمش اولدیغندن کیفیت و مدت محکومیتک ابناسنه دائر دیوان حرب عرفی ریاست کبیره
تسطیر بیوریلان ۱۱ صفر ۱۳۳۴ و ۶ کانون اول ۱۳۳۱ تاریخلی و اوچیوز اللی بش عددلی تذکره علیه حضرت مشیختپناهی یه
جواباً وارد اولان ۲۰ جمادی الاولی ۱۳۳۴ و ۱۷ مارت ۱۳۳۲ تاریخلی و بیک یوز اللی بش نومرولی تذکره ده درست
ربطیله اشبو مذکره درس وکالت علیه سنه تودیع قلندی ۲۷ جمادی الاولی ۱۳۳۴ و ۱۹ مارت ۱۳۳۲

Vesika : 24

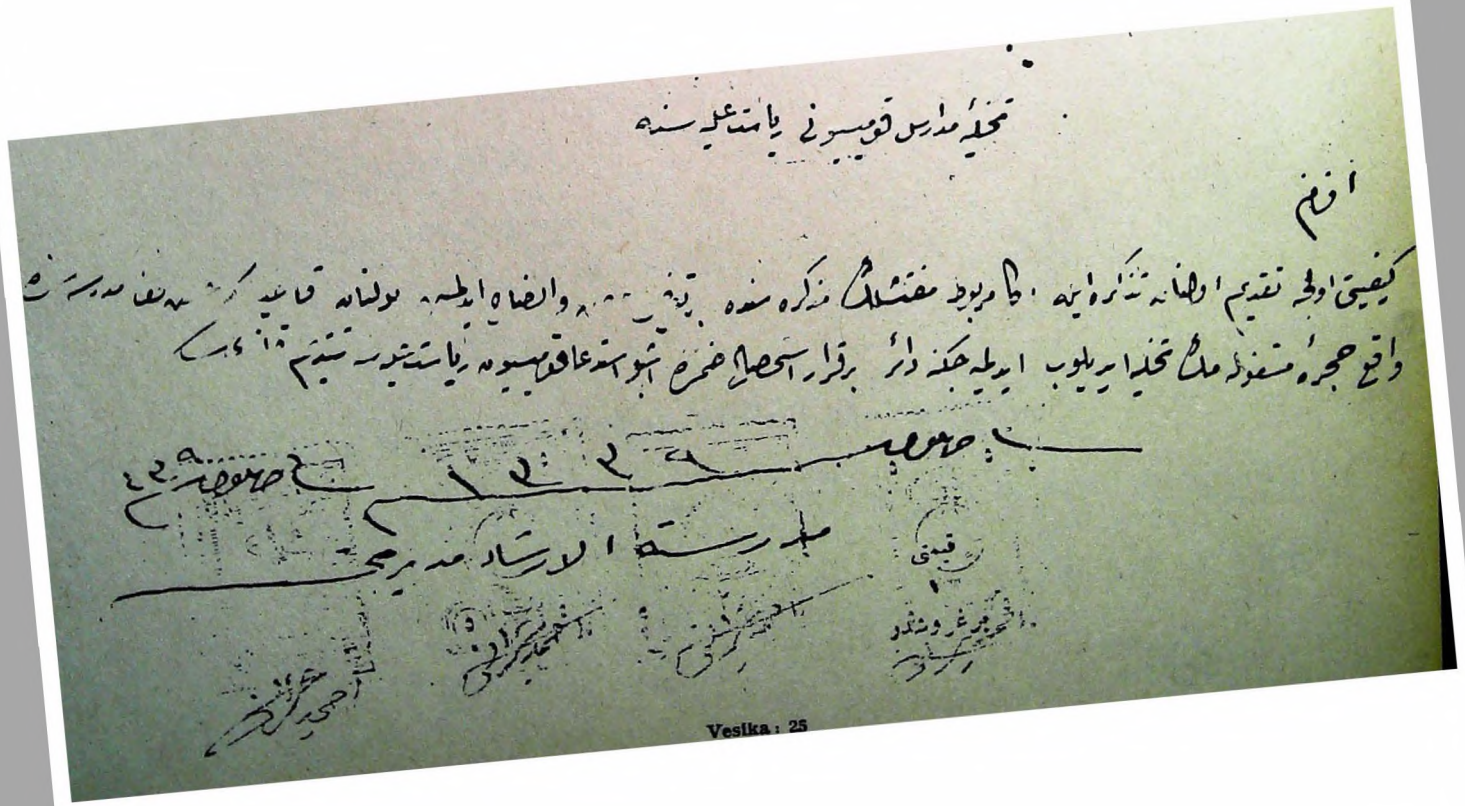

Vesika : 25

باب فتوی

دائرۂ مشیخت

عطوفتلو افندم

فتوی امانت علیه‌سنڭ [illegible] محكمۂ تمییز رئیس اولی سماحتلو حیدر افندی حضرتلری داعیلرینڭ اوصاف مطلوبه‌یی

[illegible] ونماز معالی [illegible] خلافت‌پناهی هر نه وجهله متعلق و شرف‌صدور بیورلور ایسه حكم منیفی انفاذ اولنور افندم

فی ربیع الآخر ۱۳۳۵ و فی مارت ۱۳۳۳

شیخ الاسلام

[illegible]

[illegible] تذكرۂ علیه [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

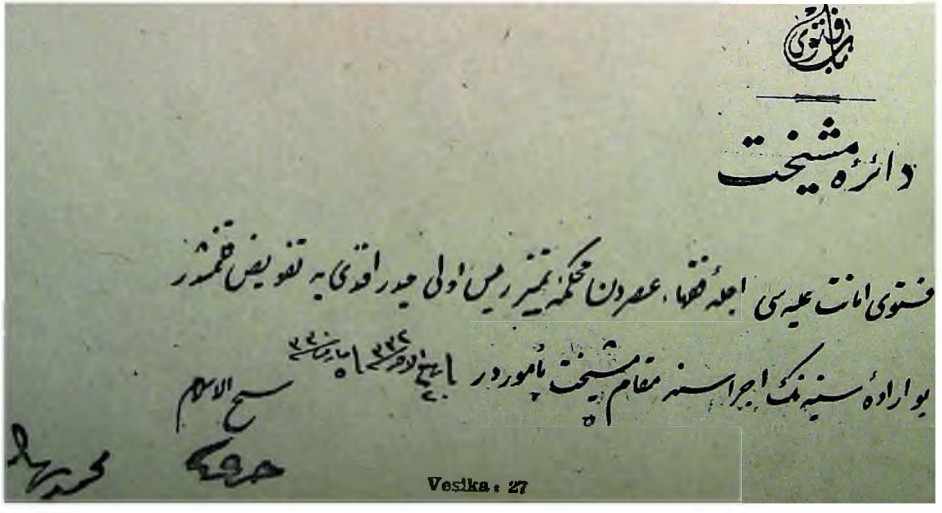

باب فتوی

دائرهٔ مشیخت

فتوی امانت علیه‌سی اجلهٔ فقهاء عصردن محکمهٔ تمیز رئیس اولی حیدر افندی‌یه تفویض قلنمشدر

بو ارادهٔ سنیه‌نک اجراسنه مقام مشیخت مأموردر [illegible]

شیخ الاسلام

[illegible]

Vesika : 27

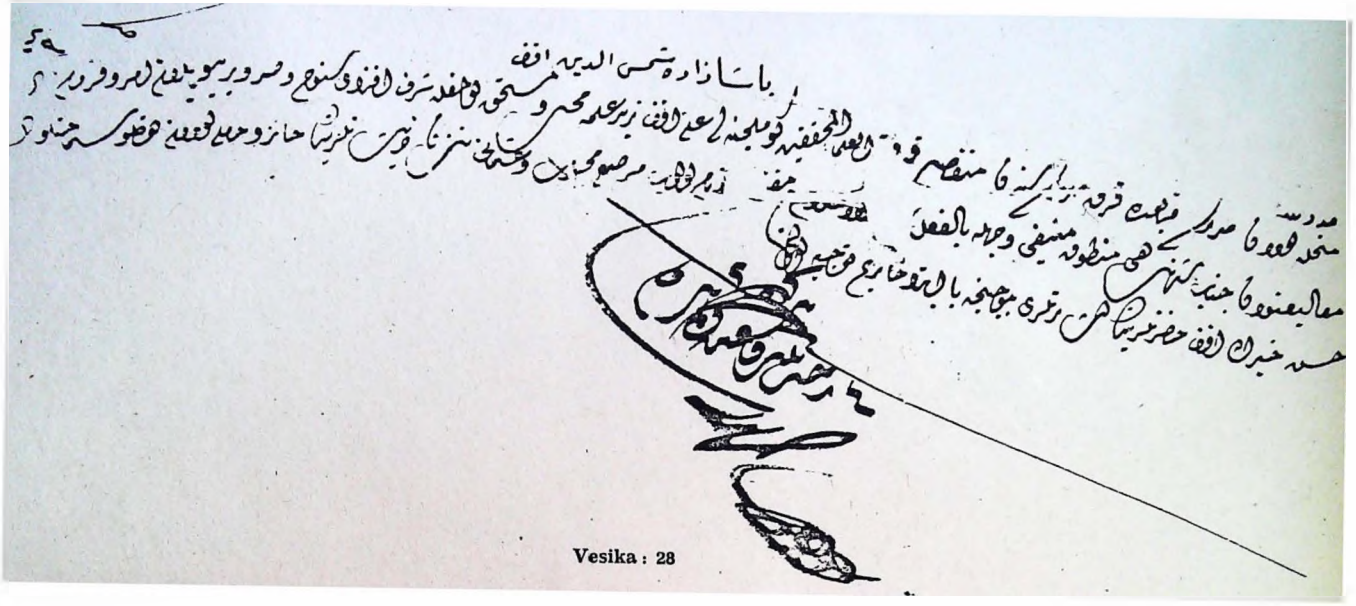

Vesika : 28

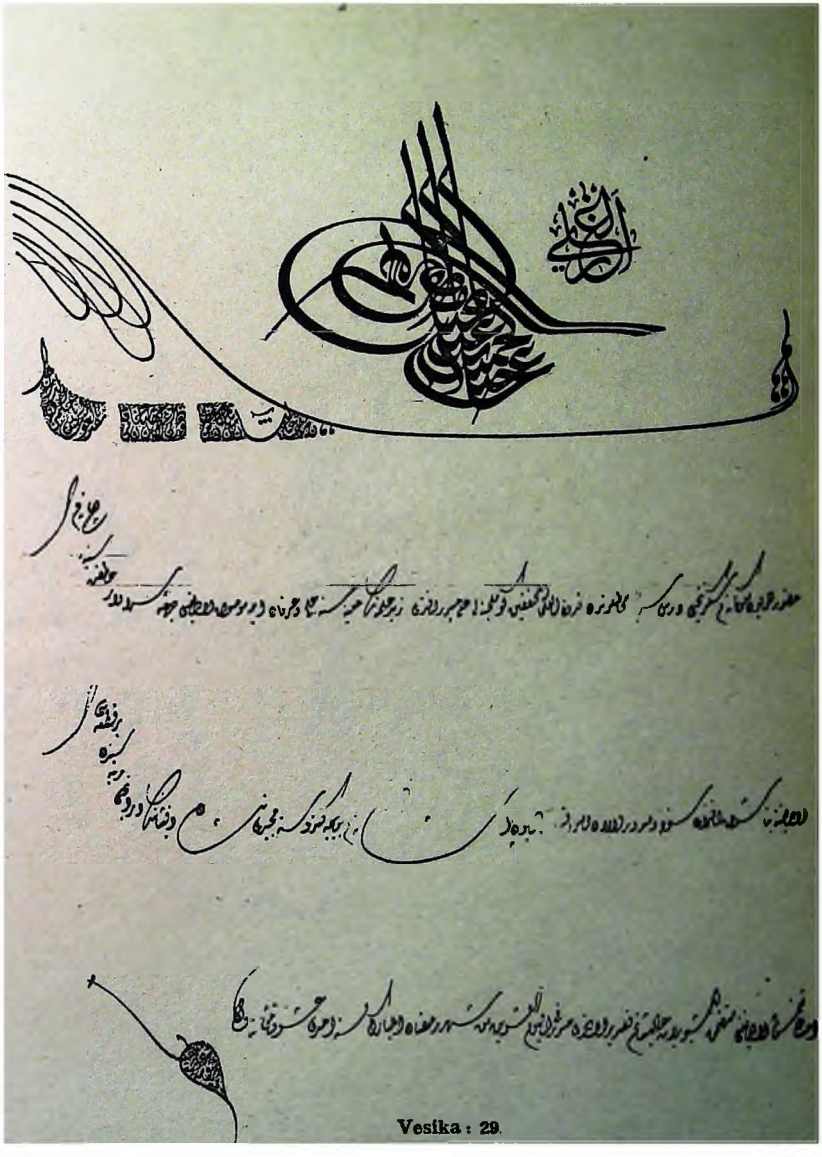

Vesika : 29.

طوفتلو افندم حضرتلری

ضائل و کمالاتیله حلقهٔ تدریسنده نیجه قلب و وجدانک تنویر و تهذیبه و تجارب [illegible] حیات [illegible]

[illegible] جمیله نک ایفاسنه موفق اولان و عنایت سنیهٔ حضرت خلافتپناهی یه من کل الوجوه سزاوار [illegible] فتوی امینی و دار الحکمة الاسلامیه

[illegible] وکیلی علی رضا افندی حضرتلرینک سایهٔ مکارم و آیهٔ تاجدار اعظمیده اناطولی قاضیعسکر [illegible] جلیلنی [illegible] عزیزین

[illegible] مناسب کبی مطالعه اولنه رق اولبابده تنظیم ایدیلن ارادهٔ سنیه [illegible] تقدیم قلنمش ایسه ده امر و فرمان عاطفت بیان

[illegible] پادشاهی نه وجهله شرفپاش سنوح و صدور بیوریلور ایسه حکم منیفنی انفاذه مسارعت قلنه جغی درکار افندم

[illegible] ذی الحجه [illegible] و [illegible] ذیقعده [illegible]

[illegible] بنده [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Vesika: 30

باب فتوی

دائرۀ فتوا

محمود وحید الدین

فتوی امینی [illegible] ریاست وکیلی علی رضا افندی یه اناطولی قاضیعسکرلکی پایه‌سی توجیه اولنمشدر

بو اراده سنیه‌نک اجراسنه شیخ الاسلام مأموردر ۱۰ محرم ۱۳۳۸ ۸ تشرین اول ۱۳۳۵

شیخ الاسلام
مصطفی صبری

Vesika : 31

جواب	سؤال
ایدلدم (تاریخ تعیینم ١٠ ایلول ٣٢٤ تذکره نومروسی ١١٦٧ در) ٩ ایلول ٣٢٤ تاریخ و ١٩٦ نومرولی تذکره ایله معارف نظارت جلیله‌سنه مربوط تجارت مکتب عالیسی حسن خط معلملکنه مخصوص بولنان دوتوز غروشلق تعیینه ایدیلرك مسلك معلملکده دوام واستمرار ایدلمکده در. حمداً لله هیچ بر دفعه عزل ایدلمدم وهیچ برصورتله تحت محاکمه یه آلنمدم آمالم نشر خطوط وتعمیم صنعتنده عبارتدر.	٥ — بولندیغی مأموریتلردن انفصالی قوعبولمش ایسه اسباب حقیقیه‌سی بالآخره جواز استخدام قراری آلوب لدیغی کرك بونلردن وکرك وظیفهٔ مأمورهسنه تعلق ایتمیان احوالدن طولایی ت محاکمه‌یه الثمش ایسه نتیجه‌ده نه حکم صادر اولدیغی وجزا کوروب کورمدیکی

دارالخلافة العلیه مدرسی ثانی قسم اول ایکنجی صنف
بیرنجی وایکنجی شعبه‌لر خطوط مدرسی خطاط

Vesika : 32

دولت علیهٔ عثمانیه تذکره‌سیدر

درجات و صنوف عسکریه‌سی	متأهل و زوجه‌سی متعدد اولوب اولمدیغی	صنعت و صفت و خدمت و انتخاب صلاحیتی	ملتی	تاریخ و محل ولادتی	والده‌سی اسمیله محل اقامتی	پدری اسمیله محل اقامتی	اسم و شهرتی
	متأهل	دار الخلافة العلیه خطوط مدرسی	اسلام	رومی ١٣٠٢ هجری ١٣٠٤ اسکدرده	عفیفه خانم	نجیب حافظ [illegible] افندی	عارف حکمت بک

سجل نفوسه قید اولندیغی محل						اشکال			
نوع مسکنی	مسکن نومروسی	زقاقی	محله و قریه‌سی	قضاسی	ولایتی	علامت فارقهٔ ثابته	سیما	کوزی	بوی
خانه	٢٧	[illegible]	[illegible]	٢	استانبول	[illegible]	بغدای	ala	اورته

Vesika: 33

Eski mektep

Mektepten çıkış

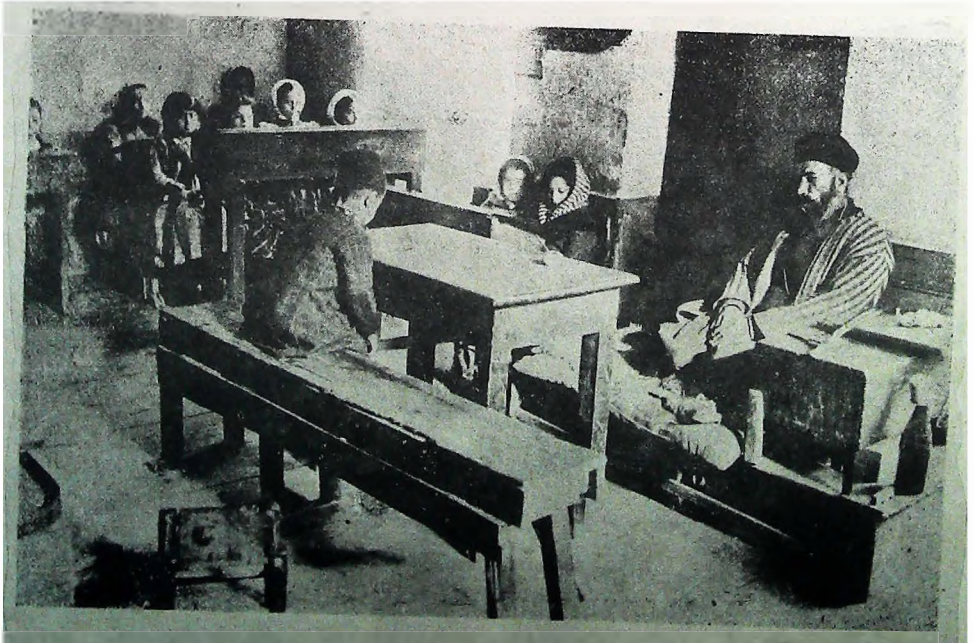

Bir mahalle mektebi (Tanzimattan sonra)

Bir mahalle mektebi (Tanzimattan sonra)

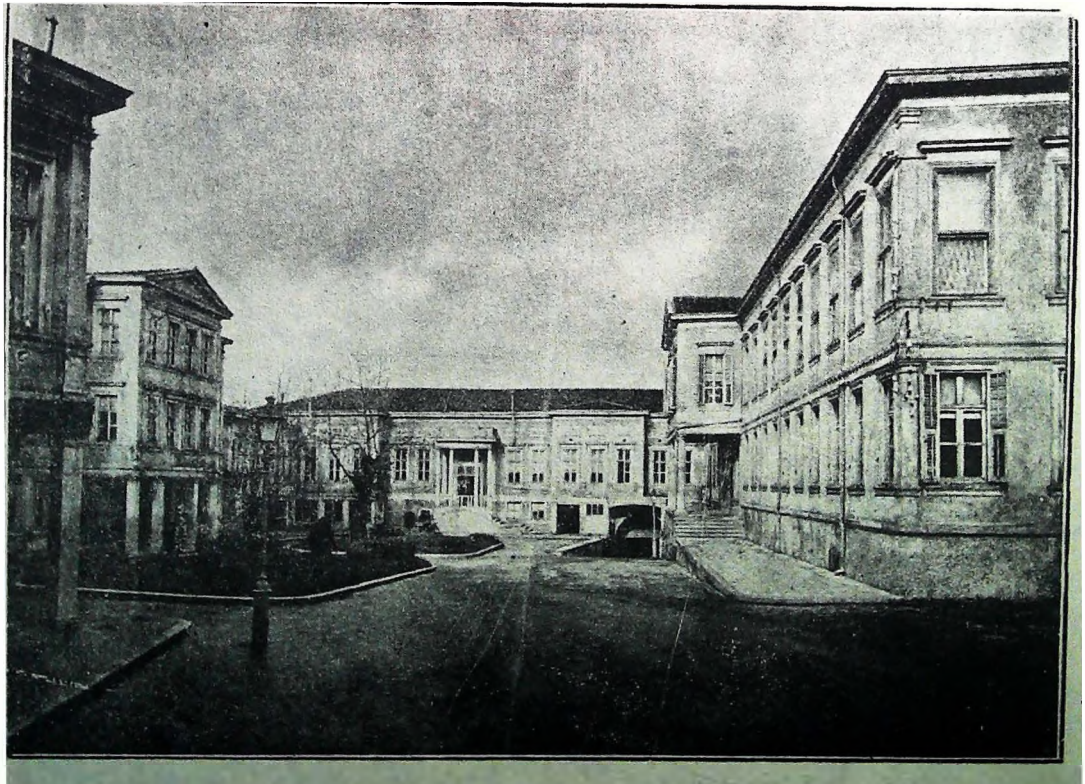

مشیخت اسلامیه دائره سنگ حولی یه ناظر اقای

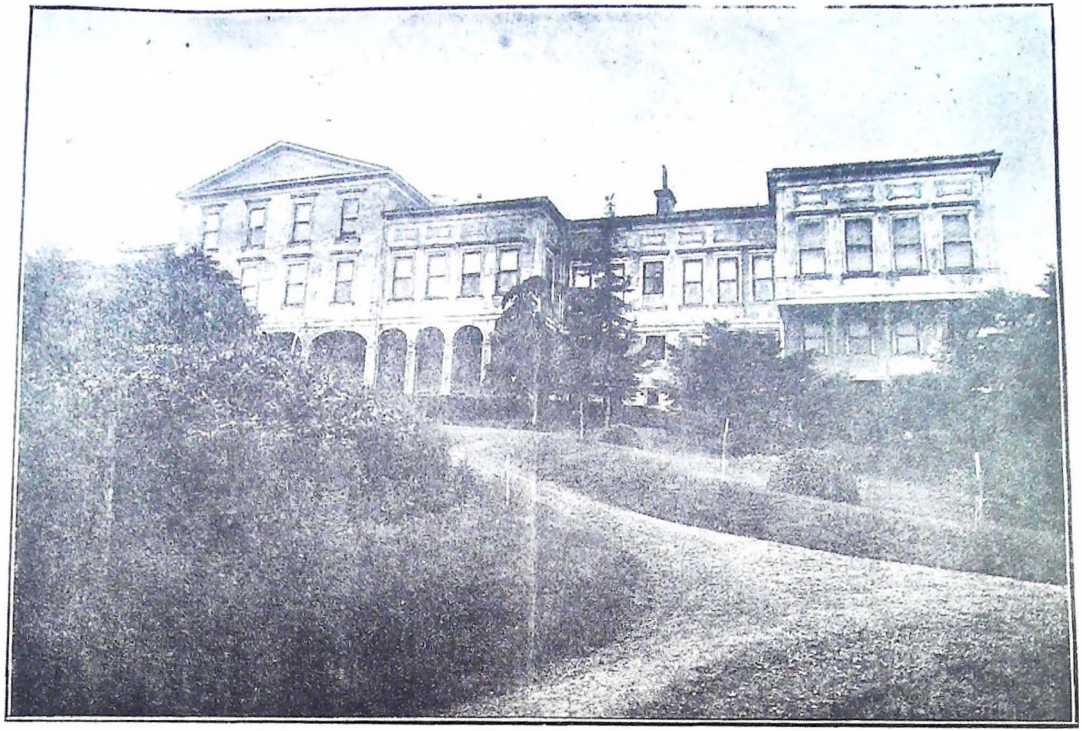

مشیخت اسلامیہ دائرہ سنگ باغچہ طرفدہ کی جبہ سی

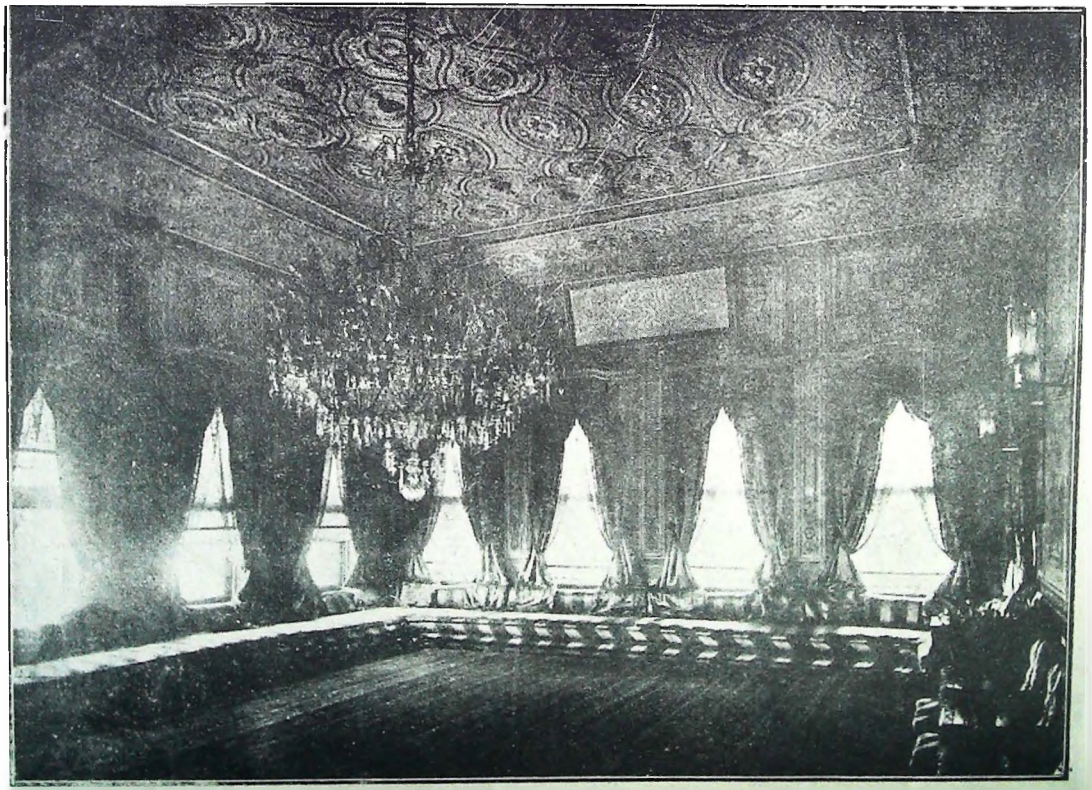

مشیخت اسلامیه دائره سنده عرض اوطه سنگ داخلی

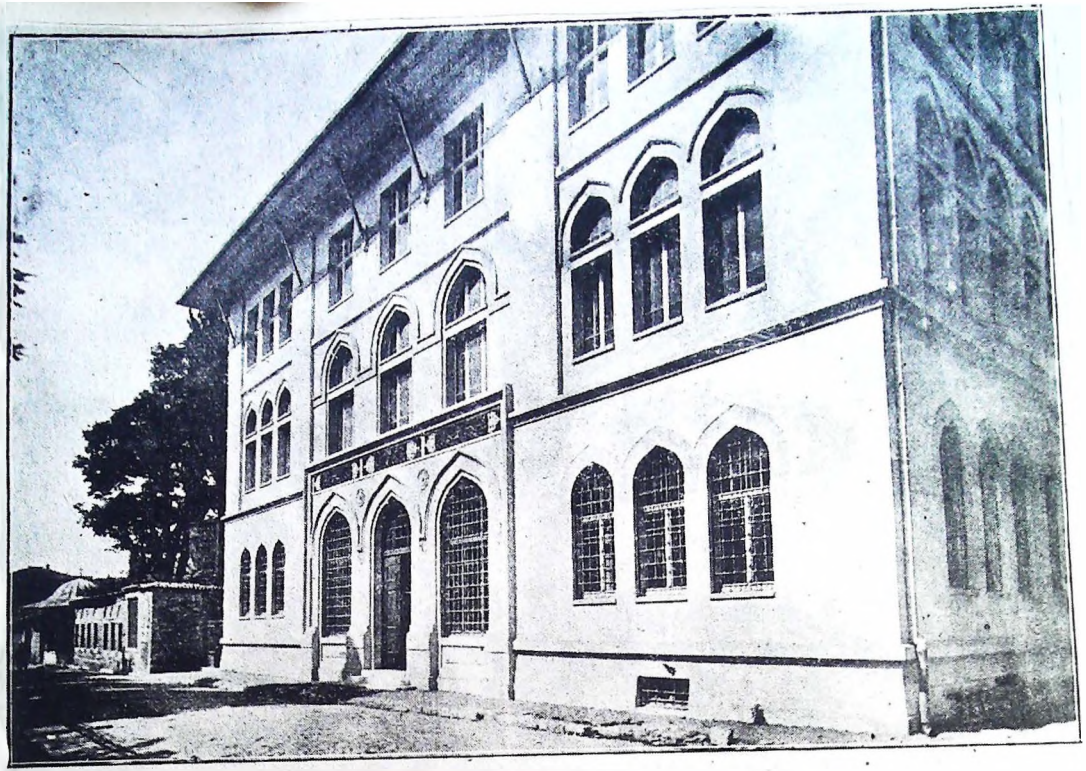

مدرسة القضاة

(اوقاف نظارتجه ١٣٣١ سنة هجريه سنده انشا اولنمشدر)

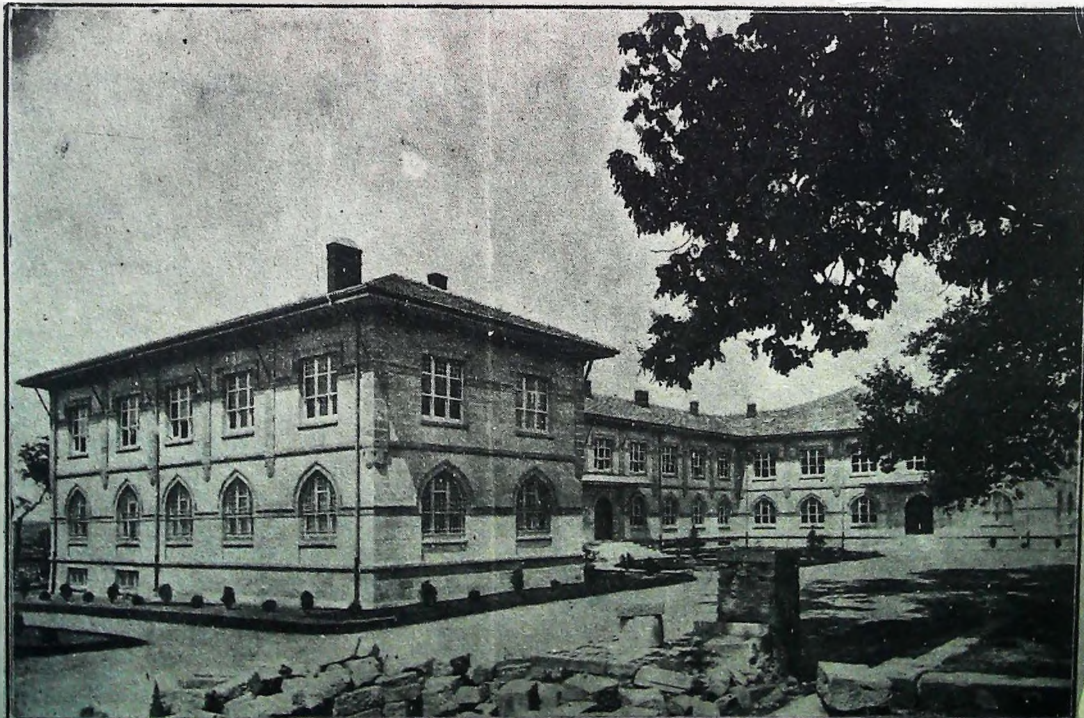

مدرسة المتخصصين

(سلطان عبد الحميد خان اولك ياپديغى اورنده كى مدرسه
وكتبخانه‌سى ماهيته قائم اولان اوزره سلطان سليم جامعى
عرصه‌سنده ١٣٣٢ - ده انشا اولنمشدر)

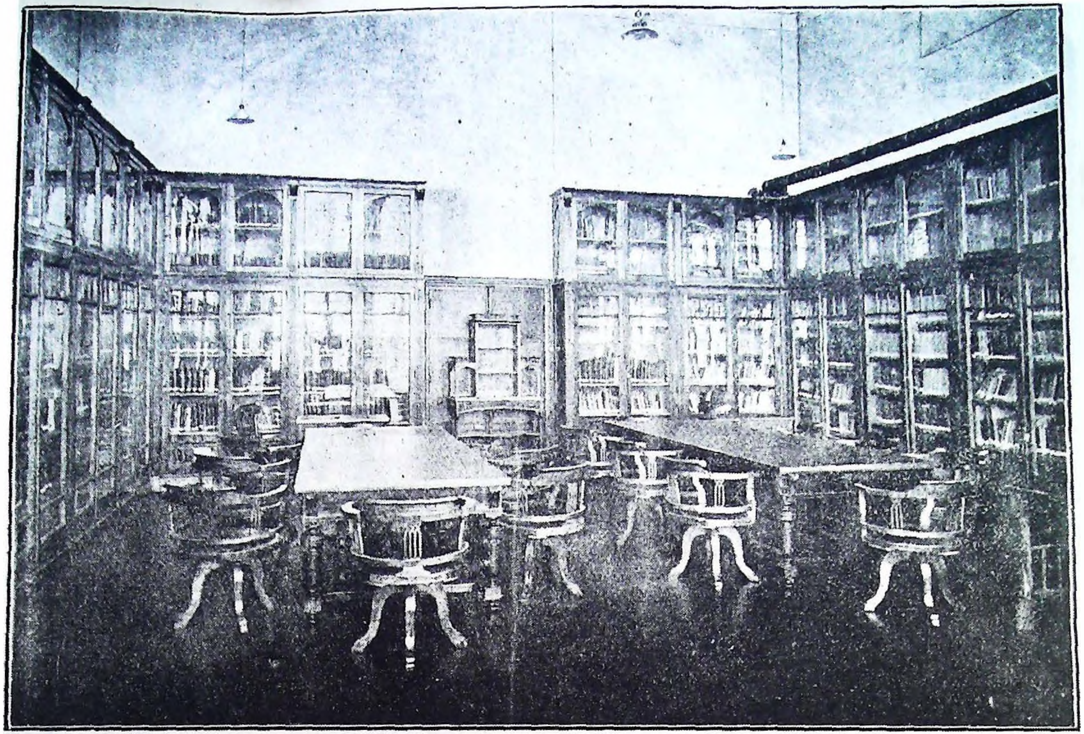

مدرسة المتخصصين درونندهكى سلطان عبد الحميد خان اول كتبخانه سى

« صالونلرندن برى »

علوم شرعيه يه مخصوص اولمق اوزره بو كتبخانه يه مستشرق قاتالوغندن
و ديكر يرلردن مبايعه و تدارك اولنه رق قونيلان كتابلرك
عددى اون بيكه قريبدر